[illegible]

XXX
DVLPH

FLORIANI DVLPHI
I.V.D. COLL. BONON. IN PATRIO
ARCHIGYMNASIO PVBLICI
LEGVM PROFESSORIS
CONTROV. IVRIS LIBER 2.s
NICOLAO LVDOVISIO
S. R. E. CARD.lis EMINENTISS.mo
MAIORI PÆNITENTIARIO
DICATVS
BONONIÆ Bonon. Typis Io. Bapt. Ferronij
MDCLIII.
Superiorum Permissu

EMINENTISSIMO PRINCIPI NICOLAO S. R. E. CARD. LVDOVISIO

Maiori Pœnitentiario.

NSignis,& præradians Tua Virtus Emin.Card. quæ iampridem veluti coruſcum ſydus omnium oculos in ſe vnam cõuertit,ſatis amplam videri poteſt præbuiſſe anſam,cur lucubrationes haſce meas in lucem prodire fuerim paſſus; Et certè, cui Veritatis,ac Iuſtitię munus magis conuenire,acceptumque fieri poteſt, quam Viro earum amantiſſimo, ſimulq; ſtudioſiſſimo? Quin imò Veritas ipſa Tui Nominis non modo fulgore illuſtrata clarior eluceſcit: ſed & Iuſtitia tuæ Purpuræ ſplendore præſtricta multò lucidior clareſcit, dum præcipuè, qui Veritatem,ac Iuſtitiam colere, & excolere geſtiunt promptiori fauore, ac beneuolentia ità proſequeris, vt inter reliquos eiuſdem Veritatis, ac Iuſtitiæ cultores ſingularis maximè præſtes, & emineas, quippe qui honorem Dei, qui ſumma Veritas eſt, atq; eſſentialiter Iuſtitia,ſemper in animo,

ſemper in oculis habes; ſed mihi cum multis hæc cauſa communis cenſetur; aliarum inſuper impulſus accederent, quæ me, domumque meam præſertim attingunt, at iſtis nunc recenſendis ſuperſedeo, mihi enim compertum, quod quam libens omnibus gratiam, ac ſtudia præſtas, tam eorumdem mentione aures tuæ non gaudent. Quamobrem hoc vnum Te oro E.C. vt quemadmodum Humanitati tuæ placuit arctis meritorum me vinculis deuincire, ſic digneris pro tuo in me gratiſſimo animi affectu, ſereno ſuſcipere vultu, placidaq; reſpicere fronte obſequentiſſimi munuſculum Clientis, qui præclariſſimis Tuis Virtutibus meritum dignitatis, & fælicitatis Apicem, dum ſpiritus hos regit artus, ex animo non ceſſat, vt debet, adprecari. Vale æternum, & æternum viue.

Eminentiæ Tuæ

Humillimus, ac deuinctiſſimus Cliens

Florianus Dulphus.

In Librum alterum Legalium Controuersiarum elucidatarum Præclarissimi I. V. D. Coll. & Equitis Bonon. Floriani Dulphi

EVLOGIVM.

Gloriosum controuersiarum nomen citrà controuersiam deinceps esto.
Controuersiarum namq; hæc series certissima est dubietatum euersio.
Vera, & optima malignæ duplicitatis decisio.
Apertissima quoque absconditæ veritatis inuentio.
Perditæq; tandem simulationis perditio.
Controuersias hasce doctissimas, ingeniosissimas
Perlege, Lector, meditare, discurre, in te verte.
Floridam FLORIANI DVLPHI doctrinam
Validissimis Vallatam, Ventilatam Argumentis
Plausibili carpe mentis ore, manu, olfactu.
Inscitiæ contrariari ne desinas, & meritò habebitur in certum
Num plus debeat Iuris prudens huic libro,
An ipsius Astreæ libræ legum controuersæ
æquanti pondera.
Quia omnibus summotis scrupulis lapides omnes
Facillimè moueri poterunt, quibus Leguleius
possessionis æqui, boniq; compos fiet.
Quid plura?

Ouidius Montalbanus Phil. & Legum Doct. P.

In laudem Auctoris.

FLoriani legum spargit quæ dextera flores,
Eximiæ laudis fructibus aucta micat.
Lex anima est Mundi. Hic animat dum legifer Orbem,
Æmula Diuinæ dextera condit opus.

Io. Dominicus Bassus S. Petronij Canon.

QVam bene Te gaudet præstantem adhibere ministrum,
Quæ Dea de superis vltima liquit humum!
Te propter legum magis est pretiosa supellex,
Hocq; recens inter maxima Floret opus.
Purpureus fouet Astrea tua Iura sacerdos,
Sacraq; sic fulcis Cardine Iura sacrò.

Caroli Constantis Bentiuoli I. V. D. Coll.

Allusio ad Solem Gentilitij Stemmatis.

AMbiguas Dulphus mentes, hærentia corda
Ceu iubar exortum nubila densa fugat.
Quæq; diu cæcis latuerunt pressa tenebris,
Legalis Sophiæ viribus ille beat.
Hic labyrinthæos potis est dissoluere nexus,
Candidaq; obscuris ponere fila dolis.
Fortunate virùm, licuit cui tam benè posse
Lumine soliuago dogmata vera dare.
Miraris florem Floriani gignere lucem?
Flos Heliotropij est: lumine Solis ouat.

Alexander de Sanctis.

In laudem Auctoris.

QVi proprio lucere potest per tempora Vitæ
Lumine, in alterius munera solis abit.
Hoc Lumen Verbis, hoc scriptis lumen in Axe
Per Lustra Astrea sex tibi concilias.
Candor inest Verbis, in scriptis candida splendet
Vsq; fides, Diua fida per astra comes.
Quid quæris? Per Te non falsa oracula reddit
Sancta Themis, merito ni minor illa tuo est.
Forte magis cupies Consultus Apollo videri?
Quàm benè. Et his radijs Alter Apollo micas.

Alluditur ad Stemma Auctoris.

LEx Cœlum est, Cœlum Phœbæa lampade fulget,
Tu Legem illustras. Hoc tibi Stemma refert.

Auctor vltra triginta annos absque intermissione Felsineo in Archigymnasio Legale studium professus est.

TRiginta totos Saturnus obambulat annos
Vtriusq; moram Lucis habere fugit.
Hunc superas per sex, & plura (o DVLPHE) laborem
Lustra, nec à studio linquis abire diem.
Quod si conspicuos graditur super ille Planetas,
Astrifero dabitur quis Tibi in axe locus?

Ludouicus Boncompagnus V. A.

SOli ſaliq; ſceptra Quiritibus
Longè atq; latè Iura tenentibus
Legum ligantum norma ſenas
Bis tabulas fuit omnis intrà,
Ac iuſſa deinceps dicere Gentibus:
Et ad bilancem pondera litium
Pendere Cauſarumq;, dextrâ
Æquilibrante manu, ſolebant;
Dum verò ſemper ſæcla, malis ſatis,
Peiora inibant, atq; licentia
Graſſata Noxa creuit, altum
Inq; dies caput efferebat:
Prauis creata ritibus hinc bona
Leges, ſagaci pectore tot Patrum
Reſponſa deprompſere Docti
Vnanimes noua tot Senatus
Conſulta flecti cerea, in anxios
Torquenda ſenſus, millia frontibus
Quot non apertis comprehendêre
Hinc patulæ tabulæ? vt legendo
Luſtrare tantum ſit labor Herculis
Tentamina æquans Amphitryonij;
Sic vſq; Iuris, fonte paruo,
Riuus in Oceanum refuſus.
Ergò ſupremam reddere Gloriam
Veſtris, LYCÆI Felſinei DECVS,
Muſis docebit, FLORIANE,
FLORA tuas redimire flore
Genas adornet ſternere ſtemmati
Nidum paterno, germine frondium,
Quas vnda Chroni, quas maritis
Fertilis educat Alba campis,

Ligu-

Ligustra vobis dulcè fragrantia
Chloris retexat lilia cum rosis,
Myrtosq; Socro Digne magno
Mercuriale Gener, Celebris
Ætate nostra: namq; agitantibus
Ventis, procellis conglomerantibus
Æquor diù multùmq; fœlix
Legifera Themidos remensus
Et puriores dulcis aqua licis
De salsiori pectore venulas
Totus bonum in commune pronus;
Scilicet illa dies terenda
Noctesq;, nusquam vestra Volumina,
Stipata centum codicibus, satis
:(Rimare tenuem dudum ad vnguem:)
Trita manu memoriq; mente
Volui sinebas. Denique quicquid est
Succi, & medullæ, & visceris abditi
Iam ponis expromptum saporem
In media reuocare luce
Vires. Strepentes quis Rabulas, quibus
Ars copiosis vbera quæstubus,
Fictâq; sub Legum staterâ
Per Fora Fasq; Nefasq; promptis
Gyrare, linguam vendere, Iudicum
Pennis tribunal lucriloquacibus
Complere, testatasq; nescit
Per Decades resonare lites?
At te decebat, cœlica quo Themis,
Germana Recti & candida Veritas
Resurgit inconcussa, Victrix,
Pressa diù bona Causa tandem

Cunctis

Cunctis triumphat, fortius obuiam
Tantis tremendum Nummiuoracibus
Venire monstris, & latebras
Sic Gemini reserare Iuris,
O FLORIANE, floribus Ingeni,
Artisq; Doctrinam redolentibus,
Et vocis exornare rore,
Et Latio decorare dicta
Lepore: DVLPHI Te niueis super
Attollet altum Fama curulibus
Laurumq; Palmarumq; Flores
Illa ferens manibus perennes.

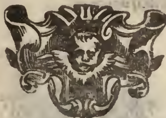
Cecini
Valentinus Steberus Germanus diocœseos
Moguntinæ Hagiopolitanus.

In lode dell'istesso.

PEr non mirar del Mondo
Gl' ingiusti falli, e indegni,
Accesa il giusto Cor di nobil sdegni,
Già schiua, e disdegnosa, inuerso il Polo
Spiegò la bella Astrea rapido il volo;
Ma lieta ecco sen riede
Per le dotte tue Carte in Terra adesso,
Sol per lor già si vede
Librar frà noi la Lance. Onde tu stesso,
Ch'or co' Volumi tuoi ritorni in vita
Le Leggi, haurai da lor gloria infinita:
Il tuo nome fregiar d'eterni honori
San del tuo ingegno, o FLORIAN, i FIORI.

M. D. C.

ACcuratè ſcrutatus ſum, iuſſu Illuſtriſs. & Reuerendiſs. D. Archiepiſcopi, & Principis Bononienſis, Domini mei ſingulari obſeruantia, mihi, & omnibus ſemper colendi, ſecundum Volumen Controuerſiarum Forenſium præſtantiſſimi I. Conſ. Floriani Dulphi Patritij Bononienſis nobiliſſimi Collegiati, & in eo nihil aduerſans regulis Indicis inueni. Doctrinam autem reperi in eo ſolidiſſimam, vſibus forenſibus accommodatiſſimam, & caſuum expoſitionem poſtulantium, accuratiſſimè explanatorum, magnum numerum animaduerti; quapropter cenſeo opus digniſſimum editione. Ex Aedibus meis die 13. Martij 1653.

Antonius Merenda I. C. Foroliuienſis, Profeſſor Legum Eminens apud almam Studiorum Matrem Bononiam.

D. Iuuentius Tortus Cler. Reg. S. Pauli, in Metropolitana Bonon. Pœnitentiarius, pro eodem Illuſtriſs. D. Archiepiſcopo.

Admittatur. Federicus Calderinus Reuiſor Operum Legalium S. Officij Bonon.

Imprimatur. Fr. Caſimirus de Cremona Lector Theol. Vicarius Generalis S. Officij Bonon.

CONTROVERSIA LII.

Pro Illustri D. Hieronymo de Herculanis.

Hieronymus Herculanus Testator

Bernardinus	Iulius Cæsar
Hieronymus	Angelus

SVMMARIVM.

INstituo, verbum in specie subalterna acceptum ita conuenit institutioni, sicut & substitutioni, nu. 1.

Et in genere sumptum dicitur generale, & non ad directã magis, quam ad obliquam institutionem referri potest, nu. 2.

Et si referatur ad fideicommissariam, fideicommissum importat, nu. 3.

Esse voluit, verbũ dicitur obliquum, nu. 4.

Reciproca datur de linea ad lineam, etiam si in substitutione adsit clausula in stirpes, & nõ in capita, n. 5.

Peregrinus de fideicom. in art. 13. nu. 72. declaratur, nu. 6.

Federic. de Senis cons. 228. reprobatur eod. num.

Odd. cons. 45. nu. 33. & Fusar. cons. 9. declarantur, nu. 7.

Plures quando comprehenduntur vnica determinatione, equalis debet esse inter eos determinatio, nu. 8.

Plura requisita ad reciprocã leguntur, nu. 9.

Seraphin. decis. 1023. declaratur, nu. 10.

Si testator vsus sit, bis dictionibus, omnia, in totum, sine vlla determinatione sua, vel similia, dicitur de omni parte hereditatis disposuisse, nu. 11.

Adsit Deus, & Virgo.

NOn videtur controuerti posse, quin fauore Ill. D. Hieronymi de Herculanis Iunioris euenerit casus fideicommissi olim Excellentiss. D. alterius Hieronymi de Herculanis eius Aui, per mortem Dom. Angeli eius Patruelis, quicquid ex aduerso opponatur. Nam & si Testator vsus sit verbo (Instituit) & tamquam directum operetur tantum vulgarem, tamen si accipiatur in specie subal-
1 ternæ, idest prout est ordinario in hæreditate, tunc ita conuenit institutioni, sicut & substitutioni *Odd. in tract. de substit. p. 4. q. 2. super verbo, Instituo, fol. 45.*
2 *Intrigiol. de substit. cent. 3 q. 31. nu. 36. & seq.* tale igitur verbum, Instituo, in genere sumptum, dicitur generale, & non ad directam magis, quam ad obliquam institutionem referri potest, nam Instituere nihil aliud significat, quam ordinare, & componere, & hinc dicuntur institutæ actiones *l. 2. §. deinde ff. de*

origine iur. & institutæ obligationes *l. ex hoc iure ff. de iust. & iure*, cum ergo tam directa, quam obliqua vocetur institutio, quia ordinatio, seu compositio secundum subiectam materiam tantum debet intelligi, & si referatur ad fidei-
3 commissariam, fideicommissum importat *Alex. Trent. ueinq. in tract. de substitut.*
4 *in præfat. nu.* 19. & id pluribus textibus probat, & Testator post verbum, Instituit, subiunxit esse voluit, quod verbum est obliquum *Odd. in d. tract. p. 4. q. 2. art. 1. in verbo erit, in fine fol.* 43. *Intrigliol. in d. cent. 3. q.* 31. *nu.* 37. *&* 38. Nec dicatur, quod & si verba comprehenderent fideicommissariam, & fideicommissum discensiuum minimè importarent reciprocam de vna ad aliam lineam, ex *Alex. cons.* 204. *lib.* 2. *Alciat. cons.* 39. *nu.* 12. *lib.* 1. *Ruin. cons.* 134. *nu.* 7. *lib.* 3. & alijs per *Pereg.* allegatis *in tract. de fideicom. art.* 13. *nu.* 72. nam ijs omnibus
5 confutatis *nu.* 73. *vers. contra vero*, idem *Peregrin.* sustinet per transuersum resultare reciprocum fideicommissum, quamuis in casu suo esset apposita clausula, in stirpes, & non in capita, & asserit sic iudicatum fuisse in testamento Co. Hieronymi de Leonibus per tres insignes Iurisconsultos, & pluries sic ob-
6 tinuisse, eo magis, dum Testator ad alios gradus substitutionum progressus est, & ipsemet *Peregr. nu.* 72. locutus fuit, quando sunt substituti liberi, & descendentes, quorum appellatione continentur fœminæ, per *tex. in c.* 1. *in tit. de duobus fratribus à Capitaneo inuestitis*, vbi duo fratres leguntur inuestiti à Capitaneo, quamdiu ipsi, vel eorum hæredes masculi viuerent, & masculis deficientibus, fœminæ, & ibi vno mortuo, non fratris, sed filiæ fauore deciditur, & hoc, quia quilibet suis hæredibus prospexisse videtur, & si pro fratre contra filiam consuluerit *Fedar. de Sen. cons.* 228. quem tamen reprobat *Theb. Non. cons.* 6. *nu.* 6. *&* 7. At in casu nostro leguntur penitus exclusæ omnes fœminæ, & tantum vocati, & substituti masculi, & descendentes per masculos, vt adnotauit idem *Pereg. loco alleg. vers. Vigesimus tertius.*

7 Et si videatur *Oddus cons.* 45. *nu.* 33. loquitur in casu, in quo fœminæ erant substitutæ, & pro fœminis consuluit, & *nu.* 43. ipse cum *Crauet.* admittit reciprocam extare, quãdo descendentibus facta est substitutio, & ipse *Odd.* talem opinionem nõ affirmat, sed concludit causã esse concordandam, vt in fine *nu.* 47. prout *Fusar. cons.* 9. & loquitur de in conditione positis, sed *cons.* 60. *nu.* 10. in fortioribus terminis ipse *Fusarius* cum *Ruino, Soci. Iun. Craueta, Decian. Menochio, Peregr. & alijs*, sustinuit, quod si Testator inter filios fecit reciprocam expressam, & nepotibus sit datus substitutus, secundum receptiorem sententiam, resultare etiam reciprocam inter Nepotes, & ibi hanc etiam *Bonon. Rotam* penes *Barz. decis.* 5. *nu.* 34. *& seq. allegat*, adduxitq; plures rationes appli-
8 cabiles, eo magis, quia, vt in casu nostro, plures sub vnica determinatione cõprehenduntur, & ideò inter omnes æqualis determinatio fieri debeat *l. nam hoc iure ff. de vulg. & pupill.* Reciproca autem est clarissima, nam primò Testator voluit bona in agnatione conseruari *Rota coram Gypsio decis.* 492. *p.* 4. *alias*
9 *nu.* 2. *vers. his accedat*, quæ decisio in omnibus quadrat intentioni nostræ *Fusar.* latissimè *in tract. de fideicom. substit. q.* 499. *nu.* 15.

Secundò, Testator digressus est ad plures gradus substitutionum, nam finita linea filiorum, & descendentium masculorum, & per masculos substituit masculos descendentes D. Sanctis eius fratris, & eis extinctis, descendentes masculos Petri alterius fratris, quo casu ex necessario antecedẽti dicitur Testatorem onerasse omnes descendentes masculos ad restituendũ bona ipsius Testatoris alijs descendentibus, vt sæpè *DD.* considerant argumentando a necessario

cessario antecedenti *Barbat. cons.27. nu.7. lib.1. Mantua cons.22. num. 56. lib.1. Menoch. cons.95. nu.87. & 88. lib.1. Rota decis.105. nu.7. lib.1. in recent. Fusar. in d. tract. q.472. nu.49.*

Tertiò, id magis suadet, quia sumus in descendentibus Testatoris, ne contra illius voluntatem extranei, vel fœminæ succedant *Castr. in l. vltima §. filium, & filiam nu.3. ff. de leg.2. & cons.271. lib.2. Cephal. cons.293. nu.13. lib.2. Fusar. in d. tract. q.475. nu.20.* vbi plures concordantes refert.

Quartò, addatur qualitas masculinitatis multoties repetita, cum adiectione ex legitimo matrimonio, vt considerat *Barz. post alios d. decis.5. num.12.* & nedum geminata est qualitas masculinitatis, sed & legitimitatis, ad tradita per *Mantic. post Decian. & alios de crebriori in tract. de coniect. vlt. vol. lib.11. tit.3. nu.3.* subiungens, quod si Testator loquatur de masculis per lineam masculinam descendentibus clarius elucescere, eius voluntatem voluisse agnationem cõseruare, quod, vt ipse affirmat, fieri non potest sine reciproco fideicommisso.

Quintò, facit clausula codicillaris per verba futuri temporis, vt penes *Coccin. decis.419. nu.2.*

Sextò, adest dictio, perpetuo, quæ omnia tempora complectitur *Aret. in l.1. ff. solut. matrim. cum alijs cumulatis per Remin. Iun. cons.23. nu.227. Surd. cons.67. nu.36. & seq. & de communi post Paris. cons.92. nu.34. lib.2. tenet Croj. in §. fideicommissum q.5. nu.8.* dicens, quod tale verbum significat tractum successiuum, & quod Testator per illud considerauit conseruationem bonorum in masculis omni casu, quod fieri minimè posset, nisi fideicommissum gradatim actiuè, & passiuè inter eos induceretur *Maria de claus. par.3. claus.77.*

Ex his enim apparent omnia requisita ad reciprocam inducendam necessaria, nam primò omnes descendentes masculi, vt superius dixi, sunt vocati; secundò, substitutio est facta vltimo morienti; tertiò, est facta in tota hæreditate, vt considerat *Peregr. in d. tract. de fideicom. art.13. nu.14.* Nec credo potuisse reciprocam melius exprimi, quam fecerit doctissimus Testator, secundum formulam vltimo loco per *Fusar. traditam in d. tract. de fideicommissaria subst. q.254.* Et *Seraph. in allegata decis.1023.* quæ etiam legitur *466. p.4. diuers. nu.3.* admittitq; induci fideicommissum de vna linea ad aliam, quando solum duo interueniunt, nempè, vt fiat substitutio in tota hæreditate secundo, & vltimo decedenti, & id approbat in *Decis. Bononien. de Felicinis 934. nu.14. & seq.*

10

Nec dicatur substitutionem non esse factam in tota hæreditate, eo quod substitutus dicatur vocatus ad partem, quæ obuenit illi vltimo defuncto; nam primò adest dictio, omnia, quæ denotat totam hæreditatem, imo extant ipsamet verba, in totum, & sine vlla diminutione, & verbum, sua, quod refertur ad Testatorem, & sic constat ipsum loquutum fuisse de tota sua hæreditate, & nõ de hæreditate, vel parte eius, ad quem obuenire posset ab vltimo moriẽti pro rata sua *Socin. Iun. cons.110. nu.32. & cons.145. nu.42. lib.3.* plures alios etiam refert, & sequitur *Simon. de Prat. de interpret. vlt. volunt. lib.3 interpret.3. dubit.4. sol.1. nu.33. vers. hæc sanè intelligenda, fol. mihi 325.* Addamus prohibitionem alienationis factam omnibus descendentibus, vbi Testator dixit velle totam suam hæreditatem peruenire debere ad substitutos, vt post *Ripam*, & alios adnotauit *Mantica in d. tract. de coniect. vlt. volunt. lib.7. tit.5. nu.12.*

11

Et hæc &c.

CONTROVERSIA LIII.
Pro DD. de Lilijs.

SVMMARIVM.

Dictio, vna, simultaneitatem inducit, nu. 1.
Decreuit, verbum significat animi deliberationem ab omni actu separatam, nu. 2.
Clausula, insolidum, tollit omnem diminutionem, nu. 3.
Solutio praesumitur facta omnibus recepisse confitentibus, nu. 4.
Et si vnus tantum probaretur recepisse, alij possent agere ex certi conditione, nu. 5.
Assertio praeiudicat asserenti, nu. 6.
Verba spectare, & pertinere comprehendunt tam ea, quae sunt in dominio nostro, & possidemus, sed & ea, quae nostra esse possunt, nu. 7.
Promittēs ad defensam, & de euictione, tenetur ad duplum, nu. 8.
Si plures promittant, omnes efficiuntur rei debendi, nu. 9.
Contractus iuratus habet executionem paratam, nu. 10.
Efficacior dicitur obligatio, dum obligantur haeredes, nu. 11.
Obligatio Cameralis continet renunciationem omnibus, & quibuscunque exceptionibus, cauillationibus, & cautelis, nu. 12.
Tex. in l. cum post mortem §. 1. ff. de administrat. & peric. tut. & curatorum declaratur, nu. 13.
Obligatio semper censetur personalis, si nomen apponatur proprium, nu. 14.
Emptor stultus esset, si emeret ab administratore, nisi venderet duplici nomine proprio, & administraterio, nu. 15.
Administratori contrahenti si aliquid acquiratur, de suo tenetur, nu. 16.
Ad constituendum plures reos, coniectura aliquando sufficiunt, nu. 17.
Soluens, denotat se fuisse obligatum, nu. 18.

Adsit Deus, & Virgo.

X obligatione inita per olim Illust. D. Eleonoriam vxorem olim Illust. D. Annibalis de Lilio, & Illust. DD. Io. Baptistam, & Alamanum eorumdem coniugum filios, dicitur minimè tergiuersari posse, quin d. D. Eleonoria nomine proprio etiam se obligauerit, quamuis in Instrumento vti vsufructuaria, & filiorum Administratrix fuerit nominata, & id probatur ex declaratione à se facta, se velle contrahere vna cum ipsis filijs, talis .n. dictio, vna, idem significat, quod simul, simultaneitatemq; inducit §. *nos autem, & ibi gloss. Inst. de*
1 *Attiliano Tutore*, maximè subsequente propositione, cum, *l. fin. ibi Bald. num.* 8. *Castr. nu. 3. & 4. & l. fox. num. 9. vers. in 2. C. de Impub. & alijs substit. Barbos. qui alios alle-*

2 *allegat in tract. de Dictionib. dict.* 376. operatur etiam illud verbũ, *Decreuit*, notatur in *l.1.ff.de Constit.principum*, quaſi dixerit à metipſa obligari intẽdo *Albericus in ſuo dictionari d.verbo decreuit*, ſignificat.n.tale verbũ animi deliberationem ab omni actu ſeparatam *Menoch.de præſumpt.lib.4.præſumpt.99.n.21. Barboſ.in d. tract.dict.64.nu.* 2. & ſic non poteſt dici nomine officij,& nõ proprio cõtraxiſſe, cũ in pluribus Inſtrumẽti partibus ſe nomine proprio contrahere declarauerit, ibi imponen. per ipſam D. Eleonoriã vſufructuariam prædictã,& dictos filios, & ibi in diſpoſitiua Inſtrumenti cõſtituta d. D. Eleonoria vſufructuaria,& Adminiſtratrix prædicta, ac ſupraſcripti Illuſt DD.Io.Baptiſta,& Alamanus &c. ſuper infraſcripta tenutã hæreditaria &c. impoſuerunt,& ibi infra ijdem DD. Eleonoria, cum decreto, & conſenſu vt ſupra, & DD. Io. Baptiſta, & Alama-
3 nus venditores realiter, & cum effectu inſolidum ſoluere promiſerunt, talis .n. clauſula, inſolidum, omnes comprehendit, remouens omnem diminutionem *tex.est in l.1.& auth.hoc ita C.de duobus reis stipulandi, vel pro mittendi, Menoch.conſ.* 272 *nu.79 Barboſ.de clauſulis clauſula* 33.*nu.1. Marta pariter in tract. de clauſ. 2.nouam impreſsionem clauſ.* 288. *in princ.p.* 1. & vnicuique totum attribuit, ita poſt *Bertazolum* dixit *Maur.in tract.de fideiuſ.ſect.6.c.3.nu.42.pag.*340. & ibi hanc autem impoſitionem, & venditionem annui cenſus d. D. Eleonoria ; cum decreto, & dd.DD. Ioannes Baptiſta, & Alamanus venditores fecerunt &c.pro pretio &c. & ibi manualiter, & in contanti in tot ſcutis auri in auro habuerunt, &
4 receperunt à d Reuerendiſs. &c. ibi .n. exprimitur D. Eleonoriæ, & filijs pretium fuiſſe ſolutum *Doct. in c. ſi cautio de fide Inſtr. inter quos Felin. num.* 52. *prope finem*, nec aliter dici poteſt alias ex receptione pretij d. D. Et Leonoria effecta eſſet locupletior ad damnum ſecum contrahentis contra regulam locupletari
5 *de reg. iur. in 6. hoc* .n caſu crederem contra eam dari certi conditionem *l. certi conditio in principio & in §. quoniam, vbi Odofred. nu. 1. Fulgoſ. nu. 6. D c.nu. 3. ff.ſi certum petatur* talis.n.ſolutio, & numeratio facta fuit ea intentione, vt D.Eleonoria obligetur *Odofred. & alij in l.non omnis ff.de eod.tit.* ipſaq; D. Eleonoria aſſeruit tenutam bonorum, ſuper quibus fuit impoſitus cenſus eſſe propriam, & filiorum ibi promiſerunt, & affirmarunt dd.DD.Eleonoria, Io.Baptiſta,& Alamanus venditores dictam tenutam ad ipſos pleno Iure &c. ſpectare, & perti-
6 nere, taliq; aſſertioni ſtandum eſſe dixit *tex.in l.cum precũ C.de liberali causa Surd. conſ.19.nu.10.Gratian.in diſcept.forenſibus cap.*788.*n.*22. & præiudicare omnibus Hæredibus, & ſucceſſoribus, dixit *Burat.deciſ.*243.*num.* 7. Ergo ipſa etiam vti
7 principalis contraxit, & cenſum impoſuit, maximè, quia talia verba ſpectare, & pertinere comprehendunt ea omnia, quæ ſunt nedum in dominio noſtro, ſed & quæ poſſidemus,& quæ noſtra eſſe poſſunt, item & ius reale,& perſonale, & ius luendi, ita poſt *Aretinum conſ.6.dixit Ripa in l.Centurio nu.*189.*ff. de vulg.& pup.Bertaz.in tract.de clauſulis clauſ.26.gloſ.13.nu.1.* qui plures concordantes refert *Rebuſ.in l.verbum illud pertinere ff.de verb.ſignif.in 1.& 2.col.Burat. deciſ.* 476. *num.* 6. legitur etiam promiſſio per eam facta ad defenſam, & de euictione ibi ijdem DD.Eleonoria, Io. Baptiſta, & Alamanus venditores ſuper præmiſſis, &
8 quæ ſequuntur ; præcipuè in illis verbis in quocumq; Iuditio petitorio, & poſſeſſorio, & quouis eorum in ſolidum, in totumque, vel in parte &c. Non .n. ex tali ampliſs. promiſſione etiã ad duplum D.Eleonoriæ Hęredes poterunt euitare, quin fauore Illuſtriſs.Emptoris fideiuſſorum,& aliorum ab eis cauſam habentium tenerentur, & ſint obligati *Cabalin.in tract. de euiction. §.2. num.2. & pluribus ſeq.* Minimèque prætereundum eſt, quod ijd. DD. Eleonoria, & filij

nedum obligauerunt, & hippotecauerunt d. tenutam, super qua census impositus fuit, sed insolidum conuenerunt accedi facere duos, vel tres fideiuss. idoneos in Vrbe ad contentamentum Illustriss. Emptoris infra tunc decem dies, quos fideiussores ijdem venditores indemnes conseruare promiserunt, & in clausul. generalibus eorum omnium insolidum legitur obligatio, efficiuntur .n.
9 per d. clausulam omnes rei debendi, seu promittendi, omnesq; teneri dixit *tex. in l. 2. ff. de duob. reis l. 1. C. eodem idem Bertazol. post plures claus. 39. glos. 7. nu. 3.* sicque obseruaturos esse iurauerunt vigore etiam d. iuramenti contractus prædictus paratam habet executionem *Bart. in l. 2. num. 8. ff. de Iure iur. & in l. sed si*
10 *possessori §. pen. ff. eodem Gutterez. de Iur. confirmatorio p. 1. c. 62. nu. 3. vers. quam opinionem*, & præcisè obligari, nec dando interesse liberari dixit *Serafin. de Iur. priuil. 74. num. 2.* & seruari debere affirmauit *Rota decis. 320. nu. 37. p. 6. diuers.* legiturq; nedum D. Eleonoriam bona, sed & hæredes obligasse, quo casu non est dubi-
11 tandum, quin & ipsa se obligare voluerit *Corn. cons. 6. nu. 6. Gozad cons. 78 nu. 9. Ladereh. cons. 36. nu. 12.*

12 Ijs etiam accedit obligatio Cameralis continens renunciationē omnibus, & quibuscunq; exceptionibus, cauillationibus, & cautelis, quibus mediantibus ipsa, & hæredes possint se tueri, & defendere *Zach. de oblig. Camer. in extensione eiusd obligat. in princ. & q. 17. nu. 1.*

13 Non enim operatur *textus* allegatus in *l. cum post mortem §. 1. ff. de administrat. & peric. tut. & curat.* supponendo d. D. Eleonoriam nomine officij, & sic vti administratricem tantum contraxisse, loquitur enim *textus* in patiuo Curatore dotem promittente, sibi suadendo rationem pupillarem esse sufficientem, hic verò D. Eleonoria de suo expresse se obligauit, ibi etiam *DD.* & nempè *Odofr.* dixit valere promissionem, dum vltra vires Curator promisit, eo quod contrahentes fuerunt decepti, cum patrimonium Curatori esset notum, vt etiam aduertit ibi *Albertus*, concludunt ergo omnes promissorem teneri, quando quis nomine proprio se obligauit, ita etiam *Bart. & Ang. nu. 1.* dicentes talem Curatorem teneri de suo, vel propter dolum, vel ex eo, quod fuit animus donandi, & quando solum adesset, vt ex aduerso dicitur nomen officij, dicitur tamen
14 tam ex proprio, quam ex appellatiuo, semper censeri obligationem esse personalem, eo magis, cum nomen proprium prius fuerit expressum *Abb. in c. mandata cælestia ext. de præsumpt. in vlt. col. vers. ego dico. Dec. in c. quoniam nu. 8. ext. de off. deleg. Angel. in l. procurator, qui pro euictione ff. de procur.* dicens cum *Gulielmo*
15 *nu. 2.* quod stultus esset, qui emeret ab Administratore, nisi venditor duplici nomine venderet, scilicet proprio, & administratorio, dixitq; id menti esse tenendum, prout *Boer. decis. 273 in penult. col.* idq; affirmat *Alciat. in tract. de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 24. nu. 9.* dicens, quod vbi actus fieri potuit, & proprio, & nomine alieno semper præsumendum esse factum nomine proprio, & *nu. 11. Menochyq; in loco ex aduerso allegato præsumpt 46. lib. 3. nu. 10.* admittit ex coniecturis probari, an nomine alieno, vel proprio, quis contraxerit, nec loquitur, vt hic, de obligatione in fauorem tertij *Grattan. in discept. c. 541. nu 1.* sed dato millies, vt supponitur, quod contrahens nomine officij tantum teneretur, id tamen declaratur non procedere quotiescunque, vt hic contrahens suā fidem astrinxit *l. procurator, qui pro euictione ff. de procur. & ibi not. DD. & Ang.* hæc verba ibi refert, si administrator pro Domino suo fidem suam adstrinxit, finito officio remanet obligatus; secundò declaratur non procedere, quando admini-
16 stratori, seu alteri contrahenti aliquid quæsitum est, hic enim D. Eleonoria,

cui.

cui debebatur vsusfructus non vsufructuasset, si extinctio census ad rationem duodecim pro centenario non fuisset facta, quia nihil in vsufructu remansisset *Natta cons.* 641. *nu.* 2.

17 Videmus etiam ad constituendum plures insolidũ reos sufficere quamlibet coniecturam, vel quodlibet minimum verbum *Alba, Mandel. post Bart. cons.* 263. *in princ.* dicens *nu.* 4. quod si obligatio videatur continere rem indiuiduã, saltem solutione, & plures sint rei, quod singuli insolidum tenentur, & *nu.* 7. sustinet obligationem esse indiuiduam, & si quantitates pecuniarum sint in promissione, idq; nouissimè affirmauit *Cella in tract. de ratione rata quæst.* 32. *nu.* 9.

Addamus plures annuorum censuum fuisse factas per D. Eleonoriam solutiones, ex quibus ipsam esse obligatam, affirmauit idem *Gratian. in dd. discept. c.* 417. *nu.* 26. talis enim est declaratio clara, & obligationis ratificatio, vt post *Alex. & Decium* affirmauit *Rota Genua decis.* 111. *nu.* 3.

Quare non coniecturis, sed manifesta veritate ipsam credo nomine proprio esse obligatam, saluo tamen saniori iudicio.

CONTROVERSIA LIV.

Pro Illustriss. D. Ioanne Baptista Angelello, cum Illustriss. D. Francisco Cospio.

SVMMARIVM.

Testator censetur legare illud ius, quod habet, etiam si eius morte extinguatur, nu. 1.

Limitatur, si Testator sciebat quoddã ius haberet, nu. 2.

Item si constet talem fuisse mẽtem Testatoris, quia debetur æstimatio, si aliena sit, nu. 3.

Et quando bona per Testatorem sunt specificata, & legatum factum est consanguineis, nu. 4.

Institutio vniuersalis in totum debet subsistere, vel in totum corruere, nu. 5.

Si relinquatur res cum alio communis, valet legatũ, & tota debetur, n. 6.

Fundus si legetur, etiam si sit alienus, debetur vel æstimatio, n. 7. *&* 11.

Res aliena subiecta restitutioni fideicommissi potest legari, nu. 8.

Siue Testator sciuerit, siue ignorauerit, nu. 10.

Tex. in l. quod in rerum, & in l. si domus ff. de leg. 1. *declarantur, nu.* 9.

Quando Testator reliquit fideicommissarijs, aliqua bona pro omni eo, & toto, quod prætendere possunt censetur legasse bona restitutioni fideicommissi subiecta legatario, nu. 12.

Vxor in dispositione facta de proximis non continetur, nu. 13.

Adsit

Adsit Deus, & Virgo.

1 N hac pro Illustris. D. Io. Baptistæ Angelelli causa cum Illustris. D. Francisco Cospio, & si regula sit, quod Testator habēs ius in fundo, & illud simpliciter legans, censeatur solum legasse illud ius, quod habet, etiam si eius morte extinguatur *l. quod in rerum §. si vsum fructum, vbi Scrib. & l. si domus §. fin. ff. de leg.* 1. &
2 *l. vxor patruo C. de legatis*, idem tamen primò limitatur, si Testator sciebat, quodnam ius haberet in fundo, secus si ignoraret, quoniam tunc fundum integrum legasse videtur *Alex. in d.l. si domus §. fin. nu.* 5. *& ibi Ias. n.* 12. *Nicolaus Bellon. cons.* 9. *nu.* 19. *Alba cons.* 73. *nu.* 6. *&* 7. *Surd. cons.* 466. *nu.* 13. *&* 14.
3 Secundò limitatur, si constet talem fuisse mentem Testatoris, nam tunc videtur relicta æstimatio proinde ac si simpliciter res aliena legata fuisset *Alex. cons.* 9. *nu.* 6. *lib.* 2. *Belon. d. cons.* 9. *nu.* 18. *Couar. in c. filius nu.* 2. *de testam. Laderch. cons.* 53. *nu.* 4. *Rota decis.* 621. *nu.* 1. *vers. fallit tamen p.* 1. *diuers.* quæ *decisio* fuit approba-
4 ta, vt in *decis.* 309. *nu.* 12. *p.* 1. *in recent.* quæ ferè in terminis est, vt hic erant à Testatore bona specificata, nam Testator legauit fundum, nempè Palatium Casalechij, cum terris, & domibus ei subiectis, & ita etiam ratiocinatur *Laderch.* apparet ergo Testatorem voluisse legatum vires habere etiã post illius obitum, postquam in huiusmodi bonis vna cum alijs hæredem instituẽdo, vxorem illam grauauit ad hæc bona post mortem restituen. & dan. DD. Angelellis consanguineis suis *Aldobrandin. cons.* 25. *nu.* 35. & affirmarunt *Alex. Couar. & alij supradicti, Mantica de coniect. vlt. volunt. lib.* 9. *tit.* 1. *nu.* 18. *in fine, ita post Ruin. & alios dixit Gratian. in discept. foren. cap.* 237. *nu.* 30.
5 Nec est dubitandum de validitate huiusmodi legati, tum quia sumus in institutione vniuersali, quæ vel in totum subsistere, vel in totum corruere debet, &
6 hinc sicuti dicimus, quod si in legato relinquatur res cum alio, communis valet legatum, & tota debetur *Bart. in l. cum filius §. dominus ff. de leg.* 2. *Corn. cons.* 84. *lib.* 2. *Couar. in d. c. filius nu.* 3. *Cras.* qui communem opinionem esse asserit in *§. legatum q* 14. *nu.* 8 ita & in institutione cum pars bonorum in institutione comprehensorum esset verè hæreditaria, & alia nempè, de qua agitur fideicommisso subiecta, & sic aliena, & eo magis, cum in bonis prædictis Casalechij per Testat. multa fuerint facta melioramẽta, per Testatorem deducen. (vbi fideicõmisso essent supposita) tum etiam, quia cum nõ fuerit legatum illud ius solum,
7 quod Testator habebat, sed fundus ipse, in quo aderat ius valet legatũ, quasi fundi appellatione significetur proprietas *Mantica vbi sup. Peregr. de fideicomm. art.* 33. *nu.* 20. *Gratian. cap. præd.* 237. *nu.* 13. considerans *nu.* 17. valdè referre, si fiat legatum ei, qui non habet proprietatem, nam tunc videtur legasse rem alienam, quam hæres præstare tenetur, & in terminis rei subiectæ restitutioni
8 ex fideicommisso, quod possit in testamento legari, valeatq; huiusmodi legatum, sicuti valet rei alienæ tempore testamenti, vel post mortem Testatoris, firmat *Bart. in l. cum pater §. cum pater ff. de leg.* 2. communiter approbatus, vt per *Pacian. cons.* 82. *nu.* 36. *respondentẽ obiecto nu* 71. *Surd. decis.* 93. *nu.* 21. *& seq.*
Nec dicatur non valere legatum rei alienæ ex allegatis, quoniã respondetur imò veriorem esse opinionem pro validitate legati, & quod extimatio debeatur *Rota post plures decis.* 265. *nu.* 9. 10. *&* 11. *& decis.* 337. *nu.* 4. *p.* 1. *in recent.* siue

Testa-

Testator sciret rem esse alienam, siue non, & sic crederet esse suam, vbi factum est, vt hic, sanguine coniunctis, *Gras. in d. quest. 14. nu. 3. & 4. & d. decis. 265. nu. 11. & decis. 337. nu. 5. Spin. in spec. sect. glos 8. princ. nu. 55. cum seq.*

Nec prædictis obstant allegati *textus in l. quod in rerum, & in l. si domus ff. de leg. 1.*
9 quia loquuntur in vsufructu, & in emphyteusi, prout *tex. in l. Arcbo in fine ff. de vsufr. leg.* nam loquitur & ibi *Iur. Cons.* de vsufructu erroneæ per Testatorem relicto, credente proprietatem sibi remansisse, nam mortui erant illi, quibus relicta erat proprietas, & *tex. in l. vxor patruo C. de leg.* concludit Testatorem nō posse præiudicare proprietario, quod hic nō quæritur, & *Corn. cons. 84. lib. 2. Gabr. cons. 85. lib. 1. Vasquius de success. creat. lib. 3. §. 23. limit. 18.* ad partes disputāt, & si pro contraria parte allegentur, resoluunt paulò post *numeros allegatos*
10 pro validitate legati, siue scienter, siue ignoranter factū sit de re aliena, & hæredem teneri ad æstimationē, ne legatum dicatur esse frustatorium, & quia nullus præsumitur scienter elegisse viam, per quam eius iudicium, seu dispositio impugnetur, & quia in dubio facienda est interpretatio, vt dispositio sustineatur, etiam si verba impropriarentur, vt rectè ibi *Vasq.* docet, respondēs ad textus superius exaduerso allegatos *Peregr. vero in tract. de fideicomm. art. 23. nu. 10.* firmat casum in solius vsusfructus relicto, & cum *Bart.* concludit, quod
11 si fundus legetur, fundum deberi, siue Testator sciuerit, siue ignorauerit esse alienum, & loquitur de emphyteusi *num. 23.* diuersa enim viget ratio in bonis feudalibus, & emphyteoticis, nam alienans incidit in pœnam, quo casu nō est verisimile, Testatorem de illis disponere voluisse, ne in pœnam incidat *Laderch. cons. 53. nu. 1. & cons. 110 nu. 2.* quodq; non procedit in fideicommissi alienatione, eo quod substitutus statim mortuo Testatore admittatur, omneq; obiectum in casu hoc cessat, cum Testator plura bona legauerit fideicommissa-
12 rijs, his adiectis verbis, pro omni eo, & toto, quod prætendere possent, quo casu censetur Testatorem legasse ius etiam morte sua in bonis relictis finiturū, compensando fideicommissarijs relictum consanguineis, & si fideicommissarijs prædictis bona essent debita, prout aduertunt omnes in *d. l. quod in rerum §. 1.* & aduertit *Ias. in cons. 109. lib. 4. vers. sed.* tenendo communem opinionem, dicens, Testatoris scientiam præsumi ad hoc, vt hæres ad æstimationem teneatur *Alberic. & alij in d. l. si domus §. fin. ff. de leg. 1.* addito, quod Testator longo tempore bona legata possedit *Aldobrand. cons. 25. nu. 3.*

Vanum etiam reputaui, quod in hoc magis coniuncta dicatur vxor, eo quod in
13 iure præferatur cognatus vxori, & vxor in dispositione de proximis non continetur *Salicet. in d. l. cum rem alienam C. de legatis nu. 3. in principio.*

CONTROVERSIA LV.

Pro DD. de Bauosijs.

SVMMARIVM.

Testator etiam volens, non potest remittere vsufructuario cautionem de vten. arbitrio boni viri, & de restituēdis bonis hæredi, n. 1. etiam si hæredi illam petenti Testator imponat pœnam priuationis, n. 6.

Et

Et de restituenda tanta quãtitate frumenti, vini, & similium, sicut habuit, nu. 2. & nu. 17.

Quod procedit etiam in capitalibus apothecarum, nu. 18.

Etiam si mulier habitaret in eadem domo cum hæredibus, nu. 3.

Etiam si Testator licentiam à Principe habuisset cautionẽ remittendi, n. 4.

Testatoris voluntas contra leges non est seruanda, nu. 5.

Testator non potest cogere hæredes, vt caueant pro vsufructuario, nu. 7.

Vel eos cogere, vt recipiãt fideiussorem offerendum ab ea pauperem, nu. 8.

Et quando vsufructuarius non posset reperire fideiussorem, bona sunt sequestranda penes idoneum, qui de fructibus respondeat, nu. 9.

Vsus, & vsusfructus eodem modo constituitur, nu. 10.

Vsufructuarius, qui non dedit fideiussorem de vten. non facit fructus suos, nu. 11.

Nec potest exigere debitores hæreditarios, nu. 12.

Mora statim contrahitur absque interpellatione fauore minoris, seu pupilli, nu. 13.

Priuilegiatus contra priuilegiatum aliquando vtitur priuilegio, nu. 14.

Iurari potest in litem cõtra vsufructuarium requisitum, vt præstet cautionem, nu. 15.

Item si non fecit inuentarium, nu. 16.

Libri, scripturæ, & instrumenta hæreditatis debent stare penes proprietarium, & non vsufructuariũ, n. 19.

Si per debitores, vel per proprietarium vsufructuario pecuniæ debitæ hæreditati soluerentur, in eund. vsufructuarium transiret dominium, n. 20.

Secus est, quando Testator voluit negotiationes continuari sub eius nomine, & marcha, nu. 21.

Adsit Deus, & Virgo.

EX Testamento Mag. D. Ioannis senioris de Bauosijs cap. 24. legitur, dispositum quouis modo per proprietarios peti non posse cautionem de vten. nec inuentarium confici debere à Mag. D. Hippolyta de Fabris eius vxore relicta vsufructuaria etiã à simili onere, vt asseritur, eximendo, & quatenus ab hoc eam liberari non posset, voluit per proprietarios recipi debere illum fideiussorem, quamuis pauperem, ab ea offerendum, & quatenus id iubere non posset, voluit hæredes, & substitutos esse astrictos ad cauendum, siue reperiendum personam aptam, absq; eo, quod D. Hippolyta teneatur ad releuationem indemnitatis, expresse mandando hæredibus, ne aliquo tempore ex quouis iure, siue causa iudicialiter, siue extraiudicialiter eam molestent in perceptione vsusfructus, sub pęna priuationis suæ hæreditatis, & vt ibi legitur vsq; ad finem. Sed his non obstantibus, indubitanter credo ab ipsa D. Hippolyta hanc peti posse cautionem, & bonorum hæreditariorum descriptionem, quia Testator etiam volens non potest talem remittere cautionem, *text.* est expressus in *l. 1. C. de vsufructu, & habitatione, & ministerio seruorum*, vbi hæc verba habentur. *Si vsusfructus omnium bonorũ Testamento vxoris marito relictus est, quamuis*

niſi cautionem à te prohibuerit Teſtamento, exigi tamen non aliter à debitoribus ſolutam pecuniam accipere poteris, quam oblata, ſecundum formam Sen. Conſ. cautione, ibiq; notant *Rainer. Bart. nu. 1, & 8.* ex quo Teſtator non poteſt venire contra leges, & idcircò in hoc eius diſpoſitionem dixerunt non eſſe attendendam, *Salicet. nu. 2.* tres adducens rationes, primò, quod ſi remiſſio cautionis fructuariæ teneret, inuitaretur ad delinquendum, prout ad res vſufructuandas deuaſtandum, & conſumandum; ſecundò, quia hæc cautio magis formandi vſusfructus gratia, quam ſeruandæ vltimæ voluntatis eſt inuenta; tertiò, quia id reſpicit fauorem hæredis, & ibi etiam notāt *Bald. nu. 7. Caſtr. nu. 2. & 3.* dicentes duplicem in caſu noſtro præſtandam eſſe cautionem vnam de vtendo, & fruendo arbitrio boni viri,
2 & de conſeruanda, & reſtituēda proprietate finito vſufructu, reſpectu rerū mobilium, & immobilium, aliam autem de reſtituendo quantitatem vini, frumenti, vel alterius ſimilis rei, quia vſufructuaria non poteſt vti, niſi vendat, vel expendat *Alex. poſt Imolam, & alios in conſ. 58. nu. 10. lib. 3. Alber. in l. 1. §. 1. ff. vſufr. quemadmod. caueat. Angel. Ant. de Butr. Card. Florent.* quos allegat *Iaſ. conſ. 40. nu. 1. lib. 1.* & fortius *Paul. de Monte Pico in l. Titia §. Titia cum nuberet num. 158. in quaeſt.*
3 *50. ff. de leg. 2.* volens id procedere, etiam ſi mulier vſufructuaria habitaret in eadem domo cum hæredibus *Franc. de Lanie*, quem allegat, & approbat *Dec. conſ. 565. num. 1.* dicens, quod cum cautio ſit de forma vſusfructus, debet præſtari à quocunque etiam idoneo *Cranet. conſ. 187. num. 7. Siluan. conſ. 37. num. 5. Io. Petr. Ferrar. in pract.* quem allegat *Plot. in tract. de in litem iurando §. 26. nu. 7. & 8. Abb. Ripa, Bec. Pin. Simon de Prat. Roland. & alij*, quos adducit *Surd. deciſ. 109. nu. 5. Nicolaus Bellon. conſ. 54. n. 9. & 10.* vbi voluit ſuſtinere, tali caſu vſufructuariam eſſe priuatam vſufructu *Borgnin. in tract. de vſufructu mulieri relicto nu. 148.* qui allegat *Neuizan. Petr. Pich. & alios*, ſubdens id procedere, etiam ſi Teſtator
4 licentiam habuiſſet à Principe, cautionem, & inuentarium remittendi, prout idem dixit *Ruin.* qui ad hoc allegat *Roland. conſ. 92. lib. 1. nu. 19.* & hoc, quia talis licentia, per quam quis inuitaretur ad delinquendum non valet, prout nec *Statutum*, per quod datur materia delinquendi *Gabr. in com. concl. in tit. de vſufructu concl. 2. nu. 30. Dec. conſ. 69. nu. 1.* allegans *Odof. & Butrig.* dicens, quod in practica ab iſta opinione nullatenus recedendum eſt, quibus addo *Iul. Clarum in §. Teſtamentum quaeſt. 64. poſt Io. Annib. Duen. & Socinum.* & videri poteſt *Guid.*
5 *Pap. quaeſt. 515. nu. 1.* ex hac ratione, quia voluntas Teſtatoris contra leges non eſt ſeruanda, & eſt communis, prout affirmant *Iaſ. d. conſ. 40. Gabr. d. concl. nu. 28.* & ferè omnes.
6 Nec facit aliquid illa pœna priuationis à Teſtatore cominata, nam cum d. cautio remitti non poſſit per Teſtatorem directo, ſecundum quod ſuperius dictū fuit, non debet etiam poſſe remitti per indirectum ſic *Ruin. conſ. 202. lib. 2. num. 7 & conſ. 165. lib. 3. nu. 11. Dec. conſ. 565. nu. 2.* quos videri cupio, nam loquuntur in terminis noſtris, id etiam decidunt *Caſtr. & Alex.* quos allegat *idem Paul. de Monte Pico in repet. d. §. Titia cum nuberet quaeſt. 54. nu. 62.* dicens id etiam procedere, ſiue hæres proprietarius obtineret, ſiue ſuccumberet, *Bal.* quem allegat *d. Roland d. conſ. 92. lib. 1. nu. 9.* & in hoc pariter nemo dubitat.
7 Minuſq; facit, quod per Teſtatorem diſponatur hæredes ipſos debere cauere, nam primò hæredes ſunt pupilli, nec de iure poſſunt ſe obligare, cum non habeāt nec velle, nec nolle *l. 1. §. impuberes verò C. de falſa moneta. Iodoch. de Tut. & Cur. c. 10. nu. 57.* & quia, vt diximus, Teſtator non poteſt facere, quin leges in Teſtamēto ſuo locum habeant *l. nemo poteſt, & ibi omnes ſcribentes ff. de leg. 1.* inter quos *Gu-*

tierez.

*tierez Hispan. in illius repet. nu.*289. Secundò hæres fideiuberet sibi,& non potest se ipsum obligare, actioque,& passio esse non potest in eodem subiecto *l. Vranius in princ. & l. frater à fratre in princ. ff. de cond. indeb.* multos etiam allegat *Surd. d. decis.* 109. *nu.* 3.

8 Nec operatur id, quod hæredes debeanr recipere fideiussorem, quamuis pauperem, ab eadem D. Hippolyta offerendum, nam paria sunt non cauere, vel minus idoneæ cauere *Io. Annib. in rep. d. l. nemo potest nu.* 184. *Pinel. in l.* 1. *p.* 2. *nu.* 76. *C. de bon. mater. Molina de primogen. Hisp. lib.* 1. *c.* 11. *nu.* 28. *Castil. de vsufr. c.* 15. *n.* 4. *Laderch. cons.* 114 *per totum*, ex hac ratione, quia hæres fideiuberet sine spe indemnitatis, *idem Paul. de Monte Pico in alleg.* §. *Tutta nu.* 158. *eadi quæst.* 50. plures etiam allegat *Borgnin. in d. tract. de vsufr. nu.* 151. & siue diues,& siue pauper sit, vsufructuaria omninò cauere debet *Bal. cons.* 175. *lib.* 3. *Dec. d. cons.* 165. dato etiam, quod non posset inuenire cautionem *Bertrand. cons.* 144. *col.* 5. *lib.* 3. ad fa-
9 cietatem per multas auctoritates *Ruin. cons.* 206. 2. *vol. nu.* 25. dicentes, quod si vsufructuaria non reperiret fideiussorem, bona essent sequestranda apud idoneum, qui de fructibus illi responderet *Bellon. d. cons.* 54. *nu.* 6 qui ex communi opinione dixit tali casu non esse admittendam cautionem iuratoriam *Borgnin. loco quo sup. nu.* 150. & idcircò, quando Testator priuat hæredem, si vxorem vsufructuariam molestet, debet intelligi de molestia, quæ malo animo,& malo modo infertur *Ruin. d. cons.* 202. *nu.* 8. vbi legitur casus noster cum eadem pœnæ priuationis comminatione.

Nec dicatur eam vsuariam tantum esse, quia id respicet fauorem substitutorum in eodem vsufructu; secundò non sibi liceret locare alteri §. *in eodem quoque fundo*
10 *Instit. de vsu, & habit.* ipsaq; teneretur stare colono *l. si habitatio* §. *fin. ff. de vsu,& habit.* ipsaq; à Testatore in institutione vsufructuaria decernitur, eisdemq; modis vsus constituitur, prout vsusfructus *l.* 1. *ff. de vsu,& habit.* & habetur in *princ. Instit. eod. tit.*

Cum ergo ipsa fideiussorem non dederit, credo minimè fructus fecisse suos, cum
11 etiam si non fuisset ad id requisita, offerre ipsa debuisset *Ruin. cons.* 58. *num.* 12. *cons.* 51. *nu.* 1. *vol.* 2. & si à Testatore sibi fuerit concessa auctoritas bona capiendi propria auctoritate, *& d. cons.* 202. *nu.* 7. & hæc fuit opinio *glos. in l. 4. C. de vsufructu, & Bart.* quem allegat *dictus de Monte Pico in d.* §. *Tutta nu.* 166. *quæst.* 52.
12 & ante cautionem ipsi prohibita est debitorum exactio *Castr. in d. l.* 1. *C. de vsu,& habit. nu* 5. dicens notandum esse pro mulieribus ignaris, quibus vsusfructus relictus est; & aliqui tenuerunt, quod solus hæres vniuersalis habeat actionem exigendi, itaut vsufructuarius, seu vsufructuaria absq; cessione ab hærede non possit exigere *Roland. cons.* 8 *nu.* 19. *lib.* 2 & plures aduertit *Borgnin. de vsufr. n.* 198.

Et licet aliqui Doctores tenuerint talem cautionem peti debere, maximè stante *Statuto* nostro *in rub. quod nullus occupet* §. *mandantes*, vbi sancitũ est, quod si per mensem à die petitionis talis cautio non erit præstita, vsusfructuarius cadat à commodo vsusfructus, imò teneatur ad fructus perceptos, nihilominus videtur hoc casu vsufructuariam etiam ante interpellationem moram incurrisse, *per tex. in l. minorum C. quibus in causis in integrum restitutio non est necessaria*, nam ibi dispo-
13 nitur, quod fauore minoris,& eo fortius pupilli, re ipsa sine interpellatione, etiam in legatis, & fideicommissis mora contrahatur, & ibi *Bart.* in princ.& cæteri scribentes. Nec dicatur eamdem vsufructuariam esse viduam, & vti priuilegiatam in integrum restituendam, nam priuilegiatus contra priuilegiatum non vtitur priuilegio, quando vnus tractat de lucro captãdo,& alter de damno

vitan-

vitando, quia qui de damno certat, præfertur alteri, qui de lucro tractat *Bart. & cæteri in auth. quas actiones C. de sacrosanct. Eccles. Dec. in l. non debet actori §. in re obscura ff. de reg. iur. de communi Cephal. cons. 116. nu. 6. Odd. de restit. in integr. p. 1. quæst. 18. art. 4. nu. 53.*

Cum ergo fideicommissarij petierint ad abundantem cautionem, de qua supra, vt
15 purificata conditione, bona sibi restituantur etiam mobilia, non poterit dispu-
tari, quin teneatur *l. 1. & l. hæc stipulatio, & ibi glos. & DD. ff. vt leg. & fideicom. no-
mine caueatur l. 1. in princ. & l. si is à quo §. fin. ff. vt in poss. legat. & l. 1. & l. cum Ar-
chimedoram C. eod.* & contra eam potest in litem iurari *Plot. in tract. de in lit. iur.*
§. 26. nu. 5. imò potest peti immissio bonorum ante conditionis euentum, *vt toto
tit. ff. & C. vt in poss. leg. tex. est in d. l. 1. §. semper in fine ff. vt leg. nomine caueatur
Plot. ibi nu. 6. Peregr. de fideicom. art 40. nu. 14. vers. si autem hæres*, & id procedit
16 etiam, quoad Inuentarium non factum, quia & hoc casu potest in litem iurari
*Plot. d. §. 26. nu. 7. & 8. Ruin. cons. 29. nu. 11. lib. 5. Roland. in tract. de Inuentario p. 2.
in 36. quæst. nu. 1. & seq.* dans concordes 25. Doctores, & de communi affirmat
Castil. de vsufructu c. 14. nu. 4. loquens, & si liberatio sit facta à Testatore, cum a
Testatore remitti nequaquam possit, vt ibi *Castil. c. 15. nu. 17.* non obstante co-
minata pœna caducitatis à commodo hæreditatis *Simon de Prat. cons. 98. num. 6.
Nicolaus Bellon. cons. 54. nu. 4. Pedroch. cons. 7. nu. 56. lib. 1. Plot. de in lit. iur. §. 26.
vers. nec potest.*

Et respectu mobilium, quæ vsu non consumuntur, debebit cauere de illis restituen-
dis in eodem statu, & eadem æstimatione *l. 1. §. habet ff. quemad. vsufr. caueat. l. si
vsusfructus, & l. si cuius cum l. seq. ff de vsufr. Castil. d. c. 14. nu. 2. Thesaur. decis. 80.*
17 *nu. 1.* & respectu pecuniarum, & mobilium, quæ seruando seruari non possunt,
sed vsu consumuntur, cautio debet esse, vt superius dixi, de restituenda tanta
quantitate rerum, eiusdem tamen qualitatis, aut illarum æstimationem in pe-
cunia *§. constituitur Inst. de vsufructu, & l. 2. ff. de vsufr. earum rerum, quæ vsu con-
sum. Castil. loco de quo sup. nu. 3. & c. 17. nu. 1. 2. & 9.*

Et quod dictum est de mobilibus, & immobilibus restituendis, procedit etiam in
18 capitalibus apothecarum Aromatariæ, consistentibus in mobilibus, vtensilibus,
& mercibus, cum cõprehendantur, & veniant appellatione Iurium, & actionum,
vt de rebus venalibus probat *tex. in l. quoties §. fin. ff. de vsufr. & Bart. in l. generali
§. vxori ff. de vsufr. leg. Couar. var. resol. lib. 2. c. 5. nu. 1. Cras. in §. legatum quæst. 20.
nu. 1. & Castil. de vsufr. c. 38. nu. 27.* & de nominibus debitorum expressit Testa-
tor, dum expressè reliquit vsumfructum omnium bonorum, & Iuriũ adijcien-
do, & nominum debitorum, non quidem vt vsufructuarias actiones exerceret,
sed vt facta exactione per proprietarios, pecunia sibi consignaretur, cũ cautio-
ne de restituendo in fine vsusfructus, iuxta disposita in *d. §. constituitur de vsufr.*
19 *Cras. d. §. legatũ quæst 34. nu. 2. Castil. de vsufr. c. 79. nu. 27.* & 29. vbi infert libros,
instrumẽta, & scripturas hæreditatis non apud vsufructuarium, sed penes pro-
prietarium stare debere, & id etiam expressit Testator, dum vxori vsufructua-
riæ onus iniunxit de deponendo quotannis lucra per eam percipiẽda ex apo-
thecis huiusmodi, quæ sibi supererunt pro inuestiendo in stabilibus fideicom-
misso, supponendis pro tempore, & seruato ordine ibi præscripto; & si Testa-
tor sic nõ prouidisset res capitalium, & pecuniæ postquam à debitoribus essent
20 exactæ, per proprietarios consignari debuissent vxori vsufructuariæ, cum cau-
tione, vt supra, illarumq; dominium in eam transiuisset *l. si tibi, & l. quoniam ff. de
vsufr. ear. rerum, quæ vsu consum. Gabr. in com. concl. de vsufr. concl. 1. nu. 18. & 19.*

& abundè *Castil. c. 11. num. 6. 7. 10. & rursus* 30 31. & 32 vbi ostendit vsufructuario tales res alienare, distrahere, & de illis ad libitum disponere, in eisque vtilitatem percipere posse *Bertaz. cons.* 25. *nu.* 25. *Maluas. cons.* 110. *nu.* 2. & 10.

21 At secus dicendum est in occurrenti casu ob illam specialem Testatoris dispositionem, in qua explicauit se cupere per hęredes continuari dd. apothecarum negotiationes sub eius nomine, & signo, quod seruandum est *Bal. in l.* 4. *in princ. in* 2. *notab. ff. de condit. instit. Dec. cons.* 441. *nu.* 3. *Decian. cons.* 22. *lib.* 3. etiam si hæredes proprietarij sint pupilli, & continuatio esset facienda in societate cum proprio Tutore *Felic. de societ. c.* 3. *nu,* 3. & *c.* 4. *nu.* 6.

CONTROVERSIA LVI.

Pro D. F. T. cum D. B M.

SVMMARIVM.

Leges ciuiles non dedignantur imitari sacros Canones in matrimonijs, & in vsuris, nu. 1.

Fęneratores solent tam occultè tractare, vt vix conuinci possint, nu. 2.

Et idcircò ad probandas vsuras sufficiunt coniecturæ, præsumptiones, argumenta, & verisimilitudines, nu. 3.

Testis probat, dum non habet aliquod interesse, nu. 4. & est informatus, & in creatione scripturarum interuenit, nu. 7.

Vsura potest probari per proxenetas, & mediatores, nu. 5.

Imò admittũtur in testes illi, cum quibus tale crimen fuit probatum, n. 6.

Cognitio super vsuris spectat ad Iudicem Ecclesiasticum propter peccatũ, nu. 8.

Vsurarius dicitur etiam ille, qui non exigit vsuras, nu. 9.

Quia sola spe comitatur vsura, nu. 10.

Cedens creditum, dicitur creditum exigere, nu. 11.

Scripta cum clausula, à chi presentarà, *in Ciuitate Bononię vti pecunia mercantur, nu. 12.*

Testes singulares admittuntur in iudicio vsurarum, nu. 13.

Vsurarius vltra pœnas à sacris Can. & Stat. impositas, tenetur ad interesse damnum patientis, nu. 14.

Nec admittitur ad confessiones non facta restitutione, nu. 15.

Non potest testari, nu. 16.

Non debet admitti ad habitandum in Ciuitatibus, & in oppidis, nu. 17.

Diciturq; raptor, & fur, nu. 18.

Prætendens lucrum cessans, debet probare, quod lucrum erat in potentia, propinqua, & plura alia, nu. 19.

Debitor pauper, si non soluat in dilatione, non potest conueniri pro interesse, nu. 20.

Pecunia non fructificat, nu. 21.

Tempus nõ est in commercio hominum, & non potest vendi, nu. 22.

Aduocati, Iudices, & Procuratores impedientes, ne vsurarij vsuras restituant, peccant mortaliter, & sunt obnoxij ipsi restitutioni, n. 23.

Adsit

Adsit Deus, & Virgo.

1 IN proposita quæstione respondendum, videtur leges ciuiles non dedignari sacros Canones imitari, præcipuè in matrimonijs, & vsuris, *Auth. vt Clerici apud proprios Episcopos col. 6. c. 1. ext. de nou. oper. nunciat. Pisanella in summa, in verbo lex, in* §. *leges Imperiales*, & melius *in verbo vsura 1.* §. *quid de legibus*, vbi docet Imperatorem in legibus prohibuisse vsuras, dum in *auth. de Ecclesiasticis tit. in princ.* mandauit seruari *quattuor concilia*, sicut *leges*, inter quæ est *Nicenum*, vbi leguntur prohibitæ vsuræ *c. quoniam dist. 47. Lupus post plures in l. curabit C. de act. empt.* §. *3. in comment. 1. nu. 36. 37. & plur. seq.*

Non ergo poterit Excellentiss. D. Aduocatus dicere de Iure ciuili vsuras esse permissas, Modo cum fœneratores, vt plurimum contractus vsurarios ineunt, & dolosè vtuntur, vt vix conuinci possint *Clem. de vsuris c. vnico* §. *cæterum*, admittitur
2 probatio per coniecturas, & iura contentantur probationibus, quæ haberi pos-
3 sunt *Federic. de Senes cons. 119. nu. 3. Mars. in praxi in* §. *principium nu. 13. & 14.* dicens, quod illud, quod non potest clarè probari pro rerum naturam, probatur argumentis, & inditijs, & in secretis tractatibus, & consilijs, & quod propter probationis difficultatem peruenitur ad torturam, quandoq; ex solis inditijs ad condemnationem; maximè, quia hoc genus fœneratorum quotidie fraudes, & simulationes ad detegendas, palliandasq; vsuras cogitent, vt penè impossibilis, nedum difficilis reddatur huius vsurariæ prauitatis probatio, nam clandestinè, & occultè contrahunt, infinitisque cauillis, & versutijs secum contrahentes circumueniunt, ne furtum, rapinaque, quam verè committunt, detegatur, & idcircò omnes conuenerunt, vt probationes, quæ alias minimè admitterentur, contra eosdem vsurarios admittantur, *Io. And. in c. ex literis ext. de iur. iur. Paulus de Liazaris, Petrus de Ancar.* quos affert, & sequitur *Alex. cons. 54. nu. 3. lib. 6. Ant. de Butrio post Hostien. in c. ad nostram de empt. & vend. Paris. cons. 55. nu. 31. lib. 1.* & plures affirmarunt nedum cōiecturas, sed & verisimilitudines, atq; argumenta sufficere, per *tex. in c. cum in diœcesim ext. de vsuris. Corn. cons. 23. num. 4. & 5. lib. 3. Castr. cons. 109. nu. 1. & cons. 319. nu. 3. lib. 2. Cranet. cons. 156. nu. 7. Iason cons. 141. lib. 4. col. 3. Dec. cons. 18. in princ. per tex. in l. emptionem C. plus valere, quod agitur. Io. de Platea, Rodulph. Philippus Francus, Ripa, Angelus, Cumanus, Fulgosius, Socinus, Cepola, Bertrand.* & alij, quos more suo doctissimè adfert *Tiraquel. de retract. conuent. in præfat. nu. 36. 37. & 38.* dicens, quod probationes imperfectè coniunguntur, quæ alias non coniungerentur *Io. de Anania cons. 49. Calcan. cons. 10. & cons. 85. Dec. & alij*, quos refert *Decian. cons. 62. nu. 15. & seq. lib. 3.* Ex quibus credo satisfactū allegatis pro Aduersario ex aduerso, nempè *Farinac. quæst. 81. nu. 1. Cabal. resol. crimin. casu 200. nu. 110. & Castr. cons. 299. num. 1. lib. 2.* ex quo neuter eorum loquitur, quando agitur de vsuris, & contra vsurarios, sed in alijs delictis, in quibus à lege non est prouisum, prout in casu vsurarum ex superius allegatis. Receditur enim à regula, quando delicta sunt difficilis probationis, prout in vsura exemplificant *Corn. cons. 23. nu. 4. lib. 3. Tiraquel.* & alij superius allegati.

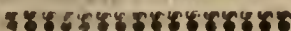
4 Nec dicatur, quod Antonius vnus ex testibus tractet de se exonerando, minusque probet, quia non controuertitur, quin merces fuerint per eum datæ, sed quod

loco earum Dom. F. fuit creatus debitor in pecunia numerata, prout clarè constat ex propria confessione, non ergo agitur de eius commodo, sed incommodo, quo casu admittitur, ex *eodem Farinac. alleg. quæst. 60. nu. 3. & seq.* imò
5 vsura habet hoc priuilegiū, vt probari possit per proxenetas, & per mediatores
6 *Zabarella in Clem. cap. 2. vers. de vsuris §. cæterum nu. 2.* dicens esse optimos testes, nedum ipsos, sed & alios, cum quibus tale crimen commissum est *Cepola de simulat. contractuum nu. 88.* id etiam ratiocinatur *Decian. d. cons. 72. nu. 64. & 65. lib. 3. Gabr. in com. concl. in concl. 20. nu. 6. in tit. de testibus, quē Rusinum* allegat. Non tamen ipse Antonius est proxeneta, nec in numero proxenetarum in foro Merca-
7 torum, prout alij proxenetæ descriptus, sed vti amicus vtriusq; partis vocatus, absq; spe alicuius præmij, adeout ei, tamquam melius informato, magis sit credendum *l. consensu §. si in plagbis C. de repudijs; c. super prudentia el primo 14. quæst. 2. l. quoties C. de naufragijs lib. 11.* prout etiam refert idem *Decian. d. cons. 62. nu. 26. lib. 3.* videmus etiam proxenetæ credendum esse, dum aliter veritas probari non potest *Abb. in cap. insuper nu. 11. vers. & maximè ext. de testib. Archid. & Francus in c. 1. de testib.* quos refert *Farinac. d. quæst. 60. nu. 417. Bursat.* & alij, quos refert idem *Gabr. d. concl. 20. nu. 7.* & eo magis si Instrumento interfuerit, vt ibi *Farinac. n. 411.* sed in hoc negotio Antonius, qui simpliciter computa fecit, proxeneta appellari non potest *Bald. Socin. Corn. Mascard. & Stracha*, quos refert idem *Farinac. ibi num. 439.* Non ergo dicendum erit B. non esse puniendum, quia vsuræ nondum sunt exactæ ex *Beroo cons. 208. num. 6. lib. 3. & alijs adductis*, nam primò *Berous* ibi distinguit secundū leges ciuiles, sed & malè ex superius dictis, & quia
8 in hoc est seruandum *Ius Canonicum*. Secundò idem *Beroo cons. 210* subsequenti *nu. 3. & 5.* dixit vsurarum cognitionem esse spiritualem, & propter peccatum
9 per Iudicem Ecclesiasticum esse iudicandum, & vocatur vsurarius, etiam si quis vsuras non exegerit *Siluester in summa in verbo Vsura 1. nu 25. Anchar. in c. consuluit nu. 5. ext. de vsuris*, dicens, quod sola vsurarum petitio sufficit, & *Ber. d. cons. 208.* loquitur de eo, qui iam declarauerat nolle exigere, minusq; acceptare vsuras, vt *nu. 23.* & in hoc extant etiam hic Bonon. *Banna Generalia* id disponentia,
10 omnes igitur pactiones, quæ vsuram inducunt, debitori remitti debent *d. c. consuluit. Ugurio. Anchar. Rodulphus, Alex. Antoninus, Sotus, & alij*; quos etiam de cōmuni attestans affert *Lap. in c. quamquam de vsuris comment. 3. §. 2. nu. 50.* nam vsura sola lucri spe committitur *not. in dicto c. consuluit c. 1. 2. & 3. 14. quæst. 3. Gofred.* quem allegat *Pisanella in verbo Vsura 1. vers. Vtrum sola spes lucri.* Nec facit, quod dictus B. cesserit istud creditum Capitibus Creditorum Dom Ioan.
11 Baptistæ, quia idem est, & cedens dicitur cedendo exigere, prout dicimus de cedente iura hæreditaria, nam videtur hæreditatem adire *Surdus decis. 70. p. g. 160. nu. 11* eo magis, quia hic Bonon. scripta cum clausula, *à chi presentarà* quotidie ad instar pecuniæ mercantur, vt fatetur Eminentiss. D. Horatius Spinola in *Constit.* super hoc facta, dum esset Bonon. Præses anno 1599. 25. Februarij, &
12 nouissimè Bonon. decisum est *coram Excellentiss. D. Auditore Generali*, in causa DD. de Grimaldis.

Nec dicatur, quod Antonius, & Paulus examinati sint singulares, quia primò ex eorum dictis contrarium verificatur, nam sunt contestes: secundò, & quando singulares essent, nihilominus in iudicio vsuræ probant *Decian. d. cons. 62. num. 92. lib. 3.* talis tamen singularitas vocaretur adminiculatiua, quæ non repellit dicta testium in his, qui solent occultè fieri, & præcipuè in committen. vsuram, pulcherrimè *Cefal. cons. 109. & cons. 143. lib. 2. Antonius, Alex. Decius, Parisius, & alij,*

quos

quos more suo allegat *Doctijs, Tiraquel. de retract. conuent. in praefat. nu.* 38.
Remanet ergo, vt stantibus probationibus benè, & diligenter ponderatis ex confessione propria declaretur dictum B. incurrisse pœnas, de quibus in *cap. quia in om.n bus extra de vsuris, in l. improbum fœnus C. ex quibus causis infam. irrogetur,*
14 & Bannimentorum Generalium, idem *Pisanella in verbo Vsura quarto, vers. quae pœna, Holl. pariter in sum.ma in tit. de vsuris nu.* 10. *vers. alia pœna, Lup. in d. c. quamquam ext. de vsuris commen.* 4. *in praefat. nu.* 2. & hoc vltra interesse, nam debetur restaurum Domino F. cuiuscunque damni passi, & patiendi *Angel de Clauas. in eius summa in verbo vsura* 2. *nu.* 3. *& seq.* subiungens tales vsurarios ad sacri Altaris Communionem non esse recipiendos, eorumq; testamentis neminem posse
15
16 interuenire, nisi prius satisfecerint, & quod non debeāt recipi ad habitandum
17 nec in Ciuitatibus, nec in Oppidis, minimèque posse vsuras solutas retinere, &
18 esse raptores, & fures. Nec dicat Dominus B. quod dictus Dominus F. ei pecunias mereandi causa dedisset, quod multa lucra cum mercibus fecisset, quia non per hoc sibi licuit committere vsuram, & tale interesse debuisset significare, & probare *Lupus, qui plures allegat in l. curabit C. de act. empt. commen.* 1. §. 6.
19 *nu.* 116. subiungens debere etiam probari, quod lucrum erat in potentia propinqua, vt puta haberet tales merces prae manibus, quas emisset, ex quibus tantum lucraturus fuisset, & quod ob non solutam pecuniā id facere non potuisset *Afflict. decis.* 20. *nu.* 2. vbi quod non refert, si probasset se solitum esse lucrari in
20 negotio mercium, eo quod multa potuissent euenire, ex quibus lucraturus non esset. Addens *num.* 3. quod debitor pauper, vt est Dominus F. si deficiat in solutione, non potest conueniri pro interesse lucri cessantis, & id prius dixit *Diuus Antoninus* ab eo memoratus in 2. *parte suae Summae in tit. de Auaritia pag.* 29. *vers. quid de pœna apposita.* Addatur, quod Dominus B. pro pecunia fatetur in-
21 teresse certum pro quolibet centenario percepisse, id enim prohibitum est *cap. plerique* 14. *q.* 3. & ibi *glos* subiungit etiam ex pacto, idq; procedit nedum in mutuo, sed in emptione, & venditione, & alijs contractibus, nam tali casu vocantur paliati *Calder. in c. nauiganti in* 5. *not ab. de vsur. Feder. de Senis cons.* 303. *vers. sed tamen nu* 5. quos refert *Tusch. in verbo Vsura concl.* 337. *num.* 24. faciunt etiam *textus in c. ad nostram de empt. & vend. & Armilla in verbo Vsura nu.* 11. *idem Caluas. in verbo Vsura* 1. *nu.* 58. *Nauar. in c. si fœneraueris* 14. *quaest.* 3. *nu.* 4. *in princ.* dicens vsuram paliatam in illis omnibus inueniri contractibus, in quibus ob solutionis tempus delatum plus iusto pretio accipitur *S. Thom.* 2. 2. *quaest.* 78. quem refert *Zecchus in tract. de vsuris c.* 14. *nu.* 10. *Siluester in Summa in verbo Vsura* 2. *nu.*
22 1. *vers. si quis carius vendit,* & in *verbo Vsura* 9. *nu.* 2. nec vendi potest tēpus, quod omnibus animantibus est commune, & gratuito concessum, prout Aer, minusq; in nostro commercio est illius venditio, vt in terminis post *Alex. cons.* 80. *num.* 7. *lib.* 3. *Roman. cons.* 500. *nu.* 4. *dixit Tusch. in d. lit. V. in verbo Vsura concl.* 337. *n.* 16.
23 Caueant igitur Aduocati, Procuratores, & Iudices, ne Vsurarios defendant, & vsurarum restitutionem impediant, quia tali casu peccant mortaliter, & ipsimet restitutioni fiunt obnoxij *Host.* & alij, de quibus per *Armill. in verbo Vsura nu.* 45.
Et haec &c.

CONTROVERSIA LVII.

Pro Serenifs. Duce Mantuæ.

SVMMARIVM.

Tracta foranea, & Datium Salis dicuntur de regalibus Principis, nu. 1.

Super regalibus census imponi non potest, nu. 2.

Nec obligari possunt ad præiudicium successorum, nu. 3.

Census impositio dicitur alienatio, nu. 4.

Tracta foranea non potest dici res certa, nu. 5.

Gratia Principis inter impossibilia reputatur, nu. 6.

Super iurisdictione census imponi non potest, nu. 7.

Reprobatur illud pactum, quod in casu moræ, & retardatæ solutionis annui census, emptor census possit pecunias accipere ad cambium, & recambium, nu. 8.

In impositione census debet interuenire pecunia numerata, nu. 9.

Solutio est facië. in loco cötractus, n. 10.

Adsit Deus, & Virgo.

Am eleganter, & diffusè fuit scriptum per Sapientissimum, & Celeberrimum *Martam in cons.* 161. & Reuerendiss. Illustrissimi D. Mantuæ Episcopi *Vicarium*, vt nihil, iudicio meo, dicendum remanserit, eorumq; sententiam iuri, veritati, & æquitati cölonam esse arbitror. Quattuor potissimum me mouent; Primò, quia Tra-
1 cta foranea, & Datium Salis dicuntur de regalibus Principis *tex. est in c. 1. quæ sint regalia Principis in vsibus feudorum*, & affirmant *Bart. Cepola in l. eum qui ff. de verb. signif. Roman. cons.* 271. *n.* 1. *Bos. in praxi in tit. de Regalys. Bertachin. de Gabellis, seu vectigal. nu.* 13. & super regalibus census imponi nö potest,
2 ea ratione, quia prohibentur obligari, & obligando Princeps dicitur subuer-
3 tere, alienare, & diminuere in præiudicium successorum, & idcircò non potuit Sereniss. Dux Vincentius censum constituere super prædictis, facit *tex. in l. si electio ff. qui, & à quibus. Bal. in tit. de pace Constantia, in verbo successorum, Socin. in cons. 4. lib. 3.* latè *Roland. in cons. 1. nu. 97. lib.* 2. dicens in puncto prædecessorem per suum contractum non potuisse ligare successorem, quominus possit regalia
4 exercere, nulli enim dubium est, quod census impositio habetur pro alienatione, pluries enim dixit *Sacra Rota, Veral. decis. 17. nu. 2. p. 1.* & nouissimè coram *Cabalerio decis. 459. nu. 2.*

Secundò ex *Constit. Pij V.* census est constituendus super re immobili, aut quæ pro immobili habetur de sui natura fructifera, & quæ nominatim certis finibus desi-
5 gnata sit, non enim potest talis tracta foranea dici res certa, quæ pro immobili habeatur, cum possit casus euenire, siue ex penuria, siue ex alio accidenti, vt tra-

cta

cta non detur. Non enim exigitur à re certa, nec actione reali, sed actione personali, quæ hodie non potest exerceri contra Serenifs. Ducem Carolum possidentem, & succedentem ex propria persona, vt aduertunt *Bald. Salicet. & alij in l. generaliter C. quæ pot. in pignore habeantur. Cauagnol. in annotat. ad Menoch. cons. 1. in fine lib. 1. & Cæsar Campana in suis scriptis de anno* 1613. & 1614. occasione tumultuum tunc in Ducatu vigentium, est etiam aduertendum, quod talis tracta
6 residet in voluntate Serenifs. Ducis, & ex Suæ Celsitudinis gratia, vnde inter impossibilia reputatur, cum dependeat à potestate sua *Castr. cons.* 164. *nu.* 6. *lib.* 2.
7 idem etiam dicitur de iurisdictione, cum super ea census constitui non possit, cum sit quid supra rem, & personam distinctum à dominio, & proprietate rei *Ias. in* §. *item Seruiana nu.* 104. & *ibi Gomez nu.* 41. *Inst. de act. Cenc. in tract. de censibus p.* 1. *cap.* 3. *quæst.* 1. *art.* 5. *nu.* 15.

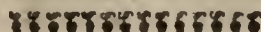
Tertiò principaliter dicitur census impositionem, nedum nullam, sed & iniustam, eo quod extent pacta in *d. Pij V. Constit.* reprobata, ibi, vt possint DD. Ianuen-
8 ses in casu moræ, & retardatæ solutionis recipere pecunias ad cambium, & recambium pro damnis emergentibus, & lucris cessantibus, ita aduertit *Bocac. de censib. p.* 1. *nu.* 62. & *p.* 3. *nu.* 35. dicens in hoc Summum Pontificem consuluisse saluti animarum *Felician. de censibus tom.* 1. *lib.* 1. *c.* 60. *ad finem vers. præterea*, & in puncto contractum hoc casu dici fœneraticium, voluit nouissimè *Io. Baptista Leonellus super declaratione d. Constit. Pij V. in glossa* 15.

Quartò, vt asseritur, traditæ fuerunt loco pecuniæ quædam Cattolinæ Montis S. Georgij de Genua, & tamen numeratio pecuniæ coram Notario, & testibus de-
9 bet interuenire, minusq; illi partes renunciare potuerunt, cum id sit de forma à *d. Constit.* præscripta, ita post *Surd. Rota penes Cabaler. decis.* 406. *nu.* 3.

Addatur solutionem in loco contractus debuisse fieri, & factam non fuisse, ad tradita post *Bart. & Alex. per Bocacium in d. tract. de censibus p.* 2. *nu.* 73. dicens con-
10 uentionem in contrarium vti onerosam non esse seruandam. Quare per dd. Celeberrimos Consulentes rectè Consultum esse credo, & contractum nedum esse nullum, sed & fœneraticium, Dominosq; Ianuenses teneri annuos census receptos in sortem imputare. Saluo &c.

IVri consona esse puto ea, quæ doctè, & elegăter proponuntur post Mattam Doctorem celeberrimæ memoriæ à Perillustri, & Reuerendifs. D. Illustrifs. D. Episcopi Mantuani Vicario, & quidem egregio, atq; insigni, vt per famam, & ex ipso eius doctissimo Consilio satis agnoui, & quæ adijciŭtur à Perillustri, & Excellentifs. D. Floriano Dulpho Iuris Consulto, disertissimo, Aduocato, & Iuris Interprete præstantissimo, cuius ingenij, & eloquentiæ vim, atq; præstantiam nunquam satis commendarem. Propterea libentissimè in sententiam tantorum Virorum concurro, & de simplici subscriptione requisitus hic me subscripsi. In quorum &c. Ambrosius de Lutis I. V. C. Collegiatus Senensis, & nunc Rotæ Bonon. Auditor manu propria.

DE simplici subscriptione requisitus, in eamdem sententiam, vt supra, non minus doctè, quam eleganter deductis libentissimè concurro Ego Io. Baptista Blondinus I. V. D. Foroliuiensis, & Almæ Rotæ Bonon. Auditor.

CON-

CONTROVERSIA LVIII.

Pro Serenifs. D. Principe Forefto Eftenfe.

SVMMARIVM.

Libris ftandum eft tam pro fcribente, quam contra fcribentem, nu. 1. etiam fi fint magnæ fummæ, nu. 4.

Requifita ad hoc, vt libris credatur leguntur, nu. 2.

Si libri, vel partita in aliqua parte verificentur, in totum probant, nu. 3.

Libro Factoris ftandum eft etiam cõtra Dominum, ftante approbatione facta de eius perfona, nu. 5.

Dictio (vifta) declaratur, nu. 6.

Adfit Deus, & Virgo.

Ibris alias rentis per D. Camillum Ronchium, fiue eum confideremus Agentem, fiue Factorem, fiue Complementarum olim Serenifsimi Principis Forefti Eftenfis credimus ftandum effe, & eis fidem adhibendam etiam ad fui ipfius D. Camilli fauorem, nec alio
1 modo poffe cogi reddere rationem Serenifsimis Hæredibus, nifi per dd. librorum infpectionem affirmamus, & ratio eft, quia libros prædictos non fuiffet opus conficere, fi eis non crederetur, & credi deberetur etiam pro fe *l. publia in fine ff. depofit.* effet enim fibi fabricare iacula, quibus fcribens conuinci, & fine defenfione offendi poffet *Angel. Aret. in conf. 43. nu 9.* dicens fimilibus libris in geftis circa adminiftrationem, credendum effe tam pro fcribente, quam contra fcribentem, multifque auctoritatibus, & rationibus id
2 comprobat; omnia etenim requifita ad hoc, vt libris credatur, in cafu noftro concurrunt: primò, dictus D. Camillus eft bonæ opinionis, & confcientiæ, & pro tali ab omnibus tenius; fecundò, librum manu propria confcripfit; tertiò, veritatem fcribere confueuit; quartò, caufam debiti, & crediti expreffit, vt aduertit *Guid. Pap. decif. 441.*

Addatur in præteritum d. Serenifs. Principem dictos libros, partitafq; in eifdem libris præcedentes fcriptas annis 1631. 1632. & alijs annis fubfequentibus vel veras approbaffe, quo cafu expoft fcriptæ veræ præfumũtur *Cakr. conf. 301. lib. 1.*
3 quem refert, & fequitur *Crauet. conf. 198. nu. 6.* his verbis, fi liber rationum in aliquibus probetur ex veritate fcriptus, tunc creditur etiam in alijs *Pujer. de fcriptura priuata lib. 4. nu. 44. & nu. 46. in tit. de libris rationum.* & ita poft *Rutnum, Decianum, & alios tenuit Sacra Rota penes Manticam decif. 144. nu. 3. & decif. 363. nu. 4. Burat. decif. 344. nu 14. & ibi Ferentil. in addit.* dicens & ipfe fufficere verificationem aliquarum partitarum, vt detur fides libris *Cabaler.* poft *Surd. & Menoch. decif. 552. nu 2.* legitur etiam pluries, mediantibus pluribus fubfcriptionibus d. Serenifs. Principem d. D. Camillum pro perfona fide digna nominaffe *Bart. in l. admonendi n. 27. & feq. ff. de iure iur. Cuman. conf. 31. nu. 1. Barz. decif. Bonon. 24. nu. 7.*

C 8.

& 8. *Sacra Rota decis.1. p.6. diuers. nu.8.* & partitis prædictis cuiuscunq; sint summæ standum est, nam & in magnis summis libri probant pro scribente *Corn. cons.*
4 81. *lib.3. Abb. cons.36. in fine lib.2.* tantò magis, quia clarè, & distinctè data, & recepta continent *Mascard. concl.974. nu.63. & seq.* & in puncto, vt credendum
5 sit libro Factoris à Domino Cõstituti, ac si ab ipso Domino fuisset scriptus, & cõtra eundem Dominũ, & Hæredes esse dandam fidem, dixerunt *Fulgos. cons.102. Crauet. cons.815. nu.14. idem Passer. de scriptura priuata lib.4. in tit. de libro Factoris,* contra Dominũ hac ratione, quia Dominus personã Factoris approbauit *nu.6.*
Et in casu nostro extant nedum plures subscriptiones, & expressè approbationes Sereniss. Principis Foresti partitarum per d. D. Camillum in pluribus annis approbatarum absque aliqua contradictione, sed & confirmationes, cum hac di-
6 ctione; *visa*, quæ dictio operatur, vt omnia scripta, pro veris affirmauerit *Rebuf. in l. ostentum labeo in col. vlt. vers. videri quid denotet ff. de verb. signif.*
Et hæc saluo semper &c.

CONTROVERSIA LIX.

Pro eodem Sereniss. D. Principe Foresto Estense.

SVMMARIVM.

Libris Administratoris, & Factoris in aliqua parte verificatis, statur etiam in magnis summis, nu.1.
In expensis faciendis non datur certa regula, nu. 2.
Iuramentum expendentis, seu scribentis probat, nu.3.
Et sufficit præsumptiua probatio, n. 4.
Dominus videns libros administrationis, tacens, & non conquerens, videtur fateri contenta in eis esse vera, nu.5.

Adsit Deus, & Virgo.

AVdio per Celeberrimum Dom. Sacratum in hac causa Mutinensi, D. Camilli de Ronchis cum Sereniss. Hæredibus olim Sereniss. D. Principis Foresti Estensis, opponi, quod Doctores per me alle-
1 gati habent locum, quando ageretur de paruis summis, sed in casu hoc agi de pluribus, & pluribus summis magnis, & idcirco nihil operari; Cui respondeo, multos ex eis loqui etiam in magnis summis *Corn. cons.81. lib.4. & Mascard. concl.974. nu.63.* dicẽs in puncto in magnis credendum esse libris Administratoris, seu Factoris *Angel. in §. fin. nu.3. vers. verum tamen, Inst. de Attiliano Tutore,* dicens præcisa verba, si in aliquibus partibus magnis dictus liber comprobatur, tunc in omnibus etiam magnis quãtitatibus pro dicto libro præsumitur, donec contrarium probetur, & melius in §. *actionum Inst. de act. in vers. & etiam aduertas nu.82. Alex. de Neuo in cons. 39. nu. 3.* loques & ipse in magnis summis, dum liber in alijs partitis probetur ex hac etiam ratioue, quia sicut scriptura, quæ in vno reperitur falsa, præsumitur in alijs falsa; ita dum in aliquibus reperitur vera, præsumitur in totum vera, vt eadem sit ratio

tio contrariorum, *Sacra Rota* post *Gabr. decis.* 813. *nu.* 15. *p.* 1. *divers.* loquens de communi, ex hac ratione, quia si plures partes sint verificatæ, nõ est verisimile, vt in alijs contineantur falsitates, & id deciditur ibi etiam, quod partitæ maximi sint momenti, & dd. libris Factoris, seu Administratoris credẽdum esse dixit *Bart. in l. ex sententia nu.* 4. *ff. de testam. tutela, & Bald. in rub. C. de fide instr. nu.* 34.
2 ex hac ratione, quia cum expensæ sint factæ, non potest dari certa regula, & in
3 omnem euentum dixit sufficere iuramentum expendentis, seu scribentis, & in *l. Iudices C. eod.* & ratio est, vt credendum sit, quia si Serenifs. Hæredes vellint acceptare in parte, tenebuntur stare in toto propter vnitatem officij *tex. est in l. cum quæreretur ff. de adminiftr. & peric. tut. vel curat.* ibi *in contrahendis nominibus, aut in totum agnosceret, aut à toto recederet. Angel. in l. sumptus in verbo credatur eodem tit. ff. de administrat. tut. Craueta de antiquit. temporis in* §. *viso de verbis enunciatiuis nu.* 69. *fol.* 49. qui in puncto ratiocinatur *Ripa in l. admonendi ff. de iure iur. nu.* 124.
4 eo quod scriptura dati, & recepti dicatur connexa *Surd. decis.* 199. *nu.* 13. *Rota decis.* 388. *p.* 2. *in recent. nu.* 1. & sufficere præsumptiuam probationem dixit *Alciat. de præsumpt. reg.* 1. *præsumpt.* 16. *in fine Cuman. cons.* 137. *nu.* 4. *Gramat. cons. ciuili* 158. dicens esse menti tenendum.

Nec paruipendẽdum est illud verbum, *visla,* per Serenifs. olim Principem in multis paginis libri scriptam importans approbationem, ex quo vidit, & non contradixit *l. procula ff. de probat. Cuman. d. cons.* 137. *Surd. d. decis.* 199. *nu.* 10. *Rota*
5 *decis.* 388. *p.* 2. *in recent. nu.* 3. & cum tacuerit, nec conquestus sit, videtur confessum fuisse veritatem libros continere, eo magis stante fide agnita multorum annorum in administrandis bonis, & negotij suis gerendis *d. decis.* 388. & affert *Passer. de script. priuata in lib.* 4. *in tit. liber Factoris contra Dominum.*

CONTROVERSIA LX.

Pro eodem Serenifs. D. Principe Foresto Estense.

SVMMARIVM.

EX secunda locatione dicitur prima nouata, nu. 1.

Sententia per taciturnitatem approbatur, nu. 2.

Declaratur, nu. 9.

Nouatio non inducitur, nisi expressè dicatur, vel signis vrgentibus, ac coniecturis valde notis, & indubitatis, nu. 3.

Nec quando secundus contractus rectè se compatitur cum primo, n. 4. & 6.

In hærede præsumitur ignorantia, nu. 5.

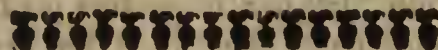
Factum est probandum ab actore, nu. 7.

Reus tenetur probare exceptiones, nu. 8.

Sententia contra dispositionem legis lata, est ipso iure nulla, nu. 10.

Scientia, & patientia inducunt consensum, etiam in subhastatione bonorũ, nu. 11.

In subhastatione in oppido facta edictũ, seu schedula supplet vocem præconis, nu. 12.

Adsit

Adſit Deus, & Virgo.

PRætendit, vt audio, Illuſt. D. Capitaneus Georgius Barzellus fi-
deiuſſor præſtitus in primo inſtrumento locationis factæ Ronchio
ſe liberatũ eſſe ex ſecunda locatione eidẽ primo Conductori facta
per Sereniſs. Principem Foreſtum Eſtenſem, & ſic non teneri ad
reſtitutionem capitalis ſeminum inuernalearũ, & aliorum d. Ron-
1 chio conſignatorum, eo quod nouatum dicatur *l. nouatione C. de*
fideiuſſoribus l. 1. C. etiam ob Chirografariam pecuniam pignus teneri poſſe.
Secundò ex ſententia Illuſtriſs. Ducalis Conſilij Iuſtitiæ Mutinæ, quæ prætendi-
2 tur per taciturnitatem approbata ex *Gloſ. & DD. in verbo non proſequatur in clem.*
1. vt lite pendente nil innouetur. Sed vtraq; exceptione rectè perpenſa pro verita-
re, pro qua requiſitus ſum videtur reſoluen. d. D. Capit. non eſſe liberatum, & te-
neri, ad reſtitutionem capitalis animalium, & aliotum expreſſorum in inſtru-
mento, in quo eius fideiuſſio legitur.
3 Nam primò nouatio non fit, niſi expreſsè dictum ſit *l. finali C. de nouat.* vt de commu-
niori Doct. opinione aſſert *Mareſcott. var. reſol. lib. 2. cap. 56. nu. 1.* nec præſumitur,
& debet, vel concludentiſſimis, vel expreſſis verbis probari, vel ſaltem ſignis vr-
gentibus, ac coniecturis valdè notis, & indubitatis *§. præterea inſt. quibus modis tol-*
litur obligatio Dec. conſ 12. nu. 1, Gail. lib. 2. obſeruat. 30. nu. 3. qui loquitur de ve-
riori, & eum refert, & ſequitur *Theſaur. deciſ. 125. nu. 9* dicens ſic in Camera
Imperiali fuiſſe iudicatum nouiſſimè *Sacra Rota coram Coccino deciſ. 8. nu. 2. & de-*
ciſ. 102. nu. 4. & coram Buratto deciſ. 54. nu. 8. & deciſ. 749. nu. 18. nec fieri noua-
tionem in contractibus, niſi quando creditor vellit, & ſe declarat *Menoch. de*
præſumpt. lib. 3. præſumpt. 134. nu. 46. Maſcard post alios concl. 1107. nu. 20. neſcio
etenim videre, quomodo poſſit prætendi nouatio in caſu noſtro, eo quod non
4 legitur renunciatum primæ obligationi, immo ſecundus contractus locationis
rectè ſe compatitur cum primo, in tantum, vt ambo in ſuo robore maneant *De-*
cius in l. ſingularia nu 28 ff. ſi cert. pet. Antonius Henrigus in tract. de fideiuſſ. §. 3. cap.
20. nu. 14. Maur. pariter de fideiuſſorib. in 2. parte principali ſect. 10. §. 4. nu. 22. & ſic
poterit Sereniſs. Princeps agere, & contra primum conductorem Hæredes, &
fideiuſſorem, & contra ſecundum pro reſtitutione capitalis, & aliorum ſupra
5 expreſſorum, tanto magis, quia ipſe Hæres Sereniſs. Patris primi locantis qua-
litates, & obligationes primi inſtrumenti ignoraſſe præſumitur *l. finali ff. pro ſuo.*
l. ſi mulier ff. ad Velleianum Eugen. conſ. 95. nu. 45. lib. 1. Colla in tract. de facti ſcientia,
6 *& ignorantia inſpect. 89. nu. 2. & 3.* & prior obligatio manet, quamuis ſit facta
ſecunda, nam ſecunda vocatur cumulatiua, quaſi fuerit addita d. ſecũda, non
vt prior ſit perempta, ſed vt efficacius debeatur *Gratian. in d ſcept. Forenſibus cap.*
290. nu. 7. & idcircò duplex *à Doctoribus* conſideratur nouatio quædam propria,
& ex voluntate nouantis, & talis dicitur extinctiua primæ obligationis *l. 1. ff. de*
nouat. & in hac non ſumus, vt ſuperius demonſtraui, & alia eſt accumulatiua de
qua loquimur, quæ non eſt, nec vocatur propriè nouatio, ex quo non nouat, nec
extinguit primam obligationem, ſed ei aliam accumulat, & adiungit, vt do-
ctiſſimè more ſuo demonſtrat *Iaſon in l. ſi inſulam ff. de verb. oblig. nu. 20. verſ. nam*
duplex Mantica, qui *plures* allegat, & ſic deciſum fuiſſe aſſerit per *Sacram Rotam*
coram Bubulo in tract. de tacitis, & ambig. lib. 17. tit. 1. nu. 3. nec dici factam nouatio-

nem

nem si post datum primum fideiussorem alius detur affirmat idem *Bart. in l. Valerianus in fine ff. de pratorys stipulat*, nunquam enim primæ conuentioni, & contractui derogatum videtur per secundam conuentionem, seu contractum si expressum non sit *Dec. conl. 97. nu.* 5. dicens, quod si in secundò contractu non fuit dictum de derogatione primi omnia contenta in primò nullo modo dici alterata affirmat etiam post alios *Menoch. conf. 381 nu. 33. vers. ergo à sensu contrario.*

Nilq; obstat sententia mihi exhibita Illustriss. Ducalis Consilij: Iustitiæ Mutinæ,
nam absolutio Capit. Barzelij est facta saluo præfati Sereniss. D. Principis iure regressus pro d. capitali, casu quo d. Capitale per Ronchium ex alia causa, quam se eximendi ab oligatione restitutionis erga d. Sereniss. D. Principem fuisset in fine primæ locationis Andreæ Pontio secundò Conductori dimissum, seu ei relictum appareret, vt in d. sententia, ex qua nullo modo dicitur d Capit. fideiussor liberatus, nam sententia est Conditionalis, scilicet si Ronchius dederit d. capitale d. Andreæ Pontio, ex causa se liberandi ab obligatione restitutionis, erga Sereniss. Principem, quod cum non appareat, non potest dici libe-
7 ratus, & cum id sit quid facti non præsumitur, & à d. Capitaneo est probandum
Pacian. in tract. de probat. lib. 1. cap. 13. nu. 7. & nouissimè post *Mascard. Menoch. Neuizan. & Federicum Scotum* dixit *Io. Baptista Costa ac facti scientia, & ignorantia inspect. 13. nu. 1. & seq.* & sic cum Sereniss. Princeps non allegauerit, immo negauerit talem restitutionem spectat ad eumdem Capitaneum allegantem probare talem restitutionem fuisse factam in tantum, vt non sit nec possit dici ex d. sententia liberatus, cum nec verba eiusdem sententiæ possint aliquo modo intelligi abso-
8 lutoria non facta probatione per d. Capitaneum, nimirum, quia ipse Capitaneus Reus dicitur Actor excipiendo, & exceptiones suas probare tenetur, ex quo sunt fundamentum, suæ intentionis *l. 1. & 2 ff. de except. l. in exceptionibus ff. de probationibus Honded. conl. 76. nu. 13. lib. 2.* siue ergo Actor, siue Reus aliquid alleget vterq; tenetur probare *Angel. in l. 2. in princ. C. de donat. ante nuptias*, & probationes eiusdem Rei debent esse plenè, & perfectæ, intantum, vt de necessitate cõcludant intentionem probantis *Castr. conl. 260. nu. 5. lib. 1. Cornazan. decis. 76. nu. 6. Carol. de Grassis in tract. de except. in praludio nu. 169. ad finem Burat. decis. 298. nu.* 2. & ibi *Ferentil. in addit. in littera A* vbi plures decisiones concordantes refert.
9 Cessat ergo allegata taciturnitas exaduerso, cum non habeat locum, nec obsit, nisi elapso decennio, & quando copulatiuè non concurrit ius litem prosequi debentis, vt dixit. Idem *Ferentil. ad Burattum decis. 307. nu. 10.* & ideò sententia in nihilo præiudicat Sereniss. Principi, sed iura sibi reseruat not. in *c. Veneris abilem extrà de except. in fine Port. conl. 117. nu. 3.* & si aliter ab aliquo interpretaretur sen-
10 tentia tamquam contra dispositionem legis lata esset ipso iure nulla *Vãt. in tract. de nullit. sententia ex def. ctu process. n. 124.* & vti notoriæ iniusta non posset exequi.

Crederem etiam contra d. Capitaneum posse opponi nullum ius habere in bonis ad hastam venditis Pontij, & Manzerij pro affictibus, & alijs d. Sereniss. Domino Principi in solidum obligatorum, eo quod talis subhastatio publicè fuit fa-
11 cta, & de more in publica platea loci vbi habitant, fuerunt affixa edicta de subhastando, nam scientia, & præsentia inducunt sufficientem consensum *Sura. decis. 69. nu. 4. Sacra Rota decis. 396. nu. 4. p. 1. diuers.* & dixi *in contr. 45. nu. 1.* & in puncto, quando præcesserunt bannimenta, seu proclamata, iuxtà stilum Regionis, quod scientia præsumatur, nec ignorantia admittatur post Odd. & alios dixit *Mangil. in tract. de subhast. quast. 65. nu. 8. vers. sed contrarium*, & sic cum subhastatio publicè sit facta tollit omnem causam conquerendi *Randens. post alios cons. 50. n.*

395.

395. *Iodoc. in d.tract. de subhast. cap.5. nu.36. & 38.* & cum bona subhastata sint in oppido, vt mihi fuit suppositum, sufficit ad validitatem edictum, vel schedula: nam æquipollet voci præconis *Io. de Platea in l.loca. C.de loc.prædiorum ciuilium, vel fiscalium lib.11. Plot. in l.si quando §. quinto nu.3. C. vnde vi*, vel saltem, cum sit tertius, nec possideat, non potest impedire executionem obtentam per d Serenifs. D. Principem *Couar. pract. quæst.c.16.nu.3. vers.Secundus casus. Cabaler. decis.305. nu.1. & 2. Cas. de Grass. in decis.vlt. in tit.de verb. signif. nu.4. vers. Et in simili.*

Alia enim plura dixissem pro veritate, vt Serenissimo Principi obtemperarem, sed temporis breuitas id mihi non concessit.

CONTROVERSIA LXI.

Pro eodem Serenifs. D. Principe Foresto Estense.

SVMMARIVM.

IN causis connexis, & dependentibus plures, & si diuersi sint fori coram eodem Iudice litem habere debēt, n.1.
Primus Iudex potest præcipere secundo, ne in causa se ingerat, nu.2.
Maior est auctoritas Iudicis delegati à supremo Principe, quam alterius ordinarij, nu.3.

Adsit Deus, & Virgo.

EO quod per Sacratifs. Imperatorem fuit ad preces Serenifs. Principis Foresti Estensis contra Andream Pontium, & hæredes Ioan. Baptistę Manzerij, & hæredes Iulij de Ronchis obligatos, & respectiuè conductores bonorū d. Serenifs Principis, pro quo Ronchio in primo locationis Instrumēto fideiussit Illust. Capitaneus Georgius Barzelius Carpensis, commissa causa Excellentifs. Duci Guastallæ, vt in d. causa contra d. Ronchium, & alios procedat tam ciuiliter, quam criminaliter, stante sibi narrata alteratione scripturarum, cum toto negotio annexis, connexis, & dependētibus, & alijs fortioribus clausulis, prout in rescripto Imperiali exhibito, & cum idem D.Cap.Georgius nedū liberationem fideiussionis, ac nouationem, aliaque plura adducere prætendat coram Illustrifs. Ducali Mutinæ Iustitiæ Consilio. Dicitur nequaquam d.causam per d. Consilium posse terminari, sed D. Capit. ad Excellentifs. D. Ducem Guastallæ esse remittendum, eo quia in causis connexis, & dependentibus plures, licet diuersi fori co-
1 guntur apud eumdem Iudicem litigare, quod notandum esse dixit *Bart. in l. 1. ff. de quibus rebus ad eumdem Iudicem eatur*, & plures rationes adducuntur, prima enim ratio ne causæ continentia diuidatur *l. nulli C. de Iudicijs cap.1. extra de sequestratione possessionis. & fructuum.* Secunda ratio est, quia se inuicem impedirent, si apud eumdem Iudicem non litigarent *auth. & consequenter C. de sententijs, & interloc. omnium Iudicum, & ibi Bart. & cæteri.* Tertia ratio est, ne sequatur absurditas, quia si posset coram vno, & coram altero litigari, sequeretur, quod di-

uersæ possent ferri sententiæ *l. si pars ff. de inoff. test.* Item si omnes sunt præsentes, facilius veritas examinatur. Ita enim loquitur *Odofredus in d. l. 1.* qui idem dixit esse de Iudicijs vniuersalibus, & de Iudicijs singularibus, & idcircò sat est, vt pro parte d. Serenifs. D. Principis Foresti allegetur alias fuisse cæptam litem etiam contra d. Ronchium, pro quo obligatus est dictus Illustris Dom Capitaneus coram eodem Excellentissimo Domino Guastallæ Duce., & ideo causa ibi debet remitti *Innoc. in c. cum M. num. 10. extr. de const.* considerans & ipse maximum præiudicium ex diuerso processu, & nimium laborem, si quis coram duobus cogeretur litigare, dicens, quod aliter processus esset nullus *Afflict. in*
2 *decis. 354. nu. 3.* asserens, quod primus Iudex potest præcipere secundo, vt in causa non se ingerat, quia ipse præuenit, & facit *textus in l. vbi captum ff. de iudicijs, & nu. 13.* idem *Afflict.* dixit continentiam causæ considerari, vbi est identitas personarum actionis, & rei petitæ, imò etiam si adsit diuersitas personarum, & rei, sed actionis identitas, quæ ex vno, & eodem fonte procedit cõtra plures, & sic plures Rei, etiam si sint sub diuersis iurisdictionibus, & ad eumdem finem agatur, quia non coram diuersis Iudicibus, sed omnium superiore omnes conueniendi sunt, puta coram Imperatore, vel Iudicibus Cameræ Imperialis, prout exemplificat *Gail. obser. 32. lib. 1. nu. 3. & nu. 9.* dicens, quod lite coram Iudice præuento pendente, non potest præueniens coram alio Iudice vocari, maximè si extet causæ continentia, quam continentiam ibi ipse rectè ad propositum nostrũ declarat, nec dicatur, quod Doctores loquantur de Iudice ordinario, prout
3 est Illustris. Ducale Consilium, nam præfertur, & maior est auctoritas Excellentiss. Ducis Guastallæ delegati à Sacratiss. Cæsare, & qui in hoc eumdem Cæsarem repræsentat aduertit *Cagnol. in rubr. ff. de reg. iur. nu. 35.* idem *Gail. lib. 1. obseru. 97. nu. 9.* qui loquitur de Iudicibus d. Cameræ Imperialis. Addamus fuisse sublatam omnem disputationem ex clausulis, de quibus in rescripto Augustissimi Imperatoris, ibi cum annexis & connexis, & dependentibus *glos. in c. dilectus ext. de Arbitris. Gratian. in discept. forens. c. 857. nu. 2. Marchesan. de commiss. par. 1. c. 5. nu. 54. & seq.* & ibi cum eadem etiam facultate, vt aduertit ibi idem *Marchesf. c. 8. nu. 61.* & nedum potest Excellentiss. Guastallæ procedere contra Capit. sed & exequi *Maur. in tract. de fideiuss. 2. parte principali sect. 9. §. 10. nu. 7.* Nec dicat D. Capit. habere, & sibi competere iura in bonis dicti Ronchij, seu aliorum sibi obligatorum ex alio capite, quia nihilominus causa vti incidens debet terminari coram d. Excellentiss. D. Duce Guastallæ *l. quoties C. de Iudicijs Bart. in l. Titia nu. 4. ff. sol. matrim.* & melius *in d. Auth. & consequenter nu. 2. C. de sententijs, & interloc. omnium Iudicum.* & eo magis si ageretur de bonis, ad quorum possessionem idem Serenifs. D. Princeps ex iussu præcipuo eiusdem Cæsareæ Maiestatis reperitur, vt ex rescripto prædicto.

Hæc enim pauca dixi in nimia temporis breuitate, vt Serenifs. Principi pro veritate requirenti inseruiam. Saluo &c.

CON-

CONTROVERSIA LXII.

Pro Serenis. Duce Parmæ.

SVMMARIVM.

Si disputetur inter Confeudatarios, causæ cognitio spectat ad supremũ Dominum, & non ad Confeudatarium, nu. 1.

Declara, nu. 16.

Summus Pontifex concurrit cum quolibet Ordinario, nu. 2.

Rogitus non attenditur, si Notarius rogatus non sit descriptus in Archiuio, nu. 3.

Iuramentum per errorem præstitum non ligat, nu. 4.

Princeps, vbi habet interesse, nõ potest causæ cognitionem suis Iudicibus delegare, nu. 5.

Contra, nu. 22. & nu. 24.

Feudatarij S. Rom. Eccl. non possunt subijci alijs Principibus, nu. 6.

Declara, nu. 8.

Possessio feudi non est capienda, dũ alius est inuestitus, nu. 7.

Successores debent seruare promissa à præcessoribus, à quibus habent causam, nu. 9.

Recognitio Domini feudi habet vim traditionis, nu. 10.

Iuramentum fidelitatis quid contineat, declaratur, nu. 11.

Consentiens contractui, siue tacitè, siue expressè sibi præiudicat, nu. 12.

Consensus, vbi requiritur non ratione formæ, sed ratione præiudicij, & interesse, potest quandocumq; interuenire, nu. 13.

Vbi cum scientia, & præsentia concurrit aliquis actus positiuus, sufficiens inducitur consensus, nu. 14.

Præscriptio triginta annorum habet locum in feudis, nu. 15.

Summus Pontifex consideratur genus generalissimũ, & quilibet alius Princeps consideratur tãquam genus subalternum, cuius species pendet ab ipsomet Papa genere generaliss. nu. 17.

Feudum propriè dicitur, quando pendet à mera liberalitate, & ob fidelitatẽ, seu ob seruitium præteritum, nu. 18.

Confessus semel præstitus reuocari non debet, nu. 19.

Et si quis non sit Notarius descriptus in Archiuio, nihilominus Instrumẽtum, & iuramentũ in eo sustinetur, n. 20.

Iuramentum habet vim geminationis, nu. 21.

Duces, Comites, & Marchiones, qui sunt perpetui Domini, omnia possunt, quæ Imperator potest in suis Ciuitatibus, & Castris, nu. 23.

Pares Curiæ non possunt allegari suspecti, nu. 25.

Consuetudo est attendenda, quando cognoscitur causa feudi, nu. 26.

Clausula sublata, quando dicatur non operari, nu. 27.

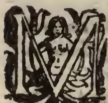
Successori in feudo ex pacto, & prouidẽtia, non potest præcessor præiudicare, nu. 28.

Sũmus Pontifex, & alius quiuis Prin-

ceps tenetur ad obseruantiam promissorum, nu. 29.

Quando vassallus non est paratus obedire, & praestare seruitium Domino, vel negat qualitatem, & conditionem feudi, priuatur feudo, nu. 30.

Adsit Deus, & Virgo.

Ortuo Eminentiss. D. Card. Sfortia videtur rectè per Fiscum, & Cameram Ducalem Placentiæ, seu Parmæ fuisse (sequestri nomine) actualem bonorum feudalium, & regalium, quæ ipse Eminentiss. Dominus Cardinalis tenebat, & possidebat, scilicet de Castro Arquato de Castro Sancti Ioannis de Arce Turris claræ, ac Iurisdictione Basilicæ nouæ tenutam captam, sic disponentibus Constitutionibus Ducalis Cameræ cap. 20. eo magis, quia constat fuisse commissum edictum publicum contra in dd. bonis actionem, & interesse prætendentes, vt coram Excelso Consilio Iustitiæ Serenis. Ducis Parmæ, & Placentiæ compareret ad agen. & de iuribus suis experiendum, omniaq; in dd. Constitutionibus requisita fuisse seruata. Cuius edicti vigore coram d. Excelso Consilio comparuerunt Illustriss. & Excellentiss. D. Sfortia de Sfortijs alias Dux Fiani, & Illustriss. D. Com. Federicus Vermensis, qui nonnulla ex bonis apprehensis sibi relaxari petierunt.

Difficultas enim reducitur, an Illustriss. & Excellentiss. D. Alexander Sfortia Signini Dux eorumdem bonorum vendicationem prætendens, valeat obtinere d. vendicationis causam in Curia Romana cognosci. Et licet videantur pro dicto Excellentiss. D. Duce Signini vrgere sex rationes allegatæ, nempè ipsum non teneri recognoscere Serenis. Parmæ, & Placentiæ Ducem, stãte Inuestitura ascendentibus, & posteris suis à Sede Apostolica concessa. Cum & ipse Serenis. Par-
1 mæ, & Excellentiss. Signini sint Confeudatarij, & ideo ad supremũ Dominum, & non ad Confeudatarium cognitio spectet, ad *tex. in c. Imperialem* § *præterea in fin. d. cap. in tit. de prohibita alien. feudi per Federicum, & in c. 1. in princ. de lege Corradi, & in c. 1. in princ. in tit. apud quem, vel quos controu. feudi diffin.* Aduertunt etiam *Iacobinus de S. Georgio in tract. de feudis in verbo, & dicti vassalli nu. 1. & melius nu. 32. & Marcus Ant. Peregrinus* nouissimè post plures *in c. cæterum ext. de Iudicijs nu. 1.* &
2 in omnem euentum Summus Pontifex concurrit cum quolibet Ordinario *Put. decis. 48. lib. 3. nu. 11.*

Secundò, pro Duce Signini videtur declarandũ non obstare, quod eius maiores recognouerint Serenis. pro tẽpore Parmæ, & Placentiæ Duces, cum ipse prætẽdat feuda ex pacto, & prouidentia primi concedentis, nec minus operari fidelitatis iuramentum à se Serenis. Duci Raynutio præstitum tempore vitæ d. Eminentiss. D. Card. sub spe futuræ successionis in dd. feudis, propter eorumdem feudorum renunciationem sibi factam per d. D. Card. ex quo non probatur iuramentũ per
3 Instrumentum confectũ à Secretario, & Notario d. Serenis. Ducis Raynutij, cum non esset descriptus in Archiuio Notariorum Vrbis, ad tradita per *Io. And. in addit. ad Spec. in tit. de Instr. editione in* § *restat nu. 2. litt. B.* qui in id in terminis allegat *decis. Sacra Rota,* & videtur affirmare post *Angel. Marius Anguiss. Placent. in cons. 36.*
4 *nu. 1.* & in omnem euentum tale iuramentum vti per errorem præstitum non ligat *Siluester in eius summa in verbo Iuramentum 3.* & in terminis *Bald. in auth. nisi rogati in fine C. ad trebel.* quem refert, & sequitur *d. Iacobinus in d. sua Inuestitura in verbo dictiq; vassalli nu. 13.*

Ter-

Tertiò, dicitur Serenifs. Parmæ non posse causæ cognitionem Iudicibus suis dele-
5 gare, cum agatur de interesse suo, & omnes Iudices delegãdos habeat suspectos *Bald. in d. §. præterea nu. 5.* & faciunt notata *in rubro, & nigro C. ne quis in sua causa ius sibi dicat*, & quia etiam Concessiones maioribus suis per Summos Pontifices factæ continent clausulam *sublata &c. Card. in c. quia diligenter in 3. quæst. ext. de elect. Verall. in decis. 218. nu. 3. par. 3. Put decis. 48. lib. 1. nu. 6. Seraph. decis. 280. in fin.*

Quartò, & id fuit obseruatum, dum extitit cõtrouersia inter Illustrifs. March. Franciscum Sfortiam tunc laicum, & Illustrifs. DD. Comites Rubeos Parmenses, qui bona d. Basilicæ nouæ vendicare prætendebant *c. cum dilectus ext. de consuetud. l. quædam ff. de rebus dub. Ant. de Butrio, Caphal. Rimnald. & alij relati per Manticam in tract. de tacitis, & ambiguis lib. 2. tit. 1. nu. 5. & eodem lib. 2. tit. 7. nu. 20.*

Quintò, quia videtur non potuisse Summum Pontificem, etiam cum Cardinalium assensu, subijcere Comites de Sfortijs, qui feuda à Sancta Sede Apostolica immediatè acceperant Serenifs. Ducibus Farnesijs inferioribus Summo Pontifice *c. 1. §. ex eo de lege Corradi in vsibus feudorum, Bero. cons. 67. lib. 1. nu. 41. Cephal. cons. 23. nu. 46. & 47. lib. 1. Odd. cons. 82. nu. 15. Menoch. cons. 32. nu. 20.*

Sextò, & hæc eo magis procedere debent, quia fiscus non debebat apprehende-
7 re possessionem, stan. quod iam d. Excellentifs. D Dux Signini erat inuestitus *§. si verò forsan in auth. de quæsto. col. 6. & §. si tamen contigerit in auth. vt differ. Iud. col. 9.* & facit *tex in c. 1. in fine in tit. de mili. Vassal. qui contumax est. idem Iacobin. in verbo & dicti Vassalli nu. 21.*

Quę etsi prima facie videantur concludere in fauorem Excellentifs. Signini Ducis, attamen re maturius discussa veris manentibus in facto narratis, videtur iudicandum in fauorem Serenifs. Parmæ, & Placentiæ Ducis. Non enim primò poterit controuerti, quin ex causa permutationis Summus Pontifex cum consensu S. R. E. Cardinalium transtulerit Ciuitates Parmæ, & Placentiæ in Serenissimos Farnesios, & declarauerit se velle, quod omnes feudatarij, qui ante dictã diem concessiones feudales à Sede Apostolica obtinuerant vti superiores dictos Serenifs. Farnesios recognoscant, quod per se sufficit ad pro Serenifs. Parmæ Duce victoriam consequendam. Clara enim est iuris conclusio, quod Papa potuit
8 transferre feuda ab Ecclesia Excellentifs. Sfortijs cõcessa in Serenifs. Farnesios, cum omnibus regalibus, vt post *Corsetum in tract. de potestate Regia in quæst. 49.* tenet *Bosius in pract. in tit. de Regalijs nu. 13. 15. & 21. Peregr. post plures in c. cæterũ nu. 14. vers. si autem ext. de iudicijs*, & faciunt scripta per *Camillum Borellum Oliuetanum in controuersijs, seu cons. 1. nu. 81. & seq.* nec creditur de hoc aliquem dubitare posse, quia fas esset de potestate Papæ disputare.

Secundo facit, quia omnes Maiores dicti Excellentifs. Signini Ducis recognouerunt Serenifs. Farnesios, & ab eis Priuilegiorum suorum confirmationem obti-
9 nuerunt, & Titulos, & Comitum, & Marchionum receperunt, quæ recognitio operatur nedum quoad Serenifs. Farnesios tunc viuentes, & acceptantes, sed etiam quoad alios omnes successores in recognitione comprehensos, itaut ipse hodie aliquid opponere non valeat *Dynus in cons. 15. Incipiente quidam confessus est se habere in feudum nu. 1. vers. mihi autem Dino de Muxelo*, nimirum, quia talis recognitio habet vim traditionis *glos. magna in l. ab emptione ff. de pactis*, vbi habetur, quod recognitio eiusdem est effectus, qualis est, si quis alterius nomine possidere se constituisset *tex. & gl. in l. interdum §. fin. & in l. qui bona fide ff. de acquir. poss. Iacobin. in d. sua inuestitura in verbo dictiq; Vassalli nu. 22.*

Tertiò, facit iuramentum fidelitatis præstitum per d. olim Eminentifs. D. Cardina-

lem Sfortiam, nam inter alia multa continet, quod ea omnia, quæ iurans cogno-
uerit Domino, & suis personis, & rebus esse honesta, vtilia, facilia, & possibilia
non vertet in contrarium, vt damnosa, inhonesta, impossibilia, & difficilia appa-
reant, & quod iurans in omnibus semper Domino fidelis erit, habetur in *tit. qua-
liter iurare debeat Vassallus Domino fidelitatem, & in tit. 1. de forma fidelitatis, & in tit.
de noua forma fidelitatis, vbi DD. omnes*, & affirmant *Host. in eius summam in tit. de feu-
dis in rub. quid sit fidelitas nu. 10. & Mart. Sylman. in tract. de feud. in tit. de Iuram. fidelit.
n. 5. & seq.* Addito, quod ipsemet Signini Dux de anno 1592. in actu donationis
12 de dictis feudis sibi à d. Eminentiss. D. Card. factæ recepit Placitum à d. Parmæ
Sereniss. adeout Vanum est contra factum proprium venire *Cravet. cons. 24. nu. 9.
& 10. Bursat. con. 173. nu. 62. & seq. lib. 2. Menoch. cons. 58. nu 2. & seq. Surd. cons. 213.
nu. 7. & 8. lib. 2. cons 349. nu. 26. & 27. lib. 3. & cons. 513. nu. 8. lib. 4. Cephal. cons. 318.
nu. 29. & seq. lib. 3.* Certum enim est, quod si quis præstitit contractui consensum,
siue tacitum, siue expressum, sibi præiudicat *l. fideiuss. §. pater. ff. de pign.* siue ante,
siue post cōtractui interuenerit *id. Cephal. cons. 329. nu. 23. & 24. & cons. 393. nu. 44.
13 & 45. lib. 3.* vbi enim requiritur consensus, non ratione formæ, sed præiuditij,
& Interesse, potest quandocumq; Interuenire, Idem *Crau. cons. 11. num. 4. & cons.
866. n. 6. lib. 5. Roland. à Valle cons. 22. nu. 45. lib. 3. Gabr. cons. 2. nu. 1. lib. 1. & cons. 181.
nu. 11. & 12. lib. 2.* vbi enim cum scientia, & præsentia concurrit aliquis actus posi-
14 tiuus, Inducitur sufficiens consensus *Surd cons. 349. nu. 23. lib. 3. & decis 70. num. 4.
Cassador. Decis. 3. de rescriptis nu. 2. Rota decis. 396. nu. 4. par. 1. diuersor.* Et quod plus
est ipsemet Signini Dux eidem Sereniss. fidelitatis Iuramentum præstitit, contra
quod, vt superius dictum est, non potest venire, quibus omnibus crederem præ-
15 scriptionem posse adiungi 30. & plurium annorum *ad text. in cap. 1. §. si quis per tri-
ginta annos si de feud. def. fuerit controuersia Alex. de Neuo cons. 29. num. 1. Natta cons.
456. num. 26. Angus. cons. 79. nu. 10.*

Remanet igitur, vt ad contraria per ordinem respondeamus.

Et ad primum, Ducem Signini non teneri recognitore Serenissimum Parmæ Du-
16 cem, stante Inuestitura ascendentibus, & posteris suis à Sede Apostolica con-
cessa, cum ambo sint confeudatarij Ecclesiæ, & idcircò cognitionem spectare
ad supremum Principem, videtur vanum esse, quia non solum Papa, qui omnia
potest *c. 2. extra de concess. præbend. vers. solue*, & habet alas latas, & liberas, & nulli
subest, & vbique dominatur *Host. in summa in tit. de auctor. & vsu Palij §. fin. nu. 6.*
Sed Reges longè Papa Inferiores possunt transferre feuda, & regalia, & ea su-
bijcere Ducibus, & alijs Principibus, Imponendo leges sibi placitas, vt post *And.
de Iseruia Gulielmum Pernum voluit Camillus Borellus cons. 1. n. 103. & seq.* & quilibet
Dominus potest vendere, & alienare feudum suum *Bald. in c. si quis nu. 5. in tit. quo
tempore miles Inuestit. petere debet. Papiens. in pract. in tit. forma libelli, quo agitur ad reuo.
feudi §. nec superstitibus n. 21. vers. in contrariū*, vbi disputat ad partes, ea igitur, quæ
competunt Principi, possunt in alium transferri, vt aduertit *Ludouicus Peguerra
decis. 46. num. 3.* Et id practicatur in feudis, quæ sunt in Regno Apuliæ, quia di-
cuntur esse in directo Dominio Regis, quamuis Regnū sit feudum Ecclesiæ *Bald.
in l. 1. C. vnde legitimi, & vnde cognati* dicens id esse de Iure, & omnes Doctores sic
tenere, & benè *Baptista Villalobos in communib. opin. in litt. F nu. 20. Idem Iacobin. de
S. Georgio in dicta sua Inuestitura in verbo dictiq. Vassalli nu. 28.*

Non ergo poterit dici, quod Sereniss. Parmæ, & Excellentiss. Signini ambo sint
Papæ confeudatarij, & propterea cognitionem ad supremum Principem spe-
ctare, quia id procedere posset, si tractaretur de æquali Inuestitura, quod tolli-

tur

17 tur nedum ex supradictis, & secundũ logicos in hoc consideratur *Summus Pontifex* genus generalissimum, & Serenis. Dux consideratur genus subalternum, cuius species pendet ab ipsomet Papa genere generalissimo, & Dux Signini habetur tamquam species specialissima Infima subalterno generi subdita, desumitur ex *Porphyrio de quinq; prædicabilibus in cap. de specie ex Toleto, & ex Auerroe in prædicabilia in cap. de specie,* desumitur etiam *ex glos. in* §. *si generaliter Inst. de leg.* Et quando etiam d. Serenis. Parmæ remansisset Vassallus Papæ, tamen Signini Dux Vti Vassalli Vassallus Dominum Proprium, scilicet Parmæ Ducem recognoscere, & seruitium præbere, & ipse Parmæ Serenissimus Papam suum superiorem recognoscere deberet *Ioannes Rainaudus in comprehensorio feudali* §. *illud quoque præcipimus num. 7.*

Posset etiam dici, quod d. Serenis. Dux non debet in hoc considerari, vti Sanctis. Papæ Vassallus, eo quia tenet feudum ex titulo oneroso, scilicet permutationis, cum bonis proprijs, ad tradita per *Beroum cons. 152. nu. 29. & 30. lib. 2.* Et quia
18 feudum propriè dicitur, quando pendet à mera liberalitate, & ob fidelitatem, seu ob seruitium præteritum, notatur *in c. 1.* §. *beneficia tit. in quib. causis feud. amitt.* & aduertit *idem Bero. cons. 121. nu. 20. lib. 2.*

Ad secundum principale obiectum nihil operari recognitionem, & iuramentum fidelitatis, minusque probari per Instrumentum à Secretario, & Notario in Archiuio Vrbis non descripto, & in omnem euentum vti per errorem præstitum non operari. Respondetur, satis D. Ducem Signini per talem recognitionem sibi, & iuribus suis, si quæ habuisset, præiudicasse, quod igitur sibi semel placuit hodie displicere non potest *reg. quod semel de reg. iuris in 6.* & consensus semel
19 præstitus reuocari non debet *l. per fundum ff. de seru. rust. prædiorum, l. in diem ff. de aqua pluuia arcenda, l. de accessionibus* §. *fin. ff. de diuers. & temp. præscrips.*

Nec dicatur iuramentum, de quo in Instrumento non probari, cum Notarius non esset descriptus in Archiuio Not. Vrbis, quia nihilominus instrumentum, & iu-
20 ramentũ sustinetur *Speculator in tit. de Instr. edit.* §. *restat n. 25. & seq. Bar. in l. cunctos populos nu. 34. C. de sum. Trin. & fide cath. Iac. de S. Georgio in l. supernacuam C. de temp. in integ. rest. pet. nu. 4. Anguisciola Placentinus* in casu nostro *cons. 36. num. 6.* Nec minus poterit dici de errore, cum prius fuisset cognitum, & præmeditatum Instrumentum recognitionis per Eminentis. D. Card. de d. Serenissimo Parmæ Duce de anno 1592. factæ, & secuta fuisset illius confirmatio, quo casu non error, sed
21 certa scientia præsumitur, ad *tex. in l. sed & si quis* §. *fin. ff. si quis cautionib.* & ibi not. *Doctores Iacobin. de S. Georgio in d. sua Innestit. in verbo dictiq; Vassalli num. 13.* Addito, quod Iuramentum habet vim geminationis, cum contineat plura, vt de Iuramento fidelitatis diximus *Seraph. post alios in tract. de Iuramento priuil. 89. nu. 1. & 3. vers. & quis hic de geminatione.*

Ad tertium principale obiectum non posse Serenis. Parmæ causæ cognitionem delegare Iudicibus suis, cum agatur de Interesse suo, Iudicesq; esse suspectos, iun-
22 cta clausula sublata in concessionibus suis antecessoribus facta. Respondetur primò, ex facti serie id sibi per summum Pontificem fuisse verbis expressissimis concessum, vt in facto legitur.

Secundò, hodie non solum Duces, sed & Barones inferiores ex similibus concessionibus à supremis Principibus factis posse quascumq; causas feudales cognoscere *Vrsil. ad Afflict. decis. 289. nu. 15. Henric. Rosental. in tract. de feudis par. 2. cap. 12. nu. 55. conclus. 3. nu. 1. & in concl. 4.* vbi *Strader.* & alios multos allegat.

23 Videmus etiam, quod Duces, Comites, & Marchiones, qui perpetui sunt Domini, etiam

etiam si alij supremo superiori subijciant, omnia possunt, quæ Imperator potest in suis Ciuitatibus, & Castris *Laderch.cons. 71.* vbi multa exempla adducit *Alex. Raudens. qui* plures adducit *in lib. 1. de Analogis cap. 34. nu. 115. & seq.* Idq; etiã procedit ex generali consuetudine *Dec. in c. pastoralis col. 2. de appell. Curt. Iun. cons. 1. n. 29. & cons. 61. n. 9. Gabr. in causa de Vbaldinis cons. 163. nu. 18. & 19. libro 1.*

Tertiò potest dici, quod illi quinque Excellentiss. DD. Doctores de excelso Consiglio sint Pares Curiæ, qui de causis inter Dominum, & Vasallum antiquitus cognoscebant *Fachin. lib. 7. controuersiarum Iuris cap. 102.* vbi declarat, quinam sint Pares Curiæ, affirmat *etiam Olibanus in tit. de Actionibus par. 2. lib. 1. nu. 63.* dictumque Excelsum Consilium, vt fuit annotatum, est approbatum per Collegium Patauinum, teste *Pereg. in alleg. cons. 2. lib. 1.* & dato, quod Serenis. Parmæ reco-
24 gnosceret simpliciter feudum à Papa, ipse, & non Papa debet cognoscere causam *Abb. Mart. de Laude, & alij relati à Gramat. decis. 30. num. 11.* nisi quando d. Serenissimus Dux nollet exercere Iustitiam.

Nec dicatur dicti Signini Ducem Pares Curiæ eiusdem Serenis. posse allegare su-
25 spectos, nam contrarium de Iure est verius, vt post longam disputationem cum *Baldo* tenet *idem Iac. de S. Georgio in d. sua inuestitura in verbo dicti Vasalli num. 17. in fine.*

Quartò respondetur, sic semper fuisse de stilo, & consuetudine, secundum quam
26 consuetudinem similes causæ sunt expediendæ, legibus etiam non obstantibus, vt affirmat *Iac. de Beluiso, in tit. de feudi cognit. §. 1. in principio*, & melius *Bald. in c. Imperialem § præterea de prohibita alienatione feudi per Federicum*, dicens consuetudinem derogare antiquæ electioni Parium Curiæ, & in terminis Idem *Iac. de S. Georgio in d. verbo dictiq; Vasalli nu. 2.* qui dixit id habuisse in facto. Cum Procuratore fiscali nomine Celsitudinis Sabaudiæ, & quod obseruantia in feudis sit attendenda, voluit etiam *Menoch. cons. 32. nu. 45. & 64 lib. 1.*

Nec operatur clausula *sublata* in concessionibus primæuis apposita, eo quia satis
27 ei per Papam fuit derogatum, & in contractu permutationis, & in Bullis, vbi clarè Papa dixit velle tollere omnes clausulas, etiam si de eis expressa esset facien. mentio, adeout super hoc non sit disputandum, teste Reuerendiss. Damasceno in *decis. 666. p. 1. in rec.* & sufficit de Iure, quod constet de voluntate Papæ *Staphil. in tract. gratiæ, & iustitiæ fol. 81.* vt refert *Veral. decis. 218. par. 3.* & faciunt rationes adductæ per *Puteum decis. prima lib. 1.* Clausula ergo prædicta nihil operatur, & sublata est, nec potest tollere priuilegium Iure speciali Serenis. Farnesijs competens, vt post *Seraph. in decis. 1293. nu. 9.* tenet *Barbos. in tract. de clausulis clausula 102.*

Ad quartum principale obiectum obseruantiæ contrariæ, ex quo constat alias per fæl. record. Greg. XIII. fuisse in Sacra Rota Romana commissam causam inter Illustriss. March. Franciscum Sfortiam, & Illustriss. DD. de Rubeis Parmenses. Respondetur id non potuisse præiudicare iuribus Serenis. Ducis Parmæ, nedũ ex capite ignorantiæ eiusdem Serenis. Ducis, ad notata in *l. 3. ff. ad l. Corneliam de falsis, & in l. qui vas §. vetare ff. de furtis, Bald. in rub. qui admitti nu. 2. Corn. cons. 148. nu. 1. lib. 1. & cons. 189. nu. 5. lib. 3.* faciunt etiam notata per *Rochum de Curte in c. cum tanto de consuetud. sect. 3. nu. 25. & seq.*

Et quatenus Serenis. Dux Octauius viuens id sciuisset non potuit inferre præiudi-
28 cium aliquod Serenis. Duci viuenti, qui Ducatum habet ex pacto, & prouidentia, sufficit in id allegare *Rosental. in tract. de feudis in c. 9. membro 2. concl. 67. nu. 2. & melius ibi in addit. lit. F.* vbi infinitos Doctores allegat, & loquitur in terminis, maximè, quando alias non fuit facta oppositio.

Ad

Ad quintum obiectum, Summum Pontificem non potuisse etiam cum Eminentiss.
29 Cardinalium consensu subijcere Comites de Sfortijs, Serenissimis Farnesijs inferioribus, Summo Pontifice, videtur superius fuisse demonstratum inhonestum, & vanum esse id allegare, & quando id esset verum, multa sequerentur absurda, nam esset prohibita alienatio, concessio, & permutatio Ciuitatum, & Regnorum, & subditi pro non subditis haberentur.

Et quatenus Summus Pontifex diceret, quod non creditur nolle conuentiones cum Serenifs. Farnesijs obseruare, posset responderi, quod ad instar priuati in id habetur, & propterea ad obseruantiam tenetur *Barb. cons. 1. nu. 1. vol. 1. Cephal. cons. 302. nu. 130. Marsilanus cons. 62. nu. 41.* Nec sic de facili creditur Papam velle reuocare, cum multi tenuerint non posse, id quod cum consensu Eminentiss. Cardinalium concessum fuit reuocare, nisi de eorundem Eminen. Cardinalium assensu *Laur. & Card. qui referuntur ab Albertio in rub. C. de legib. nu. 3.* & alios etiam refert *Troilus Maluitius in tract. de Canonizatione Sanctorum in §. sequitur nu. 31.*

Ad sextum obiectum non fuisse conueniens per fiscum apprehendi possessionem, stante inuestitura de d. D. Duce Signini facta, patet responsio ex contentis in *Constitut. Ducalibus cap. 20.* apprehensio enim non fuit facta principaliter ad effectum retinendi; sed ad effectum, vt mediante edicto ex dd. Constitutionibus requisito, prætendentes in feudis intra tres menses comparerent, & iura sua deducerent, prout comparuerunt Excellentiss. D. Dux Sfortia de Sfortijs, & Illustriss. D. Federicus Vermensis & iura sua deduxerunt, addito etiam, quod ipsemet Sereniss. in approbatione donationis per d. Eminentiss. D. Card. Sfortiam factæ d. D. Duci Signini, reseruauit iura Cameræ Suæ Celsitudinis, & noluit præiudicare alijs prætendentibus, sed voluit iura sibi, & omnibus prætendentibus esse salua, & talis lex sibi Sereniss. Duci fuit per Summum Pontificem concessa, & permissa, adeout licita est, facit *tex. in l. pen. C. de don. inter virum, & vxorem, & aduertit Osasch. in decis. 141. nu. 6.*

Et ex his clarè cōstat, quam iniustè Dominus Signini Dux se se opposuerit Excelso d. Sereniss. Parmæ Ducis Consilio, adeout merito posset dici, vt credo, ex motione huius cōtrauentionis ex nimia illius audacia, ipsum cecidisse à prætensis feudis *Innoc. in c. cæterum in fine ext. de iudicijs*, & in puncto, quando Vassallus nō est
30 paratus obedire, & præstare seruitium Domino suo, & seu negat qualitatem, & conditionem feudi priuatum esse voluit *Papien. in eius pract. in tit. forma libelli ad reuocat. feudi nu. 24. vers. non est causa, & nu. 25. vers. vrgentissima causa.* Saluo tamen saniori iurium &c.

CONTROVERSIA LXIII.

Pro DD. de Cancellerijs.

SVMMARIVM.

Quod Testator non dixit, nec nos dicere debemus, nu. 1.

Fœminæ nomine filiorum non veniunt, quando non agitur de conseruanda agnatione, nu. 2.

Exclusa vna, censentur omnes ab eo descendentes exclusi, nu. 3.

Masculi si sunt vocati, debet intelligi de masculis ex masculis, nu. 4.

Extensio nō fit in fideicommissis de persona

sona ad personam, nec de casu ad casum, nu.5.

Fauore piæ causæ non euanescit vocatio, & si posita sit in conditione, nu.6.

Probibitio alienationis non attenditur, quando stat consecutiuè ad præcedentem dispositionem, nu.7.

Adsit Deus, & Virgo.

Tsi sapientissimus Dominus Hieronymus Augustonus pretendat ex testamento Iacobi de Cancellerijs inductum fuisse perpetuum fideicommissum fauore Gotifredi, & cæterorum fratrum, & filiorum Angelicę ex D. Hieronyma filia nepotum, & aliorũ descendentium masculorum ab Angelica prædicta, stantibus substitutionibus, de quibus in d. testamento, & prohibitione alienationis in tantum, vt ipsi Gotifredus, & descendentes, & post eos Hospitale Sanctæ Mariæ de Morte sint ad hæreditatem prædictam admittẽdi, nihilominus contrarium esse censeo, nam Testator instituit Angelicam Vxorem Vincentij Dosij, & quandocumque decedente substituit omnes filios, & descenden. masculos legitimos, & naturales respectiuè natos, & quandocumq; nascituros vsque in infinitum, quare cum mortua sit Angelica absque filijs, & descendentibus masculis, sed tantum relicta Hieronyma, dicitur expitatum fideicommissum, eo quod Testator non vocauit fœminam, & sic Hieronymam, & quod testator non dixit, nec nos dicere
1 debemus textus est in terminis in *l. vnica §. sin autem C. de cad. tollen. c. ad audientiam*
de decimis Ann. in cons. 22. nu. 3. Greg. XV. decis. 514. nu. 6. & ibi Beltramin. nu. 17. Imò
2 appellatione filiorum non venire fœminas, maximè cum non agatur de conseruanda agnatione dixit post *Dec.* cõciliando contrarias opiniones idem *Greg. XV.*
ibi nu. 12. cum ergò exclusa sit Ipsa Hieronyma, exclusi sunt & omnes ab ea de-
3 scendentes siue masculi, siue fœminæ *Peregrin. de fid. art. 27. nu. 7. & seq. & num.* 17.
cum ergo Testator expresserit filios, & descendentes masculos Angelicæ, non potest dici Hieronyma comprehensa *Burat. decis. 206. nu. 3. & 4.*

Nec creditur obstare, quod sint ex propria persona vocati vti descẽdentes masculi licet ex fœmina, eo quia vocatio est intelligenda de descendentibus masculis
4 ex masculis descendentibus *Molin. de primogenit. lib. 3. c. 5. num.* 30. vbi plures allegat, & *nu.* 41. ipse affirmat, quod exclusa semel fœmina, censentur & omnes descendentes ab ea exclusi, nec contrà aduersari opinionem *Rota* nam in *allegata decis. 463. par. 1. in recentioribus,* videtur tractari de intelligentia Statuti admittentis filium fœminæ ad successionem, nec minus *Peregrin. in artic.* 36. nam hanc nostram opinionem tuetur *nu.* 2. & allegato *num.* 13. non loquitur in vltimis voluntatibus, & in hac opinione videtur residere in fine articuli prædicti.

Addamus repetitionem masculinitatis factam per Testatorem ibi *etsi d. Angelica, vel eius filij, & descendentes prædicti decesserint sine filijs, & descendentibus masculis legitimis, & naturalibus, exclusis semper bastardis, substituit Hieronymum, & Augustinum de Cancellerijs,* ex qua repetitione, & aliorũ masculorum vocatione semper fœminæ dicuntur exclusæ, vt post plures tenuit *Rota Bonon. in selectis dec. f. 17. in princ. eadem Sacra Rota* penes *Burat. decis. 454. nu. 2. & seq.* vbi de cõmuni sẽ attestatur, eo maxi-
5 mè in fideicommissis, in quibus non potest fieri extẽsio de persona ad personam, nec de casu ad casum etiam ex verisimili mente disponentis *Ias. cons. 220. nu. 19. lib. 2.*

lib. 2. & cons. 228. nu. 1. eod. lib. Fusar. de substit. quest. 458. nu. 1. 4. & pluribus seqq.

Et sic omninò exclusos esse censeo Gotifredum, & fratres filios Hieronymæ non vocatæ, & semper exclusæ vt suprà, tanto magis quia non potest probari mors Hieronymi, quem ego cognoui, & in partibus Turcharum fuit captus, & ex eo vt audiui extant filij, qui ex expressa dispositione Testatoris excludunt omnes fæminas, & descendentes à fæminis.

Maior difficultas stat pro Hospitali, eo quod supposita deficientia Hieronymi, & filiorum ab Officialibus probanda videtur ad hæreditatem admittendum, stantibus illis verbis *& non extantibus aliquibus de substitutis, tunc voluit dicta bona peruenire totaliter ad Hospitale*, quæ verba licet possint sustineri euanescere deficiente prima substitutione ex *Decio cons. 636. nu. 5.* & intelligi per vulgarem, vt multoties fuit Bonon. declaratum, & nempè in causa, in qua in *Rota Bonon.* interueniebam inter DD. de Chiossis, & Illustrijs. de Scappis, nihilominus cum agatur cum causa pia dubitarem, prout dubitat *Tiraquel. in tractat. de priuilegijs piæ causæ priuileg. 39 per totum*, sed id non est præsentis speculationis.

6

Est ergò, vt credo, clara Gotifredi, & fratrum filiorum Hieronymæ exclusio ex supradictis in nihilo considerāda prohibitione, quæ legitur facta fauore substitutorum, nec nouum inducit fideicommissum, sed stat consecutiuè, & est correspectiua ad precedentem dispositionem *Dec. d. cons. 636. nu. 8. & seq. Fusar. cons. 9. nu. 40. Sacra Rota decis. 473. p. 4. diuersorum, Beltramin. ad decis. Greg. XV. 433. nu. 22* vbi plures allegantur decisiones.

7

Et ideò ius exclusiuum dd. Gotifredi, & fratrum à possessoribus opponi potest *Thesaur. decis. 4. nu. 8.* & sic ipsi sub prætextu talis fideicommissi non debent differre solutionem æris alieni paterni, & materni, & hæc saluo &c.

CONTROVERSIA LXIV.

Pro Illust. D. Philippo Roscio, cum D. Alex. Frisco.

SVMMARIVM.

Aditio hæreditatis probatur per Constitutionem Procuratoris, nu. 1.

Eo magis si sit specialis, nu. 3.

Enunciatiua verba dicuntur dispositiua in materia aditionis hæreditatis, nu. 2.

Hæreditas aditur solo animo, nu. 4.

Et sufficit, quod quis dicat volo adire, nu. 5.

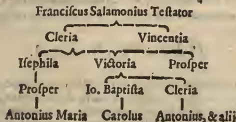
Quadriennium datur ad petendam restitutionem in integrum, nu. 6.

Adsit Deus, & Virgo.

1 Aditio hæreditatis probatur per constitutionem Procuratoris *Mantua cons. 34. nu. 29. lib. 1.* dicens cum alijs ab eo allegatis, quod verba hæredis, qui rogauit Notarium, vt scriberet aditionem, sufficiunt pro aditione, imò verba enunciatiua dicuntur dispositiua respectu aditionis,
2
cum sat sit voluntas actu declarata *Mascard. concl. 42. nu. 11. per textum in l. gerit ff. de*

ff. de acquir. hæred. vbi habetur hæreditatem ani no adiri posse licet, nihil hære-
ditarium attingat *Bart. in l. filio in fine vers. vnde constituendo C. de iure delib. & in*
l. 1. C. qui admitti, & melius in l. Paulus alias per procuratorem ff. de acquir. hæred. & ibi
Imola in fine ex auctoritate *Vgolini*, dicens *cum glosa*, quod eo ipso, quod quis mā-
dat adire, dicitur adire, & nihil restare fieri per procuratorem *Cras. in tit. de ac-*
quisitione hæreditatis lib. 2. quæst. 10. nu. 7. Riminald. iun. cons. 338. nu. 6. lib. 3. Malua-
tic. cons. 42. nu. 42. & id esse verum omnes affirmant, & maximè, quando constitu-
tio procuratoris est specialis, ad id *Mantica in tract. de tacitis, & ambiguis lib. 7.*
tit. 2. nu. 28. & id fuit prius de mente *Aret. in d. l. Paulus col. 4.* his verbis, vnde
quicquid somnietur, intentio huius legis est ista, quod per alium adeuntem no-
mine nostro potest nobis acquiri hæreditas, maximè si habet speciale mādatum,
& id *omnes* in *d. lege* affirmant, & in casu nostro nedum legitur constitutio pro-
curatoris, sed & plura apparent acta publica per procuratorem facta, quo casu
4 nemo dubitari, præcipuè in eadem *l. Paulus*, & hoc dicta ratione, quia solo ani-
mo hæreditas aditur, & aditionem probari ex verbis enunciatiuis ab eo prola-
tis, qui adire potest *Bart. in d. l. gerit ff. de acquir. heredit.* quem refert, & sequitur
Rota penes Mantic. decis. 355. nu. 8. & sufficere, quod quis dixerit, volo adire hæ-
5 reditatem, affirmauit idem *Mantic. in tract. de coniect. vlt. volunt. lib. 12. tit. 11 nu. 3.*
dicens & ipse, quod eo ipso, quod quis dicit, volo adire, adire dicitur maximè
conuocatis testibus, & Notario, vt fecit D. Alexander aduersarius, subiungit
etiam ibi *Mantica* illud verbum, volo disponere, imò, quod plus est, dixit, quod
si quis dixerit velle adire hæreditatem, & intra tres menses verba non reuoca-
uerit, intelligitur adiuisse, quoniam id tempus deliberatam ostendit hæredis
voluntatem *tex. est in l. fin. §. simili modo C. de iure deliberandi*, quæ licet de repudia-
tione loquatur, de aditione quoq; loqui interpretatur, sic declarat *Io. Baptista*
Asinius in l. 3. §. 1. C. de religios. & sumptib. funerum, & quando essemus in dubio,
semper præsumitur aditio *Ricc. collectanea 556.*
6 Nec dicatur eidem Alexandro competere restitutionem in integrum, stante, quod
de tempore mandati erat minor, ex quo lapsum est quadriennium, quod com-
petit ad petendam restitutionem *Odd. in tract. de rest. in integrum p. 1. quæst. 19. art.*
1. nu. 4. & in puncto *Borgnin. in tractatu de Tutore, & Curatore nu. 105.*

CONTROVERSIA LXV.
Pro DD. de Salamonijs.

SVM.

SVMMARIVM.

Verba ad inuicem, substituo plures, important reciprocam substitutionem, nu. 1.

Si Testator vocauit masculos nepotes ex filia femina non comprehenduntur, nu 2. declaratur, nu. 3.

Requisita ad inducendum reciprocam substitutionem, nu. 4.

Et ibi consideratur, quãdo post omnium vocatorum mortem hereditas est applicanda alicui loco pio, nu. 5.

Dictio, vel, aliquando est disiunctiua quoad verba, & quoad effectum, & aliquando est alternatiua, nu. 6. aliquando stat copulatiuè, nu. 8. & 10.

Masculorum, & fœminarum promiscua est successio, nu. 7.

Verba aliter considerãtur secundum Logicos, & aliter secundum Legistas, nu. 9.

Repetitio masculinitatis, quomodo subintelligatur, nu. 11.

Fideicommissum principaliter institutũ propter masculos, debet transire ad masculum per fœminam, & nõ ad fœminam, nu. 12.

Fœmina non potest assumere nomen, & cognomen Testatoris masculi, nu. 13.

Adsit Deus, & Virgo.

EX facto quæritur, an Co. Ant. Maria in quarto gradu, Carolo defuncto, admittatur ad portionem hæreditariam d. Francisci Testatoris Abaui per Carolum relictam, vel eidem sit præferenda D. Cleria iunior de agnatione maximorum eiusdem Testatoris Proneptis in tertio gradu, eo quia d. Testator Cleriæ seniori, & Vincentiæ eius filiabus, substituit primo filios masculos legitimos, & naturales, & filiorum filios, & nepotes in infinitum vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, & in casu deficientiæ lineæ, siue masculinæ, siue fœmininæ, ex eisdem Cleria, & Vincentia primo finienti, substituit alteram ipsarum superuiuentem, vel illius filios legitimos, & naturales, & filiorum filios, & nepotes, vel pronepotes masculos, vel fœminas in infinitum. Videbatur .n. quod si Co. Prosper Isephilæ filius, Carolo superuixisset, Cleriam exclusisset, cum inter mascu-
1 los extet reciproca substitutio in illis verbis (quos ad inuicem substituo) *l. Lucius Titius l. iam hoc iure ff. de vulg. & pupil.* Nihilominus dubitari posse credo, nam Testator substituit primò filios masculos legitimos, & naturales, & filiorum filios masculos, quare cum Isephiles Cleriæ primæ hæredis filia, Prosperi Mater, fuerit fœmina, non videtur posse dici vocata, & reciprocam extare, sed tantum si Cleriæ, & Vincentiæ extitissent filij masculi, inter quos, & alios descendentes masculos ex masculis reciprocam extare non fuisset dubitandum, sed quod nepotes ex filia fęmina ex Testamento comprehendantur, non videtur conceden-
2 dum, ex quo primo Testator vocauit masculos vt supra, *Matth. Mathesilanus in singulari* 129. qui infinitos allegat, & ibi addentes *Capra cons. 18. nu. 11. & seq. Peregr. de fideicom. art. 27. nu. 20. & nouissimè Fusar. de fideicommiss. substit. q. 311. nu. 10. & 11.*

His tamen non obſtantibus, ex verbis ſequentibus ibi, & caſu, quo altera ipſarum Cleriæ, & Vincentiæ, vel alterius ipſarum filij, vel filiæ, & nepotes, vel neptes in infinitum decederent ſine filijs legitimis, & naturalibus, aut filiorum filijs legitimis, & naturalibus maſculis, vel fœminis deſcendentibus, vt ſupra, & ſic in infinitum dicto ſic morienti, ſubſtituit alteram ipſarum ſuperuiuentem, vel illius filios legitimos, & naturales, & filiorum filios, & nepotes maſculos, vel fœminas vt ſupra in infinitũ, crederem non poſſe negari, quin inter ipſos omnes deſcendentes extet reciprocum fideicommiſſum, etiam ſi videantur in conditione po-
3 ſiti, ex quo concurriunt ea tria requiſita ad fideicommiſſum reciprocum inducen-
4 dum: primò enim, poſt omnium mortem eſt facta ſubſtitutio; ſecundò, eſt facta vltimo decedenti; tertiò, eſt facta in tota hæreditate, itaut alter alteri cenſeatur grauatus portionem ſuam reſtituere, iuxta *textum in l. Titia Seio* §. *Seia libertis*, & ibi *Bart. & alij ff. de leg. 2.* & habetur plenè per Doctores in *l. hæredes mei* §. *cum ita ff. ad Trebell. & in l. poteſt de vulg. & pupill. ſubſtit.* & ibi *Iaſ. nu.* 12. aſſerit hanc eſſe magis communem opinionem *Mantica poſt alios in tract. de coniect. vlt. volunt. lib.* 7.
5 *tit.* 5. *nu.* 3. 13. & 15. & tanto magis in hoc caſu eſt dicendum, quia poſt mortem omnium, hæreditas eſt applicanda Confraternitati Sanctiſs. Nunciationis Virginis in Vrbe *Cephal. conſ.* 330. *nu.* 17. quem refert, & ſequitur *Peræa de fideicomm. quæſt.* 9. *nu.* 252. Punctus ergo ſtat, an Comes Antonius Maria maſculus remotior excludat Cleriam iuniorem fœminam proximiorem Caroli vltimo loco de-
6 functi, quod videtur deciſum ex verbis prædictis geminatis maſculis, vel fœminis; nam illa dictio, vel, aut eſt disiunctiua quoad verba, & quoad effectum, aut eſt alternatiua, in tantũ, vt ſufficiat alterum impleri, ad *Menoch. de præſumpt. lib.* 4. *quæſt.* 83. *nu.* 66. quæ & ſi reſolui poſſit in coniunctam, quando eſt poſita inter perſonas honoratas *Socin. iun. conſ.* 50. *nu.* 3. *lib.* 4. id tamen dixit non procedere, quando disiunctiua poteſt in aliqua ſua parte verificari, ſic etiam reſoluit *Rota*
7 *deciſ.* 126. *par.* 1. *in recent. nu.* 2. Idq; confirmatur cum diſpoſitione iuris communis, ſecundum quod maſculorum, & fœminarum promiſcua eſt ſucceſſio *l. maximum vitium C. de liber. præter.* §. 1. *in auth. de hæred. ven. ab inteſt.* quæ & ſi videan-
8 tur in caſu propoſito obſtare, re tamen diligenter perpenſa contrariũ verius eſſe creditur; nam primò talis dictio, vel, ſtat aliquando copulatiuè *Menoch. conſ.* 187. *nu.* 18. & quando eſt poſita, vt in caſu noſtro, inter perſonas, reſoluitur in copulam, vt notat *Gonzalez ad reg.* 8. *Cancellariæ gloſ.* 3. *nu.* 15. *Aug. Barboſa in dict.* 360. *nu.* 4. nec videtur inconueniens, vt in teſtamentis, ſtante imperitia Notariorum, alternatiua mutetur in copulatiuam, affirmarunt *Bart. & cæteri Doct. in l. ſi ibi qui ducenta* §. *vtrum ff. de reb. dub. & Caſtr.* ibi ſubiunxit verba, aliter intel-
9 ligi ſecundum Logicos, qui conſiderant corticem; & aliter ſecundum Legiſtas, qui conſiderant mentem teſtantium, quod & multis rationibus comprobat *Gherard. Mainard. deciſ.* 40. *lib.* 1. *col.* 2. ſed ſic eſt, quod vbi copula ponitur inter perſonas coniunctas, tunc non copulat æqualiter, ſed potius deſignat ordinem, vt quod primo loco expreſſum eſt præcedat, & illud, quod ſequitur veniat in ſub-
10 ſidium, vt per notata in *l. Gallus* §. *quidam rectè ff. de lib. & poſthum.* affirmat *Petrus Barboſius in l.* 1. 4. *par. nu.* 153. *verſ. ſuccedit igitur ff. ſol. matrim.*

Idq; deſumitur ex ſubſtitutione facta de filijs maſculis Cleriæ, & Vincentiæ, cuius
11 maſculinitatis qualitas & ſi non repetatur in filiorum filijs, & nepotibus, ſubintelligitur cum vnica ſit oratio, adeout ſequens ſermo, & vocatio de filiorum filijs, & nepotibus in infinitum, reſtringatur ad maſculos, vt de communi videtur affirmare *Odd. in tract. de compend. ſubſtit. par.* 6. *art.* 4. *nu.* 5. *verſ. pro concordia diſtin-*

gue,

gue, Siluan. cons. 64. nu. 18. in fin. Peregr. post plures in tract. de fideicom. art. 25. nu. 29. Surd. in cons. 564. nu. 7. & nouissimè Beltramen. ad Greg. XV. in decis. 514. num. 17. propè finem, ex qua Testatoris voluntate omnia tolluntur obiecta, cum in omnibus dominari debeat l. cum quæstio in fine C. de leg.

Nec dicatur, quod ad fæminas peruenerit hæreditas, eo quia Cleria, & Vincentia non habuerint filios masculos, nam sicuti receptum est, vt feudum, quod ad fæminam peruenit, ab ipsa fæmina facilius transeat ad masculum, ita etiam fidei-
12 commissum principaliter institutum propter masculos, debet transire ad masculum, non ad fæminam Mantica de coniect. vlt. volunt. lib. 8. tit. 18. nu. 8. in fine, idq; apertis verbis desumitur, dum Testator grauauit quamlibet ex filiabus, & nepotibus, & pronepotibus in infinitum, ad eligendum vnum ex filijs, qui vocari
13 debeat sub nomine, & cognomine eiusdem Testatoris, videlicet Franciscus de Salamonijs, quod in fæminam verificari non potest, adeout fideicommissum fauore illius masculi dicatur inductum, & si id non appareat dictum Gratian. in discept. cap. 288. nu. 27. & prius dixit Thesaur. licet ipsum Gratian. non alleget in decis. 270. nu. 10. sustinens masculos esse tali casu præferēdos, tantò magis, quia Testator iussit bona debere remanere in familia, vt memoria, nomen, & cognomen Testatoris conseruetur Gratus cons. 5. nu. 16. lib. 2. id enim concernit honorem, & commodum illius Anchar. cons. 113. nu. 4. Gratian. d. cap. 288. nu. 14. addita prohibitione deductionis cuiusuis portionis in hæreditate debitæ, cum voluerit semper, & perpetuò conseruari integra, & illæsa, quod non esset, si inter fæminas diuiderentur. Concludo igitur D. Co. Antonium Mariam esse vocatum. Saluo tamen &c.

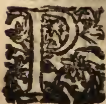
CONTROVERSIA LXVI.

Pro D. Liuia de L.

SVMMARIVM.

Donatio fauore dotis acquiritur absenti sine acceptatione, nu. 1.
Hæretici filius est exclusus ab omni successione, nu. 2.
Filia fæmina hæretici est melioris conditionis, quam filius masculus, nu. 3.
Ius accrescēdi habet locum in donatione, eo magis si sit facta à Principe, nu. 4.
Retractari potest contractus ab ignorante ius sibi competere, nu. 5.
Non obstante iuramento, nu. 6.

Adsit Deus, & Virgo.

Pomp. L. ob hæresim condemnatus fuit, & illius bona confiscata, deinde anno 1574. 16. Ianuarij Summus Pontifex in Congregatione Sanctiss. Inquisitionis bona Pompei elargitus est DD. Orinthiæ, & Liuiæ suis filiabus, vt dotari possent. Hodie verò Vincentius Torricella agit ad quodam prædium in Villa Barbiani in donatione comprehēsum, sub prætextu, quod Pompei filius, & Orin-

thiæ, & Liuiæ frater illi vendiderit, & agit contra d. D. Liuiam, cum Orinthia
1 prædecesserit. Quare pro parte Liuiæ excipitur de dicta donatione, qua ex causa dotis ei absenti, etiam absq; acceptatione potuit quæri *l. 1. §. accedit C. de rei vx. act. l. fin. in princ. C. de iure dot. Bald. Nouel. de dote 6. par. princip. priuil. 66. §. resultat,* maximè cum sit facta à Summo Principe *Gabr. in comm. concl. in tit. de donat. concl. 1. nu. 89.* Nec dicatur hæreditatem Orinthiæ ad A. masculũ deuoluisse, nam
2 primò vti hæretici filius est omninò incapax, cum cesset in eo ratio statuti conseruandæ agnationis, teste *Dauid in Psalmo 108.* vbi sic loquitur: *Fiant filij eius orphani, & vxor eius vidua nutantes transferantur filij eius, & mendiceut, & eyciantur de domibus suis, non sit illi adiutor, nec sit, qui misereatur, pupillis eius fiant nati eius in interitu, in generatione vna deleatur nomen eius, in memoriam redeat iniquitas eius patris,* & ibi *Iac. de Valentia, & Michael Aimanus,* dicentes Prophetam, loqui de Iuda, Iudæis, Hæreticis, & alijs Infidelibus, probat etiam *text. in l. quisquis ff. ad l. Iuliam maiest.* ibi, *Filij eorum debent perire supplicio, in quibus paterni, hoc est hereditarij criminis exempla metiuntur à materna, vel auita omniũ etiam proximiorum hæreditate, ac successione habeantur alieni, sint perpetuò egentes, & pauperes, & sint postremò tales, vt his perpetua egestate, sordentibus sit, & mors solatium, & vita supplicium,* & ibi notantur *Cynus* dicens extare super hoc expressam Federici Imperatoris Constitutionem *Alberic. & cæteri scribentes, Felin. in c. vergentis ext. de hæreticis nu. 4.* facit etiam *tex. in c. si quis cum militibus 6. quæst. 1.* & valere argumentum de læsa maiestate ad hæresim, probant *glos. & Salic. in l. 2. C. ad l. Iuliam maiest. Decian. cons. 18. nu. 43 & nu. 72. in fine lib. 1. Marta voto 56. nu. 14.* per quæ iura omninò A. filius exclu-
3 ditur, & Liuia capax ex gratia sibi à Summo Pontifice in Congregatione Sanctiss. Inquisitionis facta, & nimirum, quia in hoc filia fæmina melioris est conditionis, quam filius masculus, vt ait *Alberic. in d. l. quisquis nu. 2.* ex hac ratione, quia fæminæ non sunt ita audaces, ita post *Bart. in l. 1. ff. de verb. sign.* dicentem dd. pœnas non afficere filias fęminas, in terminis refert *Roland. cons. 74. n. 8. lib. 3.*

A. etiam Orinthiæ sororis hæreditate remanet exclusus, cum in donatione sibi, & sorori facta habeat locum ius accrescendi, *tex. est in l. vnica C. si liberalitatis Imperialis socius sine herede decesserit lib. 10.* & ibi *Bart. Rebuff.* & cæteri scribentes, verba *textus* sunt clara, ibi, *Iubemus, vt si quis fortè ex his, quibus communiter à nobis aliquid donatum sit, nullo herede relicto decesserit ad consortem potius solatium, quam ad personam alia pars decedentes perueniat,* & ibi *glos.* in verbo *herede,* declarat sine liberis, & ibi prout *Bart. & Angel. in l. ex facto §. fin. ff. ad Sen. cons. Trebell. nu. 1.*

Nec dicatur D. Liuiam fuisse à fratre dotatam, quia ipsa ignorabat bona esse sibi, dum esset infans, & sorori donata, & credebat fratrem hæredem, quare cognito errore, potest retractare omne id, quod fauore fratris fecisset *l. si post diuisionem C. de iur. & facti ignor. Becius,* qui multos *textus, & Doctores* allegat *cons. 90. nu. 9. & seq.* & omnis prætensa renunciatio in bonis paternis, & auitis est nullissima, quia ignorabat bona esse sua *Castr. in l. vlt. §. item quæsitum est nu. 1. ff. de cond. indeb.* vbi expressè dixit, quod id, quod per errorem dicitur, aut paciscitur, non præiudicat, & quælibet etiam expressa renunciatio non trahitur ad ignorata *Tiraquel. in l. si vnquam in præfat. nu. 98. vers. secundo modo C. de reuocan. donat.* & in terminis *Dec. cons. 180. nu. 7. circa med.* dicens etiam maiorem contrauenire posse, non obstante iuramento, & non esse necessariam absolutionem, eo quod læsio videtur excepta à iuramento *Seraphin. de priuil. iuram. priuil. 31. nu. 16. Eugenius,* qui plures allegat *cons. 1 2. n. 24. & seq. lib. 1. subiungens n. 57. & seq.* solũ ex læsione enormissima præsumi renunciationem ex metu, & reuerentia, maximè vt hic,

quia

quia dicitur facta ad præsentiam fratris ætate maioris, cum qua ipsa habitabat *Cephal. conf. 34. nu. 31. lib. 1.*

Nouissimè etiam fuit detectum fideicommissum Auiæ paternæ d. Liuiæ, ad quod d. D. Liuia expressis verbis est vocata.

CONTROVERSIA LXVII.

Pro Illustriss. DD. Co. de Lignanis.

SVMMARIVM.

Legitimæ Matris portio est tertia eius, quod ab intestato esset habitura, nu. 1. 3. 6. & 9.

Mater, seu Auia succedit pro virili cum sororibus defunctæ personæ, nu. 2.

Butrigarius quæst. 6. reprobatur, nu. 4.

Declaratur, nu. 10.

Si Testator iussit Matrem, seu Auiam consequi tantum posse, quod sibi ex necessitate iuris debetur, dicitur esse sublatum ius accrescendi, nu. 5.

Thesaur. iun. in quæst. forensi lib. 4. q. 58. nu. 6. & Declaratur, nu. 7.

Decis. 37. post Merlinum de legitima declaratur, nu. 8.

Nobilitas sine diuitijs non conseruatur, nu. 10.

Adsit Deus, & Virgo.

NOn obstare videntur ea, quæ ab Excellentiss. D. Aduocato nimia subtilitate, & intellectus acumine fuerunt scripta in causa legitimæ debitæ Auiæ maternæ ex bonis nepotis defuncti, relictis tribus sororibus vtrinque coniunctis, vt sit tertia totius status, cum re vera debeatur tertia virilis portionis, prout cuilibet ex sororibus, quæ in hoc faciunt partem, & si hæredes extranei instituti sint.

Nam primò, portio legitimæ Matris erat antiquitus quarta, & hodie est tertia eius,
1 quod est habitura ab intestato, probat *tex. in l. Papinianus* §. *quoniam autem quarta ff. de inoff. testam. & in auth. nouissima C. eod.*

Secundò, dicta Auia ex dispositione iuris communis non posset consequi, nisi virilem portionem, & sorores defuncti nepotis succederent æqualiter *auth. defuncto*
2 *C. ad Tertullianum* & ea non debet esse melioris conditionis veniens contra testamentum, quam si ab intestato nepoti successisset, & sic absurdum sequeretur, ad *tex. in l. posthumus in princ. ff. de iniusto rupto, & irrito testamento Franc. decis. 63. n. 7.*

Tertiò, legitima est portio portionis debitæ ab intestato, probat *tex. in d.* §. *quo-*
3 *niam autem quarta, & ibi glos. & DD. Ruin cons. 27. nu. 4. lib. 3.* sed Auia non posset consequi ab intestato, nisi quartam partem ex *d. auth. defuncto*, ergo in hoc casu, cum neptes faciant partem, debebit consequi tertiam partem quartæ sibi debitæ.

Nec facit; vt ex aduerso scribitur, quod opinio, vt sit tertia totius tenuerint cum
4 *Butrigario in quæst. 6.* plures allegati à *Merlino in tract. de legitima lib. 1. tit. 4. quæst.*

 7. nu. 11.

7. nu. 11. ex ea ratione, quia in legitima habeat locum ius accrescendi, & quod
sorores exhæredatæ habeantur pro mortuis.

Nam ad primum dicitur certum esse Matrem, seu Auiam non posse petere, nisi por-
tionem legitimæ, sed quia sorores sunt coniunctæ coniunctione legali, inter eas
sic coniunctas non habet locum ius accrescendi *l. & proculo ff. de leg.* 2. cum non
agatur successione vniuersali *l. seruus communis ab extero ff. de acquir. hared.* quia in
legitima non datur successio vniuersalis, vt notatur in *l. cum à matre C. de rei ven-
dicat.* sic enim pluribus fundamentis ex auctoritate plurium DD. affirmantium
opinionem *Bartoli* in repet. *l. pater filium ff. de inoffic. test. num.* 14. contra *Butri-
garium* esse veriorem, & cõmuniorem *Ias. in cons.* 61. 3. *vol. nu.* 1. *vers. contrariam
sententiam*, prout & de veriori attestatur *Cras. in* §. *legitima q.* 8. *vers. contrarium
tenet in fine. Berengar. Fernand. in repet. l. in quartã n.* 156. *ff. ad l. falcid. Gabr. cons.* 94.
nu. 20. *& seq. lib.* 1. *M. Ant. Cucb. in tract. de legit. ad auth. nouissima in vers. quarum
praterea C. de inoff. testam. fol.* 24. & id fortius in hoc casu procedit, quia testator
5 taxitauit Auiam, jubens tantum consequi debere, quæ sibi ex necessitate iuris
debẽtur, quæ verba important exclusionem iuris accrescendi, vt post plures te-
net *Gratian. in discept. forensi. cap.* 942. *nu.* 14. *& plurib. sequen.* qui refert sic deci-
sum fuisse, vt sit tertia pars portionis, in qua Auia successisset ab intestato *coram
Vbaldo 6. Aprilis* 1622. *vt nu.* 27.

Nec facit, quod neptes à fratre fuerint exclusæ, & instituti extranei, itaut habean-
tur pro mortuis, quasi cessante fauore fratrum, & sororum non sit inconueniens,
quod legitima matris sit maior, quam fuisset ab intestato, nec haberi debet pro
absurdo, quod plus consequatur contra voluntatem testatoris, quam conseque-
retur ab intestato, quia cessat fauor eorum, quorum causa portio eius ab intesta-
to minuitur, sed aduerti debet, quod licet quando fratres, aut sorores sunt præ-
teriti sicut eorum fauor in minuenda legitima, tamen adest fauor hæredum in-
stitutorum vocatorum ad totum, præter illud, in quo Auia vocata est §. *hac nos in
6 auth. de trien. & semisse*, vbi designata legitima dicitur, *liceat reliquum largiri sicut
voluerit filijs ipsis, aut cuilibet extraneorum*, propterea debet adhuc legitima Auiæ
restringi ad tertiam eius, quod esset habitura ab intestato fauore scriptorum
hæredum in puncto *Rimin. Iun. cons.* 405 *n.* 11. *& seq.* allegans *Castr. Alex. col. pen. &
alios in l. planè* §. *si duobus ff. de leg.* 1. videlicet, quod per exhæredationem filij non
habent alij filij plus quàm habuerint, si filius non esset exhæredatus, quia vide-
tur exhæredatus ad fauorem hæredis instituti, & certè idem *Riminald.* doctissimè,
& fortissimis rationibus expugnat opinionem *Butrigary* docens magis commu-
nem, & veriorem esse opinionem *Bart. à nu. 9. ad finem* consilij, & ex hoc cessat id,
quod dicitur de hæredibus extraneis institutis.

Nec facit *Merlin. in lib.* 1. *de legitima tit.* 4. *q.* 7. *nu.* 28. similiter relator *Thesaur. in q.
7 forens. lib.* 4. *q.* 58. *nu.* 6. *&* 7. nam ipse *Thesaur.* loquitur in casu, in quo Auia sola
successisset, nec fecisset partem, pro vt in casu nostro fecisset cum neptibus, &
idem loquitur in Amita instituta, quæ omninò ab Auia excludebatur, ergo &c.

Nec obstant *Decisio* 37. *post Merlinum*, in causa de Minichelis, & aliæ eam cõfirman-
8 tes, nam loquuntur; quando sorores ex dispositione fratris testantis excludun-
tur, præterquàm à legitima, vt probat *decis.* 39. *post d. Merlin.* corã *Bubalo* in fine,
& quod legitima sit portio portionis, quæ ab intestato sibi obuenisset fuit deci-
9 sum coram *Eminentiss. Vbaldo 6. Aprilis* 1622. vt superius affirmat *Gratian. d. cap.*
942. *ad finem*, & ita etiam approbat idem *Merlin. allegato lib.* 1. *tit.* 4. *q.* 7. *num.* 13.
dicens, si tamen mens testatoris obstaret, tunc saluanda est opinio *Bartoli.*

In

In alio etiam reprobanda est opinio Butrigarij, quia in casu suo ex dispositione iuris municipalis sorores non succedebant, sed vigore statuti nostri succedunt, vt *in Rub. de success. ascenden. & collateralium in* §. *Agnat.*

Et si aliter diceretur, sequerentur plura absurda.

Primò vix daretur casus, in quo pro numero personarum legitima augeretur, vel minueretur, cũ tamen constet legitimã etiam parentum recipere augumentum, & diminutionem, per *sex. in d. auth. de trien. & semiss. d.* §. *hac nos. Marescot. var. resolut. lib. 1. c. 10. nu. 17.*

Secundum, absurdum esset, quod si quis decederet tribus, vel quatuor fratribus, seu sororibus relictis, plus haberet Auia in legitima, quam quilibet frater, vt superius diximus.

Tertium, si quis institueret tres fratres, & Auiam, seu matrem pro æquali portione, & in portione matris, seu Auiæ apponeret fideicommissum, mater in restitutione fideicommissi plus consequeretur, quam importaret portio, in qua hæres fuit instituta, & sic fideicommissum redderetur elusorium *Marescot. var. resolut. d. lib. 1. cap. 10. nu. 16. & seq. & nu. 19.* & satis respondet ad illam regulam, quod qui non admittitur ad legitimam, non facit partem, in ea docens habere partem, dum ad successionem vocatur *ex Bald. cons. 350. nu. 2. lib. 4.*

Non. n. prætereundum est dispositionem Illustris. Co Hyacinti confirmari cum dispositione Patris, & nobilissimè eius Agnationi prospexisse, pro vt nobilibus
10 conuenit, ex quo nobilitas sine diuitijs sordescit, & per masculos tantùm conseruatur agnatio *Io. And. in addit. ad Specul. in tit. de success. ab intest. vers. & est secundum Cyn. Alberic. & Salicet. in l. 1. C. de adult. Decian. cons. 17. lib. 1. nu. 24. & nu. 26.* subiunxit & pro agnationibus conseruari etiam Ciuitates, nam plerumq; fæminæ, & cognati transferunt diuitias, & se ipsas in alias Ciuitates, & extenuant suas Ciuitates originarias, vt ibi *Decian.* affirmat *nu. 28.* & idcircò Agnationis fauor præponderatur interesse Auiæ de aliena familia, licet nobilissima, quod & correspõdet Iuri diuino, vt in numeris c. 37. & cap. vlt. in quibus lege Moysis Masculi admittuntur, & fæminæ excluduntur; & ideò videmus, quod per statutum possit tolli etiam propriæ filiæ legitima, cum respiciat publicam vtilitatem, vt doctissimè infinitos allegando docuit *Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 22. n. 44.*

CONTROVERSIA LXVIII.

Pro Nobilibus DD. Floriano, & Bernardino de Paleottis.

SVMMARIVM.

Compensatio rectè opponitur, & admittitur contra Villicum, & Administratorem bonorum suorum, nu. 1.

Fructus, qui non reperiuntur, præsumuntur consumpti, nu. 2.

Factum, seu species si redigatur ad estimationem rei, tunc admittitur compensatio, nu. 3.

Si ex vna parte debeatur vinum, vel granum, & ex alia pecunia, admittitur compensatio, nu. 4.

Vbi

Vbi compensatio denegatur, admittitur retentio, nu. 5.

Etiam si debitum sit iuratum, nu. 6.

Saluator noster in Euangelio propriè loquebatur de Administratore bonorū, & fructuum villæ, nu. 7.

Compensatio de liquido ad illiquidū datur, quando de facili probari potest creditum illiquidum, nu. 8.

Compensatio non datur, vbi requiritur altior indago, nu. 9.

Executio impeditur, dum quis incontinenti probare se offert, nu. 10.

Ex approbatione librorum dicuntur approbatæ omnes partitæ ibi in libris scriptæ, nu. 11.

Salarium non debetur, quando ille, qui præstitit operas non probauit se fuisse solitū operas suas locare, & quod ille, cui præstitit fuerit solitus conducere, nu. 12.

Adsit Deus, & Virgo.

Xecutio per Petrum de Casalibus vigore priuatæ scripturæ contra
Nobiles DD. Florianum, & Bernardinū de Paleottis est deneganda. Constat etenim per eiusdem Petri confessionem in positionibus se habuisse curam, & administrationem diuersorum bonorum ruralium, & molendinorum dd. DD. de Paleottis, & in manibus suis peruenisse frumenta, bladas, molituras, fructus, & alia diuersa, quo casu rectè oppositum fuit de compensatione, & si aliud pro alio solui non possit inuito creditore *l. 2. in princ. ff. si certum pet.* & si compensatio non detur de specie ad quantitatem *l. si non sortem §. si certum ff. de cond. indeb. l. si constat C. de compensat. l. grege §. cum pignori ff. de pignor. & hypothecis.* Nam id non procedit, dum agitur de fructibus compensandis, cum ad manus d. Petri vti factoris, & agētis eorumdem DD. de Paleottis peruenerint, qui cum non reperiantur, consumpti præsumuntur, vt in puncto dixit *Bart. in l. diuortio §. ob donationes ff. sol. matr. nu. 4.* loquens nedum de factore, sed & de alijs similibus personis, qui licitè ex cōcession
2 fione facta per Dominum, fructus percipiunt, & ibi *Ias. num. 2. Salicet. in l. neque nu. 4. C. de compensat.* sustinens non posse fieri executionem, etiam quod actoris creditum sit liquidum *Signorol. de Homodeis cons. 49. nu. 1. vers. quod nihil de obiectis*, & ratio est, quia tunc non dicitur fieri compensatio de specie ad quantitatem, sed de æstimatione rei, ad quam ipse conuentus tenetur, & sic de quantitate ad quantitatem *Cras. de exceptionib. except. 16. nu 68. & seq. Medices in tract. de*
3 *compensationib. quæst. 3. pri. partis nu. 7. & quæst. 20. ead. par. 1. nu. 2.* vbi in indiuiduo dixit, quod si factum, vel species redigatur ad æstimationem, tunc cum pecunia rectè fit compensatio, & post *Albericum*, & alios id nouissimè tenuit *Bar-*
4 *bos. in d. §. ob donationes nu. 8.* dicens & ipse, quod si ex vna parte debeatur vinū, vel granum, aut simile, & ex alia parte debeatur pecunia, quod rectè fit cōpensatio, & post *Oldrad.* tenuit etiam *Tusch. in lit. C. concl. 490. num. 31.* debet igitur exceptio compensationis admitti, prout in reconuentione fuit petitum, quia hoc casu de specie ad quantitatem conceditur *c. 1. & c. 2.* & ibi *DD. ext. de mutuis petit.* & post *Bald. & Alex.* tenet *Paris. cons. 100. nu. 32. & 33. lib. 2.*

Et quando compensatio non admitteretur, licitè DD. de Paleottis retinere possent
5 id, quod ex Chirographo petitur, cum retentio non excludatur *glos. in d. l. grege*

§. cum

§. *enim pignor. in verbo Compensatorum, ff. de pignor. Crauet. cons.* 148. *nu.* 2. *Gabriel de iure iur. concl.* 7. *nu.* 2. *Franciscus Milanensis in decis.* 3. *par.* 2. *nu.* 181. vbi dixit absolutè, quod si denegetur compensatio, non intelligitur denegata retentio, cum sit magis priuilegiata, quam compensatio *Graff. in d. tract. de except. d. except* 16. *nu.* 16. *Grattian in discept. cap.* 728. *nu.* 31. & si debitum sit iuratum *Puteus decis.* 284.
6 *lib.* 2. *nu.* 1. Satis enim dicitur DD. de Paleottis creditum liquidum, dum in actis cōstat per partitas in libris recognitas per eumdem Petrum *Mascard. concl.* 1294. *nu.* 2. liquidius enim dicitur debitus respectu redditionis, rationis, administrationis bonorum, vt ipse confessus est magni introitus ex verbis Saluatoris nostri
7 in *Euangelio Lucae c.* 16. vbi propriè loquebatur de villae administratore, secundum *Hieron. in Homilia super d. Euang.* & per *Ghislandum in* 3. *dubio*, quòd de iure communi, imò naturali procedit *Lap. nu.* 5. *& alij in Clem.* 2. *de religios. domib. Socin. cons.* 2. *nu.* 5. *& cons.* 24. *nu.* 37. *lib.* 1. & illud Euang. notatur *in tex. qualiter, & quando il* 2. *ext. de accus. Veral. decis.* 157. *lib.* 2. Imò dato, quod liquidum nō pos-
8 set dici Petri villici debitum, nihilominus cum de facili liquidari possit, intrant ea omnia, quae superius scripta sunt *Aret. num.* 6. *in* §. *in bonae fidei Inst. de actionib. vers. aduertas*, vbi plures allegat, etiam quod agatur in executiuis *Medices de compensat. par.* 1. *q.* 13. *nu.* 1. *Graf. in d. except.* 16. *nu.* 29. *& s. q.* Admittitur igitur compensatio de debito non liquido, si possit de facili liquidari *Bart. num.* 6. *& alij in l. fin. C. de compensat* ibi dicentes parte, contra quam compensatio opponitur,
9 aequo animo debere sustinere, donec liquidetur, dicitur enim prohibita cōpensatio, quotiescumq; altior requireretur indago, vt ibi *Bart.* & caeteri decidunt, hic autem non potest dici altiorem requiri indaginem, cū ex actis constet ipsum esse debitorem, & reddere debere rationem tot fructuum, & animalium ad eius manus peruentorum *Roman. cons.* 244. *nu.* 6. *Dec. in c. ex parte num.* 13. *& seq. de off. delegati, & in c. interposita de appell. nu.* 7. *Menoch. in tract. de praesumpt. lib.* 2. *praesump.* 48. *nu.* 9. *Greg. XV. decis.* 425. *nu.* 3. *&* 4. Videmus etiam, & practicauimus multo-
10 ties, quod in causis summarijs, & executiuis, si quis se paratum offerat incontinenti probare, impeditur executio, facit *tex. in l.* 3. *in princ. ff. vt in possess. legatorum, seu fideicommissorum seruandorum causa esse liceat, vbi Bart. nu* 1. *Magon. decis. Lucens.* 81. *nu.* 18. Et cum vachettae, & libri villicationis fuerint per Petrum reco-
11 gniti, dicuntur per eum approbate omnes partitae, & annotationes in dd. libris, & vachettis existentes *Ias. nu.* 129. *& seq. in* 2. *lect. & melius Ripa nu.* 124. *in l. admonendi ff. de iure iur. Surd decis.* 199. *nn.* 6. *&* 7. qui plures allegat *Rota decis.* 388. *nu.* 1. *par.* 2. *in recent.* vbi aliae plures in hoc memorantur decisiones.

Quod autem opponitur de salario Petro debito, respondetur vanum esse, primò,
12 quia supposito, quod deberetur, constat ex libris tantum habuisse, vt illo non obstante, debitor remanet pro multis mille libris: secundò, ad hoc, vt debeatur necesse est probare, quod d. Petrus operas suas locare consueuerit, & quod dd. DD. de Paleottis soliti sint similium ministrorum operas conducere *Feder. de Senis cons.* 218. *nu.* 3. *Puteus decis.* 45. *lib.* 2. *nu.* 1. ipseq; Petrus confessus est, nec ante, nec post alteri seruisse, sed dd. Nobiles de Paleottis eius filium in domo propria retinuisse, & ad scholam Grammaticae misisse, dicens se esse seruum antiquum, & beneficiatum eiusdem familiae.

Quare &c. Et haec saluo &c.

CON-

CONTROVERSIA LXIX.
Pro DD. de Barbettis.

Dominicus Barbetta Testator

Raynaldus Iulius Cæsar Alphonsus Innocentius Victoria

Io. Maria Io.Domin. I.V.D. Ang.Ant. Horatius Anton. Io.Bapt. Christoph.

Theseus Franciscus Raynaldus

SVMMARIVM.

Volo verbum, importat fideicommissum, nu. 1.
Consequens, qui vult, censetur velle omne necessarium antecedens, nu. 2.
Fideicommissum inducitur quotiescunq; aliter voluntas Testatoris, non posset seruari, nu. 3.
Et inducitur ex coniecturis, & presumptionibus, nu. 4.
Donec dictio inducit fideicommissum fauore ad tempus exclusorum ad illud, nu. 5.
Testator vocans filios, & descendētes, intelligitur ordine successiuo, nu. 6.
Et, copula resoluitur in disiunctiuam, quando pater instituit patrem, & filium, nu. 7.
Descendentium nomen est collectiuum plurium personarum, nu. 8.
Dictum extenditur, vbi ratio extenditur, nu. 9.
Verba Testatoris desiderium denotantia sufficiunt ad fideicommissum, nu. 10.
Requisita ad inducendum reciprocum fideicommissum, nu. 11.
Confiscatio non fit in Ciuit. Bonon. nisi pro crimine lesæ maiestatis in primo capite, nu. 12.
Declarantur Bullæ Summorum Pontificum contra facientes adunationes, caualcatas, & similia, vt procedant, quando fiant hostili animo, nu. 13.
Nec operatur expressio, quod tale crimen dicatur esse in primo capite, nu. 14.

Adsit Deus, & Virgo.

Ominicus testando hæredes instituit, reliquit, & esse voluit DD. Raynaldum, Iulium Cæsarem, Alphonsum, & Innocentium eius filios æqualiter, & altero ex eis deficiēte sine filijs legitimis, & naturalibus, præmorienti, seu præmorientibus sine filijs legitimis, & naturalibus, substituit alios, qui erunt viuentes, & eorum filios in stirpes, & non in capite æqualiter, & per fideicommissum, & omni meliori modo, & deficiente, seu deficientibus filiabus fœminis, noluit dari ex sua hæreditate præter libras trecentas pro qualibet earum, & has pro omni, & toto,

roto, quod prætendere possent eas omninò ab eius hæreditate excludendo, nam
voluntas ipsius est, vt masculi descendentes tantummodo succedant, non autem
fœminæ, & naturales, volens eius facultates conseruari debere per filios, & de-
scendentes masculos legitimos, & naturales, & ad hunc effectum prohibuit alie-
nationem, & venditionem bonorum suæ hæreditatis, & alienantes priuauit, cæ-
terisq; suam voluntatem obseruantibus applicauit. Non enim potest dubitari,
quin extet fideicommissum nedum fauore filiorum primo loco institutorum, sed
& aliorum omnium descendentium masculorum legitimorum, & naturaliũ, nam
id expressis verbis Testator declarauit vtens verbis aptis per se importare fidei-
commissum, vt est verbum volo *l.2.C.communia de leg. l.cum ita §. in fideicommisso,*
1 *& ibi Cuman. & alij ff. de leg.* 2. & cum iusserit bona esse debere in masculos de-
scendentes, non potest dubitari, quin in eorum fauorem ordinatum fuerit fidei-
commissum simplex, & absolutum, alias bona possent esse extra illius hæredita-
2 tem contra expressam eius voluntatem, qui igitur vult consequens censetur vel-
le omne necessarium antecedens, ad illud *l.2. ff. de iurisd. omn. iud.* plenè id com-
probat *Socin. in l.qui Romæ §.cohæredes nu.18. ff. de verb.oblig. Dec.cons.23. num.2. &*
*per tot. Gozad.cons.*102. *per tot.* testans de communi *nu.*10. sufficit igitur, quod Te-
stator voluerit bona permanere in descendentes, etiam si nulla alia alienatio-
nis prohibitio extaret *Menoch.cons.85.nu.90. & post Castr. Curt iun. Paris.Crot. Ro-*
land.Cephal. & alios dixit Simon de Prat. de interpret.vlt.volunt. lib.3 interpret.3. dubit.
3 1. *fol.*10. *nu.* 13. *fol.* 284. & eo magis dicendum est, cum Testator verba protu-
lerit per modum dispositiuæ rationis, vt aduertit *Crass. in §. fideicommissum quæst.*
5. nu.6. vers. si illa verba. Rota decis.51. nu.4. & decis.698. p.1. diuers. Mantica de con-
iect. lib. 6. tit. vlt. nu.12. & id verissimum affirmat *Peregr. de fideicom. art.11. nu.29.*
quando alio modo voluntas Testatoris seruari non posset *Cyriacus contr.301. nu.*
24. hęc igitur materia tota resultat ex voluntate Testatoris, quæ & coniecturis,
4 & pręsumptionibus, & quibuscumq; verbis potest desumi, & ad fideicommissum
inducendũ, aliquando receditur à propria verborũ significatione, cum non in-
tentio verbis, sed verba intentioni deseruire debeant *c. humanæ aures 22. quæst.5.*
l. cum proponeretur, & l.vnum ex familia § si omissum ff. de leg.2. Merzar.cons.4. in princ.
nu.3. 21. 28. & 33. Rota decis.640. nu.15. par.1. diuers.

Noto etiam illud verbum (donec) quod importat de per se fideicommissum *Bart. in*
5 *l. fin. §.1. ff. ad Tertul. nu.*2. per talem enim dictionem (donec) seu (quousque) di-
xit *Tiraquel. post alios in tract. primogeniorum quæst. 53. nu.* 23. non posse dici per-
petuo fæminas esse exclusas, sed ad tempus *Ioseph de Sesse decis.76. nu.*10.

Testator etiam vocando filios, & descendentes, non intellexit vt simul succedant,
6 sed ordine successiuo, quia quando plures in institutione coniunguntur, inter
quos non solum cadit ordo charitatis, & affectionis, sed etiam instituendi ne-
7 cessitas saltem causatiua, vt cum pater instituit filium, & nepotes, copula (&) re-
soluitur in disiunctiuam, & quoad filium, verbum (instituo) stat propriè, quo ve-
rò ad nepotes accipitur pro substituo *glos. Bart. Bald. & cæteri DD. communiter in*
l.Gallus §.quidam rectè ff. de lib. & posth. cum alijs cumulatis per *Peregr. in d.tract. de*
fideicom. art.17. nu.7. & plena manu *Fusar. in tract. de fideicom. quæst.476. nu.1. cum*
seq. id etiam expressè declarauit Testator, dum vt seruaretur voluntas sua, pro-
hibuit alienationem; tum etiam, quia Testator nõ simpliciter vocauit filios, sed
8 adiecit descendentes, quod est nomen collectiuum plurium personarum diuer-
sorum graduum, quæ personæ, sicut inter se ordine successiuo admittuntur, ita
etiam à patre eodem ordine censentur inuitatæ, vt æqualis omnium fiat deter-

mina-

minatio *l.iam hoc iure ff. de vulg. & pupil.* ita etiam argumentantur *Cuman. Aret. & Socin. in d. §. quidem*, & communiter ibidem probarunt *Pereg. multos referens d. art. 17. nu. 36. Fusar. d. quaest. 476. nu. 56.* & vbi ratio generalis, vt bona conseruētur in filijs, & descendentibus à Testatore desiderata locum habere debet, ita & dispositio *l. cum pater § dulcissimis, vbi Bart. Imola, & alij ff. de leg. 2. & in l. regula §. si quis ff. de iur. & facti ignor. Bald. in l. quod dicitur per illum tex. ff. de pactis*, dum di-
9 cit eatenus extendi dictum, quatenus ratio illius extenditur, latissimè *Tiraquel. in tract. cessante causa par. 1. nu. 139. cum plur. seq.* sustinens *nu. 145.* post alios, quos allegat id procedere non solum in legibus, sed & in contractibus, vltimis voluntatibus, & iudicijs, hoc idem ad propositum tradidit *Bart. in l. pater filium §. fundum ff. de leg. 3.* dicens, quod si Testator prohibeat fundum alienari per filium quoad ipse vixerit, quia illud velit remanere in familia, & sic per modum rationis dispositiuæ talis ratio, quia generalis ampliabit prohibitionem alienationis, etiam vltra tempus vitæ filij, quamuis talis dispositio sit limitata ad illius vitam *Socin. in d. §. cohaeredes nu. 18. Dec. d. cons. 23. nu. 4. vers. sextò moueor*, vbi dixit esse dictum notabile *Gozad. d. cons. 102. nu. 5.* Videmus etiam, quod verba solum
10 desiderium Testatoris denotantia sufficiunt ad fideicommissum inducendum *l. etiam hoc modo, & l. & eo modo ff. de leg. 1.* & ratio est, quia in fideicommissis sola voluntas spectatur *l. pen. ff. de leg. 1. l. haeredes mei §. cum ita ff. ad Trebel. idem Pereg. de fideicom. art. 1. nu. 47.* maximè si verba referantur ad filios grauatos, vt *nu. 48.* Imò in casu nostro videtur extare reciprocum fideicommissum inter omnes descendentes, nam concurrunt illa tria requisita ad inducendum reciprocū fidei-
11 commissum, nempè, quod omnes illi, post quorum mortem fuit facta expressa substitutio sint à Testatore vocati; secundò, quod substitutio sit facta ab vltimo; tertiò, quod sit facta in tota hæreditate.

De primò satis constat, vt dixi, cum sola ratio agnationis conseruandæ videatur sufficere, etiam si descendentes essent in cōditione positi *Hippolyt. Rimin. cons. 20. nu. 40. lib. 1. Paris. cons. 6. nu. 16. lib. 3. Mantica de coniect. lib. 11. tit. 3. nu. 15.*

Ex qua ratione conseruationis agnationis resultat secundum requisitum, scilicet, quod substitutio dicatur facta ab vltimo moriente, & si verbis nō sit expressum, & ratio videtur clara, quia si hæredes primi decedentis illius portionem retinere possent, donec alij decederent, cum illi possint esse extranei, & de aliena familia, tota hæreditas non diceretur esse in descendentes, & sic necessarium erit dicere, quod substitutio fuerit facta ab vltimo moriente.

Tertiū quoque requisitum est clarum, nam Testator voluit eius hæreditatem stare debere in descendentes, & si pars alienaretur, voluit posse incontinenti recuperari. Ita igitur dicitur facta virtualiter substitutio in tota hæreditate, sic in specie declarant *Socin. iun. cons. 110. nu. 32. & cons. 145. nu. 42. lib. 3. & Simon de Prat. de interpret. vlt. volunt. dubit. 4. sol. 1. nu. 32. vers. ego tamen, & nu. 33. vers. hac sanè fol. mihi 325.*

Sum igitur in opinione bona hæc deberi nepotibus ex Testatoris filijs, & si confi-
12 scata prætendantur pro prætensis caualcatis, eo magis cum in hac Ciuitate non nisi in crimine læsæ maiestatis diuinæ, & humanæ in primo capite bona cōfiscari possint ad for. Capitulorum Gregorij XIII. & prius attestati fuere *Gozad. cons. 96. nu. 4. Maluas. cons. 10. nu. 13. & 14. qui Salicetum allegat in l. 1. C. de hared. inst. nu. 12. Ant. Scap. in tract. Iuris non scripti lib. 5. cap. 174. nu. 12. Bertazol.* qui dixit id confirmari cum *Bulla Pij Quarti in cons. 477. nu. 7. Batard. ad Clar. in §. fin. praxis crim. q. 78. nu. 9.* quibus addo *Bullam Iulij Tertij die 2. Iulij 1554.* nec facit

Bulla,

Bulla, quæ allegatur cōtra facientes adunationes, armatas, siue caualcatas, nam
13 habet locum solūmodo, quando fiunt hostili animo contra Principem, vel Rempublicam, vt in votis *Eminentiss. Seraphini, & Blanchetti, ac Reuerendiss. Orani, quæ habentur inter Decisiones criminales Farinac. par 2. decis. 61.* vbi declaratum fuit Illustriss. Io. Antonium Vrsinum, qui Ciuitellam ingressus fuit, Gubernatorem, Beroarios loci occidit, fregitq; carceres, & carceratos exemit, nō incurrisse Bullam, cum id fecerit ex odio priuato, quod habebat cum Gubernatore.

Nec facit expressio, quod quis dicatur propter caualcatas, commisisse crimen læsæ
14 maiestatis in primo capite, dum tale delictum de per se non est aptum continere crimen læsæ maiestatis in primo capite, ita post plures affirmat *Bos. in tit. de crim. læsæ maiest. nu. 62. & seq.* nec tale delictum, & alia similia, mortuis parentibus, ascripta continentur, nec in primo, minusq; in secundo capite criminis læsæ maiestatis, probant *prima quattuor leges ff. ad l. Iuliam maiest.* & voluerunt *Bos. loco allegato nu. 2. Capic. in decis. 130. Decian. in tract. crimin. lib. 7. cap. 4. num. 4. & 5. Baiard. ad Clar.* quem refert *Farinac. quæst. 112. nu. 6.* vbi declarat, quodnam sit primum, vel secundum caput crimen læsæ maiestatis *Odd. cons. 27. nu. 16. & seq.*

Et hæc saluo saniori iudicio.

CONTROVERSIA LXX.

Pro eisdem DD. de Barbettis.

SVMMARIVM.

Banniti sunt incapaces successionis, nu. 1.

Banniti nostri temporis æquiparantur deportatis, nu. 2.

Banniti etiam de iure communi sunt incapaces successionis in bonis in territorio, vbi sunt banniti, nu. 3.

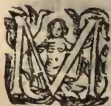
Banniti dicuntur hostes illius Ciuitatis, à qua sunt banniti, nu. 4.

Nō datur successio in bonis damnatorum ex crimine læsæ maiestatis, nu. 5.

Incapax hereditatis non potest illam ad alios transmittere, nu. 6.

Vbi vocati sunt plures descendentes diuersarum linearum, vna extincta, admittuntur aliæ, etiam in inferiori gradu, stāte clausula in stirpes, nu. 7.

Adsit Deus, & Virgo.

Mortuis Raynaldo, Iulio Cæsare, & Innocentio filijs olim D. Dominici de Barbettis fideicommittentis, vt in præcedēti Controuersia relictis ex dd. Raynaldo, & Innocentio filijs, & Alphonso eorum fratre, qui postea ob homicidium fuit bannitus, Antonius, Io. Dominicus, & Christophorus d. Innocentij filij ob suppositum læsæ maiestatis crimen patratum pariter banniti fuere, & in pęnam certæ confiscationis bonorum, & demolitionis domorum vti rebelles condemnati, & effectiuè eorum bona fuerunt capta, & domus demolitæ; vnde Angelus

Antonius, Io. Maria, Raynaldi filij, & Horatius filij d. Alphonsi, & Thesæus, & fratres alterius Io. Dominici I.V. D. filij pariter eiusdem Raynaldi vti condemnatorum proximiores, porrexerunt preces Eminentiss. Legato, & insteterunt ad bona eorum iam mortuorum reintegrari, eo magis, quia iure fideicommissi ad eos spectare prætendunt, & ex pluribus alijs causis, & rationibus gratiam obtinuerunt, solutis lib. septem millibus, & facta sibi accolatione debiti librarum mille quingentarum; nam causa dd. bonorum Camera Apostolica in tanta summa diuersorum debitrix remanserat: hodie D. Horatius Alphonsi filius prætendit ad dd. bona solum esse admittendum, exclusis Angelo Antonio, & alijs, qui supplicarunt, eo sub prætextu, quod d. Alphonsus dictis Delinquentibus vti patruus fuerit proximior, quam sint ijdem Angelus Antonius, & cæteri. Quare cum agatur inter patrueles de veritate requisitus, tria puncta videnda esse credidi. Primò, an d. Alphonsus tunc bannitus fuerit capax, itaut ex eius persona D. Horatius venire possit. Secundò, an bona potuerint dici esse in successione dd. fratrum filiorum Innocentij, stante eorum confiscatione, & per Cameram Apostolicam captione. Tertiò, an fideicommissum obstat DD. Angelo Antonio, & alijs, cum Alphonsus à Testatore videatur admissus, nec ad bona patruelium ijdem Angelus Antonius, & cæteri videantur vocati, patruo excluso, quatenus tamen habilis esset ad succedendum.

Et ad primum non est dubitandum, quod cum Alphonsus esset bannitus, incapax
1 erat successionis ab intestato filiorum Innocentij, ex tot *Bullis Summorum Pontificum, nempè Pij Secundi, Pij Quinti*, & aliorum plurium memoratarum *per Sixtum Quintum in Bulla contra bannitos, homicidas, latrones, eorumq; complices de anno* 1586. *quinto Kal. Iulij*. & in banno pluries approbato Eminentiss. Iustiniani alias Bonon. Legati *in rub. delli Banditi*, vbi in terminis fuit sancitum, ne banniti possint succedere, siue ex testamento, siue ab intestato, quod & procedit de iure com-
2 muni, eo quod banniti nostri temporis æquiparantur deportatis *glos. in §. cum autem vers. relegati Inst. quibus modis ius patr. pot. sol.* ibi, *sed bannitos nostri temporis, quibus comparabimus, respondeo, si tantum est maleficium, vt etiam cum Ciuitate bona sua publicentur, vel de iure, vel de consuetudine Ciuitatum tunc deportato comparabo alias relegato, glos. in l. ad cognitionem in fine ff. ex quib. caus. in poss. eatur, Specul. in tit. de fide instr. in §. compendiosè in vers. quid de bannitis*, Doctores nempè *Castr. in l. 1. C. de hæred. instit. nu. 3.* dicens talem vti deportatum quoad successionem, & capacitatem hæreditatis haberi pro mortuo: Nec dicatur, quod licet ex *statuto Ciuit. Bonon.* Alphonsus sit exclusus, debeat tamen admitti ex dispositione iuris communis, vt videtur tenuisse *Bart. in tract. de bannitis nu. 11. Angel. de Gambilionibus*, qui alios allegat *in cons. 70. nu. 1. & seq. inter cons. crimin. 2 electi lib. 1.* nam omisso, quod eius
3 opinio à multis reprobatur, distinguitur tamen, vt procedat in bonis, qui in alieno essent territorio, nam in eo, in quo quis est bannitus, prout tenent *Salicet. nu. 21. & Castr. nu. 8. in d. l. 1.* qui exemplificat, si Florētinus haberet bona Bononiæ, & esset hæres illius de Ciuitate Florentiæ, bannitus posset tamen Bonon. hæreditatem consequi *Alex. cons. 75. nu. 8. lib. 1.* & nequaquam Florentiæ *Ioseph. Lud.*
4 *decis. Perusij 11. nu. 8.* ex hac ratione, quia etiam de iure communi talis bannitus dicitur hostis dicti territorij *L. amissione ff. de cap. diminut.* & perdit omnia illius Ciuit. iura *Monter. ad stat. Bonon. in rub. de generalibus, seu communibus pœnis bannitorum, seu in figura banni conscriptorum §. ordinamus insuper, & in §. si vero bannitus esset, quod impunè banniti possint offendi*, & idem *Ioseph. Ludou. loco de quo supra* dixit esse communiorem opinionem *Alex. d. cons. 75. nu. 7. lib. 1. Gozad. cons. 96. num. 8.*

co

eo magis, vt in casu nostro, si bona fuerunt publicata *Bubol. dec. s. 17. post cons. Farinac. lib. 1.* extantibus nempè *dd. Bullis Pontificijs*, & de communi post plures *Ludou. Cato in cons.* 103. *nu.* 5. & 6 inter dd. *cons. Ziletti lib. 1. Peregr. in tract. de iure fisci lib. 3. tit. 7. nu. 3.* qui cum *Deciano cons.* 86. *nu.* 31. *lib.* 3. & *alijs* concludit bannitum ex substitutione de iure communi succedere non posse in bonis intra territorium, vt supra, *Rota decis.* 394. *nu.* 7. *par* 5. *diuers. Faminius Centultaus ad decis.* 15. *post Farinac. d. lib. 1. cons. in lit. A.* faciens differentiam, an quis succederet ab intestato, vel ex testamento, nam primo casu affirmatiuè à successione excludit.

5 Ad secundum, cum bona fuerint etiam ex capite læsæ maiestatis per fiscum capta, nullatenus potest ritè dici d. Alphonsum succedere potuisse *glos. in l.* 1. *in verbo. Hostis C. de bonis liberor. Per gr. in d. tract. de iure fisci lib.* 3. *tit.* 8. *nu.* 6. & *est tex. expressus in l. quisquis C. ad l. Iuliam maiest.* In tãtum, vt nec filij ipsorum possint succedere, & nullam extare difficultatem, quando præcessit sententia, dixit *Boss. in tit. de sententijs nu.* 49 *Ant. de Rossellis de success. ab intest. nu.* 53. & facit *tex. in auth. bona damnatorum C. de bonis proscriptorum in fine, vbi Salicet. nu.* 1. & *ceteri scribentes*

Cum ergo bona essent confiscata, & per fiscũ tentã, & possessa per plures, & plures annos, nec quicquam in eis DD de Barbettis prætendere possent, cum Alphonsus ad mortem esset tunc damnatus, hæreditatem adire non poterat *Gras. de success. tit. Institutio quæst.* 5. *per tot.* dicens reputari pro mortuo, & in *tit. acquisi-*

6 *tio hæreditatis quæst.* 2. *nu.* 5. *lib.* 2. & cum talis hæreditatis incapax esset, illã transmittere non potuit, quia fiscus reputatur veluti hæres *Peregr. in d. tract. de iure fisci lib.* 5. *tit.* 1. *nu.* 52 & *seq.*

Cum ergo fiscus, & Camera Apostolicã ad preces dd. DD. Angeli Antonij, & aliorum sibi bona confiscata, concesserit, solutis libris septem millibus, vt supra, non potest hodie Horatius ex persona patris aliquid prætendere, cum vt supra diximus, sit prohibita successio in bonis damnatorũ propter læsæ maiestatis crimen, imò ipsemet Horatius fuit vnus, qui preces Eminẽtiss. Legato porrexit, partem sibi tangentem soluit, & omnia approbauit.

Ad tertium, remoto Alphonso, dicitur omnes remanere in eodem gradu, & ex verbis Testatoris desumi quamlibet lineam esse æqualiter vocatam, ex illis verbis,

7 *perche dice, che vuole, che sino, che si trouaranno maschi descendenti legitimi, & naturali di detto Testatore*, in tãtum, vt nedum Alphonsus, sed & alij licet in inferiori gradu dicantur descendentes *Rolandinus in prima parte florum rub.* 13. *num.* 1. *Gozad. cons.* 20. *nu* 8. & vbi vocati sunt descendentes per deficientiam vnius lineæ, alterius lineæ descendentes admittuntur *Bart. in l. re coniuncti nu.* 11. *vers. tertio modo ff. de leg.* 3. *Ias. in l. qui quartam §. si quis vnam ff. de leg.* 1. *Barz. decis.* 4. *nu.* 15. & *seq. in causa de Felicinis*, facit etiam *tex. in l. si itaque hæredes ff. de hered. instit.* addita prohibitione facta omnibus descendentibus ne possint vendere *Paulus Arzonius ad cons. Beneaccti de Plumbino* 62. *inter cons. diuers. vlt. vol. Crot. in repet. l. re coniuncti nu.* 3. *ff. de leg.* 3. & nullam extare difficultatem, stante vocatione per Testatorem in stirpes, eo quod successio in stirpes datur etiam in dispari gradu *tex. est in l. nepotes, & in auth. in success. C. de suis, & legitim. Bero. quæst. fam.* 100. *n* 4. *Barz. decis.* 9. *nu.* 6. talis igitur clausula operatur, vt omnes stirpes conuenire debeãt, & qui ex vna stirpe proximior est defuncta, alias stirpes non excludit *Socin. cons.* 104. *nu.* 5. *lib.* 3. & *cons.* 38. *nu.* 9. *ad finem cons.* 91. *nu.* 23. & *cons.* 92. *nu.* 58. & *seq. lib.* 2. ita post infinitos nouissimè dixit *Mart. in claus.* 43. *nu.* 1. & *seq.* 3. *par. secundum vlt. impress.* Et hæc &c.

CONTROVERSIA LXXI.

Pro D. Petronilla Maria Sotella cum Ad. RR. PP. S. Dominici, & S. Martini.

SVMMARIVM.

Filius tenetur relinquere alimenta cibi, potus, & vestitus Matri, nu. 1.

Quæ alimenta in legitimam non imputantur, nu. 2.

Notarius Apostolicus potest in quocumque loco Ecclesiæ Rom. subiecto Instrumenta conficere, nu. 3.

In testamẽto nuncupatiuo sufficit, quod Testator exprimat suam voluntatem corã testibus absque aliqua stipulatione, seu publicatione, n. 4. & 53.

Sensus visus non decipitur circa proprium obiectum, nu. 5.

Sufficit testes concordare in substantia, nu. 6.

Institutio haeredis fieri potest quibuscumque verbis, dummodo ex ijs appareat de voluntate Testatoris, n. 7.

Examinatis testibus testamentarijs, Iudex potest publicare Testamentum, nu. 8.

Scriptura in Testamento non est de substantia, nu. 9.

Non solum Testator potest committere Notario, vt scribat suum testamentum, sed etiam cuicumque alteri etiam seruo, nu. 10.

Per secundum Testamentum reuocatur primum, nu. 11.

Sufficit testes esse præsentes, quia præsumuntur rogati, & possunt rogari etiam ab extraneo, nu. 12.

Rogitus ore proprio Testatoris probari potest per duos testes, nu. 13.

Antonius de Butrio in c. nihil extra de verborum significatione declaratur, nu. 14. & 20.

Virtus, & substantia verborum non in eorum cortice, vel superficie, sed in sensu, & intẽtione consistit, n. 15.

Quando articulantur verba formalia Testatoris sunt probanda, nu. 16.

Testes ad concordiam sunt reducendi non solum, quando vnus alteri contradicit, sed quando plures pluribus, nu. 17.

Melius probant testes per diuersa verba concordantes, quam si per eumdem verborum sermonem, nu. 18.

Nam tunc dicuntur suspecti, nu. 19.

Testari non potest, qui non est sana mentis, nu. 21.

Sat est, quod duo testes deponant de sana mente, etiam si mille de insania deponerent, nu. 22. & 69.

Homo nascitur benè sensatus, num. 23. 54. & 68.

Infirmitas etiam atrox, & vehemens non impedit quem testari, dummodo articulatè, & intelligibiliter loquatur, nu. 24. & 52.

Etiam si habeat linguam grossam, & balbutientem, & sit semimortuus, nu. 25.

Testamentum ad Interrogationem sustinetur, nu. 26. 58. 61. 63. & 65.

Sta-

Et si testatoris probaret demētia, si tamen testamentum sit factum, prout alius prudēs fecisset sustinetur, n. 70

Testamēta non sunt fundata in ratione, sed in volūtate testat. n. 71. & 89.

Testes deponentes de non sanitate mentis testatoris, etiam non interrogati, debent deponere de signis, motibus, & actibus testatoris, nu. 72.

Sanitas mentis non percipitur visu, vel auditu, sed iudicio rationis, nu. 73.

Testes, qui iudicant, non probāt, nu. 74.

Standum est primo dicto testium cum iuramento, nu. 75.

Maximè dum ex post sponte comparuerunt ducti à conscientia, dicentes secundum dictum minus potentiū fuisse expressum, nu. 76.

Si testator post conditum testam. rectè respōdeat interrogationi de alio negotio sibi factæ articulatè, & formiter cognoscitur esse sanæ mentis, n. 77.

Testamentum primum non præsumitur reuocatū, si secundum sit factum ad alterius interrogationem, nu. 78.

Si duo sint hæredes, vnus succedens ab intestato, & alius secum hæres institutus priuilegium, & ius competens succedenti ab intestato prodest, & extraneo, nu. 79.

Testamentum primum per secundū validum tollitur, nu. 80. & 97.

Maximè dum testator claris verbis, & nominatim respondet, nu. 81.

Etiam si testator moriatur statim cōdito testamēto, dum est sanæ mētis, reuocatū dicitur primū testam. nu. 82.

In testamento nuncupatiuo non requiritur rogitus testium, nu. 83.

Et sufficit testium præsentia, nu. 84.

Rogitus testiū probatur duob. test. n. 85

Statutum Bonon. lib. 4. de testamentis in §. si vero, & in §. & si aliqua vltima voluntas declaratur, n. 86.

Si scriptura, vel Notarius adhibeatur, adhibitio non censetur facta pro substantia, nu. 87.

Testamentum valet eo modo, quo valere potest, nu. 88.

Statutum prædictum non imponit necessitatem, vt testamenta rogari debeant per Notarium, nu. 90.

Testamētum potest etiam rogari per Sacerdotem, nu. 91.

Testamentum in casu necessitatis sustinetur non seruata forma iuris communis, nu. 92.

Eo maximè si facta sit diligentia reperiendi Notarium, nu. 93.

Et si Notarius superueniat post mortē, & omnes testes, qui fuerunt præsentes sibi attestentur de veritate testamenti, potest fieri rogatio, nu. 94.

Statut. Bonon. de Testam. non derogat disposit. c. cū esses ext. de test. nu. 95.

Sufficit ad disposit. d. c. cum esses, quod loco Parochi sit alius Sacerdos, n. 96.

Dispositio d. c. cum esses vbique, etiam ad præiudicium piæ causæ est seruandum, nu. 98. & 102.

Etiam quod statutum disponat seruandum esse ius ciuile, nu. 99.

Statuta Bonon. sunt confirmata à Papa in forma communi, nu. 100.

Potest dubitari, an statutum in testamento disponens seruari debere ius ciuile, valeat, nu. 101.

Quando non adest Parochus, sufficiunt quattuor testes secundum dispositionem d. c. cum esses, nu. 102.

Quando testator declarauit volūtatem suam corā testibus, necesse est eo defun-

functo, vt testes deponant coram Iudice de toto tenore testamẽti, n. 103.
Et si interim vnus testis moriatur, probatio testamenti corruit, nu. 104.
Notarius etiam dicitur Iudex, nu. 105.
Testes testamentarij si sint examinati, etiam non citata parte ad proban. & obtinen. immissionẽ, probant, n. 106.
Sufficit, quod testes concordent in substãtia institutionis hæredis, nu. 107.
Testium dicta non sunt cauillanda, sed coadiuuanda, nu. 108.
Statutum Bonon. de probationibus declaratur, nu. 109.

Adsit Deus, & Virgo.

Nno 1637. 20. Aprilis Paulus Burgognonus testatus est, Fratresq; Hieronymũ, & Bartholomæũ hæreditate priuauit pariter, & Diomedam Matrem, ei tantum relinquendo alimenta cibi, potus, & vestitus, & si deberentur *Surd. ad Sanctitatem post textus, & DD. in tract. de alimentis tit. 1. quæst. 22. nu. 1. & seq.* & quæ minus in legiti-
1 mam Matri debitam possunt imputari *l. quæ Pater ff. fam. hercisc. unde. Idem Surd. in d. tract. tit. 7. quæst. 10. num. 7.* Duasq; proportionabiliter Mendi-
2 cantium Religiones Heredes Vniuersales instituit, vt process. Belliossi fol. 35. Quod Testamentum inofficiosum Mater esse dixit.

Mortuis Fratribus anno 1647. 24. Februarij, idem Paulus per multos annos continuus habitator in Communi Mascarini, seu Roncorum Venezani (præuia declaratione præcedenti die) velle testari, vt Parochus affirmauit ad articulum secundum process. A. fol. 96. & sum. testium Belliossi fol. 137. & 138. valdè penes Parochum prædictum institit pro Not. & idcircò Parochus, & Medicus stante nimia distantia à Ciuit. Bononię, miserunt ad Terram Plebis locum Viciniorem habitationi eiusdẽ Pauli, eo quod Medicus sibi dixit eius Fratrẽ Plebensẽm esse Notariũ, & si de Territorio Ferrariæ posse rogari, cũ haberet super hoc Bullam Apostolicam Iulius Cæsar Gattus d. Sum fol. 25 D. Carolus Plodius d. Sum.
3 fol. 92. verso, 99. & 106. & quod Notarius Apostolicus possit in quocumq; loco rogitus conficere, eo magis cum Ecclesia Romana, & Ferrariæ, & Bononiæ sit Domina, post *tex. in l. non solum §. Testam. ff. de excusat. Tut. Spec. Bart. Beroum, & Surdum dixit* tempestate nostra famigeratus *Buccaferreus cons. 110. num. 20. & 21.* vbi demonstrauit nil operari statutum in contrarium, & cum sibi Paulo relatum esset Notarium reperiri non posse commisit R. Fr. Francisco Mariæ Iacobello Ordinis S. Francisci Minorum Conuentualium, quem Parochus ibi sui loco deputauit, vt ipse affirmat d. sum. Testium Belliossi fol. 136. Iulius Cæsar Gattus fol. 25. vers. vt Testamentum scriberet, & coram testibus publicaret Hæredes ore proprio, Matrem, & Vxorem nominando, idem Gattus his verbis, *Il Sig. Paolo auanti se gli dasse l'oglio Santo à mezza mattina disse, che lui si sentiua male, & che il Notaro staua assai à venire, e pregò il suo Confessore Fr. Francesco Maria, che scriuesse la sua vltima volontà, che voleua, che la sua robba l'hauesse la metà sua Madre, & l'altra metà sua Moglie* d. sum. Test. Belliossi fol. 28. verso.

Ioannes Tertius ibi *disse, che lasciaua la sua robba mezza à sua Madre, e mezza à sua Moglie* d. sum. fol. 42. Inferius interrog. dixit *non vi hò detto, che lasciò herede sua Moglie, & sua Madre* fol. 46. & iterum f. 49. verso.

Reuer. D. Carolus Plodius ibi, *il Padre Confessore scrisse tutto quello, che lui disse*, f. 90. *& quando Fr. Francesco Maria hebbe letta la scrittura, disse, siate qui per Testimonij di quel tanto hà significato il Sig. Paolo*, & ibi interrog. *come il Sig. Paolo lasciò heredi*

di per la metà della robba sua tanto in debito, quanto in credito la Sig. Diomeda sua Madre, & per l'altra metà la Sig. sua Consorte, & ibi, *& hauendo hauuto notitia, che il Notaro non si poteua trouare, pregò il Padre Fr. Francesco Maria, che in luogo del Notaro scriuesse il Testamento, che lui voleua fare li presenti li Testimonij conuocati, & il Sig. Paolo pregò li Testimonij à voler esser presenti al Testamento, & così Fr. Francesco Maria lo scrisse, & il d. Sig. Paolo nominò con la propria bocca, come hò detto di sopra, che lasciaua heredi della metà della sua robba sua Madre, & per l'altra metà la Sig. Petronella sua Moglie*, fol. 100. verso.

Franciscus Querzola ibi, *la Scrittura la legete Fr. Francesco Maria, & chiamò lì tutti noi altri* d. sum. fol. 120. & ibi, *Io la vidai scriuere*, & ibi, *lui non parlò altro, se non che dimandò al Sig. Paolo, se si contentaua, che sua Madre godesse la metà della sua robba, & l'altra metà sua Moglie, & lui rispose forte à questa dimanda, & confessò con la propria bocca, che la lasciaua à sua Madre, & à sua Moglie*, fol. 121. 122. & 123. & sibi lecta scriptura Testamenti, recognouit continere veritatem, & replicat, *che lasciò la robba alla Madre, & alla Moglie*, fol. 126. & 127.

Blaxius Mattarellus, *vi hò detto, come è vero, il Sig. Paolo lasciò meza la robba alla Moglie, & meza alla Madre*, Sum. Testium Zochini fol. 3. *& mi trouai presente al Testamento*, fol. 6. 10 &. 11. ibi, *il Padre gli lo dimandaua à lui, & il Sig. Paolo disse, che lasciaua meza la robba alla Madre, & meza alla Moglie*, & ibi, *vdy bene, quando il Sig. Paolo disse, lascio meza la robba alla Moglie, & l'altra meza à mia Madre*, fol. 21. & inferius, *Fra Francesco Maria scrisse il Testamento di detto Sig. Paolo.*

Io. Antonius de Guidis ibi, *il Frate gli disse, dichiarateui, come volete fare, dicendo à chi la volete lasciare, & chi volete sia vostro herede, la volete lasciare à vostra Madre, & à vostra Moglie, ò ad altri, bisogna, che siate voi, che lo dictate, & il Sig. Paolo rispose, che là lasciaua meza à sua Madre, & meza à sua Moglie* d. Sum fol. 34. ver.

Ioseph Mattarellus, *Io sentei, che il Sig. Paolo disse, che lasciaua heredi la Madre, & la Moglie meza per vna*, d. Sum. fol. 47. *fu letto il Testamento forte*, fol. 48. & reiterauit fol. 50.

Fr. Franciscus Maria Iacobellus, *Io fui quello per mancamento del Notaro, che scrissi*, & post relictorum memorationem dixit, *che lasciaua herede vniuersale del suo hauere sua Madre per la metà, & l'altra meta sua Moglie*, d. Sum. Zochini fol. 61. & ibi, *Io gli dimandai se si contentaua, che il tutto fosse fatto alla presenza delli Testimonij, & esso mi rispose, che sì, & io gli chiamai*, fol. 62. & ibi, *pregò me à voler scriuere detto suo Testamento*, & inferius dixit, *che voleua instituire heredi la Madre, & la Moglie per la metà per ciascuna di loro*, fol. 85. & ibi, *è vero, che detto Sig. Paolo di propria bocca, & ad alta voce disse, che ogni vno poteua intendere, Io Instituisco, & faccio miei heredi per la metà la Sig. Diomeda mia Madre, & per l'altra metà mia Moglie*, fol. 86.

Frater Rochus de Federicis, *Io sò, che il Sig. Paolo fece Testamento, & che lasciò la sua robba alla Madre, & alla Moglie, questo è quello Io sò, & fece così, & lo sò dalla sua bocca*, fol. 93. & ibi, *lesse il Testamento alla presenza di Testimonij*, fol. 97. & 98. & ibi, *il Sig. Paolo raffermò quello haueua scritto Fra Francesco Maria*, & ibi, *& è vero, che disse, che faceua suoi heredi per la metà sua Madre, & per la metà mia Moglie* fol. 105.

Et sic omnes nouem testes Testamentarij concordant, quod D. Paulus hæredes instituit pro dimidia Matrem, & pro dimidia Vxorem, & si agamus de Testamento nuncupatiuo, in quo sufficit, quod Testator exprimat suam voluntatem coram testibus absq; alia stipulatione, seu publicatione, ita post *Abb. Alex. Ruin. & alios dixit Peregr. decis. 80. nu. 7. vers. sed contra, Socin. Iun. cons. 62. nu. 6. lib. 4. Seraphin.*

4

phin. deciſ. 623. nu. 6. & in hac Inſtitutione omnes nouem teſtes examinati ſunt
concordes, & conteſtes, adeò vt ſuper hoc non ſit hæſitandum ad Taſchum, qui
concordantes dat in verbo Teſtamentum conclus. 263. per tot. Laurentius Rodulphus
poſt plures caut. 267. nu. 21. Iacobin. de Sancto Georgio in l. de atate nu. 31. ff. de probat.
5 nec teſtes alia comprobatione egent, dum de viſu, & ex ore proprio auditu de-
ponunt, non .n. ſenſus viſus decipitur circa proprium obiectum Innoc. in c. cum
cauſam nu. 2. ext. de Teſt. tàle ergo Teſtimonium alijs excellentius eſt Mantica de
tacitis, & ambiguis lib. 8. tit. 14. nu. 1. & ſufficere, quod teſtes concordent in ſub-
ſtantia dixit Rota penes Gregorium Decimumquintum deciſ. 248. nu. 13. & deciſ. 558.
6 nu. 8. & habetur nouiſſimè in deciſ. 289. nu. 7. parte 5. diuerſ. & non poteſt dubita-
ri, quin hæredis Inſtitutio fieri poſſit quibuſcumque verbis, dummodo ex ijs ap-
7 pareat de voluntate Teſtatoris l. quoniam Indignum C. de Teſtam. eo magis ad ſu-
ſtinendum Teſtamentum Rom. Socin. Sen. Iaſ. & alij, quos allegat Mantica de coniect.
vlt. vol. lib. 4. tit. 3. nu. 1. & 2. Rota penes Cabaler. deciſ. 388. nu. 2. Minuſq; in Teſta-
mento requiritur ſcriptura Seraphin. deciſ. 581. nu 6. & d. deciſ. 623. ſed viua
voce Teſtatoris ordinari poſſe atteſtatur Myſinger. in §. fin. Inſt. de Teſtam. Rota de-
ciſ. 588. nu. 1. par. 5. diuerſ. tomo 2.

Et eſt aduertēdum, quod ſtatim mortuo Teſtatore Notarius aduenit, ibiq; reper-
tis omnibus Teſtibus, & Parocho, qui Sanctiſs. Olei Sancti Vnctionem Infirmo
portauerat, Idem Fr. Franciſcus Maria ſibi conſignauit d. ſcripturam, & ij omnes
teſtes ore proprio talem fuiſſe Pauli vltimam voluntatem affirmarunt, vt pro-
ceſs. Zoch. fol. 43. verſ.

Et idcircò D. Petronilla Maria Sorella Pauli Vxor habuit acceſſum ad Excellen-
tiſs. Eminentiſs. Bonon. Legati cauſarum Ciuilium Auditorem, & obtinuit exa-
minari octo ex dd. Teſtibus Teſtamentarijs, qui omnes depoſuerunt de hæredū
Inſtitutione, de rogitu ex ore proprio Teſtatoris, & de ſana illius mente, vt in
proc. coram R. & Excellentiſs. Commiſſ. Fabr. S. Petri de Vrbe ſign. litt. A. fol.
61. ad 81. Qui Excell D. A. Generalis viſis dd. Teſtium depoſitionibus Teſtamē-
8 tum publicauit ad for. gloſſa in l. publicati C. de Teſtam. & vt aduertit Bart. in l. 1. ff.
de bonor. poſſeſſ. ex Teſt. militis, eidemq; D. Petronillæ Mariæ mandatum immiſ-
ſiuum pro dimidia parte bonorum hæreditariorum Conceſſit, Eaq; bona ſibi in
diuiſione cum cohęrede obuenta poſſidente, Inſurrexerunt eædem duæ Religio-
nes Mendicantes, illiſq; Citatis, de nouo fuerunt examinati nedum ijdem
octo, ſed & Nonus teſtis, qui tempore aliorum examinis Bononiæ non repe-
riebatur.

Ex cuius facti narratione tolluntur ea omnia, de quibus dubitauit Illuſtriſs. & Ex-
cellentiſs. D. Iudex, nempè Teſtamentum primum non tolli per ſecundum non
rectè factum, eo quod ratione loci, & temporis magis ſolemniter fieri non pote-
rat hoc vltimum, nullo .n. Iure tale Teſtamentum reprobatur, nam vt dixi in nun-
cupatiuo ſcriptura non eſt de ſubſtantia, ſed ſufficit, quod teſtes adhibeantur,
9 & coram eis Teſtator ſuam voluntatem declaret, & tale Teſtamentum perinde
habetur, ac ſi eſſet in publicam ſcripturam redactum, & per teſtes probari poſſe,
dixit textus in d. l. hac conſultiſſ. §. per nuncupationem C. de Teſtam. gloſ. & DD. in l. pu-
blicati C. eodem l. hæredes palam in princ. ff. de Teſtam. Maſcard. poſt plures concluſ.
1352. nu. 13. dicens id apud Doctores nullam habere dubitationem Peregr. deciſ.
80. nu. 7. verſ. ſed contra Emanuel. Roderic. ad contr. meam trigeſimam quintam lib. 1.
verſ. tandem, & alijs omiſſis, Nemo ergo ſibi perſuadeat, quod magis credatur
Inſtrumento Tabellionis, quam ſeptem teſtibus Sicard. in d. l. hac conſultiſſima C.
de

*de Testam.nu.*1. Et non solum Testator potest committere Notario, vt scribat Te-
10 stamentum, sed cuicumq; alteri etiam seruo *l. seruus ff. de Testam. Sicard. in eadem l. hac consultissima nu.* 2. & quando Notarius non venit in tempore, sufficit, quod iam Testator declarauerit voluntatem suam *Magon. decis. Lucen.* 32. *nu.* 43.

Vanum ergo redditur dicere primum Pauli Testamentum non tolli per secundum, nedum quia ritè factum, sed quod fortius est etiam, si hæredes hæreditatem non
11 adiuissent, primum reuocatum est, & hoc, quia solum spectatur, an hæredes existere potuerint *l. cum in secundo ff. de Iniust. Test.* §. *posteriore Inst. quibus mod. Test. Infirmentur l. pater filio, & ibi Io. de Imola ff. de hered. Instit.* & post plures *Mantica de tacitis, & ambig. lib.* 7. *tit.* 22. *nu.* 39.

Nec facit id, quod supponitur testes, qui secundo Testamento interfuerunt non fuisse vocatos, nec rogatos à Testatore, nam primo contrarium probatur Gattus summario testium Bellioffi ibi, *lui ragionaua vosco*, & ibi, *pregò il suo Cōfessore fol.* 28. Ioannes Tertius ibi, *chiamo lui li quelli Testimony à d. Testam.* fol. 44. vers. & ibi, *non lo sò mè Intieramente, se fosse il Sig. Paolo, che ci chiamasse per Testimony, & dissero il Sig. Paolo, & così, & posso dire, che era in ceruello* d. sum. fol. 49.

Reuer. D. Carolus Plodius ad quartum articulum ibi, *& vedendo, che il Notaro non veniua, pregò il Padre Fra Francesco Maria, che in loco del Not. scriuesse il Testamento, che lui voleua fare, essendo presenti tutti li Testimonij conuocati descritti nell'articolo, & il Sig. Paolo pregò li Testimonij à voler esser presenti al Testamento &c.* d sum. fol. 100.

Franciscus Querzola ad dictum quartum articulum *il Padre Fra Francesco Maria, che ho detto di sopra fù pregato dal Sig. Paolo à voler scriuere il Testamento, come lo scrisse alla presenza de' Testimony, & quando hebbe scritto la scrittura, ci chiamò lì, & disse, che fossero presenti à confirmare quello haueua detto* d. sum. fol. 127.

Fr. Franciscus Maria Iacobellus, ibi, *gli dimandai se si contentaua, che il tutto fosse fatto alla presenza di Testimonij, & quello mi rispose, che sì*, & ibi, *& disse di sua bocca, che quelli Testimonij fossero contenti di esser presenti à quella tale sua dispositione*, summario Testium Zochini fol. 61. 62.

Fr. Rochus de Federicis, *il Padre Fra Francesco Maria disse al Sig. Paolo, se si contentaua, che questi fossero Testimony & il Sig. Paolo disse di sì*, d. sum. fol. 97. Imo sufficit, quod
12 testes rogentur etiam ab extraneo, dum Testator est præsens, nam patiens videtur mandare post *Castr. Alex. cons* 47. *nu.* 4. *lib.* 2. & rogitum ore proprio Testa-
13 toris posse probari solum per duos testes concludunt *Bart. Castr. Alex. & alij, quos allegat Iason in l.* 2. *nu.* 13. *& seq. C. de bon poss. secundum tabulas Socin. Iun. cons.* 289. *lib.* 2. *nu.* 107. *Surd. qui plures allegat cons.* 414 *nu* 24. *Magdalena de numero Testium in Testam. cap.* 15. *& cap.* 31. *per totum*, non .n. ommitti debet, quod in tali Testamento nuncupatiuo solum requiritur præsentia Testium, nouissimè post *Fular. cons.* 41. *Thomat. decis.* 82. *nu.* 34.

Ex his etenim tollitur id, de quo secundo dubitatur, scilicet, quod in probāda per testes dispositione Testatoris, requiratur, quod testes sint concordes, non solum in substantia, de qua superius dictum est, sed etiam in circumstantijs, ac proprijs, & formalibus verbis Testatoris, nam primo posset sustineri, quod loquuntur per verba formalia etiam in circumstantijs, & si in hoc *Antonius de Butrio* sit opinionis, vt requirantur verba formalia in *c. nihil ex. de verborum significatione*, cum non loquatur in terminis nostris, in casu .n. suo duo tantum interuenerant testes, & diuersa verba in substantia protulerant, & sic erant singulares, & non
14 contestes, vt in casu nostro, Nec facit *Felin. in c. licet ex quadam ex. de Testib.* cū sit tantum *d. Antony* relator, imo inferius 4. col. contrarium determinat, & decidit.

Ma-

Mascard. verò in *conclus.* 856. *nu.* 18. si videatur loquitur, quando quis se astrinxit ad probandum formalia verba, & num. 21. affirmat *Antonij* sententiam tamquam falsam prorsus esse reijciendam, ea ratione promotus, quod virtus, & substan-
15 tia verborum non in eorum cortice, vel superficie, sed in sensu, & intentione consistat, & idem refert in alia *conclus.* 1361. *nu.* 9. Subiungens cum alijs nu. 10. dicta testium esse ad concordiam in quantum fieri potest, reducenda, non autem cauillanda, & strictè intelligenda, etiam si ad concordiam verba essent impro-prianda, nec in concl. 1369. allegata *Antonium de Butrio* memorat.

Farinac. verò *in quæst.* 64. *nu.* 67. conclusionem, de qua in dubijs declarat procedere, vbi agitur de probanda formalitate verborum dicens nu. 68. regulam procede-
16 re, quando verba formalia fuerunt capitulata, & articulata à producente, nam tunc discordia in illis inducit singularitatem, quod & melius explicat num. 69. hic autem non fuerunt articulata verba formalia, sed institutio, vt dicitur, *come fu scritto da Fra Francesco Maria* process. coram Reuer. Fab. S. Petri de Vrbe Commissario fol. 98. verso.

Et si videatur *Martius Medices decis. Senensi* 95. *nu.* 25. ponit quæstionem, quando tractatur de probandis per testes proprijs ipsius Testatoris verbis, & est eiusdem *Antonij* relator, in casuque suo erat discordia inter testes, & Plebanum, nam testes dicebant scripturam fuisse factam à Plebano, & Plebanus asserebat talia verba fuisse per Testatorē prolata, & in pluribus alijs erant discordes, vt nu. 26. verso, prout re vera accidit, minusq; Plebanus scripturā Testamenti legerat nu. 28. & plures aliæ concurrebant suspiciones, quæ in casu nostro cessant, imò si formalia verba fuissent probanda omnes vt supra affirmant, *che l' sciaus herede, & la robba per la metà alla Madre, & per l'altra metà alla Moglie,* vt superius demonstratum fuit, & ipse *Medices nu.* 39. *vers. & in summa,* ex communi asserit interpretationem esse faciendam, etiam si cum aliqua difficultate eliciatur, testes quæ ad
17 concordiam esse reducendos, non solum, quando vnus alteri contradicit, sed quando plures pluribus, vt ibi per eum. Non enim exigitur in testibus, vt formalia verba explicent, dummodo exprimant sensum *Campeg. de testibus reg.* 119. *ve f.* 8. *Marsil in rub. de probat. d. nu.* 356. sufficit enim vt concordent in facto principali, licet quo ad corticem verborum non concordent *Socin. Sen. cons.* 26. *nu.* 6. *lib.* 1. *& cons.* 244. *nu.* 2. *lib.* 2. *Curt. in tract. de testibus concl.* 11. *nu.* 24. non enim quis dubitat, quod si testes in eundem rei gestæ finem, licet per diuersa verba
18 concordent, non solum probent, sed melius, quod si per eorumdem verborum corticem deponant *Bart. in l.* 2. §. *Ideoque ff. de testibus Neutzan. cons.* 26. *nu.* 28. *& 29.* vbi plures adducuntur auctoritates *Zunta in suo cons. pro Vxore nu.* 958. *&* 992. facit etiam *textus* ex verbis *Augustini super Matthæum,* de quo in *d. cap. nihil obstat extra de verb. signif.* ibi *nihil obstat narrandi diuersitas, vbi eadem dicuntur, maximè cum quisq; Euangelistarum eo ordine credat se dicere qua Deus voluit,* Ita enim
19 *Antonium de Butrio* loco citato declarat *Carneus cons.* 172. *nu.* 15. *lib.* 2. dicens, quod si testes loquantur per eadem verba, videntur suspecti, imò ipsemet *An-*
20 *tonius de Butrio* suā opinionem retractauit in *c. cum Ecclesia Sutrina de causa possessionis, & proprietatis,* & eius opin. de qua in *d. cap. nihil obstat* Bononiæ non seruari dixerunt *Gran at. cons. ciuili* 50. *nu.* 42. & *d. Lud. Zunta in d. cons. pro Vxore nu.* 1014. sic enim ex aduerso scripta retorquentur, & tolluntur obices secundus, & tertius. Modo ad quartum, quod ex ipsismet testibus conuincatur Testamentum fuisse factum tempore, quo Paulus laborabat in extremis, & contra eius intentionem, sed ad alterius interrogationem, vel suggestionem, eo quod non

erat

21 erat sanæ mentis, ad *text. in l. furiosum*, vbi notant *DD. C. qui Test. fac. pos.* Resp. id ex facto tolli, nam testes contrarium probant, vt infrà Iulius Cæsar Gattus ibi, *il Sig. Paolo disse al Prete, che mandasse à pigliare il Notaro, che voleua fare Testamē-to, & il Medico vi andò à pigliarlo*, sum. testium Belliossi f. 25. & inferius, *pregò il suo Confessore Fr. Francesco Maria, che scriuesse l'vltima sua volontà* fol. 28. verso, Ioannes Tertius, *posso dire, che quando fece il Testamento era in ceruello* fol. 49.

R. D. Carolus Plodius, *il Sig. Paolo disse, Io desiderarei l'Oglio Santo* fol. 83. & ibi, *Io salutai il Sig. Paolo, & lui risalutò me* fol. 85. verso, & ibi, *mà se ne rogò il Padre suo Confessore, & scrisse tutto quello, che lui disse*, fol. 90. & 94. & ad quartum articulum, *vi hò detto nelli interrogatorij, che hauendo hauuto notitia, che il Notaro non si poteua hauere, pregò il Padre Fr. Francesco Maria, che in loco del Notaro scriuesse il Testamento, che lui voleua fare, essendo iui conuocati li Testimonij, & se ben'era amalato, era sano di mente, & nominò con la propria bocca* fol. 100. & ibi, *doppo il Testamento sopravisse due hore sempre parlando*, & ibi, *Sig. nò, che il Padre Fr. Francesco Maria non essortò il Sig. Paolo à far Testamento, fù lui di sua spontanea volontà* fol. 102.

Franciscus Querzola ibi, *il Sig. Paolo staua fermo, quando si scriueua*, & ibi, *il Padre non parlò altro, se non che dimandò al Sig. Paolo, se si contentaua, che sua Madre godesse la metà di questa robba, & l'altra metà la Moglie* fol. 121. & ibi, *non l'essortò d'altro, se non che gli dimandò quanto vi hò detto*, & ibi, *quando rispose à questa dimanda, rispose forte, che ogni huomo l'vdì* fol. 122. & ibi, *se ben'era Infermo, ad ogni modo era sano di mente, & d'intelletto*, fol. 127.

Reuer. D. Ioannes Recuperatus Parochus *mi disse Io mandassi à chiamare vn Notaro, come mandai à chiamare il Sig. Archangelo Maria Monti* fol. 135. *& in luogo mio lasciai Fra Francesco Maria, che occorrendo notasse il Testamento* fol. seq. & affirmauit omnia contenta in articulis fol. 138. & ibi, *quando mi disse mandassi à chiamare il Notaro era in ceruello* fol. 193.

Blasius Mattarellus, *vdij bene, quando il Sig. Paolo lasciò meza la robba alla Moglie, & l'altra metà à sua Madre*, sum. test. Zochini fol. 21. & ibi, *il Sig. Paolo fatto Testamento, parlò vna volta, ò due, raccomandandosi à Iddio, alla B. Vergine, & à S. Antonio da Padoua* fol. 23. verso.

Ioannes Antonius de Guidis, *il Frate disse, bisogna, che siate voi, che lo diciate, & il Sig. Paolo rispose, che la lasciaua la robba meza à sua Madre, & meza à sua Moglie*, & ibi, *circa il bene rispose, la rimetto alla Madre, & alla Moglie*, d. sum. fol. 34. & 35. & licet videretur tunc affirmasse Paulum non fuisse in sensu, spontè expost comparuit ad acta Notarij, vbi prima vice fuit examinatus coram Excellentiss. D. A. Gener. & sanitatem mentis confessus est, sua spontè dixit sibi impositum fuisse, vt id assereret, sed à suo Confessore munitus pro tuitione suæ conscientiæ dixit, *che benissimo il Sig. Paolo era in sentimento*, quod etiam dignoscebatur ex verbis expressis in suo examine.

Ioseph Mattarellus, *Io sentei, che il Sig. Paolo disse, che lasciaua herede la Madre, & la Moglie meza per vna, & lasciaua à S. Antonio da Padoua quello pareua alla Moglie, & alla Madre*, & ibi, *il Testamento fù letto lì forte ad alta voce*, fol. 35.

Fr. Franciscus Maria Iacobellus ad Sacietatem de verbis præcisis, de rogitu, & de sana mente, loquitur nempè ad quartum articulum, ibi, *& è vero, che il Sig. Paolo dimandò, se era venuto lì il Notaro, che voleua far Testamento, & essendogli risposto da persona ini presente, che non era venuto, allhora esso Sig. Paolo pregò me à voler scriuere detto Testamento, & così io gli dimandai il suo pensiero, & quello voleua fare, & lui rispose, che voleua fare quello hò detto heredi la Madre, & la Moglie, & quando fece*

quello

questo Testamento, era sano di mente , & è vero, che ad alta voce d. Sig. Paolo con la propria bocca nominò. &c. fol.85. & 86. Ad quintum articulum, *parlò sempre à proposito sino alla morte* fol.87.

Fr. Rochus de Federicis post plura dixit, *per quanto conosco, quando fece il Testamento, era sano di mente, & riconoscono ben quelli, che sono amalati di ceruello, perche fanno delle matere*, & id replicat f. 103. & 105. & 106. ibi *parlò sempre à proposito.*

Et idcirco tolluntur ea, quæ dicuntur, quod non esset in sana mente, & quod laborans in extremis ad suggestionem, & alterius Interrogationem Testamentum condiderit.

Nam de sana mẽte fateat, quod duo testes de ea deponerent, etiam si mille de in-
22 sania deposuissent, Ita post *Abb. & Ias. dixit Boer. decis. 23. nu. 93.* ex hac ratione,
quia testes deponentes de sana mente, deponunt de qualitate naturali intrinse-
ca, quia à natura inest, & cum qua homo nascitur, qua nascitur benè sensatus,
23 & de affirmatiua in vtroq. Iure probatur ex *text. in c. cum dilectus, vbi Innocen. de
success. ab intestato, & in c. si fortè de electione in 6.* & in *l. nec codicillos C. de Codi-
cillis*, magis ergo credendum erit testibus deponentibus de sana mente, quam
cæteris contrarium asserentibus, cum deponant conforme Iuri communi *Zabarel.
cons. 56. nu. 2. 3. & 4. Dec. cons.* 448. *nu.* 10. *&* 31. eo quod sensu testis non per-
cipitur, cum id consistat in intellectu, non ergo directo poterit probari, quem
esse dementem, vt post alios affirmat *Paris. cons.* 88. *nu.* 53. *& seq. lib.* 3.

Minusq; probatur, quod tempore Testamenti Paulus esset in Agonia, & Infirmitas
24 quantumcumque atrox, & vehemens non impedit, quem testari dummodo ar-
ticulatæ, & intelligibiliter quis loquatur, & si ob mortis Vicinitatem habeat lin-
25 guam grossam, balbutientem, & sit semimortuus *Alex. cons. 33. nn. 5. 6. & 7. lib.
3. & cons. 105. nn. 7. lib. 7. Dec. cons. 489. nu. 4. & 5. Socin. Iun. cons. 144. nu. 47.
& 51. lib. 2. Rom. cons. 306. nu. 5. vbi Mandos. dixit esse communem opinionem Gulielm.
de Benedictis in c. Raynutius in verbo in extremis positus extra de testamentis Lud. Zunta
in d. cons. pro Vxore num.* 947 & post Diuum Gregorium Nazianzenum *Gherard.
Mainardus decis. Tholosana 6. nu. 2. lib. 5.*

Cessat etiam ex facto id, quod dicitur de suggestione, nam respectu interrogatio-
26 nis, si interuenisset, communis est opinio, vt Testamentum sustineatur per *text
in l. Pamphilo §. propositũ ff. de leg. 3. & in auth. vt sponsalitia largitas §. quia verò in il-
lis verbis* ibi *firmum Testamentum esse sancimus, siue per se aliquis, siue per alterius perso-
nam nomen haredis inscripserit Cephal. cons. 546. nu. 29. & seq.* loquens etiam, si quis
sit semimortuus, & habeat linguam balbutientem, dummodò articulatè loqua-
tur, & ita *Iason. in l. Iubemus nn. 3. & 12. C. de Testamentis*, & in hoc adduxi no-
naginta septem Doctores in *Contr. mea trigesimaquinta à n. 42. ad 56. lib. 1.* vltra sa-
cram *Rota decis. 638. p. 1. diuers. & decis. Iusti post Farinac. cons. 97. lib. 1. nu.* 29.

Ad vltimum, quod vt asseritur ex statuto Bonon. in qualibet vltima voluntate mu-
27 lierum, & Infirmorum requirantur septem testes, & Notarius, vt in *rub. de Testa-
mentis in §. verò, & in §. si aliqua*, alias Testamentum sit nullum pluribus modis
respondetur.

Primò hic agi de Testamẽto facto in Comitatu in loco distanti à Ciuitate per tres-
decim milliaria, & vltra à continuo ibi habitante, vbi commodè Notarij reperi-
28 ri non possunt, & si die Testamenti super hoc magna facta fuerit diligentia, qua-
re quinque testibus sustineri posse, dixit *tex. in l. fin. C. de Testam.* & id procedere
etiam in Nobili Ruri habitante, post *Rayn. Angel. Salicet. Castr. & alios dixit Ias. in
d. l. fin. nu. 1. Vrsil. ad Afflictum decis* 25. *nn.* 8. *Cras. in §. Testam. quæst.* 54. *num.* 6. &

melius post *Bart. nu. 8. Fran. Bonhora inter consilia ad vltimas voluntates conf. 46. ferè per totum lib. 1. Mayner. in l. quamdiu ff. de reg. Iuris nu. 24.*

Secundò, cum Notarius inueniri nõ potuerit, vt omnes testes affirmant Testamen-
29 tum valere, eo magis si Sacerdos interuenerit *Couar. in c. cum esses ex. de Testam. nu.*
12. ibi etiam si Presbyter (vt Notarius) huic Testamento accesserit, & nimirum,
quia sacerdotes sunt publicæ, & autenticæ personæ *l. 1. §. huius studij ff. de Iust. & Iure Baldus cons. 185. secunda col. vers. dicunt lib. 3.* sufficit. n. quod Testator expresse-
30 rit voluntatem suam verbis aptis ad testandum in fortioribus terminis, si Nota-
rium vocasset, & eo mortuo venisset *Magon. decis. Lucen. 32. nu. 43. de communiori,*
nec tali casu posset dici Testamẽtum Imperfectum, cum id respiciat Notarium;
nõ autem Testatorem, cuius voluntas in dubio pro perfecta habetur *Rim. cons. 1. post numerum 22. lib. 2. Curt. Iun. cons. 12. ante fin. lib. 1. Seraphinus decis. 581. nu. 5. vers. neq; obstant* & ita conciliantur Doctorũ exaduerso allegatorum opiniones, quan-
do clarè ex verbis ipsius Testatoris, & negotij circumstantijs constat, quod quis
voluerit testari omni mora postposita *Couar. in c. relatum in primo nu. 11. vers. tertia conclusio ex. de Testamentis. Magdalena de numero testium in Testamento requisito tit. 5. nu. 8. vsq; ad 17. fol. 416. Gratian. in discept. cap. 764. nu. 6. ibi, nisi clarè.*

Tertiò, quando aliquid reducitur ad Impossibile (prout erat eo tunc) in tam breui
31 tempore reperire Notarium, nec Statutum, nec constitutio arctat *gl. & Doct. in c. nemo potest de reg. Iuris in 6. & in c. in argumentum eod. tit.* & in terminis, quod
non valeat Statutum, si mandet Testamentum non attendi, si non est scriptum
manu Notarij matriculati in casu necessitatis, post *Alex. & Ias. affirmat Petrus Ghe-*
32 *rardus in sing. 100. qui est vlt. nu. 24. Asin. in praxi §. 3. cap. 38. nu. 2.* dicens cum
Angelo in l. si vacantia C. de bonis vacantibus lib. 10. formam remitti posse, cum ali-
quod Imminet periculum, nimirum, quia necessitas nulli legi subiacet, multumq;
operatur contra Iuris regulas *Surd. de alim. tit. 1. q. 44. nu. 26.* non. n. actus necessa-
rius regulatur secundum formam actus voluntarij *Bart. in l. 3. §. Vnum ff. ad Sylen.*
& ab actu prohibito necessitas censetur exclusa *Trentacinq. cons. 37. n. 3.* imo absq;
aliqua necessitate, non obstante statuto posse probari Testamentum per quinq;
Testes, dixit *Mars. Concivis noster in rub. C. de probat. num. 38.* & melius in *singulari 157. post Cinum Io. Parmensem, & Pelinum* subiungens non esse obliuioni traden-
dum, cum sit lucrosum, & habuisse in facto, dum assideret in ciuitate Albenghæ
Laur. de Pinu pariter concivis noster in cons. 26. nu. 1. loquens de Testamento olim
Nobilis D. Annibalis Maluasiæ *Abb. Fel. & alij,* nempè *Decius nu. 21 in c. sicut ex. de probat.* eo magis cum scriptura non requiratur, vt dixi In nuncupatiuo, & sit læ-
uis solemnitas *l. 1. §. fin.* & ibi tradunt *DD. ff. de ventr. insp. Socin. Iun. cons. 178. nu. 12. & 13. lib. 2.*

Quartò, statutum in rub. de probat. solutionum in §. præterea dicimus, admittit
33 vltimam voluntatem per testes probari posse, quando de ea est facta publica
scriptura (prout hæc publica est) ex superius scriptis ad ipsius scripturæ corro-
borationem, publica enim fuit per R. Fr. Franc. Mariam ibi à Parocho ad talem
34 effectum loco ipsius relictum, vt ipse asserit *c. cum esses extra de testam.* cuius Sacer-
dotis Parochialis pręsentia omnem tollit fraudis suspicionem *Mayner. in l. quamdiu nu. 28. ff. de reg. iur.* & nedum est persona publica, vt dixi, sed est Iudex ani-
marum, & dignior Iudice seculari *c. cum sit extra de ætate, & qualitate,* & regulare
35 est, quod si fiat testamentum coram Iudice cum duobus testibus sustinetur *l. omnium C. de testam. Dilect. de Arte testandi in tit. de Testamentis ordinandis caut. 2. & 3.*

Quintò, statutum non habet locum, quando vigore alterius statuti, vt hic Bonon.

in rub.

36 in rub. de vocatis in iure, & venientibus debet in Iudicijs procedi summariè, & de plano sine strepitu, & figura Iudicij reiectis cauillationibus, & sola facti veritate inspecta *Io. de Anr. ania consi.* 55. *nu.* 1. *Marſ. in d. rub. C. de probationibus nu.* 47. *Asin. in praxi* §. 19. *verſ.* 19. limitatur vbi plures allegat *Barz. deciſ. Rot. Bon.* 50. *nu.* 26.

Sextò; statutum non ponit ex necessitate, vt Notarius de Testamento rogetur, post
37 quam autem statuentes sanxerunt, vt in Testamentis mulierum, & infirmorũ debeãt interuenire testes de Iure requisiti, & vnus Sacerdos, subiũxerũt de hoc esse standum scripturæ Notarij, quem non expresserunt debere interuenire, prout locuti sunt de testibus, & Sacerdote, & idcircò mẽtio Notarij debet intelligi, quatenus interueniat, eo quod de Iure Notarius non exigitur, vt in *statuto* allegato in *verbo Notarij* affirmat *Monter.* & est etiam notandum, quod semper statuen-
38 tes, dum nominant Notarium, semper cum hac dictione, vel, quæ de sui natura disiungit casum, & ampliat dispositionem, nouissimè *Barboſ. de Dictionibus dict.* 360. minusq; statuti dispositio ad illud trahitur, de quo statutũ nõ loquitur, nec de quo specialiter fuit prouisum, ita post plures *tex. Bened. Capra conſ.* 148. *nu.* 13.
39 Et non præsumitur, quod statuentes voluerint tollere id, quod est de iure communi *Rota deciſ.* 600. *nu.* 36. *par.* 5. *diuerſ. tomo* 2. & si voluissent, quod Testamentum sine Notario esset nullum expressissent, ita post *Beroum* ibi *Rota deciſ.* 497.
40 *nu.* 121. *Pariſ. conſ.* 49. *num.* 24. *lib.* 3. debet enim semper interpretari, vt minus corrigat ius commune, vt ipse *Pariſ.* affirmat *conſ.* 110. *nu.* 3. *eodem lib.* 3. & statutum odiosum, quod est contra ius commune, non potest etiam ex identitate ra-
41 tionis ad casum non expressum trahi *l. quod vero, & l. ius singulare ff. de legibus, Bart. in l. si vero* §. *de viro ff. sol. matrim.* & de prouisione statuti exorbitante ne extendatur dixit *Zauettus reſp.* 4. *nu.* 7.

Noto etiam, quod statuentes iusserunt Testamenta executioni esse mandanda, vt in *rub. de Instrumentis, Testamentis, & laudis executioni mandandis*, nam in § *Idem* in omnibus videtur sine rogitu Notarij Testamẽtum permissum, & quælibet alia
42 vltima voluntas, ibi & perinde, ac si ex publico Instrumento, & in fortioribus terminis, quando statutum dat formam sine clausula prohibitiua, vt Testamentum sustineatur *Rota deciſ.* 126. *nu.* 24. *p.* 6. *diuerſ.*

Septimò nedum in terris Ecclesiæ Testamentũ coram Parocho, & duobus testibus sustinetur per dispositũ in *d. c. cum esses extra de Testamentis*, sed etiam in terris
43 Imperij, & tam in foro fori, quam in foro Poli, ita de communi post *Ruin. & alios Clar. in* §. *Testam. cap.* 57. *nu.* 1. *Couar. in d. c. cum esses nu.* 2. *verſ. secundo*, non obstante Iure ciuili, cùm aduersetur Iuri diuino, vt in Euangelio Matthæi ibi, *in ore duorum, vel trium stat omne verbum*, & hæc sunt verba *Alexandri* Tertij in *d. c. cum esses*, & esse communiorem opinionem, maximè in terris Ecclesiæ Rom. subiectis quoad temporalem Iurisdictionem memorans Neapolim, Vrbinum, & Ferrariam (& si tunc detinebantur per Duces viuentes) *Viuius in Communibus opinionibus in verbo testes nu.* 1. *& seq.* qui pariter de communi cum alijs *Dilect. in d. tit. de Testamentis ordinandis caut.* 2. *nu.* 2. *Abb. in eod. c. cum esses*, ex hac ratione, quia
44 proprius Sacerdos est pater spiritualis, & non ità de facili committitur falsitas coram eo, sicut coram extraneo, & dixit ex hoc temperari rigorem Iuris ciuilis, & dixit leges in contrarium non esse extendendus vti peccati nutritiuas, & ibi *Henric. Bald. conſ.* 285. *lib.* 3. allegans *Cynum, Dinum*, & alios, & *conſ.* 351. *lib.* 4. dicens sic seruari in Ciuitate Venetiarum, & esse seruan. in omni foro tam Canonico, quam ciuili *Alex. conſ.* 47. *nu.* 2. *lib.* 2. de communi *Boer. post plu-*

res

res etiam in Terris Imperij *decis. 93. num. 2. & 3. Dec. cons. 284. nu. 6. Io. Petr. in tract. de arbitris cap. 10. lib. 10. nu. 13. Cephal. cons. 546. nu. 52.* loquens de Testamento Mutinæ condito, & in *cons. 776. nu. 21. Thobias Nonius cons. 21. nu. 4.* & in Terris Ecclesiæ non subiectis *Roland. cons. 33. nu. 42. lib. 3. Io. Baptista Ros-*
45 *sellus inter cons. Martianesij* 84. *nu.* 4. *&* 5. subiungens in tali Testamento non esse necesse, vt testes rogentur *Neuizan. cons. 26. nu. 42. Cras. in §. Testamentum quæst. 56. Cabal. cons. 151. nu. 8. & 9. Koppen. decis. 45. nu. 8. & 9.* qui cum alijs asserit de magis communi.

Octauò, quando est discrepantia inter Ius ciuile, & Canonicum, & statutum di-
46 sponit seruan. esse Ius ciuile, statutum non valet, maximè si sit, vt hic contra Ius diuinum, eo quod nec Papa, nec Imperator possunt statuere contra Ius diuinum *Surd. cons. 301. nu. 53.* & omni per Summos Pontifices statut. nostrorum fa-
47 ctæ approbationi adijcitur, dūmodo non sint statuta contra libertatem Ecclesiasticam, vel contra Iurisdictionem, & superioritatem Rom. Ecclesiæ *Iul. Secundus in Bulla Decimo Kal. Decembris* 1511. & ita aduertit in statuto nostro *Castr. cons. 196. nu. 6. lib. 2.*

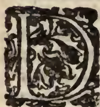
Nonò, hic agitur in prima Instantia coram Ecclesiastico, & cum Religiosis, qui te-
48 nentur seruare Ius canonicum *Maranta post Card.* & plures *text. in spec. 4. p. distinct. 11. nu. 56. vers. vigesimotertio. Hieronymus Zanettinus in tract. de differentia inter Ius canonicum, & ciuile nu.* 73. ibi, & ideò in proposito viri Ecclesiastici non debēt vti ciuili scientia prohibita ipsis propter scientiam canonicam permissam, & quilibet Iudex laicus potest compelli per Iudicem Ecclesiasticū ad obseruandū in causis personarum Ecclesiasticarum Ius canonicum *Aufrer. in tract. de potestate Ecclesiæ super laicis, & reb. eorum nu.* 35. facit *tex. in c. seculares, vbi gloss. & DD. de foro competenti in 6.* & in *c. quod Clericis, & pluribus seq. extra de foro competenti,* & ibi *DD. inter quos Io. de Annan. nu. 1. & seq.* sic & legitur sancitum in *quinta Sinodo Constantinopolitana,* ibi, *& sanè sciamus nos defensionem diuinorum Canonum conuenire solum Sacerdotibus*, tantò magis, quia Paulus ex illa Infirmitate ægro-
49 tans mortuus fuit *Guid. Pap. decis. 543. nu. 10. & seq.* dicens, quod tunc ægrotans dicitur esse in conflictu, prout miles, & dixit vbique etiam in terris Imperij tunc seruari d. dispositionem *d. c. cum esses,* & sic seruasse, & seruari vidisse.

Caueāt igitur ij, qui sub prætextu defectus numeri testium, vel alterius solemnita-
50 tis Testamentum impugnare conantur, nam peccant mortaliter *Abb. in d. c. cum esses 2. col. vers. nota nono, & vltimo, & ibi Barbat. & Ioannes de Annania nu.* 5. dicens sic fuisse determinatum Bonon. in Scholis Prædicatorum *Io. Ant. Rubeus cons. 107. nu. 2. Neuizan. cons. 26. nu. 13. Portius cons. 12. nu. 14.* loquens de Testamento condito in territorio Ferrariæ, dum viuebat Dux Alphonsus *Corn. cons.*
51 *10. nu. 1. lib. 1.* dicens, quod vltima voluntas licet minus solemnis non est in foro veritatis, & foro poli spernenda, & loquitur de communi *Vasq. de successione creatorum §. 1. nu. 24. & melius §. 2. nu. 9. Ripa,* qui disputat ad partes *in l. nemo potest ff. de leg. 1. nu.* 96. & sic concludit *nu.* 101. *Zunta in d. suo cons. pro vxore nu. 41. Magon. decis. Florent. 58. nu. 40. ad finem.*

DE-

DECISIO
Omnium Excellentiss. Auditorum Rotæ Bonon. relatiua Eminentiss. & Reuerendiss. D. Legato, in eadem Causa, Cognitore Illustriss. D. Ludouico Postio Prætore Bonon. & Capitaneo.

Omini omnes, quibus & Ego accessi testamentum vltimum conditum à quondam D. Paulo Burgognono Bonon. Ciue sub die 24. Februarij 1647. in Communi Ronchorum Veneziani, seu Mascarini Comit. Bonon. dum in extremis laborabat, ad præsentiam octo testium, & manu, seu sub rogitu Reu. P. F. Francisci Mariæ Iacomelli Ordinis S. Francisci Min. Conu. eius Confessarij, in quo instituit pro medietate D. Diomedam Matrem, & pro alia medietate D. Petronillam Mariam de Sotellis Vxorem, habuerunt pro valido, & executioni demandandum esse, seu illius effectum operari debere dixerunt, quo ad medietatem spectantem ad d. D. Petronillam Mariam, seu Illust. D. Catherinam Gargiaream illius Donatariam, & Cessionariam, quæ erat in Causa Rea conuenta, & per illud excludi Venerabilia Monasteria S. Dominici, & S. Martini venientia ex alio antecedenti testamento.

Potest enim testamentum fieri etiam in vltimo vitæ spiritu, vt notat *glos. magistra*
52 *in princ. Institut. de hered. quæ ab intest. deferuntur, & Giouagn. cons. 45. nu. 15. lib. 2.* prout & in ipso mortis articulo matrimonium contrahi *Durant. de arte testan. in tit. de his, qui non hab. fact. testam. cautel. 14. nu. 2. in fin. Giouagn. d. cons. 45 num. 16. Gulielm. de Benedict. loc. infra citan. nu 13.* atq; valet etiam moribundus, & semimortuus testari, si articulatè loquatur, & taliter, quod eius sermo intelligatur, & sensum habeat, vt in præsenti casu, in quo Testator apertè, clarè, & explicitè dd. hæredes ordinauit, & nominauit ore proprio, vt deponunt omnes testes te-
53 stamẽtarij, tam in primo examine extraiudicialiter, seu sine citatione facto ante præsens iudicium, quam in secundo formiter facto in hoc iudicio parte citata cum interrogatorijs, & interpretibus *l. quoniam indignum, vbi glos. in verb. necis C. de testam. Gabr. de testam. concl. 2. nu. 6. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 2. tit. 6. nu. 1. 2. 4. vers. sed vt quæstio. 5. & 8. Guliel. de Benedict. in c. Raynutius in verb. in extremis positus nu. 1. & seq. & in nu. 12. & seq. de testam. Surd. cons. 414. nu. 5. lib. 3. Farinac. cons. 97. nu. 10. & seq. lib. 1. Gasp. Ant. Thesaur. quæst. forens. 99. nu. 8. & 13. lib. 2. Gratian. discept. 843. nu. 10. Cyriac. controu. 407. nu. 11. & seq. tom. 3. Ro. diuers. par. 1. decis. 638 nu. 8. & in recent. par. 4. tom. 3. decis. 581. nu. 43.* Cum tunc
54 præsumatur etiam sanæ mentis *Mantica d. num. 4. vers. sed & quæstio.* Prout & fuisse sanæ mentis, & potuisse dispositionis tempore articulatè loqui, signum
55 est, dum instituit, vt hic venientes ab intestato *Gabr. de test. in d. concl. 2. num. 41 & 23. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 8. num. 23. vers. textum est signum, &*

conſ.45. num.41. iuncto nu.12. lib.1. Gaſp. Ant. Theſaur. d. quaeſt. 99. nu.29. Cyriac. d. controu.407. nu.115. verſ. & eo minus, vt venit mater §. ſed nos tullit. de S. C. Tertull. auth. defuncto C. eod. & eſt hæc inſtitutio veriſimilis ad *Farinac. quaeſt. 158. nu. 6. & Cyriac. d. controu.407. nu.29.* Præſumitur q; etiam Teſtator in dubio in confectione teſtamenti articulatè, & intelligibiliter locutus *Cyriac. ibid. nu.* 100.

Neq; obſtat primò, quod teſtamentum hoc conditum prærendatur ad interrogationem, vel etiam ad ſuggeſtionem R. D. Ioannis de Recuperatis Parochi, & d. R. P. F. Franciſci Mariæ Iacomelli Confeſſarij, quod videtur de iure nullum vti non ſpontaneum, ſed potius ſuggeſtum, ac extortum, & præſertim teſtatore in extremis laborante, vt ſentiunt multi relati per *Gaſp. Ant. Theſaur. d. quaeſt. 99. nu.1. & ſeq. & nu.25. & per Rot. recent. d. par.4. tom.3. deciſ.581. nu.29.* & in terminis fideicommiſſi *Fuſar. de fideicom. quaeſt.* 288. *nu.*5.

Quia reſpondetur Primò, Quò ad Parochum ipſum ſolummodo, & ſimpliciter
hortatum fuiſſe præfatum D. Paulum ad conſulendum domui, & rebus ſuis,
dum illi tempus erat, quod poterat eſſe paucarum horarum, & de eius ordine
perquirere, & vocare feciſſe Notarium, qui in tempore non venit, vt idemmet
Parochus affirmat, nec illum fuiſſe præſentem teſtamento, nec ſe ingeſſiſſe circa
hæredum inſtitutionem, Quo verò ad Fr. Franciſcum Mariam, & ipſe monuit
Teſtatorem generaliter, vt diſponeret de bonis ſuis, vt idem fatetur, & cum eo
concordat Ioãnes de Tertijs, & Ioãnes Antonius de Guidis ſecũdus, & octauus
teſtis: Et quamuis ille deinde adnotauerit, & ſcripſerit teſtamentum, id fecit
56 requiſitus à Teſtatore, & de eius mandato, vt in dubio præſumitur *Cyriac. d. con-*
*tr.*107. *nu.*98. & quidem etiamſi teſtamentum factum eſſet ad dictamen alterius,
57 dummodo non ſit inſtitutus ille, qui illud dictauerit *Cyriac. ibid. nu.* 99. & de
mandato in propoſito teſtatur Iulius Cæſar Gattus, Franciſcus Querzola, Ca-
rolus de Plodio, & Fr. Rocchus de Federicis primus 4. 6. & 9. teſtis, qui teſta-
tor ore, & motu proprio dixit, *Che laſciaua la ſua robba mezza à ſua Madre, & mez-*
za à ſua Moglie, vt deponunt dicti quinq; teſtes, nec non Ioannes de Tertijs, Bla-
ſius, & Ioſeph de Mattarellis, & Ioannes Antonius Guidus 2. 7. 8. & 10. teſtis.
Et licet quoque poſt adnotatum, & ſcriptum teſtamentum ad teſtatoris, & te-
ſtium præſentiam, vt deponit Ioannes de Tertijs, Carolus Plodius, Fr. Roc-
chus, & Ioſeph Mattarellus 2. 4. & 9. ac 10. teſtis, & neceſſarium videbatur
58 *Durant. de art. teſtan. tit. de hæred. inſtituen. caut.* 2. *nu.* 3. idem F. Franciſcus Ma-
ria interrogauerit teſtatorem, an vellet hæredes inſtituere Matrem, & Vxorem?
id fuit ad effectum ſe rogandi, & teſtamentum publicandi coram ipſo teſtato-
re, & teſtibus, vt requirebatur *Rot. in recent. par.4. tom.2. dec.263. ſub nu.34. par.7.*
deciſ. 108. *nu.* 17. *&* 21. *& penes Gilian. ad ſtatut. Peruſ. dec.2. nu* 12. *&* 13. vel ſi
non requirebatur ad effectum probandi teſtamentum per teſtes *Grattan. diſcept.*
550. *nu.4. & ſeq. & nu.* 10. *verſ. & ità, & ſeq. & nu.*43. *verſ. ſicut etiam, & ſeq.* ad
maiorem ſaltem cautelam, vel quia teſtator voluerit publicationem adhibere
*Grattan. ead. diſcept.*550. *nu.*5. & ad effectum habendi teſtatoris explicitam declara-
tionem, & ratificationem, vt deponit idem Fr. Franciſcus Maria, & Franciſcus
Querzola 6. & 2. teſtis, cum teſtator deberet proprio ore hæredem nominare
audientibus teſtibus, ſi iam non nominaſſet *Inſtitut. de teſtamen. ordinan. in fin.*
princip. vbi gloſ. in verb. tenorem, & de milit. teſtam. §. plane Rot. recent. par.4. tom.2.
dec. 263. *nu.* 27. *& tom.* 3. *dec.* 570. *nu.* 6. & ſic per hæredis Inſtitutionem teſta-
mentum perficere *Rot. in Romana Teſtamenti, ſeù Hereditatis* 17. *Iunij* 1611. *coram*
*Card. Sacrato, impreſſa poſt d. diſcept. Grattan.*550. *nu.*40.

Vnde

Vnde Testatoris præordinatio tollit hoc casu omnem falsitatis suspicionem,
59 omnemq; suggestionem Gasp. Ant. Thesaur. d. quæst. 99. sub nu. 17. & Rot. in Romana Hæreditatis de Bellanita 5. May 1600. coram Iusto, registrata post d. cons. Farinac.
97. lib. 1. nu. 29. & facit constare de illius deliberato animo testandi Farinac. d.
60 cons. 97. nu. 8. prout eiusdem magis deliberata voluntas arguitur ex multiplicata hæredum nominatione Rot. diuers. d. dec. 638. nu. 4. par. 1.

Nec ideò videtur huiusmodi testamentum conditum ad interrogationem alterius,
61 sed motu proprio; post tamen simplicem, & generalem suasionem ad testandum absq; subministratione particularis hæredis instituendi. Et quatenus etiam Testator interrogatus fuisset, quem hæredem vellet facere? & respondisset Matrem, & Vxorem, non tamen diceretur per suggestionem illas hæredes instituisse, sed sine suggestione Menach. de præsumpt. d. lib 4. præsumpt. 8. nu. 37 Surd. d. cons. 414. nu. 62. lib. 3. & cum sana mente, & animo deliberato Menoch. loco citato.

Prout nec dicitur testamentum conditum ad interrogationem, vbi testator interrogatus, an disponat iuxtà contenta in cedula? respondit, quod sic, quia istud est testamentum nuncupatiuum nuncupatione implicita, & est modus testandi validus Rot. recent. d. par. 4. tom. 2. dec. 263. nu. 35. & 36. & interrogatio solum cadit super stipulatione testamenti, iuxtà contenta in cedula d. dec. 263 nu. 39. Cessatq; timor suggestionis, vbi testator etiam ægrotus fecit primo scribere testamentum Rot. in d. Romana Hæreditatis de Bellanita coram Iusto penes Farinac. post d. cons. 97. nu. 29. in fine lib. 1.

Neq; præsumitur testator testamentum ad alterius impressionem condidisse, Cyriac.
62 d. controu. 407. n. 88. & 89. tom. 3. neq; importunis persuasionibus inductus Cyriac. ibid. nu. 91. sed illud præsumitur fecisse ex libera voluntate Cyriac. loc. cit. nu. 97.

Respondetur secundò, testamentum etiam conditum ad alterius interrogationem
63 esse validum, secundum veram, & communem opinionem, dum testator tunc habebat bonum sensum, & articulare loquebatur Gabr. de testam. d. concl. 2. nu. 10. in fin. Clar. in §. testam. quæst. 37. nu. 2. & seq. & nu. 30. Durant. de arte testan. tit. de hæred. instit. caut. 2. nu. 1. Menoch. de præsumpt. d. lib. 4. præsumpt. 8. nu. 3. & seq. & nu. 24. & seq. & cons. 45. num. 1. & sequen. lib. 1. Nicol. Bellon. cons. 62. nu. 8. vbi quod hæc opinio est approbata in iudicijs, & scholis, & de ea non est dubitandum Surd. d. cons. 414. nu. 53. 54. 58. 59. & 61. lib. 3. Farinac. d. cons. 97. nu. 1. vbi ac magis communis, & magis recepta lib. 1. Gasp. Ant. Thes. d. quæst. 99. nu. 5. 6 9. vers. 1. & c. 10. & 13. lib. 2. Gratian. discept. 550 nu. 16. & d. discept. 843. nu. 29. & 30. Hieronym. Pantschman. quæst. 22. nu. 52. vers. non refragatur par. 3. Cas. Caren. resol. 3. nu. 1. & 5. vbi, quod ab hac opinione non est recedendum, nec in consulendo, nec in iudicando Rota diuers. d. decis. 638. nu. 1 p. 1. & in recent. d. part. 4. tom. 3. dec. 581. nu. 31.

Quod quidem procedit, quamuis non constaret testatorem ante hanc interrogationem noluisse, vel animum habuisse testamentum condere Menoch d. præsumpt. 8. nu. 16. & seq. nu 28. & d. cons. 45. nu 6. 33. & 64. & Gratian. discept. 659. nu. 12. dum Testator erat sanæ mentis, & suæ liberæ potestatis erat respondere, & non respondere, & cessant aliæ falsitatis suspiciones Menoch. d. cons. 45. sub nu. 33. & 34. ac dignoscitur illum fuisse sanæ mentis, quia respondit aliter, quam per simplicem prolationem verbi, sic, Thesaur. d. quæst. 99 nu. 14. post med. Nec talis sollicitatio tanti momenti esse creditur, vt impediat liberam testatoris voluntatem, cum testator potuisset recusare, si sibi sic consultum putasset Hieron. Pantschman. d. quæst. 22. nu. 52. vers. non tales part. 2.

Suggestioq; tunc tantum nocet, quando testator est adeò infirmitate oppressus, vt

non

non possit liberè suum animum explicare *Menoch. d. præsumpt. 8. nu. 14. in fin. lib. 4.*
vel responderit per verbum, sic, aut simile, cum potuerit tunc intellexisse de
alia re, & non percepisse interrogationem, & personam sibi suggestam *Menoch.*
64 *ibid. nu. 37.* & est res periculosa, voluntasq; suspecta *Thesaur. d. quæst. 99. nu. 9. 11.*
& 17. licet testator, & articulatè loqui dicatur, qui ad interrogationem sugge-
stiuam respondet, sic, *Farinac. d. cons. 97. nu. 13. lib. 1. Rot. recent. d. par. 4. tom. 3. dec.*
581. nu. 44. qui non est casus noster. Estq; in dubio pronunciandum pro testa-
menti validitate *Surd. d. cons. 414. nu. 101. Cyriac. d. controu. 167. nu. 126. Hieronym.*
Pantschman. d. quæst. 21. nu. 57. vtendo etiam arbitrio, cui ferè tota hæc materia
conditi testamenti ad interrogationē subijcitur *Menoch. de arbitr. cas. 97. n. 4. The-*
saur. d. quæst. 99. nu. 12. vers. hæc omnia. Regulando tamen semper à Iure, vt habui
in *tract. mand. de manutenen. obseruat. 7. nu. 60. 63. in fin. & seq.*

Atq; admittitur testamentum conditum ad interrogationem, siue interrogatio fa-
65 cta fuerit à Notario, siue ab alio, & priuato *Clar. in d. §. testamentum quæst. 37. nu.*
3. Menoch. d. præsumpt. 8. nu. 14. & d. cons. 45 nu. 4. & 31. Farinac. d. cons. 97. nu. 16. lib.
1. Thesaur. d. quæst. 99. sub nu. 10. & 15. Fusar. de fideicom. quæst. 288. nu. 3. & 4. Gra-
tian. d. discept. 659. nu. 11. & discept. 843. num. 30. Rot. diuers. d. dec. 638. num. 1. par. 1.
cum vtroq; casu huiusmodi testamentum valeat, quando, vt hic, cessat omnis
suspicio, quia scilicet Testator erat sanus mentis, & dolis, ac techinis non fuit
allectus ad ità testandum *Menoch. d. cons. 45. sub nu. 31.*

Prout & hoc testamentum locum habet, etiam si is qui interrogauit fuisset perso-
na suspecta, *Menoch. d. præsumpt. 8. nu. 20. & 27. lib. 4. & d. cons. 45. nu. 7. & 35. lib. 1.*
66 qui non est casus noster, cum simus in Religiosis, & Sacerdotibus, ac Confessa-
rijs, pro quibus præsumitur *Rot. recent. par. 4. tom. 3 dec. 629. nu. 14.* de quorum ali-
quo interesse non constat, nec quod illi sint, seù eorum aliquis sit aliqua con-
sanguinitate, vel affinitate, seù nimia familiaritate instituti, seù eorum alicui
coniuncti, nec quod ijdem ab hæredibus fuerint adhibiti, quidquid in contra-
rium dubitauerint, vel dixerint *Gabr. de testam. d. concl. 2. nu. 9. 10. 13. & 16. Mantic.*
de coniect. d. lib. 2. tit. 6 nu. 9. vers. & hoc quidem, & nu. 10. Cas. Caren. d. resolut. 3. n. 16.
& seq. & allegati per Menoch. d. præsumpt. 8. nu. 40. & 41. Farinac. d. cons. 97. nu. 16. lib.
1. & Gasp. Ant. Thesaur. d. quæst. 99. nu. 9. & 10. Quia id procedit, quando aliunde
non constat testatorem fuisse mentis compotem, & habuisse animum testandi, vt
colligitur ex *Mantic. d. tit. 6. num. 5. 8. 9. & 10. & Menoch. d. præsumpt. 8 num. 41.* &
quando aliæ falsi coniecturæ concurrunt *Menoch. d. cons. 45. nu. 35.* Secus autem
dicendum est, quando vt hoc casu constat testatorem fuisse sanæ mentis, & suæ
liberæ potestatis fuisse testari, vel non testari *Menoch.* eodem *nu. 35.*

Neque prohibitum est allicere aliquem etiam blanditijs ad ità testandum, & sibi
etiam relinquendum, cum liceat rem suam benè agere dolo, & fraude omissa
Guidobon. aduocat. 48. nu. 4. & seq. Gratian. d. discept. 659. nu. 4. & seq. & num. 15. & Cy-
riac. d. controu. 407. nu. 92 & 93. & Hieronym. Pantschman. quæst. 21. nu. 31. & seq. par.
2. quæ in dubio non præsumitur *Mantic. de coniecturis d. lib. 2. tit. 7. nu. 1. Gratian.*
d. discept. 659. sub nu. 8. Cyriac. d. controu. 407. num. 91. & seq. Hieronym. Pantschman.
d. quæst. 21. nu. 37. & 55. etiam quod fiat, quod nō debet, vel non fiat, quod fieri
debet *Guidobon. d. aduoc. 48. n. 17.* & in præsenti non probatur. Quinimmo repetitæ
interrogationes, quibus vsus fuit d. Fr. Franciscus Maria in publicatione testa-
menti, vt aliqui testes deponunt, nempè Blasius Mattarellus, & Ioannes Ant.
Guidus 7. & 8. testis ostendunt illius bonam fidem, legalitatem, & diligentiam
Cyriac. d. controu. 407. nu. 249. & eo fortius, quod Ioannes Antonius Guidus ad-

dit, quod Fr. Franciscus Maria in interrogando, & quærendo claram respon-
sionem non se restringebat ad Matrem, & Vxorem, sed instabat, vt se benè ex-
plicaret, cui vellet suam hæreditatem relinquere, an eis, vel alijs? & duo etiam
testes sufficiunt ad purgandam suspicionem, si quæ oriatur ex scriptura testa-
menti *Mantic. de coniectur. lib. 12. tit. 16. nu. 7.*

Tolliturque omnis difficultas, dum ante interrogationem Fratris Francisci Mariæ
circa particulares hæredes testator se declarauerat, velle testari faciendo pri-
mo ad hunc effectum perquirere Notarium, vt deponit Iulius Cæsar Gattus,
R D. Ioannes Recuperatus Parochus, & Ioannes Antonius Guidus 1. 5. & 8. te-
stis, & deinde Notario non comparente, mandando dicto Fratri Francisco
Mariæ, vt testamentum scriberet, vt supra probatum fuit, ex quo sequitur, vt te-
stamentum subsecutum ad interrogationem sit omninò validũ, quia præcedebat
voluntas testatoris testandi, & scriptura de eius ordine, ad illiusq; dictamen
extensa, vt in fortioribus terminis responsionis per verbum, Sic, *Gabr. de testam.
d. concl 2. nu. 17. & 19. Mantica de coniect. d. lib. 2. tit. 6. nu. 9. & 10. Farinac. d. cons.
97. nu. 8. lib. 1. Thesaur. d. quæst. 99. nu 6. vers. secunda &c. 13. 16. & 17. Cal. Caren. d. re-
solut. 3. nu. 8. & seq. & nu. 20. vers. neque his obstat; & vers. neq; obstat. Rota recent. par. 4.*
67 *tom. 2. dec 263. num. 34. vers. neq; est verum*; Ipsaq; voluntas testandi benè probata
diceretur etiam per duos testes *Surd. d. cons. 414. num. 53. lib. 3. & Thesaur. d. quæst.
99 sub nu. 7.* prout & quod testator vellet dictas hæredes instituere *Surd. ibid. nu.
67.* nec non solemnitas ad testandum requisita *Burn. d. cons. 1. nu. 9 lib. 2. & Mantic.
de coniectur. d. lib. 12. tit. 16. nu. 15.* quicquid aliud sit in probatione ipsius volun-
tatis, seù institutionis in testamento contentæ *Burn. & Mantic. ibid.* prout alias
nulla verba operarentur, testamentum nisi appareret de voluntate proferentis,
quod noluisset testari, & ad hoc, se disposuisset, vt adnotat *Aldobrandin. ad §.
plane instit. de milit. testam.*

Non obstat secundò, quod in eo, qui testatus fuit in articulo mortis possit dubitari,
an idem tunc esset sanæ mentis *Mantic. de coniect. d. lib. 2. tit. 6. n. 3.* quod est vnum
ex requisitis in testamento condito à moribundo, & ad interrogationem *Gasp.
Ant. Thesaur. d. quæst. 99. nu. 6. & 9. vers. primo &c.* atq; proinde vbi testes super
hoc interrogati sunt repugnantes, vt hoc casu, magis credendum sit ijs, qui di-
cunt eum non fuisse sanæ mentis, quia deponunt, quod est verisimilius, *Mantic.
vbi sup. nu. 6.* & sic standum sit in proposito tribus testibus, nempè Blasio, & Io-
seph de Mattarellis, & Ioanni Antonio Guido, qui in dubium reuocant, an te-
stator esset sanæ mentis, & in statu, vt testari valeret.

Nam præterquam quod regula est neminem dementem, sed potius sanæ mentis
68 præsumi, & prætensum defectum esse plenè, & concludenter probandum *Gra-
tian. d. discept. 843 nu. 36. Burat. dec. 249. nu. 6. dec. 256. nu. 1. vbi Add. nu. 28. & dec.
763. nu. 3. Duran. decis. 178. nu. 9. & seq & Rot. recent. par. 4. tom. 3. dec. 570. nu. 11. &
seq. & par. 5. tom. 1. decis. 34. nu. 7. & par. 7. dec 299. nu. 3.* & non releuare probatio-
nem æquiuocam, & imperfectam *Rot. d. par. decis. 288. nu. 10.* ac ideo testamen-
tum conditum præsumi à persona sanæ mentis, quando non apparet, illum alias
fuisse mente captum, vel furiosum *Menoch. d. cons. 45. sub nu. 39. lib. 1. & Cyriac. d.
contron. 407. nu. 76. tom. 3.* & quidem etiam, quod tunc graui infirmitate esset op-
69 pressus *Farinac. d. cons. 97. nu. 14. lib. 1.* & magis crediti testibus deponentibus de
sanitate mentis, quam deponentibus de dementia *Gratian. d. discept. 843. nu. 11.
Boer. dec. 23. nu. 72. & 93.* & in terminis infirmi morbo grauati, & qui ex illa in-
firmitate obijt *Rot. d. decis. 570. nu. 17. par. 4. tom 3. recent.* atq; etiam quod depo-
nen-

nentes de ſana mente eſſent duo, & mille deponerent de contrario *Gratian. & Boer. loc. citato nu.* 12. & 93. reſpectiuè, & maximè, quando ille ſui natura talis
eſſe conſueuit *Cyriac. d. controu.* 407. *nu.* 87. & hic alij teſtes de ſanitate mentis deponunt, videlicet Ioannes de Tertijs, Franciſcus Querzolá, Carolus de Plodio,
Fr. Franciſcus Maria, & Fr. Franciſcus Rocchus 2. 3. 4. 6. & 9. Et in dubio ex
qualitate diſpoſitionis capienda eſt præſumptio, an teſtator tempore conditi
teſtamenti eſſet ſanæ mentis *Mantic. de coniectur. d. lib.* 2. *tit.* 6. *nu.* 7. *Duran. d. dec.*
70 178. *nu.* 12. & 13. adeo vt probata etiam dementia, ſi teſtamentum ſit factum,
ſicut alius quilibet prudens feciſſet validum reputari debeat *Rot. recent. d. dec.*
570. *nu.* 20. *par.* 4. *tom.* 3. & diſpoſitio in propoſito videatur prudenter facta, dum
eſt maximè inſtituta Mater, quæ circumſcripto teſtamento ſuccedebat ab inteſtato *Duran. d. deciſ.* 178. *num.* 13. & cum qua ei beneuolentia quoq; intercedebat, cum accedens, & rediens ad ciuitatem, ad illius domum ſe transferret, &
cum illa habitaret, vt probat Iulius Cæſar Gattus, & Ioannes de Tertijs primus,
& ſecundus teſtis, & infirmus rogaſſet Parochum, vt mitteret aliquem ad illam
accerſiendam, vt idem Parochus deponit, & ſic inſtituta eſt perſona teſtatori
valdè cara, quod præcipuè conſideratur ad vltimum elogium ſubſtinendum
Rot. recent. d. par. 4. *tom.* 2. *deciſ.* 263. *nu.* 28. *verſ. & videbatur*, & concurrit honeſtas
diſpoſitionis, & teſtamenti, quod propterea non poteſt negari factum eo modo,
71 quo quilibet prudens feciſſet *Guidobon. aduocat.* 48. *nu.* 16. licet teſtamenta non
ſint fundata in ratione, ſed in voluntate teſtatoris *l. cum quidam in fin. C. de neceſſ. hered. inſtit. Vincent. Grilenz. conſ.* 106. *nu.* 18.

Reſpondetur dictos tres teſtes controuertentes ſanam mentem teſtatoris non red-
72 dere de hoc rationem, & dementiam non probari per teſtes de ea deponentes,
niſi fuerint interrogati de ſignis, motibus, & actibus teſtatoris, quos viderint
Rot. recent. par. 7. *dec.* 233. *nu.* 26. & niſi etiam non interrogati rationem aſſignent
Burat. d. deciſ. 256. *nu.* 9. *Duran. d. deciſ.* 178. *nu.* 17. & *Rot. recent. d. part.* 7. *deciſ.* 233.
nu. 28. quod hic deficit, nec ſatis eſſe eos deponere de proprio iuditio, dum
cum eo non iungitur ſenſus corporeus, nec credulitas, & iuditium eſt cauſatum
à ſenſu inferente, ita credi debere *Gratian. diſcept.* 843. *nu.* 6. cum ſanitas mentis, vel inſania non percipiatur viſu, vel auditu, ſed iuditio rationis *Mantic. de coniectur. d. lib.* 2. *tit.* 7. *ſub nu.* 1. Nec animi qualitas aliter, quam per actus exteriores probari poteſt *Rot. recent. par.* 7. *dec.* 298. *nu.* 9. nec quæ nõ excludunt vſum
73 rationis, & iuditij, vel intellectum, nec mentis alienationem inducunt, faciunt
quem reputandum eſſe dementem *Rot. recent. par.* 4. *tom.* 3. *deciſ.* 570. *nu.* 14. Et
74 certum eſt non probare teſtes, qui iudicant *Rot. recent. d. par.* 4. *tom.* 2. *deciſ.* 285.
nu. 9. *dec.* 342. *nu.* 22. & 487. *nu.* 12. & *p.* 5. *tom.* 1. *deciſ.* 173. *nu.* 3. & *deciſ.* 380. *nu.*
16. vel diuinare volunt *Rot. recent. d. par.* 4. *tom.* 2. *deciſ.* 153. *ſub nu.* 8. aut imaginariè deponunt *Rot. recent. par.* 6. *deciſ.* 199. *nu.* 7. & *par.* 7. *deciſ.* 269. *nu.* 3. non reddita ratione per aliquem accommodatum ſenſum corporis *Gratian. d. diſcept.* 843.
nu. 6. *in fin.* 7. & 8. cum ad concludendam intellectus carentiam ſoleant ſigna,
& præſumptiones ponderari, & debeat de illis per teſtes fieri mentio *Rot. recent. par.* 7. *deciſ.* 298. *nu.* 11.

Et quod plus eſt, ijdem tres teſtes ante præſens iuditium, in quo ſunt Actores venerabilia Monaſteria S. Dominici, & S. Martini Bononiæ ex parte d. D. Petronillæ Mariæ coram D. Auditore Generali examinati ſuper dicti teſtamenti releuatione, ſeu ad effectũ conſequendi ſuper eo extraiuditialem, ſeu ſummariam
75 immiſſionem medio iuramento, vna cum alijs depoſuerunt de ipſa mentis ſanitate.

tate. Vnde cum deinde in præsenti iudicio contrarium etiam cum iuramento deposuerint, vel standum est primo dicto *Beltramin.ad Greg. decis.230 nu.10. Barat.decis.176.nu.4. vbi Add.num.7.& Rot.post nostram tractat. mand.de manut. decis. 281. nu.4.* etiam extraiudiciali, ex quo fuit prolatum per scripturam *Menoch. de arbitr. cas.108.nu.25.& fatis Rota recent.par.4. tom.3.d.decis.581. num.34.& 35.&* quia concordant alij testes, & sic vrgent saltem coniecturæ, & præsumptiones pro primo dicto, & contra secundum *Menoch.d.cas.108.nu.24.& Rot.recen .par.9. decis.306.nu.22.* & quia est primum dictum verisimilius *Menoch.d.cas.108.nu.17.* Cum maximè post secundam depositionem ijdem tres testes sponte de ordine Confessarij, & pro exoneratione conscientiæ, vt asseruerunt se disdixerint, ac correxerint, & redierint in primum dictum affirmantes in secundo dicto se de-

76 posuisse de non sana mente d. Testatoris ad inseruiendum cuidam Nobili, & Potenti Viro, à quo minis sic deponere coacti fuerant, & sic, & primum dictum fuit geminatum,& ratificatum,& ideò illud attendendum videtur *Farinac. d. te-stib.quæst.66.n.141.* & secundum correctum, ac per consequens correctioni standum videtur *Menoch.d.cas.108. nu.3.& sequen.* Vel eorum secundum dictum, quod retractauerunt remanet debilitatum *Menoch. ibid.nu.27. Greg. decis.553. sub nu 16. Rot.recent.d.par.4.tom.2.decis.137.nu.12.& 18.& decis.570.nu.33.& par.5.tom.2. decis.420.nu 5.& post nostrum tractatum mand.de manutenen.decis.166.num.42.* Vel neutri dicto in hoc standum est *Menoch.d.cas.108.nu.23.Gratian.d. discept.843.nu. 17. Beltram.ad Gregor.d.decis.230.nu.11.& d.decis.166.nu.42.penes d.nostrum tract. de manutenen. & d.decis.420.nu.5.par.5. tom.2.recent.*

Videturq; satis doctum de veritate in contrarium,hoc est de sana mente, dum omnes testes concorditer deponunt, quod testator generaliter interrogatus à Iulio Cæsare Gatto testamenti tempore, an meminisset, se illi pecuniam mutuasse,

77 & promptè respondit verum esse,ipsum Gattum sibi mutuasse Ducatonos quinq; & Zecchinum, seu Vngarum vnum, & mandauit ei ab hæredibus restitui,ad *Cyriac.d. contron. 407. nu.81.* Itemq; deponunt eumdem semper post factum etiam testamentum articulatè, ac ad propositum locutum fuisse,& animam suam commendasse Deo, Beatæ Virgini Mariæ, Sanctoque Antonio de Padua vsque ad expirationem.

Non obstat tertiò, quod præcederet alterum, & primum testamentum validum, & solemne sub Notarij rogitu stipulatum de anno 1637. die 7. Aprilis, in quo instituta leguntur dicta Monasteria S. Dominici, & S.Martini, quod non intelli-

78 gitur reuocatum per secundum factum ad alterius interrogationem, & suggestionem *Castr.cons 155.in fin.lib.1.Ruyn.cons.9.nu. 14. lib.2 Clar.in d.S. testamentum quæst. 37. nu.8.* vbi de magis communi, & allegati per *Menoch. de præsumpt. lib.4. d.præsumpt 8.nu. 21.& 22.& d.cons 45.nu.20.lib.1. Surd.d.cons.414.nu.11. lib. 4.& Rot recent. d.decis.263. nu.38 par.4.tom.2.& d. decis 581. nu.30.tom.3.* præsertim cum primum fuerit conditum per decem annos antea, ità vt & liberum fuisset illud in hoc tam longo temporis spacio reuocare, si voluisset non expectato tempore mortis articuli *Menoch.d.præsumpt.8.nu.41. vers.quartum signum, & d.cons.45.nu.20.Surd.d. cons 414.nu.11.* atq; proinde quamuis liceat de Iure aliquem allicere blanditijs ad se instituendum hæredem, vel aliquid sibi relinquendum, vt supra ostensum fuit, non tamen hoc procedat, quando alius fuit iam institutus hæres *Gasp. Ant.Thesaur. d. quæst.99.nu.12.sub vers septimo &c.* prout nec est testator decipiendus dolosis, & falsis persuasionibus *Hieronym. Panischman.quæst.21.nu.103.par.2.* & est nullius momenti testamentum factum ad alterius

terius falsam, & fraudolentam suggestionem Pantschman.ibid.nu.115. Vnde hoc
casu oculatè, & cautius sit agendum Thesaur.loc.cit. cum testamentum facilius
sustineatur, quando aliud non præcedit, quam si aliud præcedat Mantica de con-
iect.d.lib.2.tit.2.nu.11. Hieronym. Pantschman.quæst.17.nu.25.par.2.

Quoniam admisso etiam, quod simus in testamento ad interrogationem responde-
tur contrarium haberi per Menoch.d.præsumpt.8.nu.21.& 22. & d.cons.45.nu.8.
& 36. Surd.d.cons.414.sub nu.54.post med.& nu.61.Gratian.d.discept.659.nu.12.
Hortman.Pistor.quem allegat Thesaur.sub d.vers.septimo &c.& Rot.recent.a.par.4.tom.
3.dec.581.nu.32. & hanc opinionem amplectēdam esse præcipuè, vbi, vt in præ-
senti in secundo testamento instituti sunt venientes ab intestato Ruyn. d. cons.9.
nu.7.& sub nu.18.lib.2. pro quibus in dubio præsumitur Menoch. de adipisc.remed.
79 4.nu.784. Quod suffragatur etiam cohæredi extraneo, & sic Vxori idem Ruyn.
d.cons.1.nu.11.vers.est & alius visus, & seq.ead.lib.2. Et sanè etiam quod antece-
dens testamentum esset fauore Piæ causæ Alciat.cons.111.per tot.lib.9.Ruyn.d.cons.
9.nu.4.lib.2.& Rot.recent.d.part.4.tom.3.decis.581.nu.32. Cum voluntas testato-
ris sit vsq; ad mortem ambulatoria l.3.in fin.& l.seq.ff.de adimen. legat. Rolan.cons.
33.nu.3.lib.3. & præcisè seruanda etiam contra Piam Causam, & aliam fauora-
bilem Gratian.discept.757.nu.1.& 3. & testamentum primum ipso iure reuocetur
80 per posterius validum §.posteriore Institut. quibus mod.testam.infirment. l.si quis prio-
re ff.ad Sen.Cons.Trebell. Clar.in §.testamentum quæst.93. Roland.d.cons.33.nu.18. &
seqq.Gratian.discept.605.nu.1.& 5.Hieronym.Pantschman.quæst.10.nu.1.& seqq.&
quæst.14.nu.17.& seq.par.2. Rot.recent.par.4.tom.2.decis.263.nu.1.& 2.& tom.3.
dec.581.nu.2.dec.652.nu.8.& 9.& decis.674.nu.4.& par.5.tom.2.decis.472.nu.
1.& Duran.d.decis.178.nu 3. cum non possit quis decedere cum duobus testa-
mentis præsertim diuersis Roland.cons.33.nu.1.lib.3. Gulielm. de Benedict.in c.Ray-
nutius in verb.testam.2.nu.1. de testam.

Quod absq; difficultate procedit constito, vt hic de sana mente, & de animo testan-
di Gabr. de testam. d. concl.2.nu.10. in fin. in quibus terminis loquuntur Surdus, &
ab eo allegati vbi supra, & Menochius d.præsumpt.8.nu.21.& 22. qui ità se ipsum
declarat d.nu.22.vers.ità pariter, & fortius, vbi non sumus in simplici responsio-
ne per Monosillabam, sic, sed hæres fuit, vt hoc casu claris verbis, & nominatim
81 ab ipso testatore expressus, & declaratus Thesaur.d.quæst.99.nu.11.& 17.lib.2.&
Rot.recent.d.decis.581.nu.31.par.4.tom.3. & non constar, quod Parochus, vel Fr.
Franciscus Maria testamentum affectantes notitiam aliquam haberent præce-
dentis testamenti.

Et quando cessat omnis falsi suspicio, vt in præsenti casu, tunc nulla est consti-
tuenda differentia, an agatur, vel non de reuocatione iam conditi testamenti
Menoch.d.cons.45.nu.36.lib.1.

Alia verò opinio posset locum sibi vendicare, Vel quando dubitatur, an testator
esset sanæ mentis Menoch. d. præsumpt.8. nu.21.vers. quocirca, Vel quando constat
illum non habuisse animum primum testamentum reuocandi Menoch.ibid.nu.22.
vers.ità pariter Ruyn.d.cons.9.nu.14. in fin.lib.2. Vel potest dubitari de voluntate
testandi Menoch.loc.cit. & quod non responderit deliberatè Ruyn.d.cons.9.nu.
14.in fin. Vel quando interrogatio est facta à persona suspecta Ruyn.eod.cons.9.
nu.15. Menoch. d. præsumpt.8.nu.41. vers. quartum signum, & a.cons.45.nu.20. vt
euenit in casu ipsius Ruyn.vt per eum num.15. & in casu Cæsar Caren.d.resolut.3.
vt per eum nu.16. Vel quando fuit solummodo responsum per verbum, sic, Ruyn.
d.cons.9.nu.14. Surd.d.cons.414.nu.11.& 61.lib.3. vt in casu Caren. d.resol.3. vt

per

per eum sub *nu.* 20. cum, vt dicatur ad hunc effectum articulatè testatorem locutum fuisse requirantur alia verba *Caren. d. resolut. 3. nu. 7.* Vel quando aliæ concurrunt coniecturæ *Menoch d. præsumpt. 8. nu. 41. vers. quartum signum, & d. cons. 45. sub nu. 36.* prout concurrebant in casu *Carenæ*, vt per eum *nu. 17. & seqq.*

Non obstat quartò, quod, vt testamentum ad interrogationem a laborante in extremis factum sustineatur, & primum reuocetur, requiratur, vt ille non statim moriatur, sed aliquo tempore superuiuat *Ruyn. d. cons. 9. nu. 13. in fin. & 14. lib. 2. Thesaur. d. quæst. 99. nu. 6. lib. 2.* hoc est per spatium trium, vel duorum dierum *Clar. in d. §. testamentum quæst. 37. nu. 5. Thesaur. d. quæst. 99. nu 10. & 18. Caren. d. resol. 3. nu.* Et testator noster expirauerit post horam cum dimidia circiter, vt videntur concludere testes.

Respondetur enim obiectum procedere, quando potest dubitari de sana mente, &
82 animo deliberato testandi, vt contingit in respondente per verbum, sic, vel in
balbutiente, qui paulò post moriatur, vt in his terminis loquuntur Doctores ex
aduerso adducti, & qui adduci possunt, & præsertim *Ruyn. d. cons. 9.* & declarat
Thesaur. d. quæst. 99. n. 8. vers. ideò. Secus verò, quãdo clarè constat, vt in proposito
de voluntate testatoris ita testandi, & secundum testamentum condendi, & de
illius sana mente *Thesaur. ead. quæst. 99. nu. 6. vers. quarto &c. & nu. 7. 8. & 12.* cum
mortis proximitas non ita sit attendenda, quin magis consideretur mentis sanitas, & clara voluntas sic testandi *Thesaur. d. quæst. 99. nu. 7. in fin.* nec modicum
interuallum eueniens propter corporis laborãtis infirmitatem officit testamento *Rot. in d. Romana Hæreditatis de Bellauita post cons. 97. Farinac. lib. 1. sub nu. 30.*

Non obstat quintò, quod testes testamentarij debeant rogari à testatore ad interessendum *l. hæredes palam §. in testamentis ff. qui testam. fac. poss. auth. rogati C. de testibus §. fin. Instit. de testam. ordin. vbi glossa in verba adhibitis Purpur. cons. 441. nu. 6. lib. 2. Socin. iun. cons. 183. nu. 37. & 38. lib. 2. Rimináld. iun. cons. 13. nu. 37. & seq. lib. 1. Rot. recent. par. 4. tom. 3. dec. 533. nu. 21.* & in terminis testamenti conditi ad interrogationem *Ruyn. d. cons. 9. nu. 13. lib. 2. Surd. d. cons. 414. nu. 1. & 11. lib. 3. Thesaur. d. quæst. 99. sub nu. 15.* vt appareat, verba deliberato animo ab ipso testatore proferri, & non perfunctoriè, & blandiendo *l. diuus ff. de milit. testam. Surd. d. cons. 414. nu. 37. Grattan. discept. 93. nu. 5. Rot. recent. d. par. 4. tom. 3. decis. 533. nu. 22.* & propter timorem fraudis *Magon. decis. Lucens. 32. nu. 6.* & in testamento, de quo agitur testes fuerint vocati, & rogati à d. Fr. Francisco Maria, vt deponit Ioannes de Tertijs, Franciscus Querzola, Carolus Plodius, & idem Fr. Franciscus Maria 2. 3. 4. & 6. testis.

Namque omisso, quod in testamento nuncupatiuo, in quo sumus sunt opiniones
83 hinc inde, an testes debeant esse rogati, vt in *addit. ad d. gloss. in d. verb. adhibitis §.*
fin. Instit. de testam. ordinan. & quod sufficiat sola testium præsentia tradit *Thomat.*
84 *decis. March. 82. nu. 34.* & in fideicommisso ad alterius interrogationem, quod il-
lud possit relinqui coram fortuitis testibus *Fusar. de fideicomm. quæst. 288. num. 2.*
vbi de communi, prout est dubium, an testes debeant esse rogati in testamento
ex forma *c. cum esses, de testament. ad Grattan. discept. 93. nu. 1. & seq.* & quod rogitus
non requiratur tradit inter alios *Guid. Pap. quæst. 543. num. 10. in fin. & Rot. recent.*
par. 6. dec. 126. nu. 15. quæ est etiam penes *Giltan. ad Statut. Perus. post verb. testamentum nu. 23.*

Respondetur satis esse, si testes etiam ab extraneo, & quocunq; fuerint conuocati, & rogati, & etiam si ab hærede, dummodo patiatur, & consentiat testator *Purpurat. d. cons. 441. nu. 7. lib. 2. Alex. cons. 47. nu. 4. lib. 2. Clar. in d. §. testamentum quæst.*

58. *nu.6. Duran. de art. teſtan. in tit. de teſtam. caut.8. nu.1. Mantic. de coniectur. d. lib. 2. tit.11. nu.4. Monterent. ad ſtatut. Bonon. lib.4. de teſtamen. & vlt. volunt. §. qui Sacerdos, in verbo deſcriptus, Gratian. diſcept.550. nu.7.8. & 47. & d. diſcept.843. nu.23. Magon. d. deciſ. Lucenſ.32. nu.6.* atq; ſufficere quoq; illos rogari ad intereſſendum in genere *Mantic. d. tit.11. num.1. & 11. verſ. ſed ego, & verſ. ſeq. Rot. recent. par.4. tom.3. deciſ.533. nu.21.* & pro rogatione haberi, ac ſufficere de conſuetudine, ſi dicat teſtator, Vos ſitis teſtes *Mantic. d. tit.11. ſub nu.14. Surd. d. conſ.414. nu.28.* ſatiſq; eſſe rogitum præſumptum, & aliquid tale, quod illi æquipolleat *Gratian. diſcept.93. nu.1. & ſeq. Rot. poſt Gilian. ad ſtatut. Peruſin. deciſ.2. num.21.* & eo ipſo præſumi teſtes rogatos, ex quo permiſerint ſe deſcribi in teſtamento *Surd. d. conſ. 414. nu.27. Farinac. d. conſ.97. nu.22. lib.1.* & rogationem teſtatoris non requiri in teſtamento ad interrogationem videtur ſentire *Theſaur. d. quæſt.99. nu.18.*

In caſu autem præſenti (præterquam teſtes vocati, & rogati fuerunt à d. Fr. Franciſco Maria ad intereſſendum d. teſtamento, vt in obiecto, & de teſtatoris ordine, vt idem Fr. Franciſcus Maria deponit, & eſt veriſimile, dum ex ſuperius deductis probata fuit illius teſtamenti ordinatio, & voluntas teſtandi, in cuius executionem hoc tendit) ijdem teſtes fuerunt etiam rogati ab ipſo teſtatore, vt deponit D. Carolus Plodius, d. F. Franciſcus Maria, & Fr. Rochus 4. 6. & 9. teſtis, quorum dictũ hanc teſtatoris rogationem probat, quia teſtes fuiſſe rogatos
85 in teſtamento præſumitur, & hæc qualitas probatur etiam duobus ſolis teſtibus *Iaſ. in l.2. nu.13. & ſeq. C. de bon. poſſeſſ. ſecund. tabul. Socin. iun. conſ.289. nu.107. lib.2. Ruin. d. conſ.1. nu.8. lib.2. Mantic. de coniect. lib.12. tit.16. nu.16. Surd. d. conſ.414. nu. 24. lib.3. Magdalen. de nu. teſt. in teſtamento cap.15. nu.13. & 14 & cap.31. nu.6. par.1. Rot. in Romana Teſtamenti, ſeu Hæreditatis 17. Iuny 1611. coram Card. Sacrato impreſſa poſt d. diſcept. Gratian.550. nu.46.* quod oſtendit illius veram diſpoſitionem ad teſtandum *Ruyn. d. conſ.1. nu.23. lib.2. Rot. apud Gilian. ad ſtatut. Peruſ. dec.4. nu.6. & 8.* tametſi id neget Franciſcus Querzola 3. teſtis, qui eſt vnicus, & poteſt non audiuiſſe, vel non aduertiſſe. Atq; ex ipſo actu teſtãdi fuit à teſtatore in teſtes iam conuocatos, & rogatos à Fr. Franciſco Maria conſenſum ad *Farinac. d. conſ.97. nu. 26. lib.1.*

Non obſtat ſextò, quod teſtamentum prædictum ſit inualidum, quia in eo non fue-
86 rit ſeruata forma ſtatuti Bonon. *lib.4. de teſtament. §. ſi verò in guardia, vel comitatu, & §. & ſi aliqua vltima voluntas diſponentis in dicto primo* §. quod ſi in comitatu Bonon. fiat teſtamentum per quemcunq; ſanum, vel infirmum, & non adſit Sacerdos ſecundum idem ſtatutum adhibendus, qui dicat ſe cognoſcere teſtatorem, ſufficiat duos teſtes deſcriptos in teſtamento, vel ipſum Notarium rogatum, & vnũ de dictis teſtibus dicere ſe teſtatorem cognoſcere, & in d. §. ſecundo, quod ſi aliqua vltima voluntas reperiatur non facta, & non ſcripta prędicto modo, & forma pro non legitima habeatur, nec ex ea aliquid ſperi poſſit. Vnde cum dictum teſtamentum non ſit rogatum à Notario, nec in eo facta ſit aliqua mentio, quod Sacerdos rogatus, vel aliquis ex teſtibus teſtatorem cognoſceret, teſtamentum ſit nullius roboris.

Etenim reſpondetur primò. Statutum loqui de teſtamẽto in ſcriptis, vt ſonant verba, dum loquitur de ſcriptura, & de teſtibus in teſtamento deſcriptis, & ſentit *Monterent. ad d. ſtatut. in princ. in verbo Notary*, & ſic illud procedere, quando teſtator ſe reſtrinxit ad teſtandum in ſcriptis, non autem in teſtamento nuncupatiuo, in quo ſat eſt, vt quis coram ſeptem teſtibus ſuam voluntatem nuncupet *d. §. fin. Inſtitut. de teſtament. ordinan. vbi gloſ. in verbo nuncupata l. hac conſultiſſ. §. per*

num-

nuncupationem C.de testament. Durant. de art. test. de testament. caut.1. nu.2. Crass in §. testamentũ quæst.10. nu.2.& hæredem instituat. Nicol.Bellon.cons.14. nu.2.& Rot. in d. Romana Testamenti, seu Hæreditatis 17. Iunij 1611. coram Card. Sacrato post d. discept. Gratian.550.nu.39. nec requiritur scriptura Nicol.Bellon. d.cons.14.nu.7. Add.ad Magon.decis.Lucens.32.littera A. Seraph.dec.623. nu 6.& Rot. recent.d.par.4.tom.3.dec. 533.nu.2.& in d. Romana Testamenti, seu Hæreditatis penes Gratian.nu.41. neq; Notarius *Nicol.Bellon.d.cons.14.nu.2.* nisi ad faciliorẽ probationẽ *d.decis.533.n.24.*
87 *par.4.tom.3.recent.* itaut si scriptura, vel Notarius adhibeatur, non censeatur adhibitio facta pro substantia, sed ad ipsam faciliorem probationem,& ad perpetuam rei memoriam *Crass.d.quæst.10 n.3.Nicol.Bellon.loc.cit.Ruyn.cons.1.nu.21. lib.2. Add.ad Magon.vbi supra Seraph. d. decis.623. nu.6. Rot.recent. par.5. tom.2. dec. 588.nu.1.& in d.Romana Testamenti, seu Hæreditatis apud Gratian. nu.42.* nec ex hoc censeatur testator sese ad testamentum in scriptis restrinxisse *Seraph.d.decis.623. n.7.* neq; testamentũ desinat esse nuncupatiuũ per rogitum,& scripturam etiam à Notario confectam *Rot. recent. d. par. 5. tom. 2. dec.588. nu. 1.* & in nostris terminis,quod secundum ius commune valeat testamentum nuncupatiuum factum sine Notario,si(omni falsi suspicione cessante)vocatis tãtum septem testibus,qui de veritate testamenti examinari possint testator interrogatus fuerit, an faciat hæredem Caium? & responderit facere, ex quo scriptura, quæ fit à Notario non fit de substantia, sed ad memoriam rei gestæ,& faciliorem probationem,ac ad effugiendum testium examen,tradit *Alciat.respon.534.Menoch.præsat.præsumpt. 8.nu.15.lib.4.& d.cons.45.nu.5.& 32.lib.1.& Gasp. Ant. Thesaur. d. quæst.99.sub nu.10.18.& 19.*

Cumq; propterea in casu nostro testator se non restrinxerint ad testandum in scri-
88 ptis, seu ad particularem speciem testandi, sed tantum simpliciter voluntatem suam testibus aperuerit, communis est Doctorum traditio, vt testamentum valeat eo modo, quo valere potest *Mantic. de coniect. lib.1. tit.7.nu.6.Magon.d.decis. Lucens.32. nu.30. vbi Add.littera K.Hieronym.Panischman.quæst.19. nu.14.par.2.* Et id procederet, etiamsi testator incepisset seruare formam testamenti in scriptis, & forma non fuisset perfecta *Castr.cons.93.n.4.vers.non obstat & seq.lib 1.Ruyn.cons. 1.sub nu.21.lib.2.*& etiam si testator ex interuallo deinde in codicillis dixisset se testatum esse in scriptis *Castr. d. cons. 93. num. 5. lib.1* & sufficeret probare testamentum per testes *Ruyn.* vbi proximè, cum non sit credendum testatorem se voluisse restringere ad vnam tantum speciem testandi, & elegisse viam, propter quam suum iudicium impugnaretur *Mantic.& Magon.vbi sup.Ruyn.d.cons.1.nu.21. lib.2.* sed voluisse testari omni meliori modo, quo potuit *Rot. in d. Romana Testamenti, seu Hæreditatis penes Gratian. post d. discept. 550. nu.42.* Et ideo in dubio pro testamento sit pronunciandum,& vt actus potius valeat,quam pereat *Mantic.loc. cit.& Add. ad Magon. vbi sup.* & tenenda sit illa opinio, quæ testamento magis fauet *Rolan.cons.81. nu.42. lib. 1.& cons.30.nu.33.lib.3.*

Probaturq; testamentum perfectum ratione voluntatis per septem testes licet sit imperfectum ratione scripturæ secundum communem *Gratian.d discept.550. nu.11. & 12.Seraph.d.decis.623.sub nu.4.& 5.* neq; imperfectio illius solemnitatis attenditur ad illud annullandum, vbi non agitur de probando testamentum per scripturam, sed per testes *Gratian d.discept.550.nu 4.Seraph.decis.581.nu.6.* vbi etiam de communi. Et sufficit cõstare de indubia volũtate testatoris per testes,quãmuis de illius ordine accersitus esset Notarius, qui in tempore non accessit *Magon.d.dec.Lucens.32.nu.43. iuncto nu.11.* Et cum ipsemet testator testes rogauerit

ad intercessendum, & audiendum eius testamentum vt supra, eo magis ostenditur eius enixa voluntas, vt sua dispositio substineatur *Rot. recent. a. par. 4. tom. 3. dec. 533. nu. 22.*

Respondetur secundò, statutum non imponere necessitatem, vt testamenta debeant
89 rogari à Notario, cum non legantur in eo verba id importantia, immo *Montercentum* in d. verb. Notarij intelligere, & supponere Notarium non requiri, dum adnotat, quod nec etiam de iure cõmuni exigitur Notarius, etiam si loquamur de restamento in scriptis, ponderando dictionem, etiam, quæ explicat casum magis dubitabilem, & implicat casum non expressum, & minus dubitabilem *Rot. recent. par. 5. tom. 1. decis. 75. nu. 5. decis. 100. nu. 14. & decis. 316. nu. 13. & 14.* Proindeq; quod in statuto dicitur de Notario intelligendum videtur, præsupposito, quod de testamento Notarius rogetur, quo præsupposito deficiente deficit, & statutum, vt in simili *Montercent.* ad eundem statutum in princ. in verbo numerum in fin. & *Rot. Bonon. super statut. decis. 34. nu. 30. & dec. 83. nu. 23.* nec qui præsupponit circa præsuppositum aliquid de nouo statuit *Greg. decis. 208. nu. 2. Rot. recent. par. 4. tom. 3. dec. 681. nu. 13.* prout neq; verba, quæ præsupponunt, disponunt, *Beltram. ad Greg. d. decis. 208. nu. 7.* & quod testamentum possit etiam de iure ciuili rogari à Sacerdote sentit *Magon. d. decis. Lucens. 32. in prin. & nu. 3. & seq.*

Quo verò ad illud, quod in statuto disponitur, vt in restamento in comitatu facien-
90 do, debeant duo testes in illo descripti, vel ipse Notarius rogatus, & vnus de dictis testibus dicere se cognoscere testatorem, videtur hęc forma tacitè inclusa, & seruata, dum in effectu testator cognitus erit omnibus ijs, qui testamento interfuerant, cum omnes essent de eodem loco, & Parochia, vt clarè patet ex eorum examine, & vt forma etiam statutaria dicatur adimpleta, satis esse videtur, vt illa sit tacitè, & virtualiter seruata, quamuis superficialiter seruata non videatur *Paris. cons. 20. nu. 14. & 17. lib. 4.* cum sic cesset causa fraudi, & falsitatis suppositionis personæ *Anchar. quæst. 10. in fin. lib. 2.* & quod sufficiat in effectu, quod testes testatorem cognoscerent ne falsitas committi posset, tenetit *Bero. cons. 1. nu. 43. in fine lib. 2.*

Respondetur tertiò, testamentum de quo agitur factum fuisse tempore necessitatis,
91 hoc est in articulo mortis, quæ statim secuta fuit, quo casu tenet testamentum, etiam si in eo non sit seruata forma iuris communis, vel statuti *Rolan. cons. 30. nu. 11. vers. nec habet, & nu. 12. vers. quibus tamen, & num. seqq. lib. 3.* cum necessitas legi non subiaceat *Rolan. cons. 81. nu 30. lib. 1. & cons. 43. num. 29. lib 2.* remittaturq; forma à iure data necessitatis tempore *Rolan. d. cons. 81. nu. 52. lib. 1. cons. 43. nu. 41. lib. 2. & cons. 30. nu. 13 & 28. vers. non obstat lib. 3.* & licitum faciat necessitas, quod alias est prohibitum *Gratian. discept. 229. nu. 36.* neq; dicatur statuto contrauenire, qui contrauenit ex necessitate *Rolan. d. cons. 30. nu. 28. lib. 3.*

Eoq; magis cum fuerit adhibita diligentia pro habẽdo in tẽpore Notario, qui non
92 potuit haberi, vt deponunt testes, & constat, quia superuenit statim post mortem, & consignata sibi à d. Fr. Francisco Maria præfata voluntatis notula, ad effectum illam reducendi in publicam formam, se tunc de ipsa consignatione, identitate, & recognitione rogauit, præsentibus d. D. Ioanne Recuperaro Parocho, & omnibus testibus in eadem notula adnotatis sibi ore proprio affirmantibus eamdem voluntatem scriptam fuisse à prædicto P. Fr. Francisco Maria de ordine, & voluntate d. olim D. Pauli ipsis præsentibus vti testibus adhibitis, vocatis, & rogatis ad interessendum, & audiendum voluntatem d. Pauli, prout audiuisse affirmarunt, & quilibet eorum affirmauit d. D. Paulum testatorem reli-

quis-

quisse, ac dispoſuiſſe, vt in eadem notula, vt ſunt formalia verba Notarij, quæ
leguntur à tergo d. notulæ, prout in actis. Quæ ſola etiam Notarij rogatio, ſtan-
te legitimo teſtium numero de huiuſmodi diſpoſitione atteſtantium videtur te-
93 ſtamentum probare *Gaſp. Ant. Theſaur. d. quæſt. 99. nu. 18. lib. 2.* & teſtes, qui paſſi
fuerunt ſe in eo rogari, & deſcribi, videntur eo ipſo pro teſtamento tunc depo-
ſuiſſe *Surd. d. conſ. 414. nu. 78. lib. 3. & Rot. recent. par. 4. tom. 3. d. decis. 533. nu. 16.*

Reſponderi poſſe videtur quartò, ſtatutum hoc non derogare *c. cum eſſes de teſtam.*
vt ſentit *Monterent. ad idem ſtatut. in princ. in verbo quacunque, & in verb. de iure,* &
94 ſic non procedere de Iure Canonico, & in teſtamento condito, iuxta formam
d. c. cum eſſes, ſeu quod ex illius forma ſuſtineri poſſit, non obſtante, quod ſtatu-
ta Bonon. ſint à Sede Apoſtolica confirmata in forma ſpecifica, ſecundũ *Burat.
dec. 201. nu. 2.* dum non conſtat de expreſſa voluntate ſtatuentium illi derogan-
di, nec ſtatutum eſt cum illius diſpoſitione incompatibile *Rot. in Peruſina Relena-
tionis Teſtamenti 7. Maij 1632. coram Pirouano penes Gilian. ad ſtatut. Perul. poſt verb.
Teſtamentum nu. 17. & ſeq. & nu. 37. & inter recent. par. 6. decis. 126. nu. 8. & ſeq. &
nu. 30. verſ. nam omiſſo,* quæ fuit confirmata 30. *Maij, & 1. Iunij 1633. coram bo.
mem. Card. Vbaldo, vt per Gilian. in d. verb. ſtatutum nu. 45.* & ſentit in ſimili *Rot. Bo-
non. ſuper ſtatut. dec. 61. nu. 13.* prout ipſum *c. cum eſſes,* nec corrigit ius ciuile
Gratian. diſcept. 233. nu. 32. poſt Butr. in c. 1. nu. 4. il ſecondo de conſtitut.

Teſtamentum verò, de quo agimus conditum, vel ſuſtineri poſſe videtur ex forma
d. c. cum eſſes, cum ſimus in Statu Eccleſiaſtico, & quamuis verſemur in propha-
nis, & ad fauorem Laicorum *Magdalen. de num. teſt. in teſtam. part. 2. cap. 8. nu. 17.
& ſeq. & nu. 25. verſ. & quemadmodum,* vbi quod vendicat ſibi locum in vtroque
foro tam ſæculari, quam Eccleſiaſtico, & de communi *Duran de art. teſtandi in tit.
de teſtam. ordinan. ſub nu. 2 & 4. Dec. conſ. 284. nu. 5. in fin. 6. 7. &* 8. vbi de magis
communi, & à qua in iudicando non eſt recedendum, & quod etiam procedit
in vtroq; foro, & quia in dubio fauore teſtamenti iudicandum eſt *Nicol. Bellen.
d. conſ. 14. nu. 3.* vbi quod hoc habet locum etiam in foro ciuili *Hieronym. Pantſch.
quæſt. 8. nu. 12. & 19. verſ. aliqui diſtinguunt, Theſaur. dec. 180. nu. 2. Rot. recent. par. 4.
tom. 3. dec. 556. nu. 3. & par. 6. d. dec. 126. nu. 1. &* 2. quæ eſt etiam penes *Gilian. poſt
d. verb. teſtamentum nu. 10. Gulielm. ac Bened. in c. Raynutius in verb. teſtamentum 1. nu.
92. de teſtam.* vbi ſimiliter, quod habet locum etiam in foro ſæculari, quia eſt ro-
gatum à d. Fr. Franciſco Maria Sacerdote, ac Confeſſario, qui infirmo teſtato-
ri aſſiſtebat pro, & loco Parochi, & de eius ordine, cum facultate adnotandi te-
ſtamentum, & alia ſupplendi, prout opus fuiſſet, vt deponit idem Fr. Franciſcus
Maria, D. Recuperatus Parochus, & Iulius Cæſar Gattus 6. 5. & primus teſtis,
& adimpleta dicitur forma *d. c. cum eſſes,* ſi teſtamentum rogatum ſit à Sacerdo-
95 te, qui ſit loco Parochi *Corn. conſ. 8. nu. 14. lib. 2. Duran. de arte teſt. d. tit. de teſtam.
ordinan. caut. 2. nu. 2. verſ. aduertendum tamen eſt. Farell. in ſum. decis. tit. 5. lib* 2. vel
à Confeſſario *Magdalen. de num. teſt. in teſtam. d. par. 2. cap. 8. ſub nu. 5. Put. dec. 431.
nu. 1. lib. 1. iuxta veterem impreſſ.* in quibus omnibus viget ratio, quod cenſeantur
habere notas voluntates Parochianorũ, ſeu pænitentiũ *Dec. d. conſ. 284. ſub nu. 6.*

Vtq; teſtamentum teneat ſufficit, vt ſit in ſtatu validitatis ſecundum terminos *d. c.
cum eſſes, Rot. in d. Peruſina Relenationis teſtamenti apud Gilian. nu. 43. & inter recent.
d. par. 6. dec. 126. nu. 33. in fin* cuius diſpoſitio eo fortius intrat in præſenti caſu,
cum teſtator eſſet non ſolum ægrotus, ſed in extrema voluntate conſtitutus, &
inde immediatè deceſſerit *Guid. Pap. quæſt. 543. nu. 10. in fin. 11. &* 12.

Atque ſicuti annullatio primi teſtamenti ſolemnis, ſufficit probata per tres teſtes

96 *Ruyn. d. cons. 9. nu. 11. lib. 2.* ita ipsum primum testamentum solemniter factum reuocatur per secundum factum, iuxta formam *d. c. cum esses, Butr. in c. in præsentia de probat. Ruyn. d. cons. 9. nu. 18. in fin. lib. 2. Rolan. d. cons. 33. nu. 41. iuncto nu. 18. & seq. lib. 3. Magon. d. dec. Luccus. 32. nu. 33.* prout primum solemne, in quo extranei sunt instituti, reuocatur per aliud etiam minus solemne, in quo sunt instituti venientes ab intestato, vt hic *Ruyn. d. cons. 9. nu. 7. lib. 2.* Videturq. ius Canonicum attendendum, quamuis redundet in præiudicium Ecclesiæ, & sic Monasteriorum aduersariorum, cum illud liget omnes in genere *Butr. in c. 1. nu. 1. de*
97 *Constit.* seruariq; debeat in Statu Ecclesiastico, etiam in causis prophanis *Duran. decis. 236. nu. 2.* ac eo regatur Ecclesia *Abb. in c. cum consuetudinis nu. 3. de consuetud.* quæ vti debet iure communi *Ias. in l. 1. nu. 16. C. de sacros. Eccles. Gugliem. de Benedictis in c. Raynutius par. 3. in quæst. de Episcop. nu. 11.* & cui non est fauẽdum cum alterius iactura *Gatt. de cred. cap. 4. quæst. 11. nu. 24.* dum eadem est cultrix, & amatrix iustitiæ *Ias. in l. quoties nu. 9. C. de rei vendi. Gulielm. de Bened. vbi sup. nu. 10. in fine,* & viuere debet secundum consciẽtiam *Rot. recent. par. 4. to. 2. dec. 493. n. 29.*

Quibus non repugnat primò, quod Bononiæ seruandum sit ius Ciuile, vbi municipale non disponit, vt mandat Statutũ *lib. 6. de conclus. statut. §. pæn.* & vbi tale viget Statutum, vt Romæ non seruetur dispositio *d. c. cum esses, Magdalen. de numer. test. in testam. d. par. 2. cap. 8. nu. 25. & seq. Grattian. discep. 233. nu. 52. Fenzon. ad statut. Vrb. lib. 1. cap. 42. num 8 Rot. in a. Perusina Releuationis testam. apud Gilsan. ad statut. Perus. post d. verb. testam. nu. 34. & inter recent. par. 6. d. decis. 126. nu. 27. & 28.*

Quoniam respondetur Statutum disponere, vt seruari debeat ius Ciuile in quolibet
98 casu, in quo ius municipale non disponit, sed circa formam testandi, in qua versamur ius municipale disposuit, vt supra, ergo &c. At quia disponendo non fecit aliquam mentionem, nec expresse derogauit d. *c. cum esses* & est dispositio Statuti cum eo compatibilis, illud remansit in suo robore, vt in d. *Perusina Releuationis Testamenti penes Gilsan. nu. 17. & seq. & nu. 37. & in recent. par. 6. d. dec. 126. nu. 8 & seq. & nu. 30. vers. nam omisso.*

Nec obstat simile de statuto Vrbis; Quia illud non disponit circa formam testandi, & progreditur vlterius disponendo, vt post Ius Ciuile in subsidium recurratur ad ius canonicum, vt in eodem statuto, & annuit *Rot. in d. Perusina releuationis Testamenti apud Gilsan. nu. 34. & in recent. d. par. 6. dec. 126. nu. 27.* ex quo propterea derogatum dicitur dicto *c. cum esses*, vel intrare repugnantiam, cum non possint seruari statuta, & ius canonicum, vt dicitur in *d. decisione d. nu. 34. & 28.* respectiuè, & quod plus est, statuta Vrbis condita fuerunt à deputatis a Papa, & de illius ordine, & dicuntur Papalia, seu confirmata in forma specifica, vt per
99 *Fenzon. in adnotat. ad ipsa statuta in princ. nu. 26. & seq.* & statuta Bononiæ confirmata sunt in sola forma communi, vt fuit resolutum in *Bonon. successionis 9. Decembris 1632. coram Card. Vbaldo*, & fuit dictum in *Bonon. fideicom. nisi de Blanchis 14. Ianuarij 1636. coram Royas, impress. inter recent. par. 7. dec. 84. nu. 8. & in Bonon. Census 4. Maij 1643. coram R. P. D. Ghisilerio*, quibus stantibus, non videtur faciendum aliquod fundamentũ in supradicta præcedente decisione *Burat. 201. nu. 2.* nec in *Bononien. de Michelinis 4. Iulij 1618. & 13. Martij 1620. coram bo. me. Francisco Vbaldo*, contrarium affirmantibus, quia fuit ex his ab illis recessum, & posteriora derogant prioribus *Grattian. discept. 290. nu. 24. & discept. 940. nu. 37. & Greg. dec. 267. nu. 9* & vlterius dd. decisiones contrariæ procedunt, & loquuntur in particulari statuto de cõtractibus, vt declarat *Rot. in a. Bonon. Census 4. Maij 1643. coram R. P. D. Ghisilerio*, quia in his ex professo, seu principaliter fuit arti-

culus

culus discussus, & ibi incidenter, vel non ità ex professo *Rot. recent. par. 4. tom. 2.*
dec. 128. nu. 28. & par. 7. dec. 17. nu. 9. Confirmatio verò in forma communi, &
quę non continet statutorum tenorem, nec vbi illa non fuerunt condita de man-
dato Papæ non sufficit ad substinendam derogationem iuris Canonici, & dicti
c. cum esset Rot. in d. Perusina Releuationis Testamenti penes Gilian nu. 38. & par. 6. recent.
d. dec. 126. nu. 31. Quare etiam dubitari potest, an huiusmodi statutum Bonon.
100 mandans seruari Ius Ciuile valeat vt potè contra libertatem Ecclesiasticam, &
inhonestum, vt per *Monterent. ibi in verb. Ius commune Ciuile.*
Neq; etiam prædictis repugnat secundò, quod non videatur testamentum condi-
tum iuxta formam *d. c. cum esses*, quia ex illius dispositione sufficit numerus duo-
rum, vel trium testium, vt in eodem capitulo, & tradit *Rolan. cons. 33. nu. 41. lib. 3.*
& Rot. recent. par. 4. tom. 3. dec. 556. nu. 5. & par. 7. dec. 115. nu. 7. & in præsenti casu
adhibiti fuerunt testes octo.
Nimirum respondetur superfluum numerum testium, & pinguius formæ adimple-
mentum, ac abundantem cautelã non vitiare *l. hæredes palam §. 1. vbi glos. in verb.*
exaudire ff. qui testam. fac. poss. & l. testamentum, vbi gl. in verb. superflua.
Monterent. ad d. statut. in rubr. de testam. in princ. in verbo Sacerdos, & in §. qui Sacerdos in
verb. & vnus Rolan. d. cons. 33. sub nu. 43. lib. 3. Quinimmo maior numerus testium
eo magis sustinet testamentum, nam quatenus dubitari posset, an d. Fr. Fran-
ciscus Maria valeret fungi vices Parochi, quia illi non esset commissa vniuersæ
Parochiæ cura *Durant. de art. testan. d. tit. de testam. ordin. caut. 2. vers. animaduerten-*
dum tamen est, & Magdalen. de num. test. in testam. par. 2. cap. 8. nu. 5. vel quia Paro-
chus non potuisset eum substituere, vel quia non benè constaret ipsum esse te-
101 statoris Confessarium, adhuc dispositio *d. c. cum esses*, locum haberet, quia vt illa
procedat sufficit, si testamentum fiat, vel factum sit coram quattuor testibus sine
Parocho, eo quia duo testes non sunt minoris fidei, quam Parochus *Calder. cons.*
8. circa med. vers. sed posito, de testam. Magdalen. de num. test. in testam. part. 2. cap. 8.
nu. 9. & seq. Hieronym. Pantschman. quæst. 8. nu. 19. par. 2. vbi de magis communi
Duran. de art. testan. d. tit. de testam. ord. caut. 2. nu. 3. Rolan. cons. 33. nu. 42. & 43. lib.
3. Dec. d. cons. 284. sub nu. 7. & 8. Nicol. Bellon. d. cons. 14. nu. 3. Gulielm. de Bened. in
c. Raynutius in verb. testamentum 1. nu. 92. de testam. Rot. recent. par. 5. tom. 2. dec. 459.
nu. 14. & quod sustineatur testamentum ex dispositione d. *c. cum esses*, etiam con-
ditum cum maiori numero quattuor testium sentit *Duran. d. nu. 4. in fin.* dum ibi
habet, quod in defectu Parochi debēt saltē adhiberi quattuor testes, & sic vten-
do verbo, saltem, denotat, vt possint, vel etiã cautius sit plures etiam adhibere, &
quod à fortiori in terris Ecclesiæ valeat testamentum cum numero testium vltra
quattuor, tenet *Dec. d. cons. 284. sub nu. 7. & Nicol. Bellon. d. cons. 14. nu. 1. & seq.*
Non obstat septimò principaliter, quod quando testator declarauit voluntatem
102 suam coram testibus sine scriptura, vel cum scriptura, nec à se, nec à testibus sub-
scripta, necesse est, vt omnes testes testatore defuncto coram Iudice deponant
de integro testamenti tenore, & illud per Iudicem publicetur *l. publicati C. de te-*
stament. Rot. recent. par. 4. tom. 3. d. decis. 533. nu. 6. & seq. adeo vt, si interim testis
103 aliquis moriatur testamentum, vel eius probatio corruat *d. decis. 533. n. 9.* & dum
agitur de testamento nuncupatiuo redigendo in scriptis ex testium depositio-
nibus, debent in depositione testes omnes esse conformes, alias, si vnus in deposi-
tione deficiat tota corruat dispositio *Rot. recent. par. 5. tom. 2. dec. 588. nu. 16.* nec
vbi testator elegit testamentum condere coram certo numero testium, vt puta
coram septem testibus pauciores sufficiant *Rot. in d. Romana Hæreditatis de Bella-*

nita

uita 5. Maij 1600. coram Iusto post d. conf. 97. Farin. lib. 1. nu. 32. Et in præsenti casu non videantur omnes omninò conformes, & maximè circa sanam mentem testatoris, vt supra, & circa ordinem datum à testatore Fr. Francisco Mariæ super adnotatione testamenti.

Enimuerò respondetur, Vel notulam, & cedulam d. testamenti fuisse redactam in publicam formam, seu testium attestationem fuisse reductam in scriptis in ipsa die conditi testamenti, dum, vt supra in eodem loco ijdem testes antequam discederent, & ad extraneos actus diuerterent, coram Notario deposuerunt super veritate, ac identitate scripturæ, & dispositionis, prout in ea, & de eorum interuentu, & rogitu, quod videtur sufficere *Rot. recent. d. par. 4. tom. 3. dec. 533. nu. 12. & seq. & par. 7. dec. 108. nu. 5. in fin. & seq.* & habere vim subscriptionis, quæ depositionem operatur *d. decis. 533. nu. 16.* cum maximè non potuerint testes circa notulam falli, quia illi sibi semper præsens fuit, & Notarius fit etiam Iudex
104 *glos. in l. 1. ff. de iudic. & in l. fin. C. vbi & apud quem &c. Durant. in art. testan. in tit. de his, qui non hab. fact. testam. caut. 1. sub num. 2.* & non fit nouum, quod in comitatu, & ruri possit Notarius simul fungi Notarij vices, & Iudicis ad *Corn. cons. 73. nu. 13. lib. 2.*

Vel fuisse testamentum, & examen publicatum, & releuatum, dum ex parte d. D. Petronillæ Mariæ præuia d. cedulæ testamenri productione fuerunt dicti testes examinati coram D. Auditore Generali, & ab eodem obtenta immissio sub die 6. Aprilis 1647. vt fuit doctum in actis; etiam quod tunc non fuerit pars aduer-
105 sa citata, cum non esset illius interesse, & testamentum detectũ, nec præsens causa mota, nec citandus sit, qui interesse, vel ius non habet *Baratt. dec. 423. nu. 7. & dec. 723. nu. 10.* nec possidet *Menoch. de adipiscen. remed. 4. nu. 458. & seq.* nec ille, cuius ius, vel possessio ignoratur *Menoch. ibid. nu. 464. & seq. Rot. recent. d. part. 4. tom. 3. decis. 533. nu. 29. vers. nec obstare, & nu. 30.* nec est adhuc contradictor, vel in causa *d. dec. 533. nu. 30.*

Vel demum satis testamenti tenorem probari per dictos testes formiter in hac causa, citata parte, & cum illius interrogatorijs, ac Interprete examinatos, seu il-
106 lius scripturam per eorum dictum fidem mereri; Tum quia super illius tenore omnes omninò concordant in substantia, & præsertim in hæredum institutione. *l. fin. in fin. C. de testam. Rot. recent. d. par. 4. tom. 3. dec. 533. nu. 26. Burat. dec. 456. nu. 5. & 14. in simili idem Burat. dec. 43. nu. 20.* Tum quia ad huiusmodi testamenti tenorem, seu scripturam probandam sufficiunt etiam duo testes testamentarij, qui vocent se in contestes, & nominent etiam alios in testamento descriptos, seu qui adfuerunt, prout in casu nostro *Durant. de art. testan. d. tit. de testamen. ordin. caut. 2. nu. 6. Burrat. d. decis. 456. nu. 5. & Rot. recent. d. par. 4. tom. 3. dec. 533. nu. 28. & 29.* & eo magis sufficiunt quattuor *Nicol. Bellon. d. cons. 14. num. 3* cum maximè non constet, quod testator testando se restrinxerit ad præcisum numerũ testium, qui in testamento adhibiti fuerunt, neque hic agatur de alijs hæredibus, qui se institutos prætendant in eodem testamento ob testatoris incontinenti mutatam voluntatem, vt erat casus *d. decisionis Romana Hæreditatis de Bellanita coram Iusto post d. cons. Farinac. 97. lib. 1.*

Neq; releuare videntur prætensæ exceptiones contra aliquos testes deductæ, quia
107 sunt leues, nec respiciunt substantialia, in quibus sufficit testes esse concordes *d. decis. 533. nu. 37. par. 4. tom. 3. recent.* & testium dicta sunt coadiuuanda, non cauillanda *ead. dec. 533. nu. 38. & par. 5. tom. 2. dec. 511. nu. 11. & par. 6. decis. 277. nu. 21. & Greg. decis. 478. nu. 6.* atq; tolluntur exceptiones ex testium numero, & alio-

108 aliorum habilitate *Rot. recent. par. 5. tom. 1. decis. 136. nu. 7. & 8. par. 6. decis. 277. nu. 19. 20. & 22. & par. 7. decis. 182. nu. 31. & decis. 213. nu. 7. & penes nostrum tract. mand. de manuten. dec. 529. nu. 11. Greg. decis. 340. nu. 6. & 7. & decis. 471. nu. 11. & Buratt. decis. 79. num. 10. decis. 143. nu. 12. & ibi Add. littera D. decis. 349. num. 5. decis. 572. nu. 11. dec. 727. nu. 12. dec. 901. nu. 17.* etiam ad effectum, vt censeantur omni exceptione maiores *Greg. decis. 351. nu. 4.* atq; etiam si omnes exceptiones aliquas paterentur, vbi testes sunt vltra numerum trium *Rot. recent. d. par. 5. tom. 1. decis. 138. nu. 8.* licet hoc videatur dubium secundum *Buratt. d. decis. 143. nu. 12.* & ibi *Add. nu. 38.* & contrarium sentiat *Rot. recent. par. 5. tom. 2. decis. 477. nu. 11. & 12.* & quod sit Iudici arbitrarium tradat *Buratt. loc. cit. nu. 13.*

Non obstat octauò aliud statutum Bononiæ *lib. 2. de prob. solut. §. praeterea. iuncto §.*
109 *saluo quod*, disponens, quod testamentum, & vltima voluntas non possit testibus probari, sed tantum illis corroborari, & coadiuuari scriptura publica, & sic statutũ ex inclusione scripturæ publicæ excludat examen testium in scriptura priuata, & priuata sit illa, de qua agitur, cum sit de ea rogatus Sacerdos *Dec. cons. 120. nu. 1. Rot. recent. par. 7. decis. 127. nu. 16.*

Siquidem vltra quod schedula, de qua agitur, fuit vt supra incontinenti in publicam formam redacta à Notario Terræ Plebis Centi, qui licet esset tunc etiam Sacerdos, attamen cum prius fuisset Notarius, & vti talis se rogauerit, illius scriptura fidem facit, *Duran. de art. testan. tit. de testam. ordinan. caut. 7. nu. 1.* & eo magis stante dispensatione Pontificia ad ipsum Notariatum exercendum, de qua ille in rogitu mentionem facit, & illum esse talem, & suis scripturis fidem dari probatur ex legalitate Communitatis d. Terræ Plebis Centi, de qua in actis *Greg. dec. 38. nu. 4. Buratt. decis. 878. nu. 1. & Rot. recent. par. 7. dec. 284. nu. 13. & dec. 294. nu. 26. & 27.* & statutum non potest tollere, quin veritas aliter quam per instrumentum probari possit *Buratt. dec. 798. nu. 4.*

Respondetur primò, statutum loqui, & intelligendum esse de iure ciuili, secus de iure Canonico, & Diuino, secundum quod in ore duorum, vel trium stat omne verbum *c. in omni negotio de testib. Duran. de art. testan. tit. de testam. ordinan. caut. 2. nu. 4.* & in quo deficit statuentium potestas, & voluntas, iuxta superius dicta.

Respondetur secundò, statutum non excludere probationem per priuatam etiam scripturam, quæ aliquam etiam fidem de per se faciat, & testibus comprobanda sit, sed excludere coadiuuationem per testes eius scripturæ priuatæ, quæ de per se nullam prorsus faceret probationem, ita vt tota probatio in testibus consisteret, quia sic quilibet posset fraudulenter ex suo capite priuatam scripturam confingere, & illam cum testibus producere *Montecent. ad d. Statut. de probat. solut. §. & ex aduerso in verb. possint & d. §. saluo, quod in verbo publica scriptura Rot. Bonon. diuers. sup statut. decis. 15. nu. 8. & decis. 65. nu. 123. & 124.* Scriptura verò, de qua modo agitur facit aliqualem saltem probationem præsumptiuam, *Rolan. cons. 27. nu. 14. lib. 1.* vt dicitur de qualibet scriptura etiam domestica *Rot. recent. par. 6. dec. 244. nu. 10.* propter præsumptionem, quæ est quod quis de facili non faciat falsam scripturam *Rolan. d. cons. 76. nu. 14. lib. 1.* & præstat indicium *Reyn. cons. 134. nu. 7. lib. 5.* & adminiculũ *Burat. decis. 358. nu. 9. Rot. recent. par. 3. dec. 498. nu. 4. & post 2. vol. cons. Farin. decis. 277. in fin.* & eo magis cum sit verisimilis *Grattan. discept. 754. nu. 29.* & contineat testes, & publicum instrumentum recognitionis per Notarium in eius calce rogatum, vt supra, cui asserenti se rogatum esse scripsisse, & publicasse creditur *Grattan. decis. March. 166. nu. 14.* testibus præsertim ad actum adhibitis *Pac. decis. 5. nu. 1. lib. 3.* iuxtà veterem impressionem,

adeo

adeò vt agatur de probationis confirmatione, & corroboratione, non de principali, noua, & integra probatione constituenda, & inducenda per solum examen testium *Menoch.de adipisc.remed.* 4.*nu.* 919. Attento maximè, quòd inter testes connumerari potest, & ad hunc finem inductus, & examinatus fuit etiam d. F.Franciscus Maria, qui d.notulam, seu schedulam scripsit, & subscripsit, testamentumq; rogauit, quidquid aliud esset in testamento in scriptis,& probatione facienda per solam scripturam, quo casu inter testes Notarius non connumeratur *Magdalen.de nu.test.in testam.par.* 1. *cap.*29. *nu.* 8. *Hieronym. Panischman. quæst.* 3.*nu.*50.*Bero.cons.*2.*nu.*6.*& seq.lib.*2. *Ruyn.cons.*1.*sub num.*21.*lib.*2. *Put. decis.* 382. *nu.*2.*lib.*1.*iux.veterem impress.* Et etiam attento superiori quoq; examine eorumdem testium coram Domino Auditore Generali,quod etiam facit saltem adminiculum *Rot.post* 2. *vol.cons.Farin.decis.*277.*nu.* 5.

Respondetur tertiò, Statutum prædictum loqui, & posse procedere in Actore prætendente immissionem, ad quam requiritur testamentum in scriptis, secus in Reo, prout est in d.D.Petronilla Maria, & ad effectū excipiendi, & impediendi alterius immissionem ex alio testamento, quia tunc admittitur probatio testamenti per testes, si illa in continenti fieri possit *Menoch. de adipisc. d.remed.* 4. *nu.*781.*in fin.*

Quartò respondetur, non obstante statuto prædicto posse probari testamentum per quinque testes dixit *Marsil.in rubr.C.de probat.nu.*38.*& melius in singulari* 157. dicens post alios non esse obliuioni tradendum, *& Laur. de Pinu ambo Bononien. cons.*26.*nu.*1.

Et ita vtraq; parte informante resolutum fuit. Atq; ita nos Iudices delegati ad referendum Eminentiss.D.Card.Legato pronunciandum esse retulimus, & alias, prout in sententia sub hac eadem die emanata, ad quam &c.

1651. die 22. Martij sic decisum per Illustriss.& Reuerendiss.D.Bichium Sacræ Rotæ Auditorem.

CONTROVERSIA LXXII.
Pro Illustri D. H. M.

*Non præsumitur emptorem sciuisse rem fuisse furatam, nu.*1. *maximè si emit ab honesta persona, nu.* 3.

*Pluralitas rerum præsumitur, nu.*2.*& nu.*17.

*Emptor rei furatæ liberatur, si dat authorem, nu.*4.*&* 9.

Nec tenetur, nisi in quantum sit factus locupletior, nu. 5.

*Verbum deprecatorium non est obligatorium, nu.*6.

Vnico Testi non est standum, nu. 7. *Limita, n.*18.*& si sit mendax, nu.*10.

*Ex diuersis non infertur, nu.*8.

Item si sit conuictus de falso, nu. 11.

Ad conuincendum testem de falso sufficiunt argumenta, & præsumptiones, nu. 12.

Sola falsi suspitio tollit fidem Testi, nu. 13.

Testes inimici non probant, nu. 14.

Item si sint domestici, & familiares, nu. 15.

*Probatio æquiuoca non attēditur, n.*16.

De-

Decoctus est facilis ad mentiendum, nu. 19.
Testes si sint contestes probant, nu. 20.
Testis, qui non vult se præsentare, vt Interrogatorijs respondeat, non probat, & præsumitur dolosus, nu. 21.
Testis approbatus à parte probat, nu. 22.
Per renunciationem liti dicitur lis finita, nu. 23.

Adsit Deus, & Virgo.

EX processu Informatiuo erat locus absolutioni DD.NN. Nã primò querelati super eo, quod sciuerint Margaritas in numero 500. ad vsum brachiorum, & duo pirra, cum adamante fuisse derrobata DD.Accusatoribus, quæ scientia non præsumitur *l. verius ff. de Probatio. Crauett. cons. 6. nu. 73. Costan Cent. 6. in tit. An sciebat, aut ignorabat distinct. 79. nu. 6. vers. aut ignoranter*, & probandam esse liquidissimis probationibus dixit post alios *Horat. Lucius in cons. 168. nu. 42. inter Crimin. Ziletti lib. 1. & Farin. q. 1. nu. 4.* Ignoransq; minus potest puniri *l. fin. ff. de decret. ab ord. fact. l. Generali C. de tab. lib. 10. l. genero ff. de Infam.* & licet postea sciuissent ex scientia superuenienti non debebant minus vocari *glos. est in Clemen. 1. in verb. scienter de consanguin. & affin.* & in verbo timere, & ibi *Vitalinus nu. 62.*

2 Secundò ex querela, & bollettino, quod asserebatur D. Alexandri præsentato clarè constat de non identitate rerum; nam quo ad pirra, dato, sed tamen non concesso, quod illa essent Illust. D. N. apparet esse diuersi numeri gemmarũ ab expressis in examine eiusdem D. N. & cæterorum in causa examinatorum, nam asserunt esse in numero quinquaginta, & bollettinum explicat 38. etiam inclusis rosettis, vt in eo legitur fol. 463. ver. proc. offens. quod & eo magis detegitur ex recognitione pirorum adamantatorum non formiter, nec legitimè facta, dum dicitur per D. B. *Non dissi il numero de' diamanti, ma poi le vidi*, quod & replicat proc. defens. fol. 56. in tantum, vt ignoret numerum adamantiũ, & reddit rationem, dum dicit, *Non sò quanti diamanti fussero, perche non gli ho mai numerati*, vt fol. 56. ver. Et quo ad margaritas à brachio, cum plures eiusdem numeri reperiantur, pluralitas, & non identitas præsumitur *Alex. cons. 118. nu. 3. lib. 1. & cons. 134. n. 2. lib. 2. Ias. in l. 2. in fin. C. de bonis possid. cont. tab. Rot. Genua decis. 7. n. 8. Rota in decis. 441. nu. 1. & seq. par. 1. diuers.* & infinitos cumulat, & sequitur *Farin. cons. 70. nu. 46. lib. 1.*

Tertiò, in eodem processu constat Io. Baptistam Pistellum eis vendidisse præsumptas perlas, & pirra, de quibus supra, in tantũ, vt omnis mala præsumptio contra eos cessauerit, stante qualitate d. Pistelli hominis approbati à Publico, pro quo præsumitur *Rebuf. in l. 1. C. de ponderatoribus, & auri illatione lib. 10. Alciat. reg. 3. præsumpt. 19. nu. 1.*

3 Addita etiam honestate querelatorum, nam vnus ex eis perlas à brachio emit, vt in depositione illorum de Guardinis fol. 236. & 383. & Pistelli fol. 343. qui Pistellus viliori pretio eas emerat *Bal. nu. 3. & Sicard. nu 6. in l. in ciuile C. de furtis*, & quod dd. N. N. palam respectiuè emerunt, & respectiuè iustum pretiũ soluerunt Pistello, qui eis vendidit, ergo cum dederint authorem, qui sibi vendidit,

4 à dolo exclusi sunt; dato etiam, quod essent malæ famæ, vt post *Boss. & alios* dixit *Farin. q. 177. nu. 12. & 13.* in tantum, vt nec criminaliter, nec minus ciuiliter re-

spectu

ſpectu gemmarum à brachio, quæ non reperiuntur, & non extant, poſſint con-
demnari, nec ad earum pretium *Clar. in §. furtum nu. 26.* & melius ibi *Baiard. in*
addit. & re furata bona fide conſumpta, & alienata, quis non tenetur, niſi in-
5 quantum factus fuit locupletior ex *Theologorum, & Canoniſtarum ſententia*, de qua
Conar. de reſtit. in 3 p. nu. 3. pagina 662. & melius in *verſ. quartò hinc procedit*, vbi ad
litteram ponit caſum noſtrum, quãdo alienatio per emptorem fuit facta eo tem-
pore, quo bonã fidem habebat per *tex. in l. natu & hoc natura ff. de cond. indeb.* & bo-
na fides etiam probatur, & ſi bollettinũ fuiſſet ipſis datum ex diſtinctione tem-
porũ, vt in querela, & examine B. de quo fol. 444. ibi, *eſſen coſi di queſto furto accor-*
ta la Sig. N. il giorno di S. Bartolomeo dell'anno 1635. il giorno doppo fatto S. Bartolomeo
il Sig. N. & ſuo fratello vennero da me, & mi diſſero, che li faceſsi ſeruitio di portar il bol-
lettino à tutti gli Orefici, & ibi, *& non il giorno ſeguente à queſto, ma l'altro, perche il gior-*
no ſeguente era feſta, & ſic ſub die 27. dicit dediſſe bollettinum cum feſtum S. Bar-
tholomæi propter diem veneris celebraretur die Dominico 26. Auguſti, quoad
Suem Aſſatam, & ex depoſitionibus ſenioris Guardini in proc. defenſ. fol. 249.
verſ. dicit *la vendita di dette perle fu dell'anno paſſato auanti la feſta di S. Bartolomeo ò*
l'antiuigilia, che il Piſtello venne per veder la feſta, ergo illa prætenſa notificatio
fuit facta ante traditionem prætenſam Bollettini, cui eſt credendum ad præiu-
ditium Curiæ, nam plenè probat contra Curiam *Farinac. conſ. 80. n. 9. & de teſtib.*
q. 68. nu. 76 vbi de communi.

Quartò, ſi inſpiciatur Bollettinum non ibi exprimitur res furatas fuiſſe, nec de fur-
to aliqua eſt mentio, & verbum precatorium ibi poſitum non eſt obligatorium,
6 ibi *(Sia contenta)* not. *in l. 1. §. non fuit contentus prater ff. de dol. & in l. pactum quod*
dotale C. de collation. Addatur, quod B. ſe demonſtrauit intereſſatum ex pluribus,
nã inſeruit DD. querelantibus in arte ſua, ſecundò tractat. de ſe exonerando, eũ
onus in ſe aſſumpſiſſet faciendi; id, quod facere debuiſſet publicus Nũcius, nul-
laq; lex diuina, aut humana quempiam vnius teſtimonio condemnat, vel iuſti-
7 ficat *c. admonere 33. q. 2.* aliæ verò diligentiæ, quæ per DD. accuſatores aſſerun-
tur factæ in Ciuitate Bononiæ, in Ciuitateq; Ferrariæ, & Terra Centi diſtribuen-
bollettinos, nihil operãtur, quia ſi inſpiciamus atteſtationes Silueſtri de S. Mar-
tino, & Angeli Michaelis Fratris, dicunt diebus præteritis d. Silueſtrum dediſſe
bolettinum N. non tempore furti, & Alfonſus de Licinis dixit, perlas, quæ re-
quirebantur, fuiſſe in num. noningẽtas, & ſic deuiat à numero 500. per partes ex-
preſſo, vt fol. 543. Quarè non fuit expreſſum de eis, quæ prætendebantur, vltra
8 quod ex prædictis non infertur N. habuiſſe, notatur *in l. cum quid ff. ſi cert. pet. in*
l. neq; Natales C. de Probat.

Et idcircò ex proc. Informat. erat locus abſolutioni, & fortius hodie, nam & ſi
Bartholomeus, qui prætenditur furtum commiſiſſe dixerit derobaſſe, & vendi-
diſſe Piſtello in Ciuitate Ferrariæ, & recognouerit pirra, nihilominus eius aſ-
9 ſertio non operatur contra dd. DD. N. & N. eo quod dederunt authorem, &
ſunt in bona fide *ex Farin. d. q. 177. nu. 12. & ſeq.*

Ex proc. autem defenſiuo ſubſecuto cõſtat D. B. atteſtantem omnibus Aurificibus
Ciuitatis prætenſum furtum denunciaſſe, & bollettinum dediſſe, eſſe nedum
mendacem, quod ſufficit ad eum repellendum *Seraphin. deciſ. 1069. nu. 1.* ſed &
10 falſum, cum fuerit probatum prætenſum bollettinum, nec dediſſe, nec notifi-
caſſe omnibus aurificibus, & falſitatem aſſeueraui in duabus depoſitionibus,
vt probant D. Gandulphus proceſſ. defenſ. fol. 127. & 135. Rouelia dicto proc.
fol. 184. 186. Bonettus fol. 205. verſ. & 207. Riua fol. 231. & ſeq. Bruſa
fol.

fol. 277. & seq. in tantum, vt ex depositionibus contrarium asserentium dica-
11 tur de falso conuictus, vt in *decis. coram Reuerendiss. Lita 100. nu. 1. inter crimin. Farinac. tom. 2.* Et tanto magis, quia ad conuincen. testem de falso non solum
probant testes omni exceptione maiores, & in numero quinque, prout supradi-
cti inducti à DD. N. & N. legitur enim *ex ore Dei, in ore duorum, vel trium stat om-
ne verbum habetur in cap. cum esses extr. de testamen. Cepol. in Crimin. cons. 61. num. 7.*
12 Imo sufficere argumenta, & præsumptiones dixerunt Doctores, & nempè *Felin.*
13 *in c. afferte nu. 6. extr. de præsumpt. Farin. q. 67. nu. 75.* dicens in fine, quod sola falsi
suspicio tollit fidem Testi, imò nec ipse B. poterit euitare pœnam falsi, cum non
attendatur effectus, sed affectus *Marsil. cons. 27. nu. 17.* triplicem enim fecit defor-
mitatem, Periurij, Iniustitiæ, & Mendacij *Peguer. decis. 19. nu. 2.*

Concurrit etiam inimicitia inter D. B. & N. de qua deponunt Ill. DD. Equ. Ludo-
14 uicus Luccatellus Proc. defens. fol. 160. & 163. & D. Io. Antonius Bonettus et-
iam in proc. fol. 202. & 205. & sunt contestes de verbis iniuriosis inter eos, quo
circa, nec ex hoc probat. *c. meminimus extr. de accusat. c. si testes 4. q. 2. Ancar. cons.
249.* quem sequitur, & approbat *Cravet. cons. 6. nu. 32. Reuerendissimus Ortembergh.
in decis. 294. in d. tom. 2. crimin. Farin. nu. 1.*

Non enim est omittendum d. B. esse interessatum vti amicum domesticum, & fa-
miliarem, & affectionem habentem ad causam, & solitum aurificem DD Accu-
satorum, & qui in se onus sumpserat publicādi omnibus aurificibus bollettinum,
15 quod non fecit, vt supra; & sic etiam tractet de se exonerando *l. omnibus C. de
testib. l. nullus ff. de testib. Bald. cons. 10. nu. 5. lib. 5. Cæsar de Grassis decis. 72. nu. 7.
Farin. q. 60. nu. 2. & nu. 18. & 19. Rota Genua decis. 94. nu. 1. & decis. 208. nu. 2.*

Fuit etiam probatum multas reperiri Margaritas eiusdem ordinis, & qualitatis,
& esse difficillimum recognoscere gemmas, etiam si sint à brachio, & in filis
brachiorum, fuisseque solitum apponi 400. 500. & 600. in tantum, vt quis non
possit dicere, & hæc sunt hæ, quæ disputantur, ita affirmant Dom. Gaspar d.
process. fol. 296. ver. & D. Prandus fol. 347. non ergo potest dici de identitate
16 constare, cum omnis in hoc probatio dicatur æquiuoca, & reijcienda sit, nec re-
leuet *l. non hoc C. vnde legitimi c. in præsentia de probatio.* & ibi notant *Odofred. Bald.
& cæteri.* dicentes talem probationem debere concludere, & identitatem nullo
17 modo admitti, si expressè non sit probata, quando agitur, vt in casu nostro, Vt
quis in pœnam incidat *Muscard. concl. 884. nu. 5.* & propter multam similitudi-
nem, quam cū alijs eiusdē speciei, quæ reperiuntur habent, difficilis est recogni-
tio *Bart. in tract. testimoniorum nu. 30.* adducens in exemplum id Salamonis circa
recognitionem infantis à duabus mulieribus pro filio prætensi, facit etiam *Bald.
in tract. circa materiam testium vers. conuenticulam nu. 2.*

Nec facit id, quod asseritur DD. N. & N. finxisse Gemmas vēdidisse Philippo Ma-
riæ, cum esset mortuus, nec minus D. Filippus Maria esset solitus sine Patre ne-
gotiari, vt ipse Pater in depositiune asseruit, Nàm primo de venditione eidem
Filippo Mariæ facta, & de verbis occasionē venditionis inter partes prolatis
constat per depositionem Bonetti d. process. defens. fol. 211. vers. qui licet sit
vnicus, nihilominus probat, cum agatur de actu, in quo difficile est plures adhi-
18 bere testes, & magis id comprobat, nam Mercatores aurifices, & similes venden-
tes pecunia contanti, non solent testes adhibere aliàs id difficillimum esset, no-
tant *DD. in l. 1. §. etiam ff. de verb. oblig.* & post *Marl. & Iacobum Portium* dixit *Mastard.
in præfatione q. 11. nu. 18. Farin. q. 63. nu. 38.* & accedente iuramento eorumdem
N. N. id voluit *Specul. in tit. de teste nu. 8. vers. etiam credetur.*

Fuit quoq; probatum Philippum Mariam primo esse decoctum, Ita Roueglia
19 Processi prædicto fol.169. Bretta fol. 310. Fracassatus fol.338. & sic infamem,
& facilem ad mentiendum *Bald. cons.400.nu.3. lib.5. eadem Rota Genuæ decis.2.nu.
94.* & ideirco eidem non est credendum, nec aliquid probat in Criminalibus
*Crot. in tract. de testib. in rub. in causis crimin. nu.30. Mascard. concl.738. nu.1. Farin.
q.56.nu.447.*

Secundò fuit etiam probatũ d. Patrem Filippi Mariæ falsum deposuisse, dum dixit
filium sine eo non fuisse solitum negotiari, nàm conuincitur primo per D. Balza-
num d. processi. fol. 146. Rouegliam fol. 182. 183. & fol. 191. & Bretram fol.
312. 314. 320. & 321. Illust. Co. Lignanum fol.379. qui omnes affirmant secum
separatim tractasse, & fuisse solitum etiam per mundum in diuersis Regionibus
negotiari, & mediatorem in Ciuitate Bononiæ extitisse pro vendendis gemmis,
& alijs similibus, qui cum sint in hoc contestes, plenissimæ probant, etiam si duo
20 tantum essent *Bart. in l. admonendi nu.48. ff. de iur. iuran. Bald. in l. siv. nu.10. vers.
& scias & nu.14. C. de probation. decis.539. nu.1. & decis.772. nu.1. p.2. in recent.*

Tertiò, quia fuit iussus ex parte Perill. & Excellentiss. D. Iudicis ad instantiam eo-
21 rumdem DD N. & N. vt se præsenter, & noluit comparere, & subijcere se inter-
rogatorijs, in tantum vt habeatur pro non examinato, imò & pro doloso *Bart.
in tract. ad reprobationem testium nu.71. & seq. Nel. post Bald. & Io. Andr. in tract. de
testib.* registrar. post *cons. qq. & tract. Bart. nu.99. Farin. q.73. nu.14.* Et melius *post
Boss.* & alios tenuit *Caball. var. resol. Crimin. casu 55. nu.2.*

Addamus ijs omnibus optimam famam eorumdem DD. Querelatorum, quorum
vnus est octuagenarius, probatam per plures testes, & respectu dicti octua-
genarij per eundem B. testem Partis Aduersæ d proc. fol.59. qui cum sit appro-
22 batus à parte in hoc reprobari non potest vulgata *l. si quis testibus C. de test.* &
quod idem D. N. semper certioratus de rebus furatis à DD rerum furatarum,
illicò reuelauit illis, quibus fuerunt derobatæ, vt affirmant D. Alexander Bon-
nasius fol. 362. Illust. D. Co. Constantius Bentiuolus fol. 372. D. Vincentius
Ghisellus fol.402. ex ijs enim tollitur omnis exaduerso sinistra opinio *Grat. cons.
57. nu.23. lib.2.* Addamus etiam Gemmas, & Pirra publicè, & palam fuisse em-
pta, & tenta, adeoquod non præsumatur scientia rei furatæ *Farin q.177. nu.25.*

Non enim est omittenda renunciatio querelæ factæ d. Bartolomeo, saluo iure pro
recuperandis ab eo rebus, in tantum, vt lis dicatur finita, vt per omnes scriben-
23 tes in *l. postquam litis C. de pactis*, nec dari regressum post renunciationem probat
tex. in l destitisse cum ibi not. ff. de Iudicijs l. qui destitit. ff. ad Trebel. & in *l. accusatis C.
qui accus. non poss.* ex hoc, quia actio semel extincta non reuiuiscit, in tantum, vt
nec minor restitui possit in integrum *Odd. de restitut. in integrum p.1. q.4. nu.69.*

Et ex his certissimè est locus absolutioni, prout &c. Saluo &c.

CONTROVERSIA LXXIIII.

Pro eadem Causa.

SVMMARIVM.

EMptor rei furatæ tenetur restituere, vel si non habet indicare rem detinentem, nu.1. declara, num. 6. & 7. & nu.11.

Iudex non potest procedere in criminalibus, non constito de corpore delicti, nu. 2.

Scientia non præsumitur, nu. 3.

Maximè si agatur criminaliter, nu. 4.

Quādo extant plures res eiusdem qualitatis, non potest dici probata identitas, nu. 5.

Emens rem furatā bona fide, non tenetur ad custodiam, nu. 8. & 11.

Tex. in c. qui cum fure, ext. de furtis, & in l. ciuili C. eod. declaratur, nu. 9. & nu. 15.

Text. in l. si creditor C. de pignor. act. declaratur, nu. 10.

Continuata possessio non præsumitur, quando allegatur ad damnum eius, qui possidet, nu. 12.

Occultatio malitiosa non præsumitur, nu. 13.

Tex. in l. 2. §. diuus ff. de iure fisci declaratur, nu. 14.

Emens rem furatam tenetur docere, à quo illam emerit, vt furti præsumptionem excludat, nu. 16.

Existentia rei furatæ est probanda per allegantem, nu. 18.

Emens rem furatā bona fide, & illam vendens, non tenetur restituere pretium, nu. 19.

Rei vendicatio non datur contra eum, qui dolo desijt possidere, quando ante litem contestatam desijt possidere, nu. 20.

Testis vnicus sufficit ad detegēdam innocentiam inquisiti, nu. 21. etiam si sit inhabilis, nu. 22.

Non dicitur testem examinandum non esse extra articulos, quando articuli fuerunt producti cum clausula, omni meliori &c. & quando simpliciter iurauit dicere veritatem, n. 23.

Testis potest se corrigere, antequam recedat à loco examinis, nu. 24.

Habitantes in domo præsumuntur præsentes gestis in domo, nu. 25.

Testes sunt concordandi, etiam si vnus dixerit interfuisse, & alius non, nam potest esse, quod vnus intellexerit de præsentia corporali, & alius de intellectuali, nu. 25.

Testiū dicta non sunt cauillanda, n. 26.

In criminalibus probationes debent esse luce meridiana clariores, nu. 27.

Excluditur sciētia furti, dum quis fuit solitus alia furta certiorare, nu. 28.

Et quādo quis in apothecæ monstra retinet rem furatam, nu. 29. & 30.

Aurifices, & Mercatores non tenentur exprimere, à quibus emerint, etiam si res furtiua penes eos reperiatur, nu. 30.

Adsit Deus, & Virgo.

Erillustris, & Excellentissimus D. Auditor in hac causa criminali de pluribus dubitat cōtra DD. N. & N. & primò, quod licet ijdem N. & N. Margheritas post festū S. Bartholomæi emerint, nihilominus ad earum restitutionem teneantur, vel saltem Indicare, vbi reperiuntur, per *tex. in c. cum fure ext. de furtis*, & quatenus non fiat Indicatio, 1 dixit præsumendum esse illas per ipsos possideri, vel dolo desijsse possidere, per *tex. in l. si creditor C. de pignor.* imò malitiosè occultasse *glos. in l. 2. C. de eden.* & alijs adductis, minusq; dixit operari, qd̄ allegetur illas tradidisse Phi-

lippo Mariæ N. cum in hoc plena traditionis probatio requiratur, cum non sufficiat talis nominatio, & subtilizando sibi suasit non probari, ex attestatione Bonetti ad defensam dd. DD. N. & N. examinati, primò, quia vnicus *c. admonere 33. q. 2.* Secundò, domesticus eiusdem N. & in illius apotheca operarius *l. fin. ff. de testib.* & tantò magis, quia tractat de se exonerando, quia per Bollettinum sibi præsentatum constabat, Margaritas, si tunc penes N. fuissent erat ipse N. astrictus illas reuelare, & quia ex pluribus præsumitur cognosci contrarius, & ex his motiuis præsupposuit posse deuenire ad Condemnationem eorumdem N. & N. absq; alia probatione, dicens de dolo, & fraude satis constare, eo quod solus D. N. die 24. Augusti festi S. Bartholomæi dd. Margheritas emit, Intantum, vt sit impossibile, quod easdem Margaritas vendiderint d. Philippo Mariæ tempore per eos expresso, & dixit alios testes examinatos de falsitate in pluribus esse conuictos.

Hæc, ni fallor, sunt ea, quæ contra dd. DD. N & N. allegantur, quibus sigillatim respondetur, prius aduertendo, quod in casu nostro non constat, vt alias diximus
2 de delicto, sine quo accusatio, seu querela procedere non potest, notant *DD.* in *l. licitatio §. quod illicitè ff. de publican. & vectig. Bart. in l. 1. C. quando ciuilis actio crimin. &c. & in l. fin. ff. de priu tis delictis;* & de Iure municipali extat *Stat. nostrum crim. lib. 5. rub. 2.* de personis, quæ accusare possunt in princ. ibi, *de quolibet crim. publico, vel priuato &c.* Querela enim legitur sub die 19. Septembris, continens, quod scienter ijdem DD. N. & N. emerunt scienter rem furatam, & petitur eos puniri, process. off. fol. 443. talis tamen scientia non probatur, nec minus præsumitur
3 *l. verius ff. de probat.* & alias super hoc expressis addo *Mohed. decis. 4. de probat. n. 1. &*
4 *seq. Serafin. decis. 133. nu. 2. & Crescentius* ab eo allegatus, eo magis in pænalibus, & criminalibus *§. si quis autem, & §. hinc nobis in fine, vers. si verò expressum, in auth. de hæred. & falcidia. Surd. cons. 328. nu. 29. lib. 3. Idem Serafin.* post plures *decis. 991. nu. 2. Bertazol. cons. crimin. 319. nu. 12. lib. 2. Farinac. cons. 125. nu. 8. lib. 2. in Crimin. Penia decis. 151. lib. 2. decis. Crimin, collectarum per Farinacium*, & nouissimè *Gratian. in disscept. Forensibus c. 625. nu. 11. & c. 707. nu. 13. & 15.* qui omnes affirmant scientiam non præsumi etiam aliquibus præcedentibus coniecturis, minusq; constat gem-
5 mas fuisse eas, quæ derobatæ prætenduntur, maximè, quia Testes examinati dixerunt plures reperiri eiusdem numeri, & qualitatis *Bart. in tract. testimoniorum nu. 30. Bald. in tract. circa materiam testium, vers. conuenticulam num. 2. Dec. cons. 101. Crauet. cons. 244. nu. 2. Mascard. concl. 497. nu. 5. & 6.* & in criminalibus non præsumi Identitatem, post alios dixit *Foler. in cons. Crimin. 140. num. 17. lib. 1. diuers.* ex tali igitur æquiuoca probatione non potuit procedi, *Idem Mascard. concl. 884. nu. 5.* & omnia redduntur nulla, ad *tex. in l. 1. ff. ad Sen. Cons. Sylan.* non erunt ergo obli-
6 gati ijdem N. & N. prætensas Margheritas restituere, minusq; Indicare, licet ex eorum mera benignitare expresserint vendidisse Philippo Mariæ, N. Nemo .n. cogitur dare, quod non habet, & sic non possunt eas penes se non existētes DD. Accusatoribus tradere, & sat est se negare illas habere *Bart. ex adu. allegat. in l. siue possideris num. 5. C. de probat.* & ibi, etiam *Bald. nu. 1. vers. aut ille, qui olim possedit, &*
7 *Castr. nu. 9. Alciat. de præsumpt. reg. 2. cap. 21. nu. 6.* nec minus tenebantur nominare, cui rem furto suppositam tradiderint, cum sint Homines probatæ famæ, & optimæ conditionis, vt distinguendo opiniones affirmat *Aug. Ariminensis ad Ang. de Maleficijs in tit. etiam testem calestem fuerat atam nu. 19.* probat etiam *tex. in l. non omnes §. à Barbaris ff. de re milit.* & hanc esse communem opinionem, post *Cyn.* dixit *Aufrer. ad Capellam Tolosanam decis. 151. vers. sicus si erat bona fama Menoch. de præsumpt.*

ſumpt.lib.5.præſumpt.29. nu. 4. minuſq; rem mobilem ſurtiuam bona fide emptam
8 quis tenetur ad cuſtodiam *Alciat. d.c.21. nu.9.* dicens id clarum eſſe, cũ non aga-
tur de commodo poſſidentis.
9 Nec prædictis contradicit *tex. in c. qui cum fure* exaduerſo allegatus *ex. de furtis* lo-
quitur.n.ibi I. C. de participatione furti ob lucrum à fure conſecutum, ibi, *qui
cum fure partitur, occidit animam ſuam*, ibiq; id aduertit *Abb.* dicens, non.n.eſt lici-
tum aliquid capere à fure, vt non Indicetur, vel occultetur.
Nec facit *tex.in l.ciuile C.de furtis, & ser.corrupto*, nam loquitur ex Vrbanitate, & de
Indicatione furis, non autem, quod quis aſtringatur, vt probant *Gloſ.& DD.* In-
ter quos *Sicardus nu.7.*
Refutatur etiam, id quod dicitur, quod cum non Indicent de præſenti, vbi Mar-
10 gheritæ reperiantur, præſumantur hodie illas poſſidere, vel dolo deſijſſe poſſi-
dere, eo quod *tex.* in hoc exaduerſo ponderatus in *l.ſi Creditor C.de pignor.act.* lo-
quitur de eo, qui eſt in culpa, & extra terminos noſtros, & *Salicet.* pariter addu-
ctus in *l.non Ignorabit.nu.* 4. *C.ad exhiben.* requirit poſſeſſionem de tempore ceptæ
11 litis, & quod quis ex poſt dolo deſierit poſſidere, non.n.ipſe affirmat bona fide
ementem præſumi ex poſt dolo deſijſſe poſſidere, & contra *Abb.* opinionem, &
ſequacium *in c.cum ad ſedem de reſt.ſpoliat.* ſtat communis opinio, vt in Indiuiduo
probat *Alciat.d.reg.2.cap.21.nu.6.verſ.ſecundus caſus*, & melius *Menoch.in dict.præ-
ſumpt.64. lib. 6. nu.* 38. dicens præciſa verba *non.n.poteſt quis aſſerere ille olim poſſi-
12 dit, ergo etiam nunc poſſidet, & nu.* 39. dixit præſumptionem continuatæ poſſeſſio-
nis non præſumi, quando allegatur poſſeſſio ad damnum eius, qui olim poſſedit,
& in puncto, quando non conſtat de poſſeſſione de præterito, niſi per Confeſſio-
nem partis, vt non Inferatur, quod de præſenti poſſideat, cũ cõfeſſio de tempore
13 ad tempus non poſſit Inferri, nec præſumitur malitioſa occultatio, probat *gloſ.in
l.2.in verbo exhiberi C.de eden.* eo quod *tex.* loquitur extra terminos allegatos, nec
14 id probat alius *tex.* memoratus *in l.2. in §. item ff.de iure fiſc.*, nam loquitur de
eo qui penes ſe habet [illegible] nenta, nec vellit ea exhibere fiſco, ita ibi decla-
rant. *Albericus & alij*, ita etiam ponderatur *gloſ. in l.3. ſ. de eden. & ib. Odo-
fred. Angel. & cæteri* loquentes de probationibus fiſci fauore exhibendis, & *Fa-
rinac. conſ.129.nu.7.lib.2.* loquitur fauore Eccleſiæ, & ſic non applicantur: Non
ergo credimus eoſdem D.D. N. & N. teneri concludenter probare ſe dictas mar-
15 gheritas Philippo Mariæ N. tradidiſſe, quia nec id probant *tex. allegati in d. c.
cum fure, nec in l.maiorem C. ad l. Corneliam de falſis, nec Alex. conſ.* 206. *lib.6. nu.5.
nec Farinac. d. conſ.129. nu.4.lib 2. nec Maſcard. concl.833. nu.12. & ſeq.* nec alij ad
hanc opinionem probandam adducti, ipſi enim ſolum concludunt, quod ſi penes
aliquem res furata reperiatur, tenetur indicare *furem*, vel plenè docere ab eo
rem furatam habuiſſe ad tollendam omnem ſuſpicionem, quæ contra ipſum poſ-
ſet haberi de furto, & id etiam probat *tex.in l.qui vas §. qui furem nouit ff de furtis.*
Sat enim fuit docuiſſe eas emiſſe à Piſtello, prout & ille confeſſus fuit, dicens &
ipſe illas emiſſe à Gratiano Aurifice in Ciuitate Ferrariæ proc. offenſ. fol. 340.
16 ex his ergo detecta eſt eorum innocentia, & omnis furti præſumptio ceſſat, aliud
.n. eſt, quod quis alleget authorem rei furatæ, nec de authore doceat, aliud.n.
eſt, quod quis authorem det, qui cõfiteatur venditionem eiuſdem rei, vt ſuppo-
nitur furatæ, vt in caſu noſtro, vnde vanum eſt dicere, quod ipſi N. & N. qui
17 bona fide emerunt, teneantur illas reſtituere, cum penes ſe non reperiantur, &
quorum aſſertioni ſtandum eſt ſecundum *communem Theologorum, & Canoniſtarum
opinionem, Didac. in c.peccatum de reg.Iur.in 6.& in tit.de reſtit.in 3.parte nu.3.* quem

refert,& sequitur *Iul.Clar.in §.furtum nu.26.*& ibi *Baiard.in addit.nu.128.vers.*Item
adde,omnes.n.loquuntur, quando res furata extat *Farinac.q.177. num. 49. vers.*
Hoc tamen procedit, & pluresnumeris sequent. allegat. reprobans contrarium te-
18 nentes, & talis existentiæ conditio per allegantem debet probari *Pacian. de pro-*
bat.cap.7.lib.1.nu.1.& seq.& nu. 41. & in terminis terminantibus *Ludouicus Cerbo-*
nius in tract.de restit.quæst.74. vers. si Dominus sciret, cum ergo bona fides de tem-
pore venditionis factæ dicto Philippo Mariæ duraret, cum ante festum S. Bar-
tholomæi non essent præsentata bollettina significantia Margheritas fuisse de-
robatas, non tenentur, nec in foro fori, nec in foro Poli facere restitutionem.
Siluester in verbo restitutio 3.nu.7.vers.1.quia ea durante, & vers. 3. ibi etsi rem alienauit
19 *venditione, vel aliter, non tenetur reddere pretiũ,quia dolo non desijt possidere,& pretium*
ex re furtiua non est furtiuum, per tex. in d.l. qui vos ff de furtis, sustinens, quod quis
non est in mala fide vendens, dubitãs ne res sit furtiua, Idem etiam probat Idem
Cerbonius loco de quo supra vers.nona concl.& vers.decima conclusio. Quamuis igitur ip-
sis sufficeret dicere se non habere, attamen nominarunt d. Philippum Mariam,
qui ab eis emit, & Pistellum, à quibus ipsi emerunt.

Imò nec dari rei vendicationem contra eum, qui dolo desijt possidere, si ante litem
20 contestatam desijt, dixit *Ab.in c.1.in secunda oppos.ex.de alien. Iud. Mut.causa fa-*
cta Iason.in §.omnium Inst.de act.nu.78.Valacia in decis. Lucen.151.vers. & quamuis
articulauerit. Non igitur erit disputandum, an Bonetto credendum sit, cum sit
21 vnicus, quamuis vnicus ad detegendam inquisiti innocentiam *probet Alex.cons.*
*115.propè finem lib.2.Anchar.cons.283.*quem refert, & sequitur *Craneta cons. 2.nu.*
16.& post plures affirmat *Farinac.q.55.& q.63.nu.42.& 43.* eo magis, dum iura-
uit dicere veritatem *Nel.de Testib.nu.45.*nec facit, quod sit operarius, quia nihi-
lominus à testificando non est repellendus, cum habitet extra domum eorum,
qui eum induxerunt, ita post *Crot.dixit Put.decis.4.nu.5.& seq.secundam antiquam*
22 *impress.lib.1.*& quod est mirandum hoc casu etiam inhabilis admittitur *Gratian.in*
*discept.cap.374.nu.10.Cranet.d.cons.2.nu.10.*adducens concordantes, & testem
familiarem de his, quæ fiunt domi, & in apotheca esse habilem *probat tex.in l.*
etiam, vbi DD.C.de Test.Benintend.decis 43.nu.4.Gratian.d.c.374.nu.12.& 13. Ma-
scard.concl.1359.nu.7.Oran.decis.35.p.2.in Decis.crim.per Farinaccium recollectis.
Nec potui colligere in ipso aliquam considerari posse contrarietatem, & quod
23 extra articulos deposuerit, nam articuli fuerunt producti, & institutum iura-
ri recipi, & examinari testes omni meliori modo &c. ad notata nouissimè per
August.Barbos.de clausulis clausula 52.nu.4.& 5. maximè dum id, quod deponitur
facit ad causam, vt de connexis, & dependentibus ab articulo dixerunt *Mascardi*
post Angel.concl.1365.nu.4.Idem Nel.de Testib.nu.67.& Farinac.q.71.nu.5. & hoc
etiam, quia simpliciter iurauit dicere veritatem, vt aduertit idem *Farinac.ibi nu.*
16.& 18.& etiam *Mascar.eod.loco nu.7.*

Excluditur etiam omnis considerata contrarietas eodem instanti, eo quod non da-
24 tur in eodem examine antequam quis recedat à Iudice, cum possit se corrigere
Bos.in tit.de publicat.process.nu.29.& 32.& in puncto *Didac.var.resol.lib.2.c.13 vers.*
cæterum si testis Farinac.q.75.nu.229.

Nec dicatur D. N. affirmasse neminem fuisse præsentem venditioni, quia non in-
tellexit de ijs, qui continuè inseruiunt, & semper in Apotheca astant, sed de
personis extraneis, quia ibi inseruientes semper præsumuntur præsentes *DD.*
in c. cum tamen extra de Testib. nec per hoc consideratur aliqua contrarietas inter
N. & Bonettum, ita post *Diuum Thomam dixit Franciscus Curt.in tract.de Testib.in 6.*
concl.

concl.nu.29. Imò si vnus testis deposuerit, alium fuisse præsentem, & alter neget, probant tamen, & sunt concordandi, nam potest esse, quod vnus intellexerit de præsentia intellectuali, & alter de præsentia corporali, vt puta vnus fuerit præ-
25 sens corpore, non autem intellectu, aliud cogitans, & aliud in mente habens *Bald. in l. testium nu. 9. C. de Testib. Alex. cons. 190. nu. 6. & nu. 8. lib. 7.* Ita post plures affirmauit *Mars. in sing. 408.* vbi contrarijs respondet *Bu sat. cons. 33. n. 21. Petr. de fideicom. q. 12. nu. 1132.* Id etiam videtur probare *glos. in c. arcaldus 8. q. 3. in verbo me sciente*, vbi habetur, quod & si testis iuret non vidisse, debet intelligi, quod ipse animaduerterit *Curt. d. concl. 57. in d. tract. de testib. Tindar. in tract. part. et de testib. in §. & ista quæstio nu. 3.* & abundè *Nel. loco quo supra nu. 230.* Non .n. cauillan-
26 da, vel calumnianda sunt testium examina *Bald. in c. personas ext. de testib. Curt. in tract. de testib. nu. 113. Mantica decis. 190. nu. 2. Farinac. quæst. 65. nu. 74.* Nec faciunt contrarietates, si veræ essent, cum sint valdè remotæ *Iodoc. in praxi crimin.*
27 *c. 36. nu. 12.* & in criminalibus probationes debent esse luce meridiana clariores, ad hoc, vt quod possit condemnari *tex. est in l. sciant C. de probat. & in l. absentem ff. de pœnis, Spec. in tit. de teste in §. nunc tractemus nu. 6 vers. quid si criminaliter, Mascard. concl. 1155. nu. 12. & concl. 1304. nu. 19.*

Nec dicatur varius D. N. eo sub prætextu, quia primò dixerit D. Phillippum Mattiam emisse, & in secundu constituto dixerit se fuisse mediatorem, quia vtrumq; dictum sustinetur, emit enim d. N. & idem est, qui apothecam retinet apertam *Rota Genuæ decis. 13. nu. 17. & decis. 127. num. 8.* & sic alter N. octuagenarius ex post declarauit.

Concludo igitur cum *Bos. in tit. de indicijs, & consider. ante torturam nu. 55.* nec minimam potuisse contra dd. querelatos oriri suspicionem, nec est omitten. quod B. testis à querelantibus inductus affirmat dd. DD. N. & N. esse probatæ vitæ, adeout eius attestatio non possit reprobari *l. si quis testibus C. de testib.* & d. alterum
28 N. semper fuisse solitum in actu certiorationis furtorum denunciare res furatas officio criminali, quod & affirmant Illustriss. Co. Constantius Bentiuolus, D. Vincentius Ghisellius, & D. Alexander Bonuasius, ad trad. per *Gratum cons. 57. nu. 23. lib. 2.* vt in præcedenti Contr. dixi. Tolliturq; omnis sinistra opinio eo, quod si N. fuisset certioratus de furto, nec Margheritas, nec Petra in mõstra suæ apothecæ retinuisset, prout retinuit, cum ab omnibus transeuntibus videri pos-
29 sent, probat *Roland. cons. 45. nu. 25 lib. 1.* & in terminis non posse suspicari contra eum, penes quem reperitur res furata, si in publico retineatur, decisum fuit in *Regio Consilio Cathalaniæ*, vt affirmat *Pegu ra decis. 73. nu. 3. Farinac. quæst. 177. nu. 25.* Quare locus est absolutioni, maximè, quia DD volentes induci suspicionem, quando non datur author, qui rem furtiuam tradidit, non loquuntur de Aurifi-
30 cibus, Mercatoribus & similibus, nam minimè astringi possunt dicere à quibus emerint, siue bonæ, siue malæ sint famæ, nec contra eos suspicio aliqua datur *Clar. in §. fin. q. 21 nu. 41.* & post *Bonifacium dixit Farinac. q. 175. nu. 9. in fine*, & in puncto de Strazarolis Bonon. loquitur *Angel. in tract. de Malef. in rub. & vestem sabellem sideratam n. 29. ad finem*, & si aliter diceretur, ipsi non essent securi negotiari. Addamus furem reperiri in fortijs Curiæ, cui Accusatores pepercerunt, saluo Iure recuperandi res furatas, quare non solum est locus absolutioni, sed aduersariorum in expensis condemnationi, saluo tamen &c.

CONTROVERSIA LXXIV.
Pro M. D. Cornelio de Bertis Iun.

SVMMARIVM.

GRauamen non potest imponi in legitima filio debita, nu. 1.

Pater potest instituere filium in tota hæreditate, cum onere, quod renunciet legitimæ fauore substitutorum, vel eum in legitima tantum instituere, nu. 2.

Et filius hæreditatem acceptando, subijcit etiam portionem legitimæ fideicommisso à Patre instituto, nu. 3.

Ex immixtione in bonis Patris per filiũ dicitur acceptata hæreditas, cum grauamine renunciationis legitimæ, n. 4.

Scriptura munita duobus testibus, iunctis adminiculis, probat contra creditorem habentem Instrumentum posterius, nu. 5.

L. scripturas C. qui potiores in pignore habeantur, declaratur, nu. 6.

Statutum Bonon. in rub. quod scriptis, & libris Mercatorum S. declarãtes, non tollit dispositionem iuris communis, nu. 7.

Adsit Deus, & Virgo.

MAgnificus D. Cornelius de Bertis dum viueret Primarius in Ciuitate hac nostra Bononiæ Causidicus, vt affirmat *Scap. de Iure non scripto lib. 3. cap. 25. nu. 6.* in suo vltimo cum quo obijt testamento, omissis pluribus legatis, instituit hæredem vniuersalem D. Io. Baptistam eius filium legitimum, & naturalem, cui D. Ioanni Baptistæ quandocumq; decedenti cum filijs masculis legitimis, & naturalibus illi substituit filios masculos, & illis quandocumq; decedentibus illorum filios masculos, & descendentes in infinitum, iuxta graduum prærogatiuam vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum; Prohibuitque dicto Dom. Io. Baptistæ, & eius filijs, & descendentibus prædictis alienationem quorumcunque bonorum ipsius Testatoris, & quemuis contractum tam inter viuos, quam ex causa mortis, quo mediante distraherentur, & alienarentur quouis titulo, & causa, bona ipsius Testatoris, quia in effectu voluit omnia bona sua permanere, & stare debere in agnatione sua, & inter institutos, & substitutos in perpetuum, ita vt hoc intelligatur fideicommissum simplex, & absolutum, & nullatenus in casu alienationis; Prohibuitq; d. D. Io. Baptistæ detractionem cuiuscumq; legitimæ Trebellianicæ, & cuiuslibet alterius portionis sibi de Iure debitæ, & pro maiori robore, & firmitate mandauit, quod d. D. Ioannes Baptista deberet infra mensem proximum à die mortis d. Testatoris, renuntiasse, & renuntiare cum Iuramento, & alijs solemnitatibus requisitis detractioni ipsius legitimæ, & trebellianicæ, & testamentum prædictum acceptare, & ipso non acceptante, illum hæreditate, & bonis ipsius D. Testatoris priuauit, & quamcumq; institutionem de-

co,

eo, & eius filijs factam reuocauit, & ipsi D. Io. Baptistæ solum iure institutionis reliquit legitimam in bonis ipsius Testatoris, & tali casu in residuo bonorum ipsius Testatoris hæredem vniuersalem instituit M. D. Iuniperam eius vxorem, pluresq; alias fecit substitutiones.

Mortuo d. Testatore, d. D. Io. Baptista eius filius, nec infra mensem, nec ex post se declarauit, sed in hæreditate paterna absq; Inuentario se immiscuit; Modo quæritur vtrum ipse, seu habentes causam ab eo, possint detrahere dictam legitimam, & an Testator potuerit sic disponere.

1 Et prima facie videtur dicen. quod prohiberi non potuerit, nec minus imponi grauamen in legitima filio debita, *l. quoniam in prioribus C. de inoff. testamento*, & habetur in *decis. 35. nu. 2. parte 6. diuers. & attestatur Merlin. in tract. de legitima lib. 3. tit. 2. q. 2. & alijs seqq.* Contrarium tamen in casu nostro videtur dicen. eo quia Testator noluit aliter priuare d. D. Io. Baptistam sua legitima, aut aliquo onere eum

2 grauare, sed voluit, quod idem D. Io. Baptista haberet, vel legitimam suam purè, & simpliciter, & absq; alio onere, vel reliquum suæ hæreditatis cum onere fideicommissi, dicens, quod si d. fideicommisso super d. tota hæreditate nollet contentari, eum tantum instituebat in legitima de Iure debita, & sic patet, quod idem D. Testator in arbitrio eiusd. D. Io. Baptistæ posuit quid ex præd. vellet, disposuit tamen, quod vno tantum contentaretur, prout ei placeret, & consequenter absq; aliqua hæsitatione voluit, quod si hæreditatem acceptaret, non haberet legitimam, sed totam hæreditatem cum onere fideicommissi.

Stante modo ista voluntate Testatoris, sequitur, quod nedum reliqua pars hæreditatis habebat in se onus fideicōmissi, sed etiam eius acceptatio habebat onus

3 non petendi legitimam, & idcircò, cum D. Io. Baptista nedum tacitè, sed expressè testamentum ab eo in pluribus instrumentis memoratum, acceptauerit, & sic paternum Testamentum comprobauerit, dicitur tali onere fideicommissi sibi iniuncto consensisse, & ad illud se obligauit, *l. si cui in princ. ff. de condit. & demonstrationibus*, & sic dicitur legitimæ suæ, & omnibus eius iuribus renunciasse cum in eius arbitrio; esset vel legitimam cum suis priuilegijs, & iuribus habere, vel hæreditatem totam consequi, vt doctissimè dixit *Soc. iun. cons. 122. nu. 8. & seqq. lib. 2.* vbi multæ rationes adducuntur *Cur. Iun. cons. 159. lib. 2. nu. 5.* qui sustinet Patrem non fuisse impium contra filium, dum posuit eum in electione, an legitimam purè, & simpliciter, vel totam hæreditatem cum toto fideicommisso acceptare vellet, *Ioseph. Ludouic. post plures in decis. Lucens. 28. nu. 45. & seqq.* qui testatur de cōmuni dicens, quod filius non fraudatur legitima portione, quando ei multum plus relinquitur, quo casu non potest considerari aliquod grauamen, adducēs etiam *Cuch. in tractat. de legitima in §. nullum grauamen admittitur nu. 17.* subiungens acceptationem filij censeri ex immixtione in hæreditate *Dilect. in tractatu de arte Testan. tit. 3. caut. 31. num. 6.* dicens & ipse sufficere immixtionem ad approbationem testamenti, *Amb. Opicionus in l. filiusfamilias §. diui ff. de leg. 1. nu. 44. Cagnol. in l. Papinianus in §. meminisse nu. 17. in fine ff. de inofficioso Testamento Alciat. cons. 493. nu. 4. Marzarius abundè in Epitom. fideicommissi in q. 50. per totam Cephal. cons. 153. nu. 4. vers. 6. & nu. 91. lib. 2. Grammat. cons. ciuil. 145. num. 3. Alexander Raudens. in tract. de Analogis cap. 1. nu. 3. Beroius cons. 93. nu. 13. lib. 2. Oddus cons. 63. nu. 23. Menoch. cons. 71. nu. 9. Peregr. de fid. art. 36. nu. 62. Fachin. contr. Iuris lib. 5. c. 96. per totum*, *vbi rectè hanc opinionem sustinet Mangil. in tract. de Imput. quæst. 118. nu. 4. 5. 6. Merlin. de legitima lib. 3. tit. 2. quæst. 8. nu. 5. & nu. 9. & post infinitos nouissimè Fusar. in quæst. 295. num.* 61. vbi asserit etiam cum *Antonio Gabriel.* esse opinionem magis cōmunem *Franch. decij.*

decis.293.par.2.in fine, & ita pluries tenuit *Sac. Rot. vt in decis.206.nu.4. & in decis. 479.nu.8.& in decis.653.nu.13.part.1. in recent. Beltramin. ad Ludouisium decis. 489. num.27.vers.& vt tilius, & decis.9.part.7.diuers.n.43. Ferentil.ad Burattum decis.922. nu.11.vers.hinc datur Cautela.*

Ad secundum punctum, an D. Cornelius Iunior actor debeat consequi Dotem Dominæ Lauiniæ eius Matris, & sit anterior, itaut hypotheca, & obligatio bonorum Patris incipiat de anno 1591. de mense Maij, quo tempore ol. Mag. DD. Laurentius, & Alexander de Ghetijs fratres obligando se, & sua bona, soluere promiserunt D. Io. Baptistæ eius Patri lib. 7000. modis, & temporibus in scripto priuato expressis pro Dote eiusdem Dominæ Lauiniæ eorum Sororis sponsæ d. D. Io. Baptistæ, & vt in Processu fol. 245. vbi leguntur subscriptiones eiusdem D. Io. Baptistæ dd. DD. de Ghetijs, & duorum Testium, & sic d. D. Cornelius pro dote materna excludat illos de Gattis prætendentes de mense Nouembris eiusdem anni emisse bona, quæ petuntur, & in casu nostro minimè videtur dubitandum, eo quod dicta scriptura reperitur per d. D. Io. Baptistam contra dd. de Ghetijs producta, & super ea præcedente contentioso Iudicio fuit transactum de anno 1593. 29. Martij, & id constat per acta Iudicialia, & Instrumentum, de quibus in process. fol. 240. ad fol. 252. quo casu ex pluribus substinetur hypotheca ab illo die factæ promissionis, vt in scriptura etiam ad præiuditium posterioris habentis Inst. nam stante sub-
5 scriptione duorum testium iuuant nedum acta Iudiciaria, sed quæuis adminicula, vt dicit *Gabr. in concl.10. in tit. ac probat. num.10. & 15.* & eo magis, quia sunt lapsa tempora proponendæ quæstionis, & sicut debitor nunc non posset ipsam exceptionem proponere, ita nec creditores, & habentes causam ab eo per *tex. in l. sicut C de non numerata pec.* vt in indiuiduo dixit *Fulgos. in cons.132.nu 1.* qui loquitur de confessione dotis, prout *Tusch. in lit. S. concl.71. nu 89.* dicens in dubio esse iudicandum pro dote, & sic nec antidata, nec falsitas, vt supponitur, potest argui accedente negocij, & rei verisimilitudine, cum non sit credibile, quod sponsalia fuissent celebrata sine dotis promissione, & valeat argumentum à communiter accidentibus, vt concludit idem *Fulgos. nu.2.* & stantibus adminiculis dari retrotractionem, dixit *Costa in tract. de retrotractis in casu 6. in 8. capite nu.4.*

Dispositio enim d. legis *scripturas* fundata est in suspicione fraudis, quæ per antida-
6 tam committi potest, ne sit in arbitrio solius debitoris, ex priuata scriptura à se longum post interuallum confecta prælato in ea die ius prioris creditoris tollere, vt ibi aduertunt *Doct. & Tiraquel. in tract. de retract. conuentional. §. 1. glos. 7. num.42.* Vnde cessante huiusmodi suspicione, siue per veras, & certas probationes, siue per alias similes circunstantias, & coniecturas, cessat dispositio *d. l.* & præfertur creditor anterior, qui nititur d. scriptura priuata, quæ suum effectũ operatur etiam contra Creditores hypothecarios, & sic refert decisum fuisse per *Sac. Rot. coram Seraph. Gratian. in discept. cap.381. num.7. & seqq.* dicens ad similem probationem admittenda esse adminicula, imò solum Iuramentum suppletorium, cum hoc in casu non agatur de probatione crediti, sed solum de hypotheca, vt *nu. 9. Alexander Trentacinq. variarum Resolut. lib. 2. in tit. de fia instr. resolut. 12. nu.22.* asserens, quod id, quod dicitur in *d. l. scripturas* non fuit introductum pro forma *Marescot. variarum resolut. lib. 1. cap.79. nu.11. & seqq. idem Genua in d. conclus. 2. nu.18. Tusch. in lit. S. conclus. 79. nu.78.* affirmans & ipse sufficere, vt constet de veritate quoquo modo, quia subscriptio trium Testium non est de substantia.

Hic

Hic autem cadunt plures veriſimilitudines.

Primò, quod mulier eſſet tunc nubenda, & conſequenter dotanda.

Secundò, d. ſcriptura fuit de anno ſequenti 1592. 13. Ianuarij producta, & poſtea iubente Iudice recognita ſub die 24. Ianuarij eiuſdem anni, & menſis.

Tertiò, fuit factum iudicium acerrimum, & reſponſum poſitionibus.

Quartò, fuit ſuper eo tranſactum etiam medio Iuramento, & fuit affirmatum d. ſcriptum eſſe verum, & executioni fuit demandatum.

Quintò, eo tunc nulla poterat adduci ſuſpicio fraudis, cum D. Io. Baptiſta etiam in vim Teſtamenti Patris nubere deberet, nec poterat tunc hic caſus diuinari.

Nec aliquid facit *Statutum in rubrica, quod ſcriptis, & libris mercatorum S. declarantes*, quia licet diſponat, quod ſcriptura priuata legitimè recognita habeat vim publici Inſtrumenti à die recognitionis, & quod à dicta die bona ſint obligata, tamen id minimè tollit, quod ex diſpoſitione Iuris continetur, & quod ſcriptum eſt in augumentum, non debet operari diminutionem, vt ibi aduertit *Monterent. in verbo, ſed caue.*

Ex his enim creditur M. D. Cornelium Iuniorem fouere bonum Ius, & bona omnia per Auum tenta deberi, nulla facta deductione, ſaluo tamen &c.

CONTROVERSIA LXXV.

Pro Illuſtriſ. DD. Co. de Pepulis.

SVMMARIVM.

Fideicommiſſa in contractu, & donatione, imò in epiſtolis conſtitui poſſunt, nu. 1.

Contrarium declaratur, nu. 2.

Si verba concepta obuentionem bonorũ, & ſucceſſionem importent, nu. 3.

Fideicommiſſum in contractu non ſuſtinetur, ſi quinque teſtes in inſtrumento non interuenerint, nu. 4.

Aliud eſt, quod oratio ſit coniuncta, vel ſeparata, nu. 5.

Legitimatus habetur, ac ſi natus eſſet quis in matrimonio, nu. 6.

Secus ſi conſtet de voluntate contraria diſponentis, nu. 7.

Quiſque ſibi, & poſteris ſuis perſpexiſſe cenſetur, nu. 8.

Clauſula, ſine praeiuditio, operatur, ne fiat praeiuditium debentibus ſuccedere ex iure de praeterito, nu. 9.

Legitimatus eſt incapax emphiteuſis eccleſiaſticae, nu. 10.

Aequale fideicommiſſum per fideicommittentes abſolutè remitti poteſt, nu. 11.

Donatio inter Patrem, & filium poteſt reuocari vſq; ad mortem, nu. 12.

Donans alicui fundum, vt poſt eius mortem ſit Eccleſiae, poterit remittere tale pactum donatario in praeiudiciũ Eccleſiae, nu. 13.

Non tamen fauore matrimonij, quia eſſet circumuentio nubentium, nu. 14.

Tertius ſi eſt in poteſtate prouidentis, itaquod prouidendo ſibi reſultat prouiſionis effectus, poterit prouidens à tali prouiſione recedere, nu. 15.

Contractus ante ratificationem poteſt re-

reuocari, nu. 16.

Clausulæ solitæ apponi in contractibus, censentur potius appositæ ex stilo notariorum, quam ex pacto deliberato, nu. 17.

Donatio inter Patrem, & filium non validatur iuramento, nu. 18.

Maximè cum habeat naturam vltimæ voluntatis, & possit reuocari, nu. 19.

Primus acquirens potest præiudicare filijs, & alijs successoribus, nu. 20.

Adsit Deus, & Virgo.

ANno 1587. die 14. Augusti, Illustriss. DD. Marchio Vgo, mediante Procuratore, & Co. Iacobus, & Ricciardus omnes fratres de Pepulis, in Ciuitate Venetiarum degentes, pro conseruatione, & manutentione nobilissimæ eorum Familiæ, sibi, & eorum, & cuiuslibet ipsorum posteritati, & familiæ, ac masculis descendentibus, prospiciendo per viam pactorum cōcordiæ, ac in vim donationis irreuocabilis inter viuos, voluerunt, disposuerunt, & promiserunt, & quilibet eorum promisit, & conuenit inuicem, & vicissim alter alteri omnia eorum bona &c. reseruata sibi quadam parte ad effectum testandi, peruenire debere post mortem eorum, seu cuiuslibet eorum, si sine filijs masculis, & descēdentibus decesserit, vel eorum, vel cuiuslibet eorum filij masculi, & descendentes sine filijs, & descendentibus masculis, quandocunq; obierint, ad superuiuentem, siue superuiuentes, siue præmortui, & præmortuorum filios, vel descendentes masculos, & ex legitimo matrimonio natos, & non legitimatos ordine quo infra. Itaquod si omnes obierint cum descendentibus, bona cuiuslibet eorum gradatim deueniant in eorum, & cuiuslibet ipsorum descendentes in perpetuum; & deficientibus quandocunq; masculis descendentibus legitimis, vt supra, alicuius, vel aliquorum ex eis, tunc & eo casu bona prædicta deueniat in alterius, & seu aliorum duorum, & ad vtriusq; singulos descendentes, secundum graduum prærogatiuam in stirpes &c. & successiuè deueniant in alios modo quo supra; ita tamen, quod fœminæ semper sint exclusæ.

Et deficientibus masculis legitimis, succedant illegitimi ad hæc ipsorum bona, & ipsorum successionem sufficienter legitimati, ipsorumq; descendentes in totum, vel pro ea parte, quam capere poterunt, & cum alijs substitutionibus, & conditionibus, prout in Instrumento clausulis generalibus roborato, cum quatuor testium præsentia, rogato per Ser Hieronymum Sauinam.

Eodem anno 15. Decembris dd. Illustriss. Fratres, & respectu d. Co. Ricciardi minor 25. annis, cum præsentia Iudicis, & Curatoris, volentes talem conuentionem, & pacta moderare, pepigerunt, & voluerunt licere eisdem tribus tantum de bonis prædictis donare, & distrahere quouis titulo pro valore scut. 12. mill. pro quolibet; residuum verò quodcunq; dd. bonorum conuenerunt eisdem Illustriss. Fratribus, & eorum cuilibet nominatim, non tamen alijs ex vocatis, vel comprehensis in dicto priori Instrumento inter se ipsos tres Fratres nominatim, & non in alios, vel inter alios alienare, dare, cedere, & transferre tam inter viuos, quam in vltima voluntate, & derogarunt prædictæ anteriori conuentioni, & pactis ab eis recedentes, & remittentes inter se iuramēta &c. quoad superius expressa, non quoad reliqua in d. conuentione promissa ex Instrumento rogato Ser Cæsare Furlano.

1588.

1588.23. Nouembris, scientes dd. Illustrifs. DD. Marchio Vgo, & Ricciardus in conuentionibus, donationibus, & mutuis pactis inter ipsos, & d. Illustrifs. D. Co. Iacobum eorum fratrem factis statutum esse, vt liceat sibi, & cuilibet eorum de eorum bonis, & facultatibus liberè disponere, dummodo non extra ipsos tres fratres ex rogitibus d. Furlani volentes vti facultate sibi reseruata vnanimiter, & concorditer ex mutua dilectione, & speciali amore, quibus ijdem Illustrifs. DD. Marchio Vgo, & Co. Ricciardus inuicem se prosequuntur, statuerunt, & conuenerunt etiam in vim irreuocabilis donationis inter viuos, causa mortis, & omni meliori modo &c. quod quandocunque alter ex ipsis Illustrifs. DD. March. Vgone, & Co. Ricciardo decederet sine filijs, vel descendentibus masculis legitimis, & naturalibus, & ex legitimo matrimonio natis, non autem legitimatis, vel decederet cum filijs, aut descendentibus huiusmodi, qui postea quandocunq; decederet absq; filijs, & descendentibus huiusmodi, ita & taliter, quod penitus extincta foret, & esset linea, & descendentia masculina legitima, & naturalis, & nullatenus legitimata, alterius ex ipsis DD. Marc. Vgone, & Co. Ricciardo, & ijs casibus, & eorum quolibet bona illius, cuius linea sic, vt supra extincta esset omnia, & singula præsentia tantum cuiuscumq; generis, & vbilibet sita, vel existentia perueniant, & pertineant, & ipso iure, & facto acquirantur, & prout ex nunc, prout ex tunc, & è contra liberè, & pleno iure in casu, & casibus prædictis quilibet dd. DD. March. & Co. respectiuè omni meliori modo dimisit, & relaxauit alteri superuiuenti, vel alterius prædefuncti filijs, & descendentibus masculis natis ex legitimo matrimonio, non autem legitimatis, quam dimissionem, donationem, & relaxationem ipsi fratres inuicem acceptarunt, & quilibet acceptauit firmis manen. in reliquis ordinatis inter dictos omnes tres fratres ex Instrumento rogato per Sauinam, & voluerunt talem dimissionem, & donationem posse extendi ad consilium Sapientis, vt in Instrumento clausulis solitis, & quinq; testibus roborato, rogato per olim D. Io. Antonium Fontanam.

1591.12. Nouembris ijdem Illustrifs. DD. Marchio Vgo, & Co. Ricciardus in præsentia Vicarij Excellentifs. D. Prætoris ratificarunt supradictam dimissionem, & donationem, & quatenus opus sit inter se donarunt, dimiserunt, & relaxarunt, prout in Instrum. rogato per Mag. D. Herculem Fōtanam, reseruata sibi facultate disponendi de Scutis 10. mill. in vltima voluntate, & vt in alio Instrumento rogato per DD. Antonium Malisardum, & Paulum Zanium, cum interuentu nouem Testium, quod extendi etiam voluerunt ad consilium Sapientis. Quibus se habentibus de pluribus est quærendum.

Primò, an conuentio prima sit attendenda.

Secundò, an naturalis legitimatus sit in ea comprehensus.

Tertiò, an vno ex paciscentibus, & seu donatoribus deficiente absq; natis ex legitimo matrimonio, succedat ex eo filius masculus naturalis legitimatus.

Quartò, an sibi ius irreuocabile sit quæsitum ex d. contractu.

Vel potuerint paciscentes re integra filijs non natis præiudicare, recedendo ab ipso contractu.

Quintò, an potuerint ex post declarare primam suam intentionem.

Et ad primum videtur primam conuentionem esse attendendam, ex quo in contractibus, & donatione fideicommissa relinqui possunt *l. ea lege C. de condit. ob causam l. si ita quis §. ea lege ff. de verbor. obligat.* & vt scripserunt Excellentifs. DD. *Hercules de Clerico, & Cornelius de Canalibus* in eorum consulto *verf. nihilominus contrarium,* quibus addo, quod & in Epistolis, & inter absentes fideicommissum fieri potest *l. & in Epistola C. de fideicommissis.* Imò etiam libello, vel sine scriptura, imò etiam

nutu, vt in *ead. l.* paulo inferius subiungitur, & videtur post plures approbare *Pereg. in tract. de fideic. art. 1. nu. 16.*

His tamen non obstantibus, in casu occurrenti credo contrarium esse deciden. rece-
2 ptissima .n. est opinio, quod ea pacta, per quæ aliqui vocantur ad successi. alicuius, non valent, siue sint simplicia, siue reciproca *l. licet, & l. pactū, quod dotale C. de pactis l. stipulatio hoc modo concepta ff. de verb. oblig. l. ex eo C. de inutil. stipul. l. hæreditas C. de pactis convent. Bart. cons. 212. Curt. Iun. cons. 15. sub nu. 9.* & intantum est verum, vt minus talia pacta producant naturalem obligationem *d. l. ex eo, & d. l. pactum, quod dotale*, vbi *omnes* vno ore, *& d. l. stipul.* vbi *Socin. Iun.* affirmat communem esse opinionem, & nouissimè cum plurium auctoritate approbauit *Gratian. in discept. cap. 470. nu. 4.* dicens id verissimum esse, siue conuentum sit, vt hæreditas detur iure directo, siue per fideicommissum, etiam si extet iuramentum, nedum ex eo, quod inducat votum captandæ mortis, & restringat libertatem testandi, & sit contra bonos mores, sed ex alijs pluribus causis, per *Doctores ab eo allegatos* expressis.

Nec facit, quod dicitur prædicta non procedere, quando agitur de certis bonis, non
3 de vniuersali successione, eo quod dd. Illustriss. Fratres sibi facultatem testandi reseruarunt de certa summa, nam supposito id, quod exaduerso ex *Fusarij* auctoritate adducitur, dicitur non operari si verba concepta obuentionem bonorum, & successionem importent, vt in casu nostro, nam licet admitti posset, quando pactum est restrictum ad certa bona, cum non videatur militare illa ratio, quod facultas testandi sit restricta, attamen militat alia ratio, quæ est finalis, & principalis, quæ pacto induci non potest, vt quis alteri succedat, vel in omnibus, vel in certis tantum bonis, ne confundatur ius vltimæ voluntatis, & contractus, quia inuenti sunt tantum certi modi succedendi, tam in vniuersum, quā in particularibus bonis speciali quadam indulgentia, & dispēsatione, & ita in terminis, quod pactum super certis bonis sit inualidum, quando tamen per verba successionem importantia est conceptum, tenuit *Angel. cons. 66. Corn. cons. 84. lib. 3. Decius cons. 299. nu. 2. Bero. cons. 30. nu. 14. & 23. lib. 3. Socin. Iun. cons. 44. nu. 14. lib. 2. Purpurat. in l. fin. nu. 35. & 98. C. de pactis Alciat. in d. l. pactum, quod dotale nu. 19. & ibidem Claud. Aquens. C. de pactis, idem Alciat. omninò videν.* in simili pactione pro conseruatione, & magnificentia Domus, & familiæ *cons. 96. nu. 10. per totum 13. cons. 114. nu. 2. & 3. cons. 164. nu. 14.* & in alijs pluribus *Crauet. cons. 139. nu. 2. vers. secus. Simonet. inter cons. Montisfer. 131. nu. 6. cum seq. Simon. de Pretis cons. 123. num. 14. & 24.* rectè ergo loquutus est idem *Alciat. d. cons. 114. nu. 3.* dicens, quod Doctores, qui videntur tenuisse contrarium, non loquuntur, quando pactum est nullum supradicta ratione tamquam inducens obuentionem, sed quando est nullum alia ratione tamquam restrictiuū facultatis testandi, & dixit suam opinionem esse receptiss. licet *Ias. Paris. Cozad. & alij moderni*, quos vidi allegatos ab *Alciato* non videantur intellexisse terminos, sed omnes rationes insimul confunderint, & id per totum *cons. ab Alciato* sustinetur, & melius nouissimè declaratur à *Gratiano in ad. discept. cap. 470. nu. 6.* vbi sic & ipse distinguit, aut quis simpliciter promittit, aut donat aliqua sua bona post mortem, & tunc sustinetur, secus est, quando quis vocatur ad successionem, vel per viam substitutionis, vel similem modū, in quo adsit aliquod verbum etiam mixtum, & cōmune, quod successioni conuenire possit, tunc enim etiam de re particulari, non obstante iuramento, reprobatur, & vetam, & communem Doctorum distinctionem ibi demonstratur, & hoc esse tamen fundamentum marmoreum, & insolubile dixit *Curt. Iun. cons. 15. nu. 5.* & ex his resultat responsio ad sua obiecta.

Secundò, tale instrumentum vti donationis, vt affirmant exaduerso scribentes, nullius est

est roboris, non præcedentibus solemnitatibus, quæ ex forma *Statut. Bonon. in rub. de Don.* quæ tamen sunt de forma, vt plena manu affirmãt ibi addẽtes, & *Maluas. consl. 3. nu. 20. & 21.* vbi & ipse considerat clausulam annullatiuam, inspectoq; iure communi, quinque saltem testes requirebantur ad hoc, vt fideicommissum sustineretur in contráctu, etiam in vim donationis, arg. *l. vbi ita donatur ff. de donat. Crass. in §. succesSio ab intestato quæst. 9. nu. 4. vers. existimarem,* & post *Sciffellum, Aleiat.* & alios dixit *Thesaur. decis. 225. nu. 7. vers. & hoc multò magis,* dicens sic fuisse decisum in quadam causa ardua Sabaudien. de Chiara sonaij, quæ fuit coram Principe disputata anno 1566. 10. Maij.

Ad secundum principale obiectum, an filius legitimatus solus ex d. D. Marchione, data validitate prætensæ conuentionis, debeat admitti, excluso Patruo, & Patruelibus, videntur obstare eiusdem conuentionis, seu donationis verba, ibi, *post mortem eorum, & cuiuslibet eorum, si sine filijs masculis, & descendentibus masculis, quandocunq; obierint, ad superuiuentem, seu superuiuentes, siue præmortuus, & præmortuorum filios, vel descendentes masculos, & ex legitimo matrimonio natos, & non legitimatos,* & ibi, *& deficientibus quandocũq; masculis descendentibus legitimis, vt supra alicuius, vel aliquorum ex eis,* quæ cum sint clara &c.

Nec dicatur, quod Illustriss. paciscentes, dum locuti sunt de proprijs filijs, nullam adiecerunt qualitatem legitimitatis, intantum, vt sufficiat esse filium, vel descẽdentem, nam id non procedit, quando oratio non est coniuncta, sed in casu nostro non
5 est separata, ita post plures concordant *Peregr. de fideicom. art. 15. nu. 29. & Fusar. in quæst. 403. nu. 8. & nu. 12.* & id magis dixit admittendum, quando sæpius de qualitate est facta mentio.

Nec dicatur, quod ex legitimatione facta de filio habeatur tanquam natus ex legitimo
6 matrimonio, vt per *Giouagnon consl. 21. nu. 5. & seq. lib. 1.* quia vanum est, cum nec contineantur legitimati per subsequens matrimonium, quia satis constat, quod disponentes noluerunt se referre ad legem circa hoc, quod filij sint legitimi, sed voluerunt se referre ad certum modum, quo fiunt legitimi verè, & naturaliter, vel per
7 legitimum matrimonium, adeout cessent præsumptiones, & interpretationes, cum clarè constet de eorum mente *Decian. consl. 88. num. 13. & 14. lib. 2.* & post alios *Pereg. in d. tract. de fideicommissis art. 24. nu. 28. Aleiat. consl. 666.* referens sic bis, vel ter Mediolani fuisse decisum *Surd. cons. 1. nu. 19. & in decis. 319 nu. 5.* qui sic refert per Senatum Mantuæ fuisse iudicatum *Fusar post plures in quæst. 409. nu. 37. & seq. & nu. 43.* dicens ab hac opinione non esse recedendum, *& in cons. 102. nu. 1. Castil. quotidian. contr. iur. lib. 4. & par. 1. de coniect. antiq. interpret. vlt. vol. c. 31. nu. 20. fol. 338.* & vlt. loco fuit decisum in *Rota Bonon. in causa inter Nobiles de Bologninis,* & sic non conueniunt verba dispositionis in legitimatos, vt asseritur per dd. Excellentiss. Consulentes, & Doctores exaduerso, nam loquuntur, quando agitur de separata oratione, & non coniuncta, vt supra dixi.

Nec dicatur, quod quisq; sibi, & posteris suis prospexisse censetur, & dispositiones
8 discretiuè, & diuisiuè esse intelligen. ex *Serafino decis. 1023.* & alijs allegatis, quia id procedit in casibus ab eis allegatis, quando qualitas adiecta legitimationis residet in alijs nec adest exclusiua, vt in casu nostro, vbi pactum legitur expræssum, vt supra, & aduersus allegatum *tex. in c. Vnico in fine de duobus Fratribus à Cap. inuestitis* consuluit *Federicus de Senis cons 228. super 3. puncto*, volens in emphiteusi Fratrem masculũ præferri filiæ fœminæ, & substitutiones de alijs transuersalibus eodem modo esse intelligendas.

Nec facit id, quod dicitur aduersus clausulam, sine præiudicio venientiũ ab intestato,

quia in casu nostro sufficit, vt limitetur successio, quæ differat à legitimè natis, vt ex-
aduerso fatentur scribentes, ex *Gabr. cons. 30. nu. 1. & 2. lib. 1.* operatur enim ne
9 fiat præiuditium debentibus succedere ex iure de præterito, vel etiam de futuro, du-
modo habeant causã de præterito, siue ex causa fideicommissi, siue donationis sub
conditione *Angel. cons. 264. in princ. Alex. cons. 188. nu. 21. & 22. lib. 5.* & quod
hæc clausula præseruet ius etiam collateralium, & sic Fratris de communiori refert
sacra *Rot. decis 501. p. 1. nouiss. Gama Lusitan. decis. 278.* & sic, vbi agitur de succe-
dendo in iure iam quæsito, vel delato, alteri ante legitimationem concessam, aut de
alio iure competenti ex causa de præterito spe aliqua probabili, prout fideicommissi,
vt post *Corn.* & alios dixerunt *Peregin. in d. tract. de fideicommissis art. 23. num. 81.*
*& Io. Baptista Lup. in tract. de illegit. & nat. restit. Comment. 3. § 1. nu. 58. & habe-
tur in decis. 667. nu. 3. & nu. 4. in fine p. 1. in recent.* dicens aliud esse, si agatur de
successione fideicommittentis, eo quia tali casu præseruatur ius substitutis.

Et si bona sint emphiteotica Ecclesiæ, quicquid exaduerso dicatur filius legitimatus
10 est incapax *Bal. in l. generaliter § cum autem nu. 2. C. de instit. & substit. Alex. in l. ex
facto § si quis rogatus n. 17. ff. ad Trebel. Ias. in l. 2. nu 203. vers. decimonono quaero C. de
iure emphit. Clar. in § emphit. q. 31.* post *Ias. & Gratum* dicens esse *communem opinio-
nem*, dato etiam, quod hæc bona haberentur tamquam allodialia, vt exaduerso di-
citur *Dec. cons. 170. Ruin. cons. 105. nu 9. vers. non obstat, & cons. 109. nu. 28. lib. 3.*
& post *Tiraquel. & alios dixit Sacra Rota decis. 214. nu 3 par. 2. diuersorum.*

Nec dicatur, quod etsi nõ facta sit mẽtio de legitimatione ad emphiteoticaria Ecclesiæ,
subintelligatur cum legitimantes talem habeant facultatem ex allegata *Decis. Greg.
XV. nu. 2.* quia retorquetur, cum prætendat subintelligi debere clausulam sine præiu-
ditio eorum, qui succedere deberent, & sic restringendo, & limitando auctoritatem,
loquitur, & extat *Bulla Pij V. prohibens illegitimos habilitari ad Emphiteusim Eccle-
siasticam*, de qua post *Gabr. Menoch. & Sacram Rotam meminit Lup. in d. tract. de ille-
git. & natal. rest. Comment. 3. § 2. nu. 65.* & ex his videtur resolutum secundum, &
tertium obiectum.

Ad quartum, an dd. Illustriss Fratres per subsequentes contractus potuerint à primæ-
uo contractu recedere, respondetur, quod sic, ex infrascriptis.

Primò, quia æquale est fideicommissum, eo quod sint æqualiter vocati, & grauati in-
uicem, si decesserint sine filijs, & per cõtractum factum inter scientes remittitur abso-
11 lutè fideicommissum, cum per omnimodam æqualitatẽ non insurgat aliqua absur-
ditas, ex quo vnusquisq; tantum remittit, quantum sibi remittitur, *Angel. in l. qui Ro-
mæ § duo Fratres ff. de verborum oblig. & in cons. 286. prope finem. Natta cons. 474.
nu. 32.* facit *tex. in l. nihil tam naturale ff. de reg. iuris, & in l. 1. C. quemad. liceat ab
empt. discedere.*

Secundò, dato, quod esset donatio inter viuos, vt asseritur, nihilominus respectu Pa-
12 tris, & Filij etiam nati ex legitimo matrimonio potuit reuocari, cum inter Patrem,
& Filium donatio habeat naturam vltimæ voluntatis, quoniam illa natura est sibi
attributa à lege, vt sit liberum arbitrium reuocandi vsq; ad mortem, vt in fortiori-
bus terminis, non obstante etiam iuramento, dixit *Bald. cons. 29. nu. 2. & 3. lib. 1.
& cons. 252. vol. 2. & cons. 294. lib. 3.* & facit *tex. in l. hic status ff. de don. inter vi-
rum, & vx. in l. à marito, & in l. donationes, quas parentes C. eodem*, & ibi aduertunt
Doctores, & de hoc clarè dc cui in libro primo Controu. Iuris Cõtrou. 1. & ibi se sub-
scripserunt Doctiss. Antonius Monachus, & Io. Camillus Gargiareus.

Tertiò, ad propositum nostrum faciunt notata per *Iasonem post alios in l. qui Roma §
13 Flauius nu. 14. ff. de verb. oblig. nu. 14.* vbi sustinet, quod si quis donet lunc um alicui,

vt

vt post eius mortem esset Ecclesiæ, possit pactum remittere Donatario in præiudicium Ecclesiæ, & id fortissimis rationibus muniuit, vt penes eum videri potest, volens, quod tale pactum fauore Ecclesiæ transeat in contractum innominatum, & sit locus pænitentiæ, & ante eum *ibi Alex.* melius expressit *n.9.* dicēs, quoad principalē donatariū non posse reuocari, sed benè quoad Ecclesiā substitutam ibi, *vers. quintus est casus*; dicens non curare, an pactum fiat per dictionem, prout an per alias dictiones, nam sic ipsi distinguunt, aut agitur de acquisitione ex dispositione legis, aut ex dispositione contrahentium, quo secundo casu voluerunt ex ipsorū contrahentium prouisione posse tolli, & ita affirmant ibi *Socin. Bestinus, & aly, Conar. lib. 1. resolut. cap. 14. nu. 13. vers. quamobrem, & num. seqq. Grat. cons. 25. nu. 39. vers. non obstat lib. 1. Clar. in S. donatio quæst. 13. nu. 5. Cassan. cons. 53. nu. 58. And. ab Exea in rub. ff. de pactis nu. 152. & seq.*

Nec obest decisio *Seraphini* 874. in causa Bonon. de Sauignanis, quia ibi non legitur facta reuocatio de consensu omnium contrahentium, vt in casu nostro.

Nec in prætenso conuentionis Instrumento legitur aliqua Notarij stipulatio, & quando adesset, nō operatur, quin reuocatio fieri possit ex supradictis. Nec facit *Aufrer. ad decis. Tolos. quæst.* 454. quia ibi loquitur cum *Ioanne Fabro* in casu speciali fauore
14 matrimonij, vt in principio, & in loco allegato, dicens, quod si pactum posset remitti, esset magna iniquitas, & circumuentio nubentium, & inferius sustinet pactum posse reuocari, maximè, vbi non interuenit stipulatio Notarij. Nec facit *Grattan. cap. 575. in discept.* quia, vltra quod loquitur in fortioribus terminis, concludit ante *nu. 10.* difficile esse fundare, an donatio possit ad præiudicium tertij reuocari, cum adsint hinc inde multæ authoritates, & *Seraphin. in decis. 472.* ponderat in casu suo non fuisse factam reuocationem expressam, de qua nos agimus, *vt nu. 7.* & expressa
15 interuenerat stipulatio, quæ hic nō legitur, & quando tertius est in potestate prouidentis, itaquod prouidēdo sibi relatiuè resultet prouisionis effectus, tunc à tali prouisione recedere posset, vt de Patre prouidente filio in potestate, & de Domino prouidente seruo suo, omnem regulam limitando, *dixit Bald. in l. cum à socio C. de iure dotium* in fine, & refert *Grattan. ex ad. alleg. cap. 332. num. 15.* & id correspondet illi conclusioni, quod donatio inter Patrem, & Filium debeat morte confirmari.

Addatur ante reuocationem requiri ratificationem substituti *Castr. cons. 171. nu. 1. 2. &*
16 *3. lib. 2.* & post plures *Thesaur. decis. 70.* qui narratis, & declaratis opinionibus Doctorum hinc inde sic resoluit fundamentis pluribus *nu. 5.* quæri actionem absenti, sed reuocabiliter non obstante stipulatione Notarij, qui in puncto loquitur, ne per primam ante ratificationem tollatur secunda donatio ad præiudicium secundi donatarij, dicens *cum Rebuffo, & alijs* stipulationem Notarij non facere, vt acquiratur ius non sequuta ratificatione.

Vltra quod non potest allegari constitutum, & precarium, & iuramentum, cum sint
17 inserta in clausulis generalibus, & ideo censeantur potius apposita ex stilo Notariorum, quam ex pacto deliberato *Rimin. iun. cons. 670. nu. 60. & 68. lib. 6. Tiraquel. in præfat. l. si unquam C. de reuoc. donat. nu. 171. 172. & 173. Menoch. cons. 84. post plures nu. 45.* vltra quod Doctores superius allegati loquūtur non obstante constituto, &
18 & precario, & aliqui non obstante iuramēto, eo maximè, cum non validet donationem inter Patrem, & filium, cum tali casu non sit obligatorium *Oldrad. cons. 245. nu. 2. 3. & 8. Dec. cons. 140. nu. 3. cons. 536. col. 2. & 659. in fine*, eo quod, vt ait etiam
19 *Bald. d. cons. 29. lib. 1.* talis donatio habet naturam vltimæ voluntatis, & sic potest reuocari, sic etiam dixerunt *Alciat. in c. cum contingat nu. 322. ext. de iureiur. Kircou. de communiore post relatas opiniones in com. opin. in tit. de donat. inter virum, & uxor. in*

 fine

fine Felin. viden.*conſ.*30.*nu.*16. & antiquitus id tenuerũt *Bart.in l.*1.*ff.de donat.inter virum, & vxor. & ibi Salicet.nu.*2.*verſ. ego contrarium Fulgoſ.* ibi dicens opinionem eſſe veriorem, cum ſimus faciles ad iurandum *Io.Faber in l.*1.*C.de S. S. Eccleſijs nu.*3.& 4.*Henric.Boyc.in c.donatio nu.*5.*ex.de donat.inter virum,& vxorem,qui plures* allegat *Caſſan.in conſuet.Burgundiæ rub.*4.*la Marri, & le femme* §. 7. *de vetari Coraſ. in repet.l.frater à fratre ff.de condit.indebiti nu.*74.& 75.*Raudenſ.var.reſolut.c.* 59.*nu.*31.*verſ. multum per hanc,* nec obſtat illa regula iuramẽtum poteſt ſeruari ſine detrimento ſalutis æternæ,ergo debet ſeruari, quia iſta regula non debet ſic formari,ſed iſto modo iuramentum poteſt ſeruari ſine detrimento ſalutis æternæ, & non ſeruatum vergit in detrimentum ſalutis æternæ, ergo eſt ſeruandum, ſed ſi poteſt ſeruari ſine detrimento ſalutis æternæ, tamen non ſeruatum, non vergit in detrimentum, nec eſt neceſſe, quod ſeruetur *Bald.conſ.*29.*lib.*1.

Ad quintum principale,an potuerint Contrahentes ex poſt in ſecundo Inſtrumento,& declarare in melius voluntatem ſuam,& mutare, in tantum, vt nec per talem declarationem,& mutationem dicatur approbatus contractus primus per Sauinã rogatus videtur clara reſpõſio ex ſuperius dictis, & approbatio legitur facta quoad reliqua, non quo ad conuenta, quæ ſunt obſeruanda *l.*1.§.*ſi conueniat ff.depoſiti,* & ibi Scrib. & cum præceſſerit voluntas omnium contrahentium,potuerunt re integra pænitere, vt ſupra diximus, & affirmant *Doct.in d.l. qui Romæ* §.*flauius ff. de verb.obligat.* & eſt *tex.expreſſus in l.*3.*ff.de ſeruis exportan.*vbi *Bart.& cæteri, Milaneſ.deciſ.*8.*lib.*1.*nu.*24.& 25. & facit id, quod dicitur de primo acquirente, vt poſſit præiudicare filijs, & alijs vocatis *Clar. in* §.*emphiteuſis quæſt.*16 *verſ.contrariã Honded.conſ.*14.*nu.*47.*lib* 2.*Seraph. deciſ.* 559.*nu.*19. Quibus ſic ſe haben. ceſſant in facto, & in iure ea, quæ de nullitate tertij, & quarti Inſtrumenti dicuntur.

Nec facit id, quod vltimo loco dicitur in donatione non eſſe ſeruandas ſolemnitates requiſitas in ſtatuto Bonon. quia & ſi id verum eſſet, tamen ſuperius oſtendimus de iure,quandoq; ſaltem debere interuenire teſtes, qui cum non interuenerint,clara apparet nullitas, ex *Theſaur. deciſ.*225.*nu.*7. Et hæc ſaluo &c.

CONTROVERSIA LXXVI.

Pro Illuſtriſs. DD. de Maluitijs.

SVMMARIVM.

*Non poteſt dici de incertitudine hæredis, dum ex futuro euentu illius perſona poteſt certificari, n.*1.

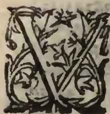
*Si alicui per teſtatorem ſit commiſſa declaratio, ſunt citandi omnes illi, qui poſſunt lædi, nu.*2.

Vniuerſitas nunquam moritur, nu. 3.

Ex legato pio non deducitur falcidia, nu. 4.

Declara, nu. 5.

Res ſecundum ſtatum præſentem eſt dijudicanda, nu. 6.

Iſa diſpoſitione Illuſtriſs. D. Alexandri Maluitij, in qua reliquit vnam poſſeſſionem ſitam in Communi Gaianæ R.P.Baccalaureo Ferdinãdo Monterſellio Ord. Eremitarum S.Auguſtini, & Illuſtriſs. D.Gregorio Maluitio, hac adiecta conditione, vt de ea debeant diſponere iuxta mentem, & intentionem d.Teſtatoris, de qua dixit eos ad plenum eſſe infor-

informatos, declarans, quod in dicta dispositione d. possessionis ipsi agant cum illis conditionibus, conuentionibus, declarationibus, modis, & formis, prout eis videbitur, & placebit, vt illius mens suum consequatur effectum. Quas conditiones, conuentiones, & declarationes voluit inuiolabiliter obseruari absq; alia interpretatione, & intelligentia, sed secundum verba d. declarationis, sub pœna priuationis, & applicationis Illustris. DD. Aurelio, & Carolo de Maluitijs, & nominatum, aut nominandum ab eis ex nunc, prout ex tunc instituit hæredem d. possessionis. Hac adiecta lege, quod in casu non obseruationis conditionum ex defectu eius, qui erit vocatus in d. possessione, aut in casu deficientiæ, & finis dd. conditionum sint vocati, & substituti, prout ore perpetuo vocauit dd. Illustris. DD. Aurelium, & Carolum.

Visa inquam declaratione facta per d. R. P. Baccalaureum, & Illustris. D. Gregorium, & cessione facta Reu. Parocho, & Parochianis S. Cæciliæ de d. possessione, cum hoc, vt debeant eam relaxare in gaudimentum Hieronymo filio Io. Baptistæ Buffadini, & ipsi D. Io. Baptistæ, donec ambo vixerint, & post eos admittantur descendentes legitimi, & naturales, cum grauamine eis iniuncto præstandi annuatim D. Erminiæ de Fabris donec vixerit vnam salmam Frumenti, vnam Castellatam vuarum, vnum Currum fascium, & vnum Currum lignorum ad formam legati, de quo in Testamento d. D. Alexandri. Item teneantur quolibet Anno de Mense Octobris soluere eisdē Parochianis lib. quinquaginta ex mandato subscribendo ab Illustris. D. Gregorio prædicto, & in casu eius mortis ab Illustris. pro tempore Senatore de Familia Maluitiana, quæ lib. quinquaginta in perpetuum die septima Octobris debebunt dispensari respectu lib. 25. à dd. Rectore, & Officialibus, & respectu aliarum lib. 25. à Parocho Sacerdote S. Cæciliæ, & deficiente linea dd. de Buffadinis, possessio reuertatur ad Patrem Parochum, Rectorem, & Officiales Parochiæ, cum grauamine in perpetuum in die septima Nouembris soluendi quattuor Domicellis eiusdem Parochiæ lib. centum, & vltra, detractis supradictis lib. quinquaginta in auxilium nuptus, & nominatio, & electio earumdem debeat fieri à d. Illustris. D. Gregorio, & post eum ab Illustris. Senatore Maluitio; Et quatenus recusarent ijdem S. Cæciliæ Parochus, & Officiales prædicta acceptare, ex nūc ijdem R. P. Baccalaureus, & Illustris. D. Gregorius subrogarunt Officiales, & Homines Parochiæ S. Sigismundi, cum eisdem grauaminibus, & conditionibus, de quibus supra crederem de pluribus dubitari posse.

Primò, de validitate legati.

Secundò, de validitate declarationis.

Tertiò, an portio falcidiæ sit detrahenda.

Et ad primum, omissis ijs, quæ dici possent contra ex notatis *in §. incertis inst. de legat. & per Salicetum in l. id quod pauperibus C. de Episc. & Cler. in princ.* ratione incertitudinis personarum, & quia sit institutio pendens ex alieno arbitrio *Bart. Imola, & alij in l. illa instit. ff. de hered. inst.* & tāquam captatoria consideretur *l. captatoriæ ff. de leg. 1. & per Gabr. in tit. de pia causa concl. 3. nu. 5.* & deueniendo ad veritatem, tamquam
1 illius amator, dico legatum sustineri, & valere, & institutionem in d. possessione factum sustineri, quando ex futuro euentu personæ sunt certificandæ *l. vter ex fratrib. ff. de condit. Institut. l. quotiens §. hæres ff. de hæred. instit. l. cum in testamento, & l. quem hæredi ff. de rebus dubijs, Bald. in l. id quod pauperibus in princ. & ibi Saliect. n. 5. C. de Episc. & Cler. idem Bald. cons. 259. lib. 4. Angel. in cons. 201. in terminis,* nam Testator stari voluit dicto, & assertioni Fr. Ferdinandi, quæ fuerit eius intentio, qui attestatus est, expost intentionem Testatoris fuisse, vt quingenta haberet vxor, si vidua remaneret, plenè *Cuman. per l. Teopompus ff. de dote prælegata in cons. 118. nu. 2.*

vers.

verf. circa fecundum, dicens, non poſſe dici captatoriā voluntatem teſtatoris, ordinatam à teſtatore alicui in ſecreto, quia non pendet ex alieno arbitrio, ſed tantum executio, quæ executio non facit dici poſſe captatoriam voluntatem, & in *verſ. circa tertium Tuſch. in verbo captatoria concl. 62. n. 22. & nu. 29. Mantica de conſect. vlt. vol.* poſt plures *lib. 8. tit. 4. nu. 17. &* 18. dicens cum pluribus paria eſſe, quod legata ſint certa ab initio, & quod poſtea redduntur certa, *ex Oldrado, & Paulo*, quos allegat *Seraphin. deciſ. 359. nu. 12.* & hæc ſufficiunt ad primum quæſitum.

Ad ſecundum dicitur declarationem factam per dd. R.P.D. Baccalaureū, & Illuſtriſs.
D. Gregorium eſſe nullam, quia fuit facta extraiudicialiter, debebat fieri in iudi-
2 cio, & requirebatur præſentia Iudicis, vt per *Cumanum d. conſ. 118. nu. 3. Tuſch. d.*
concl. 62. nu. 10. Secundò, debebant citari ij, qui prætendunt intereſſe, & qui ex
tali declaratione poterant lædi *l. de vnoquoq; ff. de re iud. vbi Alex. & alij*, & aduertunt omnes *in Clem. paſtoralis in §. cæterum de re iud.* & in puncto declarationis commiſſæ per Teſtatorem, vt citetur hæres *Anchar. conſ. 383. in princ.* dicens, quod aliter declaratio eſt nulla, & loquitur in caſu, in quo Teſtator commiſerat declarationem conſcientiæ perſonæ vocatæ, quaſi non poſſet eius dictum impugnari, nam, vt dixit, talis conſcientia potuit forſan non eſſe regulata ſecundum iura, & æquitatem, & omninò reprobat declarationem occultam, & ſecretam, non vocatis hæredibus, & ibi multa iura adducit. Tertiò, eſt declaratio de directo contraria menti Teſtatoris, nam apparet habuiſſe animum, vt conditionibus eſſet finis, ibi, *& così in caſo di diſcadenze, à fine di dette conditioni, all'hora &c.* ſed declaratio prædicta legitur facta in modum, vt vnquam poſſit eſſe finis, cum legatur poſt perſonas declaratas vocatio perpetua Parochianorum S. Cæciliæ, & in eorum defectum
extat vocatio Parochianorum S. Sigiſmundi, qui vnquam finientur, niſi in die iu-
3 dicij vniuerſalis, ex quo vniuerſitas nunquam moritur, neq; deſinit eſſe *gloſ. in c.*
denique 7. quæſt. 1. Dominicus de S. Hieminiano in conſ. 65. num. 10. verſ. non obſtat,
nec ſucceſſorem habere poſſe dixit *Feder. de Sen. conſ. 295. in fine*, & perpetuū dici, donec vniuerſitas durat, dixit nouiſſimè *Gratian. in diſcept. forenſ. c. 131. nu. 23.* cum ergo exceſſerint ſibi demandata à Teſtatore, nulliter proceſſerint *l. diligenter, vbi DD. ff. mandati Marſ. ſing. 265. Rota Genua deciſ. 172. nu. 3.* & ex iniuſtitia exceſſus in vna parte dicitur influi in alias *Rota deciſ. 333. nu. 3. p. 2. in recent.* & ſic per d. declarationem nullam creditur fortè dici poſſe eueniſſe caſum vocationis, & ſubſtitutionis dd. Illuſtriſs. DD. Aurelij, & Caroli per ea verba ſuperius expreſſa, *& così in caſo di diſcadenze &c.* & ea, quæ ſequuntur; & ex his apparet ſecundum punctum reſoluendum eſſe in fauorem Illuſtriſs. DD. Hæredum.

Ad tertium, an in omnem euentum ſit detrahenda falcidia per dd. DD. Hæredes, pri-
ma facie videtur dicendum, quod non eo, quia legatum factum redundat in piam
4 cauſam, vt ſupra dictum eſt ex grauamine nuben. annuatim Domicellas, & ex le-
gato pio non deducitur falcidia, vt notant omnes *DD. in l. 1. §. ad municipalem ff. ad l. falcid.* & eſt caſus, & ibi not. *omnes in auth. ſimiliter. C. eod. Curt. iun. conſ. 120. nu. 13. Surd. in tract. de alim. tit. 8. priuil. 18. num. 3. Craſ. in verbo falcidia*
5 *quæſt. 3. nu. 5. & 6.* contrarium tamen verius eſſe credo in caſu occurrenti, quia pia
cauſa non eſt immediatè inſtituta, cum prius ex prætenſa declaratione ſint inſtituti D. Io. Baptiſta, Hieronymus, & alij ab eis deſcendentes de Buffadinis, & ſic poſſit euenire caſum, vt vnquam in piam cauſam poſſeſſio cadat, quo caſu eſt locus detractioni falcidiæ *Bald. conſ. 407. in 2. dubio lib. 1. Caſtr. conſ. 277. & conſ. 38. in fine lib. 2. Cagnol. in l. Papinianus §. meminiſſe ff. de inoff. teſt. nu. 18.* qui *Alex.* & alios allegat ibi in illis verbis, *ſecus vbi fideicommiſſum eſſet reſtituendum. pia cauſa.*

ex

ex interuallo, vel sub conditione, ita quod non sit certum piam causam venire ad fideicommissum, multos refert *Socin. jen. cons.* 144. *num.* 7. *lib.* 1. & melius *Peregr. art.* 3. *nu.* 65. *omninò viden.* dicens & ipse, quod primo loco vocatus, seu substitutus non potest recusare dare falcidiam, quia nullo priuilegio iuuatur, non etiam pia causa, nam incertum est, an sit successura, per *tex. in l. sufficit ff. de condit. indebiti*, nam res secundum præsentem statum est dijudicanda, per *text. in l. mouetur ff. de ser. expor. Eugen. cons.* 6. *n.* 38. *lib.* 1. & nouissimè post plures affirmauit *Mangil. de imputat. quæst.* 119. *nu.* 15. *& nu.* 18. & est verior, prout affirmant plures allegati ab eis. Hæc enim dixi pro veritate. Saluo &c.

CONTROVERSIA LXXVII.

Pro Nobilibus DD. Co. de Rubeis.

SVMMARIVM.

Iudex debet cognoscere id, super quo iudicat, nu. 1.

Assertio facta Summo Pontifici pro obtinenda derogatione bonorum fideicommisso subiectorum est verificanda, nu. 2.

Verbum in rescripto, Discretioni tuæ, importat iudicium, nu. 3.

Derogatio limitata non egreditur fines limitatos, nu. 4. *& nu.* 16.

In iudicio derogationis debent citari, qui prætendunt interesse, nu. 5.

Quod de intentione Summi Pontificis fuit in concedenda derogationem, debet seruari, nu. 6.

Papa non solet priuare descendentes fideicommittentis, derogando maximè per triginta, & plures annos fideicommissarios fructibus priuando, nu. 7.

(Seu) dictio, & si ponatur inter diuersa, arguit tamen similitudinem, & conformitatem, nu. 8.

In palatijs, viridarijs, & similibus antiquis familiæ cadit affectio, & aduersus illorũ venditionem concedenda est in integrum restitutio, nu. 9.

Summus Pontifex non derogat tam faciliter fideicommissis, si ei exprimatur bona extare libera, ex quibus ære alieno supplicantis potest satisfieri, nu. 10. *& nu.* 19. *& 21.*

Venditio rescinditur, quando extat enormissima læsio, nu. 11.

Priuilegium alterius ex consortibus alteri prodest, nu. 12.

Taciturnitas non supplet iniustitiam, nu. 13.

Clausulæ etiam efficaces non tollunt defectum intentionis, nu. 14.

Forma in Breuis Summi Pontificis data est seruanda, & non per æquipollens, nu. 15. *&* 22.

Gratia ex subreptione obtenta, nullius est roboris, nu. 18.

Vxor constante matrimonio non potest agere non probata mariti vergentia, nu. 20.

Adsit

Adsit Deus, & Virgo.

Nno 1500. Illust. Minus Senator, & Nestor Clericus de Rubeis arctissimum fideicommissum fecerant fauore descendentium omnium de Rubeis, cum reciproca vocatione eorum, & cuiuslibet eorum descendentium in infinitum, cum prohibitione perpetua alienationis, & distractionis suorum bonorum, & cuiusuis partis illorum.

1543. Illust. D. Ludouicus pariter Senator, dicti D. Mini filius, pariter fideicommissum arctissimum fecit, instituendo Illust. Equitem D. Io. Galeatium eius filium, substituendo reciprocè vulgariter, & pupillariter, & per fideicommissum omnes descendentes, cum expressa prohibitione alienationis, & deductionis portionum de iure forsan debitarum.

1611. 28. Iulij, Illust. D Thiberius filius d. D. Io. Galeatij exposuit Sanctiss. Pontifici felicis record. Paulo Quinto bona d. D. Ludouici ad ipsum delata fuisse, & esse grauatum multis debitis ad summam lib. 45350. Bonon. vel circiter, à Patre, & fratre pro maiori parte saltem pro lib. 27000. contractis, & se esse grauatum septem filijs, & grauissima damna substinuisse pro reparatione fluminis Rheni occasione molendinorum, & aliorum bonorum, & se sustinere magna grauamina, & interusuria occasione dd. bonorum, & adeo esse grauia, & excessiua, vt fructus absorbeant, & aliquando non sufficiant, & idcircò familiam sustinere non possit, & cum quotidie noua debita contrahere sit necesse, & continuè cum brachijs secularibus, & alijs executionibus magno suo, & familiæ suæ detrimento, honorisque, & æstimationis iactura molestetur, vt sibi Oratori consulatur, dando auctoritatem vendendi partem bonorum pro summa lib. 54000. & pretium extrahen. in extinctionem debitorum, conuerten. pro concurrenti ratâ. Residuum verò, quod erat lib. circiter 8690. in emptione locorum Montium non vacabilium de Vrbe, ex quorum fructibus annuis tota summa lib. 54000. reintegrari debeat. Concedatur.

Qui Paulus Papa Quintus concessit facultatem Eminentiss. Archiepiscopo, seu eius Vicario Bonon. vt bona pro concurrenti quantitate lib. 54000. non obstantibus dd. fideicõmissis alienandi, in vna, vel pluribus vicibus, & pretium recipien. in totalem dd. debitorum extinctionem conuertendi, & residuum inuestien. in emptionem creditorum Montium non vacabilium de Vrbe concedat, ita vt ex summa lib. 54000. in primis, & ante omnia scuta 4000. Monetæ inuestiantur in stabilibus, seu locis Montium non vacabilibus de Vrbe, & subinde illorum fructus in emptionem aliorum bonorum, seu locorum Montium huiusmodi annuatim conuerti debeant, donec ad summam lib. 54000. erunt redacti in sorte principali, & sic hæreditas reintegretur, quæ omnia in locum bonorum vendendorum subrogentur, & eisdem fideicommissis subiaceant.

1612. 8. Iunij d. D. Thiberius in vim breuis vendidit Illust. D. Henrico de Vrsis prædium cum Palatio extra Portam stratæ S. Stephani in loco nuncuparo il Giardino de' Rossi pro pretio lib. 15550. ad cuius pretij computum nonnullas pecunias manualiter ei soluit, & creditum exigendum consignauit, & vt in publico Instrumento.

1613. 26. Ianuarij pariter idem D. Thiberius vendidit Illustriss. March. Cæsari de Pepulis Palatium, Molendina, & alia bona posita in communi Ponticuli pro pretio lib. 63700. hac præambula conuentione, quod in actu exbursationis lib. 16000. pretij conuenti, & illorum fructuum recompensatiuorum, & tunc decursorum d. D. Thiberius

tius teneretur inuestire, donec peruenissent ad lib. 53450. iuxta narrata in Breui, quæ bona ex cumulo redditum emen. deberent cedere pro securitate d. D. March. & subrogata loco dicti fideicommissi.

1622. 24. Ianuarij, cum non esset reperta tenuta, quæ æquiualeret ad summam lib. 53450. cumulan. vt supra, sed tantum possessio valoris lib. 50000. quam venalem exposuit D. Annibal Gandulphus subiectam tamen censibus, & pactis de francan. pro summa lib. 28650. & annuorum redditum lib. 1983. Idcircò Illustris. Marchio Fabius, Co. Guido, & Co. Io. Paulus filij, & hæredes d. D. March. Cæsaris, & Illust. DD. Io. Galeatius, Ludouicus, Philippus Maria, & Antonius minores consentientibus Commissarijs Testamentarijs d. D. Thiberij, decreuerunt emere d. possessionem, & per viginti octo annos relinquere dd. DD. Pepulis, vt faciant d. extinctionem censuum, & pactorum de francan. ita vt in fine 28. annorum possessio prædicta sit libera, & subrogata loco bonorum d. fideicommisso subiectorum.

Et ex post Mater dd. DD. de Pepulis eorum nomine soluit dd. de Rubeis lib. 16000. prædictas, necnon lib. 8225. 16. 10. pro fructibus recompensatiuis lib. 16000. à die venditionis d. March. Cæsari factæ, & sic lib. 24225. 16. 10. & pro eis soluit d. D. Annibali lib. 21350. Residuū verò d. D. Annibal defalcauit in dd. censibus, & pro extinctione dd. pactorum de francando, & pro eis d. D. Marchionissæ Matri, & dd. de Pepulis filijs, vt d. possessionem infra 28. annos liberam tradant, volentes tamen, vt per alios duos annos in manibus dd. de Pepulis possit permanere occasione expensarum facien. in ea.

Et d. possessionem subijcierunt dicto fideicommisso loco bonorum Ponticuli, & prædij venditi D. Vrsio.

Modo stantibus prædictis, quæritur, an venditiones prędictæ in executionem d. Breuis, & conuentorum possint, & debeant sustineri in præiudicium dd. DD. de Rubeis, & negatiuè venit resoluendum.

Primò enim minimè constat narrata in precibus esse vera, & pro Patre, & fratre fuisse coactum (vt expressit D. Thiberius) soluere lib. 27000. & grauissima damna, & interusuria sustinuisse, & tam amplam expensam in Molendinis fecisse, adeo vt prætensa subsequuta sententia D. Vicarij super derogatione sit nulla, cum consonum sit,
1 & rationi etiam naturali conueniat, vt Iudex cognoscat id, super quo iudicare debet, cum causæ cognitio à Deo prouueniat *Abb. in c. 1. ext. de caus. poss. & propr. in addit. propè princip. Felin. in c. Ecclesia col. 12. vers. secundo nota.*, quem refert, & sequitur *Vant. tit. de nullis. ex defectu process. nu. 30. & 31.* & idcircò omnia narrata prius erant
2 verificanda, eo magis cum fuerint narrata, vt Papa facilius induceretur ad gratiam concedendam, tex. est in *l. minorum, & l. fin. C. de prædijs, & alijs bonis minorum, vbi Salicet. & alij Io. And. in c. 1. num. 2. de litis contest. in 6.* & post *Ægidium*, & plures *decis.* affirmat *Marescot. var. resol. lib. 2. cap. 1. nu. 127.* addito verbo per Summum
3 Pontificem adiecto, in Breui ibi (discretioni tuæ) quod verbum importat iudicium *glos. in c. cum virum ext. de regular. in littera G. Ias.* post multos, quos refert, & sequitur *in l. si sic legatum nu. 8. ff. de leg. 1. Seraph. decis. 870. nu. 1. & 1400. nu. 1. & 2.*

Secundò, Summus Pontifex noluit derogare, nisi pro summa lib. 54000. ita vt ex eis 26000. libræ inuestirentur vt supra, sed vēditiones, & alienationes excesserunt, cum venditiones fuerint factæ vltra summam lib. 79000. vt legitur in d. Instrumento de anno 1622. adeo vt gratia non reddatur iustificat. & nullum pariat effectum, cum
4 derogatio limitata non egrediatur fines limitatos *Gratian. in discept. forens. post plures cap. 658. nu. 39. & 40. & cap. 661. nu. 21.*

Tertiò, talis sententia D. Vicarij nulla etiam redditur in quantum prætenditur obesse filijs

filijs d. Illuſt. D. Thiberij, & alijs vocatis in fideicommiſſis, qui ad iudicium debe-
bant vocari, cum potuiſſent forſan alio modo prouidere citra alienationem, & enor-
miſſimam diſtractionem bonorum tam honorabilium, & magni introitus, & id quo-
tidie ſeruatur, vt citentur ij, qui ex contractu alienationis poſſunt lædi ex *vulg. text.*
5 *in l. de vnoquoq. ff. de re iud. Grilenzon. conſ. 125. n. 14. Tuſch. in verbo gratia concl. 70.*
nu. 1. & ſeqq. & nu. 21. Et non reperitur aliqua ſententia, quæ fuerit publicata, &
habeat qualitates, & requiſita neceſſaria, ita vt non poſſint iuuare prætenſa deroga-
tione, cum Papa commiſerit Vicario, nec appareat ab eo aliquod decretum.

Quartò, per D. Vrſium non fuerunt ſolutæ pecuniæ, vt creditoribus D. Thiberij ſatisfie-
ret, vt ex Bulla requiritur, ſed pro parte aſſignatum creditum litigioſum, & cum per-
ſonis litigioſis, ita & taliter, quod non poterat ex tali aſſignatione ſequi effectus à
6 Summo Pontifice conſideratus, & qui fuit cauſa impulſiua conceſſionis, vt demon-
ſtrat poſt plures auctoritates iuris canonici, & ciuilis *Tiraq. in tract. ceſſante cauſa ceſ-*
ſat effectus in prima parte nu. 1. & ſeq. docens, id etiam procedere in foro conſcientiæ
num. 18.

Quintò, Bulla, & gratia Summi Pontificis non fuit conceſſa, vt contractus tam damno-
ſus ſubſtitutis ſubſequeretur, nam ſi videatur, & conſideretur cumulus deſtinatus
ad rationem vnius, vel paulò pluris, eſt, & intentio Pontificis fuit, vt inueſtiretur in
creditis Montium Vrbis, ſeu ſtabilibus, ex quibus totidem percipi poſſet, cum alias
fuiſſet priuare filios, & ſubſtitutos emolumentis fideicommiſſi per triginta octo an-
7 nos, & vltra, quod Papa non fecit, nec fuit ſolitus facere, vt in puncto tradit *Marche-*
ſanus de Commiſſ. in tit. de ſignat. grat. p. 1. cap. 2. nu. 27. & talis dictio (ſeu) licet ponatur
8 inter diuerſa, arguit tamen ſimilitudinem, & conformitatem, & idcirco ſi credita
Montium Vrbis ſtant ad rationem ſex, & ſeptem pro centenario, ſic etiam debebant
ſtare introitus bonorum ſtabilium tunc emendorum, vt in breuiori tempore fuiſſet
factus cumulus, & ſubſtituti in breui tempore reintegrati eſſent *Roman. conſ. 231. nu.*
2. quem refert *Seraph. deciſ. 393. nu. 8. Barboſ. de dictionibus in dictione 312. num. 1.*
verſ. & licet.

Sextò, quia Pontifex non conceſſit, vt venderentur bona antiqua familiæ denotantia
nobilitatem eximiam familiæ, in quibus cadit magna affectio, & quorum vendica-
9 tio (etiam quatenus opus ſit per quia inſtitutione in integrum) conceditur *text. eſt, &*
ibi gloſ. Bart. & Doct. in l. ſi in empt. ff. de minor. 25. annis, & faciunt rationes adductæ
in *deciſ. 110. p. 2. diuerſor.* vbi quis poteſt venire etiam contra factum propriũ, quan-
do agitur de Palatijs, & ſimilibus alijs rebus, in quibus familiæ affectio cadit, & ex
quorum bonorum venditione dicitur familiam conſequi damnum in honore,
& memoria ſecundum *gloſ. in l. quotres,* vbi latè *Iaſ. nu. 1. C. de fideicommiſſis;* dum lo-
quitur de Turri, vel Palatio cum alijs multis allegatis per *Rimin. iun. conſ. 371. nu. 9.*
lib. 4. prout è conuerſo agri non operantur eumdem effectum conſeruationis me-
moriæ, vt patet ad ſenſum meritò videtur falſa cauſa expreſſa, ex qua motus
fuit Papa.

Septimò, negotium reducitur ſine difficultate fauore DD. de Rubeis, cum ex narratiua
facta per Illuſt. D. Thiberium appareat ipſum fuiſſe debitorem in lib. 45350. & pe-
tijſſe, vt pro lib. 54000. derogaretur fideicommiſſis, ita vt lib. 8690. inueſtirentur,
& obtinuiſſe vendi bona pro concurrenti quantitate lib. 54000. & ex eis lib. 16000.
inueſtirentur, & cumularentur, vt in breui Summi Pontificis dicitur, ſed ſic eſt quod
D. Thiberius falſum narrauit, eo quod conſtat bona propria libera, & allodialia nulli
fideicommiſſo ſubiecta habuiſſe, cum in Inſtrumento venditionis bonorum facta
Illuſtriſs. Marchioni Caſati conſtet vendidiſſe eidem D. March. bona libera pro lib.
25250.

25250. si enim Papa id sciuisset vtiq; non sic ad præiuditium descendentium derogasset cum parum sufficisset D. Thiberio ad solutionem æris alieni, vel saltem diffici-
10 lem Pontificem reddidisset *Dom. de S. Hieminiano cons. 65. n. 24. vers. hoc præmisso Roman. cons. 326. nu. 11 vers. certum est autem, vbi Mandos. in verbo ita faciliter*, & in puncto commutationis voluntatis, vt sit nulla *idem Dominicus de S. Hyemin. cons. 63. per tot.* facit etiam *tex. in c. super literis, & in c. ad audientiam il secondo ext. de rescript.* cum semper subintelligatur clausula si preces veritate nitantur *Mantic. decis. 29. nu. 5.*

Octauò, considerari debet extare enormissimam læsionem etiam vltra duplum in bonis venditis Illust. D. Vrsio, nam ex redditibus colligitur nedum læsionem extare vltra duplum, sed & triplum, nam Terrena vicina ciuitati, prout hæc sunt, æstimãtur, itaut in grossus stent ad rationem lib. trium cum dimidia pro centenario, ex praxi ab omnibus peritis, & nobilibus practicis approbata in causa Illustris. DD. de Mariscottis, & alijs quampluribus, & quæ practica fuit multoties approbata *à Sacra Rota Rom.* vltra quod tales practici volunt, vt æstimetur ædificium de per se, quando sit amplum, & considerabile, vt hic, & de hoc testantur acta D. Pyrri de Belliossis in causa de Tomasellis, & D. Dominici Pillæ in causa de Maluitijs, quocirca non potest du-
11 bitari, quin rescindi debeat contractus *tex.* est apertus in *l. 2. C. de rescind. vend.* qui procedit in quocumq; contractu, vbi magnus est excessus *Crauet. cons. 151. nu. 36. ad finem Socin. iun. cons. 98. num. 18. & 19. lib. 2. Gabr. de communi de emp. & vend. concl. 1. num. 61.*

Nec dicatur Illust. DD. filios Dom. Thiberij consensisse, & per Instrumentum subrogasse bona empta à Gandulfo, nam nedum ex læsione, vt supra, sed & ex minori ætate non potuerunt se obligare, nec ad sui præiuditium quidquam facere, maximè, quia erant minores decem, & octo annis, nec interuenerunt solemnitates statutariæ requirentes auctoritatem Illustris. Antianorum, & Illustris. DD. Tribunorum Plebis *in stat. in Rub. de contract. cum min. & filijs familias in §. adiungentes etiam.*

Vltra quod apparet fuisse circumuentos, & deceptos, cum pro eis interuenerit tãquam Curator D. Bartholomæus Gandulphus, de cuius interesse agebatur, & erat Patruelis D. Annibalis venditoris, & ex lectura Instrumenti apparet clarè de circumuentione, præcipuè in facien. calculo tam damnoso.

Nec dicatur, quod non omnes erant minores decem, & octo annis, nam vltra quod obstat minoritas 25. annis *tot. tit. ff. de minoribus*, nihilominus priuilegium alterius ex
12 consortibus alteri prodest, vt post plures aduertit *Barbatius cons. 84. vol. 3. num. 1.* & quotidiè practicatur, & quando etiam minoritatis nullitas sublata esset vnquam di-
13 cetur sublatum remedium causa læsionis, cum taciturnitas non suppleat iniustitiam aliunde causatam *l. 1. & ibi Bald. ad Med. vers. nota ex isto textu C. si maior factus est alienationem sine decreto factam ratam habuerit Pantalco Cremens. in l. 2. nu. 98. C. de rescind. vend. Meno. li. de recuperand. possess. remed. 15. nu. 184. & cons. 29. nu. 49. ad medium lib. 1. Gratian. in discept. cap. 513. nu. 9.*

Nec crederem operari clausulas in Breui appositas, vltra quod de sui natura non le-
14 gũtur efficaces, prout in alijs Bullis solent apponi, nihilominus & si fortiores essent, nihil operantur, cum non possit tollere defectum intentionis *Paris. cons. 74. num. 55. vers. nec prædictis obstat lib. 4. Bero. cons. 146. nu. 11. lib. 3. Put. decis. 1. lib. 1. Seraph. decis. 981. nu. 8. Greg. decis. 164. nu. 9.*

Ex quibus creditur D. Vrsium non posse detinere Viridarium, & Palatium, & competere DD. de Rubeis vendicationem.

DECISIO

Illustriss. & Reuerendiss. D. Peutingerij Sacræ Rotæ Romanæ Audit. in eadem Causa.

Lunæ 2. Martij 1643.

CVm D. Iulia de Pepulis, & litis consortes aduersus decisionem coram me 24. Martij anno proximè præterito in hac causa emanatam, nouam audientiam impetrassent: Hodie Domini nihilominus, quicquid sit de subreptione, pro confirmatione vltimæ resolutionis responderunt saltem ex capite non seruatæ formæ Breuis sanct. mem. Pauli Quinti, dum inuestimentum scutorum 4000. in illo præscriptum tempore determinato non fuit adimpletum, oportebat enim sequuta venditione bonorum pecunias statim inuestire, quod fieri poterat, si non in stabilibus, ad minus in tot locis non vacabilibus Montium de Vrbe, iuxta formam derogationis, ibi, *Volumus autē, & Apostolica nostra auctoritate decernimus, quod pro summa 54000. librarum huiusmodi in primis, & ante omnia 4000. scutorum moneta in tot bonis stabilibus, seu locis Montium non vacabilium de dicta Vrbe inuestiri, & subinde illorum, & infra emendorum fructus in emptionem aliorum bonorum, seu locorum montium huiusmodi annuatim conuerti, nec inde nisi ad hunc effectum amoueri debeant, donec ad integram summam dictarum librarum 54000. in sorte principali perueniant, & hereditas ipsius disponentis in hoc reintegretur.* Non verò differendum erat dictum inuestimentum post nouem annos à die venditionis, vt factum fuit: Vnde non sufficit interim fuisse solutos fructus recompensatiuos ab emptoribus bonorum, quia soluere hos fructus
25 non est inuestire pro multiplico ad reintegrationem fideicommissi ex forma data in Breui, quæ immutari non poterat, nec per æquipollens adimpleri, *Gregor. decis. 518. num. 3. & seqq.* & faciunt ea, quæ dixit *Rota coram Reuerendiss. Vrgellen. decis. 225. nu. 17. & 18.* imò ad vnguem erat adimplenda *Cyriac. controuers. 303. num. 14. & seq. Rimin. iun. cons. 255. nu. 36. & seq. Thesaur. decis. 99. nu. 12. & seq.* Præsertim cum supradicta verba, *Volumus autem &c.* apposita in gratia Papæ operentur, quod forma per æquipollens impleri nequeat, vt fuit resolutum in *Valentina Baroniæ de Cortes 10. Martij, & 18. Aprilis 1603. coram Ottemberg. in decis. 1474. nu. 2. coram Card. Seraph. & in decis. 612. nu. 17. & seq. coram Card. Caualer.*

Aduertebant insuper Domini, peccatū fuisse in executione derogationis, maximè quo ad bona vendita Comitibus de Vrsis, circa quæ Domini transierunt sine difficultate, cum venditio nimirum facta fuerit 18. Iunij 1612. & tamen Breue derogationis præsentatum non fuerit Vicario Archiepiscopi Bononiensis executori, nisi sub die 4. Augusti eiusdem anni, adeoque facta sine licentia, seu sententia executoris, quæ præcedere, & non sequi venditionem debuisset, ad hoc, vt venditio rei fideicommisso subiectæ sustineatur, quia gratia derogationis in forma commissaria non est derogatio, sed mandatum ad derogandum, & ideò nullum producit effectum, an-
26 tequam pro derogatione ab executore pronuncietur, *vt in puncto dixit Rota in Bononien. fideicommissi de Ramundinis coram Reuerendiss. D. meo Decano 9. May 1636. quæ est in pressa decis. 131. num. 6. & seqq. part. 7. recent. & in eadem causa 14. Decembris 1637. & 22. Martij 1638. coram R. P. D. meo Ghislerio, vbi plures allegantur concordantes.*

Ne-

Neque post sententiam executoris superuenit noua venditio, seu ratificatio praecedentis venditionis ob praetensam acquiescentiam Thiberij, quia cum propter alienationem antea nulliter factam, quaesitum fuisset Ius fideicommissarijs, superueniens licentia, vel consensus Thiberij non potuit inducere nouam venditionem, vel ad primam conualidandam retrotrahi in praeiudicium Iuris medio tempore quaesiti ipsis fideicommissarijs, *iuxta tradita per Surdum in consil.382.num.79. Afflict.decis.335. nu.11.& 12.Coltam de retrotract.cap.8.cas.2.num.10.& 11.Rota in decis.113.nu.2. par.7.recent.coram sanct.mem.Gregor.XV.decis.233.num.2.& Reuerendiss.Vrgellen. decis.264.num.4.& decis.463.num.7.& seqq.*

Ex quibus Domini in vltima resolutione permanserunt vtraque parte informante &c.

Altera Decisio eiusdem Illustriss. D. Peutingerij in eadem Causa.

Mercurij 27. Ianuarij 1644.

Obtenta per D. Iuliam de Pepulis iterum noua audientia aduersus decisionem sub die 2. Martij 1643. confirmatoriam alterius decisionis in eadem causa sub die 24.Martij 1642.coram me emanatam; Domini hodie steterunt in decisis, & pro tertia vice responderunt, Iacobum posse agere ad vindicationem bonorum à Tiberio in DD. de Pepulis alienatorum, non obstante derogatione fideicommissi à sanct.mem.Paulo V.concessa.

Placuerunt enim vtraque fundamenta 24.Martij 1642.firmata; Nimirùm, quod gratia
18 fuerit subreptitie obtenta; quae subreptio illam nullius roboris reddit, *Card. Seraph. decis.601.nu.12.& cum alijs Rota in decis.621.num.3.par 3.recent.* & impedit illius executionem, vt fuit resolutũ in *Romana dotis de Crescentijs 20. Maij 1633. coram Reuerend.ss.D.meo Dunozetto Decano*, & quod forma Breuis Sactiss. seruata non fuerit.

De subreptione autem dictae derogationis constare dictum fuit ex eo, quod Tiberius enarrans Papae grauarum esse aere alieno in summa librarum 45350.& obtinens de-
19 rogationem pro libris 54.mil.tacuit se habere bona libera valoris librarum 25250. ex quibus maior pars dictorum debitorum solui poterat; Quod si Papae narratum fuisset, vel non concessisset gratiam derogationis pro tanta quantitate, eo quia fideicommissarijs maius praeiudicium inferre noluisset, quam quod ipsa vrgeret necessitas, *Card.in cons.96.in fin.* & post eum *san.mem.Greg.XV.decis.150.num.5.* vel saltem difficiliùs concessisset, cum in subsidium tantùm; quatenùs scilicèt bona libera non extent, permitratur distractio bonorum fideicommisso subiectorum pro dissoluendo aere alieno ipsius grauati, *Peregr.de fideicom.art.40.nu.22 Fusar.de substit. q.542.nu.14.* vbi quod est de mẽte omnium, *Bursat.in cons.80.nu.27.Cyriac.controu. 328.nu.29.Add.ad S.M.Greg.decis.299.nu.6.* & in his terminis ad effectum derogationis fideicommissi, *Monet. de Commut. vlt. volunt. cap. 6. num. 143.* ex quo vnico fundamento derogationem fideicommissi non substineri respondit *Rota in pract. Romana dotis de Crescentijs, & in Bononien. fideicommissi de Ramundinis 14. Decembris 1637.coram R.P.D.meo Ghisilerio.*

Nec subsistere visum fuit, quod Tiberius in longè maiori summa aere alieno praemeretur, Quia supplicans Sanctissimo expressit se esse grauatum in sola summa librarum 45350. & in notula in executione Breuis tradita docuit de suo aere alieno in libris

46324. *vt in Summ. Iacobi num. 4.* apponendo etiam aliquas partitas (quæ numerandæ non erant) nempè affrancationes bonorum aliàs per ipsum venditorum cum pacto francandi, quæ, vt fuit dictum in prima resolutione coram me facta, inter debita non erant enumerandæ; partitas dotium, siue filiarum de tempore gratiæ in infantili ætate existentium, pro quarum dotatione nulla proinde adhuc vrgebat necessitas, siue vxoris, quæ constante matrimonio etiam probata vergentia viri ad inopiam nonnisi pro assecuratione dotis agere potuisset, *l. vbi adhuc C. de iur. dot. l. si constante ff solu. matrim.* Gratia enim derogationis, seu facultas alienandi bona fideicommissi
20 concessa intelligitur ad limites necessitatis, & vrgentiæ de tempore gratiæ, & non vltrà, *Gabr. in consl. 118. num. 6 lib. 1. Peregr. de fideicomm. d. art. 40. num. 16. Molin. de primogen. Hispan lib. 1. cap. 18. num. 10. lib. 4. cap. 3. num. 3. & cum alijs firmaui in præallegata mea prima decisione.*

Quod autem dicitur Papam saltem in genere cogitasse Tiberium alia bona libera habuisse in extinctionem aliorum debitorum distrahenda, eo minus ex narratis verificatur, vltra quod ad tollendam subreptionem, specifica; non generica requiritur expressio eorum, quæ potuissent diuertere Papam ad sic concedendum, vel difficiliùs concedendum, vt notanter tradit *Abb. in cap. in nostra num. 4. in fin. de rescript.* & post alios *Grammat. in decis. 66. nu.* 18. Nam in concedente sufficit quidem cogitatio ge-
21 nerica ad euitandam subreptionem in his, quæ sunt iuris, non autem in his, quæ sunt facti, quemadmodum est habere bona libera, alioquin nullus daretur casus, in quo de subreptione opponi posset in his, quæ in facto consistunt; vt animaduertit *Rota in Tarantina Plebis de Medulo 2. Iuny 1593 coram Card. Mellino, & in Tolctana Annatarum 23. Ianuary 1589. coram Orano*, præsertim quia in contrarium potiùs viget præsumptio, quod nempè cogitauerit Papa alia non adesse bona libera; sciens enim, quod de iure nonnisi in subsidium permitti debet alienatio bonorum fideicommisso subiectorum, iuri etiam conformem esse voluisse præsumitur derogationis concessionem, ne maius inde sequeretur tertij, hoc est substitutorum præiudicium; *Oldrad. in consl. 268. nu. 5. ad med.* & benè *Rot. in decis. 234. num. 8. par. 1. recent.*

Quod verò forma Breuis seruata non fuerit apparere Dominis visum est ex ipso illius tenore, ibi: *Volumus autem, & Apostolica auctoritate decernimus, quod ex summa librarum 54. mill. huiusmodi, in primis & ante omnia 4000. scuta moneta in tot bonis stabilibus; seu locis montium non vacabilium de Vrbe inuestiri, & subinde illorum, & intra emendorum fructus in emptionem aliorum bonorum, seu locorum montium huiusmodi annuatim conuerti &c.* Quæ verba satis præcipiunt statim secuta venditione bonorum fideicommissi inuestiri debere scuta 4000. donec ad ipsam summam alienatam multiplicando fructus pecuniæ inuestitæ reuerterentur, quod tamen obseruatum minimè fuit, dum non statim secuta venditione, sed nouem post annos inuestitæ fuerunt pecuniæ, & hoc ipsum operari nullitatem venditionis, cum ad vnguem, & non per æquipollens voluntatem Principis adimplendam esse supradicta indicent verba, resoluit *Rota in Valentina Baronia 10. Marty 1603. coram Reuerendiss. Attrebaten. Card. Canal. decis. 612. nu. 17. & seq. Seraph. decis. 1474. nu. 2.* & firmatur in *Bonon. fideicommissi de Raymundinis 9. May 1636. coram Reuerendiss. D. meo Decano, quæ est decisio 131. par. 7. recen.* confirmata *coram R. P. D. meo Ghislerio anno 1637. quæ est decisio 261. d. par. 7. recen* & deindè 22. *Marty 1638. coram eod. S. pariter censuerunt*, & tradit *Marescott. var. resol cap. 68. num. 3. lib. 1.*

Imò neque per æquipollens impletam fuisse mentem Papæ Domini censuerunt, dum
22 si fructus, & fructuum fructus ad formam Breuis inuestiti fuissent, fideicommissum saltem ab anno 1613. ad annum 1637. totaliter potuisset reintegrari, & tamen eo

modo,

modo, quo pecuniæ inuestitæ reperiuntur, nonnisi de anno 1652. ad destinatam summam attingere posse detegitur ex relatione periti iudicialiter electi in *Summ. Iacobi num.7.* Quæ nimis damnosa fideicommissarijs differentia vtique omnem æquipollentem Breuis obseruantiam excludit; Cum gratia derogationis illud potissimum expostulet, vt in subrogatione bonorum, quominus fieri possit, substituti grauentur *Molin. de primog. lib. 4. cap. 4. nu. 1. & seqq. Franc. decis. 355. nu. 6.* & potius in eorumdem vtilitatem commutatio fieri debeat *Peregr. de fideicom. art. 52. nu. 159.*

Ex quibus omnibus tàm ex capite subreptionis, quàm non seruatæ formæ Breuis, Domini vtraque parte informante persliterunt indecisis &c.

CONTROVERSIA LXXVIII.

Pro eisdem DD. Co. de Rubeis.

S V M M A R I V M.

Donatio omnium bonorum iurata saltem sustineri debet respectu bonorum præsentium, nu. 1.

Iuramentum habet vim clausulæ omni meliori modo, nu. 2.

In Donatione tacitè censentur, exceptæ res, quæ non veniunt in obligatione, nu. 3.

Dominium in Donatarium transfertur sine traditione, nu. 4.

Qui post quinquennium à die contractus tacuit, non potest dicere de nullitate, nu. 5.

Res pro indiuiso non potest vendi sine consensu Domini, nu. 6.

Fideicommissarius actionem habet contra alienantem ad pretium, nu. 7.

Aditio hæreditatis nō præsumitur, n. 8.

Filius non præsumitur hæres patris in odiosis, nisi probetur, nu 9.

Legitima si detrahenda sit ex fructibus perceptis deducitur, nu. 10.

Probata filiatio dicitur probata legitimitas, nu. 11.

Filius, qui ex post nascitur ex verisimili mente Patris in institutione comprehenditur, nu. 12.

Regressus contra tertium possessorem præscribentem in subsidium datur, nu. 13.

Adsit Deus, & Virgo.

T si nimia subtilitate, ac intellectus acumine plura fuerint scripta ad exclusionē DD. de Rubeis per Excellentiss. D. Laurentium Vitalium illorum de Brunis aduocatum.

Et primò Supponit. Nestoris donationē omniū bonorum esse validam, nec potuisse post donationē de bonis à se donatis disponere, ex quo donatio fuit iurata *Abb. cons. 18. in fin. lib. 1. Natt. cons. 453. nu. 16.* vel saltē negari nō posse, quin stante iuramento non debeat substineri respectu bonorū eo tunc præsentiū, vt per *Aret. cons. 54. in fin.* & per *Grat. cons. 70. n. 26. li. 1.* dicētem, quod nemo ex Doctoribus cōtradicit, quin valeat quo ad præsentia, *& post Salicet. & plures alios* tenet *Seraph. de iuram. priuil. 98. nu. 24. & priuil. 107. nu. 3. & 4. Trentacinq.* post infinit. *Vartar. resolut. lib. 3. tit. de donat. resolut. 3. nu. 9. ad finem*; dicens, quod vnquam recederet ab hac opinione, maximè, quia iuramentum habet vim clausulæ

omni meliori modo, quæ & specificè legitur in casu nostro, sed vt audio donatio
comprehendit tantum dimidiam bonorum, quo casu cessat disputatio, & altera me-
dietas erit obligata.

Nec facit, quod esset Clericus, quia primo interfuit Vicarius Episcopi, qui dedit licen-
tiam, & nullibi reperitur prohibitum, quin Clericus de bonis patrimonialibus possit
disponere ad libitum, nec minus, quod sibi non reseruasset quid, vt testaretur, nam
tacitè censentur exceptæ res, quæ non veniunt in obligatione *Mathesil. singul.* 136.
3 *num.* 1. *& Guid. Pap. singul.* 588. *num.* 4. & quia legitur expressa fructuum reseruatio
ad vitam, quo casu de fructibus testari poterat, secundum communem Doct. opin.
de qua *per Gail. in lib.* 2. *obseruat. obseru.* 127. *nu.* 4. *& Rol. in cons.* 65. *nu.* 5. *vol.* 1. maxi-
mè cum non interuenerit cessio iurium, & actionum, vt post *Naitam* tenet *Zachar. in
addit. ad Clar. in §. donatio q.* 19. *nu.* 10.

Sed supposita donationis inualiditate, non est dicendum, quod Nestor potuerit ven-
dere partem, quæ spectabat, & pro indiuiso possidebatur per Minum tempore
Mortis, dum ipse Minus fideicommisso illam subiecit, alias sequeretur, quod de re
sua Testator disponere non potuisset, quod est contra omnes iuris regulas faciunt
ad propositum notata per *Peregrin. in tract. de fideicom. art.* 52. *nu.* 66.

Vanum etiam reputatur id, quod dicitur non fuisse translatum dominium in dona-
4 rios, cum non transferatur sine traditione per tex. *in l. in traditionib. C. de pactis*, nam
contrarium est verius vt in termin. per *Garg. Patroc.* 10 *nu.* 5. *& seq. lib.* 1. vbi plures
allegat addito constituto, & precario, quorum vires amplæ sunt, vt in *Stat. in rub. pa-
ctum precarij, & pact. in constituti*, & erit aduerten. fuisse in donatione conuentum,
quod Nestor bona donata non posset vendere, & quod si aliter fieret, venditio esset
nulla, & extant verba dedit, donauit, & reseruatio fructuum ad vitam, & obligatio
bonorum ad quæ &c. per quæ non potest dubitari, quin translatum fuerit in donata-
rios dominium, vt per *Gratum d. cons.* 70. *nu.* 29. *ad finem lib.* 1.

Addatur hodie non posse allegari donationem inualidam, & inofficiosam, quia Octa-
uianus per quinquennium, & vltra tacuit, nec de donatione aliquod verbum fecit,
quo casu ipse, & qui habent causam ab eo tali exceptione non iuuatur, & repellendi
5 sunt *l. fin. in verbo temporibus, & ibi glos. & omnes C. de inofficios. donat.* [illegible]
maiores C. de inoff. test. quod procedit, siue principaliter, siue incidenter per viam exe-
cutionis intentetur, secundum *Bal. post Petr. in l. si quis libertatem circa finem de petit.
heredit. Ial. in l. si quis filium nu.* 4. *C. de Inof. Test.*

Nec dicatur, quod facta venditione potuerit eligere hanc partem pro se, ne dum stan-
te cõuentione in donatione propè finem, vbi promisit non alienare, sed quia res pro
6 indiuiso non potest vendi absq; consensu alterius condomini *Bart. in l. cum proponas
C. de pactis*, vbi dixit non operari tacitum condomini consensum, & cuilibet sensato
viro patet ad sensum, & aduertunt omnes post glos. & nempè *Salicet. in l. in familia
C. familiæ hercifcundæ*, vbi sic distinguit *num.* 3. aut de consotiorum voluntate, &
tunc agitur ad pretium; aut sine eorum voluntate, & tali casu res alienata vendi-
catur à possessore.

Nec creditur satis probatum esse bona tenta per Co. Paulum Æmilium fuisse de bonis
Nestoris, quia erat in communione cum fratre, vt superius dixi.

Sed dato, quod id probatum esset, cum ex diuisione bonorum appareant tot, & tanta
fuisse bona, vt vix vigesimam partem bonorum hæreditariorum hodie excedant,
non debet fideicommissarius dimittere eam paucam quantitatem dd. bonorum, quæ
pauca quãtitas si alienata fuisset, vendicari potuisset ex fideicõmisso, eo magis, quia
in eisdem aderat pars Mini, & Nestoris, quæ saltem erat obligata, cum fideicom-

7 missarius actionem habeat contra alienantem ad pretium, ex notatis *in d. l. in familia C. familia herciscunda.*

Ex hoc etiam reijcitur id, quod dicitur eam quantitatem per eum, & alios de Rubeis deberi, vt se releuent Brunij, quia & ipsi omnes sunt fideicommissarij Mini.

Nec minus operatur, quod Octauianus sit obligatus, quia non fuit probatum, quod Co. P. Æmilius, & alij fuerint illius hæredes, quæ probatio difficilis est *l. 2. ff. de interrog. action.* & adijsse hæreditatem est quid facti, quod non præsumitur *Dec. cons. 652. nu.*
8 *9. & seq.* qui plures allegat, & quod filius non præsumatur hæres patris in odiosis,
9 nisi probetur, post plures tenet *Mantic. decis. 198. nu. 5. 6.* & quatenus Octauiani bona reperiantur vtique ipsi DD. Actores contradicere non intendunt.

Nec dicatur non potuisse detrahi trebellianicam per Octauianum Nestoris hæredem, stante donatione, eo quod prohibita est expresse; nedum filijs primo gradus legitimatis, sed & natis ex legitimo matrimonio *Seraphin. decis. 553. nu. 8.* & quando
10 detrahenda fuisset in fructibus, detracta diceretur *per tex. in l. in fideicommissariam ff. ad Trebell. & ibi gloss. & DD.*

Nec minus creditur obstare id, quod opponitur respectu illegitimitatis personarum, nam si inspicimus personam D. Filippi, satis dicitur probatam filiationem Aui ex Mino, non dicam ex sola fide baptismatis, sed ex attestationibus Lauræ Ruggeriæ testatoris neptis, & D. Alexandri de Claris, & ex nominationibus factis in pluribus instrumentis iuratis exhibitis, quæ ad satietatem probant filiationem, & vt per *Mascard. concl. 790. nu. 5.* probata filiatione, satis dicitur probata legitimitas, vt ip-
11 se *Mascardus asserit, concl. 798. nu. 14. vers. contrarium.*

Et quando etiam non fuisset natus ex legitimo matrimonio, dum dispositio esset facta de fratribus eiusdem qualitatis, cum obierit Pater morte improuisa, idem censetur dispositū de Bartholomæo probato filio posthumo, & ex verisimili intentione mente tale filium, quem ignorauit, vel quem postea habuit, & testator nominare non potuit in
12 dispositione testamentaria venire, refert post alios *Menoch. de coniect. lib. 4. tit. 2. n. 5.* ad exemplum de ea muliere, quæ instituit duos filios, nam ex coniectura intelligitur alios instituisse tertium, quem postea peperit, & qua in puerperio obijt, testamentum mutare non potuit.

Respectu autem Co. P. Æm. dicitur non fuisse probatum hæredem, sed donatarium, & possidere Nestoris bona, nec controuertere, quia in bonis Nestoris, & Octauiani per Brunorum indemnitate reimbursentur.

Ex his etiam videtur responsum oppositis contra Comitem Io. Galearium, & fratres, hodie etiam minores, qui ex eorum proprijs personis veniunt.

Varia etiā reputatur allegatio circa præscriptionem, cum in casu nostro non intret, sub prætextu, quod inceperit contra grauantem, quia id negatur primo respectu portionis Mini ex supradictis, sed etiam stante donatione respectu Nestoris.

Nec dicatur Brunos esse in bona fide, quia stante processu de anno 1536 satis constat à die petitionis in mala fide constitutos esse quod, & per sententias declaratum extitit.

Et si rectè videantur Doctrinæ allegatæ, ex diuerso loquuntur in dispositione testamentaria, & hoc rationi naturali contrarium est, quia si grauatus vendidisset, dominus non fuisset, nec de bonis disponere potuisset, imò Doctrinæ prædictæ patiuntur multas
13 limitationes, nempè si fideicōmissarius non possit emendare damnum à grauato, nam in subsidium datur regressus contra tertium possessorem præscribentem, vt per *Pisar. in tract. de fideicommissaria substitutione q. 928. n. 2. 3.* vbi plures allegat, nos autem loquimur in donatione respectu Nestoris, & respectu bonorum Mini, dicimus nō concurrisse, quia adfuit impedimentum superextantium Ascendentium, nec nata erat

actio,

actio, vt videtur in informatione data admitti, & habetur, vt per *Pusat. loco quo sup. num. 4.*

Ex quibus etsi bona probentur in bonis, prout probata fuit ex testibus alias examinatis, & fuisse factam legitimam Nestoris deductionem ex bonis Nestoris, nec pretium fuit conuersum in vtilitatem Hæredum Minij, non erit controuertendum, quin debeat iudicari fauore DD. de Rubeis, quorum vnus sufficit, qui sit idoneus, nam solus poterit ad formam testamenti omnia bona vendicare &c. Saluo &c.

CONTROVERSIA LXXIX.

Pro Illustriss. D. Federico Guidotto.

S V M M A R I V M.

Primogenitura ordine successiuo ad descendentes transcendit, nu. 1. 4. & 8.

Recipiens fundum in emphiteusim, cum hoc, ne transeat, nisi ad primogenitum, intelligitur de eo, qui tempore mortis superuixerit, etiam si sit secundo, aut tertio genitus, nu. 2.

Substitutio si sit facta nomine appellatiuo, & nō proprio, dicitur facta respectu Agnationis, nō personæ, n. 3.

Substitutio ex verisimili mente Testatoris de vno ad alium casum extenditur, nu. 4.

Substitutio vna per aliam declaratur, & interpretationem recipit, nu. 6.

Vltimus dicitur, quem nemo sequitur, nu. 7.

Adsit Deus, & Virgo.

Millesimo quingentesimo quinquagesimo octauo prima Aprilis, Nobilis Bonon. Senator D. Florianus de Caccialupis, in Testamento hæredes instituit omnes eius filios legitimos, & naturales, & ex eis descendentes in infinitum; in deficientiam sua linea instituit D. Ludouicum natum ex D. Galeatio Maluitio ipsius Testatoris filium adoptiuum, & ordine successiuo eius filios, & descendentes masculos in infinitum, cum onere assumendi, & gestandi cognomen, & insignia eiusdem Testatoris, non autem Patris naturalis, & habitandi domum Testatoris, illisq; deficientibus, substituit secundogenitum superuiuentem D. Aurelij de Guidottis eius ex Sorore Nepotis; secundo verò genito prædicto non extante, & Vxore d. D. Aurelij tunc grauida vt ex tunc prægnantem eiusdem Vxoris, si filium marem pepererit, & dicti secundogeniti, vel nasciturus vt supra, filios, & descendentes masculos sub eodem onere se cognominandi de familia sua, & insignia gestandi; Ipso verò secundogenito, vel ventre prægnante non extante, vel extante; & eo, & eius filijs, & descendentibus masculis quandocunq; decedente, & decedentibus sine liberis ex se procreatis de legitimo thoro, vt supra, ei, & vltimo ex eius descendentibus sic decedenti nominauit, & esse voluit vltimogenitum D. Aldobrandini de Maluitijs, & vltimo geniti filios masculos, & quoscunq; eorum filios, & descendentes masculos eodem onere repetito, & quatenus prædicta non adimplerent, substituit Montem Pietatis, & Hospitale Expositorum Ciuitatis Bonon. & prædicta fieri iussit pro manutenenda Casata, &

Fami-

Eamptibb; & nomine eiusdem D. Testatoris, cum arctissima alienationis prohibitione, etiam ex deductionibus permissa, volens Testator posse extendi, ampliari, & corroborari ad sensum Sapientis, non mutata tamen substantia toties, quoties opus fuerit. Mortuo Testatore sine prole, D. Ludouicus prædictus assecutus fuit hæreditatem, & ex eo, & Nobili eius Vxore nati fuerunt tres filij, scilicet Carolus Antonius, Ioannes Eques Hierosolymitanus, & ex post Clericus Regularis Barnabita, & Cæsar. Qui D. Carolus Antonius vltimus ex eis sine filijs masculis (prout & Cæsar, & d. Ioannes sine descendentibus obierunt) in eius Testamento hæredem instituit D. Ioannem Alamandinum ex sorore nepotem: Quare requisitus, quid sentiam sum in opinione, quod illustriss. D. Federicus d. olim D. Aurelij filius ad hæreditatem d. D. Floriani sit admittendus; ex illis verbis: Substituit secundogenitum legitimum & naturalem superuiuentem D. Aurelij de Guidotis; quamuis ipse Illustriss. tem-
1 pore euenientis casus fuerit D. Aurelij vnicus; quia primogenitura ad omnes descendentes protenditur, & ex natura ordine successiuo transcendit *Lud. Molin. Sarm. Tiraquel. Dec. Did. Anchar. & alij, quos sequitur Peregr. in tract. de fideicom. art. 23. nu. 51.* dicens esse inspiciendum quis natus sit tempore aperti fideicommissi, & euenientis casus *nu. 77. Mantica in tract. de coniect. vlt. volunt. lib. 8. tit. 10. nu. 6.* dicēs,
2 quod si quis recipiat fundum in emphyteusim, cum hoc quod non transeat, nisi ad primogenitum, intelligitur de eo, qui tempore mortis superuixerit, licet esset secundo, vel posteriori ordine natus, quia consideratur tempus, quo quis succedere debet, & sicut dicitur primogenitus, etiam si post alius non nascatur *l. Ioseph, & ibi Doct. de verb. signif.* eadem ratione dicitur secundogenitus, licet primus mortuus sit, & sic dicitur secundogenitus non solū si sit primus, sed etiam si sit tertius, quartus, aut quinto loco natus *Cephal. cons. 312. nu 4. lib. 3.* Nec Testator fuit contentus secundogenito, sed adiecit ventrem prægnantem ex d. D. Aurelij Vxore, substituendo omnes Aurelij descendentes; Nec in omnem casum crederem d. D. Federici filios esse exclusos, quia Testator secundogenitum substituit post Ludouici filij adoptiui, & omnium suorum descendentium mortem, & poterat casus euenire, vt nec Aurelij filij, sed nec nepotes, & pronepotes viuerent, vnde si intellexisset de primis filijs Aurelij, frustratoria fortasse euenisset eius dispositio, & si semper in substitutionibus vsus fuerit verbo in infinitum.
Quare dicendum est, vt de omnibus descendentibus intellexerit, cōsidero etiam, quod Testator vocauit secundogenitum Aurelij in casu deficientiæ lineæ Ludouici, & nō subiunxit filium legitimum, & naturalem, prout de alijs expressit, quod expressisset, si de filijs Aurelij tantum cogitasset, & eum substituit nomine appellatiuo, &
3 non proprio, quo casu substitutio non dicitur facta respectu personæ, sed respectu agnationis *Rom. cons. 458. nu. 14.* & in primogenijs mortuo primo, subintrat alius,
4 qui & ipse postea vocatur primogenitus; & sic considerari debet d. D. Federicus etiam secundogenitus, nam genitorum generationis, & de genere omnes appellantur descendentes, vt per *Peregr. art. 22. nu. 28.* & ex *Aristot. in libro prædicabilium in c. de genere habetur*, quod prius appellatum est gentis vniuscuiusq; generationis principium dehinc etiam, & multitudo eorum, qui sunt ab vno principio, vt à Romulo ibi diuidentes, & ab alijs separantes dicebamus illam collectionem Romano-
5 rum genus *Plutarch. l. 32. cap. 37.* substitutio etiam de vno casu loquens ad alium ex
6 verisimili Testatoris mente extenditur *Curtius senior cons. 51. nu. 28. & 29. Curt. iun. cons. 83. nu. 5. & seq. Marzar. cons. 1. nu. 2.* & nouissimè *Gabal. [illegible] fol. 214.* & vna pars declaratur per aliā; & ab ea interpretationem recipit *Petra ad [illegible] quæst. 6. nu. 34. qui plures allegat,* verba etiam aliquando recipiūtur in significatione im-

impropria, vt Defuncti voluntas seruetur, cum Testatores plerumq; abusiuè loquantur, nec proprijs nominibus, & vocabulis semper vtantur *Peregr. post alios in tract. de fideicom. art. 11. nu. 5.* Et quando Illustriss. D. Federicus nollet petere, res redditur clara pro Illustriss. D. Io. Baptista Maluitio, nam licet non sit filius, est tamen nepos
7 ex filio D. Aldobrandini, ex superius dictis, & vltimus dicitur, quem nemo sequitur, & interdum is est primus, postremusque, qui solus occurrit *l. 2. §. legitima hæreditas ff. de suis, & legit. hæredib.* & facit, quia Testator non se restrinxit ad filium, cum vo-
8 cabulo filiationis, sed genituræ, significans cõtentari de alijs genitis d. D. Aldobrandini *Bart. in l. qui ob hoc §. personis ff. de iure immunit.* & in *d. l. pronunciatio §. familiæ ff. de verb. signif.* & quia concessit facultatem extendendi, ampliandi, & corroborandi disposita in eius Testamento ad sensum Sapientis; poterit Sapiens supplere *Doctores*, inter quos *Imol. in l. institutio nu. 21. ff. de hæred. instit.* & si addiderit salua substantia; quia ea verba duplicem habent intelligentiam, primò, ne Testamentum mutetur in aliud genus contractus; seu voluntatis; secundò, ne fiat mutatio personarum, & præferatur vltimo loco vocatus, & ordo præposteraretur *Spec. in tit. de arbitr. & arbitratore §. 8. vers. quid si.* Et hæc saluo &c.

CONTROVERSIA LXXX.

Pro Illustriss. DD. Co. de Hanau.

S V M M A R I V M.

STatutum, vt vnicus sit Dominus, tendit ad bonum publicum, nu. 1.

Primogenitura est fauorabilis, & conseruat decorem, & splendorem familiæ, nu. 2.

A iure diuino originem duxit, nu. 3.

Et procedit de iure naturali, de iure gentium, de iure Canonico, de iure ciuili, & de iure consuetudinario, nu. 4.

Iosaphat Rex Ioram filio primogenito Regnum tradidit, cæterisq; septem filijs aurum, & argentum reliquit, nu. 5.

Et si inuestitura feudi stet pro se, & suis filijs, Pater potest feudum relinquere vni filio, & reliquos excludere, nu. 6.

Pater delinquendo potest præiudicare filijs, nu. 7.

Feuda, & dignitates pertinent ad primogenitum, nu. 8.

Feudum concessum ab Imperatore, dicitur regale dignitatis, & indiuiduum, nu. 9.

Et in eo non cadit diuisio, nu. 10.

Princeps res ab altero auferre sine causa potest, si disponat per viam statuti, secus si per viam rescripti, nu. 11.

Licet feudum non possit alienari in præiudicium successorum, potest tamen relinqui vni ex vocatis, & comprehensis in inuestitura, nu. 12.

Vltima voluntas Vassalli in feudis nihil valet, nu. 13.

Vassallus non potest immutare edictum successorum ad præiudicium D. Superioris, nu. 14.

Præsumitur, quod feudum ad solum

primogenitum spectet, nu. 15.

In casu dubio non est recedēdum à consuetudine, nu. 16.

Quando primogenitus est impotens gubernare feudum, dãtur coadiutores, nu. 17.

Augmentum iudicatur tamquam principale, nu. 18.

Res aliena legari potest, nu. 19.

Legitima secundogenitis ex feudo non debetur, nu. 20.

Cuipiam non est concedēdum indirectè, quod prohibitum est directè, nu. 21.

Sufficit secundogenitis habere vitam, & militiam, nu. 22.

Legitima non potest peti, nisi ab his, qui ab intestato succedunt, nu. 23.

Alimenta à primogenito sunt prastanda secundogenito hac consideratione, quod primogenitus honorificè Principatum, seu Dominatum regere possit, nu. 24.

Valet argumentum de dote ad alimenta, nu. 25.

Frater fratrem alere tenetur, nu. 26.

Transactio cum solemnitatibus facta, non potest rescindi, nu. 27.

Minor petens restitui aduersus transactionem, quod consecutus est, restituere tenetur, nu. 28.

Qui attingit vigesimum quintum annum, non dicitur minor, nu. 29.

Primogenitus non tenetur edere scripturas secundogenito, nu. 30.

Communitas tamen si sit rea, tenetur edere, nu. 31.

Adsit Deus, & Virgo.

IN causa primogenij Comitum in Hanaū, & Mintezembergi, ommissis præfationibus, & multiloquio sum in sententia fuisse Illustriss. Co. Vlrico IV. huius nominis Domino in Hanaū, statuere, vt perpetuo vnicus, & natu maximus sit Dominus in Hanaū, id n. certè ad
1 bonum publicum tendit *l. 2 ff. de orig. iuris* fauorem n. tale statutum dicitur continere *Rauden. s. v r. r. fol. cap. 44. nu. 21.* Poterit igitur Marchio, vel Dux ex pluribus filijs æqualiter de iure communi successibilibus vnum eligere, per quem velit regi debere populum, etiā si eidē Marchioni, aut Duci, vel etiam Comiti iurisdictio in feudum data sit, ipseque pro se, & filijs suis stipulatus sit, eo quod vnum alijs in feudo præferre potest, & id esse fauorabile, quamuis Pater æqualitati inter filios præiudicare videatur *Rota decis. 128. nu. 2. & decis. 191. nu. 10. par. 2. diuers.* affirmans eò etiam casu erectam primogenituram esse
2 fauorabilem, conseruareq; decorem, & splendorem familiæ *Speculator, Caldermus, & Angelus*, quos refert, & sequitur *Raudensis d. tract. var. resol. cap. 45. nu. 10. Gutierez. can. quæst. lib. 2. cap. 14. nu. 5.* qui cum *Soto lib. 4. de Iust. & Iure q. 15. art. 1. ad 2.* sic ait, & si primogenia iuri naturæ repugnare videantur, propterea quod omnes liberi eorumdem parentum æqua sorte nascantur, & perinde æquo iure nutriri, atq; educari debeant, attamen id non solum in decorem Reipublicæ, verum & in eius emolumentum, & firmamentum cedit, & ibi idem *Gutierez. à nu. 5. ad 29.* multas rationes, & auctoritates allegat, dicens talem opinionem etiam in conscientia esse securiorem,
3 primogenitura namq; à iure diuino originem duxit *Genes. cap. 25. & 27* vbi de benedictione Iacob fit mentio. Item procedit de iure naturali, ex quo omnia animalia
4 etiam ratione carentia solum natura impellente ardētius primogenitos amant *Tiraquel.*

quel. de primogenit. in praefat. nu. 36. & seq. dicens esse etiam de iure gentium, de iure ciuili, de iure Canonico, & de iure consuetudinario, sapienterq; dicitur fecisse Iosaphat Regem, qui Ioram eius filio primogenito Regnum tradidit, caeterisq; repletis
5 filijs aurum, & argentum reliquit *Paralipomenon lib. 2. cap. 21.* legitur etiam *Platonem libro legum vndecimo* primogenituram induxisse, & valde eam commendasse *Felin. post Castr. in c. prudentiam nu. 7. de off. deleg.* dicens formalia verba in feudo iurisdictionali admittitur praelatio primogeniti, reliquis filijs pro bono publico *Alex. cons.*
6 *55. lib. 2. nu. 17.* loquens & ipse, si inuestitura feudi fiet pro se, & filijs suis, cū possit illud vni relinquere, & reliquos excludere, iusque eis quaesitum tollere, eo quod sicut
7 Pater potest delinquendo filijs in feudo praeiudicare *c. si vassallus culpa tit. si de feudo fuerit controuersia*, eodem modo renuntiando vni filiorum, potest alijs praeiudicare, iusq; illis quaesitum reuocare, & loquitur in feudo antiquo reprobans Doctores contrarium tenentes ex *Ancharani, & plurium aliorum* sententia, & in terminis terminantibus de communi attestando *Decius in tract. de arte tollendi tit. 3. sub quibus remedys Testamentum effectum habeat cautela prima*, quare non erit dubium, quin Vlricus Quartus sic statuere potuerit, non obstante omnium descendentium in primoge-
8 nitura vocatione, quia feuda, & dignitates ad primogenitum pertinent *Mel. ech. & aly plures*, quos adducit idem *Rand. f. d. x. 45. n. 10.* nec controuerti potest, quin tale
9 feudum dicatur regale dignitatis, & indiuiduū, cum ab Imperatore fuerit concessum *Curt. Iun.* quem refert *Clar. in §. feudum quaest. 10. Idem Randens. post Aluaret. & alios in d. tract. var. resol. c. 44. nu 3.* his verbis in feudis autem superioribus regalibus, scilicet Ducatus, Comitatus, Marchionatus, & similibus benè fateor non cadere diui-
10 sionem, & ratio est, quia in eis debet esse vnio, ne per diuisionem diminuantur, & deueniant ad destructionem, quoniam, vt ait *Philos. ph.* virtus vnita est fortior, & *in Euang.* legitur, omne regnū in se diuisum desolabitur, potuit ergo à d. Co. Vlrico IV. Vassallo Imperatoris in suo Territorio tale fieri statutū *Angel. Alex. & aly*, de quibus *per Surd. co. f. 152. nu. 10.* & per *Thesaur. decis. 132.* seu potius *responsum post decis. im-*
11 *pressum à 6. Doctoribus approbatū n. 9. 52. & 53.* videmus etiā, quod Princeps res ab altero sine causa auferre potest, si per viam statuti procedat, secus si per viam rescripti *Fel. in c. quae in Ecclesiarum de constit. nu. 33.* quem etiam refert *Gabr. de iure quaesito non tollendo concl. 1. nu. 27.* per statutum etiam videmus licitam fieri alienationem *Aluaret. in tit. qualiter olim feudum poterat alienari nu. 5.* nonne etiam verum est, quod
12 licet feudum in praeiudicium successorū alienari non possit, potest tamen vni ex comprehensis in inuestitura relinqui *And. de Isernia, & Afflict. in c. omnes fily, si de feudo fuerit controuersia Gulielm. de Perno in cons. 13.* arg. *tex. in l. vnum ex familia in princ. §. 1. ff. de leg. 2. Corset. cons. 6. vbi Petr filius nu. 7.* Idq; aliàs in Collegio nostro Bonon. & Collegio Mediolanensi fuit terminatum, vt refert *Bald. in tit. de alien. feudi nu. 12.*

Aduersari tamen videntur ea, quae per eumdem *Baldum* habentur *in tit. de success. feudi*
13 *nu. 2. vers. sed statim*, vbi dixit, quod vltima voluntas Vassalli in feudis nihil valet, & per *Iacob. de S. Georgio in tract. de feudis in verba, & cum pacto, quod de ipso feudo n. 13.* sustinentem in feudo antiquo non posse immutare edictum successorium, & cum pluribus auctoritatibus subiungentem, quod si Pater posset facere, quod primoge-
14 nitus semper haberet, totum feudū praeiudicaretur Domino superiori, cuius interest habere plures subditos, & Vassallos, qui fidelitatem sibi praestare teneantur *Corset. cons. 17. nu. 10. Clar. in § feudum quaest. 40. num. 5. & 6.* & ideò securius videtur dicendum ex scripturis exhibitis non apparere alio modo feudum fuisse concessum, item & feudum esse francum ex rationibus consideratis per eumdem *Iacobinum de S. Georgio in verbo in feudum nu. 27. Clar. & ibi Zachar. in addit. in § feudum q. 12.* nam

hoc

hoc casu prima opinio sustinetur, vt distinguendo scriptum reliquit idem *Iacobinus in d.verbo, & cum pacto nu.*15. Accedat Imperat. approbatio *Crauet.consil.*135.*nu.*31.

Ad secundum dubium non constare de prima inuestitura, & ante conditum statutum semper fuisse solitum, vt solus primogenitus in Dominatu Hanaû succedat, vt clarè
15 constat ab anno 1250. ad diem conditi statuti videtur, respondendum indubitatam oriri præsumptionem, vt ad primogenitum solum feudum spectet *Abb.in c.licet ext. de voto, & voti redempt. col.* 2. *vers. item nota Menoch.de præsumpt.lib.* 1.*q.*33.*num.*2. *Mantica de tacitis, & ambiguis lib.*23.*tit.*3.*nu.* 4. talemq; consuetudinem vti fauorabilẽ, & iuri diuino conformem seruandam esse dixit post alios *Raudens.d. c.* 44.*nu.*
16 70. sustinens in casu dubio non esse recedendum à consuetudine, & interpretatione, per quam feudum pertineat ad primogenitum tantum *Iacobin.in eod.tit. de feudis in d.verbo, & cum pacto nu.*13. ita etiam dixerunt *Bald.in tract.de feudis in tit.de feudo Marchiæ Ducatus, & Comitatus nu.*3.*Zas.& Gabr.de quibus per Manticam eod.tract.de tacitis, & ambiguis lib.*13.*tit.*45.*nu.*24.

Ad tertium, an supposita tali per statutum succedendi forma, semper obseruata dici possit, eo quod in transactione de anno 1398. & in laudo per Archiepiscopum Maguntinum, dum esset Arcicancellarius, & Sacri Imperij Elector anno 1404. etiam assentientibus Philippo Comite in Hasaû, & altero Philippo Comite à Falchastain, fuit Conuentum, & respectiuè declaratum, quod si Vlricus tunc viuens primogenitus Dominus in Hanaû decederet absq; hæredibus feudalibus, Dominatus Hanouniensis vniuersus, cũ omnibus pertinentijs deuolueret ad eius fratres Rheinardum, & Ioannem, videtur responderi posse ex eisdem transactione, & laudo constare, quod Vlricus tunc erat solus Dominus in Hanaû.

Secundò, ex eisdem non posse dici formam antiquam succedendi fuisse alteratam maximè, quia ibi adiecta fuere hæc verba, prout hactenus iuris, & consuetudinis fuit in Dominatu Hanaû, quæ verba non alterare, sed reseruare dixit nouissimè post alios *Barbos.in tract.de dictionibus in dictione* 249.

Tertiò, erit aduertendum, quod tempore d. laudi Dominatus Hanaû erat depredationibus, rapinis, alijsq; omnis Generis incommodis obnoxius, quare cum Vlricus de per se tunc ad Regimen inhabilis esset, fratres etiam ex eorum interesse prouidere cupientes, non vti Domini, sed vti Tutores, & Administratores ibi ad Vlrici fratris vitam constituuntur, & quando ipse Vlricus feudalem vnum, seu plures haberet hæredes, natu maximus filius ibi in Hanaû Dominus declaratur intantum, vt si adoleuerit, & ad legitimam ætatem peruenerit, ijdem Reinardus, & Ioannes fratres à tutela, & administratione exclusi sint, in casuq; obitus absq; hæredibus feudalibus, ibi declaratur feudum deuolui debere ad eosdem Reinardum, & Ioannem absque fraude, ex his enim non credo posse dici statutum, & formam succedendi non fuisse obseruatam, nam ibi legitur adiecta modificatio, prout hactenus iuris, & consuetudinis fuit, & ipsi Vlrico de per se impotenti potuerunt, imò debuerunt Coadiuto-
17 res constitui *Archid.in c.item obijcitur* 2.*q.*7.*Io. And.in c. cum inter vniuersas de elect. Bald.in rub.& in c.*1.*an incertus, vel alius imperfectus nu.*1.*Tiraquel.de primogenijs q.* 23 *n.* 2. *cum seq.* & ex effectu subsecuto constat solum Reinardum Vlrico absq; filijs mortuo successisse, cui deinde successit alter Reinardus filius primogenitus, vt probatum fuisse legitur, & sic expost obseruatum.

Ad quartum, vtrum successor ad bona post statutum acquisita sit admittendus, videtur minimè dubitari posse, nam ex statuto dispositum legitur, quod omnia acquisita, &
18 acquirenda comprehendantur, & id fieri potuisse, post *Alex.dixit And.de Pomate ad Bart. in l.si ex toto ff.de leg.*1.*& ibi Ias.nu.*1. dicens augmentum iudicari debere tam-

quam principale, tale igitur nomen Dominatus comprehendit nedum id, quod
tempore conditi statuti erat, sed omne, id, quod ex post augmentatum fuit *Bart. &*
Doct. in l. si ita ff. de auro & arg. leg. Rub. Alex. cons. 95. nu. 14. Surd. post alios *decis.* 88.
nu. 11. dicens, quod augmentum vti accessorium sequitur naturam sui principalis, &
quod idem est iudicandum, & *in tract. de alimentis tit.* 1. *q.* 42. *nu.* 76. & videmus,
19 quod nedum res aliena legari potest §. *non solum inst. de legatis*, sed etiam id, quod
futurum est *l. quod in rerum natura ff. de leg.* 1. *& ibi Bart. Bald. Castr. & Iason. num.* 1.
operaturque, vt dixi, obseruantia subsecuta, & statutum, secundum eam est inter-
pretandum, quamuis illius intellectui discreparet, in terminis nostris *Ang. cons.* 184.
col. 1. *Natta cons.* 406. *nu.* 28. *Cephal. cons.* 272. *nu.* 244. *Dec. cons.* 101. *nu.* 49. *Socin. cons.*
145. *nu.* 2. *&* 3. *lib.* 1. *Surd. cons.* 297. *nu.* 8.

Ad quintum, nunquid saltem legitima ex hoc feudo secundogenitis, debeatur, & ne-
20 gatiuè respondendum est, quia feudum est eius naturæ, vt ad primogenitos tantum
deueniat *Host. Io. And. post glos. in c. licet ext. de voto*, prohibitaq; est Dominatus diui-
sio *Curt. iun. cons.* 21. *nu.* 11. *&* 12. *Paris. cons.* 17. *nu.* 30. *lib* 2. *Mart. Laud. Guliclm. de*
Cuneo, & alij quos refert, & sequitur *Capic. decis.* 2. *num.* 2. *Castr. Alex. Ruin. Cuchius*
Vasq. Clar. & alij, de quibus per *Cras. in* §. *legitima q.* 21. *nu.* 1. *Cephal. Roland. Bertazol.*
Tiraquel. Lud. Scrader. Pereg. & alij, quos nouissimè sequitur, & commendat *Mangil.*
in tract. de imputat. & detract. q. 37. *nu.* 12. dicens talia bona extra omnem defuncto-
rum substantiam esse consideranda, subiungens, quod si aliter esset secundogenitus,
21 per indirectum haberet partem illius feudi, quam directè habere prohibetur, contra
regulam cuipiam non esse concedendum, quod directè ei prohibitum est *l. quod di-*
22 *ctum ff. de pactis.* Sat. n. est, quod secundogenitus, & alij in vlteriori gradu habeant
23 vitam, & militiam, quæ est temporalis *Capic. d. decis.* 2. *d. nu.* 2. quare credo Co. Al-
bertum præter vitam aliud consequi non posse, addendo, quod legitima peti non
potest ab ijs, qui ab intestato non succedunt, *l. posthumus* §. *si quis ex his ff. de inoff. te-*
stam. l. quæritur, & l. parentibus C. eodem, & idcircò cum Co. Albertus non possit suc-
cedere, quia frater primogenitus habet feudum à lege, & à primis contrahentibus,
& sic iure successorio feudali *Bal. in c.* 1. *de success. feudi*, ergo sequitur, quod ei ex hoc
feudo legitima non debeatur.

Ad sextum, an saltem loco legitimæ alimenta illius loco debita in pecunia, vel in Ter-
ritorijs, & Castris in feudo comprehensis assignari debeant, dicitur satis ex statuto
prouisum esse, vt alimēta à primogenito cæteris fratribus præstentur secundū digni-
24 tatem, & qualitatem, non simpliciter secundum suam necessitatem, habita semper
hac consideratione, quod primogenitus honorificè Principatum, seu Dominatum
regere possit *Host. Io. And. & Abb. in d. c. licet ext. de voto. Idem Io. And. in c. sine culpa*
de reg. iuris in sexto in Mercurial. lib. Iacobin. de S. Georgio in l. cum antiquioribus in 8. *q.*
C. de iure delib. Tiraquel. de primogen. q. 4. *nu.* 33. *Surd.* qui alios plures allegat *in d.*
tract. de alimentis tit. 1. *q.* 27. *nu.* 1. *& in tit.* 4. *q* 18. *nu.* 26. non tamen credo sufficere,
si seruantur Floreni Francofortenses, de quibus Vlricus in statuto tali casu secundo-
genitis, & alijs fratribus prouidit, stante temporum variatione, & pretiorum rerum
augmento *DD. omnes in l. ideò in arbitriū ff. de eo quod certo loco, & in l. pretia rerum* §.
25 *nonnulla tamen ff. ad l. falsidiam*, & in Dotibus, in quibus par est ratio cum de vno
ad aliud valeat argumentum *Roderic. in l. quoniam in prioribus in secunda limit. n.* 10.
C. de inoff. test. tenuerunt etiam *Porsius cons.* 92. *num.* 102. *vers. Nono quæritur Crauet.*
cons. 291. *nu.* 4. *vers. quinto Marzar. in sua epitome fideicommissaria q.* 48. *nu.* 76. *Petra*
de fideicommissis q. 8. *nu.* 456. *Amatus decis. Marchiæ* 28. *nu.* 14. & ratio est, quia si ipse
statuens viueret, & talia rerum pretia videret, sic disponeret, vt ibi *Amatus nu.* 15.

aduer-

aduertit, & quando alimenta in pecunia solui non possent, ex introitibus Castro-
26 rum, & aliorum bonorum Dominatui subiectorum soluenda essent, eo quod ex coniunctione sanguinis frater primogenitus fratres alere obstrictus est *Surd. d. quaest. 27. num. 7.*

Ad septimum, an transactio de anno 1604. 11. Ianuarij inter Philippum Ludouicum Comitem in Hanaù, & Co. Albertum eius fratrem eum obliget, seu saltem de nullitate, & læsione dici possit, creditur, quod non, nam idem Co. Albertus approbauit ordinationes, & statuta antiqua, in quibus cauetur in Dominatu, solum primogenitum succedere debere; ipseq; Co. Albertus ibi pro suis alimentis maximam consecutus fuit bonorum assignationem, ex quibus honestè, & secundum Natalium, & propriam dignitatem viuere potest, ab eoque hodie, vt mihi supponitur, talia bona de-
27 tinentur, & possidentur, ijs. n. stantibus, & solemnitatibus amplissimis, quæ in transactione leguntur, non poterit dici, nec de nullitate, nec de læsione *Rub. Alex. cons. 133. nu. 18.* Nec facit, quod Co. Albertus sit minor, quia nihilominus transactioni stare tenebitur, donec de læsione doctum erit, ita per multos probat *Crauet. cons. 685. nu. 16. & cons. 717. nu. 29. lib. 4.* minusq; etiam transactionis nullitate supposita est audiendus, donec effectiuè omnia bona sibi assignata restituerit; nam conclusio est
28 firmissima, quod minor petens aduersus transactionem, restitui omne id, quod occasione transactionis consecutus est restituere debet *Paris. cons. 96. nu. 112. lib. 1. Nata cons. 371. Crauetta cons. 7. nu. 14. & cons. 747. nu. 7. Menoch. cons. 644. nu. 3. 4. & seq. lib. 7.* qui de communiori attestatur, etiam si contractus nullus appareret *l. prædior. & l. si prædium C. de prædijs minor.* idem *Crauetta cons. 758. nu. 6. lib. 5. Rebuf. cons. 144. ad finem Gabr. cons. 33. nu. 10. lib. 1. Cephal. cons. 207. nu. 37. lib. 2. Scot. cons. 20. nu. 68. tomo 2. lib. 8. Rimin. iun. cons. 5. nu. 76. lib. 1. & cons. 452. nu. 57. lib. 4. Bertazol. cõs. 13. nu. 4.* in ciuilibus, sed vt audiui, omne obiectum remouetur, ex quo dicitur probatum esse Co. Albertum tempore transactionis non fuisse minorẽ, sufficit. n. quod tunc vi-
29 gesimum quintum attingeret annum *l. qui filium §. Sabinus ff. ad trebel. l. 1. ff. de manumissionibus,* & ibi *Doct. Gratus cons. 57. nu. 9. lib. 1.* Addamus per quinquennium tacuisse, & per multos actus transactionem ratificasse *l. 1. & 2. C. si maior factus l. 3. §. 1. ff. de minor.*

Ad octauum, & vltimum, an Co. Filippus Ludouicus, & seu ex eo primogenitus teneatur d. Co. Alberto omnia instrumenta, & scripturas, quæ in Archiuio Dominatus conseruantur edere, & videtur regulam esse notissimam, Reum non teneri edere Actori, vt omnes affirmant *in l. 1. ff. de edendo, l. qui accusare C. eodem,* & si aliter diceretur, facillimè primogenitus fraudaretur, nam Dominatus secreta panderentur, & id non solum de iure communi procedit, verum etiam de æquitate, vt notant *in ead. l. qui accusare Aret. & Decius nu. 2. & 4.* & si quodammodo iniustum, & rigorosum videatur, eo quod maius malum esset, si Reus contra se edere cogeretur *l. nimis graue C. de testibus,* & ex quo Arma non sunt de Domo Rei sumenda, cum esset inconueniens, vt quis suo gladio se iugularet; & ne secreta facultatum pandantur *Decian. cons. 61. nu. 12. lib. 1. Ruin. cons. 69. nu. 14. lib. 4.* in hoc tamen non insisto, sciens regulam limitari in Communitate, quando est Rea *Veral. decis. 294. lib. 1. Riccius in Collectan. collect. 240.* ex his. n. secundum sensum, meum omnibus octo quæsitis mihi propositis respondi. Saluo tamen &c.

CONTROVERSIA LXXXI.
Pro Illust. D. Margherita Gallutia.

SVMMARIVM.

Mater transiens ad secunda vota, amittit successionem filij, nu. 1.
Declara vt nu. 2.
Filius tamen potest consentire tacitè, siue expressè, nu. 3.
Etiam si sit minor, num. 4. Imò impubes, nu. 11.
Vel si maritus dedisset licentiã nubendi, nu. 5.
Vel si vltra præsentiam, & taciturnitatem filij interuenirent alij actus positiui, nu. 6. 9. & 13.
Burat. in decis. 82. declaratur, nu. 7.
Statutum Bonon. in principio de successione ab intestato ascendentium, & collateralium declaratur, nu. 8.
Sarmient. lib. 10. select. sententiarum cap. 4. reprobatur, nu. 10.
Si filius non sit testatus, videtur tacitè remittere Matri pœnam, ne sibi succedat, nu. 12.
Iniuria non potest dici facta filio, dum Mater nobilissimo Viro nubet, n. 14.
In dubio est iudicandum Matrem non excludi ab hæreditate filij, nu. 15.
Religio non dat de iniuria, nu. 16.

Adsit Deus, & Virgo.

N hac causa vertente inter Illust. D. Margheritam Galutiam Matrem, & Ill. D. Iuliam de Campagnis puellam eius filiam, crederem eamdem Matrem assequi posse portionem virilem hæreditatis Domini Francisci eius filij, & d. D. Iuliæ fratris, & si ad secundas transierit nuptias, nam licet Mater transiens ad secundas nuptias, amittat successionem filij ex primo matrimonio secundum aliquos quoad proprietatem, *per*
1 *tex. in l. fœmina §. illud C. de secundis nuptijs*, tamen dispositio d. legis à Matre non adimit hæreditatem alterius filij prædefuncti, intantum, vt possessionem virilis portionis & proprietatem retinere, & alienare possit, donec viuit, dummodo non in ex-
2 traneas personas, ita ibi declarant *Albericus Bald. nu. 1.* & alij dicentes, quod Mater habet fruitionem causalem, idest cum proprietate, donec viuit, & *Salicet. in d. §. illud nu. 3.* refert præcisa verba, *Nota, quod Mater, quæ iam secundo nupserat, non prohibetur succedere filio in omnibus*, id etiam affirmat *Sicard. ibi nu. 4.*
Addatur consensus filij defuncti, qui dupliciter considerari potest expressè, de quo non
3 est dubium, & deinde tacitè ex approbatione nuptiarũ, dum filius non dissensit, vel non reclamauit, nam ex eius taciturnitate resultat approbatio, intantum, vt eius soror non possit habere proprietatem, ita in terminis concludit idem *Sycard. in d. §. illud nu. 5.* id. n. sustinet ex *glos. in auth. de non eligendo secundo nubentes*, & ibi *Ang. nu. 8.* & sufficere tacitum consensum ad remittendam pænam, etiam si filij sint minores, cum sufficiat, vt interuenerit consensus Tutoris, vel Curatoris, post *Mysingerium, &*
4 *alios* dixit nouissimè *Costa in tract. seu tit. aut sciebat, aut ignorabat assinc. 52. cent. 2. num. 6.*

Et

Et in hoc casu crederem non obstare decis.80.p.2.diuersor. vbi Reuerendiss.Merlinus vi-
detur affirmare tacitum non sufficere filiorum consensum, cum agatur de notabili
præiuditio, & de renuntiatione benefitij in iure scripti, nam primo Doctores allegati
nu.21.id non affirmant Io n.de Garombus in rub. de secundis nuptijs nu.7.post enarra-
5 tas pœnas secundò nubentium nu.112. pro primo remedio ad illas euitandas dixit
sufficere expressam, vel tacitam primi Mariti licentiam, & ita etiam affirmant plures
allegati à Trentacinq.in tit.de matrimonio lib.3.resol.5.nu.22.& 23.vers.hac conclu-
sio, & Boer.decis.185.nu.20.Quæ licentia videtur patens, dum ei reliquit amplum le-
gatum, etiam si secundò nubat, imò eam substituit filijs deficientibus, idemq; Garo-
nus nu.116. approbat dispositionem glos.in d.auth.de non eligendo secundo nubentes in
verbo copulentur, & sustinet idem resultare ex ratihabitione liberorum primi matri-
monij subiungens esse notandum, cum alibi non viderit, & plures pro sua opinione
comprobat ex auctoritatibus Romani, Barbatia, præpositi Card. Alexandrini, Cremen-
sis, Cepola, Bolognini, & aliorum plurium primæ classis, considerat etiam illud ver-
bum, forsitan, inferens, quod si filij consenserint, non contristantur de transitu ma-
tris ad secundas nuptias, & quamuis Garonius videatur nu. 118. sustinere non suffi-
6 cere præsentiam, & taciturnitatem, id non affirmat, quando plures actus positiui cu-
currerunt, id etiam videtur affirmare Sanchez.in allegato lib.1.de Matrimonio dispu-
tat.89.nu.44. hic enim interuenit continua cohabitatio, & Comestio ad eamdem
mensam, imò plura alia, ex quibus de consensu dubitari non potest Farinac.lib.3.
contr.iuris cap.65.concl.1.non excludit, quin posset interuenire secundum varias, &
diuersas factorum circumstantias, & Castillus pariter allegatus in tract.de vsufructu c.
2.post relatas opiniones, & Doctorum disputationes nu.116.videtur & ipse admit-
tere, vt si vltra præsentiam interueniat aliquis actus positiuus filij primi matrimonij,
videantur consentire secundis nuptijs, & nu.120. dixit semper præsentem, & tacen-
tem in sibi præiuditialibus haberi pro consentiente, maximè aliquo actu positiuo ex-
teriore interueniente, & nu.125.admittit signa, & ratificationis coniecturas pro suf-
7 ficientibus. Minusq; videtur obesse huic intentioni, id quod habetur ex Buratto decis.
82.quæ est decis.638.p.1.in recent. nam vt ibi nu.9. legitur, cohabitatio non erat in
eisdem Mansionibus, sed separatim, etiam quoad mensam, & ibi approbat actus
positiuos, & ad eum Ferentil.in lit. E.

Nec obstat statutum nostrum in principio in rub. de success.ab intest. Ascendentium, & Colla-
8 teral. nam loquitur, quando plures remanent ascendentes in illis verbis extantibus
ascendentibus, & ratio est, cum non conueniat, vt pluribus extantibus ascendenti-
bus illa succedat, quæ ad secunda vota transiuit, minusq; statutum excludit viduam
ab vsufructu, etsi ad secundas transeat nuptias Rota Bonon.84.nu.10. & de tali statu-
to abundè loquitur Laur. à Pinu consl.31.nu.3.4.6. & plurib. seqq. & moriente ipsa
filia, proprietatem esse matris, dixit Manentes decis.47.nu.60.& 68.

Nec pariter faciunt auctoritates mihi oretenus allegatæ Martini Andreæ decis. 98. nu. 8.
post tractatum Statilij de Salutano, seu decis.51.in libro suo; & Sarmientis lib.1.selecta-
rum interpret.c.4.per totum, nam primò Martinus And. concludit, quod si cum præ-
9 sentia, & taciturnitate interueniat aliquis actus positiuus, censeatur remissa iniuria
ob transitum ad secundas nuptias, vt nu.7. in casu autem suo per paucum tempus fi-
lia, cum Matre nupta secundò viro habitauerat, & quod mirum est, idem Mart.
Andr.in decis.74.nu.20.& seq. admittit Matrem binubã ad succels.filiorũ primi ma-
trimonia, & sustinet non dici bona paterna, dum filij prædicti, & alijs fratribus mor-
tuis successerunt, & Surd.ab eo allegatus decis. 99. nu. 12. dicit, quando longa fuit
cohabitatio esse remissam talem iniuriam, & pluribus auctoritatibus id verissimam

reputat, *Sarmientus* verò est reprobatus *à Pereg. in decis. Patauina* 13. *nu* 10. afferen-
te rationem inconuincibilem, nam sicut non datur iniuriarum actio Hæredibus iniu-
riantis, multò minus dabitur contra Hæredes iniuriantis, & idcircò *Galerata de re-*
10 *nunciat. tomo* 2. *cent.* 1. *cap.* 98. *nu.* 11. *&* 12. non obest eum sit eiusdem *Sarmientus* re-
11 lator, & in conlusione dixit communiter contra *Sarmientum* tenere omnes Docto-
res, & idcircò tacitum consensum sufficere dixerunt *Misingerius cent.* 5. *obser.* 24. *nu.*
9. post *Bertrand. cons.* 58. *lib.* 1. *& Costa* in loco de quo supra *cent.* 2. *distinct.* 52. *& Fa-*
chineus lib. 3. *contr. iuris c.* 65. *vers.* 4. *conclusio, & in vers. iam quod mihi Pereg. decis.* 13.
nu. 10. *& seq.*

Minusque responsum videtur rationi vltimo loco per me adductæ, nempè, quod mo-
12 riente filio absq; testamento sublata sit iniuria, & pœna aduersus mulierem secundò
nubentem, vt affirmat *Roland. cons.* 81. *nu.* 15. *lib.* 3. stat ergo firma conclusio, maxi-
13 mè accedente licentia sibi per maritum primum concessa, dum ei prælegauit, & in
casu deficientiæ filiorum in hæreditate, substituit, vt fatentur *omnes in d. l. fæmina,*
vt supra dixi.

Non est tamen prætereundum, quod d. D. Margherita nupsit secundo Illustriss. D. Io.
14 Galeatio Roscio de nobilissima familia, in qua plures Doctores, Comites, Patritij,
& Senatores extitere, & fuit filius sororis Illustriss. Senatoris Legnani, adeout non
possit dici iniuriam Marito primo, & filio fuisse illatam, nam dignitas, & filij Nobi-
litas sibi à d. secundo coniugio fuit aucta, ita in terminis affirmat *Paul. Leon. cons.* 9.
nu. 9. *per totum, & Machel.* noster Conciuis *patroc.* 29. *nu.* 10. vbi etiam dixit sufficere
filij scientiam absq; conquestu, & in dubio declarandum est Matrem non debere ex-
cludi ab hæreditate filij *Grattan. in discept. c.* 275. *nu.* 24. *cap.* 668. *nu.* 2. *& cap.* 972. *nu.*
15 49. *Ludouis. decis.* 415. *nu.* 6.

Et vt audio, d. D. Iulia est professa in Monasterio S. Catherinæ, quo casu, si ita est, ita
Rota decis. 223. *nu.* 9. *& seq. nu.* 13. ex quo Religio non dat de iniuria.

Et ex his &c.

CONTROVERSIA LXXXII.

Pro D. Dominico Tiraferro cum D. Troilo de Vrsis

SVMMARIVM.

Fideiussor debet indemnis conseruari à principali ex natura fideiussionis, nu. 1.

Locator ad duo tenetur, nempè ad præstan. rem locatam, secundò efficere, vt conductor bonis conductis frui possit, nu. 2.

Sequestratio impedit conductori perceptionem fructuum, adeout pro illo anno, quo fuit facta sequestratio non teneatur ad pensionem, nu. 3. *&* 6.

Maximè si præcessit protestatio per conductorem facta locatori, nu. 4. *&* 6.

Etiam quod conductor in se suscepisset omnes casus fortuitos, nu. 5. *Etiam si factum locatoris esset iustũ, n.* 11.

Liberato conductore, dicitur liberatus fideiussor, nu. 7.

Quando fideiussor non fuit diligens, nec opposuit debitas exceptiones, soluens repetere non potest, nu. 8.

Sed culpa sua fuit exactus, nu. 9.

Facta

Adsit Deus, & Virgo.

Om. Dominicus Tiraferrus, qui prędium conducebat ab Illust. D. Troilo
de Vrsis, prætendit se liberatū ab affictibus illius anni, quo sequestrum
in fructibus fuit factum, adeout nequaquam teneatur ad indemnitatem
D. Caroli Burzani, qui mediante Procuratore soluit lib. 1020. eod. Tiraferro Inscio.

Nam licet receptum sit in iure, quod fideiussor possit agere ad damna,
& interesse contra debitorem principalem, quia de natura fideiussionis est, quod fideiussor
indemnis conseruetur, etiam quod expresse non fuerit promissum, *c. peruenit.*
1 *ext. de fideiuss. Bald. in l. in constitutionibus C. de vsur. decis. 222. n. 6. p. 6. diuers.* nam
magna esset, iniquitas, quod fideiussor esset in damno, vt latè comprobat *Abb. cons.*
60. vers. quoniam satis abundè lib. 1. vnde cum ex causa fideiussionis factæ pro Tiraferro
fuerunt D. Vrsio solutæ petitæ summæ affictuum, videtur conueniens, vt pecunias
solutas per fideiussorem ipse refundat pro conseruatione indemnitatis ab ipso
Tiraferro promissæ in instrumento contractus locationis, & conductionis inter partes
celebrato.

Attamen his, & alijs, quæ inferius proponentur, minimè obstan. dicitur d. Tiraferrum
non esse obligatum, nam Vrsius locator ad duo copulatiuè tenebatur, nempè ad
præstan. possessionem, siue fundum locatum, secundò efficere, vt conductor bonis
2 conductis frui possit *l. ex conducto §. si vis Tempestatis ff. locati in princ.* & est recepta,
& communis opinio, *vt ibi DD.* vnde cum Tiraferro conductori fuerit à D. locatore
ablata facultas vtendi re locata, vt statim demonstrabitur, idcircò non tenetur ad
præstandum, seu soluendum affictus, sed debet absolui pro eo anno, quo fructus fuerunt
3 sequestrati, cum sequestratio sit actus, quo Impeditur conductor vti re locata
ad sui libitum, vt firmat *Menoch. de recup. possess. remed. 3. nu. 87. & plur. seq.* & ideò
vti facto locatoris impeditus ad affictuum solutionem, non tenetur, maximè stante
4 protestatione facta locatori d. de causa nempè nolle teneri ad affictus, nec amplius in
locatione perseuerare *tex. est in l. si fundus ff. locati, & latè Menoch. cons. 55. num. 11.*
5 *14. lib. 1.* ampliando etiam in casu, in quo Conductor in se susceperit omnes casus
fortuitos, quia nunquam excluditur casus proueniens facto, & culpa locatoris, etiam
si factum locatoris esset iustum, vt per *Io. de Anan. cons. 74. nu. 2. Socin. iun. cons. 120.*
nu. 3. lib. 5. Crauet. cons. 95. nu. 8. Anchar. cons. 414. num. 1. & 2. & in puncto, quod
6 per sequestrum factum ad instantiam locatoris conductor liberetur à præstatione
mercedis, probat idem *Menoch. cons. 246. nu. 33. & plenius cons. 531. post Anchar. cons.*
248. vbi sub nu. 12. comprobat, quod factum locatoris etiam iustum præstat ipsi conductori
exceptionem, cum teneatur locator facere, quod conductor frui possit re locata
l. si quis fundum §. Imperator ff. locati l. cum proponas C. de naut. fœnore Alciat. resp.
689. & eo magis, quia sequestratio de iure, & ex æquitate, vt concluditur est prohibita
l. vnica C. de prohibit. sequest. accedente nempè protestatione sibi locatori facta
per conductorem occasione d. sequestri, de qua supra fuit dictum, ex qua ab ipso

con-

conductore excluditur omnis culpa, etiam in omittendo, & magis grauat locatorem, qui dictum impedimentum reuocare non curauit *d.l.si fundus, vbi Glos. & DD.*
ff.locati, & cum ex prædictis sit liberatus conductor, per consequens dicitur libera-
7 tus fideiussor *l.2.ff.de fideiuss.l.fideiussores magistratuum §.vlt.cod.tit.Socin.cons.273.*
lib.2. quia accessorium non potest stare sublato principali, ita concludit *Menoch.d.*
cons.246.nu.3.lib.3. quę opinio plenius comprobabitur ex responsionibus dandis ad
contraria, quorum primum supra firmatum, non obstat, quia procedit, quando
8 fideiussor fuit diligens, & opposuit debitas exceptiones, alias soluens repetere non
potest, vt factum est in casu nostro, in quo fideiussor non se defendit, proponendo
ea, quæ supra deducta, & allegata sunt de impedimento dato à locatore, & vlterius
appellando, quando opus esset, & ideò sibi imputetur *Bart.in l.exceptione nu.1.&*
9 *seq.ff.de fideiuss.* fideiussor .n. qui sua culpa fuit exactus, non recuperat à principali,
qui exigi non poterat *l.si procurator §.si is ff.quod quisq; iur.* & ibi *Alex.& l.si procurator*
§.ignorantes ff.mandati, quia fideiussor, qui ommissis exceptionibus suo principali
competentibus soluit à repetitióne excluditur, vt supra fuit dictum, cum culpa sua id
acciderit, maximè cum sibi fuerit notificata, etsi protestatio locatori, vt superius fa-
cta fuerit, voluntate propria voluit soluere, nec tinē expectare *Dec.cons.74.& cons.*
102.nu.2.vers.vnde tunc denunciatio, & est tex.l.vbicunq; ff.de fideiuss.& l.nouatione C.
eodem l.cum in plures §.lege ff.locati Socin.cons.62.nu.23.lib.4. & potissimum ratione,
10 quia facta alteratione, deficit consensus, quo casu obligatio non tenet, ita ex regula
correlatiuorum, & principalis, & accessorij est concludendum contra fideiussorem,
maximè ex rationis indemnitate, & mutatione, seu alteratione obligationis ab
ipso fideiussore facta cum D.locatore.

Nec pariter obstat dicere, quod sequestrum potuit fieri ex deterioratione Tiraferri con-
ductoris, quia pro causa ciuili fuerat carceratus, vnde cum sequestrum concedatur
ne fructus dissipentur, æquitas suadet legitimæ fuisse commissam, cum alium finem
D.locator non haberet; quia quicquid sit de veritate huius propositionis in facto re-
spondetur nō iustificare sequestrationē, quia vt respondet *Menoch.d.cons.246.n.33.*
vers.nec ad rem facit dictoq; Locatori fuerat abundè prouisum de fideiussore idoneo.

Vltra quod etiam si factum locatoris esset iustum; non tamen releuat, vt per *Menoch.*
11 *d.cons.55.nu.4.lib.1.* quia impedimētum hoc facti ita probat excusationem, sicut im-
pedimentū iuris *Alba Mandel.cons.118.n.26.lib.1.* vltra quod superius fuit dictum
non posse d.locatorem se excusare. Nec facit, quod Tiraferrus esset in mora, non
soluendo affictus debito tempore, cum veritas sit in contrarium, nam sequestratio
est facta die septima Iulij pro solutione facienda in vigilia Assumptionis Gloriosissi-
mæ Virginis Augusti. Hinc sequitur de iure non iustificari sequestrationem, quod
erat aliud partis fundamentum ex hippoteca, de qua in Instrumento contractus lo-
12 cationis, cum verum sit, quod ante aduentum diei solutionis destinatæ hippoteca
exerceri non possit *l.cum soluenda pecunia ff.de distract.pign.* ea ratione, quia ad hoc,
vt hippoteca competere possit, requiritur, quod debitor in mora constituatur *Af-*
flict.decis.12.num.7.& seq.Tusch.in verbo Mora concl.375.nu.2.& 376.nu.12. stan-
te d.impedimento, d.Tiraferrus non tenebatur ad solutionem, prout dicimus de
13 emphiteota, qui non tenetur præstare promissam pensionem, quando impeditus est
possidere rem emphiteoticam, vt per *Dec.in auth.qui rem nu.16.C.de sacr.S.Eccl.&*
cons.58.Clar.in §.emphiteosis q.8.vers.sed quæro, alios etiam refert Menoch.d.cons.
351.nu.15.

Cum igitur in facto plenè, & concludenter constet locatorem licet idonea fideiussione
securum, non permisisse conductori vti, & frui re locata, & sic non impleuisse ex

parte

parte sua, priuando Conductorem commodo, & effectu ipsius possessionis, & ad quæ de natura contractus, & ex obligatione iurata promiserat meritò affictus ei non sunt præstandi, nec ab ipso Tiraferro, nec ab eius fideiussore, quos cum soluerit fideiussor repetere non potest à principali debitore, cum præstiterit, quod non tenebatur ex fideiussionis obligatione.

CONTROVERSIA LXXXIII.
Pro DD. de Zechellis.

SVMMARIVM.

Statutum Bononiæ in rub. de success. liber. ascendentium deficientium condito Test. in §. fin. an habeat locum, quando ex filia remanent filij, nu. 1. declaratur, nu. 3. & nu. 9. & 12.

Statutum loquens generaliter, & indistinctè, indistinctè debet intelligi, nu. 2.

(Vel) verbum est restrictiuum, nu. 4. & aliquando limitatiuū, nu. 6. & aliquando stat ampliatiuè, nu. 13.

Contrarietas semper est euitanda, n. 5.

Statutum Bonon. excludit filiam dotatam à legitima, nu. 7.

Itē & nepotes ex filia, nu. 8. & nu. 11.

Statutum prædictum de success. liberorum in §. fin. alio modo legitur in originali in Archiuio, quam quod sit impressum, nu. 10.

(Quocumque modo) hæc dictio comprehendit omnes casus expressos, n. 14.

Adsit Deus, & Virgo.

1 Iso longissimo Consulto Doctissimi Domini Albani, vbi supponitur condito Testamento *statut. Bonon. in rub. de success. liberor. ascenden. deficientium*, condito Testamento *in* §. *fin.* non comprehendere casum, quando ex filia remanent filij, seu filiæ, & eo tunc dixit deberi legitimam ex bonis Aui Materni, stante maximè particula, vel, quater à dicto statuto replicata, eo quod quattuor contineat descendentium species. Prima est, quando Testator decedit relictis filiabus vna, seu pluribus, ibi, *sed solum.* Secunda, quando Testator decessit solum relictis alijs fæminis per masculum descendentibus, ibi, *vel alijs fæminis*. Tertia, quando Testator decessit relictis fæminis per fæminam descendentibus, ibi, *vel per fæminam*. Quarta, quando Testator decessit solum relictis masculis per fæminam, & tales species disiunctas esse affirmauit, dicens in eis non comprehendi casum, quando ex filia extat masculus, qualis erat Nicolaus frater Aduersariorum, contra quas agitur pro parte DD. Floriani, & aliorum de Zechellis vigore substitutionis factæ à Dominico Zechello Patruo magno, quod non obstare credidi, nam contrarium probatur claris verbis ipsius statuti, ibi, *masculis per fæminam natis liceat Testatori talibus filiabus, vel alijs masculis per fæminam natis substituere*, ex his.n.compræhendun-
2 tur etiam nepotes masculi ex filiabus nati, & statutum prædictum cum loquatur gene-

neraliter, & indistinctè, indistinctè debet intelligi *Gozad.in repet. l. omnes populi nu.*
97.ff.de iust.& iure Barzius decis.Rota Bon. 25.*nu.*37.& cum talia verba sint in sepa-
3 rata oratione, non possunt applicari illis verbis, quæ exaduerso ponderantur, *in*
casu non existentium liberorum, ex decis. 52. *inter statutarias Rotæ Bonon.* nam si rectè
construantur, & legantur talia verba in casu non existentium liberorum operantur,
quando dos destinanda esset, & verisimiliter destinari deberet dd. liberis non extan-
tibus, nec destruunt ea, quæ superius in statuto disposita sunt, id .n. patet ex illis
verbis, *vel quæ verisimiliter deberet destinari*, scilicet in casum, in quem pater filiæ mi-
norem, & incongruam dotem filiæ reliquisset, nam eo casu per coniunctos honesta
dotis quantitas posset arbitrari *ad for. statuti* subsequentis, *in rub. de success. liberorum*
Patre, vel Matre, vel alijs ascendentibus morientibus ab intest. in §. *si verò aliqua prædi-*
4 *ctarum filiarum*, & illud verbum, videlicet, est restrictiuum ad dictam Dotis desti-
nationem, cum de sui natura restringat *Bart. in l. qualitum* §. *si quis fundum nu.* 15. *ff.*
de fundo instructo Grattan. in decis. Marchiæ 44. *nu.* 7. *Barbos. de Dictionibus dict.* 368.
nu. 1. & fatetur eximius exaduerso scribens *ex Sacra Rotæ auctoritate*, & si dicta verba
in casu non extantium liberorum comprehenderent totam d. statuti dispositionem
de directo aduersarentur illis verbis, *vel in filiis per fæminam natis*, & eadem di-
spositio duorum actuum contrariorum productiua subsistere non potest *Crauet. cons.*
985. *nu.* 89. *Monac. decis. Florentiæ* 20. *nu.* 28. *&* *decis.* 28. *nu.* 5. dicens eodem tempo-
5 re esse non posse constructio, & destructio, & contrarietatem esse euitandam, etiam
recedendo à proprietate verborum, probatur *ex cap. inter dilectos* §. *cæterum ext. de fi-*
de instr. Surd. cons. 230. *nu.* 28. *& cons.* 279. *nu.* 14. *Grattan. in disceptat. forens. c.* 946.
nu. 28. omnis igitur probabilis humana, aut verisimilis etiam minima occasio, vel di-
stinctio est capienda, vt ea quæ videntur contraria concilientur *l. cum falsa circa finem*
C. de iur. & facti ignor. Alba cons. 287. *nu.* 45. *Surd. cons.* 357. *nu.* 24. *Dec. in l. vbi repu-*
gnantia ff. de reg. iur. Burat. decis. 206. *nu.* 14. maximè dum agitur de contrarietate in-
6 continenti, & quamuis talis dictio (videlicet) pluribus modis possit vsurpari, & ali-
quando stet limitatiuè, tamen limitatiuè non potest dici posita, dum statutum cir-
cumstantias omnes exponit ad substitutionem necessarias, & si declaratiuè semper
intelligenda est, habito respectu ad id, quod prius fuit dictum, ibi, *quod si aliquis*
7 *decesserit non relictis aliquibus filijs, vt supra.* Et cum ex statuto prædicto filia dotata
possit à legitima excludi, vt ibi legitur, & comprobat *Giouagnon. cons.* 99 *per totum*
lib. 1. per consequens ipsa exclusa, excluduntur omnes ab ea descendentes *Angel.*
in §. *reliquum in auth. de hared. venien. ab intest. Decius cons.* 484. *in prin. Menoch. cons.*
172. *nu.* 31. *&* 32. *Pereg. de fideicommissis post plures art.* 27. *n.* 18. sustinens fœminam
quouis modo ad successionem reintegrari posse, & sicuti filia ad successionem, & le-
8 gitimam non admittitur, ita nec Nepos ex filia natus, ex quo illa ratio, quæ viget in
excludendo filiam fæminam, eadem viget in excludendo filios, & descendentes ex
eadem filia, cum minimè venire possint, nisi matre, mediante qua exclusa ipsi quoq;
pro exclusis haberi debent, nam ea, quæ sibi non sufficiunt, alteri per illam suffice-
re censeri non debent *Bero. post plures tex. in cons.* 77. *nu.* 3. *lib.* 2. subiungens, quod
cum filia sit Agnata, & exclusa, absurdum esset, quod ea mediante is admitteretur,
qui non est Agnatus, & in gradu remotiori, & id prius *idem Bero.* dixerat *in cons.* 38.
in fine eod. lib. 2. *Gozad.* post *Baldum, & alios cons.* 59. *nu.* 17. dicens & ipse cum alijs
per eum allegatis eamdem militare rationem, & id etiam habetur *ex Alex. cons.* 80.
lib. 1. sustinens, quod si statutum aliquem excludat, excludit etiam remotiorem,
vt nu. 6.
9 Sed omnem cessare disputationem liquet ex verbis eiusdem statuti subsequẽtibus, quæ
modo

modo impreſſo in *ſtatuto* non debent legi, ibi, *& ſi maſculus, & fœmina fuerit, tunc in eo tantum, quod excederet dotes maternas, etiam ſi minus ſit legitima, vt ſupra ſubſtituere poſſit*, ſed ſic debet legi; *ſi maſculus ex fœmina*, qualis erat Nicolaus, ita enim declarant *Giouagnon. d. conſ. 99. nu. 9. lib. 1.* vbi ad literam dicit ſtatutum procedere, quando filia eſt nupta, & filios ſuſcepit *Gypſius in addit. ad deciſ. 145. inter dd. ſtatutarias Rotæ Bonon. in litera D.* & in alleg. exad. *deciſ. 52. in verſ. neque illud prætereundum*, eo quod ſic legitur in volumine originali ſtatutorum, quod in Archiuio Bon. & Camera Actorum conſeruatur, & id non apparuit Rotæ Bon. Audit. *in d. deciſ. 52.* & idcircò & filiæ, & neptis, ſeu neptum, in ſtatuto legitur perpetua excluſio, ideoque ceſſant ea omnia, quæ ſcripta fuere, nam ſtatutum à petitione legitimæ excludens filiam, excludit etiam has neptes *Bal. in l. ſi verò §. de viro ff ſol. matr.* cum alijs, de quibus per *Gratum conſ. 53. nu. 6. & conſ. 111. nu. 18. lib. 2.* Ex his igitur videtur reſponſum conſulto ſine ſtudio à pluribus, mediante ſubſcriptione approbato, cum ſatis conſtet ſtatutum comprahendere caſum noſtrum.

10

11

Nec dicatur, quod in principio periodi, in quo ſtatutum cæpit, loquatur alternatiuè,

12 & poſita ſit illa dictio taxatiua ibi, *ſolum filiabus*, quia ſubſequuntur infraſcripta, *vel alijs fœminis per maſculum deſcendentibus, vel per fœminam, vel maſculis per fœminam natis*, & idcircò ibi comprehenditur caſus, ſi Nicolaus tunc vixiſſet, & hodie viueret, additis his, quæ ſequuntur; nam poſtquam ſtatuentes locuti fuerunt de dote deſtinanda in caſu non exiſtentium liberorum, non tamen reſtringendo facultatem ſubſtituendi, de qua ſup. arg. eorum, quæ tradit *Bald. in l. 1. nu. 5. C. de liberis præteritis*, addiderunt, *& ſi maſculus ex fœmina fuerit, tunc & in eo tantum, quod excederet Dotes maternas, etiam ſi Dos ſit minor legitima*, vt ſupra ſubſtituere poſſit, addatur illa dictio (vel) per quam minimè dubitari poteſt, quin omnis caſus etiam noſter ſit com-

13 præhenſus, quocunq; modo verba conſtruantur; eſt enim talis dictio (vel) ampliatiua præcedentis diſpoſitionis, & trahitur etiam ad diuerſa *Crauet. conſ. 326. num. 2. Rota deciſ. 69. nu. 5. par. 1. in recent. Barboſ. de dictionib. diction. 360. nu. 1.*

Nec facit, quod ſtatutum de ſubſtitutione loquens vtatur numero ſingulari, & non plurali, eo quod dictio ibi appoſita, *quocunque modo*, ampliat, & compræhendit caſus omnes expreſſos *Alex. conſ. 95. nu. 4. & ſeq. lib. 7.* & *cum ſit Dictio vniuerſalis*, omnes caſus compræhendere videtur *Gratian. in deciſ. Marchiæ 51. n. 17.* & tanquam verbum vniuerſale, & prægnans oſtendit plenam, & exuberantem ſtatuentium voluntatem, vt ibi *Gratian. nu. 25.* & quod extendatur ad omnes modos etiam improprios, & maiores expreſſis, dixit idem *Gratian. in dd. diſcept. c. 781. nu. 37. & 38.* vbi loquitur de ſtatuto, eſt. n. magis latæ ſignificationis, quam ſit Dictio (omne) quia illa conſideratur tamquam vniuerſalis, & iſta vti generalis *Barboſ. ibi dict. 280. nu. 2. Marta in tract. de clauſulis* ſecūdum vltimam impreſſionem *clauſula 140. p. 1. & clauſula 57. p. 2.* idq; exaduerſo ſcribens videtur fateri in verſ. & licet quandoq; non omittens in facto erraſſe, dum dixit Nicolaum in Teſtamento Dominici fuiſſe ſecundo loco ſubſtitutum, quia nullum verbum nec expreſſum, nec tacitum. Et ſic per Excellentiſs. D. Auditorem Generalem Trottum fuit iudicatum fauore DD. de Zechellis, ex actis Ser Dominici Pilæ. Et hæc ſaluo &c.

Vrſinus Vrſius I. V. D. Collegiatus viſa ſupraſcripta ſcriptura, inueni eam eſſe iuridicam, & ideò talem eſſe affirmo ego idem qui ſupra.

Viſis ſupra deductis, & allegatis, illiſq; ſtantibus, exiſtimo Ego Franciſcus Pedrinus I. V. D. Collegiatus iuridica eſſe, & legibus conſona, & ita affirmo &c.

Conſideratis, & attentè perlectis ſupra deductis cum ipſo eruditiſſimo viro, in eandem

dem

dem ſententiam concurro Ego Franciſcus Monarius I. V. D. & in publ. Bonon. Archigymnaſio horis antemeridianis Iur. Can. profeſſor &c.

Ea, quæ Excellentiſs. frater meus iuridicè firmauit præſenti ſcriptura vera eſſe credo Ego Carolus Dulphus V.I.D. Collegiatus, & Lector publicus.

Stantibus allegatis, & deductis per ea eſſe iuridica Ego Hieronymus Bonfiolus I. V. D. Colleg. & pub. Lect.

Supradictam D. Conſulentis opinionem iuridicam, & omninò iuri conſonam affirmo Ego Proſper Policinus I. V. D. Colleg. & de mane pub. Ciu. Ord. Profeſſ.

Supradictæ Excellentiſs. D. Conſulentis ſententiæ libentiſſimè adhæreo Ego Carolus Gaggius I. V. D. & Lector publicus.

Florianus Dulphus I. V. D. Collegiatus Aduocatus, & publicus in Archigymnaſio meo Patrio Bonon. de mane profeſſor.

CONTROVERSIA LXXXIV.

Pro D. Flaminia Lucatella.

SVMMARIVM.

Lineæ appellatione continentur omnes deſcendentes, nu. 1. & nu. 7.

Dictio (tunc & eo caſu) denotat extremitatem temporis, nu. 2.

Legitimatus venit appellatione lineæ, nu. 3.

Repetitio non datur, vbi viget diuerſitas rationis, & perſonarum, n. 4.

Qualitas appoſita in vna vocatione, non cenſetur repetita in alio capitulo diſtincto orationem perfectã habente, nu. 5. maximè ſi cognati præferentur agnatis, nu. 9.

Qualitas maſculinitatis, & legitimitatis in ſeparata Oratione non cenſetur repetita, nu. 6. & 10.

Teſtator cenſetur ſe conformaſſe cum diſpoſitione iuris municipalis, n. 8.

Verba Teſtatoris impropriantur, dum conſtat de illius voluntate, nu. 11.

Adſit Deus, & Virgo.

1 On. n. in caſu præſenti ſunt vocati filij D. Flaminiæ Lucatellæ, cum non ſit finita, & extincta linea maſculina legitima, & naturalis D. Iuliani Teſtatoris, vt in Teſtamento diſpoſuit, nam lineæ appellatione continentur omnes deſcendentes eiuſdem Iuliani *l. cum ita §. in fideicõ. ff. de leg. 2. l. ſtemata ff. de gradib. affinitatis Io. And. in Comment. ſuper arbore affinit. Anchar. conſ. 95. n. 7. Menoch. conſ. 585. nu. 30.* accedente nempè
2 verbo (tunc & eo caſu) quod denotat extremitatem temporis *Mantica de coniect. vlt. vol. lib. 3. tit. 14. nu. 10. Peregr. de fid. art. 29. nu. 28. alios plures refert nouiſſimè Barboſ. in tract. de dictionibus in dict. 354. & in tract. de clauſulis clauſula* 106. vbi dixit conditionem debere exiſtere antequam diſpoſitio aliquid efficiat.

Cum ergo de linea extet M. D. Cæſar D. Ludouici Teſtatoris pronepos naturalis legi-
3 timatus, nihil in vim ſubſtitutionis de eis factæ poterunt filij D. Flaminiæ prætende-

re,

re, cum ipse veniat appellatione lineæ masculinæ legitimæ, & naturalis *Bart. in l. si is qui pro emptore nu. 29. ff. de vsucap. D.D. in auth. licet C. de natur. lib. Bart. in l. fin. n. 3. ff. de his quibus vt indignis Curt. iun. cons. 247. nu. 14. & seq. lib. 3. Ias. in l. Gallus §. & quid si tantum ff. de liber. & posth. Ioannes de Ann. cons. 23. nu. 3. Gail. obser. 136. lib. 2. nu. 4. Franch. decis. 169. nu. 13. & reperitur decisum in Rota nostra Bonon. coram Excellentiss. D. Talia, vt legitur penes Giouagnonum post cons. 21. lib. 1. nu. 15. & 16.* in nullo enim differt legitimati à legitimè natis *§. aliud in auth. quibus modis nat. efficiantur sui §. si quis igitur in auth. quibus modis nat. efficiuntur legitimi.*

Est enim aduertendum quod Testator noster non abhorruit legitimationem, nisi in filijs Fabij, cum posset considerare eum ex vita, quam ducebat posse habere naturales, quos in concursu natorum ex legitimo matrimonio nolebat ad hæreditatem admitti, quod
4 non potest dici repetitum stante diuersitate rationis *Socin. iun. cons. 158. lib. 2. Mantica de coniect. lib. 6. tit. 13. nu. 8. circa finem vers. & si aliquis*, vbi dixit Io. Fontisbonum I.C. optimum eius Auunculum sic tenuisse. Item & diuersitas consideranda est personarum *Mantica ibi nu. 9.* Item diuersitas graduum *Socin. cons. 63. nu. 19. lib. 3. & habetur in d. decis. Talc. nu. 32.*

Accedat quod Testator in separata oratione dixit, *si verò accideret quandocumque & futuris perpetuis temporibus finiri, & extingui lineam masculinam legitimam, & naturalem ipsius Testatoris, tunc, & eo casu substituit filios, & descendentes masculos legitimos, &*
5 *naturales d. D. Flaminia*, quo casu qualitas apposita in vna vocatione non censetur repetita in alio Capitulo distincto, & claro orationem perfectam habente *Bart. in l. fin. §. Caie in vers. his autem dicta persona ff. de fundo instr.* vbi voluit quod in diuersis clausulis qualitas adiecta vni personæ non intelligatur repetita in alia persona, & melius in *l. in repetendis ff. de leg. 3. & in l. quæ conditio ff. de condit. & demonstr.* & in terminis vbi Testator dixit, si deficeret linea descendens hæredis mei eo casu &c. *Panciroli cons. 169. nu. 12.* & post plures ibi aduertit *Mantica loco de quo supra*, & facit decisio *199. p. 4. diuersor. nu. 8. Fusar. in tract. de fideicommiss. subst. q. 450. nu. 12.* & de qualitate masculinitatis nè censeatur repetita doctissimè demonstrauit *Peregrinus*
6 *ad Burattum in decis. 272. n. 19. litera B.* considerans quod Testator talem qualitatem adiecisset in alijs separatis orationibus, si voluisset *Barz. decis. 119. nu. 3.* & ex circumstantijs antecedentibus, & subsequentibus, & ex subiecta materia cognosci dixit *Cyriac. in contr. 409. nu. 64. p. 2.* & ex mente *Io. de Annan. d. cons. 22.* de crebriori attestata est *Rota decis. 354. p. 2. in recent. num. 2. & 3.* eò magis cum probabilis ratio differentiæ reddi possit, cur magis in vno casu, quam in alio expressa fuerit qualitas de legitimo matrimonio idem *Fular. cons. 136. nu. 12.*

Nemo igitur inficiari poterit quin illa qualitas de legitimo matrimonio operetur tantum, ne nati à legitimo matrimonio excludantur per legitimatos, & sic Testatorem noluisse; vnde filijs, & descendentibus de legitimo matrimonio non extantibus non negabitur quin legitimati sint admittendi ex illo Capitulo separato, ibi, *si verè accideret quandocumque, & futuris perpetuis temporibus finiri lineam masculinā legitimam, & naturalem &c.* nam legitimati sunt descendentes, & hæredes *Bart. in l. 2. in princ. ff. de vulg. & pup. Bal. in l. etiam quam C. de fideicom.* & idcircò dispositionem Testatoris loquentis quando extant filij legitimi, & naturales non esse trahendam ad casum, quando non extant, quia est valdè diuersa ratio, licet ergo in filijs Fabij testator abhorruerit coitum reprobatum, vt ad nuptias inducerentur, tamen potuit non curasse in pronepotibus distantibus in gradu remotiori, quia tanta ratio non fortiter militat & idcircò non dari repetitionem similis qualitatis de legitimo matrimonio sustinuit doctissimè *Socin. sen. cons. 63. nu. 19. & 20. lib. 3.*

N His

His .o. adiuuatur, nam & si linea legitima, & naturalis posita dicatur in conditione
7 nihilominus cum Testator voluerit in casu deficientiæ eiusdem lineæ bona peruenire ad filios Flaminiæ ex necessario antecedenti, dicitur onerasse omnes descendentes legitimos, & naturales ad restituendum bona dd. filijs, & descendentibus D. Flaminiæ, vt sæpè DD. considerant *Mantua cons. 22. nu. 56. lib. 1. Socin. Iun. cons. 110. lib. 3. nu. 18. Menoch. cons. 95. nu. 78. Decis. 105. nu. 5. p. 1. in recent.*

Maximè quia agitur de descendentibus cum qualitate masculinitatis. Item & est prohibita alienatio, & Testator circumspexit conseruationi agnationis *Grat. cons. 196. nu. 48. lib. 2. Rimin. iun. cons. 21. nu. 52. vers. & politi lib. 1. Cral. in §. fideicom. q. 14. nu. 4. & seq.* qui id dixit procedere etiam transuersaliter, & sic in fortioribus terminis *Sard. cons. 67. nu. 35. Seraphin. decis. 1373. nu. 2. & seq.*

Non enim paruipendendum esse credo, quod ab intestato eidem Testatori succederet D. Cæsar, & non filij D. Flaminiæ *ex statuto nostro* masculos, & descendentes ex masculis præferente, vt in *Rub. de success. liberorum Patre, vel Matre, vel alys ascen-*
8 *dentibus morientibus ab intestato*, & quod Testator censetur se confirmasse cum dispositione iuris municipalis, *Ripa in l. hæredes mei §. cum ita nu. 75. ff. ad trebel. Menoch. de præsumpt. 94. nu. 16. & præsumpt. 161. nu. 25. lib. 4.*

Et si aliter diceretur, sequeretur contrarium eius, quod desiderauit Testator, nam fauor tributus agnatis in odium retorqueretur, quia per filios D. Flaminiæ agnatio
9 non posset conseruari, & sic cognati preferentur agnatis, quo casu nullo modo dari repetitionem qualitatis præcedentis tenuit *Alciat. resp. 96. nu. 26. iuxta impressionem primam Lugdunensem*, & ita affirmauit post *Decian.* & alios dixi in Contr. mea *& 23. nu. 9. & ibi Decian. in cons. impressa nu. 41.*

Nec vnquam D. Iulianum fuisse intentionis excludere suam descendentiam legitimã, & naturalem patet expresè ex verbis eiusdem, dum post exclusionem legitimatorum filiorum Fabij dixit nolle posse fieri detractiones, & esse intentionis, & sic velle, vt bona semper esse debeant in domo, & familia ipsius Testatoris de gradu in gradum modo quo supra, & infra, & ex post infra dixit, *quod si accideret quandocumq; & futuris temporibus finiri, & extingui lineam masculinam legitimam, & naturalem Testatoris, tunc, & eo casu substituit filios, & descendentes Flaminiæ.* Noto enim d. dictionem (vt infra) quæ relationem habet ad inferius dicta *Menoch. cons. 86. nu. 9. & 71.* & per
10 consequens talis dictio ostendit Testatorem intellexisse de filijs legitimis, & naturalibus tantum, prout declarauit, vndè amplius non est consideranda vocatio de filijs, & descendentibus fabij non legitimatis *Gratian. in discept. cap. 575. nu. 28. & 29.* qui considerat potestatem declarandi, & alia plura, vt ibi videri potest.

Demonstratur etiam, quia dum substituit filios D. Flaminiæ non adiecit illam qualitatem legitimitatis, quo casu cognoscitur testatorem de filijs non legitimatis Fabij tunc intellexisse, & non de cæteris descendentibus, alias sequeretur absurdum, nam
11 minus dilecti essent melioris conditionis, quam magis dilecti *Greg. XV. decis. 315. nu. 7. & decis. 329. nu. 8.* Immò ad euitan. absurdum voluntas Testatoris etiam contra propriam verborum significationem debet interpretari, *Mantic. post alios de coniect. vlt. vol. lib. 3. tit. 7. nu. 3.* omnis, ergo interpretatio assumenda est, ne sequatur absurdum, iniquum, durum, aut impium etiam cum recessu à propria verborum significatione, & id probari etiã sine auctoritate, cum absolutè sufficiat simpliciter allegare, eo quod cum iudicio intellectus inducitur, vt post plures *voluit Rusticus ad l. cum auus ff. de cond. & de monstr. lib. 6. cap. 12. nu. 55. & seq.*

Ex his igitur credo D. Cæsarem vti legitimum, & naturalem ad hæreditatẽ Proaui esse admitten. in vim fideicommissi eiusdem Proaui dispositionis. Saluo semper &c.

CON-

CONTROVERSIA LXXXV.
Pro Illustris. DD. de Angelellis.

SVMMARIVM.

Monasterium dicitur exclusum, dum testator mandat bona permanere debere perpetuò in familia, nu. 1. etiam in vita Monaci, nu. 3. etiam si tacitè constet de mente Testatoris, n. 2.

(Semper) verbum comprehendit omne tempus, & omnem casum, nu. 4.

Monasterium S. Francisci Ord. Conuentualium de consuetudine non admittitur ad fideicommissum, etsi habeat priuilegiũ mare magnum vocatum, nu. 5.

Adsit Deus, & Virgo.

N Testamentis olim Nobilium Francisci, & Alberti de Angelellis legitur ordinasse eorum bona quæcumq; semper, & vsquequo mundus
1 durabit debere permanere in domo, familia, & Casata eorumdem DD. de Angelellis, quo casu dicitur exclusum Monasterium; & RR. Fratres S. Francisci bona assequi non posse, & si viuens sit Frater Franciscus, sed Nob. D. Io. Baptistam Fratrem Germanum admittendum esse *Dec. qui plures allegat in cons. 259. nu. 3. & 4.* dicens Testatorem talem legem imponere potuisse, alias esset valdè durum, & iniquum, quod contra Testatorum voluntates bona Monasterijs acquirerentur, & satis dixit ex verbis prædictis apparere de voluntate Testatorum, respondendo *ibi nu. 4.* omnibus contrarijs *Paris. cons. 22. n. 9. lib. 3. Rips in l. ex facto §. si quis rogatus il primo n. 4. ff. ad trebel. Aemilian. cõs. 109. nu. 14. vers. sunc autem Barbat. cons. 13. col. 2. & 3. lib. 1.* & alij, quos allegat, & sequitur *Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 83. nu. 45.* & melius *cons. 722. nu. 32. Padilla in l. cum acutissimi nu. 45. C. de fideicommissis Alciat. in l. Gallus §. & quid si tantum n. 7. ff. de liber. & posth. Alex. Trentacinq. de substitut. p. 4. c. 7. nu. 26. Vasq. de succes. creat. lib. 3. §. 21. nu. 169. Caualcan. decis. 77. nu. 37. p. 3. Dilect. de arte Test. tit. 5. de substit. cautel. 18. nu. 3. prope finem,* & alij, quos allegat, & sequitur *Intrigliol. de substit. cent. 3. q. 63. nn. 41. & 42. Odd. qui multos ex antiquioribus refert de compena. substit. parte 6. art. 6. & vlt. nu. 26. & seq. dubio secundo Tancred. Beluis. Io. And. Bald. & Alex.* quos refert *Pancirol. cons. 114. nu. 5.* dicens satis Testatorem prohibuisse, ne bona deueniant ad Monasterium; dum dixit velle conseruari in familia; & melius, quam cæteri *Mantica, qui refert & Decianum* ex aduerso allegatum; cum eo iudicasse *in tract. de coniect. vlt. vol. lib. 8. tit. 12. nu. 25. vers. sed ego puto, & numeris seq.* vbi multos *Doctores,* & rationes allegat *Peregr. de fideicom. art. 28. nu. 82. & in repet. c. in præsentia extr. de probat. nu. 92. Couar. var. resolut. lib. 1. cap. 19. nu. 11.* qui multos Doctores enumerat *Paleaz. & Menchac.* quos de communi referens allegat, & sequitur *Gutierez. lib. 1. canonical. cap. 32. nu. 29. Put. decis. 53. nu. 3. secundum vlt. impress. lib. 1.*

sic etiam fuit decisum per Sacrum Cons. Neapolit. vt refert *Franc. decis.* 29. *nu.* 7. qui
2 plures in terminis adducit, inter quos *Beroin d. in præsentia q.* 34. subiungens *nu.* 8. id etiam procedere, quando tacitè constaret de mente Testatoris; & in Senatu Burdegalensi post longam disputationem refert fuisse decisum *Boer. decis.* 354. *nu.* 6. & *seq.* loquens de eisdem Fratribus S. Francisci, dicens *nu.* 11. ab omnibus teneri Monasterium tali casu esse exclusum, etiam in vita Monaci *Perег. d. art.* 28. *nu.* 83. *Conar. d. cap.* 19. *nu.* 11. *Intrigliol. in d. cent.* 3. *nu.* 42. *Mantica d. lib.* 8. *nu.* 28. & id non in
3 consilijs, sed in iudicando pro conscientia tenuerunt ijdem *Peregrin. & Boer.* loco de quo supra. Ex his. n. videri potest, quomodo se ipsum decipiat *Caped. in alleg. decis.* 133. *p.* 1. dicens non reperiri, nisi decem Doctores pro exclusione Monasterij, & si postea ipse titubet, quando tacita, vel expressa Testatoris prohibitio interuenit, & *Matrill. pariter ex ad. allegatus decis.* 65. *nu.* 3. admittit ex probabilibus coniecturis Monasterium dici exclusum *Roderic.* verò in relata *q.* 78. *art.* 12. & 13. *tom.* 2. loquitur; prout *Caped. in success. maiorat.* & vbi non est expressa Testatoris prouisio, vt bona in familia conseruentur, & secundum statuta suarum regionum.

Enixa igitur dd. Testatorum voluntas, apparet, dum dixerunt semper debere bona permanere in familia, itaut tale verbum semper nullam comprehendat temporis
4 præfinitionem, sed comprehendat omne tempus, & omnem casum *l. semper ff. de iure immunit. & l. sæpè ff. sol. matr. Parif. cons.* 90. *nu.* 28. & 29. *lib.* 2. & continuationem temporis denotare dixit *Bart. in l.* 1. *ff. sol. matr. nu.* 21.

Et licet per aliquos fuerit tentum Monasterium excludere substitutum, non tamen in casu hoc, dum Frater secularis potest conseruare familiam, sed concurrentibus remotioribus substitutis, vt per rationes allegatas notant supradicti Doctores.

Non est omitten. quod cum Fratres S. Francisci sint incapaces hæreditatum ex *c.* 1.
5 *exiui de paradiso in clem. de verb. signif.* & si habeant priuilegia, & *à Sixto IV.* mare magnũ vocatum, etsi sint Conuentuales, non excludunt tamen substitutum ex consuetudine, de qua in terminis attestatur *Boer. decis.* 354. *nu.* 10. & per priuilegium non reddi capax Monasterium, etiam si sit per priuilegium capax hæreditatũ, quando alij per fideicommissum sunt vocati, dixit *Rimin. iun. cons.* 270. *nu.* 45. *lib.* 3. qui plures ad hoc affert rationes.

CONTROVERSIA LXXXVI.

Pro Creditoribus olim Illust. D. Alexandri Serpæ cum Illustris. Co de Calderinis.

SVMMARIVM.

Mulieri etiam absenti ius quæritur fauore dotis, nu. 1.

Expressio valoris monetæ nõ tollit augmentum, nu. 2.

Augmentum scuti aurei non debetur, si illud genus per edictum fuit prohibitum, nu. 3.

Et quando hodie non reperitur, nu. 4.

Sed debetur æstimatio de tempore contractus, nu. 5.

Nec minus debetur augmentum ex contractu conditionali, nu. 6.

Et non interueniente mora, nu. 7.

Mora non committitur ante liquidationem,

Adsit Deus, & Virgo.

Anno 1583. per bannum publicum fuerunt prohibita omnia scuta aurea non iusti ponderis, & quæ in pondere non essent Caratorum 17. & quinq; ex octo alterius Carati partibus.

Anno 1585. 4. Maij Illust. Co. Nicolaus de Calderinis soluit Illust. D. Alexandro Serpæ scuta mille auri currentis ad rationem librarum quattuor, & solidorum trium pro quolibet scuto, promisitq; etiam soluere scuta tria millia, & quingenta auri in auro currentia, vel illorum valorem ad rationem prædictam lib. 4. & solid. trium pro quolibet certis præstitutis temporibus, cum annua interim interusuriorum dotalium responsione, ipseq; D. Alexander confessus fuit alia scuta mille auri currentis similia habuisse, & hæc scuta quinquemille, & quingenta auri pro dote Illust. D. Thadeæ de Calderinis d. D. Co. Nicolai neptis, quam dotem idem D. Alexander restituere promisit in forma solemni in casu restitutionis, ex forma iuris, & Statutorum Bonon. debitæ.

Anno 1587. ipse D. Alexander asseruit habuisse ad computum lib. quinquemille, & centum octuaginta septem, & sol. decem in tot monetis auri, & argenti, & videlicet scuta mille, & ducentum quinquaginta ad rationem prædictam lib. 4. & sol. trium pro quolibet.

Anno 1588. fuit facta alia similis solutio scut. mille, & ducentorum quinquaginta in tot monetis auri, & argenti ad eamdem rationem lib. quattuor, & sol. trium pro quolibet scuto.

Modo cum euenerit casus restitutionis fuit dubitatum, an augmentum scuti aurei debeatur, & prima facie dicēdum videbatur, quod deberetur, maximè quia Dos promissa, & restitui conuenta debet restitui in eisdem monetis, non obstante æstimatione, eo magis fauore Dotis cum mulieri ex contractu ius fuerit quæsitum, etiam si
1 absens esset cum lex suppleat pro ea stipulationem *l. vnica* §. *accedit C. de rei vx. act. l. fin. in princ. C. de iure Dotium Bart. cons.* 123. *nu.* 1. loquens nu. 4. si Dos ab extraneo fuerit constituta *Natta cons.* 316. *in fine*, & videtur in terminis alius *tex. in l. res in Dotem data ff. de iure Dotium*, idq; correspondet iuri municipali in *Stat. rub. de Dot. rest. in* §. *item dicimus*.

Et licet fuerit expressum scutum esse debere ad rationem lib. 4. & solidorum trium pro
2 quolibet, non tamen videtur per hoc taxatum scutum ad dictam summam, minusq; data facultas soluendi illam æstimationem, sed id censetur appositum ad demon-

ſtrandum ,pro qua ſumma tunc ſcutum curreret, & de quibus ſcutis partes intelle-
xerint *Cephal.conſ.3 1.nu.6.lib.1.* & ſic pluries reperitur *per Sacram Rotam* Deciſum,
nempè *Coram Robuſterio* in cauſa inter Clerum Bononiæ ,& Montiſtas. Prædictis
tamen minimè obſtantibus,credo minimè in caſu iſto augmentum deberi;nam pri-
3 mò dd.ſcuta ad rationem lib. quattuor ,& ſol. trium fuerant per bannimenta pro-
hibita , & totaliter vetita tamquam tonſa qualitatis imperfectæ, & ponderis iniuſti
*Mart.de Laud.in tract.de monetis nu.12.Rota deciſ.217.poſt.Cencium in tract. de cen-
ſibus nu.5.* loquens de bannimentis ante contractum, vt hic, hoc .n. caſu ſufficit, vt
ſoluatur æſtimatio monetæ antiquæ ad rationem ſummæ expreſſæ *gloſ. in c. cum
Canonicis ext.de cenſibus, vbi Hoſt.in fine. Io.de Annan.nu. 6. Doct. in l.cum quid ff.ſi
certum pet.vbi Salicet.nu.8.* & ibi rectè diſtinguit *Angel.nu.6.* ſtante igitur tali repro-
batione facta per Principem non eſt quærendum de intrinſeca, ſeu extrinſeca boni-
tate ſcuti aurei *Io.And.in addit.ad Speculat.in tit.de oblig.& ſolut.§.nunc aliqua in fine
Alberic.in d.l.cum quid in vlt.col.Andr. Zoch in exercitatione legali 18.nu.24.Coſta
in diſtinctione 63.cent.1.in tit.aut ſciebat, aut ignorabat nu. 39.*

Facillimè igitur effugitur opinio eorum , qui dixerunt augmentum deberi ob bonita-
tem intrinſecam, ſeu extrinſecam, eo quod ſimilia ſcuta aurea tunc currentia ad ra-
4 tionem lib. 4. & ſol.trium non reperiuntur , & ſunt diuerſa ab illis ſcutis aureis de
tempore præſenti , nec ad hanc formam reduci potuerunt ex bannimentis de anno
1583.nec de illis poterat fieri contractus , non.n.poſſunt dici eadem in genere , &
bonitate, ſed diuerſa, ita poſt *Dynum, Alberic.& alios dixit Brun.in tract.de monetis
p.1.nu.4.* id extendens procedere,ſiue mutata fuerit moneta in materia,ſeu in liga,
ſeu in precioſitate, & bonitate intrinſeca , imò vbi variatum eſt pondus , quare ſo-
5 lutio erit facienda ad rationem æſtimationis antiquæ *Oldrad.conſ.250.nu.1.* dicens
ſolutionem eſſe faciendam de illa moneta,quæ currebat tempore cõtractus , vel de
noua,habito reſpectu ad valorẽ illius vilis monetę,minuſq; licuit Co.Nicolao ſol-
uere ſimilia ſcuta reprobata, ne debitor paſſurus eſſet damnum *Brun. in d. tract. in
part.2.prima partis nu. 6.* vbi plures *textus , & Doctores* allegat , imò *Cyn. in ead.l.
cum quid* , tenuit ſtante d.reprobatione debitorem eſſe liberatum tamquam ſpecies
ſit perempta, & *idem Brun.nu.4.* dixit, quod ſi ſimilis moneta non reperiatur , de-
bet haberi conſideratio æſtimationis de tempore contractus , & rationem adducit
in quarta particula nu.2. quia mutatio valoris minimè hodie ſciri poteſt , prout nec
curſus, & noſtrum non eſt illum taxare , alias eſſet diuinare *Rota deciſ. 214. poſt
tract.Cencij de cenſibus nu.3.& deciſ.216.nu.6.* ibi enim cum *Ant. Burgoſ. in c.dilecti
extra de empt.* ſuſtinet ſolutionem eſſe faciendam iuxta valorem monetæ , quæ cur-
rebat tempore contractus , dum antiqua non reperitur , agitur etiam de contractu
conditionali, ſcilicet promiſſionis reſtitutionis ſi & quatenus caſus contigiſſet, quo
6 caſu non debere augmentum, dixit *Bart.in l.res in Dotem, & alij* etiam conſiderant
ff.de iure dotium , maximè vbi mora non poteſt conſiderari , prout in caſu noſtro,
7 cum dubitari poſſet de qualitate debiti *Rota Genua deciſ. 118.nu. 2.* & ante liquida-
8 tionem moram non committi affirmarunt *Bald.in l. acceptam C. de vſuris Alex. conſ.
49.lib.2. Afflict.deciſ. 205.* qui ſic iudicatum aſſerit , & ibi in additione *Vrſilus* ex
hac ratione, quia improbus non dicitur ille, qui ignorat, quantum ſoluere debet ,&
9 quando quis habet iuſtam cauſam litigandi , eo quod petatur plus debito *Rota Ge-
nua deciſ. 164. nu. 1.* & ita per Sacram *Rotam fuiſſe deciſum affirmat Durandus deciſ.
270.nu.11.& deciſ.364.nu.13.p.2.* Ceſſante ergo mora,ceſſant ea omnia, quæ per
Doctores afferuntur circa augmentum monetæ , vt debeatur *Bart. in d. l. cum quid
nu.17.Couar.de numiſmate §.vnico nu.4.*

Nec deberi augmentum, quando annuatim soluitur interesse legitur decisum fuisse
10 per Summum Pontificem, vt refert *Pilens q. 15. Io. And. in addit. ad speculat. in tit. de obligat. & solut. in §. nunc aliqua Purpurat. in d. l. cum quid nu. 168. ff. si cert. pet. Brun. in d. tract. limit. 5. nu. 1.* & esse communem, & receptissimam opinionem refert *Thesaur. decis. 174. nu. 2.* asserens sic in Parlamento Parisiensi fuisse iudicatum, & hanc etiam opinionem defendit alter *Thesaur. iun. in tract. de augmento monetæ par. 2. nu. 51.* loquens in puncto de restitutione dotis, cum non possit induci, vt fiat restitutio de meliori moneta, quam quis tempore matrimonij recepit *nu. 69.*

Addatur aurum fuisse æstimatum, vt supra in facto annotatum fuit, quo casu augmen-
11 tum non deberi, dixit id. *Brun. in limit. 8. nu. 6. vers. tertiò quæro,* vbi sustinet, quod si scuta creuerint, debet minus solui, & ad rationem, de qua conuentum extitit, & si de Dote agatur, id etiam post alios affirmat *Couarru. in d. tit. de Numismate §. vnico*
12 *nu. 5. vers. septima conclusio*, Iniustissimum etiam esset tale augmentum, non correspondens verò valori scuti aurei, nam si verum est, quod argentum recipiat æstimationem ab auro, vt refert *idem Thesaur. iun. in d. tract. de Augm. monetæ nu. 6. 16. & 41.* & experientia docet, & cognoscitur ex bannimentis expressis, vbi scuta argentea Florentiæ, & Mediolani æstimantur, & secundum talem æstimationem creuerunt in solidis sexdecim, vel circa pro quolibet scuto, quo casu, & proportionabiliter deberet augmentum scuti aurei admitti, nec facit declaratio valoris per Princi-
13 pem, cum non possit constituere valorem secundum suam voluntatem, sed secundum iustam, & naturalem proportionem auri ad argentum *Gabriel. Biel. de moneta protest. concl. 5. dubio 1. in fine*, nec est seruandus abusus paulatim introductus contra iustam nummi æstimationem ab initio præfixam *Thesaur. iun. ibi p. 1. nu. 33.* poterit igitur dos restitui in monetis argenteis, dum erunt similis valoris, vel si similia scuta aurea non currant, vel non reperiantur secundum cursum, & valorem promissionis *Rota decis. 149. p. 2. in recent. in fine Guid. Papæ q. 493. in pen. col. vers. non tamen nego,* & ratio est inconuincibilis, cum in bannimentis fuerint taxata scuta aurea, & omnes aliæ monetæ argenteæ secundum proportionem argenti, & auri, & ibi legitur ex duodecim vncijs argenti concedi, & æquiualere pro vna vncia auri,
14 & stante extinctione similium scutorum non potest disputari, an verba steut demonstratiuè, cum fine principali non detur nec augmentum, nec accessorium *l. 2. ff. de peculio leg. l. cum principalis ff. de reg. iur.* accedant solutiones factæ ad rationem sol. octuaginta trium pro quolibet scuto aureo, nam videtur per talem æstimatio-
15 nem facta illorum emptio *l. si æstimatis §. æstimata ff. sol. matr.* & talis est iudicanda conuentio, qualis ostenditur facta solutio *Decis. 221. nu. 3. post Cenetum in tract. de censibus,* vanum igitur credo Hæredes d. D. Thadeæ posse prætendere incrementum scuti aurei, maximè, quia est facienda omnis interpretatio, quæ potius tendit ad extenuendam, quam ad augendam obligationem *c. in obscuris de reg. iur. in 6.*

CON-

CONTROVERSIA LXXXVII.

Pro Illustriss. Dom. Cæsare Marsilio, cum filijs D. Marci Antonij Marsilij.

SVMMARIVM.

Legitimati per subsequens matrimonium admittuntur ad successiones, nu. 1. declara, nu. 5. 14.

Et succedunt in feudis. Et in Nobilitate. Et possunt promoueri ad Episcopatum, nu. 1.

Testatoris voluntas principaliter est attendenda, nu. 2.

(De) dictio significat causam proximam, nu. 3.

(Ex) dictio denotat causam immediatam, nu. 4.

Qualibet legitimatio ad initium natalium protrahitur, nu. 6.

Testatoris verba debent intelligi secundum naturam, & veritatem, non secundum fictionem, nu. 7.

Extensio non est facien. de legitimatis per subsequens Matrimoniū ad prætuditum in Matrimonio natorum, nu. 8.

Maximè dum testator se declarauit, nu. 9.

Qualitas adiecta verbo, debet intelligi secundum tempus verbi, nec sufficit, vt superueniat, nu. 10.

Legitimati ex subsequenti Matrimonio ex peccato orti sunt, nu. 11.

Copula omnium copulatorum requirit concursum, nu. 12.

Legitimatio de sui natura non retrotrahitur, nu. 13.

Laderch. cons. 24. reprobatur, nu. 15.

(Verum) verbum fictionem non admittit, nu. 16.

Aliud. n. est, vt de successione Ascendentis, aut transuersalis agatur, ad hoc, vt legitimati per subsequens matrimonium admittantur, nu. 17.

Tex. in c. santa ex. qui filij sint legitimi declaratur, nu. 18.

Exæquatio est prohibita, quando verba requirunt veritatem, & non fictionem, nu. 19.

Tex. in c. cum in cunctis, & in c. innotuit extra de electione declarantur, nu. 20.

Excluso vno, censentur omnes exclusi ex eo, nu. 21.

Grauatus non potest in fideicommisso præiudicare substituto, nu. 22.

Adsit Deus, & Virgo.

VErè legitimati per subsequens matrimonium admittuntur ad successionem, vt aduertunt *omnes Doctores per illum tex. in c. tanta extra. qui filij sint legitimi*, intantum, vt *Ant. de Butrio* dixerit neminem de hoc dubitare posse, nil n. differunt à filijs post matrimonium conceptis *l. cum quis C. de naturalibus liberis*, & suc-

& ſuccedunt in feudis *c. 1. §. naturales tit. ſi de feudo fuerit controuerſia inter Dominum, & Agnatum Vaſſalli*, & de communi atteſtatur *Afflict. in d. §. naturales*, & poſt plures *Giouagnon. conſ. 59. nu. 1. & nu. 26.* & in nobilitate *Tiraquel. in tract. de nobilitate cap. 15. nu. 22.* talis etiam legitimatio ſufficit ad effectum capacitatis ordinum *Cabaler. decis. 1. nu. 4.* & promotionis ad Epiſcopatum *gloſ. in c. innotuit ext. de electione in verbo coningata*, & nouiſſimè affirmat *Ghirlenzonius conſ. 103. nu. 75.*

His tamen minimè obſtantibus, dico Domini Marci Antonij Marſilij per ſubſequens matrimonium legitimati filios non eſſe admittendos ad fideicommiſſa, aſcendentium, qui ſubſtituerunt natos de legitimo matrimonio, eo quod natus ante matrimonium, non facit deficere conditionem, minus ſubſtitutum excludit, nam
2 primò eſt teſtatoris voluntas attendenda *l. non aliter in princ. ff. de leg. 3. l. ſi alij ff. de*
3 *vſufr. legato*, & illa dictio (de) propriè ſignificat cauſam proximam *Decian. in puncto*
conſ. 88. nu. 12. lib. 2. nouiſſimè poſt alios *Auguſt. Barbof. de dictionib. dictione 61. nu.*
6. dicens cum alijs, talem dictionem (de) ſignificare deciſionem, & illa Dictio (ex)
4 denotat cauſam immediatam *l. eo tempore in fine ff. de peculio Bart. in l. 1. §. ex incendio*
nu. 1. vbi plures textus allegat, dicens idem eſſe de eadem dictione (de) *Menoch.*
conſ. 40. nu. 3. Bertazol. de clauſulis inſtrum. clauſula 24. gloſ. 10. nu. 1. deciſ. 507. nu.
10. p. 2. recent. & in puncto loquitur *Pereg. de fideicom. art. 24. nu. 31.* prout idem
Barbof. in dictione 98. num. 1. Sed ſic eſt, quod legitimatus per ſequens matrimonium, cum primum in lucem editus eſt, non propriè ex matrimonio, vel de matrimonio natus eſt, ergo ſecundum voluntatem Teſtatoris, quæ colligitur ex propria
5 verborum ſignificatione, non poteſt admitti ad fideicommiſſa relicta fauore natorum (de) vel ex legitimo matrimonio. Nec obſtat, quod matrimonium retrotrahatur ex diſpoſitis in *d. c. tanta*, quia hoc eſt per fictionem, & quælibet legitimatio fin-
6 git retro, & ad initium nataliũ protrahitur *l. vltima ff. de natalibus reſtituendis Bart. in l. 2. nu. 10. ff. de vulg. & pup. ſubſt.* ſed & per fictionem tale non eſt propriè tale *l. lege Corneliæ in fine ff. de Teſtam. l. 2. ff. de vſufr. earum rerum, quæ vſu conſumuntur*, & verba teſtatoris debent intelligi ſecundum naturam, & veritatem, & non ſecundum
7 fictionem *l. vlt. C. de his, qui ven. ætatis impetr. Alciat. poſt alios in conſ. 666. nu. 1.* & idcircò aliud eſt eſſe tale, aliud eſt haberi pro tali *l. mercis appellat. cum gloſ. ff. de verb. ſignif.* & ita in puncto reiectis ſupra pro contraria parte adductis tenuit Eminentiſſ. *Mantica in tit. de coniect. lib. 11. tit. 12. nu. 17.*

Secundò, cum plures ſint filiorum ſpecies, & alij ex iuſtis naſcantur nuptijs, alij ex coitu concubinario iure ciuili permiſſo, & alij ex coitu illicito, aliqui autem poſt natiuitatem legitimati, alij etiam ſunt, qui per naturam filij non ſunt, ſed per ad-
8 optionem, dum ergo Teſtator vocat legitimè natos, & ſeu de legitimo matrimonio ad primam conditionem filiorum reſpexit, & ad alios non eſt facienda extenſio ad præiuditiũ legitimè natorum, quoniã à perſona non eſt receden. *l. ſi vnus §. ante omnia ff. de pactis*, & in puncto poſt plures affirmauit *Dec. conſ. 88. nu. 13. lib. 2.* dicens, quod per talia verba vocationis ex legitimo matrimonio natis, ſatis conſtat, quod Teſtator noluit ſe referre ad legem circa hoc, qui filij ſint legitimi, ſed voluit ſe re-
9 ferre ad certum modum, quo fiunt legitimi verè, & naturaliter, videlicet per legitimum matrimonium, & quod in hoc caſu ceſſant omnes præſumptiones, & interpretationes, cum clarè conſtet de voluntate diſponentis, vt ibi per eum nu. 14. & ita videtur ſentire *Pereg. d. art. 24. nu. 28.*

Tertiò, ſatis notum eſt qualitatem adiectam verbo debere intelligi ſecundum tempus
10 verbi *l. Titius ff. de milit. Teſt. l. ex facto §. pen. ff. ad Trebel. nec ſufficere ſi ſuperueniat l. quid ergo in princ. ff. de his, qui not. infamia l. in delictis §. ſi damnũ extraneus ff. de nox. act.*

act. Mantic. d. lib. 11. tit. 12. nu. 19. Pereg. d. art. 24. nu. 29. sed tempus verbi in hoc
casu respicit ortum ipsum, imò virtualiter respicit conceptionis tempus Bald. in l.
Paulus ff. de statu hominum, ergo matrimonij qualitas superueniens, non satisfacit
verbis Testamenti requirentis, vt natiuitatis tempore Matrimonium legitimum sit,
11 & idcircò Testator voluit admittere eos tantum, qui ex verò matrimonio, & sine
macula peccati mortalis procrearentur, quod non est in legitimatis per matrimo-
nium, qui ex peccato mortali nati sunt, ita aduertunt Mantica d. tit. 12. nu. 19. Pe-
reg. d. art. 24. & Thesaur. decis. 196. nu. 4.

Quartò, non poterit negari, quin copula omnium copulatorum requirat concursum,
12 vt in puncto dixit Surd. decis. 319. nu. 6.

Quintò, legitimatio de sui natura non retrahitur §. liceat igitur in auth. quibus modis
13 nat. efficiantur legitimi, adeout cessante retrotractione, non possit quis dici legitimè
natus, aut de legitimo matrimonio, vt post alios benè ponderauit Pereg. loco de quo
supra nu. 34. ad hanc rationem sustinendam duodecim rationes adducens, omnes
exaduerso rationes allegatas confutando nu. 41. & referens sic in Ciuitate Patauij
14 fuisse decisum nu. 46. ita ad exclusionem legitimati per subsequens matrimonium
tenuerunt Bal. cons. 367. lib. 5. Alex. cons. 5. lib. 7. Ruin. Rimin. sen. Curt. iunior. Alciat.
d. cons. 666. referens sic bis, vel ter Mediolani fuisse iudicatum, Socin. Natta, Roland. Ce-
phal. & alij relati per Manticam d. lib. 11. tit. 12. dicens hanc esse communem opinio-
nem, adden. multas rationes nu. 19. & seq. Ant. de Butrio in c. per venerabilem in fine
ex. qui filij sint legitimi, Martin. Carat. de legitimat. nu. 138. Rossel. in simili tract. lib. 2.
cap. fin. nu. 1. Zuchard. in rub. ff. si certum pet. nu. 3. Grat. cons. 29. num. 45. lib. 1. Decius
cons. 614. nu. 4. Bero. cons. 167. num. 1. lib. 2. Menoch. cons. 173. num. 71. & in tract. de
praesumpt. lib. 4. praesumpt. 81. Posteh. cons. 98. cons. 99. & cons. 100. Surd. cons. 1. nu. 19.
& melius decis. 319. Thesaur. decis. 196. nu. 4. vbi Gabr. & alios refert dicens, sic per
Senatum Pedemontanum fuisse decisum in causa Vercellensi anno 1587. 15. Apri-
lis, & ibi Addens. dicens in fine sic de nouo, & ex post per eumdem Senatum fuisse
iudicatum anno 1596. 10. Ianuarij, ita etiam tenuerunt Lucas de Penna, Bertazol.
omninò videndus cons. ciuili. 52. nu. 11. & seq. referens infinitos Doctores, & alij plu-
res, quos refert, & sequitur Alex. Rauennsis in lib. 1. de Analogis cap. 36. nu. 130. di-
cens sic Ferrariae fuisse decisum, & nu. 131. sustinuit Alex. cum alijs per eum relatis
cons. 5. lib. 7. rectè pro hac opinione locutum esse, non obstantibus Iudaicis, & mor-
dacibus verbis ad eum addentis Tusch. in litera L. concl. 229. nu. 7. Io. Cros. Beretta.
Mantua, & alij plures de communi, & magis communi attestantes, quos nouissimè
refert, & sequitur Fular. de Iubil. fideicomm. q. 409. nu. 38. & seq. & num. 43. dixit ab
hac opinione non esse recedendum, & melius in cons. 100. nu. 1. vbi pariter de ma-
gis communi attestatur Castel. quotidianarum controuers. lib. 4. prima parte de conie-
cturis antiq. interpret. vlt. volun. c. 31. nu. 20. fol. 358. & nouissimè diebus praeteritis
sic fuit decisum in hac Rota Bononiae super Testamento olim Illust. D. Io. Andreae Bo-
logniini, cognitore Excellentiss. D. Bonioanne Vincio inter Nobiles DD. Barthol.
& Thadaeum de Bologninis, & Reos bonorum possessores ab eis conuentos.

Nec facit auctoritas Io. Baptista Laderchij Imolensis cons. 24. qui fuit Acerrimus praedi-
15 ctorum oppugnator cum eius, & ab eo relatorum opinio confutetur; primò à Ber-
tazolo d. cons. ciuili. 52. nu. 13. vbi benè demonstrat malè Laderchium, seu Lande-
rellium scripsisse, & nu. 16. & seq. Docet multos per eum allegatos non loqui in ter-
minis, nam alij generaliter, loquuntur, alij in feudo, alij in statuto, alij id non di-
cunt, alij sunt varij, & alij vacillant, & idcircò dixit eius, & relatorum ab eo aucto-
ritates paruipendendas esse, ex Alex. Iul. & Neuizane in Sylua nuptiali lib. 5. nu. 72.

quos

quos allegat, *& nu.* 23. docuit multos per Laderchium allegatos contrarium sentire, *Cephal.* in eadem causa *Laderch.cons.* 276. *nu.* 8. *& seq. & cons.* 364. *nu.* 18. *& seq.* dicens allegata per *Laderchium* esse colorata doctè, subtiliter, & ingeniosè proposita, sed non esse vera, dicens sic iudicasse pro exclusione legitimati per subsequens matrimonium *Senatum Mediolani*, qui spiritu Dei regitur, vt in fine, & pariter in ead. causa *Rimin.iun.cons.* 322. qui *Io.And.Franc.* *Niconit. Brunum, Barbatiam, &* alios allegat *nu.* 60. & rectè respondet *Laderchio*, & idem relatis prædictis affirmauit *Pereg.d.art.* 24. *num.* 14. 25. *& seq.* Et ipse *Laderch.* videtur admittere hanc opinionem nostram, quando Testator expressè natos ante matrimonium à sua successione arcet, prout in casu nostro fecerunt D. Alexander Marsilius, qui etiam ex Matrimonio subsecuto legitimatos exclusit, & D. Ioannes Marsilius alter Testator, & id non solum semel dixit, sed geminauit, & triplicauit dictam qualitatem legitimitatis ex verò, & legitimo matrimonio, talia igitur verba denotant præcisam, & certam voluntatem, vt dixit *Decian.d.cons.* 88. *nu.* 15. *lib.* 2. nec stante expressa voluntate posse glosatorem admitti conclusit, & cum *Ang. & Decio* sic dixit, quod videns Testator, quod verba illa de filijs legitimis, & naturalibus poterant interpretari, & de natis ex legitimo matrimonio, & de nõ natis ex eo, sed legitimatis, ideò se ipsum declarauit, vt scilicet voluerit intelligere de verè natis, & conceptis ex legitimo matrimonio *Thesaur.* post alios *d.decis.* 196. *nu.* 5. & ideò non esse hodie dubitandum de legitimati prædicti exclusione, dixit post alios *Alex. Trentacinq. in lib.* 1. *Var.resol.in tit.de legitimat.resol.* 1. *nu.* 28.

Et in casu hoc Testatores non fuerunt contenti verbo, ex legitimo matrimonio, sed
26 addiderunt, ex vero & legitimo matrimonio procreatis; tale .n. verbum verum fictionem non admittit *l. verum est ff.de verb.signif. Rebuf.in l.natura cauillationis eod. tit.* & illud verbum, procreatis, magis enixam Testatorum ostendit voluntatem, vt dixi, & affirmat *Bal.d.cons.* 367. *& Cephal. vbi supra*; dicentes hanc opinionem neminem habere contradictorem *Mantica*, qui eos refert *d.tit.* 12. *num.* 25. *Guido Papa decis.* 482. *nu.* 4. *Pereg.d.art.* 24. *nu.* 48. *Fusar. qui plures allegat in d. tract. de fidei comm.subst.q.* 409. *nu.* 38. *vers. altera vsq; ad nu.* 41. *per totum & nu.* 43. *Rustic.in l. cum Auus post plures ff.de condit.& demonstr.lib.* 2. *cap.* 16. *nu.* 184. *& melius n.* 207. & eò magis cum agatur de hæreditatibus transuersalium secundum distinctionem
27 *Alciati*, & aliorum, de quibus per *Randensem de analogis c.* 36. *nu.* 131. ex hac ratione; quia si agitur de descendentibus bona quasi eis sunt debita, & forsitan posset admitti legitimatus per subsequens matrimonium, si autem agitur de hæredibus extranei, & transuersalis, tunc semper talis legitimatus excluditur.

Facit etiam quia in separata oratione in defectum natorum de legitimo matrimonio, & non aliter, nec alio modo substituerunt naturales legitimatos, & sic Testatores apertè se declararunt in casu, in quo tales debent admitti ad eorum hæreditates *Menoch.cons.* 215. *nu.* 71. *Fusar.cons.* 152. *n.* 3. & sic etiam post *Gratianum* nouissimè tenuit *Rota Bon.in d.causa de Bolognin.*

Ex his igitur sustinendum puto D. Marcum Antonium exclusum esse à dd. hæreditatibus, & in totum spectare ad nostris temporibus, fortasse primum Equitem Bonon. D. Cæsarem de Marsilijs multis virtutibus præditum, quicquid scripserint *Laderch.d.cons.* 24. & eius opinionem approbantes, nam verba *tex. in l.cum quis in fine C.de nat. lib.* ibi, sed *qui ex eisdem matrimonijs procreati sunt simili perfruantur fortuna*, se referunt ad natos in matrimonio, non autem ad antenatos, & dictio illa (eisdem) non includit natos ante, quasi eadem sint matrimonia, nam matrimonium esse non potest respectu eorum, qui ante nati sunt, quia tunc non erat contractum, & ipse

ipse *tex.* id declarat, dum eos appellat natos ante Dotem, si ante Dotem, ergo & ante matrimonium, vtitur enim Imperator ibi illa phrasi, qua vti solemus, dum semel alicuius rei mentionem facimus, quasi dicat ex eisdem matrimonijs, id est illis, de quibus supra facta est mentio ex illis met, quæ secuta sunt postquam natus erat filius.

Secundò, *tex. in c. tanta ex. qui filij sint legitimi.* non ita probat, nam in eo ponderanda
18 sunt illa verba post contractum matrimonium; ergo non ante, vt ponderauit *Lud. de Sardis de natural. legitimatione, & successione eorum in tit. legitimationis effectus nu. 2.* minusq; *textus* dicit retrotrahi, minusq; id iure probatur, cum de tertij præiuditio agatur *Alciat. lib. 5. paradoxorum c. 12. & Regid. art. 24. nu. 34.*

Tertiò, nec facit exæquatio inter legitimè natos, & hos legitimatos *d. l. cum quis, & in*
19 *§. reliqui in auth. quibus modis naturales eff. sui*, nam respondetur exæquationem, quæ fit iuris interpretatione cessare, quando verba requirunt veritatem, & non fictionem, & idcircò in casu nostro exæquatio locum habere non potest, cum verba Testatorum requirant veritatem, & sic differt, si fiat ex dispositione legis, vel ex dispositione hominis, quo casu sonus verborum debet attendi, vt diximus, *Ruin. cons. 188. nu. 2. lib. 2.* & alij plures, de quibus per *Peregr. ibi nu. 42.*

Quartò, diditur non obesse *tex. in c. cum in cunctis, & in c. innotuit extr. de electione*, nã ipsi
20 non dicunt legitimatos per subsequens matrimonium debere ad Episcopatum admitti, ac si de legitimo matrimonio nati essent; sed tantum *glos. in d. c. innotuit* per dispositionem *d. c. tanta*, qui tex. vt diximus, id non probat, sed tantum dicit legitimatum per subsequens matrimonium pro legitimo haberi, & nos requirimus legitimè natum, non legitimatum, ita cum *Peregr.* aduersus *Ludercb.* sustinet *Fachin. contr. iuris lib. 10. c. 71. per totum.*

Et hæc opinio nostra contra legitimatum per subsequens matrimonium, vt non admittatur, stante vocatione facta de filijs ex legitimo matrimonio, fuit canonizata in Sacra *Rota coram Bubalo in Cæsaraugustana statut de Monteadre 22. Martij 1585.* de qua meminit *Serafin. decis. 1000. nu. 15.*

Nec dicatur filios D. Marci Antonij esse ex legitimo matrimonio procreatos, & habere
21 qualitates, quia eis obest incapacitas Patris tamquam descendentibus à radice infecta *Mantica d. tit. 22. nu. 34.* & vno excluso, omnes ex eo descendentes semper erunt exclusi *Peregr. de fideicomm. art. 27. nu. 17. & 18.*

Minusq; facit, vt alias idem D. Marcus Antonius fuerit admissus ad bona vnius ex dd.
22 fideicommittentibus in diuisione cum Patre d. Illust. D. Cæsaris, nam ipse D. Cæsar ei parere non debet, cum habeat causam non à Patre, sed à fideicommittente *Crauet. cons. 200 nu. 5.* & nouissimè post plures *Mangel. in tract. de imput. q. 36. n. 37.*

CONTROVERSIA LXXXVIII.

Pro Perillust. DD. Carolo, & Filijs de Seraphinis.

SVMMARIVM.

HÆres cum beneficio l. & Inventarij potest venire contra alienationem, & contractum factum à defuncto, num. 1.

Hæres sine Inuentario non tenetur ratificare contractum iniquum.

Et defunctus, si viueret, posset (non obstante promissione rati) eisdem de-

Adsit Deus, & Virgo.

MVlta me mouent, ex quibus credo Transactionem aliàs, & de anno 1586. 6. Septembris initam inter Illustrem D. Paulam de Beroaldis vxorem Illustris D. Gabrielis de Seraphinis, ex vna, & Illustrem D. Smeraldam pa-

riter de Beroaldis ex altera, occasione testamenti, & fideicommissi instituti ab Illustri D. Philippo Beroaldo dictæ D. Paulæ Patre, & d. D. Smeraldæ Auo; non obesse Illust. D. Carolo ex d. D. Gabriele d. D. Paulæ filio, nec minus eius filijs d. D. Paulę nepotibus, & sic, & ipsos esse vocatos, & ad hæreditatē d. D. Philippi admittendos.

Et vt per ordinem procedamus, & de persona d. D. Caroli tractemus; Nemo de eius persona potest dubitare, quin sit vocatus; cum verbis expressis vti dictæ D. Paulæ filius sit in testamento scriptus, & sic ex persona propria ad hæreditatem d. D. Philippi venire; Ei minimè obstante transactione per d. D. eius Matrem facta, cum sit
1 illius hæres cum benefitio Il. & Inuentarij solemniter, etiam citata d. D. Smeralda, & præcedente decreto Iudicis, per d. D. Carolum celebrati ad formam *l. fin. C. de iur. delib. Peregr. de fideic. art. 33. nu. 12. & 13.*

Eique minimè crederem obesse, quòd d. D. Gabriel eius Pater dicto transactionis instrumento consenserit his verbis præcisis, *Con il consenso di detto Sig. Gabrielle suo Marito, quale è presente, & che alle dette, & infrascritte cose presta il suo consenso in ogni miglior modo, che di ragione si può, & per rispetto di d. Sig. Paola, tanto in suo nome proprio, & principale, quanto anco in nome del Sig. Carlo suo, & del detto Sig. Gabrielle figliuolo legitimo, & naturale, per il quale d. Sig. Paola, & Sig. Gabrielle promettono de rato in valida, solenne forma, che ratificarà il presente instromento ad ogni volontà, & requisitione della d. Sig. Smeralda hor Suor Angela Vittoria; Altramente vogliono esser tenuti del suo, &c.* Quia talis consensus operari non potest ad præiuditium dicti D. Caroli etsi patris hæres absq; beneficio Il. & Inuentarij, vt asseritur, sit, vt doctissimè demonstrauit Excellentiss. D. Pontus, minimèque debuit, nec debet tale transa-
2 ctionis instrumentum ratificare ex hac etiam ratione, quia, & ipse D. Gabriel, si viueret, non teneretur ad id, nec ad aliquid ex dicta promissione a se facta. Considero enim, quòd ad talem transactionem, vbi legitur fideicommissi Philippi ab vtraque muliere facta renunciatio, tres decantari pro parte Smeraldæ prætensiones. Prima restitutio dotis Auiæ paternæ. Secunda restitutio librarum 7333.6. pro pretio francationis bonorum Argelis, factæ à D. Georgio de Argile, eò, quòd dicta D. Smeralda prætendebat sibi per viam prælegati in testamento d. Philippi fuisse bona assignata. Tertia petebatur ipsi D. Smeraldæ per D. Paulam solui partem eidem D. Smeraldę contingentem librarum 15000. æris alieni testatoris, cuius solutio iniuncta per d. testatorem erat eidem D. Paulæ, & tamen eadem D. Paula non erogauerat in hanc causam totas integras lib. 15000. & sic ex residuo dimidia debebatur ipsi D. Smeraldæ per d. D. Paulam.

Hæc etenim prætensiones clarè apparent vanæ, & figmentatæ. Ad primam namque respondetur, quòd si de debito etiam constitisset, sublatā esse ex his, quæ narrantur in tertia prætensione. Ibi .n. testator iussit ex lib. 15000. æs alienum solui, subiungens hæc verba, *Et si d. testator non haberet tempore mortis creditores pro tanta summa librarum 15000. non computando legatarios inter creditores, ea summa, quæ deficeret, & quanti minus solui debebitur huiusmodi creditoribus, id totum partietur inter dictam D. Paulam, & D. Smeraldam, seu earum successores, & d. D. Paula ex summa remanenti soluere debeat dimidiā d. D. Smeraldæ, vel eius filijs: Si verò creditores excederent summam, & creditum lib. 15000. ab inde supra hoc æs alienum per ipsos hæredes, seu successores æqualiter dissoluatur.* Hic enim inspicitur, quòd testator omne æs alienum in dictis libris 15000. comprehendidit ibi æs alienum suum.

Vel eò magis censeretur per testatorem remissum, vel compensatum debitum in parte hæreditatis relictæ, & sic onus super bonis Smeraldæ in testamento assignatis impositum, vt d. Excellentiss. D. Pontus fundamentis legalibus conclusit, & proba-

tur

tur ex *l.huiusmodi, §.cum pater, ff.de legat.1. & in l. si cum dotem, §. si pater, ff. solut.*
matrim.& ibi Odofr.Angel.Castr. & Alex. in princ. & alij aduertunt: Qui omnes di-
cunt institutionem, seù legatum fuisse factum animo compensandi cum debito ne-
cessario, prout erat illud dotis matris debitæ filiæ, & talem distinctionem facit *Pe-*
3 *regr.in d.tract.de fideic.articulo 33.nu.41.& seq.*

Vana etiam est adiectio primæ prætensioni fructuum dotis à die mortis Auiæ, eo ma-
4 ximè, quia dos, vt in transactione legitur, consisteret in pecunia, & soluto matrimo-
nio amplius non est dos, nec debentur fructus, vt affirmant, *Innoc. Hostien. & An-*
car.propè fin.in cap.salubriter, extra de vsur.

Secunda etiam prætensio restitutionis pretij ob francationem bonorum à D. Argile,
est friuola, cum bona, quæ fuerunt per Smeraldam francata, eadem per Testato-
rem diuidentem fuerint assignata d.Smeraldæ, ea comprehendendo in institutio-
ne vniuersali, & cēseatur tantùm reliquisse ius, quod habebat dd.bona retroemen-
di, vt cum pluribus auctoritatibus d. Excellentiss. D. Pontus in suo elegantissimo
Responso docuit.

Tertia etiam prætensio tollitur ex expressis ad primam, cui adijcitur d.D. Smeraldam
renunciasse d. prætensioni pro residuo librarum 15000. his verbis *Dichiarando essa*
Sig.Smeralda, & hor Suor Angela Vittoria, con le Solennità, & auttorità antedette detta
Sig.Paola hauer intieramente adempito tutto quello era tenuta per tal conto nel detto te-
stamento. Quarè, cum satisfecisset, clarescit simulata assertio, & affirmat nihil oc-
casione prædicta tempore transactionis fuisse debitum. Patet enim ex prædictis
iniquitas, & iniustitia d. transactionis, & d. D. Paulam remansisse læsam, renun-
ciando fideicommisso clarissimo, etiam nomine d.D.Caroli eius filij, ac remitten-
do libras bis mille sibi, & marito debitas occasione residui suæ dotis, & alias lib.
800.diuersis fideicōmittētis creditoribus solutas, ac relaxando in manibus eiusdem
Smeraldæ terrena per eamdem de facto occupata, cum in eius parte minimè com-
prehenderentur, eo quòd testator hæredes diuidendo, eidem Smeraldæ reliquisset,
illas duas possessiones, quæ cultæ erant per Mattheum Magonium, & Camillum
Tuscum, ipsaq; terrena ab eis non culta inuasisset, & super hoc, quòd erat clarissi-
5 mum ex nominatione & qualitate bonorum Smeraldæ in testamento assignatorum
ad not. in l. nominatim ff. de lib. & posth. legitur in instrumento factum compromis-
sum in DD. Blancum, & Morandum, qui nunquam iudicarunt, & si testator cœ-
tera terrena relinquere voluisset, expressisset *Rota dec.249.nu.14.p.6.diuers.* & stat
regula, quòd expressio vnius, exclusio est non expressi, quia qui de vno dicit, de
alio negare videtur *c. nonnè, & ibi Doct.extra de præsumpt.* Verbaq; testatoris natu-
raliter sunt intelligenda *Rota vbi sup. dec.179.*

Ex his .n. cum constet de læsione ex parte D.Paulæ, & D.Caroli, eoq; magis, cum fir-
miores, & validiores essent D.Paulæ prætensiones, quàm essent illæ D. Smeraldæ;
6 D.Gabriel etiam viuens aduersus quamcumque promissionem in integrum resti-
tuendus erat, prout, & quemadmodum d.D.Carolus restitui potuisset, & debuis-
set *Ancar.cons.330.Astan.Clement. de patr. potest. effectu 12. num. 17.* & in puncto
quando quis promittit pro aliquo minore, quòd quàm primùm ad legitimam æta-
tem peruenerit, ratificabit contractum eius nomine gestum, si factus maior nolit ra-
tificare, sed contrauenire ob contractus iniquitatem; vt idem promittens de rato et-
iam sub pœna; possit vti omnibus defensionibus ipsius minoris ex *text. in l.cum mi-*
nor ff.rem rat.haber. quem singularem esse dixit *Roman.in sing.557.Ceph. cons. 115.*
nu.1.& plurib.seq.Natta cons.50.num.24. vbi plures rationes adducit, *Gramat.decis.*
101.nu.55.& post Dec.Ias.& Bertrand.de commun. Gabr.in tit.de pactis concl. 2. nu

1. Tiraq. in l. si vnquam in verbo reuertatur in fine libri C. de reuoc. donat. nu. 6. Io. Vinc. de Anna in allegat. 17. *nu.* 8. & post plures de magis communi vltimo loco *Philipp. Pascal. de viribus patriæ potest. cap. 2. num. 106. &* 107. qui, & ipse de magis communi attestatur *Afflict. dec. 240. nu. 8.* dicens verbis expressis, quòd illemet, qui fecit, & promisit, potest factum reuocare. Doct. enim ad euitandam restitutionem in in-
7 tegrum dant cautelam, vt ille, qui promittit de rato, promittat etiam restitutionem in integrum non esse petiturum, *Castr. ibi in d. l. cum minor nu.* 1. Ijs enim non aduersantur ea, quæ scripta fuere per *Alex. cons. 92. nu. 4. lib. 1. Surd. cons.* 125. *Gabr. pariter cons. 125. lib. 1. per Phanuc. inter alios, de inuentar. q. 242. nu. 67. & Sacra Rot. in decis. 365. p. 5.* quæ est coram Reuerendiss. Queipo 18. Martij 1630. Nam primo *Alex.* ibi hoc non affirmat, *Surd. Gabr. & Phanucius* loquuntur in regula generali, de qua *l. cum à matre, C. de rei vendic.* & *decisio* in illa Florentina Oratorij *ibi nu.* 11. adducit aliam rationem ad dictam regulam, quæ facit pro D. Seraphino, scili-
8 cet quòd possit contrauenire ex iure superuenienti, quòd nunc est per mortem d. Sororis Angelæ Victoriæ vltimo loco secutæ, & ita post plures *tex. probat Surd. cons. 15. nu. 26. & 27. lib. 1.*

Nec credidi prohibitum, quòd D. Carolus possit vendicare, si etiam actione personali, vti hæres, teneretur, ex illa regula de quantitate ad speciem non dari compensationem per *text. in l. fin. C. de compens. & aduertit Afflict. decis.* 278. & sic in fine
9 concludit faciens differentiam, an contractus rescindatur ob omissam solemnitatem, vel ex defectu causæ.

Vlterius ponderandum est non legi dictum D. Gabrielem in transactione obligasse eius bona ad obseruantiam contractus, & pro renunciatione fideicommissi, de qua in eo. Nam talis obligatio non legitur scripta in medio, & in substantialibus prout requiritur, sed in clausulis generalibus his verbis *maximè d. Domini coniuges de Seraphinis renunciarunt beneficio nouarum constitutionum de fideiussoribus, & generaliter, &c.* & si primùm adesset, prout in clausulis generalibus, promissio obseruatio-
10 nis contractus, & bonorum obligatio, in tantum, vt omnia sint restringenda ad superius in contractu specificata, & sic non inducunt nouam dispositionem, sed secundùm promissionem in instrumento factam intelligenda, nec per Notarium alio modo extendenda dixerunt *Adden. ad Alex. cons. 28. lib. 2.* præsumunturq; talia verba ex solito Notarij apposita in clausulis generalibus, in tantum, vt non sint consideranda, maximè cum partibus fuerint ignota, & vti dispositionem alterantia, ad *Gabr. post alios cons. 58. num. 51. lib. 1.* Videtur etiam D. Gabrielem se restrinxisse ad renunciationem beneficiorum de fideiussoribus ex illa dictione *maximè*, quæ licèt de sui natura sit implicatiua; attamen in hoc casu intelligi potest pro dictione *tan-*
11 *tùm*, & sic pro taxatiua, *text. est in c. post translationem, §. vlt. extra de renunc. Alex.* qui plures alios textus allegat in *cons. 116. nu. 16. lib. 2.* & prout de dictione *præsertim* dixit *Calderin. cons. 3. de verb. signif. Tusch. in verbo dictio, concl. 309. nu. 6.* & stare taxatiuè, & non implicatiuè, quando huiusmodi dictio adiecta est causæ finali dixit *Barbos. in dictione* 168. in fine, & quòd fuerint alteratæ clausulæ generales demonstrat idem transactionis instrumentum. Nam incipiunt hoc modo, *Quæ omnia partes, & contrahentes prædicti*, & finiunt *in omnibus, & per omnia secundum formam clausularij de anno* 1582. & in clausulario prædicto in clausulis generalibus non comprehenditur promittens de rato, nec fideiussor, vt in pluribus extensionibus in dicto *clausulario fol. 9. &* 10. nisi expressè in initio clausularum exprimatur, & ibi
12 *fol.* 10. facit differentiam dictum clausularium de contrahente ad fideiussorem. Non. n. ergò consuetum, & licitum fuit sic extendere. Et quòd Notarius, qui exten-

13 tendidit, non possit alterare stipulationem dixerunt *Bald. in rubr. C. de reuoc. his, quæ in fraud. credit. nu. 6. vers. sed certè imò, & Adden. ad Alex. in dicto cons. 28. lib. 2. in verbo non potest, in vers. sic Notarius*, dicens, quòd Notarius rogatus de fideiussione, non potest apponere renunciationem beneficij de fideiussoribus, extensumq; minus, dicit d. D. Gabrielem obligasse bona ad obseruantiam, vt suppositum fuit.
14

Transactio etiam ex se est nulla, eò quod non disputabatur, nec controuertebatur, an extaret, vel non extaret fideicommissum, vel an esset, vel non esset vocatio, & comprehenderentur in eo transigentes, sed tantum fictæ fuerunt pro parte dictæ D. Smeraldæ prætensiones super creditis, quæ quidem huiusmodi prætensiones non tollunt, neque extinguunt fideicommissum, cum hæreditas
15 semper maneat, & fideicommissum dicatur deducto ære alieno, *l. subsignatum, §. bona, ff. de verb. signif.* & sic diuersa erat prætensio creditorum exigendorum à prætensione fideicommissi.

Cum ergò super fideicommisso non adesset nec esse posset lis, minusuè litis probabilis timor, transactio dici non potuit, *l. 1. C. de transact.* & de his satis fuit
16 dictum, Addendo, quòd de dictis prætensionibus standum non erat assertioni partium in instrumento, sed probari debuisse dixerunt *Dec. cons. 351. nu. 3. & Io. Vinc. de Ann.* quos refert, & sequitur *Pascal. de viribus patr. potest. par. 1. cap. 2. num. 4. versic. Nam de hoc, Mantic. de tacit. & ambig. lib. 26. tit. 1. num. 13.* vbi latè *Natta. cons. 543. nu. 40.* concludens cum *Baldo cons. 448. lib. 1.* transa-
17 ctionem factam à patre non nocère filio, dùm pater incautè, & imprudenter transegit, dicens superinde requiri maturam deliberationem, vt in fine, *Cuchet. accis. 91. nu. 6.* dicens, & ipse non obstare timorem litis, si non fit instans, & ne-
18 mo est, qui non cognoscat transactionẽ fuisse procuratã ad fauorem Monialiũ, & D. Gabriel D. Caroli pater iuris ignarus non considerauit damnũ filij, & valorem bonorum hæreditariorum Smeraldæ assignatorum *Angel. in l. cum hi nu. 3. ff. de transact. & in l. 2. C. eod. Mantic. vbi sup. num. 13.*

Nec facit id, quod dicitur, quòd erat dubius exitus fideicommissi, seù substitutionis cui renunciatum fuit in personam eiusdem D. Paulæ, & filiorum, quia ita accidere potuisset obitus Paulæ sine filijs, sicut potuisset Smeralda sine filijs decedere, neq; (quia extabat D. Carolus tẽpore transactionis) poterat dici de-
19 fecisse conditionem, quòd Paula moreretur sine filijs, prout, & Carolus. Nàm primò id non probat *textus in l. nam & si parentibus, in princ. ff. de inoff. test.* prout legi potest, exprimit ibi *I. C.* Votum parentum esse, quòd hæreditas eorum ad filios transeat, non è contra, licet turbato ordine quandoq; fit contra. Illud enim verbum *quandoq;* denotat regulam stare in contrarium *Barbos. dict. 2 57. n. 1.* minusq; id probat *textus in l. statius florius, §. Cornelio Felici ff. de iure fisci.* Nàm excludit petitionem ante diem cõditionis fideicommissi ex hac ratione, quia quis potest prius mori ex illa dictione *interim.* Non ergò ex dicto *textu* excluditur futura petitio in die purificati fideicommissi, nec *textus* ex hoc approbat renũciationem, quãdo casus euenerit, imò *glos.* ibi declarat *textum* loqui de hæreditate viuentis, nos autem loquimur de hæreditate mortui, & ita ibi affirmant
20 *Doct. inter quos Alberic.* dicens fideicommissarium esse creditorem spei, licet nõ possit ante diem agere, nec *Peregr. in art. 28. nu. 8.* aduersatur; nec minus in *cons. 52. nu. 6. lib. 4.* Nam, vt ibi, Actrix agebat de iure succedendi, & de iure quærẽdo per mortem trium fratrum, in tantum, vt retorqueatur, cum Paulæ, & filij spes reduceretur ad certitudinem, & ex facto *Decij* explicito in *cons. 616.* constat

non potuisse dici de læsione, cum vltra ea, quæ prætendebantur, Monasterium
21 ex filia habuisset plura. Nec facit decisio in causa Segnina Castrorum, quæ est *decisio* 292. *par.* 6. *diuers.* Ibi enim præcesserat declaratio facta ab Excellentiss. Duce nolle acquirere, & repudiatio, vt num. 11 præcesserat cum clausula ex nunc, prout ex tunc vt num. 14. & ibi non erat ius radicatum spe certa nu. 25. & ibi interuenerat recompensatio scutorum vigintiquinque millium, vt in *decis.* 320. *nu.* 40. & 41. dicitur sibi condonatorum num. 40. & 43. & ibi admittitur spes succedendi, sed tollitur ex præcedenti repudiatione, & ipsemet repudians eo tunc præmebatur magno ære alieno, & timebat personalem executionem *d. decis.* 320. *nu.* 41. Mota enim fuit *Sacra Rota* ex præcedenti declaratione in instrumento iurato, quod idem D. Dux nolebat acquirere. Iste ergò casus diuersissimus est à nostro, & ibi disputabatur, an in actione requireretur insinuatio, prout requiritur in donatione.

Cum ergò ex prædictis constet de læsione, non erit ambigendum, quin etiam sup-
22 posita validitate transactionis, sit locus rescissioni, etiam supposito incerto, vt dicitur; litis euentu, vt in *l.* 2. *C. de rescind. vendit.* dixerunt *Iacob. de Arena*, quem refert *Alberic. nu.* 9. *Castr. nu.* 13. & de verioti, & communiori *Pinell. de rescind. vend. par.* 1. *cap.* 4. *nu* 16. & *Alex. Trentacinque var resol. lib.* 3. *in tit. de transact. resol.* 1. *nu.* 2. & 4. Nullum enim credo reperiri tam idiotam, qui non cognoscat etiam tempore transactionis interuenisse damnũ, & læsionem d. D. Paulæ, eò magis cum D. Smeralda (vt cum iuramento expressit) erat de proximo Religionem in Monasterio Sanctæ Mariæ de Angelis professura.

Valor deniq; & quantitas rerum, vel causæ, vel iuris competentis, etiam de futuro, sufficit ad transactionem rescindendam etiam si sit modica idem *Pinell. vbi supra nu.* 27. *qui nu.* 23. & 25. dicens ex his, seù eorum aliquo, doli præsumptionem resultare.

Nec dicatur secundò, quòd non erat spes certa, cum potuerint prædecedere Paula, & Carolus, & ideò spes non considerabilis. Nam certum est, quòd D. Smeralda, vt superius diximus, erat acceptata, & (vt iurauit) de proximo professura, prout professa fuit per paucos dies ex post, & forsan die sequenti; Qua-
23 re non potuit D. Smeralda acquisitionem, quæ euentu proximo debebatur, & sperabatur, deriuare in D. Paulam, & D. Carolum, in alium deriuari facere, & nempè in Monasteriũ à testatore verbis rotundis exclusum, vt ex *textu in l. filia mea, ff. solut. matr. & in l. filia, ff. de diuers.* dixit *Ancar. consl.* 430. *nu* 2. & 3. Talis enim spes erat radicata, & considerabilis ex causa de præterito, etiam si penderet ex euentu, vt probat *text. in l. nec emptio, ff. de contrah. empt. Tusch. lit. l. concl.* 629. *nu.* 4. *Ruin. cons.* 204. *nu.* 4. *lib.* 1. Sustinens similem renunciationem esse donationem, & sic requiri solemnitates, & eadem *Sacra Rota in illa Segnina* concedit spem succedendi esse æstimabilem, & per *doctr. Gabr.* dixit *ead. Sacra Rota in decis.* 320. *nu.* 24. & *in decis.* 323. *nu.* 57. *ead. par.* 6. *diuers.* Nec in casu nostro videtur adaptari posse id, quòd dicitur æstimandã esse hanc spem tanquã iactum retis. Nàm duplex est spes, ordinata scilicet, & causata à præcedenti causa, & talis nòn consideratur, vti iactus retis, sed tantùm quando non est ordinata, nec causata à præcedenti causa *Doct. inter quos Bald. in l. spem, C. de donat.* exemplificans, vt si vendam tibi quicquid ex ludo continget me vincere, vel iactum retis. Nos autem sumus in spe successionis, quam Paula, & Carolus habebant per mortem Smeraldæ sine filijs, vel per ingressum Monasterij, stante huius à testatore facta exclusione, quam considerabilem etiam fatentur, *Franc. Aret.*

conf.3. propè fin. & Doct. omnes in l. 2. C. de rescind. vend. inter quos in terminis, *Pantaleo nu. 98. 188. & 189. Cagnol. nu. 174. & 175.* dicens æstimandam esse spem prædictam, quantum erit verisimile, *Bart. in l. is potest, ff. de acquir. hæred. nu. 11.* dicens, quòd substitutus per fideicommissum habet spem, & potest petere cautionem, & deniq; quòd post mortem fideicommittentis habet tale ius
24 æstimabile, & stat etiam regula, quòd de proximo accingendus habetur pro accincto, vt in puncto de eo, qui de proximo erat ingressuros Monasterium dixit post *Bart.* quem approbat *Ias. in auth. si qua mulier num. 23. C. de Sacrosanct. Eccles.* dicens æquiparari ei, qui in effectu est in Religione, quando etiam (quòd non est admittendum, nec credendum) cum iam esset habitu Monacali induta, ad considerata per *Menoch. cons. 96.* Nihilominus interesse non erat æquale, nam Paula erat in matrimonio, & procreabat filios, & D. Carolum tunc habebat, *Bero. cons. 132. nu. 2. lib. 2.*

Minusq; operatur *tex. in l. de fideicommisso C. de transact.* vbi videtur permissa tran-
25 sactio super fideicommisso. Nam primo super fideicommisso non aderat lis, vt superius, & super fideicommisso inita dicitur esse, quando duo sunt, vel plures competitores super iure fideicommissi, & vterq; prætendit apertum fideicommissum, veluti, quòd vnus sit proximior testatori alter grauato, vel quia cum patruo concurrere intendat, vel quia dicatur filiorum appellatione nepotes contineri, vel an sit inductum fideicommissum, vel extinctum, & similibus modis, vt aduertit *Peregr. de fideic. art. 52. num. 88. in quibus casibus nu. sequ. idem Peregr.* admittit transactionem super fideicõmisso, non autem quando fit transactio de re certa, vel satis clara ad diminuendum fideicommissum, ex quo tunc non interuenit bona fides per *text. in l. 1. §. quod si in lite, & §. & si transegit ff. si quid in fraudem.* Non enim legitur, quod pro creditis in bonis hæreditatis fideicommissum possit per transactionem destrui, cum fideicommissum, & hæreditas dici non possit, nisi deducto ære alieno vt supra *d. l. subsignatum, §. bona ff. de verb. signif.* & sic super fideicommisso non potuit dici facta transactio. Lis namq; super eo timeri non poterat. Quo iusto, & probabili timore cessante, transactio est inualida, & illius vigore nihil debetur *l. 2. & ibi Doct. C. de transact. Crauet. cons. 618. nu. 6.*

Minusq; debet attendi in casu nostro id, quod opponitur ex *Surd. in cons. 451. nu.*
26 *32. vbi Nattam cons. 340.* adducit ad validitatem transactionis ex euentu dubio. Nam loquitur in casu, in quo alter ex transigentibus poterat bona omnia alienare ex facultate ibi à testatore attributa, & multa alia leguntur, quæ in casu nostro nõ interueniunt. Secundò *Surd.* dicit non requiri tantam læsionem, quando pater, vt hic, incautè, & imprudenter transegit, & in casu suo nullam probatur interuenisse læsionem, computato tempore, quo vsufructuaria transigens viuere poterat, & ex alijs deductionibus hæreditas valoris scutorum 4000. remanebant scut. 1250. vt num. 39. & ex causa transactionis fuerunt soluti aurei 1200. & in casu ergo tali *Surd.* consulit, in tantum, vt retorqueatur, nec obsit D. Seraphino, & verissima sit ista opinio.

Tertiò, Non procedit, quando conditio non esset æqualis. Nàm quis lædi potest ex senectute, vel iuuentute, vel, *vt Bald. in d. l. de fideicommisso nu. 1.* quòd vnus haberet filios, & alter non; vt affirmant ibi *Doct. & Aret.* in fine, dicens notandum esse. Disponit enim ibi *text.* remitti posse fideicommissum inter fratres ad tollendum votum captandæ mortis, & vt seruetur cõcordia inter fratres. Nàm vnus petebat per aliũ satis dari, vt *Alberic. ibi affirmat.* Non enim approbat inæqua-

qualitatem, quæ in casu hoc interuenit, & est omni iure prohibita.

Ex his igitur, & alijs eruditissimè congestis per Excellentiss. D. Pontum, apparet, an damnosa, & læsiua fuerit ex tunc, & nunc magis, transactio, quæ non debet operari, vt quis tam enormiter lædatur, siue læsio prouenerit ex dolo cum Paula transigentis, seu potius tunc agentium pro Smeralda, quæ incontinenti Religionem profitenda erat, siue propter errorem, vt animaduertit *Cremen. in d. l. 2. C. de rescind. vendit. nu. 30. post med.*

Nec dicatur, quod periti æstimationem bonorum non concluserint. Nam Iudex
28 ex officio, tali casu, potest, & debet determinare æstimationẽ, inspectis qualitatibus rei, & bonorum, & dubio euentu, & alijs inspiciendis, vt post multos *Doct. ibi tenuit Cremens. nu. 111.*

Non etiam erit ambigendum, quin filij D. Caroli sint ad fideicommissum vocati, ex iam congestis per d. D. Pontum, eo quod sunt in eodem gradu, prout fi-
29 lij D. Smeraldæ, expressè vocati, ad seruandam æqualitatem, prout etiam aduertit *Rustic. ad l. cum Auus lib. 6. cap. 12. nu. 65. de condit. & demonst.* & id firmat, etiam si agatur *de praiud. Ecclesiæ cap. 13. in princ.*

Addamus nos esse in dispositione ascendentis, vt post *Cyn.* & alios animaduertit *Fusar. in quæst. 330. num. 54.* Hodieq; est in confesso apud omnes Doct. vt appellatione filiorum contineantur nepotes, vt dixit *Sacra Rota decis. 6. num. 29. par. 5. diuers.* Et hæc &c. Saluo &c.

CONTROVERSIA LXXXIX.

Pro Excellentiss. D. Honorio Beato.

SVMMARIVM.

Molestia hæredi illata contra præceptum Testatoris, priuat substitutum molestantem, nu. 1.

Semper enim dicitur iniusta, quando fit contra præceptũ Testatoris, n. 2.

(Quoquo modo) dictio importat modos etiam inexcogitabiles, & improprios, nu. 3.

Si quis priuetur, vel remoueatur ab aliqua successione, acquiritur illi, cuius contemplatione est facta priuatio, nu. 4.

Non facta liquidatione deductionum, & melioramentorum, non potest exequi sententia, nu. 5.

Promissio euictionis facta pro rata expressa, debet commensurari habito respectu ad totum, nu. 6.

Collusione detecta inter Collitigantes, iudicium dicitur nullum, nu. 7.

Fæminæ de agnatione post masculorum mortem, dicuntur vocatæ, dum Testator expressit nolle bona egredi è domo, familia, & nomine suo, nu. 8.

Adsit Deus, & Virgo.

De pluribus in hac causa Excellentiss. D. Honorij Beati cum Petro Antonio de Nuce, quærendum est.

Primò,

Primò, An Horatius Leonorius, à quo d. Petrus Antonius habet cauſam, poſſit prætendere fideicommiſſum, de quo in Inſtrumento donationis factæ per R. D. Leonem Leonorium D. Iacobo eius filio, auctoritate Apoſtolica diſpenſato, cum ipſe Horatius, & Leonardus eius Pater contra expreſſam prohibitionem, ſub pœna priuationis, ciuiliter, & criminaliter d. Iacobum donatarium moleſtauerint.

Secundò, an euictio bonorum ſecura præiudicet d. D. Beato.

Tertiò, an euictio debeat commenſurari ad ratam promiſſionis, habito reſpectu ad pretium totius poſſeſſionis euictæ.

Quartò, an iudicium contra Nob. DD. Zambeccarios, præcedente inter eos, & Actorem pactione præiudicet d. D. Beato.

Item, an fœminæ ſorores d. Horatij ſint vocatæ.

Et ad primum, puto reſolutam donationem, & omnes ſubſtitutiones factas ex verbis claris donantis, ibi, *in caſu prædicto ſubſtitutionem de dictis Patruelibus, & eorum liberis ex nunc, prout ex tunc reuocauit, & reuocatam eſſe intenait*, & id habere voluit locum, ſi diſpoſita in donatione quoquo modo in totū, vel pro par-
1 te refrîcarentur, nam à priuatione ad habitum naturaliter impoſſibilis eſt regreſſus, ex *Ariſt. in prædicamentis in c. de oppoſitis, & in puncto Socin ſun. conſ.* 113. *nu.* 28. *lib.* 1. *& Peregr. de fideicom. art.* 35. *nu.* 5. nec dd. Horatius, & alij moleſtantes poſſunt ſe excuſare, ſub prætextu, quod illatæ moleſtiæ de iure ſint
2 permiſſæ, quia ſemper moleſtia, & vexatio dicitur iniuſta, quando fit contra præceptum, ſiue Teſtatoris, ſiue donatoris, per quod iniuſtū efficitur id, quod (eius prohibitione circumſcripta) iuſtum fuiſſet *Socin. d. conſ.* 113. *nu.* 36. *& pluribus ſeqq. Bero. conſ.* 56. *num.* 44. *lib.* 3. *Tiraquel. de retract. lignagier* §. 35. *gloſ.* 4. *nu.* 40. *Menoch. de recup. poſſ. remed.* 1. *nu.* 284. *Rimin. iun. conſ.* 249. *nu.* 14. *&* 330. *nu.* 6. *cum ſeq. lib.* 3. *Simon de Pret. de interpret. vlt. vol. lib.* 4. *interpret.* 2. *dubio* 10.
3 *nu.* 89. *fol.* 417. *Gratian. in diſcept. cap.* 758. *nu.* 34. eo magis addito verbo (quo quo modo) vt ibi *Gratian. aduertit nu.* 36. *ad fin.* quia importat modos etiam inexcogitabiles, & improprios *Menoch. conſ.* 344. *nu.* 19. *Barboſ. de dictionibus diction.* 286. *nu.* 7. & ipſo iure abſq; alia declaratione, & ſub pœna caducitatis dicitur incurſa *Bal. in l. vnica C. de his, quæ pœna nomine relinquitur nu.* 10. *cum plur. ſeq. Magon. deciſ. Floren.* 16. *nu.* 46. extendens id procedere etiam in filijs, bona ergo ſtatim Iacobi filij libera remanſerunt *Peregr. in tract. de fideicomm. art.* 11. *nu.* 133. *&* 134. *Fuſar. de fideicom. ſubſt. quæſt.* 586. *nu.* 2. & non eſt du-
4 bitandum, quod ſi quis priuetur, vel remoueatur ab aliqua ſucceſſione, acquiritur illi, cuius contemplatione quis remouetur *l. ſi legatarius C. de legatis. l. poſt legatum* §. *amittere ff. de his, quibus vt indign. Bart. & alij in l. ſeruo legato* §. *ſi Teſtator ff. de leg.* 1. *nouiſſ. Gratian. cap.* 942. *nu.* 20.

Ad ſecundum, Excellentiſs. D. Beatus promiſit, & ſe obligauit dimittere bona
5 per eū poſſeſſa, & quæ prætenduntur obligata hac adiecta pactione, ſi & quatenus iuſta, & valida ſequatur euictio, ſed non poſſe dici ſecutam, nam tres in hoc requiruntur ſententiæ conformes, quæ non leguntur, vt omnes fatentur in rub. & in *l. vnica C. ne liceat in vna, eademq́; tertio prouocare*, vltra quod ex prima ſententia non conceditur immiſſio, niſi prius deducta legitima in bonis Iacobi debita, & melioramentis, quæ cum non fuerint liquidata, non poteſt dici ritè ad executionem deuentum *Surd. poſt alios conſ.* 186. *nu.* 11. *Put. deciſ.* 461. *par.* 2. *Maſtrill. deciſ.* 98. *Peronanus poſt Merlinum in tract. de legitima deciſ.* 111. *n.* 4.

Ad tertium, ſuppoſita euictione, cum obligatio Dom. Aſcanij Veciæ authoris

D. Beati

D. Beati fuerit pro defensione tantæ ratæ,& partis possessionis importantis in sui pretio lib.84 t4. & possessio esset tornat.centũ triginta,& sexaginta octo tor-
6 naturæ tantum fuerint euictæ, dicitur bona tunc per Veciam obligata, & hodie per D. Beatum tenta esse pro rata tantum dd. lib.84 t 4. vinculata, habito respectu ad totum pretium, seu ad totam possessionem tornat. centum triginta *Bart. in l. 1. ff. de euict. nu. 1. & 3. Boer. decis. 46. nu.* 8. probatur etiam ex textu *in l. ex omni §. quoties, & in l. damni §. is qui ff. de damn. infect. Io Baptista Costa de ratione rata præmisso 2. nu. 1. & seq. & præmisso 3. nu. 1 t. & in quæst. t 24. nu. 5. & seq.* Idq; etiam denotat ratio naturalis, & si aliter diceretur, verba illa pro tanta rata, & parte frustratoria dicerentur.

Ad quartum, non potest sustineri iudicium factum inter Petrum Antoniũ de Nuce
7 sub nomine Nobilium de Zambeccarijs, cum ad præiudicium Beati nouissimè fuerit detecta conuentio, quod tale iudicium nequaquam dd. DD. Zambeccarijs obesset, sed tantum eidem D. Beato Veciæ successori, quare prætensæ sententiæ eorum fauore non debent attendi, sed ex integro iudicium est faciendum *Alberic. in rub. C. de colluj. detegenda,* & ratio est, quia in iudicio debet esse iustus contradictor, alias iudicium non sustinetur *l. cum non iusto, & ibi Alberic. & alij ff. eod. de colluj. detegenda, Goffred. in summa eod. tit. num. 2. Gigas de pens. Ecclesiast. quæst. 42. num. 3. & 4.* dicens cum *Ioanne de Annania* ad probationem collusionis sufficere præsumptiones, & coniecturas. Certè si D. Beatus talem pactionem sciuisset in causa eumdem DD. de Zambeccarijs Procuratorem non constituisset, sed per alium Procuratorem se defendisset, parum enim dd. DD de Zambeccarijs intererat, quod Iacobus Iapellus eorum, & Beati Procurator eos in d. lite defendisset, & cum ipsi non possent aliquod pati damnum, sat dicitur ad præiudicium Beati probata collusio, & iudicium fuisse nullum *Scaccia* nouissimè post alios *de sententia, & re indicata glos. 1 t. nu. 38. & glos. t 4. q. t 2. nu. 3.*

Ad quintum, dicitur Petrum Antonium hæredem Horatij à sororibus d. Horatij esse exclusum, & consequenter d. D. Beatum earum Cessionarium ex earum personis esse absoluendũ, eo quod Leo donans post substitutionẽ de Leonorijs, adiecit hæc verba, à qua Domo, familia, & nomine nollit bona recedere debere, cũ talis fuerit, & sit illius intentio, quo casu nemo dubitat, quin post omnem masculorum mortem non veniant fœminæ *l. pronunciatio §. familiæ ff. de verb. sign.* & in terminis *Roland. cons. 7. nu. 24. & seq. lib. 3. Cephal. cons. 252. num. 3.* eo magis cum talia verba sint prolata per modum dispositionis *glos. in l. codicillis §. instituto ff. de leg. 2. Guid. Papa cons. 203. Alex. cons. 26. in fine lib. 2. Greg. XV. decis. 464. nu. 1. & seq.* & quia non legitur Donatorem vocasse liberos masculos patruelium, sed simpliciter expressit liberos, quorum appellatione fæminæ comprehenduntur *l. liberorum l. cognoscere §. liberorum l. non erit sine liberis ff. de verb. signif. l. fin. ff. de pollicitat. Dec. cons. 1 2. nu. t 6.* dicens magis propriè comprehendi fæminam sub voce liberorum, quam sub voce filiorum, nam vox filius, vt aliqui dixerunt, non comprehendit propriè fæmininum sexum, & plures alias allegat rationes, & sub nomine liberorum comprehendi filiam naturalem, nec posse ad masculos fieri restrictionem dixit *Adrian. Negosant. resp. 300. nu. 36. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 1 t. tit. 14. nu. 1 t. & 24.*

Nec facit statutum Bonon. fęminarum exclusiuum, quia ad hoc, vt excludat, neces-
8 se est, vt loquatur in dispositione Testatoris, seu vt hic Donatoris *Seraphin. decis. 1216. nu. 8.*

PRIMA DECISIO
Sacræ Rotæ die 9. Iunij 1632.

In causa præsentis fideicommissi de Leonorijs.

LEo Leonorius de anno 1572. donauit irreuocabiliter inter viuos omnia sua bona præsentia, & futura Iacobo eius filio cum reseruatione vsusfructus durante illius vita, & cum prohibitione alienationis, & hippothecæ, nisi de Commissariorum consensu, cum conditione tamen, quod in euentum in quem d. Iacobus delictum perpetraret, & sine filijs masculis decederet, agnati succederent. Commissarijs vero amplam facultatem dedit alienandi, & vendendi, præsertim domum habitationis donantis, cum alijs domunculis, ad effectum inuestiendi pretium in tot stabilibus ad commodum Iacobi, & illius hæredum, & successorum, vt latius in instrumento donationis continetur.

Mortuo dicto Leone de anno 1573. Iacobus tunc minor, cum facultate Commissariorum vendidit domum magnam cum domunculis, & quoddam prædium pretio lib. 46000. quod fuit inuestitum de anno 1579. in emptione prædij Argilis tornat. 277. pro summa lib. 40000. Postmodum vero Iacobus, & Theodosius de Sacchis de anno 1590. vendiderunt prædium Argilis tornatur. 120. quod in communi possidebant Paulo de Zambeccarijs cum promissione de euictione DD. Adurni Fabæ, & Ascanij Veciæ.

Vita functo Iacobo de anno 1608. sine filijs, & descendentibus, Horatius, & alij de Leonorijs tanquam vocati ad bona fideicommissaria supradicti Leonis iuditium mouerunt coram A.Gener. Bonon. super vendicatione prædij Argilis, vsq; de anno 1590. venditi contra Zambeccarios tertios possessores, & de anno 1610. sententiã fauorabilem reportarunt nempe factum fuisse locum fideicommisso ad fauorem illorum de Leonorijs, ipsosq; fore immittẽdos in possessionem supradicti prædij Argilis, & prædicta sententia in gradu appellationis confirmata in Rota Bonon. quarum vigore emanauit postea sententia executorialis duarum conformium, à qua inter alios appellauit D. Honorius Beatus, qui medio tempore prædium Sancti Ægidij emerat ab Ascanio Vecia fideiussore euictionis. Et dato dubio an constaret de re iudicata DD. affirmatiuè responderunt, quia de iure habent pro se supradictæ sententiæ præsumptionem validitatis, & iustitiæ, *l. Herennius* §. *fetto ff. de euict. cap. in præsentia de renunc. Alex. cons.* 30. *nu.* 7. *vol.* 5.

Et de iustitia satis constat, quia validitas non controuertitur, eo quod Iacobus prædium Argilis subiectum fideicommisso Leonis Patris contra illius prohibitionem alienauit, vnde alienatio remansit nulla, & inualida *Gloss. in l. cum Pater ff. libert. verbo alienarent, & ibi Castr. & DD. ff. de leg.* 2. *Surd. cons.* 116. *nu.* 18. *l.* 1. Præsertim quia facta fuit contra duplicem prohibitionem legis, videlicet, cum de iure eo ipso, quod sint bona subiecta restitutioni, ex eo solo sunt inalienabilia, *Sec. text. in auth. resq; C. comm. de leg. l. filius fam.* §. *diui ff. de leg.* 3. *l. Marcellus* §. *resq; ff. ad Trebell. Mol. de primog. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 32. Et Hominis expressa, quæ iuncta prohibitione legali regulariter operatur, vt alienatio fieri non possit, etiam in casibus à iure permissis, *Natt. cons.* 481. *nu.* 17. *l.* 3. *Mantic. de tacit. lib.* 22. *tit.* 21. *nu.* 12. *& lib.* 23. *tit.* 26. *nu.* 5. *& 6. Greg. Dec.* 329. *nu.* 13. *&* 14.

Et licet prohibitio alienationis in contractu, non impediat dominij translationem, quin transeat in emptorem, nec reddat alienationem nullam, quamuis aduersus alienãtem detur actio ad interesse, *l. ea lege C. de cõd. ob causam l. si ita quis §. ea lege ff. de verb. oblig. DD. in l. filius fam. §. diui, vbi Bart. nu. 14. Rip. nu. 85. Soccin. nu. 173. ff. de leg. 1. Surd. Dec. 254. nu. 9. Pereg. de fideic. art. 51. nu. 22. Fusar. de substitut. q. 674. ex nu. 4.* Attamen prædicta Regula limitatur, vt non procedat quoties concurrit, vt in præsenti legis, & Donantis prohibitio, quia tunc alienatio erit nulla, Dominijque translationem impediet, etiamsi in contractu, & non in testamento facta fuerit prohibitio alienationis, *Gloss. magn. ad finem in l. fin. C. de rebus alienis non alienan. Ias. in d. l. filius fam. §. diui num. 23. vbi Rip. nu. 89. ff. de leg. 1. Zuarez. alleg. 9. col. fin. sellus. Fernandez. in l. 27. Taur. nu. 2. quos refert, & sequitur Mol. de primog. lib. 1. cap. 12. nu. 32.*

Non obstat, quod in prædicta Donatione non legatur specialis Hippotheca, sed generalis dumtaxat, quæ non est sufficiens ad impediendam translationem Dominij, cum non requiratur specialis, *Surd. cons. 399. nu. 4. Couar. lib. 2. var. resol. c. 15. nu. 3. Peregr. & Fusar. vbi sup. Seraph. Dec. 477. n. 4.* Nam contrariam sententiam vti veriorem, & magis communem amplexi fuerunt DD. nempè, quod sufficit generalis, quam tenet *Alex. in l. qui absenti §. 1. ff. de acq. possess. & cons. 59. nu. 6. lib. 5. per text. in l. si Creditor, §. fin. ff. de distract. pign. Corn. cons. 321. col. 2. lib. 4. Roland. cons. 62. n. 25. lib. 2. Natt. cons. 474. nu. 15. lib. 24. Gratus qui de communi cons. 95. nu. 12. lib. 1. Soccin. qui de magis communi testatur cons. 118. nu. 29. vol. 2. Couar. vbi sup. num. 13. Gluein. in repet. l. nemo potest nu. 43. Parlador. lib. 2. rer. quot. cap. fin. 4. p. §. 5. nu. 71. Ant. Gomez. lib. 2. var. cap. 3. num. 9. Rot. dec. 2. in fin. de empt. & vend. in antiq. quos refert, & sequitur Aym. cons. 381 num. 2.*

Vlterius considerabant DD. Leonem Donatorem omnia sua bona Hippothecæ generali subiecta reliquisse pro obseruatione ibi, quæ omnia, &c. quæ clausulæ sunt communes tam Donanti, quam Donatario, quo casu generalis Hippotheca non distinguitur à speciali, vt tradit *Claud. Aquensis Glossat. antiquus in d. l. qui absenti §. 1. quem sequitur Natt. cons. 474. nu. 14. Gabr. de pign. concl. 1. nu. 9. Fusar. d. q. 674. num. 12. vers. Et specialis Hippotheca.*

Quare cum Eleonorij petierint, & obtinuerint immissionem in bonis vinculatis, non potest dubitari, quin illis competeret actio realis, & non personalis, stante prohibitione reali de non alien. cum obligatione bonorum ipsius Donantis, qui vt dixi respicit Donantem, & Donatarium ad substinen. pactum in Donatione appositum.

Quo verò ad identitatem prædij Argilis emptum à Iacobo ex pretio bonorum venditorum Donantis, & illorum loco subrogatorum, DD. dixerunt non esse ex hoc capite, nisi melius diuersitas corporum fuerit probata à re iudicata receden.

Et ita, &c.

CONTROVERSIA XC.

In eadem Causa Excellentiss. Beati.

SVMMARIVM.

Concessio facta Commissarijs, & seu Executoribus testamẽtarijs, vt possint bona hereditaria vẽdere dicitur directa, & expressa, nu. 1. & 3.

Dictio

debetur manutentio, nu. 41.
Si tamen titulus sit validus, nu. 38.
In transactione continetur tacita conditio, quatenus nō adsit error, nu. 40.

Adsit Deus, & Virgo.

Rederem facillimè posse recedi à Decisione in hac causa facta de anno 1632. 9. Iunij coram Reuerendiss. Pampilonense: Nam licet Leo donans prohibuerit alienationem bonorum suorum, Commissarijs suis amplā facultatem dedit alienandi, & vendēdi, ibi. n. subiunxit, nisi bona de eorū cōsensu, eo quod talia verba sunt permissiua alienationis, si sequatur assensus, prout euenit DD. Commissariorum; quare non videtur hodie posse agi ad bona donata aduersus emptores, etsi soli Iacobo in vita
1 donatoris alienatio esset prohibita, & propterea non dicitur concessio tacita à contrario sensu, sed directa, & expressa *Bart. qui ab omnibus approbatur in l. actione nu. 1. & in noua additione C. de transactionib. & ibi Dec.* post plures *nu. 5. & 6.* vbi de magis communi *Socin. iun. cons. 163. nu. 36.* dicens & ipse, quod dictio, *nisi*, cum sit exce-
2 ptiua huius est naturæ, vt posita post orationem negatiuā ponat, & permittat illud, quod erat negatum *Bero. cons. 84. nu. 17. & cons. 133. nu. 3. lib. 2.* & de Iudice, qui non admisit appellationem, nisi si & in quantum de iure, vt censeatur eam admisisse, si sit de iure, post *Bald.* tenuit *Surd. cons. 71. num. 6.* qui & ipse hanc sustinet opinionem, & multos allegat *Gratian. in discept. cap. 416. num. 4.* vbi loquitur in puncto de
3 prohibita alienatione, nisi cum consensu executorum *Vulpel. in tract. de propositionum aduerbiorum, & coniunctionum significatione in dictione (nisi) in princ. Seraphin. decis. 343. nu. 3. decis. 96. p. 1. in recent. nu. 1. Cabaler. decis. 77. nu. 1. & 7.* nouissimè *Barbosa dict. 284. nu. 2. & 3.*

Nec faciunt duæ sententiæ, & sententia executorialis super eo, quod euenerit casus fi-
4 deicommissi, nam minimè obsunt D. Beato, qui cum vexaretur super prædio S. Aegidij, promisit illud relaxare, casu quo sequatur iusta, & valida euictio, perinde ac si per tres sententias conformes fuisset condemnatus. Nam primò non videtur secuta euictio, cum liceat bis appellare, & tres sententiæ requirantur, vt omnes fatētur *in rub. & in l. 1. C. ne liceat tertio prouocare,* ille verò duæ non sunt conformes, eo
5 quia secunda Rotæ Bonon. concedit immissionē, cum clausula, deducta prius legiti-
6 ma debita Iacobo in bonis donatis, & etiā melioramentis, quę clausulæ operantur, vt ante has deductiones executioni minimè sit locus, vt ait *Surd. cons. 186. nu. 16. Put. decis. 271. nu. 1. & 3. lib. 2.* secundum antiquam impressionem *Mastril decis. 98. nu. 3.* Reuerendiss. *Pirouanus* post *Merlin. in tract. de legitima decis. 111. num. 4.* talis enim liquidatio prius erat facienda *Honded. qui duas decis. Sacræ Rotæ* allegat *cons. 72. nu. 6. lib. 1. Odd. de fideicom. q. 38. nu. 121.*

Nec facit in hoc Saluianum, quasi semel appelletur etiam *ex Stat. Bonon.* cum remedium sit possessorium; nam licet forsitan posset sustineri Saluianum non procedere, nisi aduersus colonum, & inquilinum, prout loquuntur *textus*, vt in *S. interdictum quoq; Saluianum Inst. de interdictis,* & habetur in *toto tit. ff. & C. de precario, & Saluiano,* & licet *text. in l. 1. ff. eod.* videatur permittere hyppothecam, loquitur de hyppotheca, quæ ortum habuit ex conductione, & idcircò *Sarmient. in tract. de redait. Eccles. p. 2. cap. 2. nu. 20.* dixit nescire, ex quo capite extendatur, cùm non competat, nisi locatoribus, & ita vagetur, cum nec legibus, nec etiam auctoritate Doctorum probetur, & ita videtur tenere *Menoch. in tract. de adipisc. possess. remed. 3. nu. 20. verb. caeterum,*

dicens

dicens illud verbum *textus* ibi debitorue intelligi debere de conductore, qui verè est debitor, licet sit geminatum, & ad id *Accursium* allegat, *& nu.* 22. subiungens *Gordian. Imper. in d. textu* non fuisse locutum, nisi de debitore ex causa conductionis, dicens etiam talem opinionem veriorem esse, & in iuditijs obseruandam, & hæc fuit etiam opinio *Rofredi in tract. de libellis in tit. de interd. Saluiano*, & in talem opinionem inclinauit Senatus Pedemont; vt post plures Doctores attestatus *est Thesaur. decis.* 176. *nu.* 10. sed quicquid sit de hac opinione, cum multoties à triginta annis, vel circa
8 contrarium reperiatur *decisum* per Sacram Rotam, vt per multas decisiones post *Statil. in tract. de Saluiano interdicto*, sustineri tamen poterit, in casu nostro non procedere, primo in Instrumento donationis adest constitutum, per quod est translata posses-
9 sio, & Saluianum interdictum est adipiscendæ possessionis, vt per *Salicet. in rub. C. de precario, & salu. interd.* & sic cum remedia sint contraria, non possunt inuicem cumulari propter malignam naturam incompossibilitatis, & contrarietatis §. *ideò autem in- stit. de interdictis*, & post *Salicet. & alios* tenet *Neapol. Bellonius cons.* 34. *nu.* 8. dicens absolutè, quod vbi adest constitutum, non potest aliter habere locum Saluianum, *& nu.* 9. assignat rationem, quia Saluianum auocat possessionem alienam, non suam, & sic post longam disputationem, & plures Doctores tenuit, & approbauit *Statil. de Saluiano interd. in spect.* 1. *c.* 3. *num.* 19. dicens & ipse esse remedia contraria habere possessionem, & denuò eam adipisci, & de magis communi attestatur *nu.* 20.

Secundò in libello non est intentatum Saluianum, nec legitur clausula petens sibi ius, &
10 iustitiam ministrari, per quam diceretur intentatum *Crauet. cons.* 201. *num.* 45. *& Grat. cons.* 119. *nu.* 5. *lib.* 1.

Tertiò, quia D. Beatus non tenetur, nec vigore constituti, nec agi potest contra eum vigore Saluiani, cum bona non fuerint in posse donantis, sed tamquam tertius, ipse Beatus obligauit, quatenus sequatur iusta euictio, quæ euictio non habet locum, quo-
11 ties auocatur sola possessio, siue per hippothecariam, siue per Saluianum interdictum *Bart. in l. ratio nu.* 1. *ff. de act. empt. & vend. Bald. in l.* 1. *nu.* 11. *C. de periculo, & commodo rei vendit.* dicens, & ipse, quod non dicitur res euicta, cum nuda possessio, & non Dominium euincitur per *tex. in l. si eum venditor in princ. ff. de euict.* & admonet emptorem, vt sit cautus, & stipuletur de euictione tam proprietatis, quam possessionis *Soc. sen. in cons.* 199. *nu.* 8. *lib.* 2. vbi plures DD. & rationes allegat, etiam si agatur hyppothecaria, & in puncto Saluiani dixit post alios *Cabalin. in tract. de euict.* §. 3. *n.* 152. & melius § *quinto nu.* 44. *vers. decimus quintus casus est*, & facit *Decjus in causa Serenis. Ducis Parmæ* Eminentiss. *Blanchet.* post *Statilium lib.* 1. *impresso* 153. *num.* 5. *fol.* 544. *Maur. in tract. de fideiussoribus in tit. de fideiussore euictionis cap.* 18. *alias* 27. *nu.* 9. *&* 10. & etiam fuit decisum per *Burattum* in Perusina bonorum 17. Aprilis 1617. vt affirmat *Beltramin. ad decis. Gregorij Decimi quinti* 88. *nu.* 15.

Quartò, quia possessio reperitur penes DD. de Zambeccarijs, vt D. Beatus probauit, &
12 cum eis Petrus Antonius collusit, fingens euictionem secutam *Mascard. concl.* 322. *nu.* 8. & vtitur nomine DD. de Maluitijs, & de Blanchinis authorum suorum, quos promisit non molestare, dummodo eorum nomine in iuditio, possit vti, & interuenientes in hac causa ab ipso Petro Antonio, & non ab eis sunt salariati.

Quintò, d. Beatus se obligauit, & intellexit rem debere euinci per tres sententias confor-
13 mes, dum expressit se velle teneri, ac si tres sententiæ conformes essent latæ, & sic apparet de mente, & intentione *c. intelligentia ext. de verb. signif.* vbi *glosa* dicit verba
14 debere inseruire intentioni, & non intentio verbis, imò verba impropianda esse, vt seruiant intentioni *Dom. de Sancto Hieminiano cons.* 127. *nu.* 2. *vers. nec obstat.*

Addatur, quod ante obligationem erat lata vna sententia, & secundæ sententiæ præten-

P 2 ditur

ditur executio, intantum, vt promissio Beati non fuisset de euictione, sed de parendo primæ sententiæ, & incontinenti soluendo, & bona dimittendo, nec præsumitur quẽ
15 velle iactare suum *vulg. l. cum indebito ff. de probat. Menoch. præsumpt 17. nu. 9. lib. 5.* Sed omnis obligatio est strictè interpretanda *glos. in l. tres fratres ff. de pactis*, & in *l. veteribus ff. eodem, & in c. quia extra de priuil. & in cap. super hac extr. de renunciat.*

Addatur D. Beatum non fuisse citatum, prout requirebatur, cum non susceperit litem
16 in se, sed tantum se simplicìter obligauerit, quatenus sequeretur euictio iusta, & valida, eadem *Sacra* Rota penes *Coccinum decis. 81. nu. 6. Cabal. decis. 353. nu. 2. in fin.* Citari.n.debebat, dum agitur contra eũ de executione *Rota decis. 584. nu. 2. & 4. in fine, & decis. 759. nu. 1. p. 2. in recent.*

Nec admittitur, sed controuertitur validitas sententiæ, etiam ex cap. notoriæ iniustitiæ ex supradictis, & infrascriptis.

Neq; legitur prohibitio alienationis bonorum Argelis, sed bonorum à Leone tempore donationis possessorum, si & quatenus non interuenisset assensus Commissariorum,
17 qui cum interuenerit non est prohibitio, sed permissio, vt supra dixi, & in pęnalibus, & odiosis non fit repetitio *Rutn. post alios in cons. 127. nu. 4. lib. 2.* dicens, quod qualitas, quæ inest dispositioni principali, non censetur repetita in dispositione pænali, &
18 accessoria, & prohibitio facta filio non extenditur ad Collaterales vltimo loco *Oad. in tract. de fideicommissis quæst. 15. nu. 94.*

Nec dicatur, quod ex eo solo, quod sint subiecta restitutioni sint inalienabilia, ex *Mo-*
19 *lin. de primogen. lib. 1. cap. 12. nu. 32.* & alios allegatos, nam id procedit in prohibitione alienationis in contractu ratione maioratuũ, qui casus est diuersissimus, & si aliter diceretur, destrueretur regula differentiæ inter contractus, & vltimas voluntates, quãuis .n. in his lex vetet alienationẽ rerũ restitutioni subiectarum, vt ibi per *Molin.* tamen lex id non statuit in contractibus ex *tex. in l. si ita qui. §. ea lege ff. de verb. obligat. vbi Bart. nu. 3. & 7. Imol. in princ. & nu. 8. vers circa secundum, & vers. secundo casu, & Iason. latè nu. 19. & seq. & in l. filius fam. §. diui ff. de leg. 1.* vbi *Bart. nu* 14. *vers. quaro Iason. n. 115. & seq. Ripa nu. 84. Opizon. nu. 149. Loazes nu. 84.* & tradunt *Bald. & Salicet. in l. ea lege C. de condit. ob causam*, & rationem differentiæ affirmant ibi in *d. §. diui DD.* nempè *Ias. nu. 115.* quia solus titulus contractus, & sic sola voluntas contrahentium non sufficit ad translationem Dominij, sed in vltimis voluntatibus ipso iure absq; rei traditione Dominium transfertur *l. si tibi homo §. cum seruus ff. de legatis 1. glos. in l. cum pater §. libertus ff. de leg. 2.* & in terminis an detur actio substituto in donatione aduersus ter-
20 tium possessorem, etiam non obstante constituto, renuit *Rota Florentina, vt per Magon. in decis. 71. p. 1. nu 7.* & in *decis. 102. nu. 16. & 17.* loquens in puncto, & subiungens, nec minus ex donatione dari actionem in subsidium contra tertium possessorem, & facit *Dec. R. D. Ramboldi in Rom. domus 20. Nouembris 1624.*

Nec prohibitio ab Homine legitur facta, vt asserebatur.

Nec minus faciunt *Suarez. allegat. 9. col. fin.* & alij, quos refert, & sequitur *Molin. de pri-*
21 *mogenijs lib. 1. c. 12. nu. 32.* Nam *Suarez.* quem magnificat *Molin. alleg. 9.* loquitur in donatione facta à 9. Rege Ioanne, vt videri potest in principio, & sic loquitur de Principe donante, quo casu impeditur translatio Dominij, vt omnes fatentur *Rub. Alexandrinus cons. 149. nu. 9. Menoch. cons. 264. nu. 42. in fine*, & nouissimè affirmauit *Mantica in tract. de tacit. & ambig. lib. 4. tit. 30. n. 22. & 25.* vbi plures rationes allegat,
22 & inter alios eam adducit, quia in Principe non deficit voluntas, & potestas, sed in priuatis, licet nõ deficiat voluntas, deficit tamen potestas, & ipse *Suarez* opinionem nostram approbat ibi *nu. 15.* loquens, quando donans prohibuit alienationem, & vltra alienationis prohibitionem fuit inter Donantem, & Donatarium conuentum, quod

bona,

bona, seu villa, de qua ibi agebatur, esset Regiæ Coronæ, & quod nunquam ab ea exire posset, sed deberet semper manere, sub Dominio suo, & pro Regibus successoribus suis, & licet in vltima columna videatur asserere, id ad quod allegatur notandum est, quod supponit Dominium translatum in substitutum, sine alia traditione, non de iure communi, sed de iure particulari, ibi, vt in l. partita, quæ erat propria illius Regni, de quibus legibus partitis meminit superius propè num. 4. & ea, quæ in d. col. sequuntur fundantur in valida subiectione rei concessæ restitutioni fideicommissi, quæ validitas in donatione priuati non admittatur, & videtur idem Suarez multos allegasse opinionem nostram approbantes in l. post rem iudicatam ff. de re iudicata in declarat. legis Regni in §. que las complades nu. 10.

Nec facit Surd. cons. 399. nu. 14. nec minus alij allegati, quod nō requiratur specialis obligatio, quoniam contraria opinio videtur verior, vt specialis requiratur hyppotheca
24 Bart. in d. §. diui, & ibi Iason. Ambroxius, Opizonius, Ferdinandus, Loazes, Alciat. sub nu. 36. & alij Salicet. in d. l. ea lege C. de condit. ob causam Ias. in d. l. sitaquis §. ea lege ff. de verb. obligat. post Molin. ubi sub n. 8 vbi, & idem Alciat. nu. 5. Cagnol. de communi in l. 2. nu. 137. ff. de pact. inter empt. & vend. Didacus lib. 2. var. resol. c. 15. vers. vltimo. est ad hæc vbi de crebriori Negusant. de pign. p. 2. membro 1. nu. 5. Gabriel. cons. 66.
25 nu 9. & 10. lib 1. Serafin. decis. 437. nu. 4. Magon. decis. Lucens. 21. nu. 5. qui plures de communi allegat confutando Socin. & Gratum, & alios tenentes pro contraria parte, & ita in puncto tenet idem Alex. in l. si filio familias §. si vir in quinquennium nu. 4. ff. sol. matr. non obstāte textum in l. conditor §. fin. de distract. pignor. dicens eamdem opinionem esse veriorem, eo quia textus in d. l. creditor exorbitat à regula d. l. sita quid §. ea lege ff. de verb. oblegat. & ideò non debere attendi generalem hyppothecam subdens menti esse tenendum, & idem tenuit in l. qui absentis §. si quis ff. de acquir. possel. num 6. & ideò sibi magis credendum est in lecturis, quam in consilijs, quicquid in eis dixisse prætendatur Foler. in praxi censuali in §. Nicolaus hic quintus nu. 91. Laderch. cons. 92. nu. 17. & quod requiratur specialis, & sit receptior, & verior opinio fatentur Christophorus de Castilione inter cons. diuers. vltim. volunt. 58. num. 50. lib. 1. Ant. Gabr. in tit. de pignor. conclus. 1. nu. 3. & in iudicando, & consulendo à tali opinione non esse recedendum dixit Siluester, Aldobrand. cons. 106. nu. 13. & 14. Mantica de tacitis, & ambig. lib. 4. tit. 30. nu. 12. 14. & 15. & Peregr. in tract. de fideicommissis art. 5. nu. 77 Surd. cons 399. nu. 4. vbi alios de magis communi refert Veg. cons. 51. nu. 34. vers. nam duabus, Gutierez. post alios in repet. l. nemo potest nu. 58. ff. de leg. 1. vers. contrariam tamen sententiam, subiungens hanc esse magis communem, nec minus specialem sufficere ad impediendam translationem dominij dixerunt Bald. in d. l. ea lege nu. 5. & Salicet. nu. 7. in decima tertia oppositione.

Nec facit illa consideratio d. D. Leonem omnia sua bona hyppothecæ generali subiecta reliquisse pro obseruatione contractus ibi, quæ omnia &c. sub obligatione bonorum
26 &c. Nam talis obligatio legitur in clausulas executiuas, & non in corpore scripturæ, quo casu censetur apposita ex stylo Notarij, & non ex pacto inter partes deliberato, & sic non operari, dixit Dec. in l. non omnis nu. 11. ff. si cert. pet. & etiam de iuramento opposito in clausulis dixerunt Rim. Iun. cons. 670. nu. 60. & 68. Tiraquel. in præfatione l. si vnquam C. de reuocandis donationibus nu. 126. 171. & 172. vbi loquitur, & ipse de alijs clausulis nu. 173. Menoch. cons. 84. nu. 45.

Remanent etiam alij articuli discutiendi, per quos actor excluditur.

Primò lis, & impugnatio d. donationis facta per Leonorios substitutos, à quibus acto
27 prætendit habere causam, cum verba in donatione legantur clara Socin. Iun. qui loquitur de prohibitione molestiæ cum eadem dictione, quoquo modo, cons. 113. nu.

 28.

28. *lib. 1. quem approbat Peregrin. de fideicommissis art. 35. nu. 5.* nam dictio (quoquo modo) comprehendit modos etiam excogitabiles, & improprios *Menoch. cons. 344 nu. 19. Cepol. cons. crimin. 14. nu. 11. & 12. Decian. cons. 21. nu. 90. lib. 1.*

Secundò principaliter ante omnia omninò viden. D. Petrum Antonium excludi à dicto D. Beato Cessionario filiarum d. Donatoris Patruelium, cum Donatarias vocauerit, ibi, *A qua domo, familia, & nomine intentio ipsius D. Leonis fuit, & est, quod d. bona*

28 *non egrediantur,* & sic venire fœminas *l. pronunciatio §. familia ff. de verb. signif.* saltem post masculos *Roland. cons. 7. nu. 24. & seq. lib. 3. Cephal. cons. 252. nu. 13.* eò magis cum talia verba sint prolata per viam dispositionis *gloss. in l. codicillis §. instituto ff de leg. 2. Guid. Pap. cons. 203. Alex. in cons. 26. in fin. lib. 2. Greg XV. decis. 464. nu. 1. & seq.* & videtur cessare omnis dubitatio, ex quo Donator nō vocauit liberos masculos Pa-

29 truelium, sed simpliciter liberos, quorum appellatione etiam fœminæ comprehēduntur *l. liberorum, & l. cognoscere §. liberorum l. non erit sine liberis ff. de verb. signif. l. fin. ff. de pollicitat. Dec. cons. 12. nu. 16. lib. 1.* dicens magis propriè cōprehendi fœminam sub voce liberorum, quam sub voce filiorum, nam vox filius, vt aliqui dixerunt, non comprehendit propriè fœmininum sexum, & alias rationes ibi allegat, imò sub nomine liberorum comprehendi etiam filiam naturalem, adeout non possit dici factam esse restrictionem ad masculos *Adrian. Negusant. resp. 300. nu. 36. Mantica de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 14. nu. 11. & 24.*

Nec facit *statutum Bonon.* exclusiuum fœminarum, quia ad hoc, vt excludat, est necesse,

30 vt loquatur in dispositione Testatoris, seu Donatoris *Seraphin. decis. 1216. nu. 8* & sic in successione ab intestato, de qua loquitur, non potest applicari casui nostro.

SECVNDA DECISIO
Reuerendiss. D. Carrilli in eadem Causa.

Veneris 2. Martij 1640.

IN Donatione irreuocabili inter viuos facta per Leonem de Leonorijs Iacobo eius filio naturali legitimato de omnibus suis bonis præsentibus, & futuris cum reseruatione vsus fructus dumtaxat, fuit constitutum perpetuum fideicommissum ad fauorē filiorum, & descendentium masculorum dicti Iacobi Donatarij, illisque deficientibus substituti fuerunt Paulus, & Leonardus de Leonorijs patrueles, & eorum liberi superadditis postea verbis, ibi, *à qua Domo, Familia, & Nomine intentio Donatoris fuit, & est, quod dicta bona non egrediantur, sed in illa conseruentur; Primò mediantibus dicto Iacobo, & eius descendentibus masculis prædictis, & de quibus supra, deindè dictis substitutis, vt supra,* prout latiùs in Donatione Summario Monialium nu. 1.

Per obitum Donantis, & Donatarij sine filijs fuit factus locus substitutioni dictorum Pauli, & Leonardi; quorum alter scilicet Paulus obijt pariter sine liberis, Leonardus verò tres post se reliquit filios nempè Horatium masculum, & duas fœminas hodie Moniales.

At quia d. Horatius, & ipse quoquè decessit sine filijs, instituto sibi hærede vniuersali Petro Antonio de Nuce extraneo, insurrexerunt contra istum dictæ Moniales vti filiæ dicti Leonardi, prætendentes ad earum fauorem per obitum d. Horatij fratris fuisse

31 purificatum fideicommissum per dictum Leonem ordinatum. Ideoq; dubitaui, an constet de fideicommisso etiam ad eorum fauorem, & affirmatiuè in hac secunda causæ positione fuit responsum.

Nam

Nam præſuppoſita exiſtentia fideicommiſſi ad fauorem dictorum Pauli, & Leonardi de Leonorijs purificati vltimo loco in perſonam dicti Horatij, vt conſtat ex ſententijs de partibus in fauorem eiuſdem Horatij prolatis, & in duabus deciſionibus huius Tribunalis canonizatis coram R. D. meo Pampilonen. quarum altera extenſa fuit ſub die 9. Iunij, & altera ſub die 3. Decemb. 1632. vt in d. Sum. nu. 2.

Viſum fuit Dominis per obitum prædicti Horatij ſine filijs fuiſſe purificatum fideicommiſſum etiam ad fauorem dictarum fœminarum Sororum dicti Horatij, & filiarum pariter eiuſdē Leonardi: quia & ſi Donator Iacobo Donatario ſubſtituerit eius filios, & deſcendentes maſculos, attamen illis deficientibus ſubſtituit dictos Paulum, & Leonardum, ac eorum liberos abſque aliqua mentione maſculinitatis; quo caſu fœminæ ſuccedunt, cùm & illæ quoq; veniant appellatione liberorum, vt expreſsè deciditur *in l. cognoſcere* 56. §. *liberorum, & l. non eſt ſine liberis* 147. *ff. de verb. ſignif. l.* 1. *ff. de condit. inſert. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib.* 11. *tit.* 14. *nu.* 11. *Peregr. de fideicom. art.* 25. *nu.* 8. *Cephal. conſ.* 527. *nu.* 42. *lib.* 4. *Fuſar. de ſubſtit. q.* 326. *num.* 1. *Surd. deciſ.* 66. *nu.* 3. *Rot. deciſ.* 614. *p.* 3. *nu.* 8. *& deciſ.* 215. *nu.* 1. *p.* 6. *recent.*

Quod procedere dictum fuit etiamſi fideicōmittens in prima ſubſtitutione expreſsè vocauerit filios, & deſcendentes maſculos dicti Iacobi Donatarij; quia poſtea in ſubſequenti ſubſtitutione vocauit tantùm Paulum, & Leonardum Patrueles, & eorum liberos, quorum appellatione veniunt, & cenſentur vocatæ etiam fœminæ poſt extinctam lineam maſculorum primo loco vocatorum, vt bene aduertunt *Bero. in conſ.* 82. *nu.* 4. *& ſeq. & conſ.* 87. *nu.* 7. *vol.* 2. *Soccin. Sen. conſ.* 227. *lib.* 2. *& conſ.* 51. *nu.* 4. *&* 5. *lib.* 4. *Curt. Sen. conſ* 64. *nu.* 11. *in fin. & nu.* 12. *Corn. conſ.* 203. *per tot. lib.* 4. *quos ſequuta fuit Rota apud Reu. D. meum Decanum in deciſ.* 294. *nu.* 4. 5. 8. *&* 9. *inter eius impreſſ.*

Nec obſtare exiſtimatum fuit, quod fideicommittens reſpexerit conſeruationem agnationis, quam fœminæ conſeruare non valent *l. pronunciatio* 195. §. *familiæ ff. de verb. ſignif.* & ideò excluſè dicantur *Crauett. conſ.* 306. *num.* 5. *Honded. conſ.* 75. *nu.* 17. *lib.* 1.

Quia placuit reſponſio, quòd ſcilicet obiectum procederet extantibus maſculis, vel quādo fœminæ fuiſſent ab initio excluſæ, cuius contrarium conſtat in præſenti, ſtante dicta ſecunda ſubſtitutione facta verbis communibus, vt egregiè defendit *Peregr. in conſ.* 58. *per tot. vbi ſub nu.* 8. *& ſeqq. declarat Crauett. Honded.* & alios, qui in contrarium allegari ſolent, & idem repetit *in conſ.* 149. *nu.* 23. 24. *& ſeqq. & rurſus in conſ.* 159. *nu.* 14. *verſ. tertius caſus lib.* 5. *Fuſar. de ſubſtit. q.* 311. *nu.* 34. *& q.* 352. *nu.* 12. *cum ſeqq. & ſenſit Rota apud Buratt. in deciſ.* 272. *nu.* 15.

Prætereà fuit conſideratum, quòd fideicommittens habuit rationem conſeruandæ agnationis dumtaxat in prima ſubſtitutione facta ad fauorem filiorum, & deſcendentium maſculorom dicti Iacobi, & propterea mandauit dotari fœminas ex illo, & illius linea deſcendentes; in ſecunda verò ſubſtitutione vocauit ſimpliciter dictos Paulum, & Leonardum, ac eorum liberos nulla facta mentione maſculinitatis, nec ad vlteriores ſubſtitutiones progreſſus fuit, ex quo diſcretiuo modo loquendi ſæpiùs repetito depræhenditur D. Fideicommittentem illud ſenſiſſe in prima ſubſtitutione, & aliud in ſecunda *argum. l.* 1. §. *ſin autem ad deficientis C. de caduc. tollen. Becc. conſ.* 11. *nu.* 44.
32 *Soccin. Sen. d. conſ.* 227. *& Soccin. Iun. conſ.* 3. *num.* 7. *& conſ.* 114. *nu.* 19. *vol.* 1. *Surd. conſ.* 466. *vol.* 4. *Rot. deciſ.* 336. *lib.* 2. *nu.* 5. *par.* 2. *recent.* & quod quando ſubſtitutio eſt coarctata ad vnicum tantum gradum, non dicatur contemplata ratio conſeruandæ agnationis notat *Gabr. conſ.* 97. *nu.* 7. *lib.* 1. *Cephal. conſ.* 600. *nu.* 37. *Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib.* 6. *tit. vlt. nu.* 5. *&* 6. *Rot. coram Greg. XV. deciſ.* 464. *nu.* 17. *& in recent.*

recent. decis. 151. *nu.* 12. *par.* 5. & contemplatio conseruandæ agnationis in vno casu, & in certis personis non debet extendi ad alios casus, & personas non expressas *Rimi-nald. iun. cons.* 117. *num.* 71. *Molin. de Hispan. primogen. lib.* 1. *cap.* 5. *nu.* 37. *& lib.* 3. *cap.* 5. *nu.* 17. *& seq. Fusar. de substit. q.* 458. *nu.* 15. *Greg. XV. decis.* 433. *num.* 18. *Seraph. decis.* 1023. *nu.* 9. *Rot. decis.* 195. *nu.* 10. 11. *&* 12. *par.* 5. *recent.*

Idq; locum habere dixerunt Domini, etiamsi fideicommittens in dispositione superaddiderit verba illa ibi, *à qua Domo, Familia, & nomine intentio Donatoris fuit, & est, quod dicta bona non egrediantur, sed in illa conseruentur,* quia non inde sequitur, quod fuerit contemplata conseruatio agnationis in perpetuum, sed tantùm in prima substitutione descendentium masculorum dicti Iacobi Donatarij, in qua semper fuit reperita qualitas masculinitatis, prout declarant verba subsequentia, ibi, mediantibus dictis Iacobo, & eius descendentibus masculis prædictis, deinde dictis substitutis, vt supra, cùm relatio fieri debeat ad præcedentia singula singulis congruè referendo iuxta *glos. in l. si negocium ff. de negoc. gest. Cyriac. controuers.* 262. *nu.* 5. *Surd. cons.* 336. *num.* 20. *vol.* 3. &
33 natura dictionis, vt supra est referre præcedentia cum eisdem qualitatibus *l. talis scriptura* 30. *§. fin. ff. de legat.* 1. *Alex. cons.* 59. *circa finem vol.* 3. *Mant. de claus. par.* 1. *claus.* 201. *num.* 1. *&* 2. *Barbos. dict.* 441. *num.* 1. quibus stantibus cessat causa conseruandæ agnationis in secunda substitutione, vt declarat in specie *Simon. de Prat. de interpret. vltim. volunt. lib.* 3. *sol. mihi* 156. *nu.* 71. *in* 1. *&* 2. *declarat. solut.* 11.

Verba autem illa *à qua Domo, Familia, & nomine &c.* verificantur etiam in fœminis eiusdem familiæ, quæ & ipse quoq; sunt de agnatione licèt ea conseruare non valeant *d. l. pronunciatio §. familiæ ff. de verb. sign. §. item vetustas instit. de hered. quæ ab intest. deferunt. Ias. cons.* 142. *nu.* 3. *vers.* 6. *facit lib.* 2. *Soccin. Sen. d. cons.* 227. *num.* 5. *vers. sed contra præmissam lib.* 2. & in terminis similium verborum idem censuit *Rota coram Greg. XV. in d. decis.* 464. *nu.* 2. 3. *&* 4. *& faciunt notat. per adden. ad eund. in decis.* 293. *nu.* 23.

Hincq; patet non applicari *decis.* 203. *&* 217. *par.* 1. *recent. & coràm Burats. d. decis.* 272. in quibus fuit responsum pro exclusione fœminarum etiamsi non adesset concursus masculorum, quia illæ, & aliæ in contrarium adductæ loquuntur in diuersis terminis, nempè quando Disponens habuit expressè rationem perpetuò conseruandæ agnationis, & nunquàm vocauit fœminas sub verbis communibus, sed potiùs concurrebant verba, ex quibus colligebatur fœminas semper fuisse exclusas ex mente Fideicommittentis, vt patet ex earum lectura, quando autem contrarium deprehenditur ex mente Testatoris Rota admittit vocationem fœminarum, vt dixit apud *Greg. XV. in d. decis.* 433. *nu.* 18. *in fin. & in d. decis.* 151. *num.* 22. *par.* 5. *recent. Decisiones verò Mantica* 305. *&* 351. in causa Nucerin. fideicommissi loquuntur in casu, quo fœminæ concurrere volebant cum Agnato substituto ex descendentibus Testatoris, vt legitur *in prima sub num.* 15. *& in secunda sub num.* 2. *vers. secundò*, quod Pompilius, & ideò eo minùs aduersantur.

Prout nec etiam aduersari visum fuit, quòd Fideicommittens in secunda substitutione mandauerit dictis Paulo, & Leonardo substitutis, vt dotarēt filias fœminas primo loco vocatorum; vnde inferri prætendebatur ad exclusionem filiarum fœminarum eorumdem Pauli, & Leonardi substitutorum ex verisimili mente disponentis; Quia vltrà quod fęminæ primi instituti ex eius linea descendentes hodie non extant, illæ fuerunt exclusæ propter Dotes ad effectum conseruandi agnationem, cuius ratio non fuit habita in secunda substitutione facta ad fauorem DD. Pauli, & Leonardi, ac eorum liberorum, immò ex quo in hac secunda substitutione facta separatim nomine collectiuo, & verbis communibus non fuit repetitū idem onus dotandi fęminas, clarè colligitur, eas fuisse vocatas sub illo verbo liberi, quod magis exprimit fęminarum inclu-

sionem,

sionem, cùm in prima substitutione disponens semper vsus fuerit verbo filijs *Rustic. in l.cum Auus* 102. *lib.*6. *c.*8. *nu.* 12. *ff.de condit.& demonstrat.Soc.Sen.a conf.* 227. *lib.*2. *Dec.conf.*567.*nu.*3. *Pereg. de fideicom. d.art.*25.*nu.*34.*vers.& eo magis Fusar. de substit. q.*403. *nu.*13.

Alias enim sequeretur, quod adhuc superstitibus liberis substitutis dd.Pauli, & Leonardi, quales sunt istæ fæminæ, bona, quæ fideicommittens voluit conseruari in eius familia, transferentur in extraneos, quod de directo repugnaret voluntati Disponentis, cuius propterea verba, dum sunt clara, non est admittenda voluntatis quæstio *l. ille ait* 25. *ff.de legat.*3. cùm valde periculosum sit à verbis dispositionis discedere ob sub-

34 tiles interpretationes coniecturales, vt inquit *Bald.quem sequitur Dec. conf.* 89. *nu.*1. *in fin.* maius quidem signum voluntatis illud est, quod verba denotant *Rota d.decis.*151. *nu.*7.*par.*5.*recent.*

Reliqua, quæ adducebantur pro exclusione harum fæminarum, ex Statuto Bononiæ non fuerunt habita in consideratione, quia illud excludit fæminas ab hæreditate dotantis, & illius ascendentium temporaliter, scilicèt extantibus masculis *Monterent. ad ipsum Statut.tit.de success.ab intest.ascend.& collat.in* §.*agnati namque in verb.Sororibus fol.*198. cum cuius Statuti dispositione fideicommittens se voluisse cõformare præsumitur, vt notat *Surd.decis.*95.*nu.* 24. Vndè cum simus in casu deficientiæ lineæ masculinæ, fæ-

35 minæ istæ tàm ex dispositione Statuti, quàm ex vocatione Fideicommittentis succedere debent in bonis fideicommissi, de quo agitur, vt consuluit *Peregr.in conf.*42.*nu.*10. *& d.conf.*159.*nu.*14.*vers.Tertius casus circa med.& sensit Rota in decis.*317.*nu.*18.*par.*5.*recent.* & tanquam vltimo loco vocatæ possunt de bonis fideicommissarijs liberè disponere iuxta *l.in solidum* 88.§.*prauia, & l.cum pater* 77.§.*libertis in fin.ff. de legat.*2.

Et ita vtraq; parte informante fuit resolutum &c.

TERTIA DECISIO
S.R. R. coram R.mo D. Bichio in eadem Causa.

Veneris 22. Iunij 1646.

PRædium nuncupatum S.Ægidij, quod olim Ascanius Vetia hippotecauerat pro indemnitate Adurni Fabæ in euentum molestiarum, quas idem Adurnus pateretur ex causa fideiussionis de euictione alterius prædij nuncupati Argele per Iacobum de Leonorijs venditi Zambeccarijs.

Deuenit ad Petrum Antonium de Nuce vti hæredem Horatij Leonorij mediante transactione inita inter ipsum Petrum Antonium, & Zambeccarios, aliosq; nempe Maluetium, & Blanchinum ex Iuribus dicti Adurni venientes. Dedit autẽ transactioni Causam lis contra Zambeccarios super Prædio Argelis mota ab Horatio Leonorio, qui illud vendi non potuisse asserebat, cum esset suppositum fideicommisso ad sui fauorem purificato; quapropter Zambeccarij Iudicium mouerunt contra bona Adurni fideiussoris de euictione possessa à Maluetio, & Blanchino, & hi contra bona Ascanij verè promissoris indemnitatis, scilicet contra Prædium Sancti Ægidij tunc possessum ab Honorio Beato.

Vt enim lites huiusmodi extinguerentur Petrus Antonius de Nuce Iura fideicommissi super Prædio Argelis purificati ad fauorem Horatij Leonorij eius Authoris cessit Zambeccarijs, & reportauit Iura, quæ super Prædio Sancti Ægidij competebant Adurno

Fabæ,

Fabæ, siue ex eius persona Maluctio, & Blanchino, & ad hanc transactionem deuentum suit cum supposito, quod Petrus Antonius cedere, ac liberè disponere potuerit de Iuribus fideicommissi, eo quod illud expirasset in personam Horatij Leonorij ipsius Authoris.

Erroneum verò fuit hoc suppositum, quia fideicommissum non expirasse in personam Horatij Leonorij, sed per eius mortem purificatum fuisse ad fauorem fœminarum Monialium in Monasterijs S. Michaelis Terræ S. Ioannis in Persiceto, nec non Terræ Car-
36 pi, decidit *Rota in alia Bononien. fideicommissi de Leonorijs 2. Martij 1640. coram R. P. D. Carillo*, postquam eædem Moniales nondum certioratæ de d. fideicommisso tanquam creditrices d. Petri Antonij de Nuce fuerant ex vtili Saluiano interdicto immissæ in possessionem Prædij Sancti Ægidij.

Hinc Beatus, cui dictæ Moniales possessionem primò captam ex Saluiano, deinde etiam Iura fideicommissi solemniter cesserunt moto Iudicio contra hæredes Petri Antonij de Nuce declarauit velle se prædium S. Ægidij, quod prius possidebat vigore Iurium Saluiani interdicti sibi à Monialibus cessorum possidere Iure proprio ex fideicommisso sibi deinde cesso ab eiusdem Monialibus, & proposito hodie dubio, an illi liceat mutando Causam possessionis possidere Iure proprio Prædium Sancti Ægidij, eiq; sit dan-
37 da manutentio, Rota affirmatiuè respondit.

Nam licitum est possidenti ex vna Causa, si nouus titulus superueniat ex eo possidere, mutādo, sibi causam possessionis *l. certè §. Iulianus ait, & ibi notāt DD. ff. de precar. l. non solum §. quod vulgo ff. de vsucap. Achill. de Grass. decis. 4. per to. de Caus. poss. & propr. Crescent. decis. 5. nu. 3. de rest. spol. Mant. decis. 245. nu. 4. Coccin. decis. 130. nu. 6. Add. ad S. Mem. Greg. XV. decis. 546. sub nu. 15.* Imo, & cumulare Causas possidendi, ac possidere ex pluribus Causis *l. 3. §. ex pluribus ff. de acquir. poss. Manent. decis. 36. nu. 18. & seqq. Sesse decis. 25. nu. 49. Rota decis. 305. nu. 5. & 6. par. 4. tom. 2. recent.* itaut si plures Causæ possidendi sint inter se compatibiles ex omnibus, si verò incompatibiles ex digniori possessio retenta dicatur *Crescent. decis. 5. nu. 3. de rest. spoliat. Add. ad Gregor. XV. decis. 546. nu. 15. Rota in Camerinen. Spolij 15. Iulij 1609. Coram bo. me. Cardinali Sacrato, & in Romana Casalis 21. Iunij 1630. coram Reuerendiss. Vrgellen. inter eius impress. decis. 269. nu. 11. & 12.*

Requiritur quidem ad hunc effectum, quod titulus superueniens sit validus *Menoch. cons. 381. nu. 40. Surd. decis. 51. nu. 14. Rota decis. 205. nu. 2. par. 1. diuers. decis. 97. nu. 6.*
38 *par. 1. recent.* eiusq; scientiam possessor habuerit *Put. decis. 287. nu. 4. lib. 3. in correct. D. Vrgellen. d. decis. 269. nu. 14.* sed vtrumq; concurrit in Casu nostro, quo negari non potest, quin Beatus sciuerit sibi fuisse à Monialibus cessa Iura fideicommissi, cum cessionem ipsemet reportauerit, & hodie produxerit, prout nec dubitari potest de eiusdem cessionis validitate, cum facta sit solemniter, ac roborata confirmatione Apostolica, & Moniales, post quas nemo alius ad fideicommissum vocatus reperitur, vtiq; potuerint Iura fideicommissi cedere *l. cum Pater §. Libertis l. qui solidum §. penult. ff. de leg. 2. Bald. in l. 2. in pri. C. quando dies legat. ced. Tiraq. de retract. lignag. §. 26. glos. 1. nu. 10. Peregr. de fideic. art. 14. sub nu. 49. & art. 52. & num. 2.*

Nec obstat, quod fideicommissum non cadat super Prædio Sancti Ægidij fuerit alias per transactionem translata in Petrum Antonium de Nuce vti hæredem Horatij Leonorij, quia vt dicebatur initio, translatio huiusmodi fuit correspectiua ad cessionem, quam Petrus Antonius fecit Prædij Argelis tanquam ad se spectantis ex hoc ipso fideicommis-
39 so, quod in personā Horatij, eiusq; Authoris extinctum supponebatur, cumq; hoc suppositum fuerit erroneum, quia ad fideicommissum post mortem Horatij vocatæ erant Moniales Auctrices Beati, corruit ea transactio cum omnibus inde sequutis ex defectu con-

consensus, quem error excludit *Lex fallit C. de transact. Manent. cons.* 140. *nu.* 26 *& cons.* 149. *nu.* 84. vbi quod nec valet, vt pactum *Surd. cons.* 37. *sub nu.* 11. vbi quod transactio
40 continet tacitam conditionem, nisi adsit error *Grattan. discept.* 788. *nu.* 2. *&* 3. vbi loquitur in termino transactionis factæ per errorem de re tanquam libera, cum esset fideicommisso subiecta *Rota decis.* 80. *nu.* 1. *par.* 6. *recent. & in Bononien. nullitatis concordia* 12. *Iunij* 1645. *coram R.P.D. meo Cerro.*

Adeo quod attendenda solum sit cessio Iurium fideicommissi facta Beato à Monialibus vltimis vocatis, quorum vigore cum posset Beatus agere ad Prædium S. Ægidij subrogatum loco Prædij Argelis fideicommisso subiecti, si existeret penes alios, multò magis possidet *l. per retentionem C. de vsur. Beec. cons.* 72. *nu.* 15. *Surd. cons.* 4. *nu.* 5. *& decis.* 253. *nu.* 11. eiq; desuper est danda manutentio, quæ competit etiam ei, qui ex nouo
41 titulo superueniente mutauit, vbi Causam possessionis *Grattan. discept.* 954 *nu.* 1. *Canal. d.* 284. *nu.* 2. *Rota d.* 546 *nu.* 1. *coram Sa. Me. Greg. XV. & in alijs relatis per Modern. Perusin. de manut. obseru.* 54. *nu.* 23.

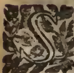
Atq; ita decisum informante solum Beato, citatis dd. de Nuce per contra dictas, iuxtà stylum, propter eorum contumaciam.

CONTROVERSIA XCI.

Pro Illustriss. DD. de Maluitijs.

Dubia Reuerendiss. D. Dominici Odofredi Vicarij Generalis Eminentiss. Archiepiscopi.

Dirige me Domine in viam veritatis &c.

I Dominus Alexander de Maluetijs delegasset simpliciter Patri Montarsellio, & D. Gregorio Maluetio, electionem legatarij, seu legatariorum Possessionis de Gasana intrare possent obiectæ difficultates per Dominũ meum Albanum, sed dum adiecit conditionem nominationis fiendæ secundum suam intentionem, de qua dixit illos fuisse plenè informatos, hoc pacto reputatur validum huiusmodi legatum, quia non est commissum libero arbitrio ipsorum, sed secundum arbitrium ipsius testatoris iam declaratum, qui eo pacto nominauit succedere debentes in legato, & solummodo prædictis commisit accidentalia ipsius legati, scilicet conditiones seruandas circa ipsum legatum, vt per *tex. in l. Thecopompus ff. de dote prælеg.* docent *Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib.* 4. *tit.* 3. *nu.* 13. *Pereg. de fideic. art.* 33. *&* 58. *Bart. de successions. lib.* 2. *tit. de captat. instit. sub nu.* 1. *vers. duæ sunt limitationes Fusar. de substit. q.* 503. *nu.* 56. & alij ab eis allegati affirmantes standum esse Iuramento asserentium voluntatẽ testatoris ita sibi fuisse apertam.

Quæ conclusio tantò magis à DD. recipitur, quando legatum manifestatur in fauorem piæ causæ secundum receptiorem opinionem apud *Vasq. de success. lib.* 2. §. 17. *num.* 80. *Grass. in* §. *legatum q.* 46. *nu.* 11. *Conar. in c. cum tibi nu.* 12. *de testam. Clar. in* §. *testam. q.* 6. *vers.* 4. *infertur*, vbi in vers. seq. satis probari ait legatum, seu institutionem esse ad piam causam, ex quo distributio bonorum alteri est commissa, qui omnes testantur de communi, de quo etiam *Tiraquel. de priuil. piæ causæ priuileg.* 64.

Et

Et quod obijcitur inualidam fuiſſe nominationem vniuerſitatis, ex quo non contineatur ſub nomine perſonæ, vltra quod non legitur reſtricta nominatio facienda ad perſonam, ſeu perſonas; Ex hoc eodem capite fauoris piæ cauſæ reſultat compræhenſio vniuerſitatis ſub nomine perſonæ, cum ſit fauorabilis *l. ſunt perſonæ ff. de relig. & ſumpt. fun.* & in fauorabilibus appellatione perſonarum venit Collegium, & vniuerſitas, vt plenè docet *Iaſ. in l. ſi quis maior nu. 7. & ſeqq. de tranſ. Caſſan. conſ. 1. præſuppoſito 5. nu. 39. Felin. in c. eam te ſub nu. 15. ad medium de reſcript. Ferret. conſ. 71. num. 2. lib. 2. Gonzal. ſub reg. 8. Cancell. gloſ. 38. nu. 36.* vbi de pia cauſa mentionem facit.

Et quod validę ſint omnes teſtamentariæ diſpoſitiones fidei alicuius tertij ſecreto cõmendatæ non ſolum legata, ſed etiam inſtitutiones vniuerſales, quæ fiduciariæ nuncupantur, notiſſimum eſt, quotidieq; practicantur tamquam validiſſimæ, vt conſtat præſertim ex *deciſ. 365. per totam par. 2. recent.* cum ibi allegatis.

Nec dici poteſt, quòd Pater Ferdinandus, & D. Gregorius non iurauerint, cum in Inſtrumento ceſsionis expreſsè legatur eorum iuramentum non ſolum promiſſorium, verum etiam aſſertorium ſuper veritate commiſsionis habitæ à teſtatore ad fauorem nominatorum, ibi, *prædictaq; omnia, & ſingula vera fuiſſe, & eſſe &c.*

Quæ dicta ſint per modum tantummodo dubitandi, vt veritati magis via aperiatur ijs reſpondendo &c.

SVMMARIVM.

Legatum non poteſt conferri in apertam alterius voluntatem, nu. 1.

Bonorum ſemel ab Eccleſia facta legitima apprehenſio nulla poteſt eſſe ſpes caducitatis, nu. 2.

Vniuerſitas vnquam moritur, nec deſinit eſſe, nu. 3.

Si teſtator non expreſſit piam cauſam, Executores Teſtamentarij nequaquã poſſunt cauſam prophanam in piam conuertere, nu. 4. 8. & 11.

Eleemoſina de alieno non eſt facienda, nu. 5.

Fides Executorum teſtamentariorum eſt diligenter examinanda, nu. 6.

Nec ſtatur declarationi eorum, etiã cum Iuramento, quando non ſunt perſonæ fideles, & boneſtæ, nu. 7.

Textus in c. cum tibi extra de Teſtamentis, declaratur, nu. 9.

Item & Innocentius ibi nu. 10. & 12.

Cauſa pia debet eſſe expreſſa, nu. 12.

Perſonæ appellatione regulariter non venit vniuerſitas, nu. 13.

Verba Teſtatoris ſunt intelligenda ſecundum propriam verborum ſignificationem, nu. 14.

Iuramentum in clauſulis generalibus, & executiuis præſumitur appoſitum ex ſtilo Notarij, nu. 15.

Nec trahitur ad ea, quæ exprimi, & ſpecificari debent, nu. 16.

Executores Teſtamentarij, quibus commiſſa eſt declaratio voluntatis Teſtatoris, debent declarare citatis hæredibus, & poſſeſſoribus, nu. 17.

Adſit Deus, & Virgo.

IN hac cauſa inter Illuſtriſs. DD. Aurelium, & Carolum de Maluitijs ex vna, & Illuſtriſs. Aſſumptos Parochiæ S. Caciliæ, omiſsis diſputationibus, & motiuis doctiſsimè per

per Reuerendiss. D. meum excitatis in puncto illo primo, an potuerit per ol. Illustriss. D. Alexandrum Maluitium committi in secretis Monterselio, & Nobili D. Gregorio Maluitio declaratio, & nominatio legatarij, seu legatariorũ possessionis de Gaiana, cũ satis super illo per in Iure consumatissimum, & Sapientissimũ D. meũ Albanum fuerit
1 scriptum, cuius dicta videntur approbari à *Couar. in c. cum tibi de Test am. nu. 7. vers. ex quibus*, vbi dixit receptissimam esse omnium sententiam, legatum non posse conferri in apertam alterius cuiusq; voluntatem;, sum firmæ opinionis declarationem ab eis factam fauore Parochiarum S. Cæciliæ, & S. Sigismundi fuisse de directo contrariam menti, & dispositioni Testatoris, imò vitiosam, & ipso iure nullam. Primò enim considero voluntatem Testatoris nullo modo posse adaptari simili declarationi, cum ex Testamento non possit desumi, quod dd. Parochiæ ad legatum essent admittẽdæ, quod vt consideratum fuit, potuisset exprimi per Testatorem, nec erubuisset, quo casu non fuisset necessaria talis declaratio. Secundò, nullum verbum reperitur, quod tendat ad similem possibilem declarationem, imò contrarium clarè apparet, dum voluit in casu cadentiæ, & finis succedere debere Illustriss. DD. Aurelium, & Carolum de eisdem Maluitijs ab eo vniuersaliter hæredes institutos, quod vnquam euenire posset, si talis
2 sustineretur declaratio, ex quo capta semel per Ecclesiam possessione, nulla potest
3 subesse spes caducitatis *Clar. in §. emphyteusis q. 33.* & quod vniuersitas vnquam moriatur, nec desinat esse, probat *glos. in c. denique 7. q. 1. Dominicus de S. Hieminiano cons. 65. nu. 10. vers. non obstat. Fed. ric. de Senis, cons. 295. in fin. Gratian. in discept. c. 131. num. 23.*
4 & alias dixi in controuersia 76. & cum Testator non expresserit causam piam per prætensos executores testamentarios, seu potius Ministros, aut Commissarios in piam non potuit conuerti causam, vt considerat in puncto *Paris. cons. 38. nu. 22. & 23. lib. 3.* vbi aduertit verba non posse trahi ad dispositionem piam, sed prophanam, vt in casu nostro sit reincidentia, & finis in dd. DD. Aurelium, & Carolum, & post *Riccium Thomas de specialibus, vel priuilegijs piæ causæ tit. 2. cap. 58. nu. 114.* non ideò considerari potest fauor piæ causæ, quando repugnat mens Testatoris *Ang. cons. 328. nu. 5.* loquens contra executores Testamentarios, & dicens Insurgere iniquitatem, si contra, vel præter Testatoris propositum ausu temerario vellint bona Testatoris in pium vsum con-
5 uertere, quoniam nec eleemosina de alieno est permissum facere, & post *Mantiam*, & alios dixit *Gratian. in discept. c. 662. nu. 14. & 15.*

Secundo considero, quod de tempore Testamenti reperiebatur decisio fauore D. Gregorij prætendentis vnam possessionem ab Illustriss. D. Prothesilao Maluitio, & dd. DD. Aurelio, & Carolo suis filijs, prout probant Decisiones *Cabalery 465. & 564.* & melius penes *Virilium decis. 164. p. 5. diuersorum*, & cum post mortem d. D. Alexandri fuerint tales decisiones reuocatæ d. D. Gregorius cępit odium habere erga dd. DD. Aurelium, & Carolum, & ex hoc motus fuit ad secum in Domo Inducen. Monterselium, vt talem contra intentionem D. Testatoris ambo facerent declarationem, vltra quod eorum fides etiam ex alijs videtur reprobanda ex productis nouissimè in processu, & notissimum est Reuerendiss. D. meo & vt oretenus dicetur, & cum processu probabitur, & Monterselium fuisse ex à se commissis ad Triremes destinatum à Reuerendiss. D. meo tunc Iudice, fides ergo eorum diligenter est examinanda, prout probat
6 *tex. in l. 3.* & ibi affirmant *Doctores ff. de testib. Mascard. in concl. 1127. nu. 6.* & in terminis ne standum sit declarationi factæ ab executore Testamentario etiam cum Iuramento, si non sit persona fidelis, & honesta probat *Bald. in l. captatorias C. de Test. militis nu. 8. per tex. in l. si quis in conscribẽdo C. de Episc. & Cler. & ibi not. per Cinum.* Ita etiam *Bened. Capra in tract. de executoribus vltimarum volunt. membro 6. nu. 136.* vbi plures allegat facit etiam *Cabal. decis. 377. nu. 4.* & ex capite superuenientis inimicitiæ, vt ipso iure dicatur talis executor Testamentarius remotus, affirmauit ipse *Capra membro 7. num. 37.* &

sat est, quod aliqua infamiæ macula fuerint dd. Executores notati *c. inter dilectos extra de excessib. prælatorum l. neq; C. de dignit. lib. 10.* & ibi *Andreas de Barulo, & cæteri,* & affirmat idem *Capra in d. suo tract. de Executorib. vltimarum voluntatum, membro secundo nu. 24.* Addatur quod detegitur malitia cum dd. Executores ad talem facien. declarationem steterint per decem, & octo menses licet incontinenti post Testatoris mortem facere debebant, ne ij, qui debebant possessionem consequi damnum paterenrur, talis .n. declaratio dicitur pars Testamenti, quod ex verbis *D'ni Pauli* in morte confirmatur, & in puncto, quod per negligentiam executoris Testamentarij committatur peccatum, & dicatur esse in dolo, post plures *Nauar. in compendio omnium operum in verbo negligentia nu. 3.* ex quo remedia accidenta lia liberat animam defuncti à Purgatorio.

Et idcircò videtur tolli id, quod dicitur legatum fuisse manifestatum in piam causam, quia nedum supra annotata id tollunt, verum Doctores allegati non videntur posse trahi ad casum nostrum *Couar. autem in c. cum tibi de Testam. nu. 12. qui plures allegat*, prout omnes alij loquuntur, quando claré, & apertè constat de mente Testatoris, quod causam piam voluerit instituere, seu ei legare, & in alterius voluntatem conferri disposuerit, ita etiam *Gras. in §. legatum q. 46. num. 11.* qui *Couar.* & alios memorat, & ita etiam *Clarus in §. Testamentum q. 6. nu. 5. vers. quarto infertur.* Nec dicatur, quod in vers. sequenti nu. 6. *Clar.* dixerit, quod licet expressè non appareat Testatorem voluisse testari ad pias causas, sufficiat, quod commiserit dispositioni Titij sua bona, nam primo ipse pro d. opinione adducit *tex. in d. c. cum tibi de test.* qui textus nullo modo id probat, verba enim *Textus* sunt hæc, *cum tibi de benignitate, & infra in §. q. dicimus; quod qui extremam voluntatem committit non videtur decedere intestatus*; nec minus in *glos.* aliquod verbû, quod id significet, ibi enim Sûmus Pontifex sciens de Iure Ciuili improbatam vltimam voluntatem, quæ in arbitrium tertij committitur, sic in *textu* declarauit, quandò nempè quis committit omnia bona sua alterius dispositioni, nam videtur cum hæredem instituere, vt in pias causas conuertat, ne intestatus videatur decessisse, sic omnes in *d. c. cum tibi,* inter quos idem *Couar. nu. 10. Ancar. nu. 1.* dicens *textum* procedere, quando quis ponit animam suam in voluntatem alterius, nam videtur iubere omnia dari pro anima, subiungens *nu. 2. tex.* loqui in voluntate distributoria, non in instructotia, & dispositiua, & in casu *d. c. cum tibi* apparet non esse conditum Testamentum, sed de benignitate Canonica concedi id, quod ibi est dispositum, vt post *glos.* affirmat ibid. *Ancar.* Nec operari dixit id, quod *Innoc.* quem refert *Abb. in d. c. cum tibi nu. 4.* nempè, vt proferens verba generalia, de quibus in tex. videatur velle decedere testatus ad pias causas, primo enim dicitur D. Alexandrum Testatum esse, & cessare disputationem, de qua in *textu*, nec *Innocentium* fuisse locutum, nisi quando expressè Testator iubet omnia eius bona poni in causas pias, vt ibi *Ancar.* adnotat *& Socin. senior in l. Verum §. cum quidam nu. 4. de reb. dubijs*, nec *tex.* loqui de laico, sed de Clerico affirmat *Io. de Ann. in d. c. cum tibi nu. 1. & 5.* & sic conciliat Ius Canonicum cum Ciuili, & si dicatur *Innoc.* dixisse, in quadam additione per *Abb.* relata; sed per me non visa in libro meo, quod quando quis dicit bona sua esse distribuenda, & non exprimit, cui, vel quibus, quod debeat intelligi de pauperibus, id minimè potest casui nostro applicari, nam satis ex verbis Testatoris id apparet expressum DD. Executoribus, seu legatarijs quid facere vellet de possessione, & sic non sumus in verbis generalibus, sed specificis, Et si ipsi Executores de directo fecerunt contra mentem ipsius Testatoris, vt infra dicetur, nec minus operatur auctoritas *Cornei cons. 156. lib. 2.* nam dixit disposita in *d. c. cum tibi* habere plures, & diuersas intelligentias per eum annotatas in *d. l. captatorias de Test. militis*; & ideo *Corn. cons. 302. lib. 4.* ab ipsomet *Clar.* allegatus post Innocentij factam

11 mentionem in *d. c. cum tibi in fortioribus terminis* sustinuit, quod nec verba in fine Testamenti prolata per Testatricem, de qua per eum, scilicet *si qua bona sua fuerint recommisit*

misit animam suam d. Test. eisdem Hæredibus in eleemosinis, & alijs eorum arbitrio disponendis non operari legatum pium *nu.* 4. *vers. tamen his non obstantibus & nu.* 8. & respondet ad ea, quæ dicta sunt per Doctores in *d. c. cum tibi*, dicens ibi fuisse commissam dispositionem bonorum generaliter, nec potuisse interpretari respectu quantitatis, seu qualitatis, vt in casu nostro, & sic *Corneus* retorquetur contra allegantes.

Nec minus obest *Tiraquel. de priuil. piæ causæ priuil.* 64. nam primo supponit constare de institutione in piam causam dicens non operari si sit captatoria allegans *d. c. cum tibi*, & alios plures *textus*, & *Doctores* more suo, sed in contraria residet opinione ibi *1. vers. contrarium* tenet, & in fine se remittit ad *Imolam in l. illa institutio ff. de hæred. Inst.*

12 *qui nu.* 13. *in verbo limitat*, requirit, quod causa pia sit expressa, & pariter dicit viden. esse *Bertachin. in tract. de Episcopo* 4. *p.* 4. *libri qui nu.* 91. primo declarat *Innoc. in d. c. cum tibi*, vt loquatur de distributoria voluntate, & non de dispositiua, & sic non posse executorem Testamentarium facere hæredem, & idcirco nihil operari allegatos in motiuis creditur ex prædictis satis probatum esse, ex quibus etiam videtur tolli id, quod dicitur, scilicet appellatione personæ venire Vniuersitatem fauore piæ causæ, licet id non probetur ex *l. sunt personæ ff. de religios. & sumpt. funerum*, & licet *Flor. de S. Petro ibi nu.* 6. & alij ex eo *textu* desumant semper fauendum esse piæ causæ, exprimunt tamen si expresse de causa pia constet, & si videatur *Ias. in l. si quis maior C. de transact. nu.* 7. & *seq.* loquitur semper, quando interuenit iuramentum specificum *Felin. verò in c. eam te nu.* 15. *extra de rescript.* videtur potius tenere contrarium, & in fine ante *vers. scriptum fuerat*, cum *Baldo*, & *Alex.* decidit appellatione personæ non venire vniuersitatem ex

13 sex rationibus per *Felin. ibi alleg. & Gonzalez. super* 8. *reg. Cancel. de mensibus, & alternatiua gl.* §. 37. id limitat, quando materia non exorbitat à Iure communi, & quando materia subiecta sit apta, & proportionabilis ad comprehenden. vniuersitatem, & potius contrarium determinat *num. seq.* Et videtur etiam determinari per *Cassaneum cons.* 1. *præsupposito quinto nu.* 39. nam cum *Romano* tenet, quod si statutum faciat mentionem de concordia facienda inter quascumq; personas, non venire vniuersitatē, licet statutum sit fauorabile. Confidero etiā, quod vniuersitas non potest venire nomine personæ, nisi fictè, cū verè non sit persona, prout post plures *textus Bald. & alios tenuit Mantica de tacitis, & ambiguis lib.* 7. *tit.* 14. *nu.* 4. sed verba Testatoris non fictè, sed secundū propriam

14 significationem sunt intelligendā *l. non aliter ff. de leg.* 3. *Crauet. cons.* 149. *nu.* 7. ergo &c.

Nec per me lecta diligenter *decis.* 365. *p.* 2. *in recent.* potui comprehēdere, quod suprascriptis obsit, nā loquitur in casu, in quo clarè apparebat de dispositione fauore piæ causæ.

Nec facit quod dicatur in clausulis extare iuramentum, nam requirebatur specificum, &

15 quod iurassent sic fu sse, & esse mentem Testatoris, vt fundamentaliter scripsit idem D. Albanus, imò, & specificum de per se non operari in tali declaratione absq; cōcursu coniecturarum, vel præsumptionum, in puncto dixit *Corneus in l. captatorias C. de Test. militis nu.* 28. *ad finem*, hic autem nedum non extant aliquæ coniecturæ pro valida, & iusta mentis declaratione, sed potius non dicam præsumptiones, sed & probationes in contrarium, quo casu non debere stari iuramento eorū, affirmat *Vrsil. ad Afflict. decis.* 37 *r. n.* 4. & id elucescit ex geminata vocatione dd. DD. Aurelij, & Caroli, & talis declaratio voluntatis d. D. Alexandri Testatoris debuisset esse rationabilis, vt affirmat *Rot. decis.*

16 365. *nu.* 5. *p.* 5. *diuer.* Imò iuramentum generaliter præstitum non trahitur ad ea, quæ specificari, & exprimi debent. Ita post plures nouissimè *Gratian. in discept. c.* 852. *num.* 4. 5. & 6. Addātur clausulas generales censeri appositas ex stilo notarij, non autem de voluntate dd. executorum, eo magis, cum nihil promiserint, nulla poterat apponi pæna, nihil obligauerint, alicui beneficio non renunciauerint, nec promittere, nec obligare, nec renunciare tenebantur, prout nec iurare, & idcirco Doctores faciunt diffe-

rentiam, an Iuramentum sit in corpore Instrumenti, an in clausulis generalibus executiuis, quo casu dixerunt non censeri appositum ex deliberata mente contrahentium *Rimin. Iun. cons. 670. nu. 60. & 68. lib. 6. Tiraquel. in praefat. l. si vnquam C. de reuocan. donat. nu. 171. & 173. Menoch. cons. 84. nu. 45. Curt. Iun. cons. 56. nu. 3. lib. 1.*

Et alias dixi in lib. primo mearũ *Controu. Iuris contr. 1. nu. 41. & 55 & ibi in Addit. Monac.* qui fuit vir Doctiss. *nu. 92.* & quod notarius cẽseatur apponere Iuramentum potius de consuetudine, quam de voluntate contrahentium post *Barbat. & Gozad. dixit Seraphin. de priuil. iuramentis priuil. 22. nu.* 107. non ergo tales clausulæ potuerunt alterare naturam d. declarationis inualidæ *Burat. decis. 89. nu. 11. decis. 266. nu. 18. p. 5. diuers.* & nedum dd. Executores non iurasse, sed nec ausos esse simplici verbo exprimere talem fuisse Testatoris voluntatem demonstrat idem D. Albanus *in 1. respons. §.* & vltra.

Nec debet omitti, quod talis declaratio etiam ex alio capite est nulla, cum DD. Aurelius, & Carolus nedum hæredes vniuersales, sed & possessionis legatę possessores debuissent tempore declarationis prædictæ moneri, seu citari, vt in puncto declarationis commissæ per Testatorem dixit *Ancar. omnino viden. cons. 373. in princ.* eo quia talis declaratio potest esse (prout hæc) non regulata, & alio modo facta, ab eo declaratur nulla, & ab ea dari recursum ad arbitrium boni viri dixit *Afflict. decis. 371. num. 8.* & si legatur rectè talis declaratio continet impossibile, eo quod quolibet anno deberet in vim illius solui id, quod ex redditibus d. possessionis exigi non potest.

Et ideò res remanet clara additis considerationibus d. D. Albani in vltima scriptura, vbi clarè constat in multis dd. DD. Executores in declaratione defecisse, intantum vt dd. Illustris. DD. Maluetij in possessione d. possessionis legatæ non sint vexandi, & molestandi.

Et hæc saluo &c.

Sic etiam fuit decisum per d. Reuerendiss. Vicarium, absoluendo dd. Illustriss. de Maluetijs.

CONTROVERSIA XCII
Pro D. Ioanne de Ruprè Gallo.

SVMMARIVM.

IVdex non constito de delicto potest procedere, nu. 1.
Et procedit etiam in delicto furti, nu. 2.
Etiam si Iudex procedat ex offitio, nu. 3.
De Delictu extra Territorium suum Iudex non potest cognoscere, nu. 4.
Ex assidua contrectatione noua non nascitur actio furti, nu. 5.
Denunciationi factæ per Birruarios non attenditur, nu. 6.
Dicto vnius non est standum, nu. 7.
Testibus contrarijs non creditur, nu. 8.
Quis non debet torqueri pro suspecto, nu. 9.
Animus sine effectu non ponitur, n. 10.
Ad hoc, vt conatus puniatur necesse est, quod fuerit deuentum ad actum proximum maleficio, nu. 9.

Adsit Deus, & Virgo.

X pluribus dico D. Ioannem repertum cum ducentum duplis aureis, & alijs pecunijs esse excarcerandum.

1 Primò enim non constat de delicto aliquo, adeout minimè Iudex procedere possit *Marsil. in praxi in §. principium nu. 5. & seq. per Text. in l. 1. §. illud autem ff. ad Sillentanum, & in consil. 8. nu. 1. consil. 12. nu. 34. consil. 14. nu. 13.* & in alijs multis consilijs, & vltimo loco *Farinac. de Inquisit. q. 2. nu. 1.* qui concludit, quod nec ad examinandũ reum Iudex potest deuenire. Et hoc in

2 dubium à nemine controuertitur, proceditq; etiam in delicto furti *Boerius decis. 164. nu. 8. Bertrandus consil. 257. vers. & quamuis vol. 3. in antiquis, & idem consil. 124. col. 1. vers. & primò quidem vol. 2. Parts. consil. 153. col. 2. vers. antequam vol. 4. Bertazzol. consil. 40. nu. 17. Farinaz. d. q. 2. de Inquisit. nu. 14. Mascard.* infinitos cumulat *concl. 829. nu. 1.*

3 idque procedit etiam Iudice procedente ex offitio per viam inquisitionis, quia intelligitur succedere in locum accusatoris, & ideò idem tunc seruandum est, quod existente accusatore, seruari deberet per ea, quæ notat *Bart. in l. 2. §. si publico nu. 13. vers. tertio quæro n. 14. vers. quæritur, vtrum contra Iudicem inquirentem, & n. 16. vers. vlterius quæro ff. ad legem Iuliam de adulterys,* quem sequitur *Alex. consil. 64. nu. 3. vol. 1.* & in terminis, quod quando proceditur ex offitio per Inquisitionem curia non probante delictum, absoluendus sit inquisitus, dixit modernus *Cabal. in tractatu variar. resolut. crim. resolut. 200. nu. 111. & 112.*

4 Secundò, de delicto commisso extra territotium non potest inquiri, quatenus constitisset de aliquo delicto per regulam, de qua *in lege fin. ff. de iurisdictione omnium iudicum,* vbi traditur, quod iurisdictio Iudicis non extenditur ad delicta commissa extra territorium in terminis terminantibus in Ciuitate Bonon. consuluit idem *Marsil. consil. 14. nu. 9. & in consil. 67. n. 63. Et licet Bart.* fuerit contrariæ opinionis, quãdo reperitur fur cum re furata *in l. si Dominum ff. de furtis,* attamen contra eũ est communis opinio, vt consuluit *Collegium Bonon. & Collegium Patauinum,* prout refert *Bertazolus consil. 40. nu. 3. lib. 1. Aug. de Arimin. ad Ang.* quem refert, & sequitur *Bos. in prax. in tit. de furtis nu. 18.* qui dicit sic seruari fecisse in Senatu Mediolanensi, & ante eos tenuerunt contra *Bart. Io. de Lignano Bart. de Salyc. Sanctes de Danesys Ant. de Presbyt. Franc. de Rampon. Balth. de Calder. Ang. & Bald. de Perusio,* quos refert, & sequitur *Cepola consil. crim. 58. nu. 26.* & mo-

5 ti fuerunt, vt idem ait istis rationibus, quia ex assidua contractatione noua non nascitur actio furti *l. eo qui in principio ff. de furtis,* ergo nec Reipublicæ, quia vbi non competit ius agendi, ibi, *nec ius querelandi l. non solum §. quamquam cum ibi not. ff. de furt.* hanc eamdem opin. approbauit *Bal. in consil. 154. lib. 1. & consil. 47. lib. 3. Papien. in praxi in for. Inquisit. in verbo contractando nu. 3.* qui reprobat opinionem *Bart.* licet æquam, vt compescantur delinquentium malefitia, cum non sit per modernos de iuris subtilitate approbata multosq; & infinitos contra *Bart. & sequaces* allegat *Clar. in q. 38. vers. tu scis,* eamdem opinionem multos referendo secutus est *Farinac. in tit. de inquisit. q. 7. num. 7. vers. sed contra Bart.* qui concludit, vna cum *Claro* in loco supra citato, quod fur debet

6 eijci de loco, vbi fuit captus, & liberè dimitti; Quod verò reperti fuerint grimaldelli, non probatur plenè, nam primo non creditur denuntiationi factæ per Birroarium, & Gabellarium, nam minimè faciunt probationem, vel inditium, nisi in læuibus delictis, *secundum Bart. per illum tex. in l. diuus la seconda in 3. quæst. ff. de custod. reor. Alex. in consil. 1. in 3. vol. in 3. col. vers. accedit Angel. in tract. malef. in verbo, nec non ad denuntiationem nu. 21.*

*n.21.verſ.quaro an Iudex,quos Marſ.refert in pract.in §.principium nu.19.& 20.de communiori Farinac.conſ.*100.*nu.*29. *lib.* 1.

Nec minus facit atteſtatio Gaſparis de Fanano , nam deponit de quibuſdam ferris , non de Grimaldellis , & eos è Sacha D.Ioannis , vt ſupra excauatos minimè depoſuit , nec recognouiſſe potuit, ſed tantum vnum , quod oſtendidit Gabellarius, nec aliquis deponit illud Gallum habuiſſe , nec minus facit atteſtatio Lucretiæ , nam minimè vidit dd.Grimaldellos, niſi in manibus Gabellarij fol.35.

Nec minus Sabatinus,qui dixit Birroarium dixiſſe ferra fuiſſe reperta apud ſatellitem,ſed non fuiſſe ad principium, adeout remanet tantum dictum Io. Baptiſtæ, qui depoſuit ex ſacculo D.Io.fuiſſe habitos duos grimaldellos, & triuellum , nam dicto vnius non ſta-
7 tur, quoniam nec Euangelium,nec vlla diuina, humanaq; lex vnius Teſtimonio etiam idoneo, quempiam condemnat, vel iuſtificat *cap.admonere* 33.*q*.2.

Adſunt enim variationes inter dd.Birroarium,& Gabellariũ, nam deponunt in actu,quo fuerunt reperti grimaldelli adfuiſſe Annibalem de S. Agata , Fananum de Fanano ,& Lucretiam, qui examinati dixerunt non inter fuiſſe , & tanquam inter ſe contrarijs non
8 creditur *Farinac.in tractatu de Teſtib.q.*65.*p*.1.*nu*. 1.

Sed ſi probatum eſſet habuiſſe dd.grimaldellos nihil facit, nam nulla lex vetat illos portare, nec ſunt tales, vt ingenioſas clauſuras aperire poſſint, vt retulerunt periti.

Ex quibus inſtatur pro illius excarceratione &c.

CONTROVERSIA XCIII

In eadem Cauſa.

Credebam ſatis reſponſum in cauſa D. Ioannis nempè non potuiſſe capi, minimeque procedi,& ex reſponſionibus virtualiter conſtare nõ poſſe torqueri,ſtante argumento à multo magis. Attamen ſubtilizando more iuſtiſſimi Iudicis,Excellentiſs. Dom. meus dubitat , an ſtante grimaldellorum delatione , d. D.Io. poſſit torqueri, ad effectum interrogan. quidnam vellet cum eis facere, & quatenus cõfiteretur furtum committere voluiſſe in Ciuitate, an poſſit puniri. Ego diligentiſsimè vidi ferè omnes Criminaliſtas in multis titulis, nempè *Ang. & Gand. de maleficijs.Marſ. & in praxi, & in tit. ff. de quaſt. Boſſ. Clar. Foler. Carer. Peguer. Cabal. & Farinac.* qui dum loquun-
9 tur de tortura quoquis modo, ſemper ſupponunt aliquod conſtitiſſe delictum , nec admittunt, quod quis torquearur pro ſuſpecto.

Etſi poſſet dici , imò fateretur habuiſſe animum furandi , non per hoc animus ſine effectu
10 puniendus eſſet , eo magis cum non ſimus nec in hæreſi , nec in atrociſſimo de generali conſuetudine *Specul.in tit.de accuſatore* §.1.*n*.7.*in fine*,quem refert *Alex.conſ.* 15.*poſt n.* 2.*lib*.1.*& conſ*.140.*n*.2.*lib*.2.*Iaſ.in l*.1.§.*fin.in fine ff.quod quiſq; Iuris. Boer.Deciſ*.316.*n*.3.*Carer.in pract.crimin.fol.*186.*n*. 8.*Gandin.de Maleficijs in tit.de reb.non portan.*circa finem,qui allegat rationem,quia ſtatuta requirunt actũ conſumatũ *Bal.conſ*.361 *in fine lib*.1.*& conſ*.443.*n*.3.*lib*.3.*& in l.is qui cũ telo C.ad l.Iul.de ſicarijs Angel.in d.l.* 1.§.*fin. & conſ*.14.*n*.3.vbi dicit, quod iſta conſuetudo eſt approbata per totũ mundum,quem refert *Maranta in ſpeculo fol.*26.*nu*.54.*Catald.de ſindic.q*.198. vbi ſubdit , quod cum hæc ſit generalis conſuetudo non indiget probatione *Gramat. deciſ*. 2. *nu*. 8. referens, ita iudicaſſe in cauſa veneni *Afflict.ſuper prima parte conſtitutionum Regni Rub*. 41. *in prin.nu*.6.& ſuper prima parte *Rub*.11.*nu*.2. vbi loquitur etiam in atrociſsimis *Machel.*

Bo-

Bonon. in patrocinio 10. *nu.* 1. cum statura Bonon. requirant, casum verum, prout in *statutis de pœna furis, & rerum raptoribus*; legitur & non casum fictũ, & licet aliqui ex prædictis videantur loqui de statutis, per quæ sublatæ sunt leges punientes conatum, est tamen absolutum, quod etiam absq; statutis, ita est generali consuetudine totius mundi introductum, vt in specie attestatur *Angel. in loco allegato Ioseph Fontanella inter consilia criminalia diuersorum cons.* 97. *nu.* 9. *& seq. lib.* 2. de communi, quos cum multis alijs refert *Clarus in practica criminali q.* 92. *num.* 1. *vers. quaeronunquid conatus in principio*, vbi dixit pluries vidisse in Senatu iudicari, & in specie de eo, quæ puellæ nubilis lectum ascenderat, & pectus tetigerat, neq; vltra progressus fuerat, qui fuit absolutus.

Et si prædicta limitari possent secundum aliquos, in delicto atrocissimo semper intelligendum esset, quando fuisset deuentum ad actum proximum maleficio, vt ibi in fine de communi declarat idem *Clarus in fine* hic autem omnia sunt remota, & fuit captus in ingressu ad Ciuitatem *Claudius Bertazolus in aditione ad cons. Bartholomæi Bertazoli cons.* 123. *lib.* 1. *vers. quartam, & nouam*, vbi dixit nullam deberi pænam, cũ non puniatur conatus, si stetit in sola voluntate, etiam cum consensu rationis, nisi à lege diuina *per Text. in l. cogitationis ff. de pœnis*, vbi cogitationis pænam nemo patitur, & diffusius *Felin. in Resp. ad interrogationem, quando conatus puniatur*, vbi nouẽ fallentias ponit, in quibus conatus non punitur, nempè quando conatus cum actu propinquo non deuenit ad consumationem; secundò, vbi conatus alicuius rei prohibitæ, etiam si habuisset effectum, nemini nocuisset; tertiò, quando conatus non habet actum exteriorem, sed stetit in sola voluntate, etiam cum consensu rationis, fallit etiam in delictis non atrocibus, quando conatus in ipsis non habetur pro effectu. Ex quibus cum sit prohibita punitio, videtur & omne, per quod ad prohibitum peruenitur *l. Oratio C. de sponsal. Host. in summa in tit. de causa possess. nu.* 1.

Ex quibus &c.

CONTROVERSIA XCIIII
Pro Perillust. DD. Marcello, & Paulo Æmilio de Dulphis.

SVMMARIVM.

TRia requiruntur ad hoc, vt dicatur quis incidisse in edictum, si quis aliquem testari prohibuerit, nu. 1.

Non dicitur prohibitum esse interrumpere verba Testatoris, dum quis memorat suum interesse, nu. 2.

Maximè si sint prolata verba persuasiua, & non minatoria, nu. 3.

Quilibet potest procurare vtilitatem suam, nu. 4.

Non .n. potest præsumi impedimentum, dum Testator vixit postea per plures dies, eo magis si quis liberè ad ipsum possit accedere, nu. 5.

Scriptura Testamenti ad pias causas tũc attenditur, si Testator morte esset præuentus, nu. 6.

Ad-

Adsit Deus, & Virgo.

Vpponitur in facto Nob. D. Vlyssem de Dulphis in infirmitate constitutum vocari fecisse D. Achillem de Canonicis Notarium ad effectum Testandi ipsiq; demonstrasse notulam Testamenti manu sua, in qua aderant descripta multa legata pia, vt iuxta illius tenorem Testamentum stipularetur, & quod Nobiles fratres audientes legata prædicta dicerent, seu dici fecissent eidem D. Vlysi, vt consideraret eorum interesse cum per 45. annos administrasset eorum bona, & extaret inter eos societas, & communio omnium bonorum non posseq; testari eorum portionibus deindeq; eumdem D. Vlyssem vixisse per octo dies semper articulatè loquendo absq; noua vocatione eiusdem Canonici Notarij dictamq; scripturam eo mortuo remansisse penes eosdē DD. Fratres, & hodie extare penes D. Commissarium legatorum piorum. Dicitur exinde non posse dici impeditam Testamenti factionem, nec d. scripturam esse attendendam.

Nam quoad prætensum impedimentum tria videntur esse necessaria, vt quis incidat in
1 *edictum C. si quis aliquem testari prohibuerit*, & primò prohibitio debet esse dolosa; secundò, & eo tempore commissa, quo testator volebat testari, & esset in actu testandi; tertiò, omnibus testibus adhibitis, & quod instituere, seu vellet legare, & quod impedimentum, & seu prohibitio Testandi sibi facta fuerit, & vt per *Socin. iun. cons.* 148. *vol.* 2. *nu.* 12. *Paris. cons.* 67. *n.* 46. *vol.* 3. *Bos. in praxi in tit. de his, qui prohibuerint aliquem testari nu.* 2. Quæ omnia cum non interuenerint, cessant opposita.

Nec faciunt verba prolata per DD. Fratres, quia fuerunt licita, & de iure permissa, vt ha-
2 betur in *legib. final. lib. ff. & C. si quis aliquem testari prohibuerit Corn. cons.* 84. *num.* 3. *circa medium vol.* 1. *& in cons.* 209. *nu.* 26. *lib.* 2. vbi affirmat non esse prohibitum interrumpere verba testatoris, & ei significare eorum interesse, etiam persuadendo, quod faciat, vel non faciat Testamentum, *& nu.* 27. *ibi Corn.* subiungit, quod simplicia verba non
3 minatoria, sed lamentatoria persuasiua, seu interrogatiua non cogunt *Paris. d. cons.* 67. *nu.* 50. *& nu.* 59. *Socin. iun. d. cons.* 148. *nu.* 16. vbi quod vnicuiq; licet verbis, & mediante opera amicorum operari, vt quis faciat, vel non faciat Testamentum *Farinac.* qui *alios* allegat *q.* 161. *n.* 76. licitum n. fuit DD. Fratribus procurare vtilitatem suam *Doct.*
4 & præcipuè *Bal. in l.* 1. *C. si quis aliquem testari prohibuerit nu.* 20. etiam si sequeretur interruptio Testamenti, vt post *Bal. Corn. & Socin. tenet Paris. d. cons.* 67. *nu.* 59.

Cessat etiam edictum prædictum ex quo D. Vlysses vixit per octo dies cum sana mente, & potuisset condere, & mutare Testamentum *Menoch. de Arbitr. iudicum lib.* 2. *cent. quarta*
5 *casu* 395. *num.* 25. & aduertunt addentes *ad Clar.* §. *falsum nu.* 227. *cum litteris FF.* & ante eum tenuit *Paris. in d. cons.* 67. *nu.* 49. dicens in casu suo interuenisse clamores, & vociferationes.

Addatur, quod semper Ostia, & Domus, & Mansiones D. Vlyssis steterunt aperta, & quilibet ad libitum poterat introire, ex notatis per *Paris. & Farinac. loco quo sup. num.* 29. Itemq; dictus D. Vlysses non erat resolutus Testandi, & multoties etiam, dum alias fuit infirmus petijt eumdem D. Achillem Notarium, & nihil conclusit.

Quo verò ad scripturam, licet *Tiraquel. de priuileg. piæ causæ priuil.* 4. asserat Testam. ad pias causas, etiā absq; testibus valere, attamen *Corn. in cons.* 307. *vol.* 3. per ipsum allegatus non sustinet talem scripturam haberi pro plena probatione, *& Imola in l. si is qui ff. de Testamentis* per vtrumq; allegatus declarat procedere, quando Testator morte esset præuentus nu. 6. non quando vixit pluribus diebus, vt supra.

Ex

Ex quibus calumnioſa redditur moleſtia aduerſus dd. DD. fratres ſaluo &c.

Fuit ordinatum per Eminentiſs. DD. Card. ſuper Fabrica S. Petri de Vrbe DD. fratres D. Vlyſſis vigore d. Apocæ non moleſtari.

CONTROVERSIA XCIV
Pro DD. de Vigianis.

SVMMARIVM.

Statutum Bonon. in rub. de contractibus cum minoribus, & filijs familias in §. item dicimus, declaratur, nu. 1.

Filia nupta remanet ſub poteſtate patris, exceptis obſequijs maritalibus, nu. 2.

Pactum, & conuentio de hæreditate viuentis non ſuſtinetur, nu. 3.

Filia à patre eſt dotanda, etiam ſi ſit diues, nu. 4.

Æqualitas eſt ſeruanda in dote, & tantùm debetur vni ſorori, quantum habuit alia, nu. 5.

Mater non poteſt præiudicare filijs in dote, etiam conſentiente viro, nu. 6.

Adſit Deus, & Virgo.

REquiſitus pro veritate, An donatio facta per Do. Catherinam Vigianam Dominæ Paulæ ſorori ſuſtineatur, firmiter credo eam nullam eſſe ex infraſcriptis.

1 Primò, quia non interuenit conſenſus, præſentia, & auctoritas Patris d. D. Catherinæ ad formam *Statuti noſtri de contractibus cum minoribus, & filijs familias in §. item diximus* fol. 113. vbi diſpoſitum fuit filios familias non poſſe, ſe vel ſua bona obligare &c. niſi cum conſenſu, & auctoritate eius, in cuius eſſet poteſtate, quod ſtatutum eſt formale, & habet decretum irritans, *vt in §. ſeq. Et ſi quæ ceſſiones ad tex. in l. cum hi §. ſi prætor ff. de tranſact.*

Nec facit id, quod eſſet nupta, quia tamen remanet in poteſtate patris, exceptis obſequijs maritalibus, cuius mariti dicitur Socia *l. 1. ff. rerum amotarum*, & in puncto ne filia fa-
2 milias nupta poſſit contrahere, & teſtari ſine patre, eſt conſilium *Alex.* 133. *lib.* 4. *nu.* 5. vbi cum *Bald.* ſic ait, licet maior ſit poteſtas mariti in filiam familias Vxorem, quia poteſt illam repetere inuito patre, tamen remanet in poteſtate paterna, quoad omnia, quæ cauſantur à patria poteſtate, & ſic teſtari non poteſt, & in terminis fortioribus patrocinatus eſt *Ferrantes Garg. patroc.* 41. *nu.* 10. *lib.* 1. vbi ſuſtinet nullum Inſtrumentum, in quo præſentia, & conſenſus patris nuptæ interuenerat, ſed non auctoritas requiſita *ex ſtatuto prædicto*.

Secundò, quia pacta, conuentiones, & Donationes, vbi agitur de bonis, & hæreditate
3 viuentis ſunt nullæ, tamquam contra bonos mores inducentes votum captandæ mortis, & tollentes facultatem Teſtandi *l. pactum quod dotali & l. fin. C. de pactis, & ibi Doctores l. ſtipulatio, hoc modo concepta ff. de verb. oblig. ex eo C. de inutil. ſtip. Cacheran. Deciſ.* 100. *nu.* 18. *&* 19. etiam appoſito iuramento *Alc. conſ.* 28. *nu.* 4. *& ſeq. lib.* 3. *Gabriel. conſ.*

conf. 137. *num.* 1. *lib.* 1. & extat solemne *conf. Bart.* 212.

Tertiò, quia per dotem, vt supponitur, per virum vxori constitutam, non liberatus fuit
4 pater ab ea dotanda, cum officium sit paternum (licet filia haberet amplum patrimonium) eam dotare, *Ruin. cons.* 199. *lib.* 2. & causa naturalis prævalet accidentali *l. qui habet ff. de tutel. Peregr. de fideicom. art.* 42. *nu.* 47 *Oad. de fideicomm. art.* 40. *nu.* 140. &
5 tanta debetur sorori, quantam habuerit, seu habeat soror, cum æqualitas à patre in Dotandis filiabus sit seruanda, *Socin. iun. cons.* 55. *lib.* 1. *nu.* 6. & facit *statutum nostrum ac succeff. liber. patre, vel matre morien. ab intestato* §. *& si plures fol.* 166. dato etiam, quod
6 filia sit nupta, *Amorin. de patria potestate effectu* 16. *nu.* 25. Vltra quod filia non potuit præiudicare filijs suis in dote sibi debita, cum ipsis, & descendentibus acquiratur, *Angel. Aretin. cons.* 81. *nu.* 27. & idcircò omnis alienatio per mulierem facta consentiente viro est nulla *tex. est in l. vnica* §. *cum lex C. de rei vx. act. & in* §. 1 *instit. quibu. alien. licet, vel non, Iason. cons.* 44. *nu.* 4. *in* 3. *quæsito lib.* 1. & est *text. in l.* 1. *C. de fundo dot.* & habetur *in auth. vt immobilia ante nupt. donat. in fine glos. Bart. & Bal. in l. si prædium C. de iure dot.* dicentes, quod eadem mulier potest contrauenire, facit etiam; quia Dos est loco legitimæ, & filia non potest renunciare legitimæ ad præiudicium filiorum, quibus competit ius petendi legitimam in bonis Aui, non obstante quietatione Matris *Papo-nius lib.* 16. *tit.* 4. *Arest.* 17.

Et hæc saluo &c.

CONTROVERSIA XCVI.

In eadem Causa.

SVMMARIVM.

Filia remanet in potestate patris, licet maritetur, nu. 1.

Dictio (amplius) significat idem, quod vltra, nu. 2.

Pacta, & conuentiones de hereditate viuentis sunt nullæ, si fiant ignorante eo de cuius hereditate agitur, nu. 3.

Etiam si interueniat iuramentum, n. 4.

Statutum Bonon. in rub. de dotibus restituendis in §. *item dicimus il secondo non procedit, dum filia legitimam patrè non reliquit, nu.* 5.

Mulier non potest alienare bona dotalia, nu. 6.

Bald. in l. si cum dotem C. de falsa causa adiecta legato reprobatur, nu. 7.

Renunciatio semper restringitur ad superius expressa, nu. 8.

Actiones non comprehenduntur inter immobilia, nu. 9.

Renunciatio non attenditur, dum renuncianti non legitur id, cui renunciatur, nu. 10.

Adsit Deus, & Virgo.

Scripta pro parte D. Paulæ Vigianæ non videtur obstare.

Et replicatur Instrumentum esse nullissimum, cum non interuenerit auctoritas patris, *ex statuto* alias à me alleg. *in rubr. de contract. cum min. & filijs famelies in* §.

Item

1 *Item dicimus fol.* 113. quod comprobatur ex dispositione iuris communis, nam filia minimè liberatur à patria potestate, licet maritetur *l. si vxorem tuam*, *vbi glos.* in verbo *potestate C. de condit. insertis*, ibi, *sic ergo tempore matrimonij vxor est in patris potestate*, & ibi inferius loquens de mariti potestate, *nisi quoad debitum carnis*, *& quoad operandum l. 1. C. de bonis quæ lib. l. 1. §. fin. ff. de lib. exhiben. Gramat. decis. 54. nu. 4. Ioseph Ludouicus decis. Perus. 28. nu. 11. Monticul. in tract. de patria potestate c. 1. nu. 13.* intantum vt ex hoc *Gargiares in patroc. 41. lib. 1.* Doctrina sustineatur, & submoueatur ea, quæ dicuntur ex *d. stat. in §. & item dicimus*, quod casui nostro non possit adaptari, cum loquatur de filijs familias seorsum, cum sua familia habitantibus, & si viuat filia, dicatur de familia patris, vel mariti, & sic omninò filia est subdita, & si viuat in aliena familia, nec habent familiam sub se, & idcircò non facit ad propositum *Castr. alleg. cons. 175. nu. 3. lib. 2.* nec meretur exaduerso allegari statutum de lucris liberorum in fine, quia loquitur de masculis descendentibus, & non de fæminis, prout *statutum* statuit in *d. §. & item dicimus*, & sic retorquetur.

Nec dicatur, quod *Gargiar.* loquatur de contractu inter virum, & vxorem, quia *nu.* 10. firmat conclusionem in quocunq; contractu cum quauis persona, ibi, *& sic constat, quod ipsa erat filia familias, & in potestate patris, & non viri, quo casu subintrat dispositio statuti, vbi legitur, quod filij familias non possunt se, vel sua bona obligare &c. nisi cum consensu, & auctoritate eius, in cuius essent potestate*, subiungens tale statutum esse formale, & licet *nu.* 17. alleget in casu suo interuenisse læsionem, illud adducit ad exuberantiam iuris sui, non quod restringat, vel minuat conclusionem supra *nu.* 10. firmatam. dicens;

2 Amplius non omitto, quod verbum (amplius) idem significat, quod vltra, vel vlterius, *l. 4. §. lege Iulia ff. ad l. Iuliam peculatus l. 1. §. qui quæst. ff. de quæst. Barbos. de dictionib. dict.* 23. *nu.* 7. quare benè statutum inducens nullitatem applicatur casui nostro, & nullitatem contractus inducit, etsi diuersa alia iura pro nullitate contractus sui addiderit, prout & nos addidimus, vt in scriptura data, & inferius dicetur.

Ad secundum videtur exaduerso admitti, quod pacta, & conuentiones de hæreditate viuentis sint nullæ, si fiant ignorante eo, de cuius bonis, & hæreditate agitur, qui est ca-
3 sus noster, respectu bonorum paternorum, cum pater non interfuerit, & ignorauerit de bonis suis sic fuisse conuentum, & factam assertam donationem, receptissima n. est omnium DD. sententia, quod ea pacta, per quæ aliqui vocantur ad successionem alicuius nō valent, siue sint simplicia, siue reciproca *per tex. in alleg. l. pactum quod dotali, & in l. licet C. de pactis, & in l. stipulatio, hoc modo cōcepta ff. de verb. oblig. & in l. ex eo C. de inutil. stipul. l. hæreditas C. de pactis conuent. Bart. cons. 212. Curt. iun. cons. 15 sub n. 9.* & verum est, quod vt minus talia pacta producant naturalem obligationem, vt in *d. l. ex eo, & d. l. pactū, quod dotali, vbi omnes* vno ore, *& d. l. stipulatio, vbi Socin. iun.* affirmat *communem esse opinionem*, & nouissimè cū plurium auctoritatem approbauit *Gratian. in discept. cap. 470. nu. 4.* dicens id verissimum esse, siue conuentum sit, vt hæreditas detur
4 iure directo, siue alio modo, etiam si extet iuramentum, nedum ex eo, quod inducatur votum captandæ mortis, & restringatur libertas Testandi, & sit contra bonos mores, sed ex alijs pluribus causis per DD. ab eo allegatos expressis.

Ad tertium, vbi *ex stat. in rub. de Dotibus restituendis in §. item dicimus*, D. exaduerso scribens prætendit sustinere validum contractum prætensæ donationis, eo quod mulieri de Dote, & Augmento extantibus, vel non, liberis, testari liceat, etiam si sit in aliena
5 potestate, dummodò liberis reseruet legitimam totius dotis, & eius augmenti; respondetur, quod dispositio *in d. §.* non habent locum quotiescunq; filia familias non reliquerit legitimam portionem patri, vt in terminis cum multis rationibus, & auctoritatibus docet *Rota Bonon. in selectis decis. 53. nu. 5.*

Nec dicatur, quod legitima fuerit reseruata, cum donatio fuerit facta de medietate omnium bonorum, quia necesse erat, vt aliquid patri relinqueret iure institutionis ad hoc, vt per supplementum legitimæ agere posset, prout habetur in *d. decis.* 53. *nu.* 7. & statutum prædictum, quod fuit factum, vt faueat mulieribus *d. Rota decis.* 112. *num.* 27. non debet contrarium operari effectum, vt in terminis dicit *Anchar.* quem *Monter.* allegat ibi in *verbo testari cons.* 213. *nu.* 1.

6 Ijs accedit statutum prædictum *in* §. *prouidentes* vbi mulier in vltimis bonis pro Dote obligationis non potest contractum quemquam facere; quod multo magis habet locum in alienatione ipsarum rerum dotalium *Grat. cons.* 69. *nu.* 17. *lib.* 1. non obstante iuramento D. *Fundatius ad Decis.* 115. *Rot. Bonon.* inter dd. selectas, vbi & ipse notat tale statutum extendi ad bona dotalia eiusdem mulieris, aliud. n. est vt mulier testetur, cum Testamentum dicatur factum in vltimo vitæ extremo, & ibi trahatur *c. cum Martha* §. *si tunc igitur ext. de celebrat. Missarum. Socin. iun. cons.* 130. *num.* 15. *lib.* 2. & sic aliud est, vt possit sibi in dote præiudicare, quo casu nedum ius commune, sed & ius municipale vetuit.

7 Nec facit *Bald.* magnificatus in *l. si dotem, seu pen. C. de falsa causa adiecta leg.* quia eius opinio non probatur ex aliqua auctoritate, nam *tex.* ab eo allegatus in *l. cum non solum in* §. *filijs autem C. de bonis quæ liberis*, non decidit, ne vllo vnquam tempore possit patri vsumfructum acquiri, ibi, *in his dumtaxat casibus, in quibus vsusfructus apud parentes constitutus est, donec parentes viuunt &c.* & cum per mortem mariti posset acquiri vsusfructus patri, ergo &c. *& Nenizan. in alleg. cons.* 95. *nu* 11. est tantum relator opinionis *d. Baldi*, & eam non approbat, sed tantum dixit sic eum tenuisse, & quod *tex.* prohibeat alienationem probant *Iac. de Rauenna*, quem allegat *Alberic. in d.* §. *filijs autem*, & ibi videntur in eodem §. approbare *Odofred. nu.* 11. *Bart. & Salicet. nu.* 23. tantum, vt *Baldi*, opinio ex *tex.* à se allegato, non sit vera.

Omnisq; ex facto tollitur dubitatio, quia dotem à Marito constitutam non donauit, nec renunciauit, vt legitur ex Instrumento, dum narrat se habere dotem constitutam à Marito, & asserit ex hac causa merè impulsiua velle donare, & cedere, prout cessit iura, seu medietatem omnium iurium, & actionum realium, & personalium vigore contentorum in Instrumento dotis D. Paulæ sororis, & cuiusuis alterius Instrumenti &c. Et propter talē rationem Iudex insinuauit, nec ipsa dixit talem dotem à marito datam velle donare, sed à donatione eam exclusit, cum eam se habere Iudici expressit tantum, vt non possit dici comprehendi dicta Dos, quæ ex priuilegio requirit specialem specificationem, & renunciationem, vt post *Imol. Domin. Francum, & Natam, Castr.* & alios plures dixit *Tiraquel. in l. si vnquam in verbo susceperit liberos n.* 115. *C. de reuocan. donat.* facit etiam, quia præsens refutatio, & seu renunciatio semper restringitur, secun-

8 dum quod superius expressum est *l. legatorum, vbi Bart. ff. de leg.* 2. *l. si quis ita* §. *fin. ff. de verb. oblig. Eugen. cons.* 13. *num.* 21. *lib.* 1. & strictissimè esse intelligen. & quanto minus esse renunciatum dixit *Grat. cons.* 17. *nu* 46. *lib.* 1. & dixi in *controuersia* 31. *nu.* 17.

9 Et cum Dos esset secura, & constituta, & bona essent assignata non comprehenduntur in Instrumento, cum Donatio fiat de iuribus, & actionibus, quæ non connumerantur inter immobilia, sed tertiam speciem de per se faciunt, vt ait *Tiraquel. de retract. lignagier.* §. 1. *glos.* 7. *nu.* 9. *& num. seq.*

Ex alio etiam patet nullitas, quia cessio, & renunciatio non attenditur, si non sit lectum renuncianti id, cui renunciatur, vt de pacto gratuito dixit *Bart. in l. de his ff. de transact. nu.* 2. *vers. quarta glos.* dicens eamdem rationem vigere, prout in renunciatione, & transactione super Testamento.

Remanet, vt filij d. D. Cosmi Mariti d. D. Catherinæ consequantur fructus dotales sibi do-

debitos, & conuentos in scriptura particulari ad rationem septem pro centenario quolibet anno ex statuto nostro in rub. de Dot. restituen. §. insuper, sibiq; D. Catherinæ debentur etiam apparatus, prout habuit D. Paula ex iam dictis.

Et ex his &c.

CONTROVERSIA XCVII.

Pro Nob. DD. de Litta.

SVMMARIVM.

Dictio, sin minus, est aduersatiua, nu. 1.

Imò est conditionalis, nu. 2.

Oldradi cons. 21. declaratur, nu. 3.

Dictio (eo casu) non impedit extensionem, & repetitionem, nu. 4.

Dictio, post, importat tractum successiuum, nu. 5. & 11.

Probibitio realis facta omnibus substitutis inducit vocationem actiuam, & passiuam, nu. 6.

Si verba denotent tractum successiuum, inducitur compendiosa, nu. 7.

Qualitas masculinitatis, & legitimitatis est potissimum argumentum vocationis, nu. 8. & 15.

In claris non est recurren. ad coniecturas, nu. 9.

Dictio, &, posita inter personas, diuidit dispositionem, nu. 10.

Reciproca inducitur ex substitutione sub vnica verborum conceptione, nu. 12.

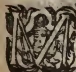
Maximè si extet verbum, omnes, n. 13.

Coniunctio realis inducit ius accrescendi, nu. 14.

Clausula in stirpes inducit perpetuum fideicommissum inter omnes vocatos, nu. 16.

Adsit Deus, & Virgo.

Liuius Litta Testator
Instituto Hærede Alexandro
Substitutis
Liuia — Paula — Beatrice obijt sine descenden.
Camillo, Iulio Franc. — Augustinus Hieron. qui absq; descenden. obijt

MOrtuo Reuerendiss. D. Alexandro Sacræ Rotæ Auditore, fuit factus locus substitutioni, de qua in Testamento D. Liuij fauore DD. Liuiæ, Paulæ, & Beatricis. Modo quæritur, an stante morte Beatricis sine descendentibus, & Hieronymi absq; descendentibus masculis, euenerit casus substitutionis in fauorem filiorum masculorum Liuiæ, & res videtur clara fauore eorumdem Liuiæ filiorum ex verbis Testatoris, ibi, decedentibus filijs, & descendentibus masculis Alexandri, eo casu substituo Paulam, Liuiam, & Beatricem sorores meas, & quamlibet earum æquis portionibus, si tempore eue-

nientis conditionis viuent, sin minus earum, & cuiuslibet earum filios masculos legitimos, & naturales per stirpes, & non per Capita, & ibi, & si aliqua ex infrascriptis sororibus decesserit sine filijs legitimis, & naturalibus, eo casu substituo ipsi tali decedēti alias sorores superuiuentes, & post eas earum filios legitimos, vt supra, per stirpes, & non per capita, & post ipsos filios dd. sororum meaū ipsis substituo eorū filios, & vt in Testamento prædicto, vbi legitur realis prohibitio omnium suorum bonorum, & deductionis falcidiæ, & trebellianicæ, & aliarum portionum, cum verbis prægnantissimis, quia voluit bona prædicta de iussu suo inuentarianda semper permanere penes institutos, & substitutos prædictos. Nam licet per mortem Alexandri euenerit casus substitutionis fauore earūdē Liuiæ Paulæ, & Beatricis, potest tamen dubitari, quin per apprehensionem, & agnitionem hæreditatis per eas expirauerit, & vocatio suorum
1 filiorum intelligatur per vulgarem tantum, addita illa dictione, sin minus, eorum filios masculos, & quæ sequuntur, eo quod talis dictio est aduersatiua, nec procedat, quando id, quod supra dispositum est, locum habuit *l. filiā scriptum, & ibi Bart. ff. de liberis, & posth. & in l. in repetendis ff. de leg. 3. propè finem Alex. cons. 99. nu. 5. lib. 7.* vbi ad litterā dicit, quod eius natura est, quod vno casu existente non habeat locum dispositio facta in alio, & non solum talem dictionem esse aduersatiuam, & conditiona-
2 lem *Bart. in l. 1. nu. 11. ff. de condit. & demonstr.* dicens talem dictionem non solum facere orationem conditionalem, sed eam in se ipsa cōtinere conditionem, quem cum alijs sequitur *Osasch. decis. 145. nu. 5.* & continere dispositionem contrariam præcedenti dixit *Alberic. in suo lexicon in verbo alioquin,* & de eadem dictione (sin minus) post plures *Decianus cons. 100. nu 2. lib. 2.* dicens aduersari præcedenti dispositioni in iure, & in facto, ex quibus videtur *Oldradi cons. 21.* habere locum non vocationis, & substitutionis filiorum masculorum, eo magis cum loquatur *Oldrad.* casu longè inferiori nostro, & ab eo videri potest, nam casus suus proponitur per alternatiuam, vel eo (aut) intan-
3 tum, vt sufficiat in vno verificari *Rebuf. in l. verbum oportere ad finem ff. de verb. signif. & in fine consilij Oldrad.* videtur admittere ad fideicommissum scriptos ex expressa voluntate Testatoris, & pro tali opinione *Oldrad.* allegatur à *Claro in §. Testamentum q. 77. vers. contrariam verò sententiam,* & in casu nostro verba Testatoris sunt clara, dum dixit, si dd. sorores meæ tempore euenientis conditionis viuent, quæ cum essent viuentes substitutio de alijs euanescit *Rot. penes Cabaler. decis. 454. n. 2. Burat. decis. 820. n. 1. Altograd. cons. 54. nu. 100.* & sic sufficere, quod de tempore illo extiterint illæ sorores, affirmat etiam *Ludou. Casan. cons. 4. nu. 171. vers. securius autem.*

His tamen non obstan. credo fideicommissum extare fauore filiorum masculorum d. Paulæ, non .n. minimè negari potest, quin Testator vocauerit etiam filios masculos sororum, ibi, & si aliqua ex eis sororibus meis decesserit sine filijs masculis legitimis, & vt supra, eo casu substituit tali decedenti alias sorores, & post eas eorum filios legitimos vt supra per stirpes, & non per capita.

Nec facit ea dictio, eo casu, nam *Fular. cons. 69. nu. 32.* dixit talia verba non impedire ex-
4 tensionem, & repetitionem oneris, quando constat de voluntate Testatoris, & quod voluerit extendere, & onus fideicommissi repetere, quod & affirmat *in tract. de fideicomm. q. 480. num. 4. & seq.* ibiq; refert plures casus, in quibus fideicommissum repetitur, quorum multi ad casum nostrum applicantur illa .n. dictio (post) importat tra-
5 ctum successiuum *Brunor. à sole in locis communibus in verbo (dictio) nu. 21. Barbos. de Diction. dict. 227. nu. 6.*

Secundò, id clarius redditur ex prohibitione alienationis, quæ sequitur ibi, & ad hunc effectū prohibui, & prohibeo omnem, & quamcunq; alienationem, sub quouis titulo dd. bonorum, & iurium meorum per me relinquendorum, absq; deductione alicuius falcidiæ

cidiæ trebellianicæ &c. quos expresse detrahi veto, & prohibeo, & cum amplissimis
verbis, vt ibi legitur, talis.n.prohibitio est facta omnibus substitutis ibi, nec volo, quod
prædicti hæredes, aut substituti, sed est realis, & in rem scripta, intantum, vt omnes
6 censeantur passiuè grauati, sicut dicuntur actiuè vocati, dum omnium prædictorum fa-
uore prohibitio alienationis facta fuit *Bal. in l. precibus nu. 49. C. de impub. & alijs substi-
tut. Ruin. cons. 152. nu. 4. lib. 2.* talis ergo prohibitio solet fideicommissum absolutum in-
ducere, & omnes in infinitum grauare *Curt. iun. cons. 114. n. 16. & cons. 145. nu. 4. & seq.
lib. 2.* vbi de communi *Gozad. cons. 102. per totum Anton. Gabr. in tit. de fideicomm. concl.
9. nu. 11. Surd. cons. 46. nu. 39.* & plures refert, & sequitur *Gratian. in disceptat. cap. 828. nu.
45.* & id Testator geminatim dixit, prout videri potest post iussionem per hæredem In-
uentarij conficiendi.

Secundò, ibi leguntur verba denotantia tractum successiuum, dum post sorores positi sunt
7 in conditione earum filij masculi, vt in puncto *Paris. cons. 11. nu. 35. lib. 3* dicens talia
verba comprehendere compendiosam *Rota Rom. decis. 495. nu. 2. vers. tertia conject. p. 4.
diuers.* & omnes dicuntur vocati; & substituti *facit tex. in l. cum ita §. in fideicom. l. peto §.
fratrem ff. de legat. 2. Alex. cons. 28. in princ. lib. 4. Dec. cons. 425. nu. 4. Natta cons. 474. nu.
26. Rimin. iun. cons. 556. num. 46. Pereg.* multos referens *in tract. de fideicomm. art. 17. nu.
36. Fusar.* alios congerens *in tract. de fideic. q. 476. nu. 56. Rota decis. 492. n. 1. p. 4. nouiss.*

Tertiò additur qualitas masculinitatis semper repetita, quod est potissimum argumentum
8 vocationis, imò & legitimitatis *Greg. XV. decis. 433. nu. 16.* quæ qualitas censetur adie-
cta etiam, si Ipsæ decedant sine filijs *Marzar. cons. 4. n. 11. & seq. Rota decis. 44. p. 1. recent.*

Sed omissis coniecturis, vocatio est expressa ibi, & post ipsas eorum filios legitimos, vt su-
pra, vnde cum simus in claris, non est opus recurrere ad coniecturas, vt in terminis scri-
9 bit *Decian. cons. 84. nu. 17. & 26. lib. 3.* nam illa dictio (&) posita inter personas, diuidit
10 dispositionem etiam fauore alterius *Gomez. var. resolut. cap. 1. nu. 26.* nec copulat æqua-
liter, sed potius designat ordinem, vt supra, quod primo loco expressum est, procedat
& illud, quod sequitur veniat in defectum *Petr. Barbos. ad l. 1. ff. sol. matr. p. 4. nu. 153.*
11 addatur illa propositio (Post) quæ ordinem importat per prius, & posterius *Paris. cons.
19. nu. 6 lib. 2. Rota decis. 167. nu. 6. p. 2. recent.*

Difficultas stat, an inter omnes filios masculos sororum extet reciproca substitutio, vel Ius
accrescendi, itaut per mortem Paulæ, sine filijs masculis, filij masculi Liuiæ debeant
admitti, verba.n.sunt Testatoris clara, ibi, quos omnes superius nominatos substituo,
12 nam sub vnica verborum conceptione sunt substituti *Bart. & alij in l. Lucius ff. de vulg.
& pup. subst. Odd. in præludijs de compendiosa p. 6. q. 1. Fusar. de reciproca subst. q. 254. nu. 1.
13 & seq.* ponderatur etiam illud verbum (omnes) vt per *Alciatum cons. 16. nu. 3. lib. 1. &
per Crauet. cons. 972. nu. 15. lib. 5.* nec minus potest dubitari, quin inter omnes sit locus
14 Iuri accrescendi, quia nedum coniunctio est realis ad omnia bona, sed & verbalis, cum
regatur ab vnico verbo, ibi, substituo, *Crauet. cons. 22. nu. 7. & 8. Rota Rom. decis. 579.
nu. 10. & seq. p. 1. diuersor.*

Et eo magis, cum semper fuerit habita ratio masculinitatis *Intrigliol. de substit. cent. 3. q.
15 8. num. 30.*

Addatur illud verbum, per stirpes, & non percapita, quo casu videtur inductum perpe-
16 tuum fideicommissum inter omnes vocatos *Bero. q. 104. nu. 9. Barz. decis. 9. nu. 11. vers.
sed quoniam.*

Et ex his saluo &c.

CONTROVERSIA XCVIII.

Pro D. Lucio Moneta.

S.V.M M A R I V M.

Vocati in casu alienationis statim secuta alienatione admittuntur, & in eos transit dominium, nu. 1.

Etiam quod vocatio constaret ex prohibitione consecutiua ad substitutionem praecedentem, num. 2.

Immò possunt propria auctoritate rem occupare, num. 3.

Peregrinus in tractatu de fideicommissis in art. 2. nu. 63. reprobatur, ex Doctoribus ab eo allegatis, nu. 4.

Ius adeundi reperitur in haereditate transmittentis, nu. 5.

Haereditas potest agnosci vsque ad triginta annos, nu. 6.

Haeres repraesentat personam defuncti, nu. 7.

Statutum Bonon. in rubrica de successione ab intestato ascendentium, & collateralium in §. item quod omnis haereditas declaratur, nu. 8. & 9.

Haeres dicitur fideicommissarius, nu. 9.

Delictum patris, filio non debet obesse, nu. 10.

Substitutio pluribus facta est intelligenda distributiuè, vt filij in portionem patris succedant, nu. 11.

Vocatis pluribus lineis, omnes debent concurrere, seruata proximitate in vnaquaque linea, nu. 12.

Et si extaret clausula salua gradus praerogatiua, nu. 13.

Clausula, ita quod, potest stare nedum restrictiuè, & declaratiuè, sed & ampliatiuè, nu. 14.

Actus gesti ex titulo praeambulo praesumuntur, nu. 15.

Verbum, volo, de per se disponit, & importat fideicommissum, nu. 16.

Verba prolata per modum rationis ampliant dispositionem de persona ad personam, nu. 17.

Clausula, omni meliori modo, declaratur, nu. 18.

Adsit Deus, & Virgo.

On territant me ea, quae nimia subtilitate more solito per eximium exaductè scribentem contra Mag. D. Lucium de Moneta opponuntur, eò quia facili responsione tolluntur; nam ijs semotis debet obtinere, siue veniat ex persona propria, siue Patris.

Si ex persona Patris, cum viuens esset tempore alienationis, vt probatur ex processu, illicò ob prohibitam alienationem ius sibi acquisitum fuit pro sua vitili portione, & Stottiae aduersariorum. Auo pariter tunc viuenti, cum in pari reperirentur gradu, & intantum istud est verum, vt Doctores voluerint ipsos potuisse incontinenti rem vendicare, eo quia secuta contrauentione dicuntur vocati ij, quo-
1
rum fauore facta est prohibitio, & statim perfecta alienatione fideicommissum purificatur,

catur, & dominium tranſit in fideicommiſſarium, ſeu fideicommiſſarios *l. à Titio ff. de*
furt. l. 1. ff. de leg. 1. Natta conſ. 675. lib. 1. qui alios allegat *Odd. de fideic. q. 12. art. 5. num.*
55. & conſ. 68. nu. 4. vbi 24. DD. allegat conſulens in caſu, in quo prohibitio ſtabat con-
3 ſecutiuè tantum ad ſubſtitutionem præcedentem, ſecundùm quod aliqui in caſu pro-
poſito dubitarunt, imò propria auctoritate fideicommiſſarius poteſt occupare rem
fideicommiſſo ſubiectam *Alex. in l. qui abſens §. 1. nu. 10. ff. de acquir. poſſeſſ. & in l. fil.*
fam. §. Diui ff. de leg. 1. Iaſ. Suar. Soc. iun. Opizzonius, Aret. & alij, quos refert nouiſſimè idem
Oddus d. q. 12. nu. 24. licet dubitet, ne ſcandala oriantur.

Nec dicatur ipſum non agnouiſſe, & ſic ex eius perſona Lucium non poſſe capere ex *Pe-*
4 *regr. in allegato art. 2. nu. 63.* vbi plures allegat, nam ibi ponit diuerſam quæſtionem ni-
mis generalem, & pro nobis loquitur *in artic. 31. nu. 3.* & Doctores ab eo ponderati *in*
d. art. 2. non ſuſtinent talem opinionem, nempè *Caſtrenſ. in l. cum filio fam. nu. 14. ff. de*
leg. 1. dicens nullo iure caueri, quin fideicommiſſarius etiam vniuerſalis non tranſmit-
tat, & ſi hæreditatem, & ſeu fideicommiſſum non agnouerit, ex hac nempè ratione,
quia ex ordine titulorum poſt legata, & fideicommiſſa, tam particularia, quam vniuer-
ſalia, tam in *ff.* quam in *C.* ponitur titulus, *quando dies leg. vel fideic. ced.* quod & cum alijs
conſiderat idem *Peregr. d. art. 31. nu. 3. & nu. 25.* & facit differentiam, an grauatus obie-
rit pendente conditione, vel poſt conditionem, & ſi non adierit, & in fortioribus ter-
minis ſuſtinet in adducta *l. cogi §. metianus in fin. ff. ad Sen. Conſul. Trebel.* dicens id tene-
re omnes Doctores, ſicut in legatis particularibus *Ruin. omnino viden. in conſ. 22. lib.*
5 *3. num. 16.* vbi ſuſtinet ius adeundi reperiri in hæreditate tranſmittentis, adeo vt
ſubſtitutus, ad quem fit tranſmiſſio, ſi non adeat hæreditatem defuncti ex propria per-
ſona, nec ſuo proprio nomine, ſed tamquam hæres tranſmittentis, & ex perſona illius,
& velut repræſentans eum, & propterea præferri alijs agnatis, ſicut præferretur Tran-
ſmittens, ſi adiuiſſet, & ibi id ſuſtinet multis rationibus, & auctoritatibus, & reſpondet
ad id, quòd à pluribus dicitur, nempè ius adeundi non eſſe in bonis noſtris *per tex. in*
l. pretia rerum ff. ad l. Falcid. eo quod id intelligatur quoad æſtimationem tantum, & di-
xit id penes ſe nullam habere contradictionem, eumque referunt, & approbant *Zanch.*
in repet. l. hæredes mei §. cũ ita ff. ad rub. quarta par. n. 114. & Menoch. conſ. 473. n. 10. & de
communi cum conciliatione opinionum fortiſſimis rationibus nouiſſimè tenet *Nicolaus*
Noalis de tranſmiſſione caſu octauo num. 131. qui cum alijs loquitur de fideicommiſſario
vniuerſali.

Secundò, facit etiam, ſi hæreditas poteſt agnoſci vſque ad 30. annos *gl. & Doct. in l. licet*
6 *C. de Iur. delib. & in l. 2. ff. de acquir. hæred. Butrig. in l. vnica C. quando non pet. part. alt. ac-*
creſcant colum. 1. Montical. de inuent. q. 230. num. 4. Theſaur. deciſ. 4. nu. 8. qui loquitur
in caſu, in quo octo, vel decem menſes deficiebant ad complendum tempus 30. anno-
rum *Maſu. in repet. d. l. vnica nu. 88. verſ. his tamen,* hæreditaſq; & fideicommiſſum æqui-
parantur, *vt not. DD. inter quos Socin. in princip. in l. 1. in §. de illo ff. ad Sen. Conſ. Treb.* er-
go, &c. eò maximè, cum d. Marcus Antonius pater obierit, eo tunc nonnullos poſt
menſes, ſic etiam videtur declaraſſe *Craſ. in tract. de ſucceſſ. in verbo tranſmiſſio in lib. 2. q.*
18. nu. 2. vbi ſucceſſiones, quod ſi primus non agnoſcat, ſecundus ex facultate primi
agnoſcere poteſt, & idem de tertio, & vlteriori ſubſtituto modo temporis decurſus
non obſit.

Idq; correſpondet diſpoſitis in iure nouiſſimo *per tex. in Auth. de increm.* à moriente præ-
7 ſtito, vbi hæres repreſentat perſonam defuncti, vt aduertit *Dec. in d. l. vnica C. quando*
non pet. partes alt. accreſcant nu. 26.

Correſpondet etiam iuri municipali *in Rub. de ſucceſſ. ab inteſt. aſcend. & collat. in §. item*
quod omnis hæreditas, vbi Monter. in verbo tranſmittatur, dixit generaliter ſtatutum fuiſ-

se hæreditatem cuicunq; delatam transmitti ad quoscunq; hæredes, & remouisse magnam inter DD. altercationem, nec obstare ignorantiam, immo prodesse, cùm non possit imputari Marco Antonio, cur non adiuerit, vt in terminis eiusdem statuti tenuit *Rota Bon. in selectis vlt. lo. & in decis.* 13. *nu.* 26. *& numeris sequ.* quæ pariter sustinet statutum loqui de quauis hæreditate delata, etiam exrraneis, & testamentarijs hæredibus, & de hæredibus hæredum in infinitum *nu.* 41. & ibi aduertit *D. Senator Gypsius in littera B. propè finem, in vers. contraria opinio, vbi plures allegat.*

Nec dicatur statutum loqui de hærede, non autem de fideicommissario, qualis erat Sfor-
9 tia, nam hæres dicitur fideicommissarius *gl. & Bal. in l. quamuis ff. de iud. & Cast. in l. fideicommissum in §. quoties ff. eod. tit. nu.* 3. & hæredes etiam pro fideicommissarijs sumi, sicut exponitur verbum Instituo, pro substituo per *gl. communiter approbatam in l. Gallus in prin. ff. de lib. & posth. tradit Curt. iun. cons.* 48. *numero* 2. *&* 3. eo maximè in casu nostro cum nulla sit facta differentia à statuentibus inter nomen hæredum filiorum, & descendentium, vt considerat *Decian. in resp.* 26. *lib.* 2. *nu.* 49.

Remoueturq; omne dubium ex illis verbis, cuicunq; & ad quoscunq; eo quia talia verba ad casus etiam impropriostrahuntur, & quasi immutant naturam eorum, quibus adiunguntur, vt ibi aduertit idem *Curt. Menoch. cons* 335. *nu.* 23 & de statuto talia verba habente post *Imol. Felin. Tiraq. Alex. & Mandos. tenet Grattan. discept.* 82. *nu.* 32. dicens talia verba includere maiora expressis, & sic includere etiam ea, quæ ex propria significatione non venirent *tenet Barbos. de dictionib. diction.* 266. *num.* 1. *ad* 5. *nec Dec. in allegato cons.* 8. *nu.* 3. dicit hæreditatis nomine non comprehendi fideicommissum, vt ex lectura videri potest, sed benè in *cons.* 438. *nu.* 52. sustinuit fideicommissarium esse loco hæredis, ex his enim tollitur, quod ex *Gozad.* & alijs approbat *Medices* in exaduerso allegato *tract. mors omnia soluit concl.* 112. vt voluntas morte extinguatur cum id de se pateat, nec in casu nostro faciat ad propositum.

Minusque obest id quod oretenus dubitauit vnus ex Excellentiss. DD. meis Iudicibus nempè regulariter rem subiectam fideicommisso non posse vendicari nisi post mortem alienantis *l.* 2. *§. sin autem C. communia de leg.* & propterea tempore mortis Herculis alienantis Marcum Antonium non vixisse, & sic Lucium ex eius persona non posse venire, nam id limitatur non procedere quotiescunque subest prohibitio expressa, *vt hic Castr. in d. l. fil. fam. in §. diui Alex.* & alij quos refert; & approbat *Loderch. cons.* 150. *nu.* 5. omninò viden. vbi contemplatur prohibitionem tacitam, & expressam.

Ex alio etiam posset D. Lucius obtinere, nam supposito, quod per non aditionem pater saltem tacitè consensisset alienationi ad notata *in l. cum pater §. libertis ff. de leg.* 2. eidem Lucio non deberet obesse, maximè cum prohibitio sit facta etiam fauore dicti D. Lu-
10 cij, & omnium substitutorum *Fulgos. in l. quoties la prima, C. de fideicom. Odd. in tract. de substitutionib. par.* 6. *num.* 19. Delictumq; patris filio vocato non posse esse nocibile, vt post *Ruinum, & alios affirmat Peregr. in tract. de fideicom. art.* 18. *num.* 29. ex hac inconuincibili ratione, quia in patris potestate esset excludere filios sibi substitutos, quod irrationabile esse concludit *per tex. in l. si ita quis §.* 1. *ff. de leg.* 2. *& in l. fideicommissum ff. de condit. & demonstr.* ei enim sufficit post patrem tunc viuentem fuisse vocatum, cum tale Ius etiam in spe à se sine facto suo non potuerit auferri, vt nominatim tenuit *Odd. de fideicommissis q.* 28. *art.* 7. *nu.* 98. dicens cum Iasone id esse quotidianum, & digito alligandum, & *art.* 8. 9. *& nu.* 102. *ad* 105. & in terminis nostris casus videtur decisus ab eod. *Pereg. in d. tract. art.* 21. *num.* 32. *&* 33.

Facit etiam, nam substitutio pluribus facta, est intelligendum distributiuè, vt filij in por-
11 tionem Patris succedant *Seraph. decis.* 408. *nu.* 5. nec dubitari potest quin inter Ludouici, & Sebastiani, & aliorum fratrum lineas esset locus Iuri accrescendi, stante maximè

mè coniunctione reali, & verbali, vt affirmant omnes interpretes *in l. re coniuncti ff. de leg. 3. Castr. in l. vnica §. vbi autem vers. item ista C. de caduc. tollen. Bal. cons. 342. nu. 1. lib. 4. Bertrand. cons. 14. nu. 2. vol. 2. Cephal. cons. 123. nu. 2. lib. 1.* quo casu esse eodem tempore vocatos omnes descendentes etiam in imparibus gradibus, stan. verbis tractum temporis importantibus affirmauit idem *Peregr. ibi art. 19. n. 21.* maximè adiecta illa copula (Et) *Bal. cons. 168. num. 4. vol. 5. Mantic. de coniect. vlt. vol. lib. 8. tit. 13. num. 3.*

Vocatis igitur pluribus lineis, omnes debent concurrere seruata proximitate in vna qua-
12 que linea, nec proximior ex vna stirpe alias stirpes excludet *Soc. Sen. cons. 69. & cons. 104. num. 4. lib. 3.* & alios adducit idem *Peregr. art. 20. num. 7.* & in simili casu quando plures sunt vocati discretiuè, & eorum descendentes in fortioribus terminis; & si
13 extaret clausula, salua gradus prorogatiua, tenuit in causa propria *Eminentiss. Cabalerius decis. 465. nu. 2.* vbi plures decisiones memorantur, nam talis clausula operatur in vna quaque linea tãtum, & non ad alias extenditur, & sic tollitur id, quod exaduerso notatur de clausula, ita quod & verbis subsequentibus ibi, *bona deueniant ad proximiores,* nam ommisso, quod non leguntur in substitutione facta dicto Marco Antonio, Lucio, & alijs descendentibus à primis vocatis, sed in separata dispositione fauore omnium de familia de Monetis, inter quos Testator voluit donec Cœlum, & Terra durabunt conseruari, itaut non possit dici consequutiuè ex *Menoch. cons. 17. vers. quintus est casus Fusar. quæst. 683. num. 12. & 19.* & inferius latius obiectis respondendo dicetur, maximè cum substitutiones sint factæ in stirpes, & non in capita, & stirps ex pluribus, diuersisque gradibus conficiatur ex *Castr. cons. 438. num. 5. lib. 2. Decian. cons. 28. nu. 27. & 32. lib. 1 & Menoch. cons. 357. num. 7. vsq. ad numerum 12.* dicitur talia verba, vt supra debere intelligi secundum proximitatem vnius cuiusque lineæ, eo magis
14 quia similis clausula, ita quod, potest stare nedum restrictiuè, & declaratiuè, sed ampliatiuè *Seraph. decis. 911. num. 7. Barbos. de diction. in dictione 156. nec Gabriel. cons. 35. nu. 26. lib. 1.* dicit id, quod asseritur, cum nec numerum allegatum habeat, prout nec *Surd. in allegato pariter cons. 315. num. 24.* loquitur de clausula, ita quod, sed de clausula, continuè, quæ est diuersa.

Nec dicantur, quod D. Sfortia ex capite fideicommissi in casu mortis bona petita in totum recuperauit, nam petitio cantat in cõtrarium processu ✠ fol. 11. verso vbi propter alienationem Sfortia asseruit euenisse casum fideicõmmissi, & vocationis, ac substitu-
15 tionis factæ de eo, & sic non obstat decisio illa Illustrissimorum DD. de Pepulis 549. *par. 1. diuers. num. 10.* vbi sustinetur actus gestos præsumi ex titulo præambulo, nam iuditio meo retorquetur contra allegantem.

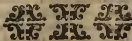
Nec faciunt exaduerso vltimo loco scripta nempe prohibitionem stare consecutiuè ad fideicommissum in casu mortis *ex Rota decis. 649. par. 1. diuers. & Giouagnon. cons. 39.* in causa Bonon. de Vetijs post quod plures decisiones registrantur, & ex *Cyriaco nouiss. in controuers. forensi 142. num. 2. seq. & controu. 144. num. 25. tom. 1.* nam sunt casus differentes, & agitur de fideicommisso, quod expirauit per additionem primorum institutorum, vt ex eis videri potest, adeout sit vanum velle in locis prædictis eorum au-
16 ctoritatem extendere ad casum nostrum in quo nedum legitur verbum, Voluit, quod de per se disponit, & importat fideicommissum *l. verbum volo C. de fidei commissis l. 2.*
17 *C. communia de legat. Odd. cons. 64. nu. 52.* sed & subsequitur; ordinauit, & mandauit, quæ verba cum sint prolata per modum rationis ampliant dispositionem de persona ad personam *Crot. in l. filius fam. §. Diui num. 127. vers. aliquando, & quanto ff. de leg. 1.* qui alios allegat *Mantic. qui Alciatum dicentem sic vidisse iudicare refert in tract. de coniect. lib. 6. tit. 14. num. 23.*

Nec

Nec dicatur à ſimili opinione fuiſſe receſſum per ſacram Rotam in illa Bonon. DD. de Lambertinis, *vt in deciſ. 300. par. 1. in recent.* eo quia in caſu ſuo poſt verbum, volo, nihil ſubſequebatur, *vt num. 20.* in caſu verò noſtro ſubſequitur, ne bona alienentur donec durabunt Cœlum, & Terra, & alia multa, vt legi poteſt, quæ verba cum ſint prolata per modum rationis, quæ eſt generalior ſupra diſpoſitis, non eſt dubium quin, & omnes alij de familia de Monetis comprehendantur ſecundum diſtinctionem *Rom. ab omnibus approbatam in conſ. 457. num. 1. vbi Mandol. in addit. plures allegat, Rot. Bonon. in ſelectis deciſ. 79. nu. 26. & ſeq. Menoch. deciſ. Florent. 40. num. 6. & ſeq. & poſt ſacram Rotam in deciſ. 698. nu. 8. par. 1. nouiſſ. tenet Roland. Cauagnol. in deciſionibus Conſult. deciſ. 57. lib. 2. nu. 10.* eo quia id, quod venit ex ratione expreſſa dicitur eſſe in diſpoſitione, & ideò fideicommiſſum comprehendit etiam alias perſonas vltra vocatas, vt ibi voluit *dictus Cauagnol.* qui plures allegat *Craſſ. in §. fideicommiſſum quæſt. 5. nu. 8.* & id approbat ipſemet *Fuſar. ex aduerſo allegatus quæſt. 583. nu. 19.* qui ſic opiniones hinc inde concordat, *& nu. 24.* nec in caſu Illuſt. DD. de Lambertinis aliquæ coniecturæ concurrebant, nec de Actoribus in teſtamento aderat verbum aliquod, nec affectio aliqua fuerat declarata, *vt num. 21.* Adeſt etiam in caſu noſtro ratio conſeruandorum bonorum in familia, itaut dicatur prohibitio realis, prout admittit ibi *Rota in d. deciſ. 300. nu. 28.* & extendatur ad quoſcumq; *Odd. de fideicommiſſis quæſt. 15. art. 9. nu. 212.* tanto magis cum agatur de perſonis comprehenſis in fideicommiſſo, quales ſunt omnes deſcendentes maſculi Ludouici, & fratrum, & poſt eamdem ſacram Rotam tenuiſſe, vt ex prohibitione inducatur nouum fideicommiſſum, quando extant ea verba; & hoc voluit, & fecit, vt perpetuo eius bona remanerent in agnatione, approbat *Beltramin. in addit. ad deciſiones Gregor. XV. 433. nu. 22. & Eminentiſſ. Cabalerius in deciſ. 481. nu. 5.* vbi ſuſtinet, per talia verba non dici prohibitionem conſecutiuam, ſed ſeparatam, & principalem.

Ex quibus ceſſare creditur etiam ea, quæ ex aduerſo deducuntur; nempe non fuiſſe petitum ex capite contrauentionis, & clauſulam omni meliori modo non operari, nam penes practicos radiculum eſt, & quia talis clauſula, addita copula (&) vt in caſu noſtro operatur etiam vltrà expreſſa *Veral. deciſ. 124. par. 1. Rec. in collect. 879. in verſ. quinto, hac,* additis alijs dictionibus, nedum & ſed, quæ denotant diuerſitatem facti, & identitatem iuris *Barboſ. in dictione, ſed quæ eſt 309. nu. 2.* vbi plures referuntur.

Tollitque etiam omnem difficultatem ſtatutum noſtrum in rubrica de vocatis in iure, & venien. vbi diſponitur, quod in omnibus cauſis procedatur ſummarie, & de plano ſine ſtrepitu, & figura inditij omnibus reiectis cauillationibus, & ſola facti veritate inſpecta, ex quibus verbis ſatis notum eſt, quod ſi Actor propoſuit vnam cauſam, & aliam diuerſam non propoſitam probauit, debet obtinere; ita in puncto *Alexand. poſt Bartr. & Io. Andr. in l. ſi ita ſtipulatus, §. Griſogonus nu. 8. ff. de verb. oblig. & in conſ. 114. nu. 6. lib. 6. Crauet. qui Soc. & Dec. allegat in conſ. 198. nu. 7. Rota Bonon. inter dictas ſelectas deciſ. 93. nu. 2. Rec. in collect. 699. verſ. 3. & poſt Surd. Martam, Guttierez, & alios ſuſtinet Barboſ. de clauſulis clauſula 101. nu. 9.*

CONTROVERSIA XCIX.
Pro Blaxio, & Nepotibus de Mengotijs.

SVMMARIVM.

Statutum Bonon. in rubrica de venditione, & alienatione bonorum fumantium declaratur, nu. 1. & 3.

Ex contractu nullo contra dispositionem legis, seu statuti non transfertur Dominium, nec possessio, nu. 2.

Qui percipit fructus ex re acquisita contra formam statuti, dicitur malæ fidei possessor, nu. 3.

Simulatio contractus venditionis resultat ex modicitate pretij, & pacto de francando, nu. 4.

Licet emptor non sit solitus fœnerari, nu. 5. & 7.

Fructus ex re vendita quinq; annorum coæquant valorem bonorum, nu. 6.

Per receptionem pecuniarum depositarum ad rescindẽdum contractum non dicitur renunciatũ appellationi, n. 8.

Quod fuit impugnatum, amplius approbari non potest, nu. 9.

Renunciatio non valet, quando agitur de præiudicio tertij, nu. 10.

Renunciatio exceptioni læsionis enormissimæ non attenditur, nu. 11.

Minusque renunciari potest respicienti bus fauorem rei, nu. 12.

Renunciatio in dubio non præsumitur, nu. 13.

Adsit Deus, & Virgo.

BLaxius, & Nepotes de Mengotijs fumantes vendiderunt D. Antonio de Bartolinis Ciui Bon. petiam terræ tornat. trium tab. 34. positam in Agro Bonon. pro pretio librar. 700. effectualiter dd. Venditorib. per Bartolinum solutar. cum infrasciptis pactis, videlicet.

Primò, quod licitum esset dd. venditorib. intra quinquennium d. petiam terræ francare, & redimere à d. Bartolino emptore pro eodem pretio lib. 700.

Secundò, quod si venditores prædicti infra d. quinquennium francassent d. petiam terræ, obligati essent illam locare d. Bartolino vsq; ad finem eiusdem quinquennij, pro annuo affictu libr. 42.

Tertiò, quod in casu francationis Mengotijs venditoribus nõ liceret d. petiam terræ alteri vendere, nisi prius requisito d. Bartolino, & eo expectato per mensem, infra quem si deliberasset illam velle emere, venditio ipsi facienda esset pro pretio per peritos æstimando, & in casu discordiæ per tertium ab eis eligendum.

Quartò, & vltimò, quod Mengotij obligati essent in casu francationis ad expen. Instrumenti, vt in process. à fol. 1. & 2.

Francatio autem facta non fuit per Mengotios infra tempus conuentum, nec etiam ex post recusante ipso Bartolino, quare in Audien. pauperum de anno 1601. coram Ill. Spinola comparuerunt, & petierunt adueniente festo S. Michaelis de Mense Septembris tunc

tunc proximè venturo cogi d. Bartolinum ad facien ipsis francationem d. petiæ iuxtà côuenta, etiam non obstante lapsu temporis, fundando eorum intentionem in nullitate d. Instrumenti, in simulationeq; & in expressa conuentione summ. actorum fol. 1. & in process. à fol. 7. & 8. prout obtentum fuit 1. Februarij 1602.

Nullitatem enim ducebant ex forma *statuti sub rub. de venu. & alienat. bonorum fumantium*, non seruata in d. Instrumento, de quo lib. 7. fol. 3. vbi tam clarè loquitur pro an-
1 nullatione d. contractus, quod non indiget alia interpretatione, nec vlterius est quærendum circa dominium, seu possessionem Bartolini, postquam ex côtractu nullo contra dispositionem legis, vel statuti non transferatur secundum *Bart. in l. non dubium nu. 25. C. de leg. & in l. 1. §. si vir ff. de acquir. poss. & Rota decis. 278. num. 7. par. 2.*
2 tanto magis, quia d. statutum côtinet in se clausulam annullatiuam, per quam Mengotijs licet proprio contractui contrauenire fauore publici, secundum allegata per apostillan. ibidem in verbo ipso Iure fol. 6.

Imò qui percipit fructus ex re acquisita contra formam statuti, dicitur malæ fidei possessor, & tenetur ad dd. fructuum restitutionem, vel ad illorum valorem, etiam ad ratio-
3 nem quantiplurimi pro rata sui crediti in veram sortem excomputan. *Surd. cons. 115. nu. 11. & seq. per tot.* Quod statutum loquitur generaliter de omnib. alien. in quib. fumantes in protest. facien. vel ijs fumantib. eorum communis, ac circumuicinis notificari omnia pacta, & conditiones, quæ, vel quas apponere intendant in dd. alienationib. ad hoc si quis de commune, aut alius fumans emere voluerit, emat cum dd. pactis, & condition. sub quib. verbis potest etiam verificari pactum de francando, cum latissimè intelligen. fit d. statutum ob fau. publicum ad euitandas fraudes, quæ oriri possent ad relata per apostill. in verbo pura, & simplex fol. 3.

Simulatio verò resultat ex modicitate pretij, & pacto de francan. secundum *Glos. & Doct.*
4 *communiter in c. conquestus ext. de vsur. & in cap. ad nostram ext. de empt. & vendit.* Et cum simulatio fit de his, quæ occultè fiunt, & fœneratores vtplurimum occulti sint, & occultè contractus vsurarios ineunt, propterea præsumptiones, & coniecturæ sufficiunt, & omnis probatio contra eos degenerat, ita *Io. de Anan. in cons. 38. nu. 2.* cum infinitis alijs relatis in puncto per *Rot. Lucen. decis. 60. fol. 83. vers. quo verò ad merita*, vbi in subseq. *vers. fol. 84.* & 85. format illam conclusionem tam à Doctorib. controuersam, quod hæc duo requisita, nempè; Modicitatis pretij, & pacti de frâcando sufficiant in iudican-
5 do contractum simulatum, absq; eo, quod appareat, quod emptor sit solitus fœnerari, & quod hæc opinio est magis vera, communisq; & tutior in practica obseruanda. Et probata fuit læsio ex parte istorum Rusticorum primo per productionem diuisionis, & æstimationis bonorum tûc inter eos communium de d. anno 1592. per publ. Agrimensorem nunc mortuum factam fol. 8. per quam apparet d. petiam terræ æstimatam esse pretij, & valoris libr. 400. pro qualibet tornat. & sic in totum fuisse pretij lib. 1494. fol. 10. Secundò per relationem periti ab ipsis electi iuramento firmatam in proces. à fol. 31. Tertiò per depositionem duorū testium peritorum cum interrogatorijs partis examinatorum, & rationem eorum scientiæ, & peritiæ referen. & inter alia attestan. banc petiam terræ vno anno, cum alio computato detractis detrahen. esse annui redditus pro parte dominicali lib. 80. Quæ probatio circumscriptis alijs demonstrat d. petiam terræ esse valoris lib. 1600. & sic læsionem enormissimam, quia tempore 20. annorum fructus coæquant valorem bonorum, & ex lib. 5. fructuum præsumitur valor lib. 100. *Glos. in auth. perpetua litera C. in verb. sulta, C. de S.S. Eccl. Rom. cons. 423. Ias. in l. si fundum, la*
6 *seconda n. 5 ff de leg. 1. & Pinel. in repet. l. 2. in tertia par. c. 4. & vlt. n. 2. C. de rescind. vend.*
Et pro simulatione in hac causa miserabilium personarum contra Bartolinum vrgent quamplures præsumptiones, & inditia.

Pri-

Primò, intentio istorum Rusticorum, quæ nunquam fuit vendendi d.petiam terræ, siquidem illam pignorandi, ex quo testes dixerunt, *Il Bartolino gli diede denari sopra*, & ipsi Mengotij post d.alienationem illam inter eos diuiserunt.

Secundò, illa duo pacta incontinenti apposita d.alienationi, quod in casu frãcationis medio tempore Mengotij non possent de ea liberè disponere, quinimò obligati essent illam d. Bartolino locare pro annuo affictu lib. 42. & constat, quod est annui redditus lib.80.pro parte dominicali detractis detrahendis; Adeoq; dignoscitur, quod Bartolinus intentionis erat cum dictis suis lib.700. in inuestitura stabilium velle lucrari ad rationem lib. 11. & sol. 10. bon. pro quolibet centenario, vel cum pecunia de contanti consequi velle duplicatum affictum.

Alterum verò, quod ijdem Mengotij in casu francationis non possent eandem petiam terræ alteri vendere, sed deberent Bartolinum requirere, & illum expectare per mensem, & cum eo contrahere iuxta æstimationem facien. per peritos, ex quo pacto infertur etiam ad aliam præsumptionem fraudis, quod ratione vicinitatis, & vt dicitur (per il ben mi stà) voluit sibi assicurari, vt non teneretur ad illud pretium, quod plus esset soluturus, iuxta constitutionem editam per olim Em.D.Card.Gaetanum tunc Legatum, sed solum ad illud pretium, quod communiter ipsa bona æstimata fuissent.

Tertiò, consideratio, quam faciunt Doct.circa illud pactum, quando merces instrumenti
7 spectat ad venditorem in casu francationis per doctrinam *Abb. ir.* & alia allegata à *Laderch. cons.* 132.vbi diffusissimè tractat materiam dd.contractuum.

Quartò, & vlt. illa vrgentissima suspicio, dum d. petia terræ secuta alienatione non fuerit exempta ab æstimo, prout idem Bartolin.obtinuit ex speciali gratia ab Ill. DD. de Regimine pro alijs suis bonis æstimo, & collectis obnoxijs, sed illam scriptam semper reliquit partitæ d.Blaxij, & permisit ab eodẽ Blaxio impositiones, & grauamina solui, non obstante, quod ipsemet quotannis perciperet fructus ad ratam de qua supra, iuxta notata per *Paris.cons.*82.*nu.* 39.*in* 3. *allegat* per eundem *Laderch.d.cons.* 131.*nu.* 5. Quod autẽ prędicta vera sint probat fides Notarij DD.Assumpt.Gubernij in proces.a. fol.41.

Et pro noua conuentione prorogandi d.pactum de francando ad aliud quinquennium, inductus fuit testis in facto proprio attestans, & plenè, ac specificè prorogationem deponens, qui negari non potest, quin probet semiplenè, & trãsferat onus probandi contrarium in aduersarium, ad allegata per *Farinac. de testib. q.*67. *nu.*50. *&* 51. & tanto magis, dum est affinis, & sanguine coniunctus in æquali gradu, tam ipsis Mengotijs, quam Bartolino ex allegatis per eundem *Farinac.q.*54.*nu.*45.*&* 46.

Quare stantibus prædictis, credens in effectu d.decretum Illustris. Spinolæ tanquam iustificatum coram quocumq; Iudice sustineri posse, maximè dum omisso rigore compensandi fructus in sortem ab eo amplexus fuerat illam æquitatem prorogandi d. pactum, vt restitutis lib. 700. Bartolinus coactus esset ipsa bona Mengotijs restituere, quæ omnia proposita fuerunt coram R.D. Vicario Eminentiss. Archiepiscopi, cui per Breue Apostolicum commissa fuerat causa appellationis pro parte Bartolini interpositæ à d.decreto Illustriss. Spinolæ, vt in procel.B fol.5.

Qui D.Vicarius fuit contrariæ sententiæ, & ipsum Bartolinum à petitis absoluit, vt in eod. processſ. fol. 104. Et ex quo dicti pauperrimi Rustici receperant mutuo lbr. 700. quas deposuerant super Montem Pietatis, prout ex partita, quæ exhibetur Excell. D. Ponenti, & molestati erant pro illarum restitutione, & illas à Monte amouerunt, & deuoluta causa in Rota coram D. Cameualio per appellationem declarauit d. Blaxium renuntiasse appellationi per receptionem dictarũ pecuniarũ, quæ non obstant de iure.

Primò, quia hoc fecerunt non animo renuntiandi d.appellationi, sed metu indignationis
8 d.eorum patroni, qui vel potuisset eos grauare pro d.summa pecuniarum, & alia, quæ

tunc

tunc ipsi debebant, & etiam de colonia expellere, & sic ad remouen. d. grauamen ex al- legatis per *Achil. Craf. decis. 247. alias 21. de appell. per tot.*

Secundò, afferta renuntiatio procedit in concernen. ipsam appellationem, & illius merita, non autem in remotis, & penitus extraneis, vt in hoc casu, in quo per d. depositum non apparet, an isti Rustici foueant bonum ius, vel non, & hæc est vna ex declamationibus ad d. regulam, quã etiam vlt. posuit *Ruginel. in suo tract. de appel. §. 9. c. 1. n. 42. fol. 294.*

Tertiò, quia facto d. deposito corã Illustris. Spinola, Bartolinus statim cõtradixit, & illud

9 impugnauit, quo casu si Mengotij re integra illud reuocarunt ex eo Bartolinus iuuare non potest cum semel fuerit reprobatum, & amplius non potest approbari *Sura. decis. 185. nu. 21. & 22.* vbi tractat materiam, quando per compromissum post sententias fit renuntiatum rei iudicatæ, & negatiuè sustinet, nisi expresse dictum fuerit.

Quartò, quia ab effectu colligitur, qualis fuerit animus istorum Rusticorum, dum reuocato d. deposito ab ipsa sententia appellarunt, causamque d. appellationis in Rota introduxerunt, & semper illam prosecuti fuere, quo casu intrant allegata per *Enerard. in sua Topica in loco ab effectu nu. 4.*

Quintò, agitur etiam de interesse nepotum d. Blaxij, qui assertæ venditionis instrumento

10 interfuerunt, & in partẽ suam Blaxio d. petium terræ assignauerunt, adeout non valeat renunciatio, quando agitur de præiuditio alterius, quam renunciantis, facit *tex. in l. fin. ff. de pact. Cranet. cons. 959. nu. 50.*

Sextò, debebat iste ignorans Rusticus certiorari de præiud. *Host. in summa de fid. §. & si quis*, refert, & sequitur *Dec. in l. si quis in conscriben. C. de transf. nu. 31.* cui in omnem euentum concedenda est restitutio in integrum, *Gloss. in l. postquam liti, & ibi Ias. & Purpur. C. de pact.*

Septimò, & vbi renunciatum esset læsioni enormi, seu remedio *l. 2. C. de rescind. vend.* re-

11 nunciatio talis læsionis enormis non teneret, nec valeret *Calder. cons. 2. in tit. de arbitr.* & alij quos refert *Cranet. cons. 635. nu. 6.*

Octauò, quia de iure diuino prohibiti sunt contractus vsurarij, & fictitij, & respicienti-

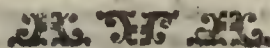
12 bus fauorem Dei renunciari non potest, multos allegat *d. Dec. in d. l. si quis in conscriben. n. 26.* & ea facilitate, qua ipse Blaxius inductus fuit ad contrahendum, ita si renunciatio esset expressa, præsumeretur ad renuntiandum *Cranet. cons. 657. nu. 6.*

Nonò, d. actui interuenire debebat præsentia partis, aut Iudicis acceptatio, quæ non leguntur *Dec. in l. postquam C. de pact. nu. 7.* & renunciatio fieri non videtur, nisi exprimatur ibi *nu. 16.* & renunciatio iuris sui in dubio non præsumitur *tex. est in l. licet §. non videtur ff. quib. caus. pign. vel supp. sol. l. vulg. cum de indebito ff. de probat. c. super hoc, & v. se-*

13 *nè de renunt.* nec per actus tacitos illa inducitur *Cranet. cons. 668. nu. 2. per doctr. Bart. in cons. 206. & Cepol. in cons. 6.*

Nec minus obstare potest exceptio assertæ rei iudicatæ, stan. alijs supradictis causis, quæ deduci, & intentari poterant, ob quas causas in actore non obstaret exceptio rei iudicatæ, quia expressa certa causa non obstat agenti ex alia exceptio rei iudicatæ *l. similiter §. si quis autem* allegata à *Bart. in l. & an eandem sub eod. tit. ff. de except. rei iud.* sed in casu nostro non adest res iudicata. Ex quibus speratur declarari in fauorem dd. de Mengotijs, & declarari benè fuisse iudicatum per Illustris. Vicelegatum Spinolam.

Saluo &c.

CON-

CONTROVERSIA C.
Pro D. Pantasilea Guidonia.

SVMMARIVM.

Bulla Pij Quinti reuocat omnes concessiones factas Co. Palatinis legitimandi naturales ad praeiuditiū vocatorum ad fideicommissum, nu. 1.

Quod Testator non expressit, nec nos exprimere debemus, nu. 2.

Facienda est omnis interpretatio, ne absurdum sequatur, nu. 3.

Vbi viget diuersa ratio, ibi viget diuersa iuris dispositio, nu. 4.

Foeminae dicuntur exclusae, si sint vocatae post masculos, & masculi extent, nu 5.

Et semel exclusae semper dicuntur exclusae, & omnes ab eis descendentes, nu. 6.

Maximè si extet Statutum foeminarum exclusiuum, nu 7.

Et substitutio sit facta per nomina appellatiua, nu 8.

Non datur regressus aduersus repudiationem, & donationem praecedente decreto Iudicis, & Iuramento, nu. 9.

Filiatio non dicitur probata si non constet de matrimonio, & quando praetensus Pater pro filio, quē non nominauerit, nu. 10.

Co. legitimanti est exprimenda qualitas personae legitimandae, nu. 11.

Et in dubio non extāte matrimonio filij praesumuntur spurij, nu. 12.

Ex malitiosa taciturnitate vitiatur legitimatio, nu. 13.

Minor decimo octauo non praesumitur posse habere veram causae cognitionem, nu. 14.

Legitimatio non praecedente praeordinatione Patris defuncti est faciē da cum citatione consanguineorum, nu. 15.

Nec potest retrotrahi ad tempus mortis Patris, nu. 16.

Vulgo quaesitus Patrem certum demonstrare non potest, nu. 17.

Verba in separata oratione non repetunt praecedentem dispositionem, nu. 18.

Non est recedendum à proprietate verborum, nu 19.

Dictio (dictis) repetit praecedentia, nu. 20.

Verba in vna substitutione non censentur repetita in alia substitutione separata, nu. 21.

Vbi non est eadem ratio nunquam datur repetitio, nec de re ad rem, nec de persona ad personam, nec de capitulo ad capitulum, nu. 22.

Nec quando agitur contra dispositionem iuris, nu. 23.

Adsit Deus, & Virgo.

ANno 1575. 27. Maij D. Galeatius de Boue in eius testamento haeredes vniuersales instituit, nominauit, & esse voluit DD. Achillem, & Furium Camillum eius

S filios

filios legitimos, & naturales, & eos inuicem substituit vulgariter pupillariter, & per fideicommissum, & vnicuiq; ex eis quandocumq; decedenti cum liberis, & seu descendentibus masculis ex legitimo matrimonio omnes eorumdem liberos semper primo loco, & illis non extantibus, vel quandocumq; in totum decedentibus illius, & illorum liberos masculos naturales tantum, siue bastardos, illegitimos, & ex quouis etiam damnato coitu procreatos, vel procreandos, secundo loco substituit, vt supra etiam per fideicommissum, & infinitum in stirpes, & non in capita, ita quod filij semper succedant loco Patris præmortui, eis attributa facultate, vt possint se legitimari facere ab habente auctoritatem toties, quoties opus fuerir.

Cuicumque verò dd. ipsius Testatoris filiorum decedenti sine liberis, & descendentibus masculis tam primi, quam secundi ordinis, de quibus supra, substituit, vt supra alium, seu alios superuiuentes ex supra nominatis eius filijs, & hæredibus, & præmortuorum tunc liberos descendentes masculos, & per masculum primo loco semper legitimos, & naturales, & secundo loco in totalem deficientiam dd. legitimorum bastardos, & illegitimos similes in stirpes, ita quod filij semper succedant loco Patris præmortui, vt supra, & eos inuicem substituit videlicet quamlibet prolem, & descendentiam dd. eius filiorum inuicem, & vicissim donec durabit, ita quod omninò descendentes cuiuslibet stipiris, & prolis dd. eius filiorum masculi legitimi, & naturales in infinitum primo loco inter se, & inuicem bastardi, & illegitimi secundo loco eodem modo perpetuò vocentur, & veniant, ac vocati, & venire intelligantur ad hæreditatem, & bona ipsius Testatoris, donec & vsque quo in seculo durabunt dictæ respectiuè descēdētiæ masculinæ ipsius D. Testatoris omni meliori modo, vt supra, & voluit eos omnes præferri feminis, voluit tamen eas dotari, & mobiliari ex bonis eius hæreditatis.

Et casu quo vmquam proles masculina cuiusuis dd. ordinum in totū deficeret, tunc d. D. Testator instituit, vocauit, & nominauit siue substituit vt supra pro medietate eius hæreditatis, & bonorum D. Iuliam vxorem D. Hyppoliti de Guidonibus eius filiam, auctoritate Apostolica legitimatam, & ea in rerū natura non existente, siue postea quandocumq; deficiente eius liberos masculos, & illis non extantibus, vel quādocumq; sine liberis decedentibus filias fœminas d. D. Iuliæ eius filiæ æqualiter inter eas, & pro alia verò medietate eorumdem bonorum D. Cōstantiam vxorem D. Bartholomæi de Dondinis alteram eius filiam in omnibus, & per omnia, vt supra, pariter dispensatam, & habilitatam similiter superuiuentem, & post eam illius liberos masculos, & eis non extantibus, vel decedentibus sine prole filias fœminas loco matris prædefunctæ in omnibus, & per omnia vt supra dē d. D. Iulia dispositum fuit liberè, & in totum absolutè. Quos quidem filios, & descendentes masculos, & fœminas respectiuè cuiusuis prolis, & stipitis dd. eius filiorum, *quandocumq; sine liberis legitimis, & naturalibus decedentes* inuicem, vt supra substituit in infinitū de prole in prolem, videlicet masculos inter se *de masculo in masculum*, & fœminas inter se *de fœmina in fœminam*, donec durabit descendentia dicti ipsius Testatoris filiarum: Vna verò ex prole, & descendentia dd. DD. Iuliæ, & Constantiæ eius filiarum in totum deficiente, idem Testator vocauit, & substituit alteram prolem, & descendentiam alterius filiæ, donec & quousque in infinitum durabit, & viuet, cum eisdemmet respectiuè substitutionibus masculorum inter se primo loco, & fœminarum inter se secundo loco in omnibus, & per omnia, vt supra dictum fuit. Et totaliter extinctis lineis dd. DD. Iuliæ, & Constantiæ, idem Testator substituit plures alios de familia de Boue.

Prohibens etiam expressè, & omninò vetans ipse D. Testator omnibus, & quibuscumq; hæredibus institutis, & substitutis tacitèque, & expressè in eius testamento descriptis, & vocatis nedum omnem, & quamcumq; cuiusuis generis, tituli, & nominis alienatio-

nem

nem, & distractionem quorumcumq; suorum bonorum, & iurium hæreditariorum; excessiuam arborum incisionem ex quacumq; de causa etiam vrgentissima, verum etiam quamcumq; detractionem trebellianicæ, & falcidiæ, ac etiam legitimæ portionis iure naturæ concessæ, ac debitæ, vel debendæ in huiusmodi hæreditate, & bonis noluit fieri posse, vel debere vllo vmquam tempore per quemcumque, etiam si Inuentaria conficerentur, & alia debita iuris solemnia seruarentur. Cum maximè vellit, & intendat omninò ipse D. Testator eius quæcumq; bona integrè semper, & continuè conseruari debere in eius agnatione, & familia, ac in alios, vt supra respectiuè nominatos omni meliori modo, vt supra, sub pœna priuationis quorumcumq; relictorum in eius testamento illi, vel illis sic contrauenientibus, auferendo, & illicò applicando venientibus, & vocatis post eum, vel eos, secundum ordinem in testamento seruatum, ac si propriè essent defuncti, & deficerēt, & omni casu, & tēpore, quo, & quibus vmquam in futurum ex quacumq; ratione, vel causa etiam necessaria, & vrgentissima, ac à iure permissa, præterquam pro dotandis mulieribus, & rediumendis captiuis à manibus hostium, aut criminaliter carceratis: Et si dicti descendentes, & alij tacitè, & expressè vocati, & substituti in eodem testamento, aut aliquis ipsorum venderet, donaret, cederet, permutaret ad longum tempus, vel vltra nouennium locaret, aut concederet, aut titulo alienationis transferret, etiam sub prætextu legitimæ portionis sibi de iure debitæ, aut trebellianicæ de iure fortè detrahendæ, siue consecutionis dotium maternarum aliquam partem bonorum suæ hæreditatis, tunc voluit bona deuolui ad loca pia, donec alienans vixerit, bonaq; sua descripsit in testamento.

Per mortem eorumdem Furij Camilli, & Achillis sine filijs masculis euenit casus fideicommissi, & vocationis dd. DD. Iuliæ, & Constantiæ substitutarum, quæ de anno 1595. 26. Augusti obtinuerunt per Perillustres DD. Helisabet, & Franciscam filias natas ex legitimo matrimonio d. D. Achillis sibi restitui bona subiecta fideicommisso d. D. Galeatij, demptis nonnullis portionibus sibi vti filiabus debitis, & quibuscumq; alijs deductionibus, & melioramentis, & vt in publico Instrumento constat.

Per mortem Iuliæ bonorum suorum portio peruenit ad Galeatium, & Franciscum vltimo loco mortuum absq; aliquibus filijs masculis, nec fœminis, relicta tantum D. Pantasilea sorore, & filia legitima, & naturali, nata ex legitimo matrimonio d. olim D. Iuliæ, & D. Hyppoliti coniugum, quæ vna cum Illust. D. Carolo Arengheria ex D. Barbara sorore agunt aduersus possessores bonorum hæreditariorum d. D. Galeatij Bouij per D. Franciscum alienatorum.

Et cum negotium esset in expeditione pro parte eorumdem possessorum ad euitandum condemnationem, & bonorum relaxationem, fuerunt adducta plura obstacula: Primò articularunt d. Franciscum reliquisse filiam fœminam, & dubitantes ex probationibus factis, ne vanitas (qualis est in effectu) detegatur: Secundo loco articularunt extare quamdam Hyppolitam prętensam filiam D. Galeatij Guidonij, vt supponitur hodie post litem cæptam legitimatam, & talibus exceptionibus intendunt se defendere.

Quæ omnia vana redduntur, ne dum ex facto, sed ex iuris dispositione, quicquid ex aduerso scribatur.

Quo ad factum, si inspicimus verba Testatoris, non sunt vocatæ in casu hoc filiæ fœminę, dato, quod tales essent probatæ, siue essent spuriæ, siue alios quosuis defectus natalium paterentur, ibi, *Quos quidem filios, & descendentes masculos, & fœminas respectiuè cuiusuis prolis, & ipsius dd. eius filiarum quandocumq; sine liberis legitimis, & naturalibus decedentes inuicem, vt supra, substituit in infinitum de prole in prolem, videlicet masculos inter se de masculo in masculum, & fœminas inter se de fœmina in fœminam, donec durabit descendentia dd. eius filiarum.* Cum ergo Galeatius, & Franciscus defecerint absq; filijs

legitimis, & naturalibus, euenit casus vocationis d. D. Pantasileæ d. Iuliæ filiæ, eo quia
1 descendentes naturales tantò magis spuriæ non sunt vocatæ à Testatore, nec faciunt deficere conditionem, *Caphal. conf. 186. nu. 71.* accedente *Bulla Pij Papæ Quarti* de anno 1562. Kal. Ianuarij, quæ ad litteram reuocat omnes concessiones factas Comitibus Palatinis legitimandi naturales ad præiudicium vocatorum ad fideicommissum, & aduertunt *Odd. conf. 16. nu. 14. Honded. conf. 64. nu. 39. lib. 1. & conf. 59. nu. 8. lib. 2. Gratian. in d. sceps. c. 673. num. 21.* dicens aduersus d. Bullam non operari amplissimam facultatem concessam Illustriss. Co. Campegijs.

Nec dicatur hic interueniſſe voluntatem Testatoris, ex consideratis per scribentem, nam est omninò aduertendum, quod Testator verè vocauit Bastardos, & alios, defectus natalium patientes, dum disposuit de Furio Camillo, & Achille eius ex legitimo matrimonio filijs, & de eorum descendentibus, sed non quando locutus est de descendentibus Iuliæ, & Constantiæ, in eis. n. contemplata est qualitas legitimitatis, ibi; *Sine filijs legitimis, & naturalibus*; & sicut Testator expressit in substitutionibus filiorum, & de-
2 scendentium Furij Camilli, & Achillis Bastardos, & vt supra, ita & in hac substitutione fecisset, si huius intentionis fuisset; sed non expressit, ergo noluit, *l. vnica, §. sin autem, C. de caducis tollen. cap. ad audientiam, de decimis Ann. conf. 22. Greg. XV. decis. 514. n. 6. vbi Oliuer. nu. 17. Curt. iun. conf. 163. n. 8. & plures citat Marzar. conf. 18. n. 12. Dec. conf. 567. & conf. 581.* dicens, quod hæc regula negatiua est attendenda, quia negatiua magis negat, quàm affirmatiua affirmet, *Peregr. de fideic. art. 25. nu. 2. vers. Contra verò decisum legitur*, eò magis, quia personæ sunt diuersæ, & in orationibus perfectis, & separatis honoratæ, vt ait idem *Peregr. art. 16. num. 90.* Et cum non conueniant verba, nec conuenit dispositio *l. 4. §. toties, ff. de damno infecto, l. seruum, §. non dixi, ff. de acquir. haredit. Rom. conf. 442. nu. 2.* & verba prædicta restringuntur per rationem, secundum suam causam, *Surd. decis. 322. nu. 29. & 30.* Et quia etiam diuersa viget ratio, nam in prima institutione, & substitutione facta de filijs Furij Camilli, & Achillis, reperiuntur exclusæ neptes ex filijs masculis ex legitimo matrimonio procreatæ, & illæ spuriæ ex nepotibus legitimatis melioris essent conditionis, quam dictæ Testatoris ex filijs masculis ex legitimo matrimonio procreatis neptes, Resultaret æquidem in hoc inhu-
3 manitas, scandalum, & inconueniens, & ideò facienda est omnis interpretatio, ne absurdum sequatur, etiam si opus sit, recedendo à propria verborum significatione *Alex. conf. 17. nu. 7. lib. 7. Ruin. conf. 42. nu. 8. & seq. lib. 2. Surd. conf. 85. num. 27. lib. 1. Fusar. de substit. quæst. 320. nu. 45.* Ita etiam *Euerard. in loco ab absurdo idem Peregr. art. 11. n. 45.* & verisimile est, quod plus testator amauerit dd. eius ex filijs neptes qualitatum, de quibus supra, quam proneptes, ex fœminis, non tantum naturales, sed & spurias, & ex vulgò conceptas; Vbi ergo viget diuersa ratio, vigere debet varia iuris dispositio, vt
4 diximus, *Cranet. conf. 3. in fine, & conf. 942. num. 11.* & in fideicommissis non fit extensio de persona ad personam, nec de casu ad casum, etiam ex verisimili mente disponentis, *Ias. conf. 220. nu. 10. lib. 2. & conf. 228. nu. 5. eod. lib. Io. Ant. Bellon. conf. 67. nu. 4.*

Secundò magis demonstrando, quod nec Hippolita, nec Francisca impediunt Pantasileam actricem, dicitur primo Galeatium obijsse ante Franciscũ, & per superextãtiam Francisci omne ius fideicõmissi fuisse in eo radicatum, ibi; *De masculo in masculum*, quo
5 casu, dato etiã, quod Galeatius habuiſſet filiam legitimam, & ex legitimo matrimonio natam, remanet exclusa à Francisco, nam fœminæ sunt vocatæ, deficientibus masculis, quo casu cum agatur de hæreditate auita, nõ potest dici filiã subintrare in locũ patris, *Afflict. in lib. 2. feud. in tit. de eo, qui sibi, & hæredib. suis, §. nec obstat ratio, vers. Nam in casu nostro, Castr. conf. 300. n. 1. & 2. lib. 2.* Dicens durante linea masculina, fœminã non esse admittendã, *Peregr. d. tract. de fideic. art. 17. nu. 40.* facit. n. illud *Euang. Matth. in initio*

Euan-

Euangelij de generatione D.N.Ieſu Chriſti,vbi ſemper maſculos deſcripſit,ibi, *Iacob autē genuit Iudam, & fratres eius*, & ibi, *Iudas genuit Fares, & Zaram, & fratres eius*, & ibi
6 *Ioſias genuit Ieconiam,& fratres eius*,cum ergo eo tunc Hyppolita fuerit excluſa,perpetuò remanet excluſa, *Bart.in l.fin.ff.ad Tertullian.Socin.conſ.92.n.1.& conſ.50.in 3.lib. Dec.conſ.309.Caſtrenſ.d.conſ.300.num.2.Peregr.de fideicom.art.27.num.17.& ſeqq.& conſ 50.nu.15.& ſeqq.lib.1.Ruin.conſ.119.nu.7.lib.2.* & non ſolum ipſa fuit excluſa,
7 ſed omnes deſcendentes ex ea, maximè in hac Ciuitate, ſtante Statuto, fœminarum
8 excluſiuo, & quia facta eſt ſubſtitutio per nomina appellatiua, vt ait *Peregr. loco quo ſupra nu.21.& ſeqq.& habetur in decisſ. 405. nu.3.& plurib.ſeqq.p.5.diuerſ.Theſaur.decſ. 62.num.5.*

Denique hic dicitur contemplata agnatio, licèt vocatæ ſint fœminæ poſt maſculos, eo quod earum vocatio non excludit, dum non extent maſculi, nec ipſe ſunt admittendæ; *Bald.conſ.40.lib.3.& poſt Angel.Gozad.& alios plures dixit Sacra Rota decſ.135.nu.13. par.1.diuerſ.Fuſar.de ſubſtit.poſt alios quæſt.311.nu.13.& nu.36.qui plures allegat,& nu.98.* demonſtrat ſemper eſſe excluſas fœminas, etiam ſi extent maſculi remotiores in gradu,*& poſt Roland.aduertit Rot.penes Caualer.decſ.583.nu.11.*

Secundò, extat repudiatio d. fideicommiſſi, & donatio facta per Hyppolitam Franciſco,
9 in tantum, vt Hyppolita aliquid non poſſit prætendere, cum ad repudiata, renunciata, & donata non detur regreſſus, maximè accedente decreto Iudicis, & iuramento, *Peregr.d.tract.de fideic.art.52.nu.11.& ſeq.Fuſar.in d.tract.quæſt.587.nu.3.& ſeqq.* Immo tranſlata eo tunc dicatur nedum poſſeſsio, ſed & dominium, accedente nempè clauſula, ad habendum,*Menoch.de præſumpt.lib.3.præſump.35.nu 38.& nouiſſimè Burat.decſ.774.nu.8.*

Tertiò, filiatio nō eſt probata, & ei repugnat præſumptio,eo quod nullibi reperitur,quod
10 Galeatius eam pro filia nominauerit, quo caſu non poteſt dici eam eſſe in quaſi poſſeſſione filiationis,*ita poſt Curt.Iun.& Ruin.affirmat Menoch.lib.6.præſumpt.64.nu.40.* dictaq; Hyppolita fingitur nata ex quadam muliere ſine cognomine,nec fuit expreſſum,
11 an eſſet nupta, an eſſet concubina; & an eſſet publica, quæ qualitas erat exprimenda in prætenſa legitimatione,*latè Grattian.in diſcept.cap.744.nu.28.* in dubioq; eam ſpuriam
12 præſumi, ſcripſerunt *gloſ. in cap. lator, qui filij ſint legit.& ibi Præpoſitus in 2. quæſt.Caſtrenſ.& Alex.in l.2.in princ.ff. de liberis, & poſth. Alciat. in tract.de præſumpt.regula 2. præſump.5.nu.8.poſt Aretin.& Io.Baptiſtam de S.Seuerino, quos allegat Thomas Ferratus in cautel.42.in fin.*

Quartò, in prætenſa legitimatione non fuit expreſſum extare ſubſtitutos, & iam litem fuiſſe cœptam, immo eo tempore cœptæ legitimationis fuiſſe concluſum in cauſa, & plu-
13 ries citatum ad ſententiam,ex qua malitioſa taciturnitate talis legitimatio vitiatur,*Dec. in cap.ſedes, nu.5.de reſcript.Seraph.decſ.870.& melius decſ.989.num.4.Marcheſan.de commiſſ.in tit.de ſignatura gratiæ parte prima, cap.ſecundo,nu.39.& ſeqq.Puteus decſ.41. lib.3.* Et idcircò non ſubſiſtere legitimationem (de agnatis) non facta mentione, poſt alios dixit *Lupus de legitimis, & nat.reſtit.Comment.3.§.4.nu.23.verſ.Quod tamen.*

Quintò, vt audio Illuſtriſs.D.Co.legitimans, ſeu diſpenſans eſt minor 18. anno, quo ca-
14 ſu non præſumitur potuiſſe habere veram cauſæ cognitionem, & propterea ignoraſſe ius, & factum, *Burat.decſ.181.num.6.* Videmus.n.minorem decimo octauo anno non poſſe iudicare,*ex text.in l.quidam conſulebant ff.de re iudic.vbi Alex.& cæteri,& in hoc faciunt notata per Monterent.ad Statut.noſtrum in Rubr.de contract. cum minor.& fil. fam. in §.adiungentes, in verbo decem, & octo annis*, minuſq; præſumitur Imperatorem tali legi derogari voluiſſe, cum id deuiet à iure communi, *Seraph.decſ.1358.nu.4.& 5.*

Sextò, nullibi probatur prætenſum Hyppolitæ Patrem præordinaſſe eam legitimari, quo

15 casu legitimatio eo defuncto sine consanguineorum citatione, fieri non potest *Peregr.*
de fideicomm. art. 23. nu. 51. vers. Contra, qui loquitur in fortioribus terminis de Princi-
pe legitimante, immo cum citatione non posse post ius alteri quæsitum per legitimatio-
nem tolli, dixerunt *Lup. ivd. tract. de legitim. & naturalib. rellec. in comment. 3. §. 5.*
nu. 16. vers. Non tamen crederem, & multis nu. seqq. Peregr. ibi nu. 74. qui plures allegat
Gratian. in discept. cap. 635. nu. 20. & seqq. nec vim habere, nec posse retrotrahi legitima-
16 tionem, post plures dixit idem *Fusar. de subst. quæst. 408. nu. 176.*
Et quæ de Hyppolita dicta sunt, eò magis procedunt in Francisca, quæ nec à Patre tem-
17 pore conceptionis coniugato pro filia habita fuit, sed exhæredata (extranea hærede
relicta) & vt creditur probatum est ex testibus examinatis vulgò, & ipsa concepta,
in tantum, vt certum patrem demonstrare minimè possit, *§. vulgò quæsitos, instit. de le-*
git. agnat. success. Peregr. d. art. 23. nu. 37.
Nec est verum, vt asseritur ex aduerso ipsas mulieres habere præordinatam voluntatem
testatoris, & sic legitimationem retrotrahi ad tempus delatæ successionis, etiam in præ-
iudicium tertij.
Quia id negatur in facto, verum tamen est, quod testator primo hæredes instituit Furium
Camillum, & Achillem filios, & quemlibet eorum, & substituit eorum filios, & de-
scendentes masculos, & illis non extantibus, vel quandocunque in totum decedentibus,
substituit illorum liberos masculos, naturales, tantum, siue bastardos illegitimos, &
ex quouis etiam damnato coitu procreatos, vel procreandos secundo loco, vt supra,
substituit etiam per fideicommissum, & in infinitum, in stirpes, & non in capita; Ita
quod filij semper succedant loco patris præmortui, adiciendo hæc verba, *Concessa et-*
iam insuper, & attributa per ipsum D. Testatorem quibuscumque tam dictis, quàm alijs qui-
buscumque, tantesq; etiam stirps ipsius D. Testatoris filijs, nepotibus, & descendentibus bastardis,
illegitimis, & incapacibus ista libera, & ad plenum facultate, & toties, quoties opus est, et
sibi consumendum, vel duci... visum fuerit dispensandi, legitimandi, & habilitari faciendo, ca-
pacesq; effici ad huiusmodi, & alias quascumq; successiones, officia, dignitates, & alia quæ nis
arbitrio, per quoscumq; superiores, & alios ex ... lege potestatem habentes, in omnibus,
& per omnia, secundum quod, & prout ... ad ... illegitimorum placebit, ad formam
18 *res valida*; Sed verba primò sunt in oratione separata, & de per se omnibò perfecta, quo
casu non inducunt vocationem, & substitutionem fœminarum, de quibus agitur, *Rom.*
cons. 505. nu. 2. Tusch. in litter. V. concl. 155. nu. 5. & seq. & continent tantum potesta-
tem, vt filij & descendentes dd. filiorum masculorum vtriusque sexus legitimentur,
19 quæ verba cum sint clara, non est ab eorum proprietate recedendum, *l. non aliter ff. de*
leg. 3. l. ille, aut ille, §. cum in verbis, eod. tit.
Secundò, si diceretur quod vocationem dicta verba importarent, filiæ fœminæ D. Achillis
natæ de legitimo matrimonio fuissent admissæ, & verisimiliter Testatori ipsæ magis
erant dilectæ, quàm prætensæ pronepotes ex filiabus naturales, spuriæ, & adulterinæ,
quod dicendum non est, vt supra.
Tertiò, id demonstrant verba sequentia repetitiua prolis dd. filiorum primo loco institu-
20 torum, *ad Peregr. in tract. de fideicom. artic. 26. nu. 25. & 33. 44. 45. & nu. 59.* & de di-
ctione (dictis) vt restringat ad primo loco vocatos tantùm, & conditionem, *Menoch. post*
Dec. Paris. & alios in lib. 4. præsumpt. 178. n. 20. & seq. & nullis. Fusar. quæst. 449. nu. 12.
Quartò, ex post melius Testator demonstrauit, dum separatim dixit, & casu quo vnquam
dd. proles masculinæ, cuiusuis dd. ordinum in totum deficerent; tunc ipsius D. Testa-
tor instituit, vocauit, & nominauit, siue substituit, vt supra, pro medietate eius hæredi-
tatis D. Iuliam vxorem D. Hyppoliti de Guidonibus, &c. quod ergo separauit, & se-
21 iunxit testator, non debet D. ex aduerso scribens habere pro vnito, & verba, quibus

vsus

vsus fuit in institutione, & vocatione descendentium ex masculis, non censentur repetita in substitutione de alijs in separata oratione nominatis; *l. ab omnibus, §. cum quidam, ff. de legat. primo, l. sub conditione, ff. de hered. instit. Fusar. in quaest. 450. num. 3. q.ᵃ, plures allegat.*

Quintò, non poterit dici de repetitione, quia Testator adiecit qualitatem in conditione de filijs legitimis, & naturalibus d. Iuliæ, *Peregr. d. art. 16. nu. 34.* quæ qualitas vniformiter non concurrit in dd. spurijs, & naturalibus, *Peregr. ibi num. 35. & 36.* cum ergo constet de voluntate Testatoris, non est in hoc disputandum, *Oldrad. cons. 132. Socin. iun. cons. 142. nu. 24. lib. 3.*

Sextò, vbi non est eadē ratio, vnquam datur repetitio qualitatis, nec de re ad rem, nec de
32 persona ad personam, nec de capitulo ad capitulum; *l. 1. C. de lib. preteritis*, vt etiam pulchrè aduertit idem *Peregr. ibi nu. 38. Old. cons. 95. nu. 58. & post alios Fusar. de substit. quaest. 450. nu. 8.* maximè in hoc casu, quia facta repetitione, sequeretur absurdum, nam neptes natæ ex legitimo matrimonio postponerentur pro nepotibus spurijs ex fœminis, vt superius dictum fuit, *l. si idem cum eodem §. fin. ff. de iurisd. omnium iudic. vbi gloss. Bart. & cæteri.*

Septimò, cessat repetitio quotiescunq; agitur contra dispositionem iuris, *idem Fusar. de*
33 *substit. quaest. 403. nu. 36.* cum ergo Testator non fecerit repetitionem de Bastardis, & Spurijs descendentibus à Iulia, non est à D. exaduerso Scribente solummodò, nam expressisset Testator, si de Bastardis descēdētibus à Iulia intelligere voluisset, vt diximus, & affirmat *Fusar. dicta quaest. 103. nu. 7. Socin. in l. fin. num. 3. ff. de rebus dubijs, Peregrin. dicto artic. 16. nu. 46* Non nè ergo apertè videmus, quod in prima institutione, & vocatione descendentium ex masculis, Testator vocauit primo loco natos ex legitimo matrimonio, & secūdo loco Bastardos, & in vocatione, & substitutione Iuliæ, & Constantiæ, vocauit primo loco masculos, secundo loco fœminas, non adiecta qualitate, vt possent naturales, & bastardæ legitimari, prout fecit de descendentibus masculis filiorum.

Quare non credo, vt possit cauillari, vt prætensæ pronneptes Spuriæ sint vocatæ, & exclusa Pantasilea, ex legitimo matrimonio nata ex dicta Iulia expressè à Testatore vt supra vocata.

Et hæc saluo, &c.

Prædicta omnia doctissimè, & elegantissimè conclusum esse secundum verissimam Iuris dispositionem assero Ego Vrsinus Vrsius I. V. D. Coll. ac Iuris Pontificij Collegij Prior.

Consultationem Perillust. & Excellentiss. Domini mei Dulphi rationibus, & authoritatibus egregiè comprobatam iuris esse arbitror, quæ de simplici subscriptione requisitus, hic me libenter subscripsi Ego Franciscus Barbadorius I. V. D. & in Patrio Bonon. Archigymnasio matut. horis pub. ordinarius Interpres.

Prædictas rationes, & authoritates vt supra per Excellentiss. D. Consultorem allegatas comprobo, & in fidem prædictorum propria manu subscribo, & proprio sigillo confirmo Ego Io. Baptista Gallus I. V. D.

Prudentissimè digessit omnia, quæ huic materiæ deseruire possunt Perillust. & Excellentiss. D. Florianus Dulphus I. V. D. Colleg. qua de causa illis omnibus applaudere sum coactus propriæ manus subscriptione, & sigilli appensione.

Ego Franciscus Monarius I. V. D. & in Patrio Archigymnasio ordinarius Interpres.

Mul-

Multa ad propositum scripsi in hac materia legitimationis in meo Cons. 52. num. 1. cum seqq. & in Cons. 97. nu. 37. lib. 1. ideò circa hunc articulum me subscribo, & me remitto ad iam per me scripta.

Ego Io. Baptista Gargiareus I.C. Bononiensis, & publicus Legum Interpres.

Libenter de sola subscriptione requisitus consentio cum traditis ab Excellentiss. D. meo Floriano de Dulphis I.V.D. Collegiato, & approbo per ipsum doctissimè scripta Ego Octauius Amorinus I.V.D. Colleg. Primarius Iuris Ciuilis de mane Interpres, Sanctiss. Inquisitionis Consultor, ac Illustriss. Cameræ Bonon. Aduocatus.

Consultationibus Excellentiss. Collegæ Floriani Dulphi, veluti iuri, & æquitati consonis libentissimè adhæreo, & subscribo Ego Sebastianus Allè I.V.D. Colleg. in ordinaria pomeridiana sede Cæsareæ facultatis Interpres, Sanctiss. Inquisitionis Consultor, & Illustriss. Cameræ Bononiæ Aduocatus.

Quæ supra non minus doctæ, quam luculenter deducta fuerunt iuri consona existimo, & ideò de simplici subscriptione requisitus approbo.

Ego Angelus Belmisserius I.V.D. &c.

In eamdem concurro cum Excellentiss. DD. Consulente, & subscribentibus sententiam ego quoq; de subscriptione requisitus, Hieronymus Augustonus I. V. D. &c.

De sola subscriptione requisitus, Consultationem præsentem, rationibus, & auctoritatibus Excellentiss. D. mei Floriani Dulphi ingeniosè comprobatam, iuris esse arbitror; quare me libenter hic subscripsi Ego Camillus Branchettus I. V. D. Colleg. & in Patrio Bonon. Archigymnasio Pontificię facultatis de mane ordinarius Professor, & sigillo meo proprio signaui.

Stantibus suppositis in facto, & allegatis in Iure, non discedo à scriptis supra per D. meum Consultorem Ego Franciscus Pedrinus Ventura I.C. Bononiensis.

Ipse quoque Iurisconsultorum minimus huius Patriæ de mea subscriptione, post tot aliorum obtentas approbationes requisitus, non possum non admirari ingenium, & doctrinam Excellentiss. D. mei Collegæ in præsenti eius responso apparentem, cui libentissimè cum cæteris assentio, atq; ita manu propria affirmo, sigilloq; meo comprobatum esse volo

Ita est Dominicus Odofredus.

Dominus illuminatio mea.

CVm ex consuetudine Ciuitatis Bonon. naturales, maximè legitimati, ferant arma, & insignia familiæ, dicitur testator, in casu de quo agitur, voluisse in defectu legitimorum, naturalibus, maximè legitimatis, mediantibus, agnationem conseruare; vbi n. adest consuetudo, huiusmodi naturales dicuntur de Domo, & ad fideicommissum vocantur, *Fusar. q. 361. nu. 16.* vbi alios copiosè allegat; Testator igitur, admittendo naturales, illisq; dando facultatem se legitimare faciendi, augebat numerum illorum, qui agnationem conseruarent, quod non contingeret, si data esset facultas legitimare se faciendi fœminis, cum illæ, etiam legitimæ, agnationem non conseruent, imò in illis finiatur agnatio, *l. pronuntiatio, §. vlt. ff. de verb. oblig. d. Fusar. q. 346. num. 6.*

At-

Attenta igitur hac rationis diuersitate, non esse vocatam filiam Testatoris legitimatã, in illa parte, qua naturales, cum facultate se legitimare faciendi, vocantur, vna cum adm.Illust.atq; Excellentiss.D.meo Floriano Dulpho, iuris esse arbitror, attentis maximè rationibus, & auctoritatibus per eum deductis, quare de simplici subscriptione requisitus, hic me subscripsi, & solitum meum Sigillum apposui. Saluo &c.

Ego Cornelius Canalis I.V.D.in Patrio Bonon. Archigymnasio horis pomeridianis Iuris Cæs.ord.Professor, & Aduoc.

Doctissimè excogitatis pro exclusione filiæ naturalis Galeatij, & filiæ spuriæ Francisci, & luculenter firmatis per Excellentiss.D.meum Florianum Dulphum, necnon à tot alijs sapientiss. Viris exinde comprobatis, pro simplici subscriptione requisitus me subscribo; Eaq; præsertim moneor ratione; quod vocatã Iulia filiã Testatoris in casu deficientiæ descendentium eiusdem per lineam masculinam, inuicemq; substitutis descendentibus ipsius Iuliæ; ita tamen vt fideicommissum transeat primò de masculo in masculum, & deinde de fœmina in fœminam ea sub conditione; si sine liberis legitimis, & naturalibus decesserint; Defuncto Galeatio adhuc superstite Francisco illius fratre, in hunc vti masculum delata vtiq; fuit successio, non autem in filiam naturalem Galeatij; Et de Francisco vltimo ex masculis in fœminas descendentes à Iulia, quia decedente Francisco cum filia spuria tantum purificata est conditio, sub qua filiæ fœminæ Iuliæ masculis ab eadem descendentibus erant substitutæ; Nec sine repugnantia applicari potest facultas legitimandi in præcedentibus substitutionibus à Testatore prærordinata, dum in casu huius diuersæ substitutionis de solis legitimis, & naturalibus expressè disposuerit, & licet de descendentibus à Testatore vtriusq; sexus ibi loquatur, restringenda tamen est huiusmodi concessio ad solas fœminas descendentes per lineam masculinam, non autem protrahenda ad fœminas, à fœmina Iulia videlicet prouenientes, nedum vt euitetur contradictio, verum etiam ne ab vna substitutione ad aliam, & de casu ad casum, maximè inter diuersas personas, & in oratione prorsus separata admittatur repetitio cõtra probata per d.Excellentiss. D. Dulphum, & firmata per Sacram Rotam in Bonon. fideicommissi de Glauarinis sub die 5. Iunij 1637.coram Reuerendiss.D.Royas; Et hæc dicta sint, vt Veritati, & Amico eo magis inseruiam, non autem vt superius perspicacissimè deductis aliquid addam.

Ego Azo Areostus in Rom. Curia Aduoc.

CONTROVERSIA CI.

Pro D. Io. Bernardino de Gongolis.

SVMMARIVM.

Executio fieri non potest, dum tertius se opponit, & eius iura per Iudicem sunt examinãda, n.1. & 3.

Dum in processu non fuit citatus, nu. 2.

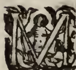
Nuncio non creditur, quod quis esset in possessione, nu.4.

Nec facit, quod mandatum executiuum sit relaxatum à Rota Romana, dum tertius se opponens non est nec citatus, nec nominatus, nu. 5.

Possessio secundum aliquos probatur per Iuramentum, nu. 6.

Iudex, qui potest iudicare sola facti veritate inspecta, potest iudicare, prout Iudex iudicaturus esset, nu. 7.

Adsit Deus, & Virgo.

Millesimo sexcentesimo septimo 23. Martij Illust. D. Alexander Desiderius vendidit Illust. D. Helisabeth de Gongolis, seu de Cattarijs vnam apothecam ad vsum Barbitonsoris, sitam Bonon. in Cap. S. Mariæ de Baroncella pro pretio lib. mille, & quadringentarum cum promissione ad generalem, & perpetuam defensionem d. apothecæ insolidum facta per Illust. D. Io. Ant. de S. Georgio, & Illustrem D. Lucretiam pariter de S. Georgio eius sororem, & matrem d. D. Alexandri, & quam apothecam ex post ead. D. Helisabeth concessit, & locauit eidem D. Alexandro pro annuo affictu L. 84. cum pacto francadi pro eodem pretio infra triennium, ipseque D. Alexander soluit eidem D. Helisabeth affictus per plures annos dictusque D. Alexander ex post suscepit habitum RR. Fratrum Capuccinorum, & in eo emisit professionē condito prius testamento, & in eo hæredem scripsit Illustr. D. Marc. Antonium Desiderium.

1616. 20. Decembris ijdem DD. Marcus Ant. & Lucretia recognouerunt prædicta esse vera, & d. venditionem, & fideiussionem ad generalem defensionem confirmarunt in fauorem d. D. Helisabeth stipulantis citra nouationem præiudicium, & derogationem primæuorum iurium, & nedum D. Marc. Antonius obligauit bona hæreditaria, sed voluit teneri de proprio ad eandem perpetuam defensionem.

Successiueq; eadem D. Helisabeth de nouo locationem prædictam tacitè multoties renouatam confirmauit, & de nouo concessit in affictum eidem D. Marc. Ant. hæredi prædicto pro se, & suis successoribus quibuscunq; stipulanti, & acceptanti ad pensionem cum facultate sublocandi ipsis, tamen principali, & fideiussoribus, ac alijs obligatis, vt supra, & infra remanentibus pro tempore annorum septem inchoandorum die nona Martij pro eadem annua pensione librar. 84. cum eodem pacto francandi infra septennium durante locatione, & qualibet eius prorogatione, vel renouatione, & interim quandocunque, præcedente tamen notificatione per trimestre, ante vt in Instrumento in actis producto.

1617. obijt d. D. Helisabeth condito prius testamento hærede relicto Illustr. D. Hermete Gongolo cum substitutione filiorum, & aliorum plurium, vt in testamento in actis producto, & eidem D. Hermeti d. D. Marcus Antonius vsque ad mortem soluit pensiones, vt ex receptionibus penes D. Stephanum Desiderium contra quem fuere commissa præcepta, vt exhibeat, & quæ exhibere recusat, licet vti hæres Marc. Ant. teneatur ex vulg. cum Io. Bernardino intersit.

1630. 4. Martij d. Illust. & Excell. D. Stephanus in vim mandati obtenti à Rota Romana contra D. M. Ant. & Nobiles de Sancto Georgio obtinuit imitti in tenuram medietatis eiusdem apothecæ, & quidam Ludouicus Mediauacca Barbitonsor habita notificatione de eadem tenuta dixit esse conductam per D. Io. Baptistam Fortum Barbitonsorem in vim locationis sibi factæ à D. Mar. Ant. Desiderio, & recognouit in Dominum Procuratorem d. D. Stephani, & eidem promisit respondere de medietate pensionis.

15. Iunij obijt d. D. Hermes relicto Io. Bernardino Infante eius vnico filio hærede ab intestato.

Vltima Octobr. obijt d. D. Marc. Ant. per cuius mortem d. D. Stephanus comparuit coram Perillust. & Excell. D. meo, & exposuit in vim mādati à Sacra Rot. fuisse mediāte procuratore immissum in possessionem nonnullorū bonorū subiectorū fideicommisso D. Hieronymi antiqui de Desiderijs respectu aliquorum insolidum cum d. D. Marc. Ant.

eius

eius fratre tunc viuente, hodieq; per mortem d. D. Marc. Antonij fuisse purificatum fideicommissum in illius personam, narrauitq; d.D.Marc.Ant.condidisse testamẽtum, dictumq; comparentem hæredem instituisse, dixitq; se fuisse creditorem illius hæreditatis in summa librarum octuaginta millium, & vltra ex causa diuisionis, & pluribus alijs de causis, & stante hypotheca, & precario, quod ex nunc reuocauit declarando se velle vti remedijs possessorijs sibi de iure competentibus petijt, & obtinuit causa non cognita tenutam alterius dimidię dd. bonorum, tam vigore testamenti d. olim D. M. Ant. quam vigore fideicõmissi dicti q.D.Hieronymi antiqui non solum copulatiuè, sed & quatenus opus sit disiunctiuè, & prout sibi vtilius erit protestando velle conficere Inuentarium bonorum eiusdem D.Mar.Antonij.

Quæ cum ad notitiam deuenerint d.Io.Bernardini petijt tolli, & prætensam tenutam reuocari respectu apothecæ ad se spectantis, & quam eadem D. Helisabeth vt supra cum potestate sublocandi locauit eidem olim D.Mar.Antonio, cum dictus Io.Bernardinus sit D. & Possessor, prout fieri debet non obstantibus clamoribus, & cauillationibus adductis, nam si inspiciamus ius municipale clarum est executionem fieri non posse si tertius compareat, & contradicat, sed eiusdem tertij iura debent summariè examinari, & qui iura meliora habet, debet præferri, vt in *stat. sub rubr. de præcept. execu. conf. fisis, & conuic. §. eo autem casu.*

1

Et idem est si inspiciamus ius commune *tex. est in l. à diuo pio in §. si super reb. ff. de re iudicata, & ibi gl. & omnes Doct.* dicentes sufficere summariam cognitionem.

Odofred. nu. 13. dicens quod Iudex debet summatim cognoscere, an res captæ essent de bonis condemnati, & si reperiat non esse d. condemnari debet eas dimittere possessori, & dicit quod talis cognitio per Iudicem debet fieri sine libello.

Alberic. post medium Angel. nu. 2. Castr. nu. 8. dicens sufficere summariam probationem per
2 tertium, & pro concordia dicit singulare, & quotidianum esse, quod si tertius possessor fuit citatus in processu, & in sententia sibi præiudicauit, secus si nõ fuit citatus, vt hic, & concludit, quod processus, & sententia non præiudicat tertio, vt possessionem perdat.

Cuman. nu. 3. in vers. item videtis dicens possessionem esse sufficientem impedire licet Victor alleget condemnatum Dominum.

Imola nu. 15. vers. & ex ista dicens, quod si executio sit facta, tertius possidens potest obtinere reuocationem contrario imperio.

Alex. nu. 8. & 9. dicens infrascripta verba; non debet aliquo modo fieri executio contra
3 possessorem nisi citetur, & audiatur, ergo si dicat possessionem ad se pertinere debet cum eo discuti, an ad eum pertineat, vel non, dicens omnes communiter tenere, & *nu.* 14. dicit, quod si facta est executio debet retractari.

Ias. nu. 9. dicens, & ipse, quod quis non debet priuari sua possessione, nisi citetur & audiatur, & melius *nu. 10. ad fin.* quod etiamsi debitor alienasset, & dolo desijsset possidere: ante litem motam, quod nihilominus contra possessorem debet agi via ordinaria, & idem affirmat *Castr. nu. 8. ad fin.*

Ruin. nu. 3. dicens Iudicem, qui relaxauit mandatum, non habuisse animum priuandi tertium sua possessione.

Ita etiam affirmant omnes *DD.* inter quos *Bald. in l. ob maritorũ nu. 2. C. ne vxor pro marito.*

Et hæc est etiam practica, quam seruat Alma Roma (vbi aduct satius deguit per multos annos) vt refert *Lucas Paetus in praxi lib. 8. in tit. de execut. rei iudic. nu.* 10. dicens, quod id naturalis ratio suadet, *& sacra Rot. Scraph. decis.* 1152. *num.* 2. *habetur in decis. 237. par. 2. in recent. nu. 2. Marant. par. 6. de cit. 1. membro nu. 4.*

Nec minus operatur, quod nuncius, vt dicitur retulerit bona fuisse Mar. Antonij, nedum quia ex instrumentis publicis de contrario constat, & eum fuisse conductorem cum

po-

potestate sublocandi, vt sup. quo casu non potest refricari in dubium dominium, & possessionem d.Gongoli *l.si quis conductionis, & ibi DD.C. de locat.* secundò dum con-
4 controuertitur sibi nuncio non creditur, vt post *Bart. affirmat Tusch.in.ver. tertius conclus.85.in fine.*

Pariter non facit, quod de mense Martij fuerit capta tenuta, quia Gongolus, & eius pater ignorauit, nec sibi potest inferri præiudiciū, vt affirmāt omnes *DD.in d.§.si super rebus.* Secundò non fuit maturata aliqua rata pensionis Gongoli debita, nisi de mense Augusti, & hodie de ea controuertitur, minusq; d.D.Stephanus aliquid exegit. Tertiò obijt ante dictum tempus D.Hermes, & filius est Infans, cui non potuit præiudicari. Quartò d.Ludouicus Mediauacha, qui recognouerat nō est inquilinus, sed Io.Bapt.Fortus.

Nec facit acclamatio D. Stephani, quod hoc mandatum sit relaxatum à sacra Rota Ro-
5 mana, & quod ibi sit cognoscendum, quia hæc est vanitas ex pluribus, eo quia, talis cognitio spectat ad Iudicem exequutorem, vt referunt *glo.& omnes Doct.prædicti*, & benè facit distinctio *Cast.in d.§.si super rebus*, dicens, quod executor sententiæ reiudicatæ in causa executionis sibi assumit partes Iudicis in his, quæ non opponuntur contra sententiā, sed super bonis in quibus est facienda executio, secus si contra sententiam, & nemo vnquam de hoc dubitauit.

Hæc enim dixit in hoc articulo, quæ etsi sint clarissima, & notissima lipis, & tonsoribus hodie tamen à quibusdam procuratoribus ponuntur in controuersiam obliti iuramento à se suscepto, & quod *omnes morimur, & quasi aqua dilabimur* maximè hisce temporibus epidemialibus, & quod Deus dixit *Viduæ, & pupillo non nocebitis, si læseritis eas vociferabuntur ad me, & ego audiam clamorem eorum, & indignabitur furor meus, percutiamque vos gladio, & erunt vxores vestræ viduæ, & filij vestri pupilli. Exod.cap.* 22. Audent velle impedire probationes, etiam super filiatione, quæ cum agatur in causa summaria satis probata dicitur ex fide Baptismatis, & teste examinato, licet prætendatur
6 nulliter, nedum ex natura causæ cum multi ex suprad.Doctorib. voluerint sufficere iuramentum ad docendum de possessione, sed quia agitur causa pupilli *ex statuto nostro de arbitrio D.potestatis in causis pupillorum, & viduarum §. in quibus causis*, vbi dicitur
7 quod nedum summariè simpliciter, & de facto Iudex debet procedere, sed de plano, & sine strepitu, & figura iuditij, sola veritate inspecta leuato velo, & prout sibi equum, & iustum videbitur nulla iuris, & statutorum seruata solemnitate, quo casu potest iudicare, prout Deus iudicaturus esset *Bal.in l.pen.C.de iure delib.Grammat.decis.19.Roland.cons.7.nu.31.& seq.lib.3.*

Non enim erit prohibitum d.D.Stephano agere via ordinaria, prout debet; & affirmant *omnes in d.§.si super rebus.* Eo quia interim Infans aget contra obligatos, & forsan excludet d.D.Desiderium, qui egit cum fratre, qui eum reliquit hæredem, & cuius parum intererat, & maximè quia identitas ex decisionibus impressis fundatur pro maiori parte in responsione ad positiones facta per d.D.Marc.Antonium.

Et hæc saluo, &c.

CONTROVERSIA CII.

Pro Nobili D. Eq. Aloysio Romantio.

SVMMARIVM.

E*Mphyteusis sequitur filium, Monasterium ingredientem, nu.1.*

Sed non procedit, quando voluntas testatoris repugnat, nu.2.

Eo

Eo magis si non fuit factum inuetarium bonorum hæreditariorum fideicommittentis, nu. 3. & 29.

Et quando substitutus est vnus de comprehensis in inuestitura, nu. 4. & num. 10. & nu. 19.

Plures emphyteotæ possunt inter se diuidere, relinquere, vendere, alienare, & obligare bona emphyteotica, etiam Ecclesia irrequisita, nu. 5.

Textus in l. statuis in §. Cornelio felici ff. de iure fisci declaratur, n. 6. & n. 23.

Si testator prohibuit alienationem, incontinenti admittitur substitutus, si grauatus ingrediatur Monasterium, nu. 7. & nu. 15.

Monasterium non habetur loco filij, nu. 8. & nu. 14.

Bona Emphyteotica veniunt sub fideicommisso, nu. 9.

Maximè si sit factum à primo acquirente, nu. 11.

Renunciatio iuri de futuro valet, quando extant verba illa (habere possit) nu. 12.

Maximè si extet iuramentum, nu. 13.

In conditionibus principaliter inspicitur voluntas testatoris, nu. 16.

Quilibet in re sua est moderator, & arbiter, nu. 17.

Filius ingressus Monasterium, non amplius habetur pro filio, nisi fictè, nu. 18.

Aliud esse talem haberi, vel pro tali nu. 20.

Monachus minuitur saltem minima capitis diminutione mutando familiam, nu. 21.

Cephal. cons. 526. lib. 4. declaratur, nu. 22.

Monachus etiam quod profiteatur in religione capaci, censetur mortuus mundo, nu. 24.

Monachus non debet consequi à Monasterio, nisi ea, quæ ad vitæ sustentationem sunt necessaria, nu. 25.

Monachus non potest aliquid proprium habere, vt disponere possit, sed tantum pro vtilitate Monasterij, & vt se ipsum alat, nu. 26.

Decisio in causa de Blanchettis de anno 1632. coram Illustriss. Verospio declaratur, nu. 27.

Testamentum, vbi testator voluit vsufructum deberi Monacho, & seu Moniali ad proprium commodum, & nullatenus Monasterij, est nullum, nu. 28.

Petens quod sibi debetur, non potest incidere in pœnam, nu. 30.

Clausula sublata, & alia; quod de obreptione, & subreptione non possit dici, claudunt os parti, & ligant manus Iudici, ne possit procedere, nu. 31.

Trebellianica censetur prohibita ex prohibitione alienationis, nu. 32.

Adsit Deus, & Virgo.

IN causa Perillust. Eq. D. Aloysij Romantij, Excell. D. ex aduersò scribens prætendit, primò eum exclusum ab emphyteusi, viuente R. D. Luca Monacho Oliuetano eius patruele, tanquam in inuestitura comprehenso, secundò, pariter eum habet exclusum à fideicommissarijs dispositionibus olim alterius Illustris D. Aloysij communis

Aui & Illust. D. Balthassaris de Romantijs eorundem patrui magni, tertiò, ex molestijs omnem spem hæreditatis Perillustr. D. Romantij Patris d. D. Lucæ amisisse sibi suadet, eo quod D. Eques non paruit illius testamento, molestando ipsum, & R. Sor. Lauram Catherinam Monialem in Monasterio S. Mariæ Nouæ.

Et ad primum supponit emphyteusim sequi filium, Monasterium ingredientem, in tantum, vt R.D. Lucas Monachus, D. Romantij filius, ad cuius fauorem cantat prima inuestitura concessa pro se, & filijs, & hæredib. &c. ex pacto, & prouid. etiam ab intestato possit succedere, eo magis ipse cum R.D. Lucas, à d. D. Romantio sit hæres institutus, nec sibi R. D. Lucæ dixit obesse translationem in Monasterium vti non factam ex facto hominis, sed Canonis, & legis, accedente ignorantia iuris sibi competentis, quod in generali renunciatione non comprehenduntur bona emphyteotica, prout nec fideicommisso subiecta, cum D. Romantius pater ijs omnibus prouiderit, renunciando expressè renunciationi per filium sibi factæ, vt in testamento legitur.

Ad secundum præsupponit, non operari testamentum D. Aloysij Aui, in quo Monachus substitutus successione priuatur, nec minus testamentum D. Balthassaris, ex quo Monachus ex lumbis D. Romantij dicitur genitus, iuxtà D. Balthassaris fideicommittentis permissionem, aliudq; esse prohibere, ne bona fideicommissaria perueniant ad Monasterium, & aliud est prohibere, ne deueniant ad Monachum.

Ad tertium prætendit Monasterium bonorum liberorum D. Romantij esse absolutum dominum, tam ratione vsufructus, quam proprietatis, nec D. Equ. eximi posse à pœna priuationis hæreditatis per Breue Apost. obtentum, cum sit fundatum in falsa causa, nempè, quod D. Romantius verisimiliter disponere de bonis fideicommisso subiectis noluerit.

Et ad primum de emphyteusi, Respõdetur, & si *Innoc. in cap. in præsentia ext. de probation.*
1 *Bald. in consil. 426. lib. 4. nu. 2. & in authent. nisi rogati C. ad Sen. cons. Trebel. nu.* 12. *Bartol. in anth. ingressi C. de S.S. Eccles. nu.* 38. *& seq. & ibi Castr. nu.* 27. *idem Bald. in c. post cessionem nu. 14. ext. de probat. Felyn. in d. c. in præsentia nu.* 49. *& Dec. nu.* 294. relati à *Corbula* exaduersò memorato de emphyteusi *in tit. de causa priuationis ob mortem ciuilem*, dixerint emphyteusim sequi filium, Monasterium ingredientem, *arg. l. Statius §. Cornelio ff. de iure fisci*, nihilominus in casu nostro non videtur impediri posse D. Acto-
2 rem, eo quod supradicti non loquuntur, quando adest prohibitio expressè facta à testatore, vt in casu nostro, ne bona possint ad religionem, tam ratione proprietatis, quam fructuum, etiam momento transferri, quo casu omnes affirmant, quod bona emphyteotica veniũt in substitutione fideicommissaria eo maximè cum DD. Roman-
3 tius, & fratres patris, & patrui testamenta approbauerint, nec fuerint protestati velle alio iure succedere, *Io. And. in addit. ad Spec. in tit. de locat. in §. nunc aliqua, Alex. Trentacinq. & Peregr.* quos vltimò loco refert, & sequitur *Magon. decis. Lucen.* 7. *nu.* 8. *Fusar.*
4 *de fideicom. q.* 630. *nu.* 10. Addatur quod substitutus est de comprehensis in inuestitura *Bald. in l. cum virum nu.* 21. *C. de fideicom. Castr. in l. si patroni ff. ad Trebel. & ibi Alex. nu.* 15. *vers. limito tamen illud, & in cons.* 19. *nu.* 8. *&* 9. *lib.* 5. *Rip. in l. filius famil. §. Diui nu.* 91. *ff. de legatis primo, Marzar. de fideic. p.* 2. *q.* 10. *nu.* 22. *& post Mantic.* & plures affirmat *Fusar.* in loco de quo sup. *nu.* 11. & ratio est, quia fideicommissum est institutum fauore eorum, qui ab Ecclesia fuerunt iam approbati, vt in specie *Magon. decis.*
5 *Lucens.* 7. *nu.* 38. & facit in puncto, nam plures emphyteotæ possunt inter se indistinctè quocunque titulo, irrequisita etiam Ecclesia relinquere, & alienare *Bartol. in l. si domus §. fin. nu.* 3. *ff. de leg.* 1. *& in l. qui Romæ §. duo fratres n.* 24. *ff. de verb. oblig. Calder.* qui plures allegat *in tit. de loc. cons.* 10. *idem Corbula de emphytheusi in tit. de causa priuationis, ob alienationem, limit.* 6. *per tot. Machel.* post alios in *patrocin.* 23. *nu.* 6. qui atte-

statur

ſtatur hanc eſſe magis communem opin. Surd.conſ.384.nu.12. Goz.id.conſ. 20.nu.9.
ex hac ratione, quia Eccleſiæ nullum dicitur præiudicium fieri Fachin. lib. 10. controu.
iuris c.50.littera C. Port.conſ.65.per totum, & nu.41. vbi atteſtatur de veriori, & non
ſolum dixit procedere inter primos coinueſtitos, ſed ſi fiat alienatiò in alios non ſuc-
ceſſuros, dummodo ſint de comprehenſis in inueſtitura, etiam ſi fiat in remotiorem
agnatum Amad.de Ponte in tract.de laudimio q.12. dicens, non videri alienatum, quod
in agnatorum corpore conſeruatur Hieron. Zachar. & Io.Guitius in addit. ad Clarum q.
14.in verbo emphyteuſis Maur.Burgius in tract.de laudimio p.2.inſpectione 1.n.20.& ſeq.
Laderch.conſ.40.nu.14.

Et idcircò in caſu noſtro non crederem facere ad propoſitum tex.in arg.alleg.in l.Statius in
6 §.Cornelio felici ff.de iure fiſci, vbi ſi hæres inſtitutus fuit grauatus reſtituere hæredita-
tem ſuam poſt mortem Cornelio Felici, & bona omnia damnati, ſeu deportati hære-
dis ante mortem ſint confiſcata, tranſibunt in fiſcum, etiam ſi ſint ſubiecta fideicom-
miſſis, & per fideicommiſſarium à fiſco vendicabuntur, eueniente tempore mortis na-
turalis ipſius hæredis, & ſic tex. apertè loquitur quando fideicommiſſum relictum eſt
in diem mortis, ne cedat ante diem mortis naturalis, & propterea Bart.& alij dixerunt
ibi, quod ſi inſtitutus rogatus de reſtituendo poſt mortem teſtatoris intret Monaſte-
rium, non debet ſubſtitutus admitti, qui caſus valdè differt à caſu noſtro, vbi teſtator
expreſsè excluſit Monaſterium cum expreſſa alienationis prohibitione, ac ordinatione
fideicommiſſi, etiam viuente grauato, ibi in illis verbis, in infinitum, & ſemper exclu-
dendo Monaſterium, eo quod in fideicommiſſo facto in caſu mortis per trãslationem
bonorum in Monaſterium, tunc dicitur ſucceſſor legitimus, & nihil reſultat, quod ſit
contra naturam fideicommiſſi, cuius conditio non adimpletur, niſi ſequuta morte na-
turali grauati, ſed in caſu noſtro conditio alienationis purificatur per translationem
bonorum in Monaſterium, & ſtatim eſt locus ſubſtituto ad excluſionem ſucceſſoris le-
gitimi Alex.conſ.23.n.3.verſ.ſed præmiſſis non obſtan.uſq. ad fin.lib.1.Boſ.in pract.crim.
in tit.de bon.publ.nu.42.verſ.ſed in puncto iuris, nec illud eſt contra voluntatem teſtato-
7 ris, ſi quis non vocauit ſubſtitutum, niſi poſt mortem grauati, ſecus eſt in caſu noſtro,
vbi teſtator fideicommiſit in caſu alienationis, & ſic non expectatur mors, ſed alij de
agnatione ſubſtituti admittũtur l.cum pater §.libertis ff.de legat. 2. & ſic affirmant DD.
allegati ex aduersò, & reſpectù emphyteuſis, & reſpectù fideicommiſſi; loquuntur ergo
quando fideicommiſſum fuit factum ſolum in caſu mortis, & non alienationis, & ſic
declaratum fuiſſe textum d.§.Cornelio affirmant plures DD.relati à Peregr. in tract.de
iure fiſci lib.5.tit 1.nu.98. vbi quod ſtatim publicatis bonis delinquentis, alij de fami-
lia poſſunt vendicare.

Addatur, quod d. R. D. Lucas tempore euenientis caſus erat Monachus; & ſic excluſus
tempore delatæ ſucceſſionis Rom.conſ.231.nu.1.Alex.conſ. 91. nu. 5.verſic. oſtendatur
etiam lib.1.Crauet.conſ.925.nu.2.lib. 5. huiuſmodi enim incapacitas impedit effectum
ſucceſſionis, perinde, ac ſi ille, qui eſt inhabilis mortuus fuiſſet Rot.deciſ. 515.nu. 1.p.
1.diuerſor. & qui eſt excluſus non poteſt alium excludere Honaed.conſ.2.nu.25.& 50.
lib. 2. nec exinde fiet præiudicium Monaſterio cum nihil ei detrahatur, cum aliquod
ius non haberet ex perſona excluſi.

Nec facit, quod R.D.Lucas vti filius, ſit comprehenſus in inueſtitura, & qui cum ſit ex pa-
cto, & prouidentia debeat ſuccedere, quia non tranſit ſub nomine hæreditatis, ſed ex
beneficio Eccleſiæ, quia Bart.primo in allegat.l.ſi patroni ff.ad ſen.conſ.Trebel. videtur di-
8 cere, quod emphyteuſis poteſt particulariter legari, etiam, quod non veniat in reſtitu-
tione, imò ipſe Bart.in auth.niſi rogati, dicit quod nulla lex eſt in mundo, vel decreta-
lis, quæ dicat quod Monaſterium habeatur loco filij, & declarat tex. in d.cap. in præ-

septia de probat. vt disponat, quod habeatur loco hæredis, & non filij, nec ipse in *l. iusiurandi in §. si libertis ff. de oper. libert. Ancher. cons. 319. Grat. cons. 22. num. 19. lib. 1. Ruin. cons. 43. & Gabr.* omnium relator in allegat. exaduersò *concl. 2. num. 44 & 45.* obstaat quia, & si dicant, quod pater non potest præiudicare vni ex filijs, pro quibus recepit emphyteusim, nihilominus *illi, & Gabr.* ipsorum relator limitat pluribus modis, nempe quando filio excluso ab emphyteusi fuit relictum in recōpensam tātundem, *vt ibid. concl. 2. nu. 52. vbi Angel. Barbat. Curt. Crot. & Gozadin.* allegat; item limitat quando filius fuit hæres patris, vt supra dixi *nu. 57.* ex his enim videtur vanum disputare, an spectet emphyteusis ad filios, etiam si non sint hæredes, quæ qualitas clarè apparet in d. R. D. Luca, ex facto enim præsupponuntur bona Manzolini esse emphyteotica Ecclesiæ S. Syluestri de Nonantula, & conducta per DD. Balthassarem, & filios d. D. Aloysij pro se se, & eorum, & cuiuslibet eorum filijs hæredibus, & descendentibus in perpetuum de anno 1575. 17. Augusti.

Et bona S. Mariæ in Strata esse emphyteotica Abbatiæ Ecclesiæ dicti communis, & fuisse conducta à D. Aloysio auo, & filijs, & hæredib. de anno 1571. 12. Ianuarij, & bona

9 Fiaccalcoli pariter fuisse conducta in emphyteusim per dictum D. Balthassarem, & nepotes ab Abbat. S. Stephani de Bonon. de an. 1577. 19. Iunij, quo casu omnia venire sub fideicommissaria dispositione nullus reperitur, qui controuertat, nam primo hæreditates dd. filij D. Aloysij, & D. Balthassaris nepotes adiuerunt, nulla facta protestatione, *Io. Andr. in addit. ad Spec. in §. nunc aliqua de locato, Alex. Trentacinq. & Peregr.* quos nouissimè allegat *Fusar. de fideicommiss. q. 630. nu. 16.*

Secundò, quia Perillust. D. Eques est de comprehensis in inuestitura, quo casu substine-

10 tur fideicommissum, sic *Alex. post Dinum, & Bart. Io. Andr. Nicol. de Neap.* & alios distinguit *Alex. cons. 19. nu. 8. & 9. lib. 5.* & esse notabilem limitationem dixit *Cast. in l. si patroni ff. ad sen. cons. Treb. n. 2. vt post Rimin. sen. cons. 139.* dixit *Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 7. tit. 9. nu. 5.* qui loquitur de emphyteusi Ecclesiastica, & post *Anchar. dixit Sim. de Prat. de interpret. vlt. volunt. in lib. 3. dubit. 5. fol. 3. num. 4. fol. 351.* & post *Alex. Trentacinq. Intrigliol. & Magon. dixit Marc. Ant. Peregr. in repet. cap. in præsentia ext. de probat. num. 88.* qui plures allegat *Fusar. in d. q. 630. num. 11. & in q. 631. num. 3. & nu. 7.*

Tertiò, quia sumus in fideicommissis factis à primis acquirentibus, vt affirmat *Fusar. d. q.*

11 *630. nu. 13.*

Ex his enim satis responsum dicitur ad consultum exaduersò vsque ad versic. nec obstat quod D. Lucas.

Nec facit id, quod dicitur, quod Monachus in renunciatione à se amplissimis verbis facta, non potuerit sibi præiudicare, eo quod agitur de iure de futuro, nec præsumatur scientia, nam vt ait *Curt.* exaduersò allegatus *in l. 1. C. de pact. nu. 20. & 21.* allegationes per *DD.* adductæ, & per eum memoratæ *nu. 19.* sunt debiles, nec sustinentur, & renunciationem iuri de futuro valere, quando extant illa verba, habere possit, vt in casu no-

12 stro dixit *Gregor. XV. in decis. 192. nu. 2. Pereg. de fideic. art. 52. nu. 32. vers. idem est si dictum fuisset, Surd.* plena manu in *cons. 267. nu. 24. 25. & 26* vbi voluit post plures, verba generalia referri ad testamentarias dispositiones, vt in puncto nostro quando quis renunciat omni iuri, quod quis habet, vel habere sperat, & ad præsumptam ignorantiam, vt præsumatur in filijs, & descendentibus, qui possunt succedere ab intestato ex *Seraphin. decis. 963. nu. 7.*

Respondetur primo, quod adest iuramentum, vt considerat *Gratian. in disceptat. cap. 788.*

13 *nu. 13.* Secundo extant expressa verba renunciationis hæreditatum auitarum, & aliorum ascendentium, & collateralium, de quibus verbis latè habetur per *Tiraq. in repet. l. si vn-*

l.si vnquam C. de reuoc. donat. in præsat. num. 144. *& seq.* sed in hoc non videtur insistendum, licet cum *Mastrilo dec.* 65. *nu.* 4. *& Fusar. q.* 430. *nu.* 8. possem dicere saltem renunciationem esse seruandam, & sic fuisse iudicatum in concistorio Siciliæ, sed quia ius metimur ex deicommissis DD. Aloysij, & Balthassaris seniorum, in tantum vt non occurrat disputare circa renunciationes à Monacho, & Moniali factas.

Quod autem Monachus, & Monialis sint exclusi à fideicommissarijs dispositionibus, verba sunt clara in testamento D. Aloysij, ibi, & vlterius prohibuit dicta bona posse, vel debere in religionem tàm ratione proprietaris, quàm fructuum, etiam momento transferri, & in testamento D. Balthassaris ibi declarans appellatione filiorum Ecclesiam, aut Monasterium minimè contineri.

Nec faciunt considerata exaduersò, quod à statuto ad vltimas voluntates valeat argumentum, & quod statutum, seu lex disponens, quod ingrediens Monasterium statim successione priuetur, tanquam contra libertatem Ecclesiasticam, & caritatem conditum nullius sit roboris, & ideò nullius roboris sit dispositio, volens quod institutus, seu substitutus Monachus statim hæreditate priuetur, nam primo *tex. in d. cap. in præsentia ext. de probat. & in authen. in tit. de sanctiss. Episcop. §. sed hoc in præsenti* non di-
14 cunt, quod Monasterium habeatur loco filij, nec hæredis, sed quod conditiones si nupserit, si habuerit liberos, & similes appositæ in persona instituti ad facien. locum substituto tolluntur, & habentur pro non adiectis, si institutus intrauerit in Monasterium, ne timore restitutionis faciendæ tollatur, à vita contemplatiua, vt dixit *Felyn. in alleg. c. in præsentia*, & hæc fuit quæstio disputata per *D. Thomam de Thomaginis in quæstione incip. Paterfam. centum*, & refert, & sequitur *Io. Andr. in rubr. de st. Monac. circa medium* pater. n. ibi reliquit centum filiæ si nupserit, & si ingrediatur Monasterium quinquaginta tamen, intrando Monasterium habebit centum, nè retrahatur à religione, vt etiam ad tertit *Dec. narrato cons.* 674. *nu.* 2. dicens, *cum Ant. de Butr.* istud esse priuilegium concessum Monasterio *Dec.* tamen ibi post *Felyn. Rom. Rot. & Alex.* allegatos dixit arti-
15 culum esse disputabilem ex ijs, quæ dixit in *d. c. in præsentia, vbi nu.* 64. *in vers. contrarium* dixit per ingressum Monasterij non excludi substitutum, & post *Bal. Fulg. & alios dixit*, quod hæc opin. est multum æqua, & quod in vsu ita seruatur, & propterea cum eod. *Bal. Imol. Salic. & Flor. & Barbat.* dixit testatorem posse derogare dispositioni *d. c. in præsentia*, idq; confirmat pluribus rationibus, primo quia non est verisimile, quod ille, qui zelo Dei ad religionem concitatur, retrahitur ex eo, quod fideicommissum in substitutum transferatur, & cum eod. *Bal.* inquit, quod leuis ratio videtur reijciendi d. conditionem, ne à vita contemplatiua remoueatur, eo quod ingrediens religionem renunciat sæculo, & bonis, & perpetuam vouet paupertatem, secundo dixit, quod talis ingrediens religionem nihil plus, vel nihil minus est habiturus, siue sit locus fideicommisso, siue non, & inferius in *vers. sed mihi* nullo dixit non consonare, quod con-
16 cedatur prærogatiua Monasterio contra voluntatem testatoris, quoniam in conditionibus primo voluntas testatoris inspicitur, & idcirco concludit, omne priuilegium, quod conceditur Monasterio intelligi dummodò voluntas testatoris non repugnet, subiungens, valdè durum esset, quod bona disponentis contra eius voluntatem Monasterio acquirerentur, & cum *Aretino* dixit non posse retrahi à religione, ille qui iam religionem professus est, & demonstrat non posse considerari rationes turpes si per testatorem excludatur Monasterium, & in hac opinione residet *Dec. vsq; ad nu.* 65. quare eius, & ab eo allegatorum doctrina non obest D. Eq. fideicommissario agenti ex substitutionib. *Soc. verò in cons.* 269. *lib.* 2. & alij loquuntur in legato facto filiæ minoris valoris si ingrediatur Monasterium, qui casus est multum differens à nostro, cũ Monachus, & Monialis tali casu non habeant voluntatem testatoris, ita in disputatione sustinuit *Iacob.*

ceb. de Beluis. in d. §. sed & hoc in præsenti, in auth. de sanctiss. Episc. eo quod nemo inui-
17 tus cogitur benefacere, & quilibet in re sua est moderator, & arbiter, & quia voluntas
testatoris omninò seruanda est *Mant. de coniect. lib. 11. tit. 7. nu. 18. dicens nu. 19.* quod
solus Papa, non tamen sine causa potest disponere contra testatoris voluntatem, sub-
iungens, quod iniquum esset tollere liberis hominib. liberam bonorum suorum dispo-
sitionem, sufficiat enim allegare *Menoch. de præsump. lib. 4. præsumpt. 83. à nu. 1. ad nu.*
26. vbi nedum respondet abundè rationibus, & Doctoribus allegatis, sed & alijs, qui
poterant pro contraria parte allegari, & *in fine dicti nu. 26.* dixit veram esse sententiam
eorũ qui scripserunt permissum esse testatori excludere Ecclesiam, quando apparet, vt
in casu nostro, talem esse testatoris voluntatem, nam testatores religiones excluserunt,
ita vt nec momẽto gaudere possint, & melius *numeris sequentibus* voluit etiam operari
si non verbis expressis, sed coniecturis possit desumi talem fuisse testatoris volunta-
tem *Ioseph. de Sesse decis. 30. nu. 53.* qui in fortiorib. terminis respondet illi rationi, ne-
quis retrahatur à religione, cum id non sit credendum de viro cupido religionis.

Et post plures *textus*, & rationes *Host. Io. And. Bal. Castr. Cum. Fulg. Curt. Crau. Ripam, Cal-
can. Couar. Osasch. Odd. Franch. dec. 29. nu. 7.* omninò videndum de magis communi at-
testatus est *Peregr. in tract. de fideic. art. 23. nu. 70. vers. sed iterum*, quæritur quid si te-
stator expressè, & post alios de magis communi *Gutier. in quæst. Can. lib. 1. c. 32. nu. 19.
& nu. 26.* dicens cum alijs esse verissimam, & receptissimam opinionem *Grattan. in di-
scep. c. 305. nu. 9. Ceualos*, qui docet veriorem, & receptiorem esse sententiam *in com-
munib. contra communes q. 193. nu. 2. vers. communior, & nu. 10. 11. & 12.* dum testa-
tor, vt hic se declarauit *Borel. cons. seu contr. 17. nu. 31. & seq.* vbi allegat optimas ra-
tiones videndas, *& cons. 33. nu. 102. & seq. Padil. in l. cum acutissimi C. de fideicom. Fu-
sar.* qui vltra 40. *Doctores cum 4. decisionib. allegat. in q. 429. nu. 18.* & post longam di-
sputationem *nu. 25.* dixit istam esse veriorem, & sic seruari in praxi *Odd. de compend. in
6. par. in rubr. an legitimi tantum nu. 26. ad fin.* vbi habentur plures demonstratiuè ad
oculum rationes, & id approbauit *Rota* penes *Cabal. decis. 417. per totam* nullaq; lex,
aut authoritas reperitur, quæ in puris terminis nostris velit testatorem non posse ex-
pressè excludere Monasterium, alias destrueretur dispositio, in §. *disponat in auth. de
nuptijs*, & aliæ rationes superius adductæ, eo quod Controuertentes loquuntur in lon-
gè diuersis terminis.

Nec facit, quod D. Balthassar post declarationem appellatione filiorum suorum, Eccle-
siam, aut Monasterium minimè contineri addiderit, sed solùm filios masculos ex pro-
prijs lumbis genitos comprehendi in conditione, & dispositione, in tantum, vt Mo-
nialis, & Monachus sint ex proprijs lumbi geniti.

Nam primo, & si dicantur filij, attamen hæc filiatio dicitur ficta, seu legitima, & ciuilis
18 non autem naturalis, vt ait post *tex. in d. c. in præsentia, & in d. §. sed & hoc in præsenti
Marescot. var. resol. lib. 3. c. 21. num. 69. & 70.* atque ita dici non potest, quod sint filij ex
proprijs lumbis, imò de legitimo matrimonio procreati, & verba testatoris intelligi-
debent in casu verò, non autem ficto, vt aduertit *Menoch.* post *plures in lib. 4. de præ-
sumpt. 83. num. 28. vers. attamen, & num. 29.* vbi sustinet, cum alijs, nec Monasterium
haberi loco filij *Dec. in d. c. in præsentia nu. 64. Fusar. d. q. 429. nu. 27. & 28. & seqq.* vbi
diffusissimè, & cum tali opinione tanquam veriori, & receptiori dixit transire, & *nu.*
48. voluit vna cum *Boer. decis. 354. nu. 7.* & pluribus, Monasterium dici exclusum,
quando alter filius testatoris est substitutus, vt in casu nostro dicens *nu. 49.* existima-
19 re temerarium esse in iudicando, & consulendo recedere à d. opinione, quodque post
plures affirmat *Marescot. var. resol. d. lib. 3. cap. 21. num. 53.* vbi cum pluribus alijs dixit
neminem reperiri, qui contradicat *Put. in decis. 53. secundum nouam impressionem n. 2.*

lib.

lib.1.Franc.d.decis.29.nu.8.Odd.de compend.q.6.in rub. an legitimus tantum nu. 21.limit.9.Alex.Galuanus nouiss.in l.Gallus ff.de lib. & posth. in ver. post mortem meam propè
nu.40.& quando diceretur Monasterium haberi pro filio, Respondetur aliud esse ta-
20 lem, & aliud haberi pro tali, vt per glos.in l.merces ff.de verb.signif.

Et licet ex prædictis non videatur necesse respondere, an per ingressum religionis Monachus capite minuatur, quod exaduersò negatur, id tamen sustinendum esse puto post longam disputationem ex alleg. per Bar.in §.illud quoque num.4.in auth. de Monachis, vbi sic concludit, sed veritas videtur, quod Monachus minuatur saltem minima capi-
21 tis diminutione, quando mutat familiam, vt not. Gl.in l. si ex causa §. nunc videndum ff.de minorib. nec obstat quod succedat, vt suus, nam & emancipatus succedit, vt suus, & tamen minuitur minima capitis diminutione, ita etiam videtur affirmare glos.in d. auth.de Monachis in ver. mutatione Innoc.in d.cap.in præsentia nu. 7. Capitis enim diminutio est prioris status commutatio, facto hominis interueniente l. 1. iuxta gl.ff. de capitis diminutione, ita affirmant Aret.nu. 1. & alij in §. 1. Inst. de capitis diminutione, & quod mors ciuilis per ingressum religionis, & professionem æquiparetur morti naturali dixit Honded.cons. 62. nu. 49. lib. 1. sed in hoc ex supradictis non insisto quamuis, Lapus alleg. 101. alio modo loquatur.

Nec dicatur aliud esse prohibere, ne bona fideicommissaria perueniãt ad Monasterium,
22 vel ad Monachum transeant ex Cephalo cons. 526.nu.61. lib. 4. quia Ibi disputatur de intelligentia vnius Stat. Ferrarien. disponentis, quod bona volentis ingredi aliquod Monasterium applicentur eis qui ab intestato essent successuri, vt nu. 10. ibi.n. Cephalus considerat statutum prædictum non valere, vt nu. 57. secundò considerat statutum loqui de bonis ingredientium, non autem de bonis non ingredientium, hic autem agitur de bonis ingredientium, cum essent ingressi, ergo retorquetur, & sic vt ipse nu. alleg. 61. affirmat statutum non loqui de bonis peruenturis ad ingressos de quib. loquuntur testatores nostri, & idem esse dixit Borel.cons. 17.nu.33. imò patet ad sensum, nullam diuersitatis rationem posse allegari.

Et licet supponatur ad vitam Monachi, & Monialis bona fideicommissaria retineri posse,
23 ex tex.in d.l. Sta ius florius §. Cornelio felice ff.de iure fisci superius satis declarato, & alijs adductis respondetur non procedere quotiescunq; testatores voluerint, nedum bona permanere in familia, sed expressè excluserint Monasteria ad Peregr. in d. tract. de fideic.art. 28.nu. 83. dicens id procedere, etiam si testator non specialiter expressisset de exclusione Monasterij, & post Couar. Paris. & Molinam dixit Ceualos in communib. contra communes d.q. 193. in fine, dicens: Quod si aliter diceretur, supprimeretur, & aboleretur memoria Testatoris, nec nomen, nec arma apparerent durante Monachi vita, Intrigliol.de substitut.cent.3.nu.42. Marescot. quicum Oddo putat hanc sententiam esse indubitabilem, dicens præcisa verba; quilibet Monachus etiam si profiteatur in
24 Religione capaci, quoad conseruationem familiæ mortuus esse censetur, cum ab eo familia conseruari non possit, sed potius ex eius successione familia supprimitur; & multas alias rationes adducit d.lib.3.var.resol.cap.21.nu.82.ad finem, & sic dici non potest dicta bona quodammodo videri esse in familia, cum Monachus, iuxta permissionem Testatoris illis vtatur, nam desijt esse de familia, vt supra.

Secùndo, non potest dici, quod Monachus vtatur, & fruatur bonis prædictis, nam, aut loquimur de vsufructu formali, aut de causali, aut de quadam participatione commodi, & emolumenti prouenientis ex ipsis bonis existentibus pænes Monasterium, primò casu non videtur agi posse de vsufructu formali, qui formam separatam habet à proprietate, nam fideicommissarius, ex bonis fideicommisso subiectis, fructus percipit Iure Dominij, l.vlum, §.meum ff.ex diuerso, in principio, ff. de rei vendic. Peregr. de

fidei-

fideicommissis art. 49. nu. 88. Secundò casu si agimus de illo Vsufructu, qui cum pro-
prietate veluti cum sua causa residet, & tunc sicut dominum est abdicatũ à Monacho,
& in Monasterium penitus translatũ, ita & ius fructuum, *l. si cum argentum, §. fundus,
ff. de except. rei iudic. l. cum in fundo, & ibi Doctores, ff. de iure dotium, l. si ita stipulatus, §.
Titius, ff. de verb. oblig. Innocen. in d. cap. in præsentia, nu. 6. extra de probat.* in tertio casu
25 circa vtilitatem, quàm percipere potest Monachus non est habenda in consideratione,
cum Monachus non consequatur à Monasterio, nisi ea, quæ ad vitæ substentationem
sint necessaria, & ea capit tanquam alimenta sibi à Monasterio debita *Surd. de alimen-
tis tit. 1. quæst. 75. nu. 1.*

Secundò, quia ea non percipit tanquam propria, licet sibi debeantur, notatur *in cap. per
tuas, vbi Belemera nu. 4. extra de maior. & obedientia,* eo quia per professionem abdica-
uit à se omnem potentiam habendi, & acquirendi, *vt not. in auth. ingressi, C. de Sacrof.
Ecclesijs,* & si aliter diceretur, daretur Monachus proprietarius, quod omni iure exclu-
sum videtur *cap. cum ad Monasterium ext. de statu Monachorum, & sic Innoc. III. scripsit,
prohibemus districtè in virtute Obedientiæ sub obtestatione Diuini Iudicij, ne quis Mona-
chorum proprium aliquo modo possideat, sed si aliquid proprij habet incontinenti resignet, si
verò monitus non resignabit expelletur, & si tempore mortis proprium pænes eum reperietur*
26 *in signum perditionis, extra Monasterium in sterquilinio subteretur,* quod notat post alios
Abbas in cap. 2. de statu Monachorum, dicens: Quod veri Religiosi possunt peculium, seu
administrationem peculij ex licentia Abbatis habere, sed tantum pro vtilitate Mona-
sterij, vel alendi seipsos, secus autem, vt disponant ad libitum, quia nedum Abbas,
sed nec Papa potest concedere, & sic Monasterium, & non familia, quæ à Testatori-
27 bus fuit considerata non conseruaretur, vt diximus, nec facit *Decisio de anno 1632.
Eminentiss. Verespy in causa de Blanchettis,* quia in casu suo nõ apparebat exclusio Mo-
nasterij ex voluntate Testatoris, imò retorquetur cum ad exclusionem Monasterij di-
xerit sufficere coniecturas voluntatis Testatoris *ante vers. quo verò ad alteram coniectu-
ram,* in casu verò nostro adest expressa Monasteriorum exclusio, & in casu *d. decisionis*
non legitur prohibitio alienationis, & instituti erant extranei, & Monachus de quo ibi
est Doctor, & id replicatur in duabus sequentibus in eadem causa, quæ si consideren-
tur decidunt contra aduersarios stante, nempe voluntate declarata Testatorum, quæ
ibi admittitur sufficere ad exclusionem Monasterij.

Non etiam prætereundum credo posse dici de nullitate Testamenti D. Romantij in ea
parte vbi voluit, quod vsusfructus relictus Monacho, & Moniali intelligatur, & sit re-
lictus eisdem, & cuilibet eorum ad proprium illorum commodum, & nullatenus Mo-
nasteriorum in quibus sunt professi, ita vt sine manu, medio, licentia, & mandato supe-
riorum, nulloq; Iuris, nec Statutorum, nec Canonum ordine seruato possint guber-
nare, & administrare, & redditus, & prouentus percipere, exigere, &c. nam primo est
de directo contra Votum paupertatis, contra dispositionem *Canonum,* & ad verè retra-
hendum eos à vita contemplatiua. Et idcircò *Bart. in auth. excipitur, ff. de bonis q. libe-
ris nu.* 1. dixit quod si relinquatur Monacho sub conditione, ne quæratur Monasterio
id continere impossibile, & repugnantiam, cum Monachus non possit habere aliquid,
& melius in *l. in alienum, ff. de hæred. instit. nu. 1. & in quæst. 12. per totam, Abbas in d. cap.
2. in col. 3. vers. sed vltra Doctores,* nec dicatur cum *Bartol. in d. authent.* quod verba ex-
clusionis debent intelligi, quando relinquo Monacho sub hac conditione ne quæratur
Monasterio, hoc est, quod Monasterium patiatur illum habere eo modo, quo potest
conniuentibus oculis, quia id in casu nostro non potest intelligi, cum voluerit D. Ro-
mantius sine medio, licentia superiorum Monachum, & Monialem consequi posse; se-
cundo talis permissio debet esse in casu licito, vt in dispensatione ad pios vsus, *vt Abb.*

ibi

ibi affirmat, subiungens posse etiam conuerti in vsum vestimentorum, & librorum, quo
casu aliqua vtilitas Monasterio acquiritur, quia à simili onere releuatur, & *Angel. in*
d. auth. excipitur nu. 3. dicit quod si Abbas non habet Vsumfructum non potest dici ad-
ministrator, *Cuman. & Castr. in l. Lutius, §. tres haredes, ff. ad Trebellian.* vbi *nu.* 3. dixit
nullam esse dispositionem, nisi quando conuertatur in causam in quam Monasterium
teneretur, *Bald. in cap. si Clerici, extra de Iud. num. 5. & in l. vnica, C. de his, qua pana no-*
mine relinquuntur, nu. 43. vers. 7. Summista inter quos Ang. in verbo Monasterium nu. 11.
& Siluester, in verbo, Religio 7. nu. 5. Armilla, in verbo, Monachus nu. 15. imò *Ioan. de Imola*
in l. si alienam, ff. de hared. instit. sustinuit per plures rationes similem dispositionem
non valere, facit *Glos. in cap. insinuante in verbo, vt in domo propria,* dicens, quod talis
conditio ne quæratur Monasterio est contra substanciam Monachatus, quod & aduer-
tit idem *Bald. in d. l. vnica, nu. 44. ibi item quoniam regula Monachalis infringeretur si Mo-*
nachus haberet proprium, & ideò crederem, & Monasterium Monialem, & Monachum
esse exclusos, & esse locum respectu bonorum liberorum, quoad vsumfructum fauore
RR. Monialium Sanctissimi Corporis Christi, SS. Bernardini, & Marthæ, & Conuer-
titarum vocatarum ad formam Testamenti d. D. Romantij, ita aduertunt *Glos. in verbo*
de omni, Alberic. Castr. in d. §. tres fratres, & Bart. & Bald. in locis superius citatis Armilla
in d. verbo Monachus, num. allegato.

Quo verò ad deductiones erit in facto aduerten. legitimam in casu nostro non esse quo-
tam hæreditatis, eo quia D. Aloysius Auus Actoris, & Reorum filijs reliquit scuta
29 quingenta pro quolibet pro portione legitimæ, & ipsi fuerunt Patris hæredes simplici-
ter, absque confectione inuentarij *Angel. in l. Papinianus §. si conditioni ff. de inoff. test.*
Surd. decis. 316. nu. 15. qui cum alijs dicit præsumi etiam bona fuisse subtracta, & *vulg.*
est hæredem non posse venire contra factum defuncti *vulg. l. cum à matre de rei ven-*
dicatione.

Nec dicatur, quod Monasteria debeant consequi non solum vsumfructum, sed etiam
30 proprietatem cum D. Laurus pœnam caducitatis, cum incurrerit contrauueniendo D.
Romantij voluntati, eo quod non potuit testator imponere pænam hæredi petenti,
quod sibi debetur ex hæreditatibus, & fideicommissis antiquorum, nec tali casu pœna
committitur *Cyrian. d. §. tres hæredes Soc. sen. cons. 115. n. 30. & 31. pariter lib. 1. Peregr.*
ex aduerso adductus in *tract. de fideicommiss. art. 35. nu. 6. & 7.* dicens prohibitionem, &
pœnam incurri, quando malo animo quis molestaret *Surd.* autem *in alleg. decis. 194.*
loquitur de molestijs de facto, & malo animo, nam Capitaneus Federicus, & Iulius
ibi nominati statim mortuo testatore voluerunt bona mobilia includi in scrinijs, & ca-
psis, earumq; claues deponi pœnes tertium, donec esset factum inuentarium sibi pro-
hibitum; & sic priuata fuit hæres vsu bonorum per multum tempus, vt *nu.* 12. Secun-
dò, item Capit. Federicus cum vxore, & tota familia ingressus fuit de facto domum
hæreditariam, & eam continuò habitauit, donec durauit vsusfructus, vt *nu.* 14. nec ip-
se D. Laurus, & post eum filius metu pænæ sibi comminatæ in præcepto de non mole-
stando prædictos vsufructuarios quandocunq; & qualitercunq; de iure, vel de facto
non est retrahendus à petitione dd. fideicommissorum, nam tale præceptum non com-
prehendit hanc molestiam iustam, & legitimam, & quæ venit ex natura rei, & tendit
ad consecutionem eius, quod ex dispositionibus antiquis ad eum spectat *Castil. in*
tract. de vsufruct. cap. 15. nu. 8. & 9. vbi plures allegat, nam ille qui petit declarari ius
suum non molestat *Laderch. post Bal. cons. 134. nu. 6.* facit etiam *Iason. cons. 40. nu. 3. lib.*
1. dicens quod illud, quod non valet per viam dispositionis, si apponatur per viam
conditionis pænalis reijcitur conditio, & pæna habetur pro non adiecta dicens, quod
est scriptum in fraudem legis per *text. in l. saius, & Augerius ff. ad l. Falcidiam,* sed quia

ho-

hodie non est casus noster, & adest Breue Apostolicum id permittens cum clausula (sublata) & alijs irritantibus dicitur os clausum, & manus etiam ligatæ, & Excellen-
31 tiss. D. Iudici, & parti, *Felin. in cap. nonnulli, nu. 22. vers. Secunda conclusio, de rescript. Put. decis. 48. in fi. lib. 1.*

Ex his etiam creditur responsum alio consulto incipienti per mortem Illustr. D. Romantij cui sufficiat, addi quod Trebell. dicitur prohibita ex verbis Aloysij ibi, voluit omnino omnia bona integra, & absque detractione ad prædictos eius filios, & descendentes
32 pertinere *Sacra Rota decis. 155. per totam parte secunda recent.* & quod ex non facto inuentario contentati fuerunt filij Legato Paterno pro legitima, & alia portione, vt diximus, & affirmat *Mangilius in tract. de imput. quæst. 137. num. 18. vers.* Vndecimus si autem agatur de D. Balthassare cum sit transuersalis, deductiones non sunt faciendæ Trebellianicæ, & aliarum portionum, *DD. in l. 1. ff. de inoffic. Testam. Merlin. de legitima lib. 1. tit. 2. quæst. 13. nu. 1.*

Et ideò locum esse expeditioni fauore D. Eq. esse credo, quicquid scriptum fuerit in duabus scripturis pro contraria parte, saluo tamen saniori intellectu.

CONTROVERSIA CIII.

Pro Hæredibus Illustriss. D. Bartholomæi de Angelellis.

SVMMARIVM.

SI Testamentum non confrontatur cum originali, secundum quod est petitum, non probat, nu. 1.

Filij, quando sunt industriosi, tunc intrat præsumptio bona potius esse propria, quam paterna maximè si à morte patris intercedit multum tempus, nu. 2.

Retentio competit, donec fiant detractiones, nu. 3.

Enunciatiua vnica non probat, etiam in antiquis, nu. 4.

Maximè si cõtingit dubitari super enunciato, nu. 5.

Et est differentia, an enunciatiua sit in Instrumẽto, vel in actu iudiciali, n. 6.

Gratian. in discept. cap. 554. declaratur, nu. 7.

Demonstratio persona, ad hoc vt perfectè fiat, non sufficit nomen, nisi probentur alia duo accidentia, nu. 8.

Maximè si agatur de nomine frequentato, nu. 9.

Et de familia numerosa, nu. 10.

Vnica dicitur enunciatiua, licet Instrumenta sint plura, dum vnus tantum notarius est rogatus, nu. 11.

Nec si plures essent admittuntur, dum non constat de effectuatione Instrumentorum, nu. 12.

Adsit Deus, & Virgo.

IN hac causa Viduæ mihi ex Sorore Patris consobrinæ rectè fuit dictum non fuisse probata extrema pro parte Illustriss. DD. de Angelellis. Non. n. constat de Testamentis, quæ

quæ ab initio erant producen. cum parte, & de non existentia dd. Testamentorum in
actis constar ex confessione dd. DD. de Angelellis, dum petierunt per D. Barbaram,
& per D. Cæsarem de Taruffis in actis præsentari. Vltra quod fuit pluries petira dd.
1 Testamentorum auscultatio, & fuit decreta, qua non facta, nec exhibitis originalibus
non probare, alias fuit dictum *Bero. cons. 1. nu. 90. & cons. 55. lib. 2.* Et quoad Testa-
mentum Francisci verè non probantur bona in bonis, cum à die mortis ad diem diui-
sionis intercesserint 26. anni, maximè cum essent filij Notarij industriosi, & Mercato-
res, licet essent nobiles, quia tunc esse Notarium, & Mercatorem erat nobilitas, vt in
matriculis Artium in Archiuio continetur, nec adest mentio, quod bona essent Fran-
2 cisci hæreditaria *Vrsilius ad Afflict. decis. 23. nu. 11.* & in terminis de diuisione facta
per fratres post mortem patris elapsis 14. annis, post plures est decis. *Sacra Rota coram
Merlino de Desiderijs, quæ est decis. 258. p. 5. diuers. nu. 2.*

Et cum linea Marci Antonij esset extincta per illius mortem de anno 1613. bona ex Te-
stamento debebantur Io. Baptistæ, & Bartholomæo, adeout Marcus Antonius de eis
non potuerit disponere ad præiudicium eorumdem Io. Baptistæ, & Bartholomæi, &
cum sit substitutus proximior in singulari oportet videre, an Pater Albertus sit proxi-
mior. Et ab eodem Marco Antonio suppositis fideicommissis, non poterant institui
hæredes pro dimidia illi de Loianis, sed bona erant propria D. Io. Baptistæ, & Bartho-
lomæi, qui pluries petierunt tenutam dd. bonorum.

Et licet idem Marcus Antonius reliquerit Bartholomæo, & Iacobo dimidiam, id tamen
non liberè, sed vt dotentur filiæ tunc natæ, & nasciture ex D. Io. Baptista, quæ fuerunt
in numero septem, & cũ D. Barbara de suo pro maiori parte eas dotauerit, sibi compe-
tit retentio antequam fiant aliæ detractiones *Burat. decis. 650. nu. 15.* & est notan. quod
3 reliquit Bartholomæo, & Iacobo de Angelellis tres tantum possessiones, quæ per D.
Barbaram non possidentur pro omni eo, & toto, quod vigore fideicommissorum Fran-
cisci, & Alberti prætendere possent, & fecit substitutionem de illis ad instar Testa-
menti Alberti.

Ex his etiam minimè probata fuit extinctio linearum Francisci, & aliorum vocatorum,
nam & naturales vocati sunt.

Nec veram puto illam opinionem, quod vnica enunciatiua probet, quando agitur de
4 identitate personæ, nam primò nec *textus*, nec Doctores in *l. falsa demonstratio ff. de con-
dit. & demonst.* id probant, *& Socin. in cons. 266. lib. 2. num. 12.* ex aduerso allegatus
non distinguit, prout distinxit D. Comellus, & noluit quouis modo Instrumentum
etiam antiquum probare, vbi agitur de magno præiudicio, vt in casu nostro, & idcir-
cò sustinetur, quod vnica enunciatiua etiam in antiquissimis non probet, & nedum
5 non facere plenam probationem, sed nec semiplenam, dum contingit dubitari super
enunciato. i. an Philippus, à quo descendit Bartholomæus, sit filius eiusdem Iacobi in
6 Instrumento memorati *Crauet. in tract. de antiq. temp. p. 1. in sectione propositum autem
principale nu. 24. Passer. de enunciatiuis verbis lib. 1. q. 4. num. 7.* & facit differentiam, an
enunciatiua verba sint in iudicio, vel in Instrumento, nam calore iudicij tunc solum fa-
ciunt semiplenam probationem, & post alios dixit *Rota decis. 293. p. 7. diuersor. num. 9.*
loquens de veriori.

Nec facit *Gratian. alleg. c. 554.* quia si rectè legatur, vbique erant enunciatiuæ coniecturæ,
7 & præsumptiones, vt *nu. 54. vers. probatur*, & illa descendentia non controuertebatur,
vt hic, ibi descendentia Petri ex Iacobo non controuertitur *nu. 55.* & aduertendum est,
quod ille Bartholomæus erat nominatus in Testamento, sed nullibi in Testamentis
productis fit mentio de hoc Philippo, quod fuerit filius Iacobi senioris; & si rectè vi-
deantur Doctores à *Gratiano* allegati, & nempè *Bart.* in memorata *l. falsa demonst. eod.*

nu. 14.

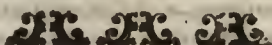
8 nu. 14. dixit ad demonstrandum personam perfectè non facere nomen, nisi probentur alia duo accidentia, vel indicia; nec *Craner.conf.* 169.*nu.*4. loquitur in terminis, & ibi disputabatur de ebrietate, & ignorabatur cognomen ebriæ; & si videatur *Dec.conf.* 13. *nu.*9.& ipse cum eodem *Bart.* dixit vltra nomen requiri alias duas demonstrationes, & sic etiam inferius cõcludit in verbo, debet, & eo magis cũ nomen Philippi sit frequens; & in processu probetur eodem tempore fuisse duos Andreas, duos Albertos, & duos Io.Baptistas, duos Franciscos, & duos Marcos Antonios. Nam, vt *Dec.* aduertit, est

9 nomen frequentatum, *Bal. verò in l.hac consultissima nu.*4.*C.qui test.fac.poss.* dat exempla de illo Petro Ioannis,& qui innocens fuit condemnatus,& alter Petrus Ioannis erat culpabilis,& nihilominus non fuit ex delicto minus citatus,& loquitur in Testamento, vbi hæres ignotus potest institui *l.extraneum la seconda ff.de hered.instit. Mascard.* verò non in allegatione *concl.*503.prout dicit *Gratian.* sed in *concl.*504.*nu.*1. concludit cum *Bart.* quod vltra nomen requiruntur duæ accidentia, vel inditia; & in *concl.*875.*nu.*2. se refert ad *Corn.conf.*146.*in col.*2.*n.*4.*lib.*3.vbi ad litteram dicit non sufficere nomen, nisi addantur, & probentur aliæ duæ demonstrationes, maximè quia nomina propria ponuntur ad libitum, & ibi sustinet, quod potuerit esse alter Mercurius, & *tex. in l.forma, & ibi gl.in §.vicinos ff.de cens.* licet loquatur in nomine fundi, & non personæ, requirit sex demonstrationes, vt ibi legitur *Alex.conf.*35.*nu.*2. *lib.*5. loquitur in fundo, & sequitur *Bart.* superius allegatum in *l.demonstratio falsa,& in conf.*151.*eod.lib.nu.*5. concludit, prout *Bart.*& potius contra *Gratian.* retorquetur, & requiri plenam, & concludentem probationem, cum agatur de familia numerosa, in qua plures eiusdem

10 nominis personæ verisimiliter potuerunt reperiri, post *Dec.in d.conf.*13.*verf.& ita conclusio,& conf.*36.*sub nu.*4.*circa med.verf.nam potest, & conf.*321.*num.*3.*verf.venio, & nu.*6.*Signorol.conf.*81.*nu.*5.*Calcan.conf.*8.*nu.*2.*Parif.conf.*51.*nu.*7.*& f.q. lib.* 2. & extant plures *decis.Sacræ Rota* nempè in causa *Comensi habitus* 10.*Decemb.*1607.*coram Iustit. &* 504. *nuw.* 12. *p.* 1. *recent.& in terminis in Mediolanen.Iurispatronatus* 14. *Iunij* 1619.*coram Peruuano, qua est apud modernos Pisanos de Iurepatron.decis.* 75. *ante nu.* 4. *fuit decisum coram Coccino in Florentina, seu Bonon.de Barbaderijs* 23.*Iulij* 1640. & sic non sufficit probare nomen, & cognomen, cum non reddant personam certam *Corn. conf.*91.*nu.*14.*verf.& licet lib.*1.*Gamma decis.Lusitan.*378.*per tot.*

Et vnicam esse enunciatiuam sustineo, cum in vno tantum Instrumento legatur per eum-
11 dem Notarium rogatum *Passer.de enunciatiuis verbis lib.*2.*q.* 1. *nu.* 66. *&* 83. quando etiam essent plures, nequaquam probant fuisse Philippum prætensi Iacobi filium, vt diximus, vltra quod debet constare de effectuatione Instrumentorum, ex quibus ille
12 desumuntur; & esse necessarium, prout in omni dispositione *Surd.conf.*3.*nu.*29.*& conf.* 359.*nu.*10.& enunciatiuæ debent esse plurium Instrumentorum, quæ suam à diuersis personis originem educant *Pelin.in c.cum causam num.*4.*de probat.Veral.post alios decis.* 337.*p.*3.*nu.*6.

Et idcircò est locus absolutioni fauore Viduæ, prout creditur fieri debere per Perillust. & Excellentiss. DD. Prætorem, & Rotæ Auditores Viduarum Protectores, à Deo, & Sanctis tam in Iudicijs commendatarum.

CON-

CONTROVERSIA CIV.
Pro Illustriss. D. Barbara Bonalda.

SVMMARIVM.

Porrectio libelli est de substantialibus iudicij, vt Iudex secundum illius formam debeat proferre sententiam, num. 1.
Nec per partes remitti potest, num. 2.
Identitas bonorum non probatur, quando à die testamenti ad diuisionem inter hæredes intercessit multum tempus, & ipsi hæredes sunt industriosi, num. 3.
Filius non præsumitur hæres, nisi probetur se immiscuisse in hæreditate paterna, num. 4.
Quilibet præsumitur ditari, num. 5.
Fideicommissum expirat, si prædecedat substitutus, & bona remanent libera, num. 6.
Dictio; tunc, & eo casu, restringit vocationem ad casum expressum, nu. 7.
Extensio de persona ad personam non admittitur, num. 8.
Et tàm ob causam conseruandæ agnationis, num. 9.
Familiæ appellatione intelligitur de familia Testatoris, num. 10.
In fideicommisso vniuersali non continentur ea, quæ alio iure ad hæredem spectant, num. 11.
Hæres, qui adiuit hæreditatem cum beneficio Inuentarij sibi non præiudicat, num. 12.
Pater præcedit filium in fideicommisso, num. 13.
Prohibitio Testatoris, prohibitio legis, & prohibitio contrahentium parificantur, num. 14.
Retentio facilius conceditur, quam petitio, num. 15.
Fructus ad rationem quinq; pro centenario admittuntur, dum ex immobilibus debentur, num. 16.
Ex vsufructu debetur hæredi falcidia, num. 17.
Prohibitio falcidiæ, seu Trebellianicæ debet esse expressa, num. 18.
Res aliena legata continuatis debetur, siue Testator sciuerit, siue ignorauerit esse alienam, num. 19.

Adsit Deus, & Virgo.

Viso diligentissimè Processu formato ad instantiam Illustriss. DD. de Angelellis contra Illustriss. D. Barbaram Bonaldam Matrem, & hæredem olim Illustriss. D. Bartholomæi de Angelellis, non potui videre, quomodo tam enucleetur testamentum Illustriss. D. Marci Antonij de Angelellis, cum non fuerit actum vigore eiusdem testamenti, sed vigore testamentorum Illustriss. DD. Francisci, Philippi, & Alberti de Angelellis, vt ex petitione per me lecta, & perlecta in Proc. fol. 293. ad 325. apparet, adeò vt cum libellus sit de substantia iudicij, ad effe-
1 ctum, vt Iudex secundum illius formam debeat proferre sententiam, *c. licet Hely*

extra de Simonia; Clem. ſapè de verb. ſignificat. l vt fundus ff. communi diuidundo, & poſt plures Vant. in tract. de nullit. in tit. de nullitate ſententia ex defectu proceſſus, num. 18. vbi docet non poſſe omitti in quacunq; cauſa etiam executiua, & coram
2 quocunq; Iudice; Porrectio igitur libelli eſt tantæ efficaciæ, itaut per partes remitti non poſſit, *vt notatur in c. de cauſis in gloſ. 2. in verbo conſenſu, & ibi per Doctores extra de officio delegati Spec. de ſententia prolatione in §. Iuſta verſ. quod ſi de partium Bart. in authent. offeratur C. de litis conteſtatione num.* 13. Dicens eſſe veriſſimum non ſolum ad vtilitatem partis, ſed & Iudicis, vt ſciat, ſuper quo habeat ferre ſententiam. Nec dicatur, quod cum *ex ſtatuto noſtro in rubrica de vocatis in iure, & venientibus* poſſint Iudices iudicare, ſola facti veritate inſpecta, & ſic ſententiam non eſſe nullam, dum probatum eſt, & ſi non ſit conformis libello ex *Veralo deciſ. 262. p. 2.* & melius *deciſ. 126. p. 3.* quia id per *Veralum, & alios* per eum adductos non procedit, dum noſtri ſtatuentes expreſsè voluerunt dari libellum, vt per *Monter. in addit. in tr. de Inepta actione* propoſita in verbo, cauſam; & melius *Pariſ. conſ. 131. num. 14. lib. prim. Seraphin. deciſ. 377. num. 7.*

Remanet ergò diſcuti de alijs fideicommiſſis, quibus alias fuit reſponſum, nam bona in bonis Franciſci primi fideicommittentis, non probantur, primo cum
3 eſſet in communione Nicolai, & Iacobi fratrum; ſecundo, à die mortis ad diuiſionem bonorum per filios interceſſit ſpacium viginti ſex annorum, & filij erant induſtrioſi, in tantum, vt ceſſet omnis præſumptio, vt bona à Patre peruenerint; *Bal. in l. cum oportet num. 11. C. de bonis q; libertis Pereg. de fideicomm. art. 44. nu. 21. verſ. cæterum ſi interuallum*, adducens plures rationes, & inter alias, quod ſi non probetur immixtio filius non præſumitur hæres patris *Alciatus conſ. 778. nu.*
4 4. dicens non ſufficere, quod inter deſcendentes fuerit facta diuiſio, quia quilibet præſumitur ditari, & potuerunt fuiſſe acquiſita poſt mortem Teſtatoris,
5 quem cum alijs commendat *Surd. deciſ. 339 nu. 19.* & eſt *Deciſio Sacr. Rotæ 226. nu. 6. 8. & 11. p. 5. diuerſ.* maximè dum (vt hic) ſimpliciter de bonis facta eſt diuiſio.

Quò ad teſtamentum Philippi Franciſci filij, dicitur fideicommiſſum in illius teſtamento non contineri, nam ſubſtitutio facta de filijs DD. Andreæ, & Ioannis Philippi fuit facta DD. Nicolao, & Marco Antonio filijs olim Bartholomæi dicti Teſtatoris fratris, & D. Alberto, ibi, *videlicet hoc modo &c. vt Proc. fol. 80. verſo*, ſed ſic eſt, quod prius ante Ioannem Baptiſtam, & Bartholomæum Iuniorem mortui fuerũt omnes, ergo expirauit eorum vocatio, nam ſubſtitutio eſt reſtricta ad caſum prædictum, qui non euenit, cũ prædeceſſerint, & generalis eſt cõcluſio in quacunq; ſubſtitutione conditionali, vt deficiente cõditione, perinde habeatur, ac ſi facta non fuiſſet, *l. 1. §. ſin autem aliquid ſub conditione C. de caduc. tollend. l. generaliter §. cum autem C. de inſtit. & ſubſtit. Bertrand. conſ. 18. n. 2. p. 1. Cephal. conſ. 17. n. 6. & n. 9.* vbi voluit verba illa, *videlicet, & hoc modo vſq; in infinitum* nõ operari fideicõmiſsũ, & ſi ſequantur, & poſſent cõprehendi ſub eiſdem verbis, *omnes & ſinguli deſcendentes inuicè ſubſtituti* per quemcũq; modũ ſubſtitutionis, qui melius cõueniat, & *n. 11.* dixit ob nõ apertã viã primis ſequẽti ſubſtitutioni nõ eſſe locũ, & ibi plures *text. & Doct.* allegat *Rot. deciſ. 698. nu. 15. & 16. p. 1. diuerſ.* & in terminis *Cepol. conſ. ciuil. 54. nu. 3.* vbi dixit, regulam eſſe, quod fideicõmiſſarius, cui debetur hæreditas reſtitui in euentũ alicuius cõditionis, ſi moriatur antè euentũ conditionis, expiret fideicõmiſsũ in perſona ſua, nec trãſmittat ad hæredes ſuos, & *textus plures* allegant *Natta, & Dec* quos affert *Ludouiſ. deciſ 542. n. 8.* dicens bona remanere libera apud hæredes, addamus illa verba (tunc, & eo caſu) quæ reſtringunt vocationem filiorum D. Andreæ, & D. Io. Philippi ad caſum expreſſum, ita vt ad alium non trahantur *Ancar. conſ. 356. nu. 3. verſ. 3. Gozad. conſ. 4. nu. 23. verſ. 3. Pereg.*

qui

qui plures allegat in *tractat. de fideicommissis articulo 29. n. 15. vers.* cæterum *Fusar. de substitution. quæst. 480. nu. 3. & 65. Ludou. decis. 443. nu. 6.* & multò magis, quia conditio fuit adiecta nominatim vltimo decedenti, ex Nicolao Marco Antonio, & Alberto,
8 vnde non solum fieret extensio de casu ad casum, sed etiam de personis ad personas, quæ non permittitur etiam ex præsumpta mente Testatoris *l. si quis ita §. penult. ff. de Testam. tutel. in l. Gallus §. quid si tantū nu. 18. in vers. quod secus videtur ff. de lib. & posth. Peregr. d. art. 29. nu. 33. Rot. decis. 300. nu. 20. vers. ea extensio p. 1. in recent.* vbi quod talis extensio admitti non debet etiā ob causam conseruandæ agnationis, & hoc etiam, quia
9 hic variātur personę, quibus fit substitutio *Gabr. cons. 95. n. 3. lib. 1. Pereg. d. art. 29. n. 33.* Idcircò ex hoc fideicōmisso nō video Illustriss. DD. Angelellos posse dici admittēdos.

Ad tertium Illustriss. Eq. Alberti dicitur verè extare legatum domus Galeriæ, & domus in Castro Sanctæ Agathæ Domino Nicolao eiusdem Testatoris nepoti, & eo mortuo suo primogenito, & de primogenito in primogenitum ordine successiuo, & linea masculina primogeniti extincta, secundo genito, & sic sequendo, & eo deficiente, voluit dictas domos peruenire debere ad Dominum Marcū Antonium pariter eius nepotem, & ad eius primogenitum, & prout de D. Nicolao, & primogenitis scriptum est, ita ut vnus tantùm dictum legatum assequatur, & voluit nullā ex dicto legato posse deduci legitimam, Trebellianicam, seù falcidiā, quia voluit dictas domos semper permanere debere in Casatu, & familia ipsius D. Testatoris, & ad primogenitum modo, & forma prædictis, ex quo legato non potui videre, quo modo ijdem Illustriss. viri possint admitti, cùm de eis, Imò de Francisco Testatoris Fratre nulla sit facta mentio, nec occur-
10 rit disputare, an familiæ appellatione contineantur collaterales, vt notatur *in l. fin. C. de verb. sign.* cum Testator expresserit de familia ipsius Testatoris, vt per *Peregr. d. tract. de fideicom. artic. 22. n. 26. vers. Verum difficultas Dec. cons. 636. famigerato.* In reliquis autem bonis fideicommissum instituit fauore hæredum, & eorum descendentium masculorum, eorumque linea finita substituit proximiorem de linea, & Casata de Angelellis proc. fol. 87. & seq. sed ex bonis eiusdem Alberti D. Barbara prætendit aliquid non possidere, cùm à Bartholomæo eius filio factum fuerit iudicium contra plures eo, quod eius fauore clarissimum apparebat fideicommissum, & de hoc informatus est Perill. Illust. & Excellentiss. D. meus Mengatius, nec probata fuit hæc proximitas, quicquid dicatur de enunciatiua in Instrumento producto compromissi, & laudi, nam instrumentorum plures debent esse enunciatiuæ à diuersis personis emanatæ *Puteus decis. 249. nu. 6. lib. 2. Passer. de enunciat. verbis lib. 2. q. 1. num. 63.* post plures, quos allegat, dicens secus esse, si ab eisdem personis habuerint originem, cum vnicum videatur esse Testimonium, & num. 3. subiunxit idem procedere si omnia instrumenta fuerint confecta ab eodem notario, vt in casu nostro *A. bell. de Graff. in tit. de iure patronatus decis. 8. nu. 2. & 3. & penes Verallum p. 3. decis. 337. nu. 6. Mantic. de Tacitis, & Ambig. lib. 2. tit. 6. nu. 21. & 22.* etiam si in facto antiquo enunciatiua esset facta à Principe, dicens nec tunc probare *Mastard. de probat. conclus. 621. nu. 19. & seq.* subiungens, quod talia verba enunciatiua ad hoc, vt aliquam faciant præsumptionem debent conferre ad substantiam, validitatem, & effectum eius, quod principaliter agitur in instrumento, & adducit exempla in terminis *idem Peregr. in d. tract. art. 43. nu. 84. dicens cum Decio* in terminis non probari, dum agitur de nominibus frequentatis *nu. 85.*

Remanet vt tractemus de Testamento D. Marci Antonij, & duo sunt consideranda, aut prætenditur extare fideicommissa de quibus suprà, aut non, si extant, cum verè in eis vocati essent Io. Baptista, & filij, nō poterat ipse ad illorum euersionem fideicōmissum facere, & pro parte Loianos, & D. Lucretiam Sororem instituere, & eis perpetuò substituere, maximè, cum ex assertione eorundem DD. de Angelellis, præsupponantur bona

V 2 per

11 per DD. fideicommittentes fuisse possessa, nam regula est, quod in fideicommisso vniuersali non contineantur ea; quæ hæres grauatus habiturus erat, alio hærede existente *l. sequens questio ff. de leg. 2. & ibi notant Doctores* tantusquè Hæres cogitur restituere, quod ad eum peruenit, non ex Iuditio Testatoris, sed ex alia causa, *l. cum quis §. hoc amplius vbi Bart. nu. 2. ff. de dote prælegata, l. qui fundum §. qui filios ff. ad l. Falc.* & in terminis vt fideicommissaria, quæ debentur hæredi grauato ex causa præcedentis fideicommissi, non includantur in fideicommisso, quamuis vniuersali; quia hæres illa non habet ex iuditio defuncti post plures *textus* probat idem *Peregr. in d. tract. de fideicom. art. 6. nu.* 8. vbi ampliat etiam, quod Testator iusserit hæredem approbare, & exequi debere Testamentum suum in omnibus, & per omnia, & *nu. 12. idem Peregr.* adducit aliam rationem, eo quod dispositio facta per aliquem de bonis suis non includat bona per disponentem possessa alteri debita, sed tantum bona propria ipsius disponentis, subiungens sua non posse dici ea, quæ alteri restituere quis tenetur, *Surd. decis. 93. nu. 20. vers. hac autem sententia*, considerans etiam Testatorem de bonis suis, & non alienis disposuisse, *Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 9. tit. 6. nu. 8. vers. sed aliud Osasch. decis.* 85. *nu.* 18. dicens sic fuisse decisum per senatum Pedemont. *Seraph. decis. 963. nu. 6. & decis. 969. nu. 8. decis. 375. nu. 3. p. 1. in recent.* & eo magis procedit cum D. Ioannes Ba-
12 ptista etiam filiorum nomine hæreditatem adiuerit cum benef. l. & Inuent. quo casu non perdidit fideicommissum sibi debitum, & in aliquo sibi non præiudicauit *l. fin. §. in computatione C. de iure deliberandi Cuman. cons. 109. n. 2. vers. nec rursum addita* protestatione, & declaratione in fine Inuentarij legitimè facti existentis penes Perillust. & Excellentiss. D. meum Meugatium, quamuis non potuerim imaginari, quo sano, & pio consilio illud non fuerit productum, sed tantum illud factum per DD. Loianos, ne fortè videretur talis declaratio, assortio & potestatio, facit etiam legatum factum Iacobo, & & Fratribus filijs d. D. Ioannis Baptistæ de Domo Galetiæ, domo Sanctæ Agathæ, & duabus Possessionibus, Prædio Arcoueggij, & prato pro omni eo, & toto, quod prætendere possent ijdem Iacobus, & fratres occasione Testamentorum Alberti, & Francisci, & si non ipsis, sed Ioanni Baptistæ Patri eorum fideicommissis bona subiecta deberentur, cum ordo etiam naturæ velit, vt filij ad fideicommissum vocati post mortem
13 patris admittantur, & sic ordine successiuo *Delect. de Arte Testandi* post plures in *tit. de hæred. Instituendis cautel. 6. in tit. quo remedio intelligatur facta vocatio ordine successiuo nu. 2. & seq.* Ex his enim sequitur, quod dictus Dominius Ioannes Baptista, & post eius mortem filij habuerint actionem ad interesse contra dictum Dominum Marcum Antonium, & in reliquis bonis liberis, & allodialibus eiusdem *ex textu in l. ea lege, & ibi glos. communiter approbata C. de cond. ob causam, & in l. si ita quis, §. ea lege. vbi Bart. & cæteri ff. de verb. oblig.* Nec dicatur in dictis legibus tractari de fideicommisso in con-
14 tractu, Quia prohibitio legis, prohibitio Testatoris, & prohibitio contrahentium parificantur *l. fin. C. de Rebus alienis, non alienan.* & sic in electione eiusdem D. Ioannis Baptistæ, & filiorum fuit agere, vel ad rem, vel ad interesse, cum pro fideicommisso competat etiam actio personalis, *Odd. post alios in tract. de fideicom. quæst. 13. art. 4. nu. 45.* Et ità tenent *Ias. in §. Item si quis in fraudem nu. 61. & seq. & alij DD. Inst. de actionibus*; Vndè D. Barbara Bartholomæi hæres poterit pro fructibus 29. annorum debitis viro, & filio retinere, nam facilius datur retentio, quàm petitio *glos. in l. per retentionem C.*
15 *de vsuris l. Creditor in princ. ff. qui pot. in pign. habeantur Cephal. cons. 299. n. 5. lib. 2, Gratian. in discept. cap. 470. nu. 12.* Et si verum sit, quod ad rationē quinquè pro centenario fructus sint taxādi *iuxtà glos. in auth. perpetua in verb. sublata C. de sac. S. Eccl. ex tex. in auth. de non alienan. §. si verò Alienans,* vbi dicit pensionem esse iustam, quæ in viginti annos

con-

contineat rei æstimationem, & ibi *Salicet.nu.3.& alij Scribentes* longè vltra hæreditatem D.Marci Antonij erit creditrix hæres dicti D. Bartholomæi vltimo loco defuncti ergò erat solum Ioannes Baptista ad hæreditates prædictas admitten.& non Loiani soror, & filij.

Si verò fideicommissa prædicta non extant, quod exaduerso non potest dici, cum contrarium expresserint, erunt faciendæ plures deductiones, & dotium filiarum Ioannis Baptistæ relictarum; pro maiori parte per D. Barbaram, de proprio solutarum, nam pro eis retentionem dari, non potest controuerti *Gratian.post alios quos allegat.in d. discept.cap.269.nu.14.*

Crederem etiam ex vsufructu relicto Lucretiæ, & alijs, potuisse per filios Ioannis Bapti-
17 stæ hæredes, institutos deduci falcidiam, cum non viderim eam per Testatorem prohibitam, nam certum est de iure falcidiam deberi ab hærede detrahendam de legatis dodrantis æstimationem excedentibus *l.1.ff. ad l.falcid.* & præsertim ex legato vsufructus *d.l.1.§.non solum, & §.vsusfructus, & l. vsusfructus 80.ff. ad l. falcid.* Adeò quod etiam de vniuersali relicto, seù Institutione in vsufructu omnium bonorum falcidia sibi locum vindicare potest *l.omnium ff.de vsufruct.Bart.in l.Vxori meæ nu. 2.vers.Item ff.de vsufruc.leg.Natta cons.291.nu.6.lib.2.Gail.obser.143.nu.5.& 144.num.16.lib.2.* fructusquè huiusmodi quartæ partis, quæ ex l. falcidia deducitur, non ad vsufructuarium, sed ad proprietatis hæredem pertinent, ipse enim *nedum quartam, sed & fructus ipsius quartæ percipere debet l. quod de bonis §. fructus ff. ad l. falcidiam.* Tota igitur erit difficultas videre, An Testator tacitè, vel expresse voluerit, ne hæredes falcidiam detrahere possint, & quod attinet ad tacitam prohibitionem, non videtur de illa quærendum esse cum ad effectum, vt cesset falcidia necessarium sit, quod Testator illam expresse, & nominatim, non autem tacitè prohibeat, ad *tex. in auth.sed cum testator in princ.C.ad l.falcid.vbi glos.in verbo hoc expressum, & Azo.in summa prope finem sub nu.1. Petr.de Bellapertica col.2. vers. sed quid si hoc voluit tacitè, Ang.vers.contrarium credo, & in l.nimium vers.in textu ff.de vsufructu Alban.ad Bar.in d.Auth.sed cum Testator nu. 1. & probat tex.in c.Raynaldus ext.fin.vbi glos.fin. in fine in verbo contra voluntatem Testatoris extr.de Testam.& ibi Abb.nu.16.Ant.de Butr.num.34.Ancar.nu. 3. vers. octauo las. cons.84.nu.9.lib.2.Bellon.cons.65.nu.1.& sic latè probat Pedroch.cons.16.nu.2. cum pluribus*, vbi multis rationibus, Iuribus, & auctoritatibus probat hanc opinionem veriorem esse, & magis receptam.

Et cum tacitè non appareat illius prohibitio, minus poterit dici expresse fuisse vetitam, & si Testator expresserit se prohibere quamcumquè detractionem, nam prohibitio sub-
18 intellecta, & in consequentiam resultans, verbisquè generalibus facta, non facit cessare falcidiæ deductionem, vt supra probatum est, & affirmat *Petr. Mathesillanus in repett.l.filium quem habentem C.famil.hercisc unda nu.44. Angel. Aret.in §.1.nu. 3. Inst. ad l.falcid. Ripa in l.Centurio nu.133.ff.de vulg.& pupill.Bero.cons.193.num. 63.lib.1. Alberic.in l. Raptores num.3.C.de Episcop.& Cleric.Curt.Iun.cons.54.num. 10.& seqq.* Hoc igitur stante non esset quærendum an tacitè, vel per verba æquipollentia inducta fuerit huiusmodi prohibitio, cum pro firmo à lege dispositum fuerit prohibitionem hanc nominatim, & specificè fieri debere.

Aliæquè plures deductiones meliorationum in bonis, funeralium, & alterius generis possent fieri, Vltrà quod non est facta identitatis bonorũ probatio, vt alias fuit dictum. Et idcircò si D.Marcus Antonius sciuerit, siuè ignorauerit bona esse aliena, nihilominùs cum sint instituti coniuncti sanguine, debebitur earum æstimatio; *Gratian. in d.discept. post alios cap.611.nu.7.& cap.988.pariter nu.7.*

Et hæc saluo &c.

V 3 CON-

CONTROVERSIA CV.
Pro Excellentiss. DD. Collegiatis.

SVMMARIVM.

Collegium Iuristarum Bononiæ dicitur Clarissimum Mūdi lumen, nu. 1.

Doctores Collegiati debent præcedere Doctoribus non Collegiatis, nu. 2.

Ordo præcedētiæ est de Iure Diuino, n. 3.

Item de Iure Naturali, nu. 4.

De Iure Canonico, nu. 5.

De Iure Ciuili, nu 6.

Quando dignitates sunt inæquales, non seruatur ordo temporis, nu. 7.

Duplicem habens dignitatem præfertur habenti vnam, nu. 8.

Vestis ab alijs differens designat præeminentiam honorum, nu. 9.

Consuetudo scandalosa, & destructiua veritatis, & contra rationem naturalem non attenditur, nu. 10.

In facultatiuis non attenditur consuetudo, nu. 11.

Romani voluerunt præcedere Perseo Regi Macedoniæ, eo quod concedebant Diademata Regibus, nu. 12.

Adsit Deus, & Virgo.

1 Circa præcedentiam, dicam quid sentiam, eo quod Collegium nostrum Bononiense Clarissimum, & Mundi lumen appellatur *Peregr. cons. 40. in princ. lib.* 5. dico DD. Doctores Collegiales debere præcedere alijs
2 Doctoribus eiusdem ordinis non Collegiatis. Nam id correspondet Iuri Diuino, naturali, Canonico, Ciuili, Consuetudinario, & Constitutionum; licet & Historijs.
3 Primò enim de Iure Diuino datur ordo præcedentiæ, nam Deus creauit Angelos secundum ordines, nam alij Angeli, alij Archangeli, alij Throni, alij Dominationes, & sic de alijs, & legitur in *Exodo cap.* 7. quod Moyses inferioris ætatis trium annorū Aaron fratris sui præcedebat illum, licet esset paris in dignitate sacerdotali, cum Moyses esset Rex, quod & affirmat *Dauid in Psalmo* 98. legitur etiam populum amatum præcessisse vulgum, quia inseruiebat Arcæ Domini, *Iosue cap.* 6. Et sic de Diuo Petro, nam licet esset vnus ex Apostolis, & frater Diui Andreæ, imò minor, & tanquam Apostolus esset æqualis alijs, nihilominus propter duplicem dignitatem, nempè dignitatem Apostolatus, & Vicariatus fuit antelatus omnibus alijs Apostolis, & habetur penes *Paulum ad Corinthios* 1. *cap.* 3. *& ad Ephæsios cap.* 4. *& melius in Actibus Apostolorum cap.* 5. vbi Gamaliel tāquam legis Doctor honorabilis præcedebat, & imperabat alijs.

Secundò, dignitas, & præcedentia dicitur prouenire à Iure naturali, cum sit quædam
4 potentia a natura tributa, *glos. in §. fin. inst. de Iure nat. gent. & ciuili, in verbo persona,* quod & aduertit *Bart. Cæpola de imperat. militum deligendo in §. ratione nu.* 1.

Tertiò de Iure Canonico probat *tex. glos. in c. placuit, seu Isidorus in verbo proponimus di-*
5 *stinct.* 16. vbi ad litteram, quod non attenditur prioritas temporis, sed maioritas au-

ctori-

ctoritatis, *glos. in c. sexta*, *& Archidiac. in c. quoniam ead. distinct. Dominicus de Sancto Hieminiano in c. Episcopos* 17. *distinct.* ita etiam aduertit *Felin. in rub. de maior. & obe d. nu.* 3. *Ioannes Certer de primogenitura quaest.* 3. *secundi libri nu.* 38. & 39.

Quartò de Iure Ciuili, eo quod prælatio, quæ debetur antiquiori, debet intelligi cæte-
6 ris paribus, *Angel. Aret. in §. quadam inst. de act. nu.* 19. ideſt, quando agitur de eadem
dignitate non in præiuditium maioris dignitatis, notant *Bart. & cæteri*, & decantatur
quotidie in Collegio in recitatione punctorum, *in l. 1. ff. de albo scribendo*, quando ta-
men dignitates ſunt inæquales, non ſeruatur ordo temporis, ſed ille dicitur prior, qui
maiorem meruit dignitatem, adeout Collegiatus omninò debeat præcedere, *Nic. de*
7 *Barulo in l. 1. C. de Consulib. lib.* 12. *num.* 2. quod & notatur in titulo, *vt dignitatum ordo*
cod. lib. 12. item *Ludouicus Bologninus alias noster Collega in addit. ad Signorol. de Homo-*
deis in tract. de præcedentia Doctoris, vel militis nu. 70. & 71. facit etiam quia ille, qui
conſtitutus eſt actu in dignitate potior eſt illo, qui facultatem habet ad eam actu quæ-
rendam, *Rom. in cons.* 333. *nu.* 10. *vers. sunt autem dissimilia*, ergo nihil operatur, quod
& ipſi poſſint eſſe Collegiati, vt poſt *Io. de Platea* cõſiderauit *Gratus*, pariter alias Colle-
ga noſter *in cons.* 116. *n.* 14. *lib.* 2. *vers. præterea imò contrarium*, duplicem ergo haben-
tem dignitatem præferendum eſſe vnam tantum habenti, dixit *Staphileus in tract. de*
8 *Gratijs & expectatiuis in tertia principali conclus. num.* 9. ¿ Nonne eſt verum, quod duo
vincula magis ligant, quam vnum, vt conſiderat *Dec.* ad propoſitum *in l. cum quidam*
prima lectura nu. 15. *ff. si cert. pet.* ſuſtinẽs, quod duplicatio graduum maiorem dignita-
tem inducit, & quod vbi maior eſt dignitas, prærogatiua temporis non attenditur,
Gherard. in singulari 33. dicens notandum eſſe, & in puncto poſt longam diſputatio-
nem de Doctore, qui petijt, & non obtinuit Collegium, vt non præcedat ei, qui obti-
nuit, & ſi ſit Iunior, *Alciat. in reg.* 1. *præsump.* 45. *in fine*. Videmus etiam, quod Princeps
habens plura regna, præfertur illi non habenti tot regna, dummodo illa plura regna,
non ſint inferiora in Regno vnicum habentis *Caphal. cons.* 615. *nu.* 18.

Quintò, ex conſuetudine ſeruata, vt videri poteſt ex tot picturis, vbi veſtimenta Rubea,
& differentia ab alijs ipſi DD. Collegiati induebant, & ego vidi diebus meis Illuſtriſ-
ſimos DD. Ludouicum Gozadinum, & Pompeium Blanchinum vti Collegiatos de-
ferre veſtes differentes, cum eſſent Clerici ad inſtar Prælatorum, Talis. n. claritas deſi-
9 gnat præeminentiam honorum, *Felin. in rubr. de maior. & obed. nu.* 9. tales enim veſtes
fiunt in gloriam, & decorem, vt *in Exodo c.* 28. dicuntur enim reſeruatæ magnis viris
ad decorem dignitatis, *Platea in l. si quis nauiculam C. de Muril. lib.* 11. *Lucas de Pena*
in l. 2. *& in l. temperent C. de Vestibus oloberis, & deauratis cod. lib.* 11. *Gratian. in discept. c.*
845. *n.* 52. *Collegium Patauinum post cons. Zabarella in causa præcedentiæ inter Monachos,*
& Canonicos Regul. nu. 25.

Nec dicatur hodie ſeruati conſuetudinem in contrarium, quæ in materia præcedentiæ ſer-
uanda eſt, quia talis conſuetudo non eſt attendenda, vt docuit *Felin. d. num.* 9. *& facit*
tex. in c. inferior distinc. 21. vbi relatis verbis Profetæ ibi *nunquid gloriabitur securis con-*
tra eum, qui secat in ea, aut exaltabitur serra contra eum, qui trahit eam, subiungens non
debet eum, qui minoris auctoritatis est proprijs definitionibus subiugare, vbi *Turrecremata*
nu. 3. dixit, quod lex, & ratio naturalis hoc habent, vt inferiora, ſubiecta ſint ſuperio-
ribus ſuis, *Franc. Aret. cons.* 123. *in fine*, dicens non valere conſuetudinem, nam eſſet
10 ſcandaloſa, & diſtructiua, veritatis, & contra rationem naturalem, & in hoc adducun-
tur notata per Collegium noſtrum Bononienſe in d. cauſa præcedentiæ inter Canoni-
cos regulares, & Monachos S. Benedicti *nu.* 26. vbi demonſtratur, quod quis eſt ma-
ior altero reſpectu certè qualitatis, exemplificans in Epiſcopo, vt ſit maior Cardinali
reſpectu qualitatis ordinis, ſed Cardinalis dicatur maior Epiſcopo reſpectu qualitatis
offitij,

officij, & administrationis, quod & affirmant. Idem *Collegium* Patauinum in eadem causa, & *Collegium Ferrariense*, vt videri potest post volumen *Consiliorum d. Zabarellæ*. Et cum præcedentia, vt demonstrauimus sit de Iure Diuino, & naturali, consuetudo in contrarium non attendirur, *Roch. in c. cum tanto de consuetud. in princ. nu. 12. fol. 16. & in sectione nona nu. 53.* Quando enim consuetudo obuiat omni Iuri, vt quia Ius penitus resistat, non attenditur, *Petrus de Rauenna in tract. de consuetud. sect. 1. nu. 50.*

Et dato, quod probaretur per quadraginta annos Doctores non Collegiatos præcessisse
11 Collegiatis, nihil operaretur, cum ea, quæ sunt facultatis non inducant consuetudinem restrictiuam liberæ potestatis, vt in puncto præcedentiæ dixit post alios nouissimè *Gratian. in discept. c. 288. n. 10.* dicens, quod de facili recuperatur Ius, & res reuertitur ad suam naturam, & voluit competere offitium Iudicis, & de facto resisti posse, etiam manu armata, contra eos, qui tale Ius præcedendi infringere tentant, imò posse agi actione iniuriarum contra tales impedientes talem decerni honorem.

Sextò, ex dispositione Constitutionum, vt in rub. 1. ibi, & inter cæteros omnes Collegiales socialesque congregationes primum locum obtineant, &c. *& in rub. 10. §. nullus Doctor in §. ad maiestatem Collegij, & in §. Cleruis autem*, vbi agitur de vestibus preciosis per Doctores Collegiatos deferendis.

Septimò, probatur ex Historijs, nam vidimus, quod cum Martius, & alij Consules Romani deberent de pluribus tractare, cum Perseo Rege Macedoniæ, & cum omnes reperirentur secus flumen, nempè Rex, & sequaces ab vno latere, & Romani ab alio latere, & cum contenderetur de præcedentia, & maioritate in transeundo flumen, Perseus prætendebat Romanos ad se, tamquam ad Regem accedi, quod negatum fuit à Romanis, eo quod sustinebant Maiestatem Reipublicæ Romanæ, quæ concedebat
12 Diademata Regibus, & super hoc disputato fuit declaratum Romanis Consulibus deberi præcedentiam, vt penes *Titum Liuium Decade quinta lib. 2.* & habetur per *Mag. Leonem Zambellam in suo morali politico intitolato l'Industrioso politico carte fol. 218.*

Agnoscat ergo vnusquisq; ordinem suum, & quis dignior sit *Origenes super Leuitico, in verbo, Ordo.*

Et hæc saluo, &c.

CONTROVERSIA CVI.

Pro Possessoribus bonorum olim D. Pyrri Vigiani.

SVMMARIVM.

HÆres nominatum, si non habeat qualitatem à Testatore desideratam, excluditur, nu. 1. & 8.

Clausula in omnibus, & per omnia, refertur ad præcedentia, & non ad ea, quæ habent particularē prouisionem, nu. 2. & 5.

Nec potest referri ad omnia præcedentia, quando proprietas sermonis non patitur talem relationem, nu. 6.

Quilibet potest renunciare fauori suo, nu. 3.

Textus in l. 2. §. furiosus ff. de Iure codicillorum, declaratur, nu. 4.

Dictio, vt supra, declaratur, nu. 7.

Coniectura ex verisimili testatoris voluntate debet esse talis, vt habeatur pro dispositione, nu. 9.

Rea-

Reale fideicommissum in dubio non præsumitur, nu. 10.
Quilibet potest disponere de re sua, nu. 11.
Extensio non datur extra verba per Testatorem limitata, nu. 12.

Adsit Deus, & Virgo.

Facillimè responderi posse creditur subtiliter adductis pro parte DD. Viggiani, & Alexandri de Viggianis, eo quod nullum reperitur fideicommissum in testamento olim D. Alexandri antiqui de Viggianis ad quod ipsi sint vocati, sunt enim in eo tantum substituti filij D. Viggiani siue vnus, siue plures, qui doctoratus gradum, & gradus essent consecuturi in Logica, Philosophia, & Legibus, & sic omninò in omnibus illis professionibus expressis, quare cum D. Pyrrus non fuerit Doctor videntur exclusi,
1 & sufficit dicere substitutio de te non loquitur *l. quidam cum filium vbi Bald. & Imol. ff. de hered. instituen. Seraphin. decis.* 1023. *nu.* 1. & expirasse omnium aliorum vocationes, quod & videtur quodámodo admittere Excellentiss. D. exaduersò scribens nempè non esse Actores expressè vocatos à Testatore tentat tamen docere de vocatione Filiorum Pyrri vnici filij d. Viggiani ex coniecturis imò, & virtualiter vt dixit expressè licet idem Pyrrus non fuerit Doctor, & virtualem expressam vocationem desumit ex verbis testamenti ibi *& si perueniet ad tempore nullus ex dictis filijs d. D. Viggiani esset Doctor voluit D. Isabellam debere omnibus dictis filijs d. D. Viggiani d. dimidiam dictæ hæreditatis consignare æqualiter inter eos diuidendam nulla pariter reddita ratione dictorum fructuum per eam interim percipiendorum, pariter per eam lucri faciendorum in omnibus, & per omnia vt supra*, eò quod dicta clausula in omnibus, & per omnia, vt suprà habeat vim specialis expressionis.

Et pro coniecturis adducit supponens filios Pyrri esse vocatos, primò fideicommissum iniunctum filijs Doctoribus d. D. Viggiani, quos & eorum lineam fideicommittens prætulit filijs non Doctoribus, vnde si testator grauauit magis dilectos sequitur dicendum, quod voluerit grauare minus dilectos.

Secundò, Dixit verisimile esse, quòd si testator cogitasset hunc casum, verisimiliter disposuisset de filijs non Doctoribus dicti Domini Viggiani, cum nulla probabilis ratio afferri possit.

Tertiam Coniecturam desumpsit ex absoluto, & reali vt dixit fideicommisso durante linea masculina filiorum d. D. Viggiani, Vndè cum vocauerit filios non Doctores d. D. Viggiani, intelligatur eos grauasse ad restitutionem ad hoc vt eius voluntas habeat effectum, nam licet Pyrrus non fuerit Doctor eius filij, seu descendentes possunt assumere gradum Doctoratus tam enixè desideratum à Testatore.

Pro quarta Coniectura dixit insurgere ab euitando absurdo, nam absurdum esset, quod testator grauasset filios Doctores magis dilectos non Doctoribus, ne ignorantes essent melioris conditionis.

Quintam Coniecturam desumpsit ex illis verbis, & sic voluit procedi donec durauerit linea d. D. Viggiani, ita vt Testator generaliter, & indiffinitè locutus sit etiam de linea filiorum non Doctorum.

Quæ & si prima facie videantur aliqualis considerationis, creditur esse in casu nostro paucæ considerationis.

Nam

Nam primo desumpta vocatio expressa ex clausula *in omnibus, & per omnia*, non sub-
stinetur in casu nostro, eo quod si legatur illa clausula loquitur de redditione rationis
facienda per vxorem testatoris hæredem fiduciariam institutam, volens quod condi-
tiones expresse in omnibus, & per omnia essent obseruatæ, nam superius eam libera-
uerat, nedum à redditione rationis, sed omne lucrum ex hæreditate eidem concesserat,
cum ergò sit posita ad prædicta, qualificandū etiam si in fine posita sit refertur ad præ-
2 cedentia *Alexan. cons.* 158. *nu.* 7. *lib.* 6. Minusq; potest referri ad ea, quæ habent suam
particularem, & determinatam prouisionem, vt in casu nostro, vbi Doctores tantum
fuerunt vocati *Gabr. post infinitos in tit. de clausulis concl.* 9. *nu.* 8. *Honded. cons.* 36. *nu.* 34.
lib. 1. *Mar. ta in tract. de clausulis* 4. *par. cl.* 24. *nu.* 2. *& seq. secundum vltimam impressio-*
nem; Nec faciunt allegata, nam primò *Peregr. de fideicom. art.* 36. *nu.* 89. loquitur de
filio expresse approbante testamentum Patris prohibentis legitimæ detractionem, qui
casus est diuersissimus, eò quod quilibet potest renunciare fauori suo *Surd. decis.*
356. *nu.* 17. & ita etiam loquutus est *Fusar. in memorat. ex aduerso quæst.* 296. *nu.* 96. &
3 in eisdem terminis loquitur *Ruin. cons.* 56. *lib.* 2. qui & si *nu.* 12. dicat, quod sermo pro-
latus ab homine non recipiat restrictionem pro fundamento suæ opinionis adducit
4 *tex. in l.* 2. *in* §. *furiosus ff. de iure codicill.* cuius verba sunt hæc, *furiosus non intelligitur*
codicillos facere, quia nec aliud quicquam agere intelligitur, cum per omnia, & omnibus ab-
sentis, vel quiescentis loco habeatur; solum enim probat *textus* prædictus, quod furiosus
non potest facere Codicillos, vt ibi sic aduertunt *Odofred. Alberic. Bart. & alij*, imò
Alex. relator Angeli à Ruino ibi allegati in l. 1. *ff. de legat.* 1. *nu.* 9. vltra opinionis dicti *An-*
geli reprobationem *in d.* §. *furiosus* admittit restrictionem, non obstante d. clausula *in*
5 *omnibus, & per omnia*, quando sequeretur aliquod absurdum, vel inconueniēs, & quan-
do à superius expressis d. clausula potest recipere, vt in casu nostro, restrictionem dicēs
debere intelligi in his, in quibus potest clausula prædicta adaptari, nec minus potest
dici, vt sit sermo vniuersalis; dum restringi potest ad impediendum molestias Vxoris
ibi in totum expressas, sed per relationem ad primæuam declarationem, & regula-
6 re est; quod clausula in fine posita non referatur ad omnia præcedentia, quando pro-
prietas sermonis non patitur talem relationem *Old. cons.* 152. *nu.* 2. *Ias. in l. si is scriptura*
nu. 40. *vers.* 4. vltrà *Bart. ff. de legat.* 1. *decis.* 671. *nu.* 1. *par.* 1. *in recent.* non enim patitur
sermo, qui perficitur ex relatione non molestiæ Vxoris, vt possit trahi ad quid diuer-
sissimum, & verba etiam vniuersalia ad modos proportionabiles subiectæ materiæ, in
qua expressio fit sunt intelligenda *Dominicus de S. Hgemeniano cons.* 29. *in fin. Tusch. in*
lit. V. conclus. 132. *nu.* 2. & esse verba restringenda ad causam, super qua exprimitur
Surd. decis. 217. *nu.* 6. quem refert, & sequitur *Sacra Rota decis.* 224. *nu.* 11. *par.* 5. *diuers.*
dicens, quod si exprimatur vna causa, verba vltra d. causam non operantur, & debent
ad eam restringi; imò & generalia verba restringi ad causam, ob quam prolata fuerunt
nat. DD. in l. his verbis ff. de leg. 3. *Gregor. XV. decis.* 511. *nu.* 23. subiungens esse intelli-
genda eo tantum respectu, quo fuerunt prolata, & relatio est facienda ad eum casum,
ad quem facta est relatio, & non ad diuersum, vt est in casu nostro vocatio non haben-
tium qualitates à Testatore desideratas *decis.* 44. *nu.* 5. *& seq. eod. p.* 5. *diuers.*
Nec facit allegata *l. quicquid in* §. *ex compromisso ff. de his, qui not. infam.* nam & si erra-
tum appareat, cum incipiat *quod*, & non *quicquid*, verba cuius *textus* sunt hæc *ex com-*
promisso arbiter infamiam non facit, quia non *per omnia sententia est*, & sic non facit ad
casum.
Nec minus allegata *lex.* 1. *ff. de legat. primo*, cuius verba sunt hæc *per omnia exæquata sunt*
legata fideicom. & sic patet ex lectura non posse applicari.
Menoch. verò cons. 1082. *nu.* 23. *allegato* minimè obstat, quia in casu suo aderat omnium
exa-

exæquatio, & adiecta erant hæc verba, *cum illis modis, formis, & conditionibus, & qualitatibus* &c. quæ verba expressa declarabant Testatoris voluntatem, vt *nu.* 24.
Nec in casu nostro facit, quod dictio, *vt supra*, sit repetitiua præcedentium quali-
7 tatum, nam eadem responsio aplicatur, scilicet talia verba esse repetitiua in casu, de quo loquutus est Testator circa prohibitam molestiam vxoris hæredis fiduciariæ, nec d. clausulam repetere personas descendentes, dicit *Menoch. cons.* 269. *num.* 34. *& in terminis* si in præcedentibus multæ conditiones appositæ fuerunt, & in subsequentibus repetatur. Vna tantum conditio, dictio, vt supra, ne importet repetitionem in omnibus alijs qualitatibus, & conditionibus *Cumani cons.* 22. *in fine Marta in nouiter impresso tract. clausularum* 3. *par. clausula* 94. *nu.* 3. *&* 4.
Nec faciunt allegatæ *decis. Sacra Rota* nempè *Decisio* 269. *par.* 5. *diuers.* eò quod si legatur aliam in casu suo, non poterat capere interpretationem, vt *nu.* 8. *Decisio verò* 180. *p.* 6. *num.* 12. loquitur de clausula in stirpes, & non aplicatur, & *Decisio* 40. *d. par.* 5. loquitur in longè differentibus terminis, vt in themate legitur, primò verbum, vt supra erat in qualibet substitutione, & Testator se declarauit velle obseruare formam fideicommissorum perpetuorum, aderat prohibitio strictissima alienationis, aderat substitutio de Hospitali, & aderat vocatio post omnium substitutorum mortem, vt ex ea videri potest.
Minusq; faciunt assertæ coniecturæ, nam si prima coniectura vera esset, retorque-
8 retur, cum diuersa considerari possit ratio, nempè d. D. Vigianum non fuisse qualitatis, & æstimationis, prout vellet, & desideraret Testator, vnde ei apparet prohibuisse Vsumfructum, cuperetq;, vt Doctores ex eo essent, vt familiam redderent maioris estimationis, quam tunc D. Vigianum patrem reputaret, quare cum non essent filij Vigiani Doctores, iuxta desiderium *in tertia coniectura per Excellentiss. D. Aduocatum exaduerso consideratum*, de alijs descendentibus non curauerit, & ideò cessat id, quod dicitur, quod descendentes, & Doctores essent deterioris cõditionis, & sic, vt dixi, pro nobis prima coniectura debet cõsiderari.
Secunda autem à verisimili est fallax, nec semper admittenda, maximè quando diuersa potest considerari ratio *Euerard. in loco à verisimili*, & verisimilis Te-
9 statoris voluntas debet esse talis, vt habeatur pro dispositione eadem verisimilitudo, ità vt contrarium, nisi temerè affirmari possit *Socin. Iun. cons.* 141. *num.* 14. *lib.* 3. *Fusar. post alios ref. tans hanc coniecturam in tract. de fideicom. q.* 276. *n.* 14.
Ad tertiam respondetur ex verbis testamenti non posse dici, fideicommissum reale, cum nec realis prohibitio legatur, vt volunt, & loquuntur *DD. exaduerso allegati, & si Bald. in leg. precibus C. de impub. & alijs subst.* non habeat nu. 65. exaduerso allegatum sed de hoc loquatur num. 49. minusque *Salicet.* ibi habeat *num.* 36. & *Mantic. de coniect. lib.* 8. *tit.* 2. *num.* 6. supponit & ipse prohibitionem præcessisse, & pluribus factã substitutionẽ, prout & *Sacra Rota decis.* 231. *n.* 2. *p.* 2. *in recent. & in*
10 *decis.* 216. *n.* 16. *par.* 5. *diuers.* nulloq; modo potest dici hoc reale fideicõmissum, cũ quidquam legatur, quod illud reale inducere possit, vt per *Bart. in l. peto. § fratre ff. de leg.* 2. *& alios in d. decis.* 216. *d. num.* 15, *&* 16. *memoratos*, Testator enim considerauit filios d. D. Vigiani fore Doctores, & hæredes, & non alios, est enim valdè diuersus casus, de quo in *decis.* 134. *p.* 7. *diuersorum*, ibi enim consideratur enixa voluntas Testatoris conseruandi nomen, & cognomen agnationis, & onus deferendi arma, & melius dignoscitur ex *decis. praced.* 77. *ex eod. lib.* 7. *diuersorum in eadem causa*.
Ad quartam de absurdo dicitur absurdum dici id, quod neq; æquitas militat, sed id, ex quo omne malum aptum nascitur, vt per *Euerard. in loco ab absurdo num.* 8.

hic

hic autem prædicta non possun considerari, cum quilibet possit disponere de re sua ad libitum, & testari, prout sibi placet *l. in re mand. C. mandati, & §. dispenat*
11 *in auth. de nuptijs*,

Ad quintam coniecturam verba sunt clara de vocotione Doctorum, & descendentium à filijs Vigiani Doctoribus, quando enim voluit testator loqui de filijs Vigiani expressit, vt in *vers. ibi superuente*, & ita videtur affirmare *Cuman. alleg. in ced. cons. 3. nu. 6.* qui approbat nostram opinionem, non enim debemus extendere casum verbis testamenti limitatum *decis. 486. n. 2. vers. attamen par. 1. in recent.*

12 Hæc enim pauca dixi, cognoscens omnibus obiectis ad primum responsum pro tertijs possessoribus fuisse replicatum per Excellentiss. D. Lancium, ne eadem repetam, in tantum, vt ex iuribus doctissimè per eum allegatis sit locus absolutioni dd. possessorum.

Et hæc saluo &c.

CONTROVERSIA CVII.

Pro D. Mattheo de Campanis.

SVMMARIVM.

Mater potest transigere de re filiorum, num. 1. & 4.

Dum non agitur de Castrensi, seu quasi Castrensi, & solus timor litis sufficit ad sustinendam transactionem, num. 3.

Et si prædo manutenendus sit in possessione, nihilominus si constet ipsum esse prædonem, non debet manuteneri, num. 5.

Remedium canonis reintegranda, 3. quæstione prima non conceditur contra titulo possidentem, num. 6.

Hæres, cum beneficio Inuentarij tenetur in quantum patiuntur vires hæreditariæ, num. 7.

Adsit Deus, & Virgo.

Vam iniustum sit iudicium pro parte Baldellę motum contra DD. de Campanis super prętenso spolio, dignoscitur ex instrumento transactionis de anno 1606 6. Aprilis inter illos de Campanis, & Patrem Aduersarij etiam nomine ipsius, in dicta enim transactione narratur iuditium motum per illos de Campanis super relaxatione bonorum fideicommissis subiectorum, & olim D. Hieronymi antiqui de Campanis expressè vocantis masculos; & D. Flore de Sancto Venantio mandantis bona sua semper esse debere in domo illorum de Campanis, & D. Camillæ pariter de Sancto Venantio expresse vocantis masculos, & cum plura facta essent acta super relaxatione bonorum mediante dexteritate, scientia, & prudentia MM. DD. Io. Baptistæ Roscij, & Ghini de Sagacijs amborum ex primarijs, & Sapientioribus Causidicis huius Ciuitatis probatissimæ vitæ, & exemplarium aliorum Procuratorum tunc viuentium, vt omnibus notorium est, fuit

inita

inita dicta transactio, & D. Petrus Antonius Baldellus nomine D. Angeli Aduersarij, & fratrum tunc viuentium filiorum D. Angelicæ olim Alberti de Campanis, & pro eisdem filijs de rato promittens, & aliæ D. Angelicæ Sorores restituerunt, & relaxarunt eisdem de Campanis bona (ad quorum reintegrationem d. D. Angelus hodie petit admitti, vti dictis fideicommissis subiecta) & versa vice dd. de Campanis in eodem Transactionis instrum. conuenerunt soluere quasdam pecunias, & consenserunt respectiuè testari de eisdem bonis pro certa summa, & alias conuentiones inter eos fecerunt. Hodie (vt audio) d. D. Angelus intentauit remed. *C. reintegranda 3. q. 1* supponens constare de extremis necessarijs, nempè de antiquiori possessione D. Angeli, & noua illorum de Campanis, sed non verificatur d. D. Angelum possedisse, cum per Patrem possessio fuerit tradita, & legitimè translata in dictos de Campanis, vt in dicta transactione, quam
1 Pater vti legitimus Administrator filij facere potuit per *tex. in l. de re filiorum ff. de transactionibus*, cum illa lex prohibeat transigi de re filiorum, quos Pater non habet in potestate, secus si habet, vt ibi *glo.* declarat, admittens expresse transactionem valere in aduentitijs, cum sit legitimus administrator, & ibi aduertunt *Odofred. Bald. & alij*; adeò vt nequaquam possit dici probata possessio d. Angeli, cum tunc esset in potestate Patris, & agatur de aduentitijs, immò, vt asseritur,
2 saltem minor, & non agitur, nec de Castrensi, seu quasi Castr. vt ibi aduertunt *Doctores*, sed de bonis maternis, & aderat lis, vt in *ea lege*, quamuis ad sustinendam transactionem sufficiat solus timor litis *Gratiam. in d. scept. forens. 476. nu. 1. & seq.* & præsupponatur transactum bona fide, maximè interuenientibus Doctis-
3 simis vtriusque partis Procuratoribus, & Aduocatis, minusq; faciunt allegationes per Excellentiss. D. Felicorium, quod regula procedat tantum in retinendo, non autem dando, nam si Doctores allegati videantur *Bal. in l. 1. C. de bonis maternis n. 10.* dixit patrem posse absolutè transigere, ac si haberet plenum dominium, & *tex.* dicit patrem tantum debere habere diligentiam in tuendis rebus, non enim *textus* permittit, vt lis iniusta sustineatur, *Ias.* vero in *l. nulli ff. de Transact.* exemplificat in Prælato Eccl. siæ Tutore, & Administratore Reipublicæ, & in fine est relator *Baldi* dicentis, vt ipse asserit Patrem posse transigendo retinere, sed non dare rem filij, aliud enim est dare, & aliud restituere, & quando talis opinio esset vera, bona de quibus in transactione non erant filij, sed illorum de Campanis, & sibi restituenda quicquid subtilizetur, & pariter *Tiraquel. in tract. lignagier. §. 1. glos. 14. num. 6.* loquitur prout *Iurisconf.* in procuratore Principis, in quibus *lex* nulli licere expresse prouidit, & si de Patre voluisset prouidere expressisset, prout in dicta *l. nulli*, nam militat diuersa ratio in Principe, quam in
4 Patre; Vltra quod retorquetur, idem *Tiraquel. ibi num. 70.* dicens infrascripta verba, secus si fundum, de quo litigabat minor dimisit, ecce ergo ex eodem Doctore casus noster decisus, & quod Pater possit transigere in re dubia, & dum prudenter se gessit dixit *glos. in d. l. de re ff. de trans. Caccialupus in tract. de transact. quæst. 7 Pinel. in l. 1. par. 3. num. 43. C. de bon. matern. ipse Bal. in cons. 448. in fine lib. 1. Blanc. in tract. de compromissis quæst. 3. num. 52. Nat. cons. 543. in fine Cephal. cons. 24. num. 22. Ascan. Clement. de Patria potestate effect. 12. num. 6. & seq.* & sustineri etiam sine decreto post *Alex. & alios in l. præses C. de transact. dixit Sura. cons. 451. num. 20. & 21.* & post infinitos *Philippus Pasqualis in tract. de viribus patriæ potestatis cap. 2. in princ. dicens num. 4.* in dubio semper præsumi transactionem vtilem, nam satis dicitur lucrari, qui à lite recedit, nec posset dici de traditione rei filij cum ex fideicommissis appareat filium nullum ius in ijs habere, vt ex le-

ctura testamentorum legitur, & facit regula, quod licet prædo sit manutenendus in possessione, attamen si ex actis constet quem esse prædonem, non debet contra spoliatorem restitui ex communi Canonistarum, & Legistarum opinione, de qua per *Beroum in c. in literis num. 68. ext. de restitutione spoliatorum.*

5 (margin, beside line 2 above)

Secundo remedium *c. reintegrandæ 3. q. 1.* non conceditur eis, qui possessionem iusta causa tradiderunt *Viuius* post plures in communibus opinionibus *verbo spoliatus n. 7. vers. possessorio recuperandæ. Gregorius XV. decis. 15. num. 1. & 2.* & habetur in *decisione 188. par. 5. diuers. num. 3.* nec concedi tale remedium contra tit. possidentem, nisi res esset vitiosa, vel violenta, aut furtiua, dixerunt *Bart. & Angel. in l. rem quæ nob. ff. de acquirenda possessione, & post spec. Io. de Imola, Nicol. de Matarellis, & Bald. Alex. cons. 188. num. 1. & melius num. 7. lib. 2.* dicens id procedere, etiam si possidens habuisset causam ab eo, qui potuisset excludi ab agente *Addentes ad eund. Alex. cons. 6. lib. 3. n. 17. in vers. titulo loquentes*, cum alijs de veriori, & omnis interpretatio est capienda ad excludendum spolium *Rot. decis. 450. nu. 9. p. 1. diuers. & decis. 229. p. 5. diuers. nu. 5.*

Tertio non est omittendum, quod D. Angelus est hæres Patris, & tenetur in quantū patiuntur vires hæreditariæ habere ratum factum defuncti, non obstante, quod sit hæres cum beneficio legum, & inuentarij *vulg. l. cum à Matre C. de rei vindicatione decis. 61. n. 4. p. 2. in recent. Honded. cons. 3. nu. 53. lib. 1.* dicamus etiam aduersus remedium *d. c. reintegrandæ* obstare præscriptionem decem annorum inter præsentes, dum possessor, vt est Dom. Campana allegat se possessorem bonæ fidei, & cum titulo *Castr. cons. 105. in princ. Balb. de præscript. par. 4. quarta quæstionis principalis quæst. 24. Menoch. de recuperanda possess. remed. 15. n. 425.* qui plures allegat *Laderch. cons. 86. n. 5. vers. immo vero probabilius*, & hic agitur etiam de præscriptione triginta sex annorum, adeo vt nihil remaneat disputationis, quin D. Campana sit absoluendus, & Aduersarius in expensis condemnandus.

Et hæc saluo &c.

CONTROVERSIA CVIII.

Pro Nobilibus Confratribus Societ. Gloriosissimæ Virginis Consolationis.

SVMMARIVM.

Ecclesiæ acquiritur ex sola oblatione, nu. 1.

Ex signis cognoscitur cuiusnā sint Ballæ, nu. 2.

Oblatio rei ad vnum vsum non est conuertenda in alium vsum, nu. 3.

Donatū Ecclesiæ ex causa ingratitudinis Fratrū Monasterij non potest, nu. 4.

Præsumitur administratorem de bonis administratis expendisse, nu. 5. & 9.

Et tenetur reddere rationem de redditibus bonorum administratorum, n. 6.

Actori sufficit probare antiquam possessionem, nu. 7.

Testes de vniuersitate probant, quando sunt plures, nec agitur de commodo singulorum, nu. 8.

Valet argumentum à solitis, nu. 9.

Testes sufficit probare in substātia, n. 10.

Adsit

Adſit Deus, & Virgo.

Vppoſitis ijs, quæ veridicè ex nimia diligentia viſionis in proceſſu apparent, non poſſunt RR. Prior, & alij Fratres S. Iacobi contradictores ſe excuſare, quin iniuſtè denegent Candelabra argentea alias per Fr. Marcum Antonium Vianum, dum Abbatiali inſignitus eſſet dignitate oblata Altari Glorioſiſſimæ Virginis Conſolationis, cui præſunt Illuſt. DD. dictæ Societatis Conſolationis Officiales tanquam membrum à Conuentu ſeparatum, & ſi ob commoditatem ſolitum ſit retineri pro Cuſtode vnus ex Fratr. eorum Monaſterij. De oblatione .n. & donatione conſtat ex illis verbis in Candelabris deſcriptis.

Accipe, quod offerimus, & quæ ſequuntur.

1 Eo quod Eccleſiæ ex ſola oblatione acquiritur ius, *l. vt inter diuinum, C. de ſacroſ. Eccleſ. c. ſunt qui opes 17 quæſt. 4. vbi Ioannes de Turrecremata nu. 1.* dicens cum alijs, quod donatio facta Eccleſiæ, ſeu Altari ex quodam mentis impulſu, imo ſine deliberatione reuocari non poteſt, tantò magis, quia non fuit oblatio verbalis, ſed realis, quæ in ipſa re conſiſtit, *Rebuff. in l. ferri, ff. de reg. iur. in verſ. Aduertendum eſt,* & approbat *Grattan. in diſcipt. cap. 28 num. 7.* & oblationem eſſe ad inſtar, & ſpeciem donationis, & fieri poſſe ſimplici verbo, & pacto, notatur in *l. ſi quis argentum, C. de donat. in §. perficiuntur, Inſtit. eod. c. Iudicante, extra de Teſt. Marian. Socin. in tract. de oblat. in libello nono nu. 27. & ſeq.* vbi dicit oblationem factam Eccleſiæ, & pio loco, etiam excedentem quingentos aureos, ſuſtineri.

Secundò, Et ſimpliciter, quando ponatur aliquid in Eccleſia ad ornatum Templi, vt dicatur donatum, etiam nemine recipiente, dixerunt *Socin. in l. Paulus, ff. de except. præſcript. & præiudicijs in fine,* per ea, quæ not in *l. is qui Puteum, & in gloſ. ff. quod vi, aut clam, & Tiraquel. de priuil. piæ cauſæ priuil. 115. in fine, Troil. Maluetius de oblat. 4. dubio, nu. 23.*

Tertiò, Ex ſignis, & Imagine eiuſdem Virginis cum Sanctiſs. Puero Ieſu in manibus, habente Cincturam, cenſetur, quod offerens voluerit ſtatim, & perpetuo eſſe eadem Candelabra eiuſdem Altaris, & Societatis, cui fuerunt tradita tanquam illi perpetuo dicata, arg. *l. ſtigmata, C. de fabricen. l. lib. 11.* vbi latè *Lucas de Pena, & Nicolaus Barulus,* & alios refert *Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 63. & anno. al.*

2 *leg. 10.* vbi ait, ex ſignis probari dominiũ, adeo vt Actor debeat obtinere, ex quo habet intentionem fundatam, habetur etiam per *Bart. & alios in eadem l. ſtigmata,* & facit illud vulgatum, quod ex ſignis appoſitis cognoſcitur, cuius nam ſint Ballæ, *Iaſ. in l. ſi mulier nu. 12. ff. ſol. mat.* & ſignum ſemper repreſentat ſuum ſignatum, *Io. de Annania in c. nonnulli num. 1. extra de Iudæis,* & probatur ex verbis *Chriſti in Euang. Matthei c. 22.* ibi, Oſtendite mihi numiſma, &c, poſt plures *textus* aduertunt *Afflict. Deciſ. 23. nu. 24. & Caccheranus Deciſ. 40. nu. 2. & ſeq. Bertachin. in tract. de Epiſcopis in §. videmus nu. 30.* Non ergo debẽt dd. Prior, & Fratres contradictores ſub nomine Eccleſiæ, & eorum Monaſterij denegare Candelabra dicto Altari, eo maxime, quia Eccleſia debet eſſe cultrix, & auctrix Iuſtitiæ, minuſque debet pati aliquid fieri contra Iuſtitiam, *Alex. conſ. 10. nu. 10. & 11. lib. 6. Alba conſ. 397. nu. 15. Bero. conſ. 89. nu. 37 lib. 1. Grat. conſ. 66. lib. 1. nu. 34.* nec Iudices debent fauere Monaſterio, vt alijs iniuria fiat, *Barbat. conſ. 13. nu. 9. & conſ. 34. nu. 3. lib. 1. & conſ. 67. nu. 15. lib. 3. Rim. iun. conſ. 454. nu. 28.*

Et sic non debebant Candelabra remoueri ex Altari, & manibus Custodis, vt dici-
tur, de sedilibus, quæ ab Ecclesia nõ sunt remouenda, *Gronagn. post alios cons. 8 l. 2.*
& habetur *in decis. 388. p. 2. in recent. nu. 3.* vbi fuit decisum sedendum esse in eo-
dem loco, vbi quis ante nouam constructionem Ecclesiæ erat solitus sedere.

Et cum ad vsum dicti Altaris fuerint destinata, in alium vsum non sunt conuerten-
3 da, *Clem. quia contingit, de Relig. domibus,* vbi *text.* loquitur de omnibus Ecclesiæ,
& piorum locorum Administratoribus, *Tiraquell. in præfatione dicti tract. de priuil.
pia causa, S. & hoc adeo.*

Nec dicatur, quod idem Abbas Marcus Antonius eadem candelabra rehabuerit,
quia semel Deo oblatum, seu dedicatum non potest ab eo auferri, not. *in c. qua
semel 19. quæst. 4. C. ligna, distinctione 1. in tit. de consecrat. Socin. in dicto tract. de
oblat. in libello 11. nu. 11.*

Minusque obijci potest, quod ex causa ingratitudinis aliquorum dictæ Societatis,
seu alterius ex Fratrib. d. Monasterij potuerit d. Abbas retroaccipere dd. Cande-
labra, vt videtur asserere idẽ Abbas ex Epistolis suis recognitis, in quibus dixit:
Li Candelieri gl'hò fatto per la Madonna, & voglio siano della Madonna, se
4 bene hò hauuto disgusto &c. nam talis oblatio, & Altari donatio nec propter in-
gratitudinem reuocari potest, *Ripa cons. 28. nu. 2. & in l. fin. nu. 52. C. de reuocan. do-
nat. Riccius in Decis. Cur. Archiepis. Neapolitanæ 19. nu. 2. vers. 3.*

Ex alio etiam crederem Candelabra esse propria eiusdem Altaris, & successiuè So-
cietatis, cõstat .n. ex responsione positionum dictum Abbatem fuisse Administra-
torem, imò vti talem de pecunijs, elemosinis, & oblationibus emisse bona in ter-
5 ra S. Ioannis, ex instrum. vltimo loco producto, quo casu præsumitur de dictis
oblationibus factis Altari ea emisse, *Menoch. de præsumpt. præsump. 47 nu. 9.* & me-
lius *præsumpt. 51. nu. 23. lib. 3.* vbi in indiuiduo, quod præsumantur acquisita ex
rebus Ecclesiæ, eaque etiam potuerit construi facere ex votis argenteis Altari
oblatis, vel saltem ipse, & ex eius persona Fratres S. Iacobi hæredes tenentur de
6 omnibus sibi factis oblationibus rationem reddere, *Socin. cons. 46. lib. 1.* quod &
correspondet *Euang. Lucæ cap. 16.* ibi *Redde rationem vilicationis tuæ,* eo magis cum
esset ex priuilegio etiam Apostolico separatus, & segregatus à Monast. & habe-
ret facultatem testandi, & disponendi.

Quare cum negotium pluribus appareat vitio scandali, & pessimi exempli obno-
xium, ex eo, quod Christi fideles ex his retrahi possint ab oblationibus, & elemo-
sinis Ecclesijs, creditur causam quamprimum fauore dictæ nobilissimæ, & anti-
quissimæ Societatis finien.

L A V S D E O.

POst hæc scripta vidi quamdam quærimoniam, iudicio meo chimeratam, cum
marginaturis, nomine contradicentium impressam, & omnibus per Ciuitatem
publicatam, quæ iudicio meo nullius est substantiæ: Primò .n. dixit Dominus
ex aduerso scribens, laudare vtriusq; partis pietatem, sed admirari Patrum ma-
gnam iustitiam, videtur .n. ipsum errare in terminis, cum manifestè ex superius
dictis pateat dd. contradicentes malum Ius fouere, & fundamentum illud. quod
decantatur nõ posse prætendi vti donata, nec vti debita Candelabra euanescit,
eo quod id minimè procedit facta oblatione Altari valida, vt superius dixi, &
probaui, & cum Altare fuerit spoliatum suis Candelaribus, non tenebantur do-
7 cere de titulo nobilissimi Confratres, cum sat sit probare antiquam possessionem
eorumdem Administratorum d. Altaris, & nouam eorumdem Fratrum, *Innoc. in
c. sæpè num. 2. & de restitut. spoliat. Seraph. decis. 1055. num. 2. Greg. XV. decis. 485.
num. 2.* & sic in spolio non requiritur tituli iustificatio.

Ad secundum, quod debeat constare, quod, quale, & quantum prætendatur, certè ex processu satis colligitur descriptio Candelabrorum cum qualitatibus.

Ad tertium de Testibus, ne probent vanum est, cum rectè deponant, nec obstet eos esse Confratres, & sic de vniuersitate, latè *Farinac. in tract. de testib.* ex aduerso alleg. *quæst.* 60. *nu.* 450. & seq. qui plures refert, & licet aliqui dixerint cõtrariũ, id procedit, quando agitur de commodo singulorũ, & quando pauci sunt testes, nec integritatis, vt sunt nostri, & superius scriptum est, ita distinguit post alios *Farinac. ibi d. quæst.* 60. *num.* 540.

Et ex scriptis exaduerso *num.* 23. *vers.* Demum esto corroborantur per me dicta, nam fatetur D. Aduocatus exaduerso Abb. Vianum fuisse Administratorem, & constare iam expendisse lib. 7400. de oblationibus perceptis, vnde sicut expendidit dd. lib. 7400. de dd. oblationibus, potuit etiam expendere in pretio Candelabrorum de eisdem oblationibus, cum valeat argumentum ab vsitato, seu à solitis, vel consuetis, *l. si quis donaturus*, & ibi *Glos. ff. de vsufruct. Euerard. in loco* ab vsitato, seu à solitis *num.* 1 qui plures allegat, & præsumi empta de pecunijs d. Confraternitatis iam fuit demonstratum.

Nec faciunt sophisticæ considerationes circa contrarietatem testium, quia non dicuntur contrarij, dum concordant in substantia negotij, de quo agitur, scilicet Candelabra esse Altaris, & illi oblata, *Innoc. in c. qualiter, & quando il secondo, circa princip. & ibi Henric. Boyc. num.* 16. *ex. de accus.* multos cumulat idem *Farinac. quæst.* 65. *num.* 30.

Et non sine arte tacuit, qui scripsit vltra Arma, & Insignia legi in eisdem Candelabris illa verba, Accipe quod offerimus, & quæ sequuntur. In tantum, vt, non prout ipse scripsit Confratrum sint commenta, & somnia, sed iustissima prætensio.

Et hæc &c. Saluo &c.

Candelabra Confraternitati fuerunt restituta.

CONTROVERSIA CIX.

Pro D. Marsilio Lombardo.

SVMMARIVM.

Si duo Notarij sint rogati vtriusq; subscriptio requiritur, num. 1.

Iudex concedendo immissionẽ, non censetur velle præiudicare non citato, n. 2

Si quis constituat se possidere post mortem suam non transfertur possessio, num. 3.

Constitutum non operatur in Instrumento nullo, num. 4.

Statutum Bonon. sub rubrica, quod nullus occupet, declaratur, num. 5.

Non datur medium inter possessionem defuncti, & hæredis, num. 6.

Substitutus in donatione, non potest capere possessionem bonorum tentorum per defunctum nõ citato hærede, n. 7.

Ex contractu conditionali non transfertur possessio, num. 8.

Minori competit restitutio aduersus hæreditatem non additam, num. 9.

Filius semper est legitimus contradictor, num. 10.

Adsit Deus, & Virgo.

VIDEO pro parte D. Andreæ Lombardi prætendi manutentionem prætensæ possessionis captæ, mortuo D. Bartholomæo de Lombardis, ad præiudicium D. Marsilij filij, & hæredis instituti à d. D. Bartholomæo, ex Testamento in actis producto eo sub prætextu, quod d. D. Andreas post mortem d. D. Bartholomæi in vim prætensæ donationis factæ à Marsilio seniore de Lombardis immissus fuerit in possessionem, stante, quod super eius possessione examinati fuerint plures testes, & productæ Colonorum recognitiones, in tantum, vt ipse D. Andreas habens ciuilem possessionem, ex constituto, de quo in Instrumento d. donationis, præferendus sit eidē D. Marsilio iuniori, dictūq; Marsiliū carere titulo.

Quæ quam vana sint inferius demonstratur. Obtinuit .n. D Andreas prætensam immissionem vigore assertæ donationis, de qua fol. 6. ad 29. quæ sic reperitur subscripta nota, & rogatio mei Antonij Bennij Not. Bonon. de prædictis rogati, prout pariter rogatus fuit D. Calistus Florentinus Not. Bonon. & vterque
1 nostrum confecit documentum de altero Instrumento mentionem faciens, iuxta formam *Stat. Bonon.* quæ subscriptio non sufficit, nec dat fidem Instrumento, cum requirātur duo Notarij eodem tempore scribentes, & subscribentes ad for. stat. nostri in Rub. de donationibus, vbi *Monteren.* animaduertit *in litera* C. similibus verbis, *nota, quod non sufficeret subscriptio alterius Notary*, & de iure non adhibetur fides, nisi vtriusq; Notarij de eo rogati apparente subscriptione, *Bertrand. cons. 4. num: 23. & cons. 33. nu. 1. lib. 2. Purpurat. cons. 284. num. 12 lib. 1. Guido Papa q. 122.* sublato ergo hoc fundamento, remanet vitiosa immissio, & per consequens hæ omnes probationes, quas super prætensa possessione d. D. Andreas fecisse prætendit.

Secundò, vitium manifestum remanet, quia absq; aliqua mortis Bartholomæi probatione obtinuit immissionem, licet super hoc testes inducere asseruerit, vt ex processu, & actu petitionis fol. 2. & fol. 29. nec tunc reperiuntur examinati, & mens Illustris D. Iudicis vti ministri Iustitiæ præsumitur alteri maximè non citato noluisse præiudicare in terminis immissionis similis, *Pereg. de fideicom. art. 47. num. 28.* debebat etiam probari mors Bartholomæi, sine filijs ex legiti-
2 mo matrimonio natis, citato Marsilio filio, vt in decis. quæ legitur post *Giouagn. in cons. 42. lib. 2. num. 34. & affert Cocin. decis. 159. nu. 6.* qui loquitur in fortioribus terminis, etiam si extaret pactum ingrediendi propria auctoritate.

Tertiò, petijt mandatum de continuando possessionem, cum vnquam possessionem habuerit, nec prætensum constitutum operetur, nam si quis constituat se pos-
3 sessurum post mortem suam, non transfertur possessio ex constituto, sed constitutum nullius est momenti, cum in tempus conferatur, quo cōstituens non est possessor, *Angel. in l. quamuis, §. si conductor, ff. de acquir. possess. Alex. cons. 83. num. 9. vers. Sed ita est, lib. 2.*

Et in terminis donationis, quando bona fuerunt apprehensa per hæredes donantis, mortuo donatore, pro quo stipulatus est Notarius, ne possit per constitutum transferri possessio, dixit *Castr. cons. 195. num. 2. & 3. lib. 2.* & quando dominium transijt in singularem, seu vniuersalem successorem, *Barth. Cassaneus cons. 7.* & est in terminis *decis. Guid. Papæ 512. per tot.* vbi dixit, nec possessionem, nec domi-

dominium acquisiuisse secundum donatarium, & facit *Rota in decis. 694. p. 1. in recent. num.* 8. vbi in terminis, quando res fuit apprehensa ab hærede constituentis, mortuo constituente, & omnibus respondet.

4 Quartò constitutum non operatur in Instrumento nullo, vt ibi aduertit *Rota num. 9.* quale est istud, nam donatio supponitur nulla, maximè inter patrem, & filium, seu alios liberos in potestate existentes, vt probat *tex. in l. donationes quas parentes, C. de donat. inter vir. & vxor.* & ibi *Odofred.* & cæteri, eum vigeat eadem ratio, etiam non obstante iuramento, *Bart. in l. 1. ff. de donat. inter vir. & vx. Salicet. ibi num. 2. vers. Ego contrarium. Fulgos. ibi dicens opinionem esse veriorem. Io. Faber in l. 1. C. de sacrosanct. Eccles. Henric. Boyc. in c. donatio, ext. de donat. inter vir. & vxor. Cyn. Io. And. Angel. Gulielm. de Montelaudono, Rom.* & alij, quos allegat *Socin. cons. 66. lib. 1. num.* 12. & 13. dicens excellentiores DD. pro hac opinione tenuisse *Curt. sen. cons. 66. nu. 6. Castr. cons.* 345. *num.* 3. *lib.* 1. *Corneus cons.* 238. *lib.* 2. *nu.* 3. & 14. & *in cons. 9. num. 4. & seq. eod. vol.* 2. vbi sic dixit iudicatum fuisse, *Felin. in cons. 30. num.* 16. & hoe, quia patria potestas est sacra, & ei renunciari non potest; *Cassan. in consuetud. Burgund. Rub. 4. la mari, & la femme §. 7. Io. Coras. de veriori in l. frater à fratre, ff. de cond. indebiti num. 74. & 75.* vbi dixit hanc esse veriorem, *Zabarel. in Clem. vnica de iure iuran. in §. fin. num. 10. Alex. Raudens. var. resol. c. 59. num. 21. vers. Multum per hanc.*

5 Quintò, *statutum, quod nullus occupet*, procedit, & habet locum, quando constat vt hic vnum esse hæredem ex testamento, siue etiam esset ab intestato, & alius non ex titulo pro hærede, nec tanquam hæres, sed ex alia causa bonorum hæreditatis possessionem ingressus est, & sic in indiuiduo, declarat *Bero. in quæst. famil.* 71. *num.* 4. sic etiam in hoc statuto nostro validissimo num. 2. dixit *Decian. cons.* 37. *lib.* 3. *num.* 60. vbi declarat, nulli alij ex quouis capite, nisi hæredi licere capere possessionem, data .n. est ex statuto facultas ingrediendi, etsi præoccupata sit possessio ab alio, *Ripa in c. sæpè num. 86. ext. de restit. spoliat.* & ratio est, quia si statutum vult, quod possessio bonorum defuncti per tertium occupata, nullius momenti sit, perinde est, ac si vacans esset, sed quando vacans est, hæres potest propria auctoritate illam apprehendere, *l. cum hæredes, ff. de acquir. possess. Menoch. in simili stat. Mediolani in tract. retinendæ remed. 3. num. 59. Marescot. lib. 2. var. resol. cap.* 116. *num.* 4. dicens *statutum nostrum Bonon.* & ex communi opinione seruari debere, & post *Rotam Rom.* dixit nouiss. *Post. de manuten. obseru.* 55. *num.* 55. qui loquitur etiam in concursu donatarij num. 62. & esse communiorem opinionem, vt ipso iure nullo actu, nec verbo interueniente

6 transferatur possessio, ex simili statuto, seu consuetudine dixit *Tiraq. in tract. le mort saisit le vif declar. 6. num. 5. & multis seq.* vbi inter cæteros DD. dicit, vt nec dicatur vacans, quando Andreas illam apprehendidisse prætendit stante simili statuto, sed dicitur fuisse penes defunctum, *Dec. cons.* 400. *num.* 8. *Angel. de adipiscenda quæst. 13. art. 8. num.* 122. nec dari medium inter possessionem defuncti, & hæredis, *Decian. cons. 47. num. 11. lib. 3. Mediolanens. decis. 3. lib. 1.*

Nec facit, quod dicitur licitum fuisse ex lege ingredi possessionem, quia, vltra quod nulla lex in casu nostro ad præiudicium filij id dicit, nihilominus ibi declaratur à *Monterentio*, quando recta via potest capere, non quando res fuit penes alium, & sic non procedit fauore prætensi substituti in donatione, & ita di-

7 cit ibi *Ruin. in cons. subseq.* Et quando etiam statutum subintelligeretur, & possessio continuaret in hæredem, & in fideicommissarium, intelligitur prius in hæredem, & postea in fideicommissarium, & sic prius hæres debet præferri, quam

quam substitutus, *Pereg. d. art.* 44. *nu.* 22. vbi dixit licere hæredi expellere fideicommissarium, & possessionem prosequi hæredem, dixit etiam *Fulgos. cons.* 30. *nu.* 4. *& 5. & melius Dec. cons.* 84. *propè num.* 2. dicens, fideicommissarium non posse stante simili statuto ex apprehensione possessionem acquirere, & idcircò teneri ad restitutionem bonorum hæreditariorum, dixit idem *Dec. cons.* 243. *nu.* 3. *vers. Ad maiorem tamen declarationem.* & sic non posse apprehendi possessionem post obitum Testatoris ad præiudicium hæredis, quæ in eo per statutum continuata est, dixit *Io. Ant. Rub. Alex. cons.* 121. *num.* 5. *& 6. Honded. cons.* 18. *lib.* 2. *nu.* 10. *vers. Iam dictis, ac similibus, & plurib. seq; Seraph. decis.* 1065. *nu.* 3. & quod dicatur vitiosa capta vacante hæreditate, dixit idem *Seraph. decis.* 271. *nu.* 3. & idcircò non impedire immissionem hæredis, probauit ipse *decis.* 29. *n.* 2.

Addatur sextò contractum istius donationis fuisse conditionalem, si & quatenus
8 Bartholomæus moriatur sine filijs, & descendentibus ex legitimo matrimonio, quo casu non transfertur dominium, neq; possessio, vt aduertit *Honded. d. cons.* 18. *num.* 42. *& seq.*

Septimò minori, prout est Marsilius actor aduersus hæreditatem non aditam, com-
9 petit restitutio in integrũ ad abundantiã, *Odd. de restit. in integ. p.* 2. *quæst.* 63. *art.* 1.

Octauò, nullissima est prætensa immissio D. Andreæ, quia filius debebat citari ad hanc immissionem, & producendam assertam donationem, *Bald. etiam in fort. term. in cons.* 181. *num.* 1. *lib.* 1. eo quod in filium continuetur possessio, & filius
10 semper est legitimus contradictor, dicens Iudicem aliter facientem procedere de facto, & ibi in casu suo erat institutus hæres frater, & priuatus filius, nam voluit *Bal.* debuisse filium citari ad producendum Testamentum, subiungens, sicut Iudex fuit facilis in imitten. debet esse facilis in extramitten. & idcircò nullo iure debet D. Andreas manuteneri.

CONTROVERSIA CX.

Pro Illustriss. D. Co. Alexandro Mangiolo.

SVMMARIVM.

Linea vocata, sunt vocati descendentes, num. 1.

Filij masculi ex filiabus possunt dici filij, & descendentes masculi, num. 2. vid. num. 12.

Eo magis, quando Testator instituit filios ex filiabus, num. 3. & 8.

Testator præsumitur prospexisse soboli suæ, num. 4.

Filius spurius non potest dici de Agnatione, num. 5. declara, num. 15.

Quando testator vocando proximiores de Domo, & familia, adiecit cognomen eius familiæ, non consideratur linea fœminarum, num. 6.

Maximè dum testator fecit semper mentionem de masculis, num. 7.

Iurisdictiones non debent scindi in plures partes, num. 9.

Quando testator mandat dotari fœminas ex descendentibus, videtur eas excludere, & ex eis descendentes, num. 10.

Conditio nil ponit in esse, & dispositionem

nem non inducit, nu. 11.

Feminæ non venirent appellatione proximiorum, quando vocata est familia, nu. 13.

Extensio non est facienda, quãdo transuersales essent melioris conditionis descendentibus, declara, nu. 14.

Consuetudo est Bononiæ, vt illegitimè nati, deferant Arma, & Insignia familiæ, nu. 16.

Et si Testator substituerit natos ex legitimo matrimonio, non excludit illegitimè natos in separata oratione, nu. 17.

Repetitio non datur, quando deficit copula, &, & seu coniunctio, & quãdo substitutio non regitur ab eodem verbo, & quando non adest identitas rationis, nu. 18.

Naturales veniunt in fideicommisso in defectum legitimorum, nu. 19.

Dispositio semper debet intelligi ne pereat, nu. 20.

Adsit Deus, & Virgo.

Llust. Dom Philippus q. Bartholomæi olim Melchioris de Manzolis in suo testamento instituit hæredes Alexandrum Constantium, & Lelium filios D. Polissenæ Testatoris filiæ ex D. Iacobo Leonardo de Attеodolis de Cotignola, eiusdem Testatoris filios adoptiuos, prohibuitq; alienationem bonorum immobilium suæ hæreditatis, Iubens ea omnino deuenire ad eosdem supra nominatos, & alios infra substitutos descendentes, & posteros concessa eisdem hæredibus licentia bona prædicta propria auctoritate apprehendendi, eosq; inuicẽ substituit eorumq; filios, & descendentes masculos legitimos, & naturales, & ex legitimo matrimonio natos, & procreatos, Vltimoq; ex filijs, & descendentibus masculis legitimis, & naturalibus decedenti, tota q; eorum linea finita in parte Vsusfructus substituit Ludouicum alterum ex Polissena filia nepotem, & quoad proprietatem vnum masculum ex filiabus primo eiusdem Alexãdri si supererit, secundo dicti Constantij si superesit, & tertio loco ex filiabus d. Lelij, semper præferendo natu maiorem, & quatenus aliquis ex dd. Filijs non superesit, voluit eligi vnum ex filijs legitimis, & naturalibus Dianoræ filiæ eiusdem Iacobi Leonardi de Attendolis, & Thobiæ q. Ludouici de Rangonibus eius mariti legitimi, & naturalis, qui debeat eligi per Guardianum Sancti Francisci, & Abbatem Sancti Proculi, dictisq; filijs Thobiæ, & Dianoræ, & eorum filijs, & descendentibus masculis legitimis, & naturalibus deficientibus substituit in vniuersis suis bonis proximiores ipsius testatoris de Domo ipsorum de Manzolis. Quo Ludouico d. Iacobi Leonardi, & D. Polissenæ filio deffuncto voluit dictum vsumfructum cum proprietate cõsolidari, & ad dd. Thobiæ, & Dianoræ filios, sicut supra eligen. superextantes spectare, & pertinere debere in totum pleno Iure, & ipsis filijs dd. Thobiæ & Dianoræ non extantibus, ad supradictos proximiores ipsius Testatoris de familia ipsorum de Manzolis spectare, & pertinere pleno Iure; Quos voluit nominari, & appellari filios ipsius D. Philippi de Manzolis, & supradict. omnes, & singulas in d. testamento Institutiones, & substitutiones fecit, ordinauit vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum omni meliori modo, quo fieri potuit, & potest.

Anno

Anno 1556. 23. Iunij Com. Alexander d. Com. Philippi filius adoptiuus in suo testamento instituit hæredem alterum Com. Philippum eius vnicum filium, & expresse prohibuit ex quauis causa vendi bona in sua hæreditate reperienda, itaut post mortem d. Com. Philippi succedat alter Co. Alexander ex d Co. Philippo filio nepos, & a llj forsan nascituri, & substituit eorumdem filios in stirpes, & non in capita vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum, lussitq; fœminas descendentes dotari, & esse contentas dote sibi assignan. per Patrem, vel fratrem; & casu, quo vnus ex filijs dicti sui filij, seu Nepotes deficerent relicta filia fæmina vna, seu pluribus absq; Patre, & fratribus, si sola erit, voluit dotari scut. 3. mille, si plures essent scutis 2. mille pro qualibet, & reiterauit, & ratificauit geminatis verbis easdem strictas ordinationes fideicommissi factas à Co. Philippo patre adoptiuo. Mortuisq; omnibus masculis de familia eorumdem de Manzolis descendentibus, tam ab eisdem Alexandro Constantio, & Lelio, quàm & ab eisdem Dianora, & Thobia, & solum superextantibus tribus Filiabus fæminis naris ex legitimo matrimonio ex Illustriss. D. Co. Francisco Maria Manzolo vltimo loco defuncto, & Illust. D. Co. Alexandro filio olim Illust. Co. Herculis filij naturalis Bartholomæi dudum Illust. D. Co. Melchioris de Manzolis Agnato, & de Domo eorumdem Philippi, & Alexandri Testatorum, modo quæritur, an ad dd. fideicommissa sint ipsæ filiæ admittendæ, vel potius Co. Alexander.

1 Et pro filiabus Co. Francisci Mariæ contra Co. Alexandrum multa vrgere videntur, Primò ipsemet sunt descendentes à Testatore, & ab eis saltem per nomen collectiuum vocatæ, ibi totaq; eorum linea finita, quo casu non erit dubitandum, quin sint vocatæ, per *tex. in l. fin. C. de suis, & legitimis. & auth. de hæred. ab intestato in princ. l. cognoscere §. vlt. ff. de verb. signif. Gozad. cons. 10. nu. 48. Rusticus in l. cum Auus lib. 2. c. 5. nu. 14. & seq.* qui infinitos *Doctores* allegat.

2 Secundò, quia masculi ex dd. filiabus poterant diei filij, & descendentes masculi à dd. Testatoribus *lac. de Belloujsu in auth. de rest. fideicommissi in fin. vers. quid si testator*; & multò magis, quia descendentes masculi ex fæminis ab Alexandro primo

3 Testatore fuerunt considerati per ea, quæ habentur ab *Ossch. in decis. 23. nu. 38. & latè scripsit Collegium Bonon. cons. 50. inter cons. Curtij senioris nu. 35. & seq.*

Tertiò, & quando non essent nec ipsæ, nec filij forsan tunc nascituri comprehensi in illis verbis (descendentes) & tota linea, venirent appellatione proximiorum *l. 1. §. proximus ff. vnde cognati §. non tamen tunctè §. cæterum Instit. de legit. agnat. success.*

Quartò, & quatenus verba non sufficerent talis esset facienda extensio, ex quo Co. Alexander transuersalis esset melioris conditionis, quàm descendentes Testato-

4 rum, qui præsumuntur magis prospexisse soboli suæ *Ceph.* post plures loquitur in fortioribus terminis fauore descendentium ad exclusionem fratris, & ex fratre Nepotum Testatoris *cons. 583. nu. 13. lib. 3.* per totum, *nu. 18. Peregr. in tract. de fideicomm. art. 23. nu. 83. in fine, & art. 26. nu. 18. ad finem*, vbi plures allegat.

5 Quintò, ipsemet Co. Alexander videtur omnino incapax, cū sit filius naturalis, nec vocari possit de agnatione *l. hac parte vbi glos. & l. si spurius ff. vnde cognat. l. vltima C. de nat. lib. & l. non facile §. cognationis ff. de grad.* vbi habetur agnatum non posse vocari, nisi interuenientibus iustis nuptijs, & in pūcto naturales, nec eorum filios censeri vocatos ad fideicommissum familiæ relictum *Bart. in l. tutelas in princ. ff. de cap. minutis Mant. de coniect. vlt. vol. lib. 8. tit. 12. n. 4. 20. & 21.* & post *Bald. Petrum de Ancar. & Card. Alex. idem tenuit Tiraq. in tract. de nobilit. c. 15. nu. 24.*

Quibus tamen non obstantibus In contrariam sententiam condescendo, nempe Co. Alexandrum esse solum admittendum ad d. hæreditatem, exclusis filiabus d. Co.

Fran-

Francisci Mariæ, eo quod primus Testator, cuius testamentum fuit in parte fideicommissi à secundo testatore ratificatum, non vocauit proximiores de Domo, &
6 familia simpliciter, sed adiecit cognomen de Manzolis, quo casu non habuit respectum ad lineam fœminarum, sed ad transuersales masculos de Mãzolis, & semper mentionem facit de descendentibus masculis, quo casu fœminæ non comprehenduntur; Id videtur tenuisse *Mathesilan. in notab.* 129 *& ibi Addentes Ant. de Butr.*
7 *cons.*46. vbi dixit, quod Instituto primi gradus restricta ad masculos, censetur et restricta ad masculos gradus vlterioris, & quod nec fœminæ, nec liberi ex eisdem fœminis nati excludunt substitutum. *Aretin. Socin. & Ias. in l. Gallus* §. *nunc de lege de lib. & posth.* qui referuntur, & approbantur à *Hier. Gra. in cons* 120. *nu.* 14. *& seq. lib.* 2. *Gabr. con.* 132. *quæst.* 5. *nu.* 56. *& seq. lib.* 1. Et fœminæ nunquam veniunt in dispositione loquente de familia *Cum. Dec. Curt. iun. Cravet. Ruin. Mant. & aly* relati à *Surd. cons.* 96. *nu.* 28. *Peregr. in tract. de fideicõ. art.* 25. *nu.* 48. *in fine*, & vltimo loco *Fusarius post alios in suo tract. de fideicommissaria substit. quæst.* 311. *nu.* 22. facit etiam *decisio.* 432. *p.* 2. *in recent. nu* 3. *&* 4. *& seq.* quæ adducit multas rationes. Nec dicatur Testatorem instituisse hæredes extraneos de aliena familia descendentes à filiabus, nã ad minimè facit, quia nepotes ex filiabus cognoscebat, & pro filijs adoptauerat, modo etiam posset sequi vnum inconueniẽs, eo quod hæreditas Testatoris posset deuenire ad quamplures familias, in quibus fœminæ descendentes reperirentur Testatori incognitæ, & inimicæ, & de quibus si fuisset interrogatus, verisimiliter masculos ex eis ad suam hæreditatem non admisisset, vt post multas ra-
8 tiones, & Doctores sustinet *Grat. d. cons* 120. *lib.* 2. *nu.* 16. *& melius nu.* 22. vbi cum alijs considerauit filios filiarum primo loco institutos fuisse de familia cognita, dilecta, & approbata à Testatore, cum sequantur patrum, & auorum suorum familiam, qui fuerunt mariti filiarum Testatoris, quos approbauit, & eis filias suas nuptui tradidit, & talem dixit esse rationem vrgentem, & ex mente legum secundum communem eorum intelligentiam.

Quod & eo magis corroborari debet, nam ex testamento d. Co Philippi apparet in hæreditate extitisse duas Iurisditiones, nempe Castrum Teodorani, & Castrum
9 Munzuni, quæ non debebant scindi in plures partes, & in diuersas personas diuersorum generum, & familiarum nam euenire potuisset, & posset, quod si plures nascerentur ex dd. Testatoris, seu Testatorum pronepotibus filij, quam plures fierent partes patrimonij Testantis, ita quod hæredes vti pauperes nobilitatem conseruare non possent, vt considerat idem *Grat. nu.* 24. & nouissimè post *Castr. Ruin. & Menoch. Fusariu: in tractat. de fideicommissaria subst. quæst.* 346. *n.* 8. nec in hoc videtur posse dubitari eo magis, quia Co. Philippus secundus Testator post ratificationem Testamenti patris adoptantis, iussit in casum in quem vnus ex filijs filij, seu Nepotis deficeret relicta filia vna, seu pluribus absq; patre, & fratre, si plures essent dotari debere dote scut. 6. millium pro qualibet, & satis est, quod Te-
10 stator in aliqua parte Testamenti mentionem fecerit de fœminis, vt dicantur exclusæ ad *Rotam* post alios in *d. decis.* 432. *nu.* 3. *par.* 2. *in recent.*

Nec faciunt exaduerso obiecta, nam ad primum respondetur tolli per supradicta,
11 nec operantur ea verba conditionalia, totaq; eorum linea finita, quia talis conditio nihil possit inesse, & dispositionem non inducit *l. ex facto, & l. si quis ita hæres ff. de hæred. instit.* & hanc esse communem opinionem, vt post *Rustic. & alios centum viginti Doctores* tenuit *Thesaur. decis.* 96. *nu.* 40.

Ad secundum pariter videtur tolli posse, & descendentium appellatione non venire
12 descendentes masculos ex fœminis, maximè si superius in Testamento facta sit mentio

mentio masculorum *Rota d.decis.432.nu.3.par.2.in recent.l.1 in fin.& l.immunitate ff. de Iure immunit. Bald.in cons.*40.*lib.3.nu.1. in v rs.praeterea ista subtilitas Menoch.* post alios *cons.*1036.*nu.7. lib.*11. & maximè quia Testator exclusit proprias filias & sic proximiores habentur post alios vltimo loco per *Fusar. in d.tract.de fideicom. substitutione q.*346.*nu.*15.*vers. secundo nu.*26.

Item, quia non de filiabus ex filio, seu nepote, sed ex pronepote, vt voluit idem *Menoch.* post alios in *cons.*878.*n.*8.*vers.secundo accedit, & idem Fusar.in q.*325.*n.*5.

13 *vers.tertius casus.* nec minus possunt venire dd.faeminae appellatione proximiorū, vt tertio loco oppositum fuit, & vt supra fuit dictum, stante illo verbo familiae *ad Fusar.post alios in q.*366.*n.*24. nimirum, quia faemina est finis agnationis, & principium agnationis suae *l. pronuntiatio in fine iuncta glos. ff. de verb. signif. Decian.cons.* 30.*nu.*14.*lib.*3. dicens, quod faemina familiae Patris finem facit, illamq; extinguit, & familiam viri auget *Port.Imol. cons.* 11.*nu.*14. *Hond cons.* 65.*nu.*33.*lib.*2. *Peregr.in tract. de fideicommissis art.*26.*nu.*29. vsq; ad *nu.*30.

Ad quartum, quod si & quatenus verba non sufficerent esset facienda extensio, ex quo Co. Alexander esset melioris conditionis, quam essent descendentes Testa-

14 torum. Respondetur talem propositionem non procedere in onere fideicommissi imposito, seu imponendo, vt *post Cranet. Menoch. & Rol.* tenuit *Sfortia Oddus cons.* 66.*nu.*105.

Ad quintum, & vltimum incapacitatis Co.Alexādri vti filij Co. Bartholomaei natu-

15 ralis, ne dicatur de domo, & familia. Respondetur contrarium esse verius, nempè naturales, & spurios dici de domo, & familia *Bart. & salicet, in l. suggestioni C. de verb. & rerum signif. nu.*5.*vers. ad id quod, addentes ad Guid. Pap.decis.* 380. *in litera C. Angel. cons.* 30. *nu.*6. *& cons.*191. *nu.*4. *Corn. cons.*169. *nu.*7. *in.*3.*voc.* qui loquitur in puncto de filio bastardi *Eminentiss. Card Paleot. Annunculus a Com. Alexandri tun. in tract. de noth. & spur,* quem cum alijs sequitur *Lap.in tract. de illeg. & nat. rest.lib.*

16 *Com.* 1. §.3. *nu.* 91. quod tantò magis procedit, quando naturalibus, & illegitimè natis (vt Bonon. seruatur) & permittitur ferre arma, & insignia familiae, quo casu voluerunt ad fideicommissum admitti similes naturales *Socin.sen. cons.* 102. *nu* 8.*lib.*3. *Ceph. cons.* 591. *nu.*13. *lib.* 4. *Lambert. de contract. glos.*19. *nu.*1. *Menoch. lib.*4.*praesumpt.*88. *nu.*14. & id etiam post *Mār.* tenuit nouissimè idem *Vinc.Fusarius in d.tract. de fideicommissaria subst. quaest.*361. *nu.*16.

Nec dicatur d. Testatorem substituisse filios, & descendentes masculos ex legitimo matrimonio natos ex d. Polissena, eamdemq, qualitatem praesumi repetitam in substitutione facta de proximiore de familia, quia id non procedit, quando est

17 facta substitutio de alijs personis in oratione separata, vt hic id ē *Soc. Sen. cons.*63. *nu.* 19. *lib.* 3. & approbat post *Paneir.* idem *Fusar. quaest.* 450. *nu.* 12. Minusq; repetitio est, danda, nam si testator voluisset, sciuisset exprimere, sicut in alia parte expressit, vt in *decis.*350. *nu.*3. *inter impress. penes Farin. post lib.*2. *cons.* tantò magis, quia nullum verbum repetitiuum similis qualitatis legitur ad *Molin. de primogenit. lib.*3. *c.*5. *nu.*59 *& 64. Gabriel. in cons.* 97. *nu.*28.*lib.*1. qui loquitur de qualitate masculinitatis, & arguit pro, & contra, & deniq; concludit veriorem, & magis communem opinionem esse non concedi *Cas. Barz.* eius Nepos in *decis. Bon.* 119. *nu.*5. Idque post *Paris. Cels Vgon. Siluan. Ceph. Rolan. & Rimin. iun.* tenuit *Austie. in l. cum Auus in lib* 3.*c.*10.*nu.*158. & melius *nu.*172. vbi cum *Bald. cons.*153.*lib.*3. dicit repetitionem semper dici exclusam, quando deficit copula, & seu coniunctio, & quando substitutio nō regitur ab eodem verbo, &, quādo non adest identitas rationis. Quae tria cum non concurrant in casu nostro, ergo non poterit dici

de

de repetitione, Vocantur enim vt diximus, proximiores testatoris de domo de Manzolis deficientibus alijs superius nominatis absq; copula, aut coniunctione aliqua, & vocatio regitur à separato verbo, & non militat eadem ratio, quia isti de domo de Manzolis sunt de vera agnatione Originaria testatoris, & non ficta, prout fingere debebant alij prius vocati *Io. de Annan. cons. 22.* quē approbat *Rub. Alex. cons. 31. nu. 5. & 6.* eo maximè, quia agitur de diuersis personis *Peregr. in d. tract. de fideicommissis art. 25. nu. 33. & nu. 35. vers. concludere credere.* Idem *Fusar. quaest. 403. nu. 18.*

Et tantò magis res redditur clara, dum tempore testamenti, & mortis Testatoris
19 nemo natus de legitimo matrimonio de domo, & agnatione de Manzolis viuebat, qui posset prolem habere, sed tantum pater d. Co. Alexandri iunioris naturalis, adeo vt si verum sit in fideicommisso naturales non venire, attamen in defectum legitimorum, quando aliter fideicommissum, seu substitutio non posset habere locum comprehenduntur *l. haeredes §. primo ff. ad trebell.* & ibi aduertunt *glosa, Bart. & aly, & in l. ex facto §. si quis rogatus nu. 2. ff. eadem ad trebell. vbi Bar. nu. 2. Castr. nu. 5. Alex. nu. 6. Rip. nu. 6 Cost. in c. si pater in vers. si absq; liberis nu. 39. in*
20 *prima parte, extra de Testamentis* & facit ratio, quod dispositio semper debet intelligi ne pereat *l. vbi est verborum ambiguitas ff. de reb. dub. Mant. in tract. de coniect. vlt. vol. lib. 8. tit. 9. nu. 3. Surd. cons. 280. nu. 6.* & nouissimè idem *Fusar. quaest. 314. nu. 7.* leges etiam excludentes naturales loquuntur tantum, quatenus concurrant cum legitimis, & non quando soli sunt, & existunt, nam tunc veniunt, & admittuntur ad fideicommissum *Dec. cons. 365. nu. 4. & 5. Ruin. cons. 49. nu. 5 lib. 1. Decian. cons. 1. nu 168. lib. 3. Pancir. cons 169. nu. 9. Ceph. cons. 591. per totum,* & idem in spurijs voluit *Sorin. cons. 63. nu. 20. vers. videmus lib. 3. Mant. cons. 115. nu. 8. lib. 1.*

Et quod magis est attendendum, debet considerari in vocatione facta de proximioribus testatoris de domo ipsorum de Manzolis non esse adiectam qualitatem legitimitatis, prout in praecedentibus vocationibus fecit testator, sciens qualitatem Patris Comitis Alexandri, & descendentium, & talem substitutionem fecit duplicatè per verba geminata eosdem proximiores de familia de Manzolis nominando, faciunt etiam notata per *Ias. cons. 51. nu. 1. lib. 3. & per Peregr. in d. tract. de fideicom. art. 11. nu. 1. & seq.* & verisimile esse Testatorem sensisse de his, qui tunc viuebant, & prae oculis habebat affirmare videtur idem *Eminentiss. Paleot. in d. tract. de noth. & spurys c. 29. nu. 4. per glosam in l. plenum §. equitij vers. sensisse ff. de vsu, & habit.*

Et ex his creditur iudican. esse in fauorem Co. Alexandri contra filias faeminas Illustris. D. Co. Francisci Mariae. Saluo tamen saniori iudicio.

CONTROVERSIA CXI.

Pro Illustriss. D. March. Ferdinando Riario.

SVMMARIVM.

Statutum loci, vbi continuè habitat Maritus, est seruandum in restitutione dotis, nu. 1.

Fallit, dum promissores Dotis ignorarūt dispositionem talis Statuti, nu. 2. quae ignorantia praesumitur, vt ibi.

Item quando maritus se etiam appellauit Ciuem eiusdem Ciuitatis, vbi degunt

gunt promissores, & ibi bona possidet, nu. 3.
Item quando promissio fuit facta de solven. dotis complemento, & inuestitura facien. in Ciuit. eorundem promissorum, nu. 4.
Item quando aliter conuentũ fuit, nu. 5.
Et pactum seruandum processit de ore Dei, nu. 6.
Contenta in Instrumento debent seruari ad formam Clausularij loci, vbi contractus celebratur, nu. 7.
Tempus contractus spectari debet, & non id, quod post sequitur, nu. 8.
Forenses tenentur seruare statutorum loci contractus, nu. 9.
Patri legitima debetur, nu. 10.
Pater imò quilibet extraneus dotans nõ potest transferri in domicilium Generi, nu. 11.
Statutum Ferrariæ nõ tollit legitimam Patri, dum de ea non est facta mentio, nu. 12.
Statutum Bonon. de Dotibus restituendis, §. & si decesserit, declaratur, nu. 13.
Per quamcũq; generalem dispositionem nunquam excluditur legitima, n. 14.
Legitima in bonis filiæ prius fauore Patris est deducenda, nu. 15.
Dictio, dum tamen, requirit, vt illud existat, cui adijcitur, nu. 16.

Adsit Deus, & Virgo.

Illesimo sexcentesimo quadragesimo quinto 12. Decemb. Illustriss. & Nobiliss. D. Marchio Ferdinandus Riarius in priuata scriptura ex causa Dotis Illustriss. D. Mariæ Franciscæ eius filiæ promisit Illustriss. D. Carolo Varano de Camerino d. eius filiæ Sponso scutos tres mille ducentos quinquaginta, tempore dotalis superinde celebrandi Instrumenti, & alios scutos bis mille septingẽtos quinquaginta statim illorum facta recuperatione ab HH. d. Illustriss D. Mariæ Franciscæ primi Viri d. Illustriss. D. Franciscæ Mariæ, aliosq; scutos nouem mille in termino nouem annorum. Quibus solutis totam eamdem summam, d. Illustriss. D. Carolus promisit inuestire in tot immobilibus in Ciuitate, seu Territorio Bononiæ ad placitum d. Illustriss. D. Marchionis Ferdinandi emendis, etiamque stabilia hypotecare vltra generalem obligationem scutorum quindecim mille, quam dotem vna cum apparatibus sibi dandis D. Carolus cum habuerit restituere promisit eidem Illustriss. D. Mariæ Franciscæ, aut suis hæredibus in omnem casum tempus, & euentum restitutionis, salua parte lucranda per Maritum in omnibus, & per omnia, secundum formam, & dispositionem Statutorum Bonon. Anno sequenti 1646. 4. Februarij superinde celebratum fuit Instrumentum, cum quo d. D. Carolus Nobilis Bonon. & Ferrariensis confessus est ab eodem Illustriss. D. Marchione habuisse scutos tres mille ducentos quinquaginta promissos ad rationem librarum quattuor pro quolibet scuto; eodemq; modo idem D. Marchio soluere promisit d. D. Varano alios scut. bis mille septingẽtos quinquaginta statim illorum facta recuperatione ab HH. primi Viri, soluereq; etiam promisit scutos nouem mille, quolibet anno mille vsq; ad integram summam specialiter Bonon. & generaliter alibi vbiq; locorum, & fori, cum annua respõsione ad rationem quattuor cum dimidio pro centenario quolibet anno, traditq;

ditq; apparatus, & mobilia, de quibus in Inuentario, Idemq; Illuſtriſs. D. Carolus ſe, bona, & hæredes obligando dare, reddere, & reſtituere promiſit d. Illuſtriſs. D. Mariæ Franciſcæ licet abſenti, & d. Illuſtriſs. D. eius Patri præſenti &c. pro omnibus, quorum intereſt, & intererit in omnem caſum &c. ſalua per Maritum lucranda parte, Vxore ſine liberis præmoriente, in omnibus, & per omnia ſecundum formam ſtatut. Bonon. & pariter apparatus, & mobilia reſtituere promiſit in terminis, in quibus reperientur ad formam dd. Bonon. ſtatutorum.

Modo mortua d. Illuſtriſs. D. Maria Franciſca abſque liberis, condito, vt audiui, quodam Teſtamento, in quo Illuſtriſs. Genitori tantum reliquit ſcutos mille, vt expreſſit ex cauſa amoris, diſtribuendos inter eum, & Illuſtriſs. Matrem, & Illuſtriſs. Fratrem. Quæritur, quid reſtituendum ſit eidem Patri, & primò, an ſtatutum Bonon. vel Ferrariæ ſit ſeruandum, & prima facie videtur dicendum Ferrarienſe, cum ibi continuè D. Varanus habitet; & ſpeciale ſit in Dote, vt locus,
1 & domicilium Viri attendatur, & ſi alibi Inſtrumentum dotale conſcriptum ſit *l. exigere ff. de iudicijs, & ibi Odof. Bart. & cæteri ſcribentes, idem Bart. in l. 1. n. 14. C. de ſum. Trinit. & fide Cathol. Cremenſ.* qui *plures* allegat *in ſing. 67. Cotta in memorial. ib. verbo Dos repetitur,* dicens caſum eſſe peregrinum, & ſingularem *Mantica de tacitis, & ambig. lib. 3. tit. 14. nu. 1. & ſeq. Gratian. in diſcept. forenſ. c. 609. nu.* 24. & ita videtur *ſtatutum Ferrarienſe* attendēdum, vbi in quibuſdam caſibus filiæ familias teſtari conceſſum eſt de licentia Patris, dummodo eum inſtituere non poſſit.

His tamen non obſtantibus, contrarium iudicandum eſſe arbitror.

Nam primò diſpoſita in *d. l. exigere de iudicijs*, non procedunt quotieſcunque Illu-
2 ſtriſs. Socer, & Illuſtriſs. Vxor ignorarunt, quid d. ſtatutum Ferrariæ contineret tempore contractus, prout ignoraſſe præſumitur tamquam quid facti, cum ſit ſtatutum alterius Ciuitatis *c. 1. de conſt. lib. 6.* cum concord. minuſq; de eo tamquam de re futura diuinare poterant, aut debebant *l. ſi putatur ff. ad l. aquiliam,* ita poſt *Bald. Alex. Felin. Iaſ. & Crotum* affirmat *Grat. conſ. 113. nu. 12. verſ. ea tamen, & nu. 13. lib. 2.*

Secundò, ipſe Illuſtriſs. D. Varanus in Inſtrumento ſe etiam Bononienſem appel-
3 lauit, bonaq; plurima in Bononienſi agro poſſedit, & hodie poſſidet, vt ex communiori opinione tenet, & atteſtatur *Gratus loco prædicto nu.* 14.

Tertiò, promiſſio fuit facta de ſoluendo Dotis complemento in Ciuitate Bonon.
4 & de inueſtitura acquirenda in ſtabilibus in Ciuitate, vel Territorio Bonon. hypotecandis in caſu reſtitutionis Dotis, ſecundum formam Clauſularij Bonon. & d. Illuſtriſs. D. Varanus ſe obligando vt ſupra, reſtituere promiſit d. Illuſtriſs. D. Mariæ Franciſcæ tunc abſenti, & d. Illuſtriſs. D. eius Patri præſenti pro filia, & omnibus, quorum intereſt ſtipulanti in omnem caſum vt ſupra, ſalua parte lucranda per Maritum in caſu decedentiæ d. eius filiæ, nullis ex ſe relictis liberis, ſecundum formam ſtatut. Bonon. omneſq; aliæ executiuæ clauſulæ leguntur
5 ad formam d. Clauſularij redactæ, adeout nulla ſit maior iuſtitia, quam pacta ſeruare *l. iuris gentium ff. de pactis l. 1. §. ſi conuenıat ff. depoſiti Bal. conſ. 366. lib. 3. Corn. in l. ſi paſcenda C. de pactis,* dicens, quod ſi quis tentet rumpere pacta, graue committit erga Deum, & homines, & illud pacta ſeruabo proceſſit de ore Dei *Bald. in rub. de conſuet. in princ. Beccius conſ. 45. nu. 25. lib. 1.* & ſicut vbi eſt caſus legis non eſt diſputandum *gloſ. in l. ancilla C. de furtis,* ita vbi extat Inſtrumentum idem *Bald. conſ. 215. lib. 2. Giouagnon. conſ. 27. lib. 2. nu. 24.* & nemo dubitat, quin contractus à conuentione partium legem accipiant *l. contractus,* vbi latè *Cagnol. nu. 72. ff. de reg. iuris Duran. deciſ. 247. nu. 6. lib. 1. deciſ. 151. num. 16. par. 6. diuerſ.*

& decis. 201. num. 51. par. 7. pariter diuersorum.

Et quod standum sit Clausulario Bononiæ, & ad illius formam omnia contenta in Instrumento debeant redigi, nec alio modo alterari, fuit decisum per sacram Rotam in causa Illustriss. DD. de Pepulis, vt *decis. 696. nu. 7. p. 2. in recent.* & iterum confirmatum legitur in *Decis. Durans 49. nu. 8. p. 1.* Assensus igitur in constitutione Dotis præstitus debet sustineri, etiam pro illius restitutione, nam semper est interpretandus secundum qualitatem, & ius contractus, super quo præstitus fuit *Surd. decis. 182. nu. 5.* & contractus initium est spectandum, & non id, quod postea sequitur probant *Textus in l. si filius ff. de verb. oblig. l. 1. §. si seruus ff. depositi l. Pomponius §. 2. ff. de neg. gest.* idem *Surd. decis. 278. nu. 26. decis. 116. nu. 6. part. 7 diuers.* Non ergo Illustriss. Varano conuentioni licet contrauenire *Bero. cons. 143. nu. 17. lib. 1. Neuizan. cons. 66. num. 18.* & in contractibus etiam syllabæ operari debent *Alex. cons. 36. nu. 5. lib. 2. d. decis. 201. nu. 5. p. 7. diuers.* & nil aliud attendendum est, nisi id, quod contrahentes expresserunt *decis. 311. nu. 11. ead. part. 7.* imò de iure, semoto contractu forenses seruare tenentur statuta loci contractus, *Textus* est in *l. si fundus ff. de euict. Bart. in l. semper in stipulationibus nu. 3. ff. de reg. iuris*, & in *l. contraxisse ff. de act. & oblig.* & rursus *in l. 1. nu. 16. & 17. C. de summa Trinit. & fide Catholica Bald. in rub. de consuetudine nu. 39. Corduba post Censum in tract. de Censibus decis. 195. nu. 4.* Et cum ex prædictis clarè appareat sta-

10 tutum Bonon. esse seruandum portio legitimæ Illustriss. Marchioni Ferdinãdo, reseruata est nedum totius Dotis, sed & cæterorum bonorũ vndiq; quæsitorum, vt in *rub. de Dotibus restituendis in §. Item dicimus il secondo*, vt cõsiderat *Rota Bonon.* Inter statutarias *decis. 68. nu. 4. & seq. & ibi in additione* aduertit *Fundatius*, & ita in puncto decisum repetitur *in decis. eiusdem Rota Bonon. 3. nu. 3. & seq.*

Addamus illam conclusionem, vt statutum Viri domicilij sit seruandũ nequaquam procedere quotiescumque Dos non est restituenda Vxori è loco contractus discessuræ, sed Patri, vt in casu nostro, cum Pater non subijciatur statutis Ferrariæ, sed statutis Bononiæ vbi vti senator fixas retinet ædes *Bald. in l. vnica nu. 3. vers.*

11 *Item non habet locum C. de priuil. Dot.* ex hac ratione, quia pater imò quilibet extraneus dotans non potest transferri in forum, & domicilium Generi *Pelin. in c. 1. nu. 27. de sponsalibus Ias. in l. cunctos populos in 1. lect. nu. 28 ... tertio limita C. de summa Trinit. & fide Catholica Sacra Rota decis. 250. nu. 6. p. 6 diuers.*

Nec statutum Ferrariæ sibi suasit tollere legitimam Patri, dum de ea non est fa-

12 cta specialis mentio *l. & si quando §. & generaliter. C. de inoff. Test. Salicet. Inter cons. Baldi lib. 1. cons. 453. per totum Bald. in tract. de praescrips. 4. par. principal. quaest. 13. nu. 3. & 4. Alex. cons. 7. nu. 20. lib. 1. Rota Bonon. Inter dd. statutarias decis. 150. nu. 6.*

Idque dignoscitur ex *statuto nostro Bonon. ibi in §. & si decesserit*, vbi disponitur, quod

13 muliere sine liberis, & ascendentibus decedente, teneatur relinquere fratribus, seu filijs fratrum tertiam partem totius dotis, & omnium bonorum, quod si non esset dispositum in Patre, peioris esset conditionis, quam frater, & fratris filius, quod non est dicendum.

Et per quamcumq; generalem dispositionem simpliciter loquentem vnquam cen-

14 setur legitimè factum præiudicium *d. l. si quando in fine cum præcedentis C. de inoff. testam.* nam lucrum dotis, quod habet Maritus ex morte Vxoris, dicitur exorbitans, & contra regulas iuris arg. *l. 1. C. vnde vir. & vx.* & debetur mero iure positiuo, legitima verò regulariter est debita, vt aduertit pulcherrimè cum pluribus rationibus, & auctoritatibus *Berous cons. 26. nu. 8. lib. 2.* sustinens, quod æs alienum legitimè prius, & potentiori vinculo debetur, quam Marito lucrum do-

tale,

tale, nam legitima secundum iuris regulas debetur *l. nam & si parentibus in princ. ff. de inoff. testam. l. cum ratio ff. de bonis damnatorum*, sed lucrum dotis debetur per posterius, & debiliori vinculo, & contra iuris regulas Marito debetur, & merè de iure positiuo, & idcircò non erit hęsitandum, quin prius legitima in bonis filiæ sit deducenda, vti magis debita, quam lucrum dotale; idq; etiam in terminis post infinitos tenet *Rota Marchiæ* penes *Thomat. decis. 87. nu. 2.* idq; etiam sanxit *statutum nostrum Bonon.* dum voluit lucrum dotis deberi Marito, dum tamen reseruata liberis, seu descendentibus legitima sit.

Illa. n. dictio (dum tamen) ex necessitate requirit, vt illud existat, cui adijcitur *Barboj. de dictionib. dict. 81.* & esse dictionem exceptiuam, & falsificari regulam dixit *Angel. cons. 290. nu. 5. Iasch. in littera D. quæst. 273. & quæst. 278. Marta de clausulis*, secundum nouam impressionem, *claus. 21. num. 2. p. 3.* dicens idem esse dicere, dumtamen, vel dummodo, ita etiam prius *Alex. in l. 1. num. 6. & 7. ff. ad l. falcidiam*, facit etiam talis dictio dispositionem modalem, & sic resolutiuam, si aliter factum esse contigerit, siue repertum fuerit *Bart. & cæteri Doct. in l. quibus diebus* S. *Terminus ff. de condit. & demonst. Bero. quæst. famil. 99. num. 3.* & aliqui dixerunt talem dictionem importare conditionem, per *tex. in l. Thais* S. *Titius ff. de fideicom. libert. ita Menoch. cons. 60. nu. 47.* & hoc, quia adstringitur ei, quod venit implendum, antequam actus perficiatur *Scayn. decis. Rota Bonon. 67. nu. 5. Rota decis. 777. nu. 6. p. 2. in recent.* Et hæc saluo &c.

CONTROVERSIA CXII.

Pro RR. Canonicis S. Saluatoris.

SVMMARIVM.

Emphiteosis ecclesiastica licitè concedi potest alteri Ecclesiæ, num. 1.

Nisi extaret pactum, ne in aliam Ecclesiam alienari posset, vel in potentiorem, num. 4.

Et est in optione Ecclesiæ Dominæ directi dominij canonem recipere, vel rem pro se retinere, num. 2.

Clarus in S. emphiteosis quæst. 33. reprobatur, num. 3.

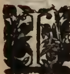
Prælatus potest præiudicare Ecclesiæ in quærẽdis, non tamẽ in quæsitis, n. 5.

Emphiteosis præsumitur solemniter cõcessa ex cursu triginta annorum, n. 6.

Tria copulatiuè requiruntur, vt quis ob deteriorationem cadat ab emphiteosi, num. 7.

Priuilegiatus contra priuilegiatum restituitur in integrum, quãdo tractat de damno euitando, num. 8.

Adsit Deus, & Virgo.

IN hac causa RR. Canonicorũ S. Saluatoris, cum RR. Patribus Cruciferis quæritur, an eisdem RR. Cruciferis licuerit concedere dd. RR. Canonicis S. Saluatoris in emphiteosim bona, de quibus agitur, & permissum videtur ex S. *si verò contigerit*, in *auth. de alien. emphit. & locatione* his præcisis verbis, *Si verò contigerit quamlibet rem ex aliquo prædictorum locorum venerabilium emphiteutico iure datam, aut in*

Imperialem domum peruenire licentiam præbemus Ordinatoribus venerabilium locorum, in quibus à principio emphiteosis facta est mox, vt peruenerit in vnam personarũ prædictarum in ipsa emphiteosis manifestare suam voluntatem intra biennium, aut ab ijs derelinqui eandem rem, ad quos peruenit, & annuam pensionem, quæ pacto continetur inferri, aut hoc recipere emphiteosi soluta, eo quod hoc sibi prodesse existimant. Poterant.n. dd. RR. Patres Cruciferi intra biennium auferre soluta æstimatione, aut eligere exactionem annuæ pensionis, prout fecerunt, ita ibi *Bart. nu. 4. & 8. Angel. nu. 1. & cæteri scribentes*, & eo magis, cum in præcedenti locatione facta Bertusijs non fuerit expressum bona esse prohibita trãsire in aliam Ecclesiam, prout *ibi* aduertit *Bart.* & est communis opinio *Doctorum*, quod emphiteosis vnius Ecclesiæ in aliam

2 transeat, quando Ecclesia directi Dominij Domina noluit eam ad se reuocare *Albericus in auth. Ingressi C. d. Sacrosanct. Eccles. nu. 11.* dicens esse in optione d. Ecclesiæ Dominæ directi Dominij, si velit Dominari, & canonem recipere, aut velit rem habere; ad hoc adducens auctoritatem Baldi in eadem *Auth. Ingressi nu. 13.* sic dicens, Emphiteusis Ecclesiastica non transit ad Ecclesiam Ecclesia proprietaria inuita, sed consentiente contrarium permittitur, & id repetijt *in auth. nisi rogati nu. 12. C. ad Sen. cons. Trebel. Ias. in l. 2. C. de Iure emph. nu. 200. Guido de Suzaria in tract. de Iure emph. nu. 49.* dicens esse casum a lege definitum, & non egere disputatione *Ancar. cons. 165. nu. 1. & cons. 167. vers. ex quibus*, dicens contrariam partem tenentes debere erubescere, cum sine lege loquantur.

Nec operatur id, quod dicit *Speculator in tit. de Emph. §. nunc aliqua nu. 142. quæst.*

3 116. & 117. à quibusdam moderniotibus allegatus in aliam Ecclesiam prohibitam esse transire, sed Infra annum debere vendi ex consuetudine, de qua habetur per *Clarum in §. emphiteusis quæst. 33. in fine*, non enim *Claro, & alijs* credendum est, cum id non probetur legibus, vt rectè demonstrat *Gratus cons. 80. lib. 1.* & nouissimè *Franc. Cald. s. in tract. de emphiteosi in tit. de potestate nominandi, seu eligendi ad emph. lib. 3. cap. 1. nu. 16.* dicens talem *Spec.* & sequatium opinionem esse explodendam. Imò si rectè Videatur *Speculator loco alleg. nu. 101. quæst. 154.* Videtur admittere esse in optione Ecclesiæ Dominæ directi Dominij, an velit accipere pensionem, vel rem recipere soluto contractu Intra duos annos *per tex. in d. auth. de alienatione emph. & locatione. Clari* enim *& aliorum* opinio posset forte saluari, quando staret pactum, ne res alienaretur in aliam Ecclesiam, seu in potentiorem, vt

4 notat *Abb. in c. potuit extra de locato in p. col. vers. Item nota Surd. post plures cons. 521. nu. 11.* dicens Ecclesiam non posse dici Inhabilem ad tenendum, & Incapacem Iuris Emphiteotici, nam quòd pertinet ad factum est habilis, & Inhabilitas debet procedere à voluntate Domini directi, qui ex pacto prouidere potuit, & ibi *Surd.* paulò ante dixit Ecclesiam Dominam directam habere facultatem, vel resignendi rem emphiteoticam, vel soluẽdi æstimationem vel vt Intra annum res vendatur. Nec dicatur RR. Cruciferos non potuisse in prima concessione præiudicare eorum Ecclesiæ, quia hic nec graue, nec leue potest præiudicium considerari, cum ex Iure communi sit permissum *Gozad. cons. 26. nu. 55* Imò notissimum

5 est omnibus Prælatum posse in quærendis, non tamen in quæsitis Ecclesiæ præiudicare. *Cephal. cons. 471. nu. 124.*

Minusq; dici poterit fuisse alienationem, & consequenter prohibitam, eo quod iam

6 effluxerunt triginta anni à die primæ concessionis emphiteosis, quo casu solemniter concessa præsumitur *Socin. cons. 266. nu. 34. lib. 2.* Idem *Cephal. cons. 316. nu. 43. & seq.* dum constat de substantia, eoquod solemnitas est antecedens ad eam *l. illud ff. de acquir. hered.*

Et

Et quod dicitur de Deterioratione, sciẽdum est, quod in bonis in emphiteusim concessis erat quædam Domuncula, vt asseritur, destructa, & m ior fuit constructa, vltraquod debet præcedere cognitio, & sententia, quæ declaret deteriorationem *Ias. in repet. l. secunde C. de Iure emphiteotico quæst.* 43. *num.* 99. plura etiam re-
7 quiruntur, vt per deteriorationem quis possit declarari decadutus; primo quod deterioratio sit notabilis *l. scio ff. de in Integrum restit. secundò*, quod sit perpetuo duratura, tertiò, quod procedat dolo, lata culpa, vel leui emphiteotæ *Iason. cons.* 17. *nu.* 1. *lib.* 1. & quicquid esset RR. Canonici, essent in Integrum restituendi,
8 etiam lapso quadriennio ob freqnentem Prælatorum mutationem *Natta cons.* 525. *num.* 49. eo quod præsuponitur probabilis Ignorantia *Cephal. consil.* 518. *nu.* 16. & licet cum alia Ecclesia agatur potentius debet esse priuilegium illius, qui certat de damno Vitando, quam illius, quæ tractat de lucro captando *DD.* inter quos *Abb. in cap. in præsentia col.* 13. *ext. probat. vers. sed vnus tantum.*

CONTROVERSIA CXIII.

Pro Illustriss. D. Romeo Foscherario, & Vxore.

SVMMARIVM.

Aditio hæreditatis fit sola voluntate simplici actu declarata, nu. 1. & 3.

Hæres, qui non confecit Inuentarium, insolidum cum defuncto tenetur, nu. 2. & 6.

Ex vna interula amore Dei data, arguitur aditio, nu. 4.

Semel hæres semper hæres, nu. 5. & 10.

Frater etiam de proprio tenetur dotare sororem, nu. 7.

Scripturis publicis in Archiuio repositis datur fides, nu. 8.

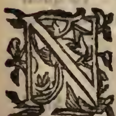
Probatio per confessionem propriam vnquam dicitur exclusa, nu. 9.

Interusuria dotalia debentur Viro pro sustinendis oneribus matrimonij, nu. 11.

Et statim debentur post terminum destinatæ solutionis dotis, nu. 12.

Et id procedit non solum in Patre, sed etiam in quolibet extraneo dotem promittente, nu. 13.

Adsit Deus, & Virgo.

VIlli dubium est, quod Nobilis D. Sigismundus, qui post mortem Nobilis D. Herculis eius fratris exegit emolumenta vnius officij vtilis (& habuit vestimenta, & mobilia illius, vt mihi supponitur, tresq; Equos d. fratris mortui magni pretij vendidit) dicatur adiuisse fraternam hæreditatem, cum sufficiat sola voluntas simplici
1 actu declarata, per *text. in l. gerit ff. de acquir. hæredit.* ibi in. Iurisconsultus sic scripsit, *Gerit pro hærede, qui animo agnoscit successorem; & Io. de Imola ibi nu.* 3. dixit vt infra, *Iusta Constitutio iuris positiui, quæ obligat hæredem insolidum,*
2 *si non facit Inuentarium, quoniam imputet sibi, ex quo neglexit amplecti legis beneficium,*

Bart.

Bart. in l. filio in fine vers. vnde constituendo C. de iure deliberandi, & in l. 1. nu. 3. vers.
non possum facere C. qui admitti, sat .n. est, vt res, seu creditum exegerit, & habue-
rit *l. 1. C. de repud. hæreditate, & l. pro hærede,* & ibi *Baldus in princ. ff. de acquir. hæ-*
red. Mantica in tract. de coniect. vltim. volunt. lib. 12. tit. 12. nu. 10. & in decis. 245.
3 *nu. 11.* talis .n. exactio (& vestimentorum retentio) fieri non potuit citra ius, &
nomen hæredis, vt per eumdem *Bart. in l. frater à fratre ff. de condit. indeb. Ias. in*
d. l. pro hærede §. Papinianus nu. 8. & 9. ff. de acquir. hæredit. facit *tex. in §. fin. Inst. de*
hæred. qualit. & differ. Roca decis. 82. p. 2. in recent. & in puncto idem *Iason. in cons.*
112. lib. 4. nu. 2. ibi è contra recipiendo debitum hæreditarium, censetur adire
4 hæreditatem, subiungens, quod ex vna Camisia data amore Dei, arguitur aditio
locupletissimæ hæreditatis, per doctrinam *Baldi in l. cum te in vlt. col. de donat. ante*
nuptias, Corn. Alex. Socin. & Parisius, quos refert, & sequitur *Tusch. in verbo aditio*
5 *concl. 190. nu. 55.* vnde cum per aditionem effectiuè sit hæres d. D. Herculis, ho-
die non poterit dicere nolo esse hæredem, ex regula, quod semel hæres non po-
test desinere esse hæredem, nec licet hæreditatem iam aditam repudiare *l. si quis,*
& l. sicut C. de repud. hæred. & ibi glosa, & Doct. aduertunt, Corn. cons. 165 num. 47.
lib. 2. Monticulus in tract. de Inuentario quæst. 234. num. 23. Papiensis in forma libelli,
quo petitur hæreditas ex testamento in epitome purè instituit nu. 8. Fanuc. de Inuent. quæst.
237. nu. 30. & sic per talem aditionem representat personam debitoris in libris
quinque mille, & interusutiorum dotalium Nobilis D. Margheritæ eius Sororis
& Viri *Crass. in §. omissio hæreditatis quæst. 19. n. 2. & 3.* qui *plures allegat,* & sic de
proprio etiam d. D. Sigismundum teneri, cum Inuentarium non legatur ab eo
factum, sumitur ex *textu in l. scimus §. cum igitur C. de iure deliberandi l. more ff. de*
6 *acquir. vel omit. hæred. l. quia poteras ff. ad Sen. Cons. Trebel.* & hoc, quia, vt dixi, hæ-
res succedit loco defuncti, hanc communem attestatur *Roland. in tract. de Inuent.*
10. & vltima parte quæst. 35. Turzan. in communibus opinionibus opin. 95. Franciscus
Percel. in tract. de Inuent. cap. 1. nu. 2. Non ergo poterit euitare, ne condemnetur
ad d. summam, secundum opinionem communem, de qua per *Roland. in d. tract.*
in 5. & vltima parte in tit. quæ incommoda sentiant hæredes, omissa Inuentarij confectio-
ne, & quæ non; c. 1. per totum, vbi *plures* allegat, nec dicatur ad tantum rigorem
non debere procedi cõtra hæredem non conficientem Inuentarium, quia extant
pro d. opinione sustinenda plures, & plures rationes, quæ per Doctores addu-
cuntur, nempè per Eminentiss. *Cabalerium decis. 240. num. 6. ita etiam post Alexan.*
& *Ruin.* dixit *idem Crass. in §. Transmissio quæst. 22. Francus decis. 556.* quẽ refert, &
sequitur *Decius in Collectanea 21.* secundum primam impressionem, id etiam vi-
detur probari ex *textu in §. si verò non fecerit in auth. de hæred. & falcidia Cuman.*
cons. 30. & cons. 73. & per Baldum in l. filium quem habentem C. familiæ herciscundæ.
Minusq; debet d. D. Sigismundus renitens esse, cum ipse sit Diues ex hæreditate
7 post nuptum ei superuenta, tanto magis, cum Nobili Viro sit nupta, eo quod
frater etiam de proprio teneatur dotare sororem *l. cum plures, & ibi Bart. ff. de*
administrat. & periculo Tutorum.

Et hæc saluo semper saniori Iudicio.

CVM post scripta viderim, quod de anno 1642. 25. Ianuarij d. Dom. Sigis-
mundus nedum vti frater, sed & vti hæres Illustris D. Herculis Danesij eius
fratris elegit, deputauit, & assumpsit pro Notarijs ad officium Prætoriæ Galeriæ,
ad quod d. D. Hercules extractus fuerat DD. Bernardinum Ferrarium, & Alexan-
drum Bindum publicos Bononiæ Not. pactis, modis, & conuentionibus, de qui-
bus

bus in scripto ab eodem D.Sigismundo, & testibus scripto,& respectiuè subscripto, ex Archiuio publico Bononiæ desumpto, vbi omnes Notarij officiorum publicorum Bononiæ post semestre exercitati officij, scripturas, & acta omnia re-
8 ponere tenentur, & quibus scripturis, & actis omnibus fidem adhibendam esse, probant omnes scribentes, inter quos *Alexan. vers. 6. fallit in l. si quis in aliquo C. de edendo Veral. decis. 42. lib. 1.* & idcircò nõ erit hæsitandum, quin d.D.Sigismundus teneatur ad summam per d. D. Herculem etiam nomine d. D. Sigismundi permissam, eo magis cum suum hæredem esse confessus sit, & nulla maior repe-
9 ritur probatio, quam propria confessio *l. vnica C. de confessis*, imo & si in iure excludatur omnis probatio, vnquam exclusa censebitur partis confessio *l. generaliter C. de non num. pecunia Gratus cons. 1. nu. 36. lib. 2.* & cum se hæredem declarauerit, vt alias diximus, hodie non potest desinere esse hæredem *l. & si sine §. sed quod papinianus ff. de minor. l. ei qui soluendo ff. de hæred. instit. notat. etiam in l. substitu-
10 tione ff. de vulg. & pupil. Ruin. cons. 36. num. 3. lib. 2. Honded. cons. 68. num. 30. lib. 2. Fabianus de Monte Aduocatus Consistorialis inter cons. ad vlt. volunt. lib. 1. cons. 149. nu. 5. & 7.* dicens, quod nec lex, nec Testator in contrarium statuere potest, non ergo poterit D.Sigismũdus inficiari, quin teneatur ad solutionem aliarum librarum quinque millium per d.olim D. Herculem pro eo de rato promittentem pro parte dotis nobilis. Viro Sororis nuptæ promissarum, & solui conuentarum. *Marcus Modestus inter dicta cons. diuersorum ad vltimas volunt. cons. 160. lib. 1. nu. 17.* & pariter non erit dubitandum, quin ad interusuria dotalia pro d. summa teneatur, cum iuri consonum sit, vt fructus dotis dentur Marito pro oneribus
11 matrimonij *l. pro oneribus C. de iure dotium, & ibi* affirmant omnes scribentes *Rimi-nald. iun. cons. 776. num. 65 lib. 7.* & statim debentur Marito post terminum destinatæ solutionis *Bart. cons. 132. num. 2. lib. 1. Aretin. in §. fecerat num. 3. vers. sed
12 quod dixi Instit. de actionibus,* & melius *Iason num. 5. Surd. in tract. de alimentis tit. 1. quæst. 42. num. 125. & num. 133. Burat. decis. 159. num. 1. & 2. & ibi in additione Florentil. num. 13.* id etiam desumitur ex *textu in c. salubriter ext. de vsuris, & in l. in-sulam §. vsuras ff. solut. matrim. ex l. cum post §. in domum ff. de iure dotium,* & cum auctoritate quadraginta Doctorum probat nouissimè *Giurba in decis. Sicilia 72. nu. 1.*
13 attestans de *magis communi*, dicens id procedere, siue Dos à Patre filiæ fuerit promissæ, siue nepti, siue sit facta promissio cuiuis mulieri etiã extraneæ, nam æquitas id suadere compellit *Gratian. in discept. forens. cap 241. in fine.* Hæc adieci pro veritate. Saluo &c.

Sic Bonon. per Excellentis. D. Auditorem Generalem iudicatum, & vltimo loco per Illustris. D. Auditorem Cameræ Apostolicæ, & relaxatum mandatum, vt ex actis ser Petri Chiarelli.

CONTROVERSIA CXIV.

Pro Illust. D. Vlysse Turrono.

SVMMARIVM.

Vsura, & simulatio contractus possunt probari coniecturis, & præsumpt. num. 1. Imò argumentis, nu. 2. Et duabus verisimilitudinibus, nu. 4.

Et quando deficerent probationes, Iudex

dex pro reperienda veritate potest deuenire ad torturam, nu. 3.

Vsura est maius peccatum, quod fieri possit, nu. 5.

Iudices debent esse prompti ad capiendos libros, & scripturas vsurariorum, nu. 6.

Vendens ad tempus cariori pretio, præsumitur vsurarius, nu. 7.

Duo testes, quod publicè quis habeatur pro vsurario, & contra eum sit publica vox, & fama probant, nu. 8.

Etiam si sint singulares, dummodo alia accedant adminicula, nu. 9.

Vendentes merces ijs, qui non sunt similium mercium artifices, excepto vsu proprio, vsurarij præsumuntur, nu. 10.

Adsit Deus, & Virgo.

On potest controuerti, quin vsura, & simulatio contractus possint per coniecturas, & præsumptiones probari, cum id dicat *tex. in l. dolum C. de dolo malo, & in c. ad nostram ext. de empt. & vendit.* & hoc, quia occultè solet committi, nec adhibentur testes, nec fiunt scripturæ veritatem continentes, quia alter alteri fidem non habet *Ias. in l. prætor att num. 26. ff. de edendo Castr. cons. 109. num. 1. lib. 2.* dicens probari
1 per coniecturas etiam læues per *textum in l. si maritus §. fin. ff. quæ, & à quibus, & in cons. 319. nu. 3. eod. lib. 2. Io. de Annan. cons. 49.* dicens semiplenam probationẽ sufficere propter fraudes inconuincibiles, & secretas machinationes, quæ ad paliandos similes contractus fiũt *Decian.* post *alios cons. 62. nu. 15. lib. 3.* dicens sufficere ar- 11
2 gumenta, & duas præsumptiones esse sufficientes affirmauerũt *Calcan. cons. 8. col. 8. Bertrand. cons. 111. in 1. parte vol. 3. Cassador. & alij*, de quibus per *Mascard. concl. 447.*
3 *num. 4.* & quando deficerent probationes, Iudex pro veritate reperienda poterit ad torturam deuenire *Peguera decis. 30. nu. 18.* & melius *Socin. sen. omninò videndus cons. 219. nu. 4. lib. 2. per tex. in c. grauis ext. de Deposito*, quamuis nulla præcedat diffamatio ob periculum animæ, vsurarij enim sunt soliti infinitis cauillis, & vergutijs secum contrahentes circumuenire, nè furtum, rapinaque, quam verè committunt, detegatur, non est ergo mirum, si omnes conueniant, vt probationes, quæ minimè admitterentur contra vsurarios, admittantur *Io. And. in c. ex litteris de Iure Iur. Paul. de Elcazaris Ancar.* quos refert, & sequitur *Alex. cons. 54. vol. 6. nu. 3. Butr. post Host. in d. c. ad nostram de empt. & Vend. Paris. cons. 55. nu. 31.*
4 *lib. 1.* & duas verisimilitudines pariter sufficere voluerunt *Crauetta cons. 156. nu. 7. Ias. cons. 141. lib. 4. Io. de Platea, Rodulphus, Franc. Ripa, Angel. Cuman. Fulgos. Cepol.* & alij, quos more solito doctissimè adducit *Tiraquel in tract. de retract. conuentionali in præfatione nu. 36. 37. & 38.* vbi quod probationes imperfectè coniunguntur, quæ alias non coniungerentur, & id procedit nedum ex occultatione, & alijs supra
5 expressis, verum, quia vsura reputatur maius peccatum, quod reperiatur *Io. And. in c. peccatum de reg. iur. in 6. Io. de Annan. in c. 1. in fin. de vsur. & Maranta in disput. 5. n.*
6 18. non est ergo mirum, si Iudices debent esse prompti ad capiendum libros, & scripturas, per *tex. in cap. vnico in clem. de vsuris in §. cæterum*, & hoc quia si sic non procederetur vix stante clandestino tractatu conuinci possent, non igitur erit deneganda petita per D. Vlyssem Turronum librorum illorum de DD. NN. captio, quia contra eos extant nedũ argumenta, sed plures præsumptiones, & coniecturæ
7 Primò constat, quod merces ad tempus cariori pretio vẽdiderunt D. Alexandro Lo-

Loiano tunc in ingenti necessitate, prout probatum fuit, eo quod post nonnullos dies decoctus à Ciuitate Bonon.aufugit, vt considerat *Calcan.cons.26.col.8.in fine, & Craueta eod.cons.156.nu.13.Nauar.in tit.de empt.& vend.cons.15.nu.13.tom.1.* dicens absolutè similem venditionem esse vsuræ peccatum.

Secundò, iam duo testes deposuerunt de publica voce, & fama, quod ijdem DD. de NN.exercere solent vsuras, quorum dicta, iunctis aliquibus adminiculis, plenam in hoc probationem faciunt, vt post *plures* dixit idem *Decian.d.cons.62.num.20.lib.3.*

Nec facit, quod ijdem testes non reddiderint rationem eorum dicti, & sint singulares, quia (& si in facto esset verum) nihilominus probare in iudicio vsura, sustinuit id. *Decian.d.cons.62.nu.92.* & singularitas adminiculatiua non repellit di-
9 cta testium, quando agitur de his, quæ solent occultari, & in puncto si agatur de contractu in fraudem vsurarum *Castr.d.cons.109.& cons.143.lib.2. Tiraquel. de retract.conuent.in præfat.nu.38.*

Tertiò ijdem DD. N.& N. vendiderũt Siricum, Canabem, & similia in magna quantitate personis non exercentibus similium rerum traficationem, & si extet prohibitio in *Stat.fori Mercatorum Bonon. in rub. che il Giudice sia tenuto &c. §. & accio, cum duob.seq.* ibi enim expressè legitur non debere, nec posse vendi merces alicui, qui
10 non sit artifex similium artiũ, excepto tamen emptoris vsu proprio, accedat *Bannimentum olim Emin.Card. Henrici Gaetani* alias Bonon.de latere Legati, quæ *Statut.& Banna* iuri communi esse conformia, asserit *Bubal.in decis.30.post cons.Farinatij lib.1.nu.4.* qui inter alias coniecturas hanc approbat præcisis verbis, consideratur qualitas ipsius emptoris, qui non erat mercator, nec indigebat tanta pannorum quantitate.

Quartò probatur, quod post solutionem sibi factam, & tacita exequi tẽtarunt mandatum contra D. Ludouicum Vitalium absentem ad debitum solutum insolidum obligatum. Ex quibus &c. saluo &c.

CONTROVERSIA CXV.

Pro Nobilibus de Danesijs, cum Hæredibus D. Ioannis Torfanini.

SVMMARIVM.

LIquidæ portiones non possunt retineri, si remanent aliæ illiquidæ, nu.1.

Ex coniunctione reali fit locus Iuri accrescendi, nu.2.

Fideicommissum inducitur per verba denotantia tractum temporis in infinitum, nu.3.

Portiones, quæ defecerunt antequam sint acquisitæ cæteris substitutis accrescunt, nu.4.

Ex verbis vniuersalibus Testatoris videntur comprehensa bona, etiam alijs fideicommissis subiecta, nu.5.

Quando res est pro parte Testatoris, & pro parte hæredis, censetur in dubio tota res legata, nu.6.

Voluntas captatoria dicitur tribus modis,

dis, nu. 7.
Caput, & fundamentum Testamenti est institutio, nu. 8.
Aliud est, quod in secretum alterius Testatoris voluntas conferatur, & aliud est, quod conferatur, sub conditione non pendente ex secreto voluntatis alterius, nu. 9.

Adsit Deus, & Virgo.

On possunt retineri portiones debitæ, in quibus nulla cadit dubitatio, sub prætextu, quod multæ remaneant disputationes circa reliqua prætensa, cum tritum sit in iure non posse retineri id, quod est
1 liquidum, donec de reliquis fiat liquidatio *Benuutendus decis. Bonon. 90. in fine, & post Bald. cons. 152. lib. 3. Greg. XV. decis. 220. in fine Lancellot. decis. 155 post Zach. in tract. de oblig. Camer. nu. 3.* & impedientes liquidi solutionem, siue consulendo, siue non studendo, aut alio modo, peccare dicuntur, ex his, quæ habentur per *Nauar. in Manuali c. 17. nu. 131. & 132.* Et vt remoueantur omnes dubitationes, nō potest tergiuersari, quin DD. Danesij debeāt assequi partes DD. de Bologninis, & de Zanis, in quibus fuerunt substituti, cū in substitutione adsit coniunctio nedum realis, sed & verbalis, vt legitur in Testa-
2 mento, & si quælibet linea pro tertia parte sit substituta; Primò, quia partes corporaliter videri nequeunt, vt affirmant *omnes in l. re coniunctis ff. de leg. 3 vbi Bart. nu. 23. Peregr. post plures in tract. de fideicom. art. 9. nu. 8.* eo magis in fideicommissarijs vniuersalibus *Bero. cons. 75. lib. 2.* per *tex. in l. vnica C. de caduc. toll. §. vbi autem,* & in hoc nemo discordat, facit etiam *tex. in l. triplici ff. de verb. signif.* Secundò, quia
3 Testator vsus fuit verbo (substituo) & alijs verbis denotantibus tractum temporis in infinitum *Crauet. cons. 22. nu. 7. & 8. Rota decis. 579. nu. 10. & seq. p. 1. diuers.* Tertiò, quia adest nomen collectiuum, Descendentes, *Barz. decis. Bonon. 4. nu. 15. & seq.* in causa Nobilium de Felicinis. Quartò, quia semper fuit habita ratio Masculinitatis, *Intrigliol. de subst. cent. 3 quæst. 81. nu. 30.* Quinto, stante clausula codicillari *Crauet. d. cons. 22 nu. 8.* Sextò, cum adsit prohibitio alienationis *Mantica de coniect. lib. 10. tit. 3. nu 17. & 21.* Septimò, quoniam portiones defecerunt antequam fuerint acquisitæ, & sic ante mortem D. Ioannis Torsanini vltimi ex vo-
4 catis de eius agnatione *Bart. in d. l. re coniunctis nu. 49. Cras. in §. ius accrescendi quæst. 15. nu. 2. & quæst. 16. nu. 8* & 10. Nec facit, quod non disposuerit Dominos de Danesijs vocari de Torsaninis, prout disposuit de Zanis, quia nullibi reperitur cautum, quod ex hoc tollatur ius accrescendi in vniuersali institutione, & substitutione, prout & ipse hæredes instituit etiam secundo, & tertio genitos eorumdem DD. de Zanis, & DD. de Bologninis absq; simili grauamine se vocandi de Torsaninis, maximè stante prædilectione, & prima vocatione facta de DD. Danesijs: Crederem etiam in fideicommisso à Iulio fauore DD. de Danesijs instituto comprehendi ea bona, quæ alienis fideicommissis subiecta esse dicuntur, eo quod cessat illa disputatio, an testator voluerit comprehendere bona alienis fi-
5 deicommissis subiecta, de qua habetur per *Ioannem Campegium, Vlpianum, Zanum, Antonium, Burgos, & Ioannem de Monteferrato* inter consilia *Grati cons. 9. lib. 2. nu. 33.* quæ forsitan sustineri posset, stantibus illis verbis vniuersalibus ibi, in omnibus suis bonis, vt per *Ferretum cons. 119. nu. 12. vers. quia Testator locutus est per verba vniuersalia Alba Mandel. cons. 73. n. 6. & 7.* considerans inter alia, quod bona fidei-

com-

commissaria erant indiuisa,& confusa, cum bonis ipsius Testatoris licet ipse haberet aliquam partem ad se liberè spectantem, adeout si locutus fuerit de omnibus bonis,sit verisimile,quod senserit de omnibus, quæ tūc possidebat,& sic non est credēdum, quod voluerit distinguere partes,quas si tunc voluisset distinguere nesciuisset *Corn. cons. 84.num.8.vers. tamen quando res est pro parte ipsius Testatoris,*
6 *& pro parte hæredis,*dicens censeri relictam totam rem,dum Testator non expressit pro iure suo tantum, & id ēt comprobàt ibi *vers. vnde ad propositum & cons.150.vn. nu.12.& 13.lib.3.Pereg.de fideicom.art.33. nu.5.* & si sit factum Inuentarium bonorum hæreditariorum in quantum patiuntur vires hæreditariæ *nu.13.* & in puncto *nu.24.& 28.* quando Testator expressit bona, vt in casu nostro de Rubezano, idq; *Pereg.*affirmat ex *Petro Rebuff.*omninò viden. *in cons.174.nu.9.* dicens tali casu alterius portionem deberi. Cessat igitur illa disputatio, an Testator censeatur de suo tantum Iure disposuisse, stantibus illis verbis geminatis in integra, & vniuersa hæreditate, quæ diminutionem non patiuntur *l.nomen debitoris §.fin. ff.de leg.3.Barbos.de dictionib. dict.143.nu.4.*& quod euidens demonstratio voluntatis Testatoris sufficiat absq; indiuiduali, expresè dixerunt *Borgn. de vsufructu nu.104.Peregr.art.6.nu.16.Fusar.in d.tract.de fideicom.q.648.nu.8.& q.649. vbi nu. 17.*declarat procedere regulam, quando Testator sciuit extare fideicommissum in bonis relictis, quod negari non potest in casu nostro, cum Iulius in communione, cum M. Antonio steterit, & in diuisione de fideicommisso facta fuerit mentio, & pariter in substitutione, vt *ibi* aduertit *Fusar.nu.25.* Additis verbis Testatoris, ante institutionem, vbi adiecit illa verba, rebus,& bonis quibuscumq; præsentibus,& futuris, & expressit res, & palatium Rubizani licet Dominus esset pro dimidia, prout & domus Galeriæ,& sicut Testator se declarauit nolle præiudicare D.Ioanni in bonis S.Nicolai de Vilula,sic etiam si voluisset de cæteris bonis expressisset, & idcircò *Peregr. Fusar. & alij* in locis allegatis tenent bona hæredi debita etiam ex fideicommisso in hæreditate esse comprehensa. Addo *Merzar.* qui plures allegat *in Epitome de fideicom.p.2.q.4.nu.14.vers.sed in contrarium,*& cessare omne scrupulum, in casu nostro, ex quo bonorum ipsorum facta est in Testamento expressa mentio *Petr.de fideicom.q.8.nu.279. Fusar.de fideicom.q.648. nu. 9* Quare videtur dicendum Hæredes Ioānis iunioris non posse se opponere, cum ipsemet obseruare talem dispositionem teneretur *Alciat.cons.611.num.1. Menoch. cons.89.nu.62.& seq.* eò magis cum fructus ex d. hæreditate longè excedentes re-
7 ceperit *Socin.iun.cons.57.num.19. lib.3.* An autem voluntas Marci Antonij possit dici captatoria, eo quod eius voluntatem in casu deficientiæ Agnatorum remiserit in Iulium. Respondetur voluntatem captatoriam tribus modis declarari, vt *per Cras.in §.institutio nu.2.*Inter quos modos legitur, vt prætenditur, noster,scilicet, quando dispositio confertur in voluntatem alterius *Rota decis.350. num.4.& per totam p.6.diuers.* & ratio est,quia non licet, vt Testamentorum Iura ab alieno arbitrio pendeant *l.illa institutio ff.de hæred.instit.*Id tamen *ex textu* videtur declarari de prima institutione, non autem, quando agitur de substitutione, & hoc,
8 quia in institutione consistit caput, & fundamentum Testamenti, vt in eadem *l.illa institutio* aduertit *Cuman.* in *princ.* dicens *nu.2.* d.legem non operari in legatis, & fideicommissis, & ratio legis est, quia in institutione deficeret materia, & forma, *Imola* etiam ibi aduertit propè *num.3.* nam institutio per Testatorem explicari debet, vt ibi *nu.4.*& affirmant omnes d.legem commentantes, non .n. loquuntur de his, in quibus non cadit eadem ratio, vt affirmat *Bald.* in principio,
9 aliud.n.est, quod in secretum alterius testatoris voluntas conferatur,& aliud est,

quod conferatur, sub conditione non pendente ex secreto voluntatis alterius, vt *ibi nu.1. Angel.* aduertit, quod in casu nostro non potest considerari, quia aliud est, quod hæredis electio sit remissa in alterius libera voluntate, & aliud est, quod sit remissa in eius arbitrio, secundum conscientiam, & discretionem, quo casu non dicitur voluntas collata in alterius volũtate *l.cum quidam, & l.vnum ex familia ff.de leg.2.Bertrand.cons.222.nu.3.lib.6.Bereus cons.23.nu.29 & in prima addit. n.31. & in secunda addit. nu.39.lib.2.* vbi multas rationes allegat *Ruin.* post plures *cons. 19.nu.5. lib.2.vbi nu.7.* & ipse demonstrat aliud esse in alterius voluntate ponere substantiam dispositionis, vel electionem, & nouissimè *Duran.* post suas decisiones *in tract.de condit.& modis impossibilibus, ac Iure prohibitis 3.p.c.4.n.27.* dicẽs in hæredis arbitrio poni posse, & aliud est committere declarationem, vt per eum, & sic crederem omnia bona per Iulium relicta Nobilibus DD. de Danesijs deberi ex substitutione per eum facta. Saluo saniori iudicio.

CONTROVERSIA CXVI.

Pro Illustriss. D.Co. Ioanne de Pepulis.

SVMMARIVM.

Filij spurij non possunt hæredes institui, nu.1.

Nec sunt Deo amabiles, nec minus hominibus honorabiles, nec in bello fortes, nu.2.

Et quoad leges dicuntur infames saltem infamia facti, nu.3.

Nullaq; cautela dari potest, vt spurius à Patre instituatur, nu.4.

Dispensatio dicitur, quando legitimantur nati ex illis, inter quos matrimonium esse non poterat, nu.5.

Et per talem dispensationem spurij non desinunt esse spurij, nu.6.

Nec fieri possunt sine iusta causa, & agnatorum, & interesse prætendentium citatione, nu.7.& 11.

Et talis dispensatio ad Principem spectat, nu.8.

Et Diuus Bernardus appellauit eam nõ dispensationẽ, sed dissipationem, nu.9.

Et à solo Papa, & non ab Imperatore est facienda, nu.10.

Co. Palatinus non potest tollere spem, quam habet substitutus, cum sit probabilis, nu.12.

Spurio non competit benef. l. fin. C. de edicto Diui Adriani tollendo, n.13.

Sed substituto, nu.14.

Porrectio libelli est tantæ efficaciæ, vt per partes remitti non possit, nu.15.

Abbas non potest reconualidare acta per vnum non vocato alio socio, & eo non nominato, nu.16.

Nec potest ius alterius tollere, nu.17.

Legatus etiam de latere non potest violare ius commune, nu.18.

Pactum de succedendo est in iure prohibitum, nu.19.

Vel dictio quid operetur, nu.20.

Ad-

Adsit Deus, & Virgo.

Er mortem Illustris.D.Co.Galeatij de Pepulis Illustris. D.Co. Io.de Pepulis est immittendus in possessionem bonorum Emphiteoticorum relict. per olim Illustris.D.Marchionem Vgonem de Pepulis d.D.Co. Galeatij Patrem, quantum est pro dimidia ad formam Testamenti d. Illustris. D. Marchionis Vgonis, & si dicatur d. Co. Galeatium spurios filios in Testamento ab eo institutos reliquisse. Respondetur, quod hæredes à Co.
1 Galeatio institui non potuerunt *tex.* est in *auth.quibus modis naturales efficiam.S.pen.* ibi, *qui ex prohibitis nuptijs procedunt, neq; naturales vocari, neq; participandà eis vlla Clementia est,* & ibi, *nec quicquam peccatricis concupiscentiæ eorum habebunt filij, Ang.* & *ibi nu.* 12. dixit notandum esse, quod filius spurius nullo modo Patri succedere potest *tex.* etiam est *in auth.ex amplexu, C.de inutilibus, & incestis nuptijs*, ibi, *ex complexu nephario, aut incesto, seu damnato liberi, nec naturales sunt nominandi, & omnis paternæ substantiæ sunt indigni*, ibiq; *Bald. & cæteri* est etiam *tex.in auth. licet C. de naturalibus liberis*, ibi, *qui ex damnato coitu sunt, omni prorsus beneficio secludantur, glos.est in* §. *nouissimè in verbo admitti inst.ad Orficianũ* notatur *etiam in c.per venerabilem* in fine *ex.qui filij sint legitimi Rot.decis.*443.*nu.*1 *p.*1.*diuers.vers.nec obstat Ruin.cons.*180.*nu.*16.*lib.*2.*Barth.Cepola cons.ciuili* 41.*nu.*16.*lib.*2.dicens, quod spurij non solum Patri, & Matri, sed & alijs per lineam Paternam, & Maternam succedere non possunt, imò nec ex spurijs descendentes, est.n.filius spurius Patri incognitus, nec quoad effectus ciuiles, & ius succedendi dicitur filius, nec pro tali nominandus *Bero.quæst.fam.*90 *num.*11. *Rimin. iun. cons.* 568.*nu.*60.& cum spurij nascantur ex peccato, non sunt Deo amabiles, nec hominibus
2 honorabiles, nec in bello fortes, nec in fide stabiles *tex. est in c.si gens Anglorum dist.* 56.eos.n.totus mundus abhorret, & detestatur *Laurent.de Pinu cons.*56.*nu.* 23. vti etiam
3 iam turpes personæ dicuntur infames, saltem infamia facti *Azo.in summa C. ex quibus causis infamia irrogetur Grat.cons.*6. *nu.*3.*lib.*2.*Roland.cons.*74. *nu.*30 *lib.*1. *Ruin.cons.* 161.*nu.*23.*lib.*2.& sic spurij à Parentibus non possunt hæredes institui, minusq; eis aliquid relinqui etiam iure diuino inspecto, ita post plures *textus* affirmauit *Natta cons.* 420. *num.* 30. nam propter agentis turpitudinem dicitur actus reprobatus, & vti talis actui de iure diuino prohibito æquiparatus per *tex. in c. ex parte ext. de consuetud. ibiq;*
4 *idem Natta nu.*42. dixit nullam dari posse cautelam, vt spurius à Patre instituatur, idq; eo magis comprobauit idem *Natta cons.*619.*nu.*15. dicens, & ibi filio spurio Patris hæreditatem non deberi, nedum humano iure, sed etiam ex diuino, & post *Federic. de Senis, & alios* id affirmauit *Mancentes cons.*138.*num.*26. Imò statutum in contrarium non valeret, vt dixit *Natta loco quo supra Barz.in cons vnico post Decis.Bonon.nu.*70.
5 Nec dicatur filios fuisse dispensatos, nam propriè dispensatio dicitur, quando legitimantur nati ex illis, inter quos matrimonium esse non poterat lege diuina prohibente, & hoc, quia cum matrimonij veritas inter eos esse non potuerit, ita nec etiam illius imago fingi potest *l.*1.*C.de lat.libert.tollen.*ita *Canonistæ in d.c.per venerabilem Colleg.Bonon. Bald.& alij prout refert Castr.cons.*30.*nu.*4.*vers.ita incertum est lib.*1.*Dec.cons.*338.*nu.*3. *& cons.*579.*nu.*1.*Barbat.cons.*58.*nu.*6.*lib.*2.*Gozad.cons.*85.*nu.*6.*Bero.cons.*176.*nu.*41. *lib.*2.*Sard.plena manu cons.*552.*nu.*28.*Fusar.post alios q.*408.*nu.* 32. *Gherlinzon.cons.*
6 103.*nu.*6. Nec ex dispensatione desinunt esse spurij, ita post *Castr.* dixit *Ruin. cons.* 70. *nu.*3.*lib.*3.*Gabr.cons.*30 *nu.*2.*lib.* 2. talisq; dispensatio semper odiosa dicitur, & stricta est semper intelligenda *Grat.cons.*158.*num.* 17.*lib.* 1.*Ripa in obseruat.obser.* 80.*Honded.*

cons.33.nu.23.lib.2.Mantua cons.121.num.36. Paris.cons.137.nu. 2.lib.4.Rimin.iun.
cons.478.nu.4.Roland.cons.61.nu.16.lib.1.Surd.cons.245.num.10.& cons 453.num.4.
Euerard.cons.195.nu.9.Bero.d.cons.176.nu.43.lib.2.Gharlenzon.loco quo supra, Similisq; dispensatio non potuit fieri sine iusta causa, & sine agnatorum, & interesse prætendentium Citatione, minusq; Comiti Palatino illam facere licuit, cum id ad Principem,
7 8 & non ad inferiorem spectet text.est in c.ubi rigor 1.q.7. & ibi, glos. ordin. & post Bart.
Iac.de Zochis dixit Cepol.in cons.ciuili 66.nu.14. dicens; notandum esse, quia ex hoc multæ legitimationes destruuntur, & nu.15.cum Dno Bernardo dixit, quod alio modo non dicitur dispensatio, sed dissipatio Cravet.cons.135.num.44. Mouens Principes, ne tam
9 sint faciles ad dispensandum, vt postulantium tædia euitent, imò idem Ber. cons. prædicto 176.nu.40. 42. & 43. dixit, quod talis legitimatio illius, qui natus est ex ijs, inter quos matrimonium esse non poterat à solo Papa, & non ab Imperatore est facienda, &
10 in cons.172.nu.27.& 30.eod. vol.2. dixit in tali dispensatione requiri nedū citationem, sed & causæ cognitionem alias vocari dissipationem Giurg[illegible] cons.21. lib. 1. num. 84. Trentacinq.de legitimat. resolut.2. num.22.lib.1.Surd.d.cons. 552.num.3. etiam quod in priuilegio dispensantis extet clausula, citatis, vel non citatis agnatis Peregr.decis.Patau. 10.nu.12. sustinens tali casu in Co.Palatino non præsumi iustam causam.

Nec dicatur, quod Pater potuerit obtinere legitimationem, seu dispensationem filiorum non citatis agnatis ex Bart.in l.Gallus § quid si tantum ff. de liber. & posth. nam id procedit, quando Pater de bonis suis potest disponere, secus autem si in illis alij sint vocati,
11 quia semper eorum requiritur citatio Curtius sen. cons. 85. num. 29. circa medium dans exemplum in Rege decedente sine filijs consuetudine successione deferente ad consanguineos, quia filius legitimatus, non citatis consanguineis, in Regno succedere non poterit Ant. Roscel. in tract. de legitimatione in tit. de causa formali legitimationis num. 4. Mart.Laudensis in tract. pariter de legitimat. nu.120. & seq. vbi de veriori Lud. Sardus in tract. de nat. liber. ac successione eorum in rub. requisita in legitimatione impetranda 8. quæst. Honded.de Commun. cons.64.nu.23 & seq.lib.1.

Erat enim in casu nostro necesse, vt dispositionis Testamentariæ D. March. Vgonis mentio fieret, quia similes spurios expresse excludit Alex.cons. 67. prope finem lib. 1. Aret. cons.
12 166. ante finem, dicens Co.Palatinum non posse tollere spem, quam habet substitutus, cum sit probabilis Neuizan.cons.99.nu 16.Surd.d.cons.552.num.29. Honded.cons.64. omninò videndus nu.33.lib.1.Gratian.in discept.cap.496.nu.5.& nu.66. Mantica de coniect.lib.11.tit.11.nu.14.vers.sed contrarium.

Hac igitur stante incapacitate spuriorum exclusorum à beneficio l.fin.C.de edict. Diui Adr.
13 tollen. vt doctissimè etiam comprobat Ludersch.cons. 122. nu.3. non obstante quacumque legitimatione, & Argel. de legit. contraactore q.2.art.9.nu.230. etiam si statutum continuet possessionem in hæredem, non potest denegari immissio in bonis d. olim D. Marchionis Vgonis D.Co.Ioanni pro dimidia Thob.Non.cons.28.nu.17.Surd.cons.250.nu. 13.& 14. Manent. cons.146.nu.24. eo maximè, cum adsit reciproca inter eosdem olim Co. Galeatium, Co. Ioannem, & Co. Vgonem Ioseph l. Lucius vbi Bart. & alij ff. de vulgar.& pupill.l.2.C. de impub. & alijs substit. Argel. loco quo supra, & sibi dandam esse
14 immissionem, dixit etiam Sacra Rota post Zucchard. Menoch. & alios penes Caualer. decis. 167.nu.3.Burat.decis.257.nu.7. & penes Duran.decis.146.lib.1.nu. 5. vbi dixit immissionem concedi debere, ac si esset primus institutus, sat enim est, vt Co. Ioannes hodie dicat se Marchionis Vgonis hæredem pro sua parte, in qua Co. Galeatium grauauit, Doctores omnes, inter quos Iacobin.de Sancto Georgio in d.l.fin.C.de edict.Diui Adr.tollen. nu. 18. & ea, quæ hodie proponuntur pro parte D.Co. Vgonis Ioseph non impediunt, nec sunt præsentis speculationis.

Primo,

Primò, enim requiritur libellus, cuius porrectio est tantæ efficaciæ, vt per partes remitti
15 non possit, *not. in c. de causis in glos. 2. & ibi per Doctores extra de officio deleg. & in Clem. sæpè de verb. signif. spec. in tit. de prolatione sententiæ §. iuxta vers. quid de partium*, & abundè *Bart. & DD. in auth. offeratur C. de litis contestatione*, & idcircò maxima prudentia Illustris. D. A. Generalis decreuit libelli dandam esse D. Co. Ioanni copiam.

Et illa approbatio, seu actorum reconualidatio facta per Eminentiss. D. Legatum, etiam
16 vti Nonantulanæ Ecclesiæ Abbatem, nihil in hoc operatur, ibi n. minimè citatus, vocatus, nec nominatus Co. Ioannes, nec aliquod verbum de immissione per eum petita, si enim rectè legatur, ibi Eminentiss. solum reconualidat acta coram Illustriss. Nardino, ne dubitari contingeret de iurisdictione, cum sit Iudex laicus, & agatur de bonis Emphiteoticis Ecclesiæ, non enim intellexit velle, vt absq; libello, & terminis substantia-
17 libus, cum Co. Ioanne procederetur, nec id facere sibi esset de Iure concessum, cum Ius alterius, Legatus etiam de latere tollere non possit *Federic. de Senis cons.* 200. omnia n.
18 tendentia ad violationem Iuris Legato etiam de latere sunt prohibita *spec. in tit. de leg. in §. super est in 2. col. Alex. cons. 17. nu. 14. lib. 4. Rota decis. 490. p. 1. in recent. nu. 7.*

Et quando erit tempus demonstrabitur, quod Instrumenta producta pro parte d. D. Co. Vgonis Ioseph patiuntur multas difficultates, cum sint concepta per viam pacti de succedendo, quod est prohibitum in Iure, & contra bonos mores *l. licet, & l. pactum, quod*
19 *dotale C. de pactis l. ex eo C. de inutilibus stipulationibus*, ibi *ex eo Instrumento nullam vos habere actionem, in quo contra bonos mores de successione futura interposita fuit stipulatio, manifestum est, cum omnia, quæ contra bonos mores, vel in pactum, vel in stipulationem deducuntur nullius sint momenti*, & ratio est, quia sunt inuenti certi modi succedendi de Iure tantum, videlicet Iure sanguinis ab intestato per *l. duodecim tab.* vel per edicta, vel Iure solemnis vltimæ voluntatis, vt dicit *Bart. cons.* 212. & si extet Iuramentum.

Secundò, non possunt sustineri, vti Donationes inter viuos, cum mentio sit mortis, & in dubio inter viuos non præsumantur *l. cum de indebito ff. de probat. Mantica de tacitis, & ambiguis lib. 13. tit. 5. nu. 12.* & sic causa mortis D. Marchio potuit illas reuocare *Cenalos in Communibus contra Communes q. 774.*

Tertiò, in dictis Instrumentis sunt comprænsa bona tunc præsentia, nec, quæ fuerint, apparet.

Quartò, Illustriss. D. Co. Ricciardus prædecessit Illustriss. D. Marchioni Vgoni, vnde facillimè potest dici expiratum pactum de succedendo, stantibus illis verbis, dimisit, & relaxauit alteri, sic superuiuenti, vel alterius prædefuncti filijs, & sic Co. Ricciardus dimisit D. Marchioni Vgoni, tunc viuenti, quod sat fuit, stante alternatiua, *vel*, & sufficit alte-
20 ram partem esse verificatam *Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 83. n. 66. Barbos. de Dictionibus dict. 360. nu. 3.*

Plura, & plura alia poterunt dici, & probari, cum & quando iudicium super dd. Instrumentis ventilabitur. Et hæc pro nunc saluo, saniori iudicio.

CONTROVERSIA CXVII.

Pro eodem Illustriss. D. Co. Io. de Pepulis.

SVMMARIVM.

E*X constituto transfertur possessio Ciuilis, & naturalis, nu. 1.*

Et conceditur manutensio, nu. 2.

Et in eo extenso Bonon. continetur clau-

suia ex nunc, prout ex tunc, num. 3.
Et datur auctoritas apprehendendi bona propria auctoritate, num. 4. 11. & 19.
Etiam ad praeiudicium tertij possessoris, num. 5.
Constitutum suspendi, & differri potest, num. 6.
Constitutum operatur reiectis detractionibus, quae petitoriū respiciunt, nu. 7.
Vna pars dispositionis declaratur per sequentia verba, nu. 8.
Contrarietas semper est euitanda, nu. 9.
Sat est restitutionem in integrum obtinere ante quadriennium, post vigesimum quintum annum expletum, num. 10.
Prohibitio alienationis sufficit ad inducendum fideicommissum, etiam in casu mortis, nu. 12.
Maximè si sit realis, nu. 13.
Quid operetur dictio (vltra) nu. 14.
Spurij nō possunt haeredes institui, n. 15
Legitimatio filiorum esse non potest, si sint nati ex eis, inter quos non potest esse matrimonium, nu. 16.
Dispensatio requirit citationem Agnatorum, Cognatorum, & aliorum interesse habentium, nu. 17.
Nec potest fieri, nisi per Principē, n. 18.

Adsit Deus, & Virgo.

X pluribus manutentio est concedenda Illustris. D. Co. Ioanni de Pepulis de bonis olim Illustris. D. Co. Francisci de Pepulis nedum ex constituto, & precario, de quo in donatione facta de anno 1587. vbi substituti sunt descendentes ex legitimo matrimonio olim Illustris. D. Co. Iacobi alterius ex donātibus, & vbi donantes constituerunt se possidere nominibus descendentium, quo fit, vt translata sit possessio ciuilis, & naturalis *l. quod meo ff. de acquir. possess. Tiraquel. de iure constituti possess. p. 1. nu. 3. & 4. decis. 549. nu. 1. p. 1. diuersorum* in causa Bonon de Pepulis *Ferentil. qui plures allegat ad Burattum decis. 145. in littera A.* dicens ex tali constituto dari manutentionem, vt aduertit idem *Burat. decis. 179. nu. 2.* dicens in tali constituto Bonon. extenso contineri clausulam ex nunc, prout ex tunc *Laur. de pinu cons. 99. nu. 3.* & idcircò satis clarum apparet ex constituto, & precario extenso in fine Statutorum nostrorum criminalium concedi facultatem apprehendēdi bona propria auctoritate, & non posset controuerti, quin si in Instrumento extet constitutū, & precarium, possit exequi etiam contra tertium non citatum, vt aduertit *Monteralbi in rub. pactum precarij in vers. alterius,* & probatur ex *decis. Eminentiss. Primi Pamphilij 31. nu. 7. post Zachiam de obligat. Camerali, Gratus loquens de dicto Stat. cons. 37. num. 2. lib. 1. Peregr. in tract. de fideicom. art. 51. nu. 79.* & idcircò non poterit obijci, ne ipse D. Com. Ioannes sit legitimus contradictor aduersus haeredes scriptos in testamento Co. Francisci *ad tradita per Oddum cons. 22. nu. 5.* & cum prius possederit per constitutum est praeferendus secundo, etiam habenti actualem possessionem *Barbos. de clausulis claus. 14. nu. 5.*

Secundò, dictus Co. Ioannes immissionem obtinuit in vim eiusdem donationis, cuius vigore concedi potuit substituto in ea etiam ad praeiuditium tertij possessoris *Ita post Speculat. & Decium sustinuit Crauet. cons. 19. nu. 9.* dicens id procedere etiam si non sit facta stipulatio, *Ossil. b. decis. 85. nu. 8.* asserens, quod si stipulatio, & acceptatio notarij interuenerit ius substituto acquisitum est irreuocabile *Pereg. de fideicom. art. 1. nu. 16.*

nu.16.& art.51.nu.17. eo quod donatio habeat ſpeciale priuilegium *Fuſar. de fidei-*
com.ſubſt. q.287.nu.1. & id tanto magis procedit cum poſſeſſio vt mihi ſupponitur eſ-
ſet tempore apprehenſionis vacans.

Nec facit, quod vt aſſeritur d. Co. Ioannes renunciauerit conſtituto, & precario in Inſtru-
mento tranſactionis cum Co. Franciſco, dum conſenſit bona fideicommiſſi remanere
ad dictum Comitem Franciſcum, nam ſtante reſeruatione primæuorum Iurium in ca-
6 ſu mortis eiuſdem Comitem Franciſci abſq; filijs Capacibus dicitur non ſimpliciter,
ſed temporaliter} fuiſſe ſuſpenſum illius vſum, & exercitium vſque ad obitum illius
abſq; filijs Capacibus, quod ſuſpendi, & deferri poteſt, prout demonſtrauit Ex-
cellentiſs. D. Pontus in ſuo reſponſo *ex Marta in tract. de eliſ. clau. 20. num. 2. & 4.*
& deciſionibus allegatis poſt *Poſt. in tractat. de manutenendo*, & ratio eſt, quia con-
ſtitutum operatur, vt tempus futurum ineſſe videatur præſenti, & actus ſumere
poſſit Initium ex quocumque tempore *Idem Barat. poſt Maluaſiam conſ. 99. & poſt plu-*
res d.deciſ.179.nu.9. Neguſ. de Pign. membr. 2. p. 2. nu. 5. Sard. conſ. 221. nu. 53. Quare
manutentio Co. Ioanni eſt concedenda non obſtantibus prætenſis detractionibus,
7 quæ petitorium reſpiciunt *ad tradita per Decium in conſ. 463. nu. 13. Afflict. deciſ. 119.*
nu.7. Seraphin. deciſ. 971 in finalib. verbis, & in cauſa Bonon. de Bologninis legitur deci-
ſum coram Eminentiſs. Veroſpio de anno 1619. vt in deciſ. 150. poſt Poſtium in d. tract. de
manutenendo nu. 10.

Tolliturq; omnis dubitatio in verbis illis tranſactionis, *che ſi habbia per eſpreſſa ogni per-*
ſerua delle ſue ragioni delli fideicommiſſi, & emphiteuſi &c. Et queſto ſolamente contra
terzi, & non mai contro il Co. Franceſco ſuoi heredi, & ſucceſſori ex ſubſequenti declara-
tione per tranſigentes facta, quod in caſu mortis Co. Franciſci abſq; filijs capacibus
Co. Ioanni iura primæua fideicommiſſi &c. ſint reſeruata in tantum, vt ſuperiora ver-
ba debuerint intelligi de hæredibus, & ſucceſſoribus in poſteriori parte inſtrumenti
8 declaratis. Nota.n. eſt regula, quod vna pars diſpoſitionis recipit declarationem per
ſequentia *l. ſi Seruus plurium §. fin. ff. de leg. 1. Crauet. conſ. 297. nu. 5. Pariſ. conſ. 110. nu.*
17. vbi Angel. & plures tex. allegat, & nu. 34. lib. 3. & ſemper in omnibus eſt facienda
interpretatio vt contrarietas euitetur *Alex. conſ. 141. lib. 2.* quem refert, & ſequitur
9 *Dec. in l. vbi repugnantia ff. de reg. Iuris* in fine, & quod talia præcedentia verba debeāt
limitari, & reſtringi à verbis inferius adiectis poſt alios *dixit Rot. loquens in donatione*
deciſ. 194. nu. 95. & ſeq. lib. 5. diuerſ.

Addamus nihil operari talem tranſactionem, cum D. Co. Ioannes intra quadriennium
à die quo fuit factus maior petierit, & obtinuerit reſtitutionem in integrum, nam ver-
10 *ba tex. ſunt, clara in l. fin. C. de temporibus, in integrum reſtitutionis,* vbi incipit currere}
ex quo vigeſimi ſexti anni dies illuxerit, *& ibi notant DD. Odd. poſt Veſtrium in tract.*
de reſtit. integrum p. 1. q. 20. art. 1. nu. 1. Rot. deciſ. 11. nu. 7. p. 5. diuerſ. Baratt. deciſ.
75. nu. 22.

Tertiò, ex inſtrumento emancipationis factæ per d. Illuſtriſs. D. Co. Iacobum de Pepu-
lis Illuſtriſs. DD. Co. Ianni patri eiuſdem Illuſtriſs. D. Co. Ioannis Poſthumi, & Hip-
polyto ſuis filijs conſtat auctorizante Perilluſt. & Excellentiſs. D. Prætore Bononiæ
aſſignaſſe eiſdem emancipatis pro ſe, & eorum filijs legitimis, & naturalibus citra
præiuditium iurium fideicommiſſorum quorumcunq; & cuiuſcumq; ſucceſſionis ſibi
debitæ, vel debendæ tam in vim contractus, quàm ex Teſtamento. Partem Palatij
Bononiæ, & quattuor poſſeſſiones bebulchaliū ſexcentarum, & ſex in communi Cre-
palcorij in loco detto Prachioſſo, & alia bona, vt in inſtrumēto iurato roborato, adeò
vt Co. Iacobus de dd. bonis filijs natis, ex legitimo matrimonio aſſignatis amplius di-
ſponere non poſſet ad fauorem d. Co. Franciſci Spurij, & hæc vti propria Co. Ioannes
etiam

11 etiam ex persona Co. Hippolyti potuit capere, maximè extante clausula ad haben-
dum, & alijs dominij translatiuis *Barbos. de claus. claus. 3. nu. 3.* addito constituto, &
precario, de quo supra, accedente expressa conuentione, vt in familia conseruentur
integrè, & absq; diminutione, citra præiudicium aliorum fideicommissorum, vt su-
pra fauore ipsorum, & eorum filiorum, & descendentium masculorum ex legitimo
matrimonio natorum, cum reciproca, & perpetua inter dictos filios, & descendentes
substitutione, immo ex eodem Instrumento constat d. D. Co. Iacobum non potuisse
de bonis sibi restantibus testari. Pactum enim est clarum, ibi, *hac tamen adiecta de-
claratione, quod liceat, & licitum sit supradicto Illustriss. D. Co. Iacobo inter viuos de alijs
bonis sibi restantibus alienare, & distrahere tot de alijs bonis remanentibus, quot ascendant
ad scuta quattuor mille & non vltra, erogan. in satisfactionem aris alieni, & non vltra,*
ex tali enim prohibitione alienandi, nisi pro dicta summa, inducitur fideicommissum
fauore dd. filiorum, & descendentium, maximè cum alienatio Co. Iacobi fuerit vo-
luntaria, in tantum, vt statim potuerint filij emancipati, & alij descendentes illa ca-
pere *l. cum pater. §. libertis ff. de leg. 2.* multos *allegat Hier. Zanch. in l. hæredes mei §. cum
ita nu. 406. ff. ad Trebel.* Immo tali casu rem licere propria auctoritate capi post *Bald.
Roman. Iason. Cranet. & alios dixit Simon de Pratis in lib. 3. de in terpret. vlt volunt. so-
lut. 10. fol. 283.* & sufficere, vt ei sit prohibitum disponere ad inducendum fideicom-
12 missum etiam in casu mortis *Fusar. post alios in tract. de fideicom. alienationis prohibi-
tione q. 688. nu. 60.* nec dicatur non esse causam prohibitionis expressam, nam in con-
tractibus prohibitio sine causa sustinetur ex solo contrahentium beneplacito *l. si ita
quis §. ea lege ff. de verb. oblig. l. ea lege C. de condit. ob causam Odd. de fideicom. q. 2. n. 13.*
13 & eo magis, quia prohibitio est realis, cum exprimantur bona remanentia, vt ibi
idem Odd. aduertit nu. 9. talis enim permissio alienandi vsque ad dictam summam
inducit prohibitionem vltra dictam summam scut. 4. mill. *Greg. XV. decis. 567. nu. 1.
Surd. decis. 291. nu. 20.* & facit id, quod dicitur, vt inclusio vnius sit exclusio alterius,
vt ibi *Surd. adnotauit,* & permittere eius est, cuius & prohibere *l. 3. ff. de re iudicata, &
ibi Doct. per tex. in l. nihil tam naturale ff. de reg. iur.* ex tali permissione alienationis
vsque ad dictam summam à contrario sensu inducitur prohibitio alienationis cætero-
rum, & omnium aliorum d. D. Co. Iacobi bonorum *Euerard. in loco à contrario sensu
nu. 25. Mantica de tacitis, & ambig. lib. 11. tit. 21. nu. 12. idem Odd. in quæst. 15. nu. 9.*
& hoc propter extremum, quod patitur inclusionem *Bald. in c. exposuit de atlat. nu. 2.*
14 facit etiam illa dictio, non vltra, *c. nonnullis, & ibi Doct. extra de rescrips. l. fin. C. de
modo mulctarum l. si ita legatum ff. de leg. 1. Mancin. decis. 4. nu. 17.* & cum talis dictio
(non vltra) sit restrictiua, & taxatiua, excludit omnes casus præter expressos *l. qui in
aliena §. libertos ff. de neg. gest. & multos adducit Surd. d. decis. 291. num. 19. Card. in
Clem. 2. de Magistris,* loquens, quando quantitas, vel numerus limitatur, vt in casu
nostro, & prout etiam refert *Bertach. in repertorio in verbo vltra,* & sic quando dictio
vltra habet negatiuam in se, vt in casu nostro, semper stet limitatiuæ in terminis, post
plures *tex. & DD. Paris. cons. 68. num. 29. lib. 3. Alberic. in dictionario in verbo vltra,*
vnde ex hoc non videtur DD. Hæredes immissioni peritæ contradicere posse, facit
etiam, quia nedum Co. Franciscus mortuus, sed & Sorores erant spuriæ ex parenti-
15 bus, qui tempore conceptionis non poterant inter se contrahere matrimoniũ, adeout
nec à Patre potuerint institui *Rot. decis. 443. nu. 1. p. 1. diuers. & penes Mantic. decis.
83. per totam, & decis. 96. nu. 5.*

Nec dicatur potuisse legitimari per Illustriss. DD. Co. de Campegijs, quia non datur
16 legitimatio, quando agitur de filijs eorum, inter quos matrimoniũ esse non poterat,
cum nec matrimonij imago fingi possit *l. 1. C. de latina libert. toll. Canonistæ omnes in*

c. per

l. per Venerab. extra, qui filij sint legitimi Castr. cons. 30. nu. 4. vers. ita incertum est lib. 1. dicentes tali casu debere dictos spurios dispensari Dec. cons. 338. nu. 3. & cons. 579. nu. 1. Bero. cons. 176. nu. 41. lib. 2. Surd. plena manu cons. 552 nu. 28.

Talisq; dispensatio, & si facta esset minimè prodesse posset non citatis Agnatis, & inte-
17 resse prætendentibus *Paris. & alij, quos sequitur, & refert Caphal. cons. 285. num. 14.*
18 *Minusque fieri potuisset per Co. Palatinum, cum id ad Principem, & non ad inferiorem spectet tex. est in c. nisi rigor p. q. 7. & ibi gloss. ord. & post Butr. Iacob. de Zoches, & alios dixit Cepol. omninò videndus in cons. ciuil. 66. nu. 14. dicens, quod etiam requiritur causa iusta dispensandi alias secundum Diuũ Bernardum dici non dispensationem, sed dissipationem*, & dixit esse notandũ, quia multæ legitimationes suprascriptis non seruatis destruuntur *Cranet. cons. 135. nu. 44.* monens Principes, ne sint tam faciles ad dispensandum, dato etiam, quod Co. Palatinus habeat priuilegium legitimandi, cum clausula citatis, vel non citatis Agnatis *Peregr. decis. Patauy 10. nu. 12. & dixit in Co. Palatino non præsumi iustam causam Lup. de illegitimè nat. rest. comment. 3. §. 5. num. 30. vsque ad 33. & idem Cepol. d. cons. 66. nu. 19.* sustinet nullo modo potuisse legitimari spurium ad præiudicium aliorum filiorum natorum ex legitimo matrimonio, & tanto magis, quia in prætensa legitimatione adest clausula, citra præiudicium fideicom. & forsan succedentium ab intestato, vt mihi supponitur, quia eam non vidi, nisi per relationem.

Addatur ex Breui Leonis Decimi, & inuest tura antiqua de anno 1510. esse emphiteusim concessam ab Illustriss. Abbate Nonantulæ primo pro filijs legitimis, & naturalibus, & ijs deficientibus pro legitimatis, & tertio pro naturalibus, adeout extante Co. Ioanne de legitimo matrimonio, non potuerint, nec possint hæredes Co. Franci-
19 sci quidquam in hac hæreditate prætendere, & stante inhabilitate hæredum ei competijt auctoritas apprehendendi eadem bona emphiteotica, vt declarat *Clar. in §. emphiteusis q. 43. nu. 2.* maximè additis alijs rationibus acutissimè, & iuridicè enucleatis per D. meum Pontum, qui docet vltra prætensas detractiones d. Com. Franciscum habuisse ex bonis d. Co. Ioannis debitis.

Et ideo non poterit considerari aliqua vitiosa apprehensio ex parte d. D. Com. Ioannis bonorum prædictorum, additis etiam alias per me scriptis, ad quæ me remitto.

Et hæc saluo &c.

CONTROVERSIA CXVIII.
In Causa Placentina.

SVMMARIVM.

Testamentum de licentia Iudicis ordinarij exemplari, & publicari potest per notarium commissarium rogitum, nu. 1.

Fallit si non apparet de Matrice originali, seu protocollo, nu. 2.

Et quando non sunt citati ij, quorum interest, nu. 3.

Notario solum creditur, quod scripserit, nu. 4.

Si matrix non reperiatur inter scripturas mortui notarij rogati, non potest desumi ex ea exemplum, nu. 5.

Et si sit desumptum non probat, nu. 6.

Si Testamenti originale non reperiatur præsumitur falsum, nu. 7.

Mi-

Minuta Testamenti manu Testatoris non probat, nu. 8.

Quod procedit etiam tempore pestis, nu. 9.

Adsit Deus, & Virgo.

Vppositis ijs, quæ in facto proponuntur, Primò erit videndum, an Testamentum, quod asseritur rogatum per Ser Bartholomæum Aimum Notarium Placentinum, de Iudicis ordinarij licentia extrahi, & in authenticam formam per Ser Bernardum Camiam redigi potuerit.

1 Secundò, an dicto extracto sit danda fides, eo quod matrix inter dicti Aimi rogitus non fuerit reperta, & per consequens, an Ser Stephanus à Turri Notarius potuerit ex transumpto exempli Camiæ aliud exemplū publicare.

Tertiò, an de falso sit suspectum d. Testamentum.

Quartò, an minuta, seu notula ipsius Testamenti reperta manu Testatoris scripta aliquid operari possit.

Et ad primum videbatur prima facie dicendum, Instrumētum Testamenti per Camiam Notarium, Aimi rogituum Commissarium, præcedente Iudicis ordinarij licentia, exemplari, & publicari potuisse, per tex. in *c. cum P. Tabellio, & in c. si Instrumenta ext. de fide Instrum. Castr. cons. 25. p. 2. in fine*, & habetur ex *decis. 389. nu. 2. p. 1. in*
2 *recent.* his tamen minimè obstantibus, contrariū videtur in casu nostro resoluendum, dum non apparet de matrice originali, seu protocollo, eo quod non potest decerni, an in eo adfuerint solemnitates requisitæ, & subscriptio manu eiusdem Aimi (vt asseritur) rogati, quo casu auctoritatem Iudicis non esse attendendam, non obstantibus dispositis in *d. c. cum P. Tabellio*, dixerunt post *Butr. Alex. cons. 153. nu. 13. lib. 2.* & post DD. plures *Couar. in lib. pract. quæstionum vnico cap. 19. nu. 1.* minusq; exempla-
3 tionem factam attendi debere, & si præcedat Iudicis auctoritas, non citatis ijs, qui lædi possunt, affirmat post plures *textus Spec. in tit. de Instr. editione in §. ostenso nu. 26.* subiungens citationem esse committendam per Iudicem pro Tribunali sedētem, affirmansq; *num. sequenti* citationem minimè ex antiquitate temporis præsumi, si de ea expresse in publicatione rogitus non constet *Abbas inter alios in d. c. cum P. in princ. Cyn. petr. de Bellapertica, & Gulielmus de Cuneo*, quos refert, & sequitur *Bart. in auth. si quis in aliquo nu. 4. C. de edendo*, & ibi *ad Bart. Andreas de Pomate in verbo debeat*, & de communi *Alex. in d. auth. si quis nu. 2. Felin. in c. Albericus ext. de testibus num. 4. Castr. in l. 1. nu. 3. & 4. C. de Testam Decianus*, qui alios plures allegat *in cons. 24. nu. 25. lib. 1.* omnesq; concorditer affirmant, quod si pars non sit certa, debet fieri generalis citatio per edictum contra incertos, referēs *Decian.* ibi *nu. 26.* sic tenuisse sacram *Rotam* ibi allegatam *Afflict. in Const. Neapolit. lib. 1. lib. 73. nu. 58. Boer. decis. 36. per totam, Couar. in d. lib. pract. quæst. cap. 21. nu. 3. in 8. requisito*, asserens & ipse de communi *Menoch. cons. 42. nu. 27. Surd. cons. 187. nu. 33.* & nouissimè *Barbos. in d. cap. cum*
4 *P. Tabellio nu. 3.* Notario igitur solum creditur, quod scripserit, vt ait *Sāmaph.* & alios *in decis. Rota Bonon. 13. nu. 52. & 53.* ex hac ratione, quia non est eius officium firmare primum Instrumentum esse authenticum, & ei firmitatem præstare, nam & si deficiant cancellationes, & interlineaturæ, possunt tamen multa alia interuenire, ob quæ fides ei non adhibeatur, & ita habetur per eumdem *Spec. in d. §. ostenso nu. 5.* & idem non debuisse extrahi sine citatione, pluries fuit decisum per eamdem sacram *Rotam*, vt in *decis. 1. de fide Instrum. in nouis Verall. decis. 24. p. 2. & ipsa decis. 362. nu. 9. p. 1. in recent.* & per *Burat. decis. 444. nu. 3.*

Ad ſecundum dicitur concluſionem eſſe receptiſſimam, quod ſi matrix, originale, ſeu
protocollum non reperiatur inter ſcripturas mortui Notarij rogati, non poteſt deſumi
5 ex eo exemplum in forma probanti *Corn. conſ. 226 nu. 4. verſ. coadiuuantur præmiſſa,*
lib. 3. Alex. d. conſ. 153 nu. 13. verſ. nam ad hoc lib. 2. Bertran. conſ. 2. num. 87. lib. 2.
idem Surd. d. conſ. 187. nu. 35. & ſeq. Menoch. d. conſ 42. nu. 8. 11. & 27. & in tract. de
arbitr. Iud. lib. 2 caſu 187. nu. 31. Cephal. poſt Ruinum. & ſeq. in conſ. 238. nu. 11. &
12. verſ. & licet huiuſmodi, Angel. Aret. conſ. 51. nu 19. dicens ex hoc inferri Notarium non habuiſſe d. ſcripturam pro perfecta, nam ſi pro perfecta habuiſſet illam, ſaluaſſet ſub illa cuſtodia, ſub qua & aliæ ſcripturæ cuſtodiebantur, ſcilicet, vel in protocollo, vel in filcia *Pariſ. conſ. 27. nu. 14. lib. 2.* ſuſtinens & ipſe non poſſe etiã ex commiſſione Iudicis tali caſu extrahi, idem *Cephal. conſ. 409. nu. 26. & pluribus ſeq.* & ratio eſt clara, quia ſi non ſit repertum Teſtamenti inter alias ſcripturas, non poterit dici originalis ſcriptura ea, quæ fuit publicata, & proinde exemplum ſumptum nullo
6 reperto originali fidem non facere dixerunt *Bal. in l. Caſſius circa princip. verſ. item eſt*
Inſtrumentum ſuſpectum nu. 5. ff. de Senat. Couar. d. lib. vnico c. 19. nu. 3. verſ. quarto erit
Maluat. conſ. 69. nu. 1. cum ſeq. Pancirol. conſ. 165. nu. 10. Surd. conſ. 173. num. 25. & non probare exemplum ab alio exemplo extractum, fuit deciſum per *Sacram Rotam Romanam* dicentem eſſe ſimile teſtimonio de auditu auditas, quod non facit fidem, dato etiam, quod ſumptum, à quo fuit extractũ fuiſſet ſolemniter ab originali exemplatum, habetur per *Greg. XV. deciſ. 432. nu. 1. & ſeq. & deciſ. 550. num. 1. & 2.* vbi aliæ concordantes deciſiones allegantur.

Ad tertium dicitur, quod ſi Teſtamentum præd. originale in protocollo non reperiatur
7 eſſe de falſo ſuſpectum *auth. de tabel. §. fin. Bald. in d. l. Caſſius d. verſ. item eſt inſtru-*
mentum ſuſpectum, Natta, qui alios allegat conſ. 633. nu. 19. Cephal. conſ. 287. nu. 34. *& 57.* & in terminis terminantibus *Pancirol. d. conſ. 165. nu. 10. Couar. d. c. 19. nu. 3. ad finem verſ. quarto erit obſeruandum, Menoch. de adipiſcen. remedio 4. nu. 736. & d. conſ. 42. nu. 11. Farinac. q. 153. nu. 144.*

Ad quartum, an minuta, ſeu notula Teſtamenti manu Teſtatoris probet. Reſpondetur,
8 quod non, quia etſi per eam poſſit dici conſtare de voluntate Teſtatoris, dum ſcripturam fecit tamen debere tunc conſiderari tamquam præparatio ad Teſtamentum, quæ non operatur, ſi non doceatur ex poſt in diſpoſitionem tranſiuiſſe *Dec. conſ. 287. nu. 7. & conſ. 513. nu 11. Alex. conſ. 202. nu 4. lib. 7.* cum alijs allegatis per *Seraphin. deciſ. 1486. nu. 15.* & in fortioribus terminis de voluntate in totum ſcripta manu teſtatoris etiam tempore peſtis non rogata per Notarium, in qua erant inſtituti filij, & pia cauſa ne deberet attendi fuit deciſum per eamdem ſacram *Rota*, vt penes *Puteum deciſ. 97. p. 3.* in nouiter impreſſis. Et ex his pro veritate. &c.

CONTROVERSIA CXIX.
Pro Illuſtriſsimis Syndicis Gabellæ groſſæ.

SVMMARIVM.

IVdex debet arbitrari tempore peſtis, facien. eſſe remiſſionem Conductori, num. 1.

Lucra præcedentium annorum debent compenſari cum damno, quod Conductor ex cauſa peſtis patitur, nu. 2.

Pa-

Pactum etsi sit, quod ultimo conductionis anno fiat damni remissio, debet intelligi secundum dispositionem Iuris, nu. 3.

Et debet esse intolerabile, nu. 4.

Propriè pestis dicitur, quæ procedit ex nutrimentorum, & aeris infectione, & quando Bruta, nempè Canes, & Muli moriuntur, nu. 5.

Adsit Deus, & Virgo.

Rima facie Datieriorum Gabellæ Grossæ Bonon. prætensio videbatur Iuridica, scilicet sibi deberi restaurum hoc pestis anno 1630. eo quod Illustriss. & Excellentiss. DD. Syndici, cum auctoritate Eminentiss. de latere Sanctiss. D. PP. Bonon. Leg. conuenerunt, in casu Belli, & Pestis sibi fieri debere remissionem vltimo anno de eorumdem Eminentiss. & Excellentiss. Virorum consensu, quo casu Iudicem sic debere arbitrari

1 dixit Sacra *Rota* penes *Manticam decis. 35. nu. 6.* & quia etiam videtur conuentum, vt de damno annuo, & non totius temporis sit faciendum restaurum, & impossibile esset vltimo plurium anno fieri debere, cum damnum excedere posset id, quod illo vltimo anno esset soluendum, quibus tamen non obstantibus contrarium esse censeo, motus ex rationibus alias à me auctoritatibus comprobatis debere, scilicet inspecto Iure

2 communi compensari præcedentium annorum lucra, cum prætenso huius anni damno, ita *Host. in c. propter sterilitatem ext. de locat. in 2. col.* & in puncto post *Nicolaum de Matarellis* substinet *Bal. in l. licet C. locati nu. 11. ibi si confusis annorum redditibus nō remaneat deceptus vltra dimidiàm, conductori non fit remissio Bos. in tit. de remiss. mercedis conductorum nu. 100. & in titulo de remiss. mercedis publicanorum nu. 30.* dicens seruandam esse dispositionem Iuris communis, subiungens, quod aliter mercatura esset absq; periculo, & vniuersi homines illam facerent, & quod aliter sentientes pessimè sentiunt *Grat. cons. 161. nu. 20. vers. vltimo principaliter lib. 2.* & post *Signorol. & Bellonum Mantica in tract. de tacitis, & ambiguis lib. 5. tit. 8. nu. 41.*

Nec obstare videtur pactum remissionis faciendæ in vltima anni solutione, quasi annua-

3 tim sit facienda remissio, quia per hoc non tollitur, quin annorum præcedentium lucrorum debeat fieri compēsatio, vt distinguendo affirmat idem *Bos. de remiss. mercedis conductorum nu. 23. ad 32. Caroc. de loc. in tit. de remiss. mercedis q. 8. nu. 63. decis. 727. nu. 3. p. 4. diuers. Surd. cons. 34. nu. 54. & seq.* & hoc, quia vnica dicitur locatio, & si solutio sit diuisa in annos, & menses, verba igitur prædicta debent intelligi secundum terminos Iuris communis *Bart. in l. hæredes mei §. cum ita nu. 2. ff. ad trebel. & in l. patronus §. Sempronio in fine ff. de leg. 3. Surd. decis. 73. nu. 12. Cozad.* omninò videndus loquens, quando in contractu est conuentio, quod conductor, si damnum passus sit, teneatur pro rata in *cons. 74. num. 5. & 9.* dicens *num. 15.* tale pactum esse intelligendum, dummodò damnum de Iure Communi mereat remissionem *Rimin. iun. cons. 282. nu. 62. vers. ad primum*, & melius *nu. 67. 73. & seq. Surd.* post *Cephal. cons. 104. & alios plures* pariter viden. *d. Surd. d. cons. 34. nu. 6. vers. verumtamen*, & per totum, vbi ad partes hanc quæstionē disputat, & tali pacto non obstante sustinet damnum, debere esse intolerabile, cum debeat intelligi, secundum naturam contractus,

4 qui debet esse conformis dispositioni Iuris communis, nec censetur appositum, vt legalem nouet dispositionem, & præcipuè *nu. 34. & seq.*

Et id eo magis est dicendum, cum pactum restauri, sit restrictum ad pestem Generalem,

quæ

quæ hodie omnipotentis Dei gratia non viget, nec in Ciuitate, nec in Comita-
5 tu Bononiæ; nam pestis dicitur ea, quæ procedit ex nutrimentorum, vel aeris infectione *Ripa in præludijs de peste nu. 7. Marf. Ficin. de pestilentia c. 1. Franc. Valersol. post Hippocratem in locis communibus Medicinæ lib. 2. cap. 13. in fine*, nec vocari posse pestilentiam, quando primum Bruta non pereunt, maximè Canes, & Muli, ex *Filostrato retulit Tiraquel. de nobilit. cap. 31. nu. 210.* addito, quod verba stant precisè cum clausula, nec aliter, nec alio modo, quæ excludit omnem aliam intelligentiam, & facit conditionem *Cened. pract. & Canon. quæst. sing. 65. nu. 1. Barbos. de Dictionibus in dict. 186.*

CONTROVERSIA CXX.

Pro R. D. C. B.

SVMMARIVM.

Sacerdos vnam tantum Missam dietim celebrare debet, nu. 1.

Plures enim casus reperiuntur, in quibus Sacerdos duas celebrare potest Missas, nu. 2.

Pluries tamen fuit tali Sacerdoti secundam eodem die celebrãti Missam imposita pœna triremium, nu. 3.

Eo magis cum ex auaritia idem procedat, nu. 4.

Adsit Deus, & Virgo.

PRo veritate requisitus, vt videam quamnam pœnam incurrerit R. D. C. B. qui eodem die duas celebrauit Missas, respectu vnius ante ortum Solis, & respectu alterius post Nonas in Ecclesia Cathedrali, dum Anniuersarium Illustriss. D. Io. de Maluitijs celebrabatur, vt ipse R. fatetur, sed qualitate adiecta, quod fuerat oblitus prima Missa, stante maximè dolore propter antecedenti die Matris mortem, & idcircò eleemosinam secundæ Missæ amore Dei pauperi tradidisse, & dicta de causa rogasse Illust. D. Eq. Barberium ad ipsius nomine veniam petendum ab Illustriss. Suffraganeo, & sic etiam Sacerdoti cum alijs peccatis expressit imò etiam Birruarijs eum ad carceres ducentibus, ex quibus dicebatur absuisse dolum, & ad id obtinuit examinari tres testes, inter quos d. Illust. D. Barberius, dicens ex superuenta sibi infirmitate non potuisse ad Illustriss. Suffraganeum accedere, & alios cõcludentes ipsum esse probatissimæ, & exemplaris vitæ solitum facere eleemosinas, ieiunare in honorem Gloriosissimæ Virginis quolibet Sabbati die, & absolutè dicunt potius ex obliuione, quam ex auaritia secundam Missam celebrasse, eo quia post primam dormiuerat, & quod propter Matris mortem erat doloratus. Quare vt nobilissimo Viro me requirenti satisfaciam, dico me adhuc non inuenisse *textum* specialiter super tali pœna imponenda; nam
1 *text. in c. sufficit 53. distinct. 1. de consecrat.* sic disponit per verbum, sufficit, ibi, *Sufficit Sacerdoti vnam Missam in die vna celebrare, quia Christus semel passus est, & totum mundum redemit*, & ibi subiungitur, *Non modica res est vnam Missam facere,*

tere, & valdè fœlix est, qui vnam dignè celebrare potest, quidam tamen pro Defunctis vnam faciunt, & alteram de die si necesse fuerit, & quamuis ibi *Alexander Secundus* addiderit, *qui verò pro pecunijs, aut adulationibus sæcularium vna die præsumunt plures facere Missas, non æstimo euadere damnationem*, non enim ibi Summus Pontifex locutus fuit dispositiuè, sed æstimatiuè de damnatione æterna, non de damnatione temporali, vt affirmant *Diaz. & alij* infrascripti, plures enim extant casus,
2 in quibus duæ eodem die possunt celebrari Missæ *Card. Io. à Turrecremata in eod. cap. sufficit nu. 4. ad 5.* & est *tex. in c. consuluisti, & in c. referente ext. de celebrat. Miss.*
1 & ibi in vtroq; loco *Innoc. III. & Honorius II.* loquti sunt per d. verbum, sufficit, & ibi Doctores, inter quos *Io. Andrea* ex Petri auctoritate permittit secundam Missam dici posse pro Defunctis, & in *eodem cap. consuluisti* notant *Hostiens. & Ancarani nu. 2. & Abb.* affirmantes propter Defunctos, propter Peregrinos, propter Hospites, propter Comeantes, propter Infirmos, propter raritatem Presbyterorum, & alias causas per eos expressas eadem die celebrari posse duas Missas, & eis addo *Pisanellam in Summa in verbo Missa, in vers. verum liceat*, qui plures alios casus exprimit. Alias enim, & de anno 1023. in *Concilio* per Archiepiscopum Maguntinum fuit decretum tres posse celebrari Missas, & ideò nullam pœnam temporalem fuisse constitutam, dixit *Diaz. in c. 3. eius practica crimin. Canonica* dicens *tex. in d. cap. sufficit* tractare de damnatione æterna, non temporali, verũ *Genuensis in pract. Archiepiscopalis Neapolitana c. 79.* dixit pluries accidisse hunc casum Nea-poli, & fuisse impositam pœnam Triremium, & suspensionis à celebratione Mis-
3 sæ, verum tamen est id non probari, nec admitti aliqua Iuris, & sacrorum Cano-
4 num dispositione, & ibi *Addentes* dixerunt id fieri posse, quando Sacerdos id ex causa auaritiæ fecisset, subiungentes Sacerdotem tali acri pœna esse plectẽdum, in casu tamen nostro auaritiam excludi, ex testibus examinatis creditur.

Nec *Riccius*, minusq; *Menoch. in tract. de arbitrarijs Iudicum casu 407. cent. 5.* affirmarunt corporalem pœnam tali Sacerdoti esse imponendam.

Sed quia res est mali exempli pęna priuationis à celebratione Missarum ad tempus credo posse puniri, consideratis tamen Sacerdotis qualitatibus ex testibus probatis; & hæc est opinio mea. Saluo &c.

CONTROVERSIA CXXI.

Pro Reuerendiss. D. Decano Perinsignis Ecclesiæ Collegiatæ S. Petronij de Bononia.

SVMMARIVM.

Lite pendente nihil est innouandum, nu. 1. & 3.

Attentatum semper dicitur, quando agitur de præiudicio partis, nu. 2.

Dignior die Iouis Sancti debet celebrare Missam ad Altare maius, nu. 4.

Inferior non potest ligare superiorem, nu. 5.

Libellus famosus dicitur, qui in Cartella publicè subijcit maiorem dignitatem inferiori, & subdito, nu. 6.

Et talis Cartella potest, & debet impunè lacerari, nu. 7.

Prouocatus ad iram dicto, vel facto, ei par-

parcitur si prouocãtem offendit, n.8.
Prælatus licitè potest ad remouendum obstaculum sibi paratum irruere tam in personam, quam in ostium, & muros loci illa rumpendo, nu.9.
Camerarius in Capitulo non habet iurisdictionem, & dicitur Cimiliarca, & est similis Clauario, nu.10.
Differt enim ius dicere, & æquitatem statuere, & aliud est punire filios, & similes, nu.11.
Possessio antiquior, & statutum super ea est seruandum, nu.12.
Possessio nõ datur in facultatiuis, n.13.
Minori datur restitutio in integrum, num.14.
Et in eo præsumitur ignorantia de his, quæ à præcessoribus facta sunt, n.15
Stulta est ambitio, dum minor nititur maiori præcedere, nu.16.
Consuetudo antiqua fundata in statuto, seu constitutione, aut contractu non potest tolli, nu.17.
Testes deponentes de immemorabili, debent deponere de quadraginta annis, & esse ætatis annorum 54. nu. 18.
Testis si sit falsus in vno, ei non creditur in alijs, nu.19.

Veritas obnubilari non potest.

Illesimo quingentesimo tertio, primo Ianuarij. Reuerendiss. D. Cæsar Naccius Locumtenens, & Præses Generalis pro S. R. E. in hac Bononiæ Ciuitate pro Eminentiss. & Reuerendiss. Card. Vrsino Bononiæ, & Romandiolæ de latere Legato; per litteras patentes concessit fauore Reuerendiss. D. Floriani Dulphi Gonzaghæ ei, & alijs de Familia Dignitatem in Ecclesia Insigni Collegiata S. Petronij, scilicet Decanatus, quam Dignitatem d. Florianus ære proprio dotauit, & bona stabilia assignauit, ita vt ius Patronatus, & præsentandi ad ipsum erectũ Decanatum post primam vicem, quoties vacare contigerit, sibi, ac hæredibus, & successoribus suis spectet, in tantum, vt semper antiquior Familiæ prę sentet, his subsequentibus verbis. Statuimus, & ordinamus, quod præfatus Florianus, & qui pro tempore erit d. Ecclesiæ Decanus, secundum stallum in Choro d. Ecclesiæ iuxta Primicerium immediatè, qui primum stallum habet, & vocem secũdam in Capitulo, absq; tamen præiudicio moderni Præpositi, vt præfertur, & Superpelliceum, seu Almutiam deferre, & diuinis interessendo Officijs quotidianas distributiones, & Canonicalem portionem ex communibus mensæ Capitularis prouentibus, & omnia alia, & singula emolumenta, & officia, sicut vnus ex numerarijs Canonicis eiusdem Ecclesiæ percipit integrè percipere, ET PRIMICERII PRÆDICTI LOCVM QVOTIENS IPSVM ABESSE CONTIGERIT OBTINERE DEBEAT, non obstantibus Apostolicis Constitutionibus, ac statutis, & consuetudinibus d. Ecclesiæ S. Petronij iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis.

Anno 1504. 19. Nouembris, de mandato Reuerendiss. D. Antonij Galeatij Bentiuoli Primicerij, ac Venerabilis D. Iacobi de Milanis Canonici, & Camerarij Capituli S. Petronij, congregati fuerunt omnes Canonici, Capitulo legitimè vocato, quorum congregatorum nomina sunt hæc. Reuerendiss. D. Antonius Galeatius Bentiuolus Primicerius suo proprio nomine, ac etiam habens vocẽ, D. Georgij de Plodio Canonici dictæ Ecclesiæ, D. Vgolinus de Campeggio Præpositus,

D. Petrus de Aldrouandis, D. Alderottus de Fantutijs, D. Nicolaus de Cortlſijs, D. Ludouicus de Calcina, D. Laurentius de Penachijs, D. Hercules de Bono, D. Achilles de Bancijs, D. Donatus de Vaſſellis, D. Thomas de Gamaro, D. Iacobus de Milanis (qui licet eſſet Camerarius, ſedet in vndecimo loco, & ſic ad locum Canonicatus) ſequuntur deinde alij; D. Nicolaus Franchinus, D. Laurentius de Cirolis, & D. Camillus de Aldrouandis, ſe præſentauit Excellentiſs. D. Camillus Dulphus I. V. D. Procurator d. D. Floriani ex eius legitimo mandato præſentato, & exhibuit dd. litteras patentes à d. Reuerendiſs. Naccio obtentas ſuper erectione nouæ dignitatis in d. Eccleſia S. Petronij Decanatus nuncupatæ, per eundem D. Locumtenentem de conſenſu dd. DD. Primicerij, Canonicorum, & Capituli d. Eccleſiæ erectæ, & d. D. Floriano collatæ, cum deputatione ſecundi ſtalli in Choro d. Eccleſiæ, & ſecundæ vocis in Capitulo, cum reſeruatione iuris Patronatus eiuſdem Decanatus d. D. Floriano, & Familiæ, & petijt per eoſdem Primicerium, & Canonicos admitti, ac eorum conſenſum dd. litteris, & contentis in eis præſtari, & ſe nomine prædicto in d. Eccleſia S. Petronij recipi, cum plenitudine iuris Canonici, exceptis diſtributionibus quotidianis, quibus nomine prædicto renunciauit, & ad d. Decanatum admitti ſtallo ſibi in Choro, & loco in Capitulo ipſius Eccleſiæ, cum d. iuris Canonici plenitudine aſſignatis, exceptis dd. diſtributionibus quotidianis, & in omnibus, & per omnia, iuxta tenorem dd. litterarum fieri, & ad illarum executionem procedi poſtulauit; qui DD. Primicerius, Canonici, & Capitulum ſic cõgregati dd. litteras receperunt, & legerunt, & habito ſuper ipſis inter eos longo ratiocinio, & matura deliberatione, ipſas litteras admiſerunt, & obtulerunt ſe paratos ad eorum executionem procedi modo, & forma contentis in dd. litteris, & prout per d. D. Camillum Procuratorem poſtulatum fuit, & ſuper prædictis poſito legitimè partito, facta expoſitione per ſupradictum D. Petrum de Aldrouandis de mandato dd. DD. Primicerij, Canonicorum, & Capituli, quibus placet, quod præſtetur aſſenſus ſupradictis litteris à præfato D. Locumtenente ſuper erectione Decanatus emanatis, & contenta in eis executioni mandentur, & d. D. Florianus ad Decanatum huiuſmodi in d. Eccleſia, cum plenitudine iuris Canonici, exceptis diſtributionibus quotidianis admittatur, & ſtallum ſibi in Choro, & locus in Capitulo præfatæ Eccleſiæ aſſignentur, cum d. iuris Canonici plenitudine, exceptis dd. diſtributionibus quotidianis, ponat fabam albam, quibus verò diſplicet, ponat nigram, & poſito partito, fuit obtentum per treſdecim fabas albas, & tres nigras, & ſic ſupradicti Primicerius, Canonici, & Capitulum, vt ſupra congregati, omnia contenta in dd. litteris, exceptis dd. diſtributionibus quotidianis, approbauerunt, & in Decanum d. D. Florianum admiſerunt vigore dd. litterarum, & partiti, & viua voce receperunt nemine eorum contradicente, ac ſtallum ſibi in Choro, & locum in Capitulo, juxta modum, & tenorem litterarum aſſignauerunt, & aſſignari voluerunt, vt in publico rogitu D. Antonij de Ciſtis.

1506. 6. Iunij d. Decanatus fuit collatus in d. Excellentiſs. D. Camillum, cum per reſignationem d. D. Floriani vacaret, & Canonici, & Capitulum admiſerunt illum in Decanũ, & aſſignarunt ſtallum in Choro, & locum in Capitulo, exceptis dd. diſtributionibus, & abſq; præiudicio R. P. D. Vgolini de Campeggio tunc Præpoſiti dictæ Eccleſiæ, itaut donec viueret haberet locum primum poſt Primicerium tam in Choro, quam in Capitulo, itaut dictus D. Camillus non poſſit

habere nisi vnam vocem,& quod infra duos menses teneatur vniri facere d.Decanatui eius Canonicatum, & Canonicalem portionem.

Eodem anno 1506. 4. Augusti Reuerendiss. D.Nicolaus Lomellinus Locumtenẽs Eminentiss. Card. S. Petri in Vinculis, tunc Bononiæ, & Exarchatus Rauennæ de latere Legati, sciens Dignitatem Decanatus S. Petronij, quæ est de Iure Patronatus Dulphorum, nullas habere distributiones quotidianas, quæ Canonicis præfatæ Ecclesiæ diuinis interessentibus distribuũtur, perpetuò Decanatui vniuit Canonicatum nedum fauore d. Camilli, sed & cæterorum successorum, & d. Camillo, & pro tempore existenti d. Ecclesiæ Decano corporalem possessionem Canonicatus, & Canonicalis portionis, ita vt propria auctoritate continuet, seu de nouo apprehendat, & acceptet, fructusque, & redditus in vtilitatem d. Decanatus, ac vsus proprios cuiusuis licentia minimè super hoc requisita conuertere; & quando ipse, & quilibet alius pro tempore Decanus existens Horis diuinis in d. Ecclesia interfuerit ratione Decanatus, & Canonicatus, & Canonicalis portionis prædictorum, simplices, & singulares, non autem duplicatas distributiones quotidianas percipiat, necnon vnam dumtaxat vocem in quibuscunq; actibus Capitularibus, & d. Ecclesiæ negotijs gerendis habere, & vnum votum ratione Decanatus, Canonicatus,& Canonicalis portionis prædictorum exprimere,& assignare possit,& valeat;& prædicta non obstantibus Statutis, Constitutionibus d.Ecclesiæ,& Cancellariæ Apostolicæ Ordinationibus, & alijs omnibus, etiam si numerus Canonicorum deberet esset certus.

1530. 13. Februarij, per mortem Camilli Decani fuit collata dignitas cum Vnitis in D. Emilium q. Vlyssis de Dulphis.

Anno 1557. 18. Decembris, per mortem Emilij alia collatio fuit facta in R.D. Antonium Dulphum, cum Stallo in Choro,& loco, voceq; in Capitulo, cum plenitudine iuris Canonici assignatis.

Anno 1582. die 31. Augusti, in vim Breuis Gregorij Papæ XIII. exponẽtis Ius Patronatus Decanatus S.Petronij esse proprium Nobilium virorum Familiæ de Dulphis, alia collatio legitur facta per Reuerendiss. D.Flaminium Turricellam tunc Vicarium in fauorem D. Marcelli, cum alio de familia super hoc litem habentis,& ante Camerarios nedum Primicerius, sed & Præpositus,& Prior nominantur, cum Stallo in Choro,& voce in Capitulo alias Decanatui assignatis.

Anno 1635. 2.Ianuarij, per mortem d.D.Marcelli fuit facta collatio eodem modo in R. D. Io.Baptistam Dulphum moderñu Decanum tunc ætatis annorũ decem, & septem, & cum esset in Capitulo prima vice, ei fuit suppositum, vt sedere deberet post Camerarium in Capitulo Residentem,& post eum dare votum. Quod cum cognouerint Pater, & Patruus Domini d. Iuris Patronatus, Decanatus, & Vnitorum, ægrè tulerunt,& DD Canonicos requisiuerunt, vt admitterẽt d.Decanum, absente Primicerio, ad primum locum, & ad dandum primam vocem; & præsente Primicerio secundam, iuxta formam dictæ erectionis, & per Capitulum expressæ acceptationis, & obligationis, vt supra, sed quia renuerunt fuit cæpta lis corã Reuerendiss. D.Vicario Curiæ Archiepiscopalis, & per plura Instrumenta,& acta Capitularia Dulphi demonstrarunt ab anno 1509. vsq; ad annum 1593. ferè semper Camerarium Residentem pro tempore stetisse ad locum Canonicatus,& sic post Decanum, & dignitates, & vt in alia scriptura alias impressa legitur,& d.D.Marcellum prædecessorem præcessisse apparet per productum Instrumentum, vbi de anno 1604. 19. Octobris d.D.Marcellus habuit locum immediatè post Primiceriũ, & post quattuor Canonicos reperitur esse descriptum

 Ad-

Admodum R. D. Antonium Bonfiolum tunc Camerarium, & fuerunt super hoc examinati Nobilissimi viri, qui fuerunt Canonici S. Petronij, nempè Illustriss. Dominus Vrsinus Vrsius I. V. D. Collegiatus, sic dicens. *Il Sig. Decano haueua il primo loco in Capitolo, quando però non vi era il Primicerio, & quando vi era il Primicerio; l'haueua lui*; & inferius. *Parmi de raccordarmi, che il Decano staua in mezzo; à man dritta vi staua il Camerlengo, & à man stanca vi staua il Priore da Moglio, & sono quaranta trè anni, pur può essere, che io sbaglij della man dritta, ò della man stanca.* Illustriss. Dom. Franciscus Bolognetius, qui mortuus fuit Vexillifer Iustitiæ, dixit. *Il Sig. Decano, che era il Sig. Marcello Dolfi, otteneua il primo loco, dopo il Preposito, che io erò à quel tempo; il terzo loco il Sig. Priore da Moglio; fù poi eretta allhora vna dignità dalli Signori Allè, che staua nell'vltimo delle Dignità; gli altri stauano conforme l'Antianità.*

Interrogatus, vbi suo tempore sederet Camerarius in Capitulo, respondit. *Io credo, che stesse nel suo loco di Canonico, conforme alla sua Antianità, sì come anco staua in Choro.* Interrogatus, an discordia suo tempore interuenerit super præcedentia inter aliquam ex dignitatibus, & Camerarium, respondit: *Non hò mai vdito al mio tempo dire tal cosa*; & interrogatus, an iuramēto vellit affirmare vnquam in sedendo in Capitulo Camerarium non præcessisse dignitates, respondit. *Per quello, che mi raccordo, & che hò veduto, non è mai seguito tal cosa, vedeuo quelli, che teneuano la borsa, e che stauano al suo loco in Choro, & haueuano il suo calamaro là, e scriueuano*, & id etiam per epistolam recognitam affirmauit Illustriss. & Reuerendiss. D. Marius Bouius alias dictæ Ecclesiæ Primicerius, idq; correspondet tot Instrumētis productis, & erectioni, & acceptationi, nam licet R. D. Iacobus Milanus legatur ibi Camerarius, nihilominus est scriptus in vndecimo loco, factoq; magno processu, fuit per d. Reuerendiss. D. Vicarium modernū Primicerium, cum voto Adm. Reu. & Excellentiss. D. Columbani Spissij lata sententia, in qua pronunciarunt Decanatum Insignis Collegiatæ S. Petronij fuisse, & esse ritè, & rectè erectum; & per Illust. & Adm. Reu. D. Io. Baptistam Dulphum modernum Decanum vbicunque, & quandocunq; tanquam in dignitate constitutum esse habendum, & debere habere secundum stallum in Choro, iuxta R. D. Primicerium immediatè, & vocem secundam in Capitulo circa negotia Capitularia, in quibus peragendis D. Camerarium non ratione dignitatis, sed pro officij sui debito primo proponere, & in proponendo, & votando eadem ratione primum locum tenere debere dixerunt, seruando ordinem sedēdi in Capitulo, quod seruatur in Choro, ita vt locus Rem. Primicerij censeatur, & sit primus, & caput in cornu dextero, prout est in Choro, post quem à dextris sedeat d. D. Camerarius, qui tamen locum R. Primicerij absentis nūnquam occupet, & in cornu sinistro sedeat d. Decanus, prout in Choro sedere consueuit, & vt in actis Ser Pyrrithei Belliossi.

Ab hac sententia pro vtraq; parte fuit appellatum, respectu Dulphiorum ratione expensarum, & quia nec in Capitularibus legitur in erectione concessum, vt Camerarius antè Decanum det votū, & causa in sacra Rota introducta fuit die 19. Iunij 1643. à R. P. D. Meltio decisum fauore Decani.

Ex post die 20. Nouembris fuerunt, instantibus RR. Canonicis, transmissæ Remissoriales, & Compulsoriales, per quas prætendebant probare Camerarium habere eādem auctoritatem, quam habet Primicerius, quæ est prima dignitas, immo habere facultatem mulctandi nedum Canonicos, sed etiam eundem Primicerium, & sic semper exercuisse, & exercere. Secundò, quòd in Capitulo Decanus non habet vocem, nisi vti Canonicus, stante vnione Canonicatus. Tertiò, quod d. Camerarius à decem, viginti, triginta, quadraginta, quinquaginta,

sexa-

sexaginta, & pluribus annis citra semper præcessit, & præcedit Decanum tam in sedendo in Choro, quam in Capitulo, & in quouis alio loco, etiam eundo ad Processiones, & in quauis alia functione retinendo semper primum locum post Primicerium immediatè, & ante d.Decanum. Quartò, quod id permiserunt Decani absq; aliqua contradictione, & licet super hoc essent nominati quinque testes, & iurassent, tres tamen fuerunt tantum examinati, inter quos Sacrista Ecclesiæ deponens, quod Camerarius vno die fecit dicere Decano, ne ex quadam causa accederet ad Chorum, & quod credit paruisse; & omnes tres deponunt, quod d.Decanus non interuenit in Capitulo, nisi vti Canonicus, & quod Camerarius aliquando iussit Mansionarios, seu Capellanos non debere habere distributionem, aut non accedere ad Chorum, fatentur tamen semper Decanum in Processionibus, in Choro, & alijs functionibus præcessisse, & fuit compulsata quædam constitutio d. Ecclesiæ de Anno 1464.

His sic stantibus, fuit per rogitum Notarij apposita Cartella in Sacrario d. Ecclesiæ in ostio intrante in domum habitationis Sacristæ, de mandato Reuerendiss. Primicerij, & Camerariorum, vt R. D. Io. Baptista Dulphus diceret Missam die Iouis Sancti 1644. quæ cum esset nouitas, & attentatum, ne id legeretur per Patrem, & Patruum Decani fuit lacerata d. Cartella, & ex hoc prætendunt non potuisse molestari ex pluribus.

Primò enim extat titulus, *extra vt lite pendente nihil innouetur*; & ibi in *cap.* 1. habetur,
1 vt tanquam ratione obuium factum sit reuocandum.

Secundò, semper dicitur attentatum, quando agitur de præiudicio partis *Io. Mo-*
2 *nach. in rubr. vt lite pendente in 6. Lancellot. de attentatis lite pendente 2. par. cap. 4. limitat. 30. declarat. 1. nu. 3.*

Tertiò, nullam habent in eumdem Decanum, tanquam Decanum, iurisdictionem
3 Reu. Primicerius, & Camerarij. Et quando D.Primicerius haberet lite pendente in Sacro Rotæ Auditorio, nõ potuit procedi de mandato d.Reuerendiss. Primicerij *c. ex tenore de rescript.* vbi *Abb. & alij ead. Sac. Rota decis. 91. nu. 20 p. 6. diuers.*

Quartò, ipse Decanus vti dignior debebat iuxta solitum etiam omniũ aliarum Ec-
4 clesiarum, siue Cathedralium, siue Collegiatarum, siue Monachorum, siue Canonicorum Regularium, siue Mendicantium, inhærendo etiam Cœremoniali, vt pagina 19. & pluribus alijs locis tali die Missam celebrare.

Quintò, cum disputetur de præcedentia in Capitulo inter Decanũ, & Camerarium, non poterat fieri rogitus, & affixio Cartellæ per omnes legendæ, vt Camerarij maiorem haberent potestatem, nec inferior potest ligare superiorem, quoniam
5 nec par in parem, nec statuta Collegiorum super hoc, tãquam contra iura communia, tenent *Oldrad. cons. 156.*

Sextò, dicta Cartella continebat libellum famosum primo subijciebat Decanum Camerarijs, qui nedum absente Primicerio, sed etiam præsente ei subiecti sunt, vt in erectione secundo non nominatur nomine dignitatis, & idcirco cum in fa-
6 ma, & honore læsus esset Decanus, dicitur contra eum secundum plures libellus famosus factus *l. 1. §. si quis libellum ff. de iniurijs l. vnica C. de famosis libellis*, ità post plures *Farinac. cons. 30. nu. 20. & 101.* & quod sit iniuria, quando quis præcedit, aut præcedere prætendit alium, qui secundum eius dignitatem non debebat illi præterri, dixerunt *Bal. in l. obseruare §. antequam ff. de off. Procons. & Baiard. ad Clarum in §. iniuria nu. 6.* dicens posse tali casu resisti etiam manu armata *Gratian. in discept. forens. c. 289. nu. 11.*

Septimò, ex tali iniuria filio facta potuerunt Pater, & Patruus se opponere, & Cartellam

7 tellam lacerare, maximè, quia talis dignitas eſt de Iure Patronatus ſuæ familiæ
Gramat.deciſ.5.nu.11.& 12.& deciſ.23.nu.2. Farinac.conſ.2 nu.17.

Octauò, nedum ex tali laceratione nullam merent pęnam, ſed præmium cõſequi de-
berent, ne ab alijs legeretur ſimilis Cartella, ſeù libellus *Azo.* in eius *ſummaC. de
famoſ.libel.nu.2.* eis ergo licuit nedum lacerare, ſed vlterius potuiſſent tales iniu-
riantes perſequi *Peguera deciſ 78.nu.40.*

Nonò, quando tali de cauſa, vt aſſeritur, aliqua contra Camerarios protuliſſent
8 verba, de quo non recordantur, nihilominus nulla contra eos datur tali caſu in-
iuriarum actio *Angel.de Malef. in rub.verba iniurioſa num.10.* dicens, quod ſi quis
dicto, aut facto iniurioſo ad iram aliquem prouocauit, ſi ab eo cõtra prouocan-
tem verba iniurioſa fuerint prolata, non tenebitur prouocatus actione iniuria-
rum, ſed ei parcitur, qui vlciſcitur prouocatus, ex quo id dictum, vel factum
præſumitur ex cauſa defenſionis, & ſui iuris conſeruandi potius, quam iniurian-
di, ita poſt *Io.Belognettum dixit Farinac. q.105. nu.245.* hoc enim permittitur ad
propulſandam primam iniuriam *Gramat.deciſ.37.nu.3.& 4.*

Et quod Prælatus, vel ius Prælaturæ habens cum poſſeſſione legitima, licitè poſſit
9 ad remouendum obſtaculum ſibi paratum irruere tam in perſonam, quam in
oſtium, & muros loci, illa rumpendo, vt valeat vti iure ſuo, eo quod liceat vim
vi repellere *Innoc. in cap.1 nu.2. Hoſt.in 2.col. Io.And.* dicens, quod tali caſu quis
non facit injuriam Eccleſiæ, ſi hac de cauſa irruat *Abb. in 3.col. in verſ. ad ſecundũ
verò, & in 4.verſ. ex quibus dictis, & in vltima col.* ſic concludit, mihi debet eſſe
licitum remouere obſtaculum ſerioſè, & malo animo ad impediendũ ius meum
mihi præparatum *ext. de immunit. Eccleſ. Syluester in verbo immunitas 1.nu.21.verſ.
ſecus, & eſt tex. & gloſ. aurea in c.dilecto filio Decano de ſent. excom. in 6. & ibi Anchar.
nu.3.* dicẽs, quod tali caſu Pater poteſt defendere filiũ, quia filius eſt pars Patris.

Decimò, nos videmus, quod de iure communi, immo ex Conſtitutionibus nulla
10 competit iuriſdictio Camerarijs, vt in deciſione probatur, aſſimilatur enim ta-
lis Camerarius Clauario, & reddere tenetur rationem de geſtis. *aadentes ad
Bart. in l. ſemel nu.2.C.de appocis publ.& deſcript.lib.10.* & Exactorem ibi nominant
alij ſcribentes, & à pluribus talis Camerarius, ſeu Theſaurarius Cimiliarca ap-
pellatur, ita *Michael. Marinquez de præcedentijs, & prælationibus Eccleſiaſticis q.48.
num.1.*

Nec minus ex Conſtitutionibus aliquam habent Camerarij iuriſdictionem in De-
canum, nec minus in Canonicos, ſed aliquando in Capellanos modicam coer-
tionem pro ſeruitio Chori, & antequam Decanatus dignitas eſſet erecta fuerãt
compilatæ, & pluries dd. Conſtitutionibus lectis, & perlectis non legitur aliqua
iuriſdictio, ſecundum definitionem iuriſdictionis, de qua habetur per *Azon.* in
ſumma relatum à *Spec. in tit. de iuriſd.omn.Iud.* & per *Bald.conſ.483. lib.1. apparet.*

Immo in eiſdem Conſtitutionibus conſtat nouum *Statutum* ſuper voto non dando
pro abſente de anno 1581. 14 Iulij, vbi Reu. D. Antonius Dulphus tunc Deca-
nus legitur in primo loco, & poſt eum deſcriptus eſt Reu. D. Galeatius Paſellus
Camerarius.

Et ex Cõſtitutionibus prædictis minus poteſt dici de iuriſdictione in Capellanos,
11 & Clericos, quia aliud eſt ius dicere, & æquitatem ſtatuere, & aliud eſt punire
Clericos filios, vel quid ſimile, vt per *Fachin. contr. iur. lib.13.cap.20.verſ.1.* quia
hæc definitio, & in terminis, quod licet quis habens auctoritatem diſtingendi
Clericos, immo excommunicandi, non dicatur habere dignitatem, nec minus
iuriſdictionem *Pacian. de probat. lib.2.cap.27.nu.49.50.& 51.* his verbis, quis non

dicitur

dicitur habere iurisdictionem, cum non habeat causæ cognitionem, & vbi non interuenit causæ cognitio, ibi non dicitur vera iurisdictio, sed officium, vt ipse affirmat, & quod Camerarius non habeat dignitatem, affirmant etiam testes vltimo loco in vim remissorialium ex parte Canonicorum examinati, qui reprobari non possunt *l. si quis testibus C. de testibus Socin. iun. cons. 159. lib. 2.* ex his enim tollitur id, quod prætenditur per Camerarios, scilicet se habere dignitatem, cum prærogatiua exercendi iurisdictionem, & eo magis in Canonicos.

Cum ergo constet de titulo, & possessione antiqua Decanorũ, non attenditur prætensa noua possessio sedendi in Capitulo ante d. Decanum, eo quod dd. Camerariorum possessio præsumitur clandestina, & vitiosa *c. licet causam extra de probat.* & onus probandi iusta causa adeptos fuisse in eos transit *Barbat. cons. 24. col.*

12 *2. lib. 4.* eo magis cum legatur etiam ante Decanatuum Camerarium non præcessisse Præpositum, sed ad locũ Canonicatus sedisse; possessio igitur antiquior præferenda est d. *c. licet causam de probationibus*, maximè præcedente titulo in incorporalibus *Felin. in c. si diligenti de praescript. nu. 4. Mascard. concl. 1194. nu. 15. & seq.* & quia in erectione dignitatis fuit constitutum, vt secundam vocem in Capitulo, & secundum stallum in Choro haberet, & absente Primicerio, suum locum teneret, idcircò non esse deflectendum ab eo, quod est statutum, dixit post plures *Leoter. de re benef. quaest 33. nu. 31.*

Nec facit, quod D. Marcellus aliquando legatur scriptus post Camerarium, quia

13 cum pluries reperiatur præcessisse, & ante scriptum fuisse, fuit in eius facultate præcedere, vel non præcedere *glos. in c. vt priuilegia in fine extra de priuileg.* quam dicit ibi *Antonius de Butrio esse auream, Manriquez de praeced. q. 18. nu. 17. post plures, quos allegat.* Et D. Marcelli prçcessoris integerrimi bonitas per omnes testes probata, & illius facilitas, vt deciperetur, vt deponit R. D. Andreas Capellus, nam cum esset Archipresbyter, & sic in vltima dignitate, requisitus ab eo, an vellet consentire, vt à dextris staret, vno die id concessit, & si illi de agnatione Dulpha conquesti non essent, similem iniuriam sibi fieri permisissent, & patientia eiusdem moderno Decano non præiudicat *Gratian. in discept. forens. c. 298. nu. 9.* dicens cum *Decano* non posse præiudicare successoribus, minusq; tempus attenditur, nisi à die, quo quis factus fuit maior *glos. & Doct. in c. Sacerdotes, 16. q. 3.*

Modernus ergo Decanus cum esset minor decimo septimo anno tempore ingres-

14 sus, statim, quod cognouit, reclamauit, eiq; in omnem euentum competit restitutio in integrum *Odd. de restit. in integr. quaest. 19. nu. 36 & quaest. 28. nu. 13. per text. in l. fin. C. ex quibus causis restitutio non est necessaria*, addita præsumpta ignorantia eorum, quæ à Prælatis mortuis gesta sunt *Odd. d. quaest. 19. nu. 77. vers. in contrarium, & num sequentibus*, loquens etiam in maioribus vigintiquinque annis, & tali casu dari restitutionem etiam post quadraginta annos, præcedente

15 longissima disputatione, fuit resolutum *per consilium Neapolitanum, & sacram Rotam Romanam*, & vt dixit de communiori attestando *Alex. Trentacinq. var. resolut. in tit. de restit. in integ. c. 1. nu. 1. vers. secunda est opinio vsque ad finem, & 3. vers. videte igitur.* Tolluntur etiam ex suprascriptis ea, quæ dicuntur de consuetudine Camerariorum, quia & si aliquo tempore fuisset legitimè probata, minimè valeret, minusq; seruari deberet, quia potius esset appellanda vetustas erroris (si plurium esset annorum) quam consuetudo *c. nulla consuetudo dist. 8. vbi Nicolaus Papa sic scripsit mala consuetudo, quæ non minus, quam perniciosa corruptela vitanda est, nisi citius radicitus euellatur in priuilegiorũ ius ab improbis assumitur, & incipiunt praeuaricationes, & praesumptiones eo celerrimè non compressae pro legibus venerari; & Diuus*

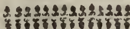
Hie-

16 *Hieronymus ad Euagrium Epist.83 tomo 2.* dixit stulta est ambitio, qua minor nititur maiori præcedere, & post *Abbatem, Butr. & Imolam, Thobias Nonius cons.72.nu.* 24. etiam si esset consuetudo tanti temporis, cuius initij memoria non extaret, cum debeat esse consuetudo rationabilis, & sancta *Gail. obser.31. lib. 2. vers.* 4. & non valere, & esse corruptelam affirmat.

Nec potest consuetudo antiqua ex erectione approbata per centum annos, in quibus probatur Decanos pro tempore præcessisse, & Camerarios ad locum Canonicatus sedisse, tolli; eo magis, cum nedum sit cōtra conuenta in erectione, & ac-
17 ceptatione, sed nec sit præscripta *glos. in l.nemo §. temporalis ff. de reg. iur.* eo magis cum agatur in petitorio *Romanus sing. 43. & melius Cabal. dec. 77. nu. 7.* qui in terminis loquitur de Capitulo, ne possit allegare consuetudinē, immo præscriptionem, stante mala fide, cum erectio sit facta de consensu Capituli, & Camerariorum *ead. Rota decis.265. nu.16.p.5 diuers.* dicens non valere consuetudinem veritati, & statutis Canonicis contraria, subiungens *nu.* 18. quod consuetudo non potest habere plus auctoritatis, quam lex, ordo etiam naturalis dictat, quod maior minori præferatur *tex.est in cap.ordo 33. q 5. probat etiam tex. in l. vt gradatim ff. de muner. & honor.* & præcipuè toto tit. *C. vt dignitatum ordo obseruetur lib. 12. vbi imp. const. in l. 1.* sic loquitur, *si quis indebitum sibi locum vsurpauerit, nulla se ignorantia defendat, sitque plane sacrilegij reus, qui diuina præcepta neglexerit,* ibiq; notant *Bart. Rebuff. Barulus,* & alij, qui in *l. sequenti* dicunt non dari concursum, quando dignitates non sunt pares.

Nec faciunt tres testes examinati in vim remissorialium, nam vltra plures defectus in actis expressos non tractant, nisi de his, quæ pauco tempore viderunt, & de recenti, & agitur in petitorio. Vnde licet fuerit articulatum super immemorabili ex parte Capituli, attamen non possunt probare, cum debeant testes immemorabilem probantes deponere se vidisse per quadraginta annos, & debēt esse ætatis annorum quinquaginta quattuor, quales non sunt duo ex eis, secundū opin. *Sacra Rota, de qua in decis. 56. nu.3. par.7. diuers. & habetur per Cabal. decis.174.nu.1.*
18 vbi plures allegātur, & eorum attestationes eliduntur per depositiones Illūstrifs. DD. Bouij, Vrsij, & Bolognetti, & per probationes in contrariū, addendo, quod cum deposuerint D. Decanum non interuenire, nec habere vocem in Capitulo vti Decanum, sed vti Canonicum, & contrarium constet ex erectione, & Cano-
19 nicatus Decanatui vnione, & conuincuntur etiam, quia in mandato facto die 24. Martij per Capitulum ad lites ciuiles, & criminales contra Dulphos, legitur adm. R. Priorem dedisse votum licet in quarta dignitate, nec sit Canonicus, eo quia omnes dignitates in Capitulo, etiam si non sint Canonici, dant votum, vt deponit Illustrifs. Senator Bolognettus, qui solus erat Præpositus, & non Canonicus, & ideo in aliquo eis non esse credendum, dixit post plures *textus, & Doctores Alex. conf.114. nu.7. lib.4.* addita minori ætate d. D. Decani, & litis pendentia de tempore, de quo deponit Sacrista, de mandato Camerarij, Decano præcepisse ne accederet ad Chorum.

Et hæc sunt verissima, &c.

Sequi-

Sequitur Responsum Perill. & Excellentiss D. Pyrrhi Ponti I. C. Regien. in dicta Causa pro eodem Capitulo S. Petronij.

Duce Iesu.

Erillustri, & Excellentiss. ac Adm. R. D. Dulpho Insignis Colleg. S. Petronij Bonon. Canonico prætendenti sessionem, & vocem secundam in Capitulo, multa resistunt.

Fundat enim se super assertis litteris olim D. Floriano Dulpho seniori vsq; de anno 1503. concessis per olim Reuerendiss. Naccium Episcopum Amerinum, qui se asseruit Locumtenentem Generalem D. Cardinalis Vrsini tunc (vt asseritur) Legati Bononiæ, quæ quidem litteræ nullo modo possunt ei suffragari.

Si quidem in omni humano actu debent tria concurrere potestas, voluntas, & debitus modus *Bald. cons. 326. nu. 2. lib. 1. Socin. Iun. cons 72. num. 12. lib. 1. Surd. cons. 301. num. 29. Cyriac. contr. 128. num. 30. & contr. 284. num. 94.*

Sed in expeditione litterarum, de quibus agitur nullum ex istis adfuit, ergo &c.

Quoad potestatem, si ipse Legatus eam non habebat remanet clarissimum, quòd nec eius Vicarius, seu Locumtenens habuit, quia nemo plus iuris potest in alium transferre, quam ipse habeat *l. 2. C. de pan. Rot. decis. 686. nu. 1. par. 2. recent. cum alijs relatis à Barbos. axiom. 160 nu. 2.*

Fateor benè, quòd Legatus de Latere habet amplissimam auctoritatem, sed in actibus spectantibus ad Episcopos, & Archiepiscopos, vel alios ordinarios sub sua Legatione existentes, reperio solum, quod habet omnem eorum Iurisdictionem, adeo quòd cum eis concurrat, *c. Legato de off. Legat. l. si in aliquem, §. cum plenissimum, vbi Bald. de off. Procurat. Roman. cons. 361. Gamb. de off. & potestate Legati de Latere lib. 2. tit. de varijs ordinariorum nominibus fol. mihi 27.*

Episcopus autem, non potest nouas dignitates erigere, sed solum potest antiquas, veluti Archidiaconatum, vel Archipresbyteratum renouare cum consensu Capituli, vel consentiente Capitulo eas erigere volenti, quia erigere nouas dignitates est de reseruatis Pontifici, ità distinguit *Felyn.* videndus *in c. cū accessissent nu. 14. de const.* & tradunt *gloss. in c. cum olim verbo concernimus, & ibi Imol. nu. 1. de consuet. gloss. in verb. omnes in c. dist. 22.* idem sensit *Dec. d. cap. cum accessissent nu. 38. de constit. Mandos. de signat. gratia tit. exactiones in 1. col. vers. pro noua creatione, Rom. in l. Imperium nu. 2. ff. de Iurisd. omn. Iud. Sbroz. lib. 2. q. 31. nu. 1. 2. Zerol. in praxi Episc. par. 1. verb. beneficia vers. & dignitates pagina 36. Ricc. in pax. rerum Ecclesiasticarum decis. 382. in prima edit. alias resolut. 322. in 2. edit. Monet. de conseruatoribus cap. 5. nu. 69. Fillinch. in qq. moralibus tract. 41. de benefic. cap 3. nu. 141. Barbos.* istos referens, & sequens de *Canonic. & dignit. cap. 4. nu. 2.*

De iure autem communi, sonant tãtum in dignitatem Archidiaconatus, & Archipresbyteratus, *Barbos. d. tract. de Canonic. & dignitat. cap. 4. nu. 5.* vbi adducit *Aretin. cons. 23. nu. 4. Federic. de Senis cons 80. nu. 2. vers. considerantur ergo. Put. decis. 89. nu. 1.*

nu.1.lib.3.in correctis Pacian. de probat.lib.2. cap.27. nu.48.& 66. Tusch.concl.685. nu.3.lit.A. Monet.de conseruat. cap.5.nu.88.& 89. Rot.decis.326.nu.1.par.2.diuers.

Ergo nec Legatus, nec Episcopus possunt creare Decanatum tanquam dignitatem nouam.

Secundò, quando concederemus, quòd Legatus ob Excellentiam dignitatis censeretur à Papa habere hanc facultatem, adhuc tamen non esset extendenda, vt posset erigere dignitatem, dando illi priuilegia, quæ de iure communi dignitatibus nō competunt, quia Legatus non potest statuere contra ius *Gamb. de potest. Legat. de Lat. lib.3. in fin. num. 681. Calderin. cons.457. alias 1. de Baptismate. Bald. cons.320. nu.3.4. lib.4. Abb. cons.1. col.2. circa fin. lib.2. Ant.de Butr.cons.62. Crauet. cons.103.nu.2. Non.cons.56. nu.10. Gratian.cap.300. nu.50. Rot.decis.490.nu.7. par.1. recent.*

At de iure dignitates non habent vocem in Capitulo *Abb. in c.1. nu. 11. de elect. & in c.scriptum nu.4. de elect. Barbos. de potest. Episc.tit.1. cap.3. nu.18. & de Canonic. & dignitatib. cap.37. nu.14.* ergò non potest eas creare cū voce, & loco in Capitulo.

Tertiò pro concedenda voce in Capitulo fuit in d. litteris assignata præbenda Canonicalis dicto D. Dulpho, quod est peius, quia agebatur de tollendo, seu minuendo iure cæterorum Canonicorum, & sic Tertij, quod nec ipsi Legato facere licet, *Calder. d.cons.457. alias 1.de Baptism. circa fin. Crauet.cons 103.nu.2. Abb.cons. 77. col.2. lib. 2. Non. cons. 56. nu.10. & seqq. Alex. cons. 1. nu. 3. Roman. cons 428. nu. 12.*

Quia tollere ius Tertij est reseruatum soli Papæ, & hoc propter omnipotentiam suam, *c. cunctà c. per principalem 9. q.3. l. benè à Zenone C. de quadrenn. præscript. cap. cum veniret cum cap. seq. 23. q. 8.* alias auctoritates congerit *Gamb. de off. & potest. Leg. de Latere lib.2. fol. mihi 41. col.1. vers. solus Papa nu. 270.*

Quartò super concessione dictæ præbendæ aliud formatur argumentum, scilicet quòd Episcopus Amerinus vniuit præbendam Decanatui, quæ vnio est de reseruatis Episcopo, & consequenter Legato *c. sicut venire, & ibi Abb. nu. 3. & Socin. nu. 45. ext. de excess. Prælat. Mocdan. decis. 337. Put. decis.1. de off. Vic. Sbroz. de off. Vic. lib.2. q.115. nu.4.* Ea vero, quæ sunt ardua, & reseruata non veniunt in generali mandato, *cap.2. ubi Doct. extra de off. Legat.* cum cæteris de quib. penes *Sbroz. vbi sup. num.5.*

Quintò, quandò Legatus posset etiam concedere vocem, & locū in Capitulo, adhuc tamen non potuisset hoc facere in præiudicium Camerarij, cui competebat ius etiam in concursu cum dignitatibus; vlterius per talem concessionem fuissent inducta plura specialia, Primò esset erecta dignitas noua; Secundò cum authoritate votandi; Tertiò cum præbenda canonicali, Quartò tollendo ius Camerario, multiplicatio igitur specialiū non tolleratur in iure *l. cum post §. gener. ff. de iur. dot. Menoch. cons.336. nu.3. cum cæteris, de quibus apud Barbos. axiom.211. nu.8.*

Nec est leue præiudicium, quòd quis amittat locum suum in præcedendo, imò obligatione quadam necessaria quisq; illū sibi tueri debet, quia debitus cuiusq; ordo in dignitatibus, & prælationibus fauore publico introductus est, vt dum quisque suum locum consequitur humana societas, & concordia conseruetur, quæ alias importuna quadam confusione conturbaretur *cap. vlt. 89. distinct. Decian. cons.7. nu.71. & 72. vol.3.*

Huiusmodi enim prætensiones non sunt arrogantes, vel ambitiosæ, sed sunt necessariæ *Natt. cons.638. nu.2.*

Et eas tendere ad bonos mores, & ad rationem vitæ politicæ probat *Pereg. cons.84. nu.1. vol.1.*

Addit etiam *Petr.Gregor. in jus Repub. lib.4. cap.10.nu.11.* tales gerentes aliquam dignitatem non debere pati eam imminui, aut contemni, sed teneri illam conseruare in suo gradu, quia alias dicerentur ignari sui officij, & iniuriam inferrent ei, à quo potestatem haberent.

Et quòd iusta, & laudabilis sit contentio pro seruando ordine in præcedērijs, tradunt etiam *Menoch.cons.51.nu.1.cum seqq. Rec.cons.192.nu.1. Coll.cons.24.num.1. Fab.Turret.cons.14.nu.1.vol.1.*

Vnde *Sanctus Hilarius*, cum accessisset ad Synodum conuocatam per Leonem Arrianum, nec videret sibi vllum locum dari inter Episcopos, imò denegari, humi sedere voluit inter ipsos, cui terra in altum miraculosè elata sedem præbuit, vt ex *Conrado Halberstadensi, & Hermano Gigante* refert *Grattan. discept. forens. c. 284 num.52.*

Adrianus IV. Summus Pontifex indignissimè tulit, quòd Federicus Barbarossa Imperator literis ad eũ missis scripsisset Federicus Adriano, & nõ potius Adriano Federicus, vt recitat *Nauclerus in suis cronicis genera.39. sub ann.1155. fol.839. cit.à Grat.d.discept.284.nu.42.*

Theodorus Episcopus Rauennas, cum à Clero suo in die Natiuitatis Domini non esset pro more ad Ecclesiam associatus, tali indignitate stomachatus, re deliberata cum Exarcho, Rauennatensem Ecclesiam Romanæ Sedi subiecit, à qua pridem desciuerat *Blond.lib 9.decad.1.fol.131.in impressione Basilien.an.1559. Grattan.vbi supra num.43.*

Quinti Fabij Maximi filius, dum Consul esset, iussit Patrem ad se venientem equo descendere; cui Pater dixit: *Nolui ante iussum tuum descendere, non vt imperiũ tuum contemnerem, sed vt experirer an scires Consulem agere*, vt apud *Valer. Maxim. lib.2. exemplo 9. Gratian.d discept.284.num.44.*

Sicuti autem laude sunt digni, qui iuris proprij, & humanæ societatis conseruandæ gratia prælationem quærunt, ita è conuerso damnandi, & reprehendendi sunt, qui ambitu, & superbia prima loca vsurpare conantur, de quibus meminit Saluator noster *Matth.cap.23.* & obseruat *Menoch.cons.51 sub num.4.& 5. Turret. d.cons.14.num.4.vol.1. Grattan d.discept.284.num 33.*

Non me latet ex prædictis reditam fuisse prolexiorem hanc informationem, & ea potuisse omitti, sed exempla mihi visa sunt adeo pulchra, vt voluerim imitari viros magni nominis, qui similiter in proposito prælationis hæc retulerunt. *Cyriacus* enim in *contr. 201. à nu.19. usq ad 29.* hæc descripsit à *Grattano* vbi supra, & propterea mihi ignoscendum est, si vtriusque viri vestigia sequendo, voluit itidem ea hic inserere pro ostendendo præcipuè ad nostrum propositum, quòd tollere Camerario suam prælationem, fuit res maximi momenti, & agebatur de eius notabili præiudicio.

Nec dicatur Camerarium nõ esse dignitatem, quia nec Decanus est nomen dignitatis, vt ex *Tusch. Grattan. Monet.& Abb.* declarat *Barbos.de Canonic.& dignitatib. cap. 4.num.31.*

Et tunc demum Decanatus est dignitas si habeat iurisdictionem *Barbos.vbi supra, & d.num.31.*

Sed pari ratione cum Camerarius habeat iurisdictionem est dignitas *Abb. in c. de multa nu.21. de prabend. & ibi Io.de Imol sub nu.39. Butr nu.24* Idem sensit *Archid. in c.1. nu.2. de consuet. lib.6.* vbi etiam *Anchar.nu.6.& Gemin. num.7.* additur *Pacian.de probat.lib.2.cap.27.nu.7. Monet.de conseruatorib.cap.5.nu.84.*

Dignitas enim dicitur, vbi est iurisdictio Franc. Aretin. cons. 23. num. 1. Boer. decis. 286. nu. 2. Caualer. decis. 649. nu. 7.

Sextò, etiam si Legatus posset hæc omnia non tamen inde inferrendum esset, quòd eius Vicarius illa posset, nam in specie Vicarius (qui sine dubio nil differt à Locumtenente) non potest erigere dignitates in Ecclesia, vt ex Felyn. in d. cap. cum accessissent nu. 15. Dec. nu. 9. de constit. Ferret. cons. 327. nu. 4. Sbroz. lib. 2. q. 31. nu. 4. & 5. tradit. Barbos. de off. & potest. Episc. allegat. 54. nu 80. par. 3.

Septimò, & multò minus Locumtenens, seu Vicarius potuit erigere hanc dignitatem, reseruando ius patronatus ad fauorem nobilium istorum de Dulphis, quod procedit, etiam si agatur de iure patronatus ex fundatione, & dotatione, Barbos. de off. & potestate Episcopi d. allegat. 54. nu. 74. vbi adducit Hieronym. de Mont. q. 22. nu. 8. & 25. & praxis Episc. d. verbo Vicarius, §. 13. Viuian. in praxi iuris patron. par. 1. lib. 1. cap. 1. nu. 24. in prima editione alias lib. 2. cap. 1. nu. 10. Sbroz. lib. 2. q 31. Gratian. cap. 303. nu. 12. Nicol. Garc. cap. 9. nu. 43. Rot. decis. 576. par. 1. & decis. 237. nu. 5. & dec s. 252. nu. 1. par. 2. recent. Addo Borell. cons. 25. nu. 11. vol. 1.

Octauò, Principaliter opponitur non constare, quòd Episcopus iste Amerinus fuerit Vicarius, seu Locumtenens Legati, & paria sunt non esse, vel esse, & non apparere l. Duosum Titys ff. de test. am. Iodoch. in Enchiridion parium in verb. esse sine probat. Surd. decis. 149. nu. 2. Rot. decis. 167. nu. 35. par. 1. recent. cum alijs de quibus apud Barbos. axiom. 174 nu. 9.

Nonò, accedendo magis ad terminos nostros, debet constare, quòd Iudex habuerit Iurisdictionem Canonist. in c. super de off. delegat. Felyn. in c. super literis de rescript. & in c. suborta de re Iudic.

Et ad exercitium Iurisdictionis requiritur præsentatio literarum originalium, vel alias authenticarum Abb. in cap. cum in iure peritus nu. 6 vbi etiam Felin. nu. 8. 9. de off. delegat. Gomez. in c. statutum nu. 60. de rescript. in 6. infinitas decisiones refert, Garc. in tract. de benef. par. 6. cap. 2. nu. 16. cum pluribus seqq.

Decimò, in terminis de Vicario apparere debet de illius deputatione per literas patentes testibus munitas, Rebuff. in prax. tit. de Vicario Episcopi nu. 8. & 13. Vgolin. de potest. Episc. cap. 4. §. 8. nu. 5. Barbos. hos sequens in tract. de auct. Episcopi d. allegat. 54. sub nu. 54.

Vndecimò, id sic verum est, vt non sit standum assertioni d. Episcopi, quòd haberet hanc facultatem à Legato, nam licet ipsi Legato sine literis credatur, tamẽ illud est in eo quid speciale ob eminentiam Dignitatis Lap. allegat. 15. & alleg. 33. & allegat. 39. Bart. in l. 1. C. de mandat. Princip. Anchar. in clem. 1. de probat. Rot. decis. 176. in antiq. cum alijs de quibus apud Gambar. de off. & potest. Legati de Latere lib. 1. tit. qualiter legat. gerere se debeat. cum Prouinciam est ingressus fol. mihi 9. col. 1. vers. fallit in Cardinale, & quod sit speciale in Legato tradunt Felyn. in c. ij in iure in 5. col. de off. deleg. Gamb. vbi supra fol. 9. col. 2. vers. ad quæ omnia responde. ur.

Secus in inferioribus, quibus de sua auctoritate nil creditur, sed debet constare illam fuisse concessam ab eo, qui poterat eam dare Federic. de Sen. cons. 251. num. 1. Angel. cons. 217. num. 7. Angel. Aret. cons. 137. nu. 7. Seguerol. Homod. cons. 36. num. 6. Bald. in cons. 402. nu. 3. lib. 1. Dec. in c. quæ in Ecclesiarum num. 130. vers. non obstat, quod præsumitur, de constitut. Iul. in l. 1. num. 60. vbi Purpurat. num. 547. ff de off. eius Alciat. præsumpt. 9. reg. 3. nu. 27. Menoch. de arbitr. lib. 1. quæst. 76. num. 4. Gab. cons. 40. num. 16. & 17. lib. 1. Gratian. discept. forens. cap. 529. num. 36. & seq.

Duodecimò, videtur posse colligi ex informatione D. Dulphi, quòd re vera Episcopus Amerinus non habebat suppositam auctoritatem, quia allegatur quædam concessio *Alexandri Sexti*, & tamen non producitur, vndè licet de illa non sit habenda ratio, cum quod non est in actis censeatur esse extra Mundum *Rot. decis. 404. sub nu. 1. par. 1. recent. Beltramin. ad Ludouis. decis. 224. sub num. 6.*

Tamen in quantum potest recognosci ex verbis in dicta informatione relatis fuit concessa à dicto Episcopo facultas reformandi, addendi, & disponendi in d. Ecclesia secundum libitum suum, quę concessio cum sit generalis non extenditur ad præiuditium Tertij, nec ad actus contra ius, vt supra, & infra dicitur.

At in omnem casum Episcopus Amerinus non fecit erectionem auctoritate Pontificia, sed auctoritate Legati, de qua non apparet, vnde intrat commodè regula, quòd potui nolui, quòd volui adimplere nequiui; *l. multum interest, vbi gloss. in verbo potes, C. si quis alter, vel sibi Cyriac. controuers. 348. num. 47. Surd. cons. 250. num. 36.*

Quando enim quis habet plures potestates actus non sustinetur ex potestate, qua vsus non est *Roman. cons. 446. num. 6. Grattan. decis. 149. num. 38. Rot. decis. 262. nu. 1. par. 2. recent.* quos refert, & sequitur *Cyriac. contr. 275. num. 32. & contr. 319. nu. 45. & contr. 284. num. 13.*

Decimotertiò, dicimus concurrere præsumptiones exclusiuas huius facultatis, nam Legatus non tenetur deputare Vicarium, sed est de consilio, quòd illum deputet pro expediendis leuioribus, & pro reddendo iure ad instar proconsulis, *Gamb. de potest. Legat. de Latere lib. 1. tit. qualiter Legatus se gerat nu. 27. fol. mihi 10. col. 2. vers. honestius tamen facit Legatus.* Ergo non est credendum, quòd Legatus demandauerit grauiora.

Decimoquartò, dictum fuit ius erigendi nouas dignitates esse de reseruatis Pontifici, & propterea non potest Legatus habere hanc facultatem, nisi de iure speciali ex eo fortè, quia factum Legati censetur factum Papæ; ergo in generali facultate per Legatum d. Episcopo concessa non potuit venire ius dictam erectionem faciendi, exemplo Vicarij, in cuius mandato generali de conferendo beneficia non veniunt, quæ Episcopus iure speciali conferre potest, vt ex *Azon.* & alijs probat *Barbos. de off. & potest. Episcop. d. allegat. 54. num. 62.*

Decimoquintò, diximus supra, quòd Legatus non potuisset facere hanc erectionem cum præiuditio tertij, sed quando etiam id ei licuisset, non tamen credendum est hanc facultatem tribuisse eius Vicario, cum in omni concessione, rescripto, & actu censeatur semper in esse clausula sine præiudicio iuris tertij *Menoch. cons. 133. num. 21. Dec. cons. 11. nu. 4. Sarnen. in reg. de iur. quæsito non tollendo q. 1. in princ. Seraph. decis. 398. nu. 18. Rota decis. 226. nu. 1. par. 1. recent.* cum alijs relatis à *Barbos. in tract. de clausulis claus. 97. num. 1. 2.*

Decimosextò, similiter negauimus Legatum posse actum facere contra ius, & ostendimus esse contra ius erigere Decanatum ea forma, qua erexit Episcopus Amerinus, sed quando id permissum esset Legato non tamen per generale mandatum censeretur idem concessum eius Vicario; quia in fortioribus si Princeps aliquid mandat, vel rescribit debet intelligi semper mandasse secundum ius, adeo quòd facienda sit interpretatio, quæ mandatum, & concessionem reducat ad formam iuris, & non comprehendat extraordinaria; *l. Seio, §. Medico vbi Bart. ff. de ann. Legat. Riminald. Iun. cons. 481. num. 82.*

Imò Princeps præsumitur male informatus, vbi mandat aliquid contra ius *Bardell.*

*conſ.*111.*nu*.49.*Cyriac.contr.*33.*nu.*12. vbi ſubdit non præſumi Principem velle aliquid, quod ſit contra ius *Iaſ.in l.reſcripta num.*1.*C.de preceb.Imperat.off.*

Et ob id mandat Imperator, quòd ſi quandoq; contingat ipſum reſcribere, vel ordinare contra ius Iudices non pareant *Cyriac.vbi ſupra nu.*14.

Si ergo Princeps ipſe cenſetur non ordinare contra ius, multò magis præſumitur idem de Legato.

Nec veniunt in generali mandato ea, quæ Princeps ſolet cum difficultate concedere, prout eſt præiudicare Tertio, & facere actum contra ius *Moneth.in c.*1.*nu.*1. *Bald.in c.naturales in fin. ſi de feud. fuerit controuerſ.Crauet.conſ.*387.*ſub num.*13.*Ricminald.Sen.conſ.*204.*nu.*10.*Caphal.conſ.*754.*num.*23. *Cyriac.contr.*219.*nu.*18.

Decimoſeptimò, conſtat literas prædictas non obſeruari, & non fuiſſe obſeruatas per annos circiter 35. proximè lapſos, imò pro d. tempore fuiſſe obſeruatum contrarium, & propterea quemadmodum poſſet præſumi mandatũ in antiquis, ſi concurreret obſeruantia diuturna, & continua *Alex.conſ.*1.*lib.*4.*Crauet.de antiq. temp.p.*2.*verſ.ex præmiſſis nu.*67. *Natt.conſ.*526.*num.*13.*lib.*1. *Maſcard.concl.*1007. *num.*53.

Ita è conuerſo debet præſumi non adfuiſſe tale mandatum per obſeruantiam contrariam, vt idem operetur propoſitum in propoſito, quòd oppoſitum in oppoſito *l.Iulianus, §.ſi venditor, & §. ſi Procurator ff.de act. empt. Dec.conſ.*382 *num.*5.*Maſcard.concl.*815.*num.*8.*Surd.conſ.*310.*nu.*12. cum alijs relatis à *Barboſ. axiom.*171. *num.*1.

Decimo octauò, augetur præcedens argumentum, quia prædictus D. Florianus ſenior nunquam fuit in poſſeſſione vocis, & loci prætenſi in Capitulo, quod quidem veriſimiliter accidit, quia Capitulum agnouit ex poſt non fuiſſe admittendum, tanquam carentem legitima probatione, & non eſſe ſtandum aſſertæ admiſſioni iam per Capitulum inconſultò factæ.

Decimononò, prætendit D. Dulphus, quòd nonnulli eius anteceſſores fuerint antiquitus in quaſi poſſeſſione vocis, & loci in Capitulo, & hoc deducit ex ordine ſcripturæ contento in pluribus Inſtrumẽtis, quæ exhibuit, ad tradita per *Cantelor. de Præced. q.*1. *nu.* 6. cui quidem prætenſioni multa poſſent obijci, tamen, quia Capitulum ſe fundat ſuper eodem genere probationis, pro nunc trãſibimus cum ſuppoſito D. Dulphi, ſed retorquendo dicimus, quòd ex facilitate, qua vſi fuerunt anteceſſores prædicti in patiendo, quòd Camerarius ſe redintegrauerit ad ius, de quo agitur, debet argui, quod cognouerunt non poſſe facere fundamentum ſuper dd. litteris ex cauſa prædicta, & non fouere bonum ius, alias veriſimiliter voluiſſent tueri ſuam poſſeſſionem, & titulum, & non iactare ſuum contra regulam *l.cum de indebito. ff.de prob. Barboſ.axiom.*112.*nu.*1.

Vigeſimò, quando Epiſcopus Amerinus habuiſſet facultatem à Legato erigendi dignitatem, non tamen potuiſſet illam erigere cum iuriſdictione, quia nec Legatus ipſe potuiſſet dare iuriſdictionem, vtpotè quæ à ſolo Principe cõcedi poteſt in tantum, quòd minimum, quid iuriſdictionis nõ poteſt haberi, niſi à Principe *Abb.conſ.*6.*nu.*2.*lib.*2.*Taſcb.concl.*543.*num.*34.*lit.I.*

Ad illum enim ſpectat conſtituere Magiſtratus, cum ſit fons omnis iuriſdictionis *Angel.in rub.ff.de iuriſd.omnium Iudic.num.*2.*Marant.de ordine Iudic.par.*4.*diſtinct.*5. *nu.*3. *Heig.quæſt.*9.*num.*18.*par.*1. *Abb.conſ.*82.*nu.*4.*lib.*1.

Et non ſolum prædicta procedunt in iuriſdictione contẽtioſa, ſed etiam in voluntaria, ſi quidem ius creãdi notarios, qui dicuntur habere voluntariã iuriſdictionẽ

per-

pertinet ad solum Principem, vel cui hoc ipse concessit *Innoc.in c. cum P.Tabellio nu.1.de fid.instrum.Ias.in l.Imperium nu.28.de iurisd. omnium Iud.Crauet.cons. 338. num.2.*

Imò concedere Iurisdictionem numeratur inter maiora Regalia Principis, *Zas.in Epit.feud. par.5.nu.14. Castald.in tract.de Imperat. q. 110.Cas.17. Ferrar.Montan.de feud. lib.5. cap.7. Sonsbech.de feud. par.8. nu.19. Sixtin.de regalib.lib.1. cap.2.nu.33. 34. & 35.*

In concessione autem etiam generalissima non continentur regalia, *Rol.à Val.cons 2. nu.103. vol 2. Boer.decis.50 nu.13. Pruckman.ad Rub.quæ sint regalia cap.5.num.15. Claud.Seyssel.tit.qui feud.dare poss par.1.vers.vnde verum est; Sixtin. de regalibus lib.1. cap.5. nu.80. & seq.*

Vigesimoprimò, & quando Papa concessisset Legato ius creandi officium, seu dignitatem cum iurisdictione, id non diceretur competere Legato iure Magistratus (cum vt dictum est) sit de reseruatis Principi, sed ex iure priuilegij, quo casu Legatus non potuisset hanc facultatem delegare suo Locumtenenti, *DD. in l.2. ff. de off.eius, cui mandat. Fachin.contr.iur.lib.12.cap.95.nu.1.*

Licet enim delegatus Principis possit subdelegare *l.a Iudice C.de Iud. Bald. in l. gesta C.de de re iudic. Alex.& alij in d.l.1. ff de off.eius.*

Tamen si Princeps delegat vnum de sibi reseruatis, ille delegatus non poterit subdelegare *Bolognet.in d.l.1 nu.48.ff.de off.eius.Crot. in l.Gallus §.& quid si tantum nu. 145.ff. de lib.& posth. add.ad Afflict. in constit.Neapol.lib.1. rub.77. nu.6. lit. A.* cum cæteris adductis à *Sixtin.de regalib.lib.1.cap.4.nu.110.*

Vigesimosecundò, aggrediendo secundum requisitum necessarium, nempè intentionem, seu voluntatem, dicimus Episcopum Amerinum non habuisse voluntatem erigendi dictam dignitatem, nisi cum supposito, quod côcurrisset expressus consensus Capituli, vt constat in dispositiua dictarum literarum ibi. *Vnam dignitatem in dicta Ecclesia, quæ inibi post Primiceriatum prima immediatè existit, & Decanatus eiusdem Ecclesiæ nuncupetur de dilectorum nobis in Christo Capituli dictæ Ecclesiæ expresso consensu, &c. tenore præsentium erigimus, & instituimus, &c.* & inferius, *ac de consensu eorumdem Capituli eadem auctoritate statuimus, & ordinamus.*

Illa enim verba *de expresso Capituli consensu*, denotant causam, & quidem immediatam, & proximam propter vim illius dictionis (*de*) vt probatur in *l. 1. § fin.ff.de Incend.Ruin.& Naufrag Anchar.quæst.69.n.2.& 6.par.1.Mantic.de coniect.vlt.vol.lib.11 tit.12.nu.17.Gratian. decis.141.nu.7.* alios latè congerit *Barbos.dict 76.nu.2.*

Cum autem Capitulum non præstitisset consensum, sequitur, quòd concedens motus fuit ex falsa causa, quæ omnem actum infringit *l.si per errorem, ff.de Iurisd.omn. Iudic.l.qui testam.ff de excusat.tutor. Alex.cons.89.num.12.& 14 vol.2. Rom.cons.137. nu.11.vol.3.Paris.cons.12. sub nu.101.vol.2.Decian.cons.2.nu.37.vol.2. latè Menoch. cons.9.nu.40* quos desumpsi à *Cyriac.cont.303.nu.67.*

Nec est verum in facto, quòd D. Florianus dixerit velle erigere Decanatum cum consensu futuro, & non dixerit habere expressum consensum Capituli, quia respondetur ipsum supplicasse concedi sibi Decanatum cum modis, conditionib. & ordinationibus infrascriptis, vnde negari non potest, quin illa verba expresso Capituli consensu sint verba supplicantis propter relationem quam facit ad inferiora, quæ ideo censetur inesse in precibus, cum omnibus suis qualitatibus *l.asse toto ff.de hæredib.instituen.l.siita scripsero ff.de cond & demonst. Menoc.cons.1. nu. 83. Surd.cons.105.num.30.Rot.decis.35.nu.6.par.1.recent. latè Barbos. axiom. 201. num.1.*

Vigesimotertio, aliud fundamentum ex antedicto succedit, quòd scilicet dictæ preces fuit obreptitiæ, quæ propterea reddunt gratiam ipso Iure nullam *c. cum ad aures de rescript. c. si de motu proprio de præbendis in 6. Felyn. in c. ad audientiam li. 2. nu. 22. de rescript. Soc. sen. cons. 169. num. 1. Castrens. cons. 369. num. 3. lib. 2. Cyriac. contr. 535. num. 45. Cassador. decis. 3. num. 4. de pensionibus. Ludouis. decis. 450. num. 1. Rot. decis. 297. num. 8. par. 5. diuers. Cyriac. contr. 160. num. 23.*

Vigesimoquarto, dubium non est, quin Episcopus Amerinus difficilius fuisset concessurus gratiam, si ei expressum fuisset Camerarium præcedere dignitates, & habere Iurisdictionem in defectu Primicerij, quo casu gratia dicitur subreptitia, *Cyriac. d. contr. 160. num. 21.*

Est autem certum in Iure, quòd obreptio, & defectus intentionis æquiparantur, *Seraph. decis. 398. num. 2. & seqq.*

Et data subreptione, vel obreptione dicitur probatum deficere voluntatem cõcedentis, *Decian. cons. 38. num. 30. vol. 3. Cyriac. d. contr. 160. nu. 24. & seq.* ergo, &c.

Vigesimoquinto, non benè tollit dictum obiectum de omissa mentione Camerarij allegare, quòd adsunt clausulæ irritantes, & quòd non est facienda mentio de aliquo in gratijs de sui natura præiudicialibus, in quibus non requiritur formalis derogatio, ex quo Princeps intelligit velle cum præiuditio Iuris Tertij posse verificari ex *Rot. decis. 48. num. 1. & seq. & decis. 174. num. 2. par. 1. in recent. & ex Seraph. in decis. 762. n. 4. ad fin. & decis. 1443. nu. 1. Ferentil. ad Burat. dec. 576. nu. 13.*

Quia omissis multis responsionibus, quæ dari possent, hæc pro nunc sufficiant, quòd conclusio posset forsan procedere, quando versaremur in gratia Principis, sed in gratia concessa ab inferiore nullam auctoritatem (quæ appareat) habente, non video applicationem.

Vigesimosexto, transeundo ad legitimum modum dico, quòd si Vicarius ille habuisset prætensam facultatem, adhuc tamen debebat fieri erectio à Capitulo cum consensu d. Vicarij, qui illum præstare debebat in ipso actu, non autem separatim, & ex interuallo, nam magistralis distinctio in hac materia à Doctoribus datur, quòd, vel consensus adhibendus est in actu propter præiuditium consentire debentis, & tunc consensus potest quandoque accedere, aut verò adhibendus est ad integrandam personã, vel actum, vt in casu nostro, & suus debet interuenire in eodem actu, & ex interuallo præstitus nil operatur, *Gozmel. cons. 2. nu. 2. lib. 1. Tusc. conclus. 755. nu. 8. etiam 24. lit. C. Abb. q. 5. col. 7. vers. & præsuppositio Ber. cons. 124. num. 23. lib. 1. Tiraquel. ac legib. conn. glos. 6. num. 1. & 2.* cum alijs adductis à *Lambertengh. de contract. eorum gloss. 7. verb. consensus nu. 31.*

Sed in terminis, & in indiuiduo, quòd in erectione Decanatus necessarius fuerit consensus simultaneus Capituli, & Episcopi, nec satis fuerit illum separatim concurrere affero auctoritatem *Rot. Rom.* omnino videndam *apud Mamac. decis. 114. num.* 5. vbi concluditur non constare de Decanatu, non obstante, quòd à Capitulo esset constituta talis dignitas, quia consensus Episcopi nõ in ipso actu, sed ex post interuenerat, & allegat in argum. *l. obligari §. tutor. ff. de auct. Tut. & Dec. in d. cap. cum accessissent num. 38. de constit.*

Vigesimoseptimò, quandò etiam in eodem actu interuenisset consensus Superioris, & Capituli, tamen opportebat, quòd omnes de Capitulo consentirent nemine discrepante, nàm licet regulariter factum à majori parte Capituli teneat, tamen fallit, vbi agitur de admittendo ad vocem in Capitulo vnum extraneum, quia vnus solus impedit voluntatem aliorum secundum *Compostell. in c. scriptum,* quem post alios refert, & sequitur *Abb.* dicens esse notabile verbum, & *Ludouic.*

Rom.

Rom. in singul. 407. incipiente, quia heri; interest enim cuiuslibet, ne Forinseci admittantur, cum ex hoc diminuatur cuiusq; potestas, hæc sunt formalia verba *Felini* omnino videndi in allegato *cap. cum omnes sub num. 18. vers. tertio fallit de constit.*

Vigesimo octauò, licet deberem esse contentus de sola antedicta limitatione, quæ punctualis est tamen ex abundanti libet addere, quòd omnes de Capitulo debent consentire in actu mere voluntario, prout fuit admissio d. D. Dulphi, præsertim quandò potest doceri de irrationabilitate actus gesti à maiori parte, ita *Felyn.* vidend. in *d. cap. cum omnes sub num 17. in fin.*

Irrationabilitas autem in nostro casu est patens, tum, quia admissus fuit D. Dulphus sine aliqua cognitione de potestate Episcopi Amerini, tum quia fuit contra ius, vt non habens præbendam haberet vocem in Capitulo, tum quia fuit in præiuditium Camerariorum ius, & iurisdictionem habentium à constitutionibus Capitularibus, ergo,&c.

Vigesimonenò, succedit aliud optimum fundamentum, pro quo affero similiter pulcherrimam doctrinam in puncto, quòd dum tractaretur de faciendo constitutionem contra particularem personam, nempè contra Camerarium, ei præferendo Decanum consensus omnium erat necessarius *Felyn. in dicto capitulo omnes sub eodem nu. 18. vers. 10. fallit,* omnind videndus.

Trigesimò, alio etiam medio probatur, quòd dictæ literæ sunt nullæ propter defectum consensus, nam Episcopus Amerinus erexit Decanatum sub vna forma, nempè cum præbenda canonicali, & Capitulum consensit sub alia, scilicet sine præbenda, & sic non potest dici, quòd Capitulum consenserit actui d. Episcopi, nec Episcopus consenserit actui Capituli, cum inter se discrepent, & discrepantia sit in substantialibus, nam Episcopus sciens, quòd de iure dignitates non habent vocem, nec locū in Capitulo, nisi habeant præbendam concessit vocem, & locum cum isto iuris requisito necessario, quo cessante non potest censeri aliquid concessisse, quia concessio (vt dixi) fuisset contra ius, adeo quòd credendum est adiecisse in rescripto præbendam pro forma necessaria, qua non seruata actus ipso iure nullus est; *l. cum hi, §. si prætor, ff. de transact. l. non dubium, C. de legib. Surd. cons. 311. nu. 75. Cyriac. contr. 62. num. 48.*

Trigesimoprimò, quandò ex litteris prædictis fuisset acquisitum D Dulphio ius precedentiæ, illud idem potuit consuetudine tolli, prout sublatum est; & quidem in materia præcedentiæ spectatur potissimum consuetudo, per quam signatur locus sedendi, eundi, & standi *Bartol. de Canonic. & dignitatib. cap. 4. ex Salgad. de potest. Reg. tom. 1. par. 2. cap. 9. nu. 18. in fin.* addo, *add. ad Rot. Rom. apud Bart. decis. 903.* vbi allegat *Rotam, in Seguntina præcedentia 22. Iunij 1609. coram Eminentiss. Card. Panfilio, & in eadem 8. Martij 1613. coram Vbaldo;* & dicit hoc procedere, etiam si consuetudo iuri repugnet ex *Menoch. cons. 9. num. 51. Ludouis. decis. 124. num. 2. & 4. Cantelor. de Præcedent. nu 6. Seraph. decis. 964. nu. 1.*

Ad introducendam verò consuetudinem, quę non sit contra ius sufficiunt decem anni *Abb. in c. cum sint homines num. 6. de decim. Achil. decis. 3. nu. 5. de decim. Put. decis. 150. nu. 5. lib. 1. Rot. decis. 163. par. 2. diuers. Cardinal. Caualer. decis. 107. nu. 2.*

In nostro autem casu consuetudo, quòd Camerarius habeat secundam, & locum in Capitulo cum sit Canonicus, & præbenda Canonicali potiatur, ne dum non est contra ius, imò secundum ius, sed benè est contra ius, quòd Decanus sine præbenda habeat vocem, & locum in Capitulo, vt latè superius probatum fuit.

Trigesimosecundò, nō sunt attendendæ dictæ literæ, licet elapsum fuerit antiquissimum

ſimum tempus, quia quicquid eſſet, quando D. Dulphus probaſſet poſſeſſionem immemorabilis temporis, quò caſu poſſet præſumi habere ius ex legitimô priuilegio, vel omnem alium meliorem titulum, *Rot. decis. 152. nu. 10. part. 3. diuers. & decis. 312. nu. 2. part. 1. recent. Burat. decis. 875. nu. 7. & decis. 242. nu. 2.*

Tamen ſecus eſt, dum non probata poſſeſſione produxit titulum, qui ſit (vt ſupra probaui) illegitimus, & inualidus, cum certiſſima ſit iuris concluſio melius eſſe nõ producere aliquem titulum, quam exhibere infectum, *Innoc. in c. dudum de decim. Felyn. in c. cum ordinem de reſcript. col. 2. Bellam. decis. 393. nu. 1. & conſ. 10. nu. 20. verſ. præterea dico, Creſcent. decis. vlt. de probat. Rot. decis. 218. nu. 3. par. 6. diuerſ.*

Et propterea cauendum eſt in practica, ne allegans præſcriptionem ex poſſeſſione temporis immemorabilis adducat aliquem titulum, quia ſi adduceret, & appareret illum eſſe putatiuum, vel inualidum detegeretur mala fides, & nulla præſcriptio talis temporis iuuaret *Butr. in c. peruenit de cenſib. Caſtrenſ. conſ. 423. col. 1. in fin. lib. 2. Cranet. conſ. 290. col. 5. ad fin. verſ. ſecundo reſpondeo, quod etiam ceſſante nu. 6. Parth. conſ. 27. nu. 119. & 137. lib. 1. Menoch. de retinenda poſſeſſ. remed. 3. nu. 639. Caputaq. decis. 304. nu. 1. lib. 3. Gratian. hoc referens cap. 441. nu. 18.*

Imo licet regulariter titulus coloratus ſufficiat ad præſcribendum, tamen quando proceſſit ab eo, qui non habet poteſtatem non poteſt ſufficere ad præſcribendum, quia nequit dici coloratus *Lap. allegat. 36. nu. 2. Ferret. conſ. 1. nu. 5. Bertrand. conſ. 2. nu. 21. lib. 3. par. 1. Mandoſ. ad regul. 16. quæſt. 27. Guid. Pap. decis. 85 in princ. nu. 3. Coſ ſador. decis. 9. nu. 3. quibus* adheret *Gratian. d. cap. 441. nu. 19.*

Trigeſimotertiò, non eſt facienda vis ſuper allegata reintegratione, quia D. Dulphus expreſsè in ſua informatione declarauit velle inſiſtere in petitorio, ſed ſic eſt, quod remedium reintegrandæ eſt verè poſſeſſorium, & non petitorium, vt declarat *Menoch. de recuper. poſſeſſ. remed. 15. nu. 2. & ſeqq.* ergo &c.

Præterea Camerarij erant prius in quaſi poſſeſſione, & habebant titulum, & iuriſdictionem ex conſtitutionibus Capitularibus, ergò ipſi eſſent reintegrandi, quatenus D. Dulphius eſſet de præſenti (prout non eſt in poſſeſſione) ad quod faciunt concluſiones per D. Dulphum allegatæ circa reintegrandum antiquiorem poſſeſſorem, & circa præſumendam clandeſtinitatem, & vitium recentioris poſſeſſionis, & ſic fundamentum D. Dulphi retorquetur.

Trigeſimoquartò, contra aſſertam poſſeſſionem Decanorum additur, illam non fuiſſe pacificam, ſed promiſcuã, quia de annis 1577. 1583. 1586 bis 1590 ter 1591. 1593. 1596. 1597. per ſex vices 1598. per tres vices 1599. per tres vices, & 1601. conſtat per inſtrumenta Camerarium præceſſiſſe, & ſic vſq; ad d. tempus neutra pars poterat prætendere habere aliquod ius ex poſſeſſione, vt potè quæ nõ erat pacifica, ſed mutuo interrupta, *Rot. apud Burat. decis. 690. nu. 2.* Sed poſtea vicit Capitulum, quod ab anno 1604. vſq; ad tempus motæ litis ſemper in pacifica poſſeſſione extitit, & ſic per annos 35. vnde per tantum tempus conſuetudo validiſſima firmata fuit.

Trigeſimoquintò, quod dicitur poſſeſſionem iuniorem ſemper præſumi clandeſtinam, & vitioſam procedit, quandò non eſt tanti temporis, quæ ſufficiat ad introducendum ius, & ad tollendum effectum poſſeſſionis antiquioris, vt de conſuetudine dictum eſt, & de ſpolio nunc addimus, quod ſanè tollitur ſpatio triginta annorum *Butr. in c. ſolicitè, vbi etiam Abb. n. 14. & Ber. nu. 39. de reſtit. ſpoliat. Rol. à Val. conſ. 72. nu. 19. lib. 2. Ioſeph. Ludouic. decis. 59. num. 9.* & adeſt pleniſſima *deciſio Rotæ* apud *Seraph. 1360. nu. 3. cum plurib. ſeqq.*

Trigeſimoſextò, quòd ſubiungitur de mala fide non intrat in conſuetudine, cum

vt dictum est, possit introduci etiam contra ius, sed intraret solum, quando ageretur de præscriptione, & in hoc differunt consuetudo, & præscriptio, quia in consuetudine introducenda non requiritur bona fides, secus in præscriptione *Aegid. Bellam. cons. 7. nu. 7. & 9. relatus à Tusch. concl. 801. nu. 6. Bero. cons. 115. nu. 107. lib. 1. Purpurat. cons. 315. nu. 18.*

Trigesimoseptimò, nec etiam in consuetudine introducenda requiritur titulus, quamuis agatur contra superiorem, & Episcopum *Calderin. cons. 46. quod est 8. de consuet. Franc. in c. non est num. 3. de consuet. lib. 6. Bellam. d. cons. 7. nu. 9. Alex. cons. 124. num. 3. lib. 4.*

Trigesimo octauò, non iuuaret D. Dulphum allegare, quod bona fides, & titulus requiratur, ex quo videatur agi contra particularem suam personam; Quia respondetur, quòd imò consideratur solum tanquam de corpore Ecclesiæ, & Capituli, & propterea in concernentibus Ecclesiam, & Capitulum potest introduci consuetudo in præiudicium aliquorum de dicto Capitulo; sic videmus validè posse introduci consuetudinem in vna familia, ne fœminæ succedant extantibus masculis *Ias. in l. omnes populi col. 9. num. 42. ff. de Iust. & iur. Boer. q. 55. num. 29. Natt. cons. 503. nu. 15. Panctrol. cons. 1. nu. 99. Menoch. cons. 251. nu. 18. Lofred. cons 14. Ruin. 19. nu. 6. & cons. 34. nu. 5. lib. 1.*

Et sic patet in hoc exemplo, quòd per viam consuetudinis præiudicatur aliquibus particularibus, etiam sine titulo, & bona fide; Sed est expeditum, quòd Capitulum potest introducere consuetudinem, quia potest statuta facere, *Calder. cons. 2. tit. de const.* præsertim quia Capitulum habet iurisdictionem *Bart. in l. omnes populi ff. de Iust. & iur. gloss. & DD. in l. 1. ff. de iurisdict. omn. iudic.* quamuis etiam si non haberet iurisdictionem, tamen posset condere statuta *Natt. cons. 12. in princ. Ias. in d. l. omnes populi num. 6. 7. ff. de Iust. & iur. Ofasch. decis. 17. num 1.* cum cæteris, de quibus apud *Lof. de tract. de iur. vniuers. cap. 15. num 3.*

Et qui potest facere statuta, potest etiam consuetudinem introducere *Bald. in l. secunda in 1. & 3. opp. C. quæ sit longa consuet. Bero. cons 28. nu. 50. lib. 3. Natt. cons. 431. num. 20. lib. 2. Cranei. cons. 136. num. 6* alios congerit *Plag. de consuet. q. 7. num. 2.*

Trigesimonono, alia, quæ de præscriptione adducuntur ex antedictis tolluntur, quia non de præscriptione, sed de consuetudine agitur, in qua nec etiam est necessarium probare scientiam, & patientiam eius, contra quem introducitur, vt Pars prætendit, ita ex *Bero. tradit. Tusch. concl. 801. num. 22. lit. C.*

Quadragesimò, quandò agendum esset de bona fide (quę in nostris terminis ad rem non facit) adhuc sufficiunt coniecturæ ad illam plenè probandam, *l. 3. §. si seruus, ff. de acquir. possess. Alex. cons. 11. vol. 1. Bart. & DD in l. Celsus, ff. de vsucap. Paris. in cons. 112. nu. 52. vol. 1. Alb. in cons. 28. nu. 3. Cranei. de antiq. temp. par. 1. §. quæritur etiam nu. 40. & 41. Bald. in cons. 20. nu. 4. & 5. vol. 5. Dec. in cons. 266. 267. & 275. Aretin. in cons. 130 Rol. à Val. in cons. 3. nu. 94. vol. 1. Socin. Iun. cons. 144. num. 48. vol. 1. Afflict. decis. 369. num. 8.*

Sed nos nedum habemus coniecturas, sed certissimam probationem, siquidem attentis constitutionibus Capituli Camerarius habet iurisdictionem, & auctoritatem maximam, vnde Capitulum potuit arbitrari illum esse præferendum, quia habens maiorem iurisdictionem meretur prælationem cum dignior sit *l. ex agentibus C. de Princip. Agentib. in reb. lib. 12. c. statuimus de maior. & obed. c. cum olim de consuetudine c. solita de maior. & obed. gloss. in §. aliam verb. alteri inst. de bonorum possess. Ioan. Stephal. in tract. de gratijs expect. titul 6. par. princip. num. 38. Marzar. cons. 26. nu. 9. Bombin. cons. 22. nu. 3. Menoch. cons. 57. nu. 3. Natt. cons. 577. nu. 1.*

Se-

Secundò illa omnia, quæ deducta fuerunt contra literas prætensas possunt deseruire pro argumentis bonæ fidei, quæ inducitur etiam ex errore Iuris, & ex quibuscunq; causis vtcunq; temerarijs *l. 1. in fin. vbi gloss. C. vbi caus. stat. Dec. cons 95. num. 15. Gratian. cap. 17. nu. 15. Cyriac. contr. 196. num. 104. fol. 861.*

Tertiò constat de titulo Camerarij, tum ex dictis constitutionibus, tum ex partito anni 1535. & propterea titulus etiã putatiuus, & coloratus inducit præsumptionem bonæ fidei *Bald. in d. l. 1. in fin. C. vbi cau. stat Ias. in l. si quis ita quod col. 7. ff. de Iurisd. omn. Iudic. Menoch. de recup. possess. remed. 13. num. 34. & 35.* vbi testatur de communi *Crauet. cons. 6. nu. 119. Couarun. in c. possess. p. 4. §. 8. nu. 4. de reg. Iur. in 6. Gratian. cap. 194. num. 17. & seqq.*

Quartò, quia effluxit tempus plusquam triginta annorũ, per quod similiter inducitur bona fides, etiam absq; probatione tituli *Gabriel. cons. 164. num. 14. lib. 1. Gratian. cap. 644. num. 361.*

Quadragesimo primò, Retorquetur argumentum de mala fide, quia stante inualiditate tituli D. Dulphi, succedit mala fides præsumpta, quæ non admittit aliquam præscriptionem etiam temporis immemorabilis, *Franc. in c. 1. in fin. de præscript. in 6. Crauet. cons. 146. nu. 2. Gabriel. cons. 163. num. 17. lib. 1. Honded. cons. 82. num. 41. & seqq. lib. 1.*

Quadragesimo secundò, Dicit D. Dulphus in sua informatione, quod maior pars Vniuersitatis potest præiudicare, & disponere de Iurib. Collegij ex *Bero. in cap. cũ omnes de constit. num. 79.* Imò subdit tantam esse Capituli facultatem, vt si contra dispositionem statutorum fecisset, diceretur dispensasse, & statutis derogasse per *text. in c. cum accessissent vbi Abb. in vers. distingue ergò extra de const.*

Retorquendo igitur istam cõclusionem contra eundem D. Dulphum dicimus, quòd Capitulum de anno 1535. potuit præiudicare per suam cõstitutionem d. D. Decano tollendo ipsi ius præcedentiæ, & redintegrando Camerarium ad antiquum eius statum.

Quadragesimo tertiò, additur aliud principale fundamentum, quòd erector huius asserti Decanatus illum vniuit Canonicatui, quem tenebat olim R. D. Camillus Dulphus eius Nepos, vnde succedit, quòd Decanatus fuit suppressus, & Dos assignata pro dicto Decanatu debet censeri Prædium Canonicatus, cui facta fuit vnio, *Oldrad. cons. 257. num. 15. Felyn. in c. in nostra de rescript. corol. 33. Caccialupa art. 8. q. 11. & seq. Silua. de benef 3. p. q. 12. c. 4. qualitate num. 20. Sarnen. in reg. de triennali q. 8. & de infirmis q. 15. Rebuf. in praxi in forma noua prouisionis verb. cum annexis, Mand. in reg. 19. q. 10. num. 2. & 3. & reg. 22. q. 13. num. 18. Ferret. cons. 125. num. 1. & 236. num. 1. & 242. num. 5. 6. & 7. Rot. decis. 11. de reb. Eccl. in antiq. Cassad. decis. 2. nu. 2. de vnio. & 13. p. num. 1. super reg. Put. decis. 6. de vnio. Caputaquen. decis. 349. part. 3. Rot. decis. 758. nu. 6. par. 1. & decis. 133. num. 16. par. 2. diuers. Barbos. de off. & potest. Episcop. allegat. 66. nu. 34.*

Et propterea attenditur tantum qualitas, & natura beneficij principalis, non autem annexi, *gloss. in Clem. per literas verbo Ecclesias*, vbi *Cardenalis num. 17. Imol. num. 5. Abb. num. 5. Bonifac. num. 20. de præbend. Barbos. vbi supra num. 36. Corос. de benefic. par. 1. cap. 3. nu. 1.*

Et beneficium vnitum assumit naturam eius, cui est annexum *Garc. de benef. par. 12. cap. 2. nu. 17. Gonzalez. ad reg. 8. cancel. §. 7. num. 2. Barbos. de off. & potest. Episc. d. allegat. 66 n. 37.*

Et per vnionem supprimitur beneficium vnitum, & omnia transferuntur in illud, cui fit vnio, *Seraph. decis. 1009. nu. 4. Barbos. d. allegat. 66. num. 38.*

Et

Et beneficium vnitum perdit propriam prærogatiuam *Nauar. cons. 10. num. 2. 3. de maior atu, & obedientia Gonzalez. d. gloss. 5. §. 7. num. 2. Garc. de benef. par. 12. d. cap. 2. num. 18. vers. & perdit propriam.*

Et propterea in nostro casu, cum Decanatus, & eius Dos fuerit vnita Canonicatui, & Canonicatus non esset de iure Patronatus Nobiliū de Dulphis, sequitur, quod omnia iura, tam Patronatus, quam stalli in Choro, vocis, & sedis in Capitulo, & alia cuncta, quæ Decanatui annexa prætendebantur, fuerint penitùs extincta.

Quadragesimoquartò, & vltimò forma rescripti per Episcopū Amerinum facti erat ad vnguem obseruanda, *l. diligenter, ff. mandati, c. cum dilecta*, vbi plenissimè *Felyn. extr. de rescript.*

In tantum, quòd si forma non fuit seruata, quicquid in executione factum est nullum fuit *c. cum olim vbi Abb. de off. delegati Alex. cons. 57. col. 1. lib. 7. Dec. cons. 603. num. 10. Guid. Pap. decis. 70.*

Quod est generale de omni actu, qui redditur nullus propter formam nō seruatam, *l. mancus, l. qui heredi, ff. de condit. & demonst. Tiraquel. in l. si vnquam verb. reuertatur num. 67 C. de reuoc. donat. Roland. cons. 30. num. 2. lib. 3. & cons. 72. num. 54.* cum alijs relatis à *Barbos. axiom. 100. num. 3.*

Verum forma dicti rescripti fuit, vt Decanatus haberet præbendam, & vocem, ac locum in Capitulo; nam semper vbi disponitur præter ius, & multo magis contra ius (vt hic) censetur inducta forma, *Rol. cons. 72. num. 61. lib. 3. Virgil. Boccat. in consilu. March. gloss. 6. num. 163. & num. 165. Barbos. d. axiom. 100. sub nu. 2. vers. quinto si aliquid.*

Et tantò magis hæc omnia debent censeri formalia, quia (vt superius dictum est) habere vocem, & locum in Capitulo pendet à cōsecutione præbendæ, & propterea remota præbēda remouetur essentia iuris habendi vocē, & locū in Capitulo.

Est autem regula iuris certissima, quod forma est de genere indiuisibilium, *l. si veritas, C. de haeticom. Tiraq. de iure marui glos. 6. num 4. Molin. de primog. lib. 1. cap. 9. nu. 7. Paris. de resignat benefic. lib. 8. q. 8. num. 94. Gonzal. ad reg. 7. Cancel. gloss. 18. nu. 76. cum seqq. Cald. Pereira de potest. eligendi cap. 7. num. 13. prope fin. Escob. de ratioc. cap. 11. nu. 19. Ant. Monach. Lucens. decis. 18. nu 2. & 3. Rot. decis. 30. num. 3. par. 1. recent. Barbos. d. axiom. 100. num. 14.*

Et propterea debet non in parte, sed in totum adimpleri, alias si in parte quamuis minima non adimpleatur in totum actus corruat, *l. cum hi, §. si prætor, ff. de transact. Dec. cons. 532. nu. 4. & 5. Ias. cons. 165. in fin. lib. 2 Gam. decis. Lusit. 45. nu. 3. Rot. decis 671 nu. 2. par. 1. recent.* alios multos refert, & sequitur *Barbos. d. axiom. 100. num. 15.*

In præsenti autem casu D. Decanus illius temporis consensit, quòd præuia renunciatione distributionum, & præbendæ admitteretur à Capitulo, & sic nec ipse, nec Capitulum adimpleuerunt in totum formam gratiæ, quo fit, vt ipsa in totum corruerit, & consequenter, nec Decanatus, nec reseruatio Iuris Patronatus, nec stallum in Choro, nec vox, nec locus in Capitulo nullatenus remanserunt in esse.

Vbi autem superius dixi tunc demum tempus immemorabile, vel longissimum suffragari in materia Iuris Patronatus, si nō exhibeatur titulus inualidus erant apponendæ doctrinę id in puncto probantes, sed errores Impressoris fuerunt omissæ, & propterea eas hic addo nempè *Paris. de confident. q. 28. nu. 240.* vbi refert resolutionem Sacræ Congregationis Concilij 2. Aprilis 1573. *Viuian. de iur. Patron. lib. 11. cap 5. num. 38. Barbos. ad Concil. Trident. sess. 25. de reform. cap. 9. nu. 18.* vbi allegat *Gonzalez. Pirsech. & Mantic.*

CON.

CONTROVERSIA CXXII.

Responsio ad Excellentiss. D. Pyrrum Pontum in eadem Causa.

SVMMARIVM.

Episcopus potest erigere nouam Dignitatem, dum ab vniuersa Ecclesia alibi fuerit approbata, nu. 1.

Cap. cum accessissent ext. de Constit. declaratur, nu. 2.

Glosa in c. cum olim ext. de consuetud. declaratur, nu. 3.

Archidiaconatus & Decanatus Dignitas de iure sunt aequales, nu. 4.

Romanus Pontifex tantum sibi reseruat primam Dignitatem in Collegiata, nu. 5.

Decanatus est Dignitas, & in pluribus Ecclesijs prima, nu. 6.

Etiam quod non haberet Iurisdictionem, nu. 7.

Dignitates sunt de Capitulo, nu. 8.

Camerarius Capituli ad instar Quaestoris nullam habet Dignitatem, nec Iurisdictionem, nu. 9. & 11.

Qui appetunt quod sibi non conuenit appellantur Spudarchae, nu. 10.

Iurisdictio quid sit, nu. 12.

Assessor non dicitur in Dignitate, n. 13.

Iuspatronatus non potest donari cum licentia Vicarij Episcopi, nu. 14.

Locumtenens habet eãdem potestatem, nu. 15.

Legatus de Latere dicitur sumptus de Latere Papae, nu. 16.

Gratia Principis etsi intelligi debeat sine praeiuditio tertij, nihilominus de praeiudicio non curatur, dum dispositio principalis aliud continet, n. 17.

Non potest dici Gratia, si non aduersetur dispositioni iuris communis, nu. 18.

Praescriptio non currit nisi à die adepta possessionis, nu. 19.

Non est disputandum de beneficijs, & iure patron. erectis ante Sacrum Conc. Trid. per 40. & vltrà annos, nu. 20.

Mantica decis. 114. declaratur, nu. 21.

Aliud est quod quaedam sint communia pluribus vt singulis, vel singulis vti vniuersis, nu. 22.

Consuetudo mala non attendenda, n. 23.

Etiam si sit immemorabilis, nu. 24.

Aduersus praescriptam primam consuetudinem praescripta debet esse & secunda praesumpta consuetudo, n. 25.

Et ad eam inducendam requiritur contradictio, nu. 26.

Consuetudo veritati contraria non est attendenda, nu. 27.

Adsit Deus, & Virgo.

MVlta per scribentem ex aduersò adducta nihil operantur, nam respondetur gradatim. Primò dicitur fuisse per litteras patentes ex Illustrissimo Senatu habitas doctum Reuerendissimum D. Naccium Episcopum Amerinum

Amerinum fuisse Locumtenentem Generalem Eminentiss. D. Card. Vrsini alias Bononiæ, Romandiolæ, & Exarchatus Rauen. de Latere Legati, & quod ipsemet Legatus haberet facultatem erigendi, & prouidendi circa beneficia Ecclesiastica in Ecclesia S. Petronij, *Rota* penes *Manticam decis. 322. nu. 6. vers. pervide & probant.*

Quod etsi Legatus de Latere concurrat cum Episcopo, vt fatetur ex aduerso Scribens, & Episcopus non possit erigere nouas Dignitates, ex *Barbos.* qui cæteros al-

1 legat in *tract. de Canon. & Dignit. cap. 4. num. 2.* Respondetur id non legi, imò contrarium desumi, dum permittit Dignitatem iam ab vniuersa Ecclesia admissam, posse nedum per solum Episcopum, sed & per Capitulum creari, sed vniuersa Ecclesia admisit Dignitatem Decanatus, vt legitur in *cap. ex parte Decani ext. de rescriptis, & alibi,* ergo retorquetur; loquuntur enim *Barbos.* & allegati, quando Episcopus vellet erigere Dignitatem ab Vniuersa Ecclesia non approbatam, vel Dignitates maiores, vt Cardinalatus, & sibi similes, vt infra dicetur, cum tantum Papæ id cōcessum sit, & *text.* allegati sic probant; nam primò *text. in cap.*

2 *cum accessissent de constit.* loquutus est de renouanda Primiceriatus Dignitate, quæ per Papam fuerat sublata, & bona Primiceriatus per Canonicos diuisa, de eorumque agebatur præiudicio, ibiq; adnotatur esse in potestate Capituli nedum constituere, sed renouare Dignitates sublatas in finalibus verbis ibi, *nisi postea dicti Canonici conuenerint aliquem, videlicet in Primicerium eligendo*, & ibi *Abbas col. 3.* dat exemplum prohibitionis, si quis vellet creare Dignitatem omninò nouam, pro vt Cardinales in sua Ecclesia, aliasq; Dignitates solitas admittit, & ibi ad litteram *Abb.* dicit etiam cessante auctoritate Papæ, quod quis potest instituere Præbendas, & Dignitates, nec Capitulum potest dictas dignitates diminuere sine auctoritate fundatoris, vel hæredis, & dicit Episcopum non posse Statutum

3 beneficij immutare, nec facit id, quod dicitur *ex Glos. in cap. cum olim extr. de consuet.* quia primò *glosa* non decidit, secundò ibi requirebatur licentia Papæ, quia Capitulū, & Canonici erant discordes, vt magistraliter dicit ibi *Abb. in col. 1. & in col. 2.* sic ratiocinatur, *nunquid Episcopus omni causa cessante possit constituere in Ecclesia Dignitatem, & D. Antonius concludit, quod possit, ex quo non fit præiudicium alteri, & hoc tendit in augumentum Cultus Diuini, & Ego id admitterem*; & si dictus Aduocatus animaduertisset *Glosam allegatam in cap. omnes dist. 22.* loquitur de Dignitatibus Prælatorum, ibi scilicet *Prælatos, & Patriarcas,* & ibi agitur de petra fundamentali Ecclesiæ, & de verbis Christi, imò ibi *Turrecremata in d. distinct. 22. nu. 6. sic loquitur, glosa hic sumit argumentum, quod solus Papa possit instituere Dignitates, sed oppositum habetur in c. cum olim. ext. de consuet. & in c. cum accessissent de constit. sed breuis solutio est, quod inferior Papa non potest Episcopalem, aut superiorem instituere, nec Dignitates

4 inusitatas, vt Cardinalatus in aliqua Ecclesia, aliam verò vsitatam potest,* nec in libro meo *Decius in d. c. cum accessissent* habet numerum allegatum 38. & vlterius videre poterat Aduocatus resolutionem *Barbosæ, qui & alios allegat. de Can. & Dignit. in d. c. 4.* nam relatis præd. & alijs allegatis per eum *nu. 2. & nu. seqq.* & ipse distinguit, prout supra, quod Dignitas possit sine licentia Papæ creari, si fuit communiter instituta pro Vniuersa Ecclesia, prout sunt *Archidiaconatus, Archipresbyteratus, & similes,* quod verbum similes scribere omisit, nam illud verbum similes denotat etiam Decanatus Dignitatem, primò, quia Archidiaconatus, & Decanatus sunt æquales, vt dicit *Luc. de Pena in tit. 26. C. de Decanis lib. 12. in principio.* Secundò cum hæc Dignitas ab vniuersa Ecclesia fuerit cognita, ergò vt ipse *Barbosa determinat nu. 4. quod potuit erigi,* item, & omnes dignitates nouæ à Romana

Ecclesia approbatæ,& in Collegiatis,& Cathedralibus, ita etiam probat *Imol. à*
Barbos. allegatus in d. c. cum accessissent nu.4. qui sic & ipse distinguit, *aut Capitulum*
cum consensu Episcopi vult creare nouam Dignitatem in Ecclesia, quæ alias non reperitur
instituta per Ecclesiam Romanam, & tunc non potest sine licentia Papæ, aut vult creare
Dignitatem alias institutam per Ecclesiam Romanam pro qualibet Ecclesia, & tunc etiam
sine licentia poterit Capitulum cum consensu Episcopi creare in Ecclesia Dignitatem.

5 Ijs etiam vno verbo potest responderi, quod in *Reg. 4. Cancellariæ* solum primam
Dignitatem in Collegiatis Summus Pontifex sibi reseruauit (qualis est in hac
S.Petronij Primiceriatus) vt per *Barbos. de off. & potestate Episcopi parte 3. alleg. 57.*
num. 94.

6 Nec dicatur Decanatum non esse Dignitatem, sed solum Archidiaconatum,& Ar-
chipresbyteratum, nam vt supra fuit responsum ex *Luc. de Pena*, imò nõnulli vo-
luerunt esse primam Dignitatem post Principalem, vt per *Mauriq. de præcedentia*
cap. 5. nu. 3. & melius *cap. 21. nu. 1.* sic dicens, in Ecclesia, vbi non est prima Se-
des, est primus, qui sequitur, nam dicitur Decanus, idest, qui primus est, iuxta
Cæsarem tract. de Ecclesia Hieracali disput. 12. §. 2. nu. 9. nec *Barbos. in d. Allegato c. 4.*
nu. 5. de Canon. & Dignitat nec *Aretinus cons. 23. n. 4.* nec *Federicus de Senis cons. 80.*
nu. 2. nec *Pacian. de probat. lib. 2. c. 27. nu. 8.* nec *Tusc. non habens conclusionem descri-*
ptam, nec *Rot. penes Puteũ decis. 89. nu. 1. lib. 3.* nec *in decis. 326. p. 2. diuersorum* affir-
mant non esse Dignitatem, & licet dicant *Pacianus, & Puteus* Archidiaconatus,
& Archipresbyteratus nomen sonare in Dignitatem non excludunt Decana-
7 tum, quando in Constitutione fuit habitus,& creatus pro Dignitate,& *Pacianus*
nu. 47. dixit cessante consuetudine, vel constitutione,& si aliter diceretur exclu-
sa etiam esset Dignitas Primicerlatus, quam meritò tenet Sapientiss. & Reue-
rendiss. Iudex in hac causa, & est prima in hac Ecclesia, & reperitur etiam Pri-
miceriatus in Cathedrali de iure patronatus Illustriss. DD. de Campeggijs, &
Puteu loquitur de Cantore, & id pariter affirmauit; nec vnquam vidi relatam
opinionem *Barbosæ*, pro vt est, nam admittit Decanatum esse Dignitatem, etiam
quod non haberet Iurisdictionem, dum pro tali habetur in Ecclesia, imò vbi ta-
lis fuit constituta Dignitas,& à Summis Pontificibus pro tali affirmata, ex his er-
gò videtur non subsistere conclusio, quòd nec Episcopus, nec Legatus possint
erigere Dignitatem Decanatus, nam cum non sit prima, corruit etiam alia con-
clusio, quod erigendo similem Dignitatẽ dicatur Legatus ius statuere,pariterq;
vanum est,quod dicitur Legatum de Latere non posse dare vocem in Capitulo,
prout secundam habet Decanus, nam minimè legitur prohibitum, & dum po-
tuerunt tũc Legati erigere dignitates, potuerunt etiam eis tribuere Iurisdictio-
nem, prout eis libet, & *Barbosa*, & alij id non vetant, & dignitates posse dare vo-
cem in Capitulo ex Statuto, priuilegio, & consuetudine ipse affirmauit in *eodem*
8 *tract. de Canon. & Dignitat. Allegatio cap. 37. num.* 8. quod, & admittit *Sacra Rota*
ibi memorata, & in puncto, quod Decanus, & aliæ Dignitates sint de Capitulo
ex Statuto, vel consuetudine dixit *eadem Rota decis. 768. nu 3. par. 2. in recentiorib.*
cessant etiam notata in tertia consideratione, quia in acceptatione R. D Floria-
ni Dulphi de Gonzaga antiqui constat non fuisse sublatam portionem Cano-
nicalem,& ex superius expressis remanent etiam vana, quæ dicitur in *capitibus 4.*
& 5. minusque legitur Camerarium concurrisse cum Dignitatibus, sed hæc fuit
vanitas Domini N. & si tentauerit vltimo loco Camerarium vsurpare locum,
qui sibi nullo iure conuenit, nam vellet præfertre officium quodammodò sicut ille
9 Dignitatibus, & de Camerario sic scripsit *Plat. de cucurbitis lib. 3. cap. 5.* inde hæc

due

*duo prima genera Camerarium, & Plebeium, quod humi reges, Camerarium genus cucurbi-
ta vocat, quod in pergulis arrepit in hortis, non quod humi ſerpit, & Vill. lib. 4. cap. 2.*
nominat Quæſtorem ærarij, vel Camerarium pecuniæ *lib. 7. cap. 17.* vel Camera-
rium Burſæ cõmunis ſic refert *Iacob. Bergomen. in memorial. lingua verb. Camerarius.*
Quæſtor enim nullam habet Iuriſdictionem *Azo in ſum. in tit. de off. Quæſt. Alberic.*
10 *Angel. & Fulgoſ. in l. vnica ff. eod.* & dicit *Spec. in tit. de pœniten. & remiſsion nu. 1.* quod
quæſtores dicuntur, quia quæſtus faciunt, nec in alio debent ſe ingerere, & *Hiſt. de
Petr. Greg. Fab. Maximil.* non faciunt ad rem, imò omnia retorquentur, cum Came-
rarius ſeruus vellet præcedere Dignitati, quod vnquã fuit cogitatum, in tantum,
vt *Gratianus alleg. c. 284. nu. 34.* ſimiles appellet *Spudarchas*, probant etiam præce-
dentiam Nobiliſſimi Teſtes, & Illuſtriſs. & Reuerendiſs. Dom. Bouius alias Pri-
micerius, vt in proceſſu, nec in Conſtitutionibus reperitur Camerarium habere
Iuriſdictionem; & in *Conſtit. in rub* 15. ſibi datur tantum auctoritas licitandi ve-
11 ctigal Plateæ, & reditus Eccleſiæ exigendi, & ad inſtar Economi, & Factoris reti-
nendi computum ſolutionum punctaturarum, & ſimilium, & ibi legitur diſtin-
cta Auctoritas Reuerendiſs. Primicerij à ſua, lectiſque præcedentibus capitulis
rub. 8. rub. 9. rub. 10. rub. 11. rub. 12. rub. 13. in quibus Camerarius nominatus eſt, nul-
lam potui diſcernere Iuriſdictionem ſibi attributam fuiſſe, ſed potius deputatur
Exactor, & Executor retinens pecunias punctatorum, & eorum, qui in obligatio-
ne Chori, & ſimilibus defecerunt diſtributiones, vt ibi legitur; minuſque potui ex
*definitionibus Iuriſdictionum ante tit. de Iuriſdict. omn. Iudic. in ff. vet. Specul. Alberic. in
tit. de Iuriſd. & Bart. diſtinguente in l. 1. ff. de offic. eius, cui mand. eſt iuriſdict.* deſumere
12 aliquid quod poſſit attribuere Iuriſdictionem Camerario. *Iuriſd. enim ſecundum
Azon. relat. ab eodem Spec. in tit. de Iuriſdict. omn. Iudic. Hoſtien. in ſum. in tit. de for.
compet. & Bald. in conſ. 483. lib. 1. eſt poteſtas de publico introducta cum neceſſitate Iu-
riſdicendi, & æquitatis ſtatuendæ*, & vt ſubiunxit ibi addens *Io. And. ad Spec. ac cum Iu-
dicis dandi licentia*, hæc etenim Camerarijs non leguntur conceſſa, videmus etiam
13 quod licet Aſſeſſor propria auctoritate in criminalibus poſſit dare mandatum de
capiendo, non dicitur habere iuriſdictionem, & non dicitur eſſe in Dignitate,
*Baldus in l. prima ff. de officio Aſſeſſoris; Pariſ. de Puteo in tract. de Sindicatu in §. Aſſeſſor,
nu. 28.* quomodò ergò poterit dici habere Iuriſdictionem, & in Dignitate conſti-
tutus ille, qui habet officium (vt ita dicam) ſeruile, & eſt Exactor? videmus enim
in Monaſterijs adeſſe vltra Priorem, ſeu Abbatem, Camerarium, ſeu Exactorem,
Procuratorem, & ſimiles, & neminem eſſe in Dignitate, exceptis Abbate, Priore,
Prouinciali, & Viſitatorib. Quęſo Illuſtriſs. & Reuerendiſs. D. meus cogitet, quod
ex iſta vanitate prædicti D. N. pullulata eſt hæc vana in Capitulo pręcedẽdi præ-
tenſio cum totius Capituli grauiſſimis expenſis ad damnũ illius, & Manſionario-
rum, & ſi poſſet dici de Iuriſdictione, Nonne habet maiorem Decanus, qui abſen-
te Reuerendiſs. D. Primicerio locum eius obtinere debet? vt in patentib. litteris
conſtat, & licet ex prædictis appareat omnibus ſcriptis reſponſum, nihilominus
additur, quod ea, quæ dicta ſunt *cap* 7. non applicantur, nam diſponunt non poſſe
14 donari Iuſpatronatus ſine licentia Epiſcopi, in tantum vt non ſufficiat Vicarij li-
centia, vt videri poteſt *in alleg. decif. 576. p. 1. in recent. & in decif. 237. nu. 5. & 252.
nu. 1. par. 2. in recent.* verbum quidem de hoc non inueni, imo *in decif. 237.* allega-
tus numerus non legitur.

Ad Cap. 8. 9. 10. 11. 12. 13. & 14. iam dictam fuit fuiſſe productã ampliſſimã Reue-
rendiſs. Naccij auctoritatẽ, & prius Sanctiſs. Papa dederat eo modo, prout legi-
tur, vt in conſtitutionibus, quarum copiam habeo.

Addamus Locumtenentem habere eamdem Iurisdictionem,& potestatem,quam
15 ille, qui eum subrogauit *Bald.in l.1. §. à præfecto vero pratorio ff. de leg.3.Castren.in l. mandata ff.de off.eius in fin.Clar.in §.fin.q.40.n.3.*& eò magis D.Naccium cum Eminentiss. Vrsinus tunc Legatus plurium Ciuitatum vbiq; esse eodem tempore non posset, *& Barbos.in memorata alleg.54.de offic.& potest.Episcop.* in deputatione Vicarij Episc.denotat sibi datam esse potestatem erigendi, & reformandi, vt *num.56.* multa etenim est differentia inter Vicarium Episcopi, & Locumtenentem Gene-
16 ralem Ciuitates Gubernantem, poterat ergò potius Locumtenentem assimilare Suffraganeo Archiepiscopi,qui habet eamdem facultatem,notatur *in c.1.extra de for.compet.& in c.1.extra de off.Ordin.Genuen.in prax.Neapolit.c.70.* videmus enim quod Reuerēdiss. Vicarius Episcopi non habet facultatem, & potestatem consecrandi Episcopos,& ordinandi in Sacris,& multa alia, quæ hodiè practicantur, sed Reuerendiss. Suffraganeus loco Episcopi ea adimplet, & id magis in Legato à Latere? qui maior est Episcopo, nam Sanctiss.Papa,& Eminentiss. Cardinales faciunt vnum corpus, cuius Papa est caput, & Cardinales membra, adeò ut si aliquis assumatur de Cardinalibus, vt mittatur Legatus, dicitur sumptus de Latere Papę *Barbat.in prælud.de Card.Legat.à Latere nu.3.* Nonne in quinquaginta annis,& vltrà vidi absente Legato, Vicelegatum facere gratias cuiuscunque generis? & Ego interueni tempore Illustriss.Horarij Spinolæ,qui postea fuit Eminentissimus, Illustriss.Episcopi Vigleuanen.Landriani, Illustriss.Sangri,& aliorum,& temporibus præteritis in illis paucis diebus, in quibus post recessum Legati remanet Vicelegatus in Ciuitate Bonon. prædicta enim omnia leguntur in Cancellaria Eminentiss. Legati penes D.Vespesianum Monaldinum Cancellarium.

Ad Caput 15. quod Legatus non potuisset facere hanc erectionem cum præiudicio tertij, & quod si potuisset, non sit credendum talem Auctoritatem dedisse Vicario.

Respondetur primò non agi de prçiudicio tertij, cum Camerarius videatur seruus, & simplex Exactor vt suprà, nec vnquam antè erectionem Decanatus probatur Camerarium alicui Dignitati præcessisse, prout nec hodiè eis præcedere debet,& de solito attestati fuerunt Nobilissimi, Illustrissimus,& Reuerēdissimus D.Bouius alias Primicerius,& Domini Vrsinus Vrsius I. V. D. Collegiatus, & Franciscus Bolognettus Senator, qui ambo fuerunt Canonici Sancti Petronij in eorum attestationibus, & semper antè modernum Camerarium, Camerarius sedebat ad locum suum de tempore Canonicatus.

Secundò fuit doctum etsi de prçiudicio actum esset ex auctoritate vt suprà expressa, id potuisse fieri ad præiudicium suum; & nihil penitus afficere auctoritates allegatas,nam primò *Menoc.cons.133.* nō loquitur,nec habet numerum expressum, *Decius* aliter determinat, si extet voluntas, & declaratio.

Seraphinus allegat.decis.398. concludit verè intelligi in gratia Principis clausulam sine
17 præiudicio alterius,sed adiecit,quando potest stare cum principali dispositione ergo retorquetur,cum dispositio sit clara,minusq; haberet Decanus secūdam vocem, si primam Reuerendiss. Primicerius, & secundam Camerarius, & sic litteræ patentes redderentur inanes.

Et *Rota decis.226.p.1.in recept.* non loquitur,vt allegatur,& *Barbosa* loquitur de clausula si preces veritate nitātur,iuxta tamen expressionem D.Floriani, qui fuit Erector Decanatus, cum consensu Reuerendiss.D.Naccij nullum mendacium potest desumi, cum expresserit esse paratum constituendo Dotem erigere primam post Primiceriatum Dignitatem sub nomine Decanatus, prout obtinuit.

Nec

Nec potest dici, quod talis consensus Episcopi sit gratia facta D.Floriano, eò quod
nihil fuit factum contra dispositionem iuris, vt supra demonstratur, quo casu
18 non potest dici de gratia *c. gratia, c. si gratiosè, & ibi glos. ext. de rescript. Socin. cons.*
260. nu. 9. lib. 2. gratiam enim fecit Capitulo D. Florianus erigendo d. Dignita-
tem in d. Ecclesia ad honorem R. Capituli, & in maiorem cultum Dei, ridicu-
lum quoq; est dicere cum difficultate Principem fuisse concessurum cum am-
biant Sanctiss. Pontifex, & omnes Prælati Ecclesiastici, vt melius, & honorifi-
centius Ecclesia Dei honoretur, nec dicatur non fuisse obseruatum, quia iam
super hoc fuit scriptum, & doctum, quod post Reuerendiss. Primiceriũ antè Ca-
merarium ipse præcedit, & primus sit Reuerendiss. Primicerio absente, vt affir-
mant dicti testes dicentes Camerarium ad locum suum secundum ordinem Ca-
nonicatus sedisse; & in facultate D. Marcelli vltimi fuit stare in loco sibi placito,
vt alias scriptum est, vltra quod id non præiudicat moderno Decano, nec præ-
19 scriptio currit, nisi à die, quo ipse in possessione est, ex his, quæ notantur in *c. si*
Sacerdotes 16. quæst. 3. Balb. in tract. de præscript. in 5. p. principali §. 1. nu. 8. & melius
quæst. 2. nu. 4.

Ad id, quod D. Florianus antiquus non fuerit in possessione negatur, si videantur
libri Notariorum, & Capituli, & nihil refert, cum omnes Successores præcesse-
rint, & tempore, quo omnes, qui in Capitulo recipiebantur erant Nobiles om-
nes, Decanũ, etsi Camerarij esserit præcedere permiserunt, postquã autem D.N.
in Canonicorum numerò per resignationẽ à Nobili Viro ascriptus fuit, hæc præ-
sumpsit, quæ vnquam fuerunt à D. Marcello curata, stante eius facultate, om-
nisque illius patientia Moderno Decano non præiudicat, minusque tempus at-
tenditur, nisi à die possessionis Moderni Decani captæ, dum esset minor 18. an-
no, prout est hodie 19. vt supra dixi ex *glos. & DD. in d. c. si Sacerdotes 16. quæst.*
3. Et his etenim destruuntur ea omnia, quæ scripta sunt vsque ad 25. Caput
inclusiuè.

Tolluntur etiam alia scripta ex facto, nam productũ fuit instrumentum acceptatio-
nis factæ per Capitulum de d. R. D Floriano primo Erectore Decanatus, nec ali-
quid obreptum, nec subreptum legitur, vltra quod fuit, & est vt dixi vanitas D.
N. & aliorum Sequatium dicere de Iurisdictione Camerarij, & præcedentia,
cum vnquam ipse ante erectionem Canonicatus præcesserit vt suprà, & ad cæte-
ra obiecta, vltra quod in facto, nec in Iure subsistant sufficiat dicere effluxos esse
20 quadraginta annos ante diem *Sacri Concilij Tridentini decis. 4. nu. 4. p. 2. in recent.*

Et quià ad *Cap. 26* manu signatur nullam fuisse erectionem Decanatus cum consen-
sus simultaneus Episcopi, & Capituli requirerentur ad *Manticam* omninò viden-
dum *decis. 114. num. 5.* rogo, vt rectè videatur: hic tamen describam diuersissi-
mum fuisse *Manticæ* casum, primò enim Dignitas fuit constituta sine dote *nu. 1.*
quod fieri non potuit, secundo cum consensu Capituli, & Episcopi fuit suppres-
sa *nu. 2.* tertiò nouus Decanus non erat admissus à Capitulo, nisi ad professionem
21 fidei, tali enim casu concurrunt dicta in *decis. Manticæ*, sed hic non applicantur,
quia dos est constituta, vnquam Dignitas suppressa, & vltra fidei professionem
adepta fuit possessio, & per centum annos, & vltra pacificè continuata, nec po-
test in casu nostro desumi argumentum *ex l. obligari ff. de auctor. & cons. Tut.* quia
ibi consideratur læsio, quæ hic non interuenit ad damnum Capituli, vt interue-
niebat in casu Manticæ.

Ad *cap.* 27. 28. 29. & 30. quod omnes de Capitulo deberent consentire alias fuit

rectè responsum, & *Felin. allegat. in c. cum omnes ext. de constit. facit differentiam prout alij, quando* quid competit pluribus non iure singuli, sed iure vniuerso, quo casu
22 maior pars sufficit, nec reperiam alias per D. Herculem filium meum I.V.D. scripta, & id approbat post alios *Barbos. in d. c. cum omnes, & in tract. de Canonicis, & Dignit. cap. 38. nu. 5.* declarans sufficere maiorem partem, quando agitur de Iure singulorum separatim, & secundariò.

Ad *Cap. 31.* quod ex consuetudine ius primæuum sedendi fuerit ablatum, id non dicit *Barbos. in c. 4. in tract. de Canon. & dignit.* qui *Salgadum*, & alios allegatos refert, primò enim dicit ex consuetudine, sed & adiecit vel institutione Ecclesiæ, & subiungit locum sedendi operari ad dignoscendum, quæ sit maior Dignitas, sed in casu nostro habemus institutionem, & nomen Decanatus pro Dignitate, & Camerarius non habet Dignitatem, ergo prædicta retorquentur, *Ferentil. ad Burat. decis. 903. nu. 21.* loquitur in possessorio, Nos autem agimus in petitorio.

Secundò respondetur, quod ista prætensa cõsuetudo, dato, quod esset legitimè probata non valeret, nec vllo pacto seruari deberet, & potius appellanda esset vetu-
23 stas erroris, quam consuetudo *c. mala consuetudo distinct. 8. & ibi Prapositus plures causas considerat, & inter alias metum vsurpationis, magnitudinem transgressionis, & inobedientiam* facit etiam *text. in c. legimus in distinct. 93. ibi Diaconi Insolescentes, Presbyteris se praferendos arbitrati sunt,* ibiq; allegatur *Diuus Hyeron. ad Euagrium epist. 85. tom. 2.* & quod sit stulta ambitio, qua minor nititur maiori præcedere post *Abb. Butr. & Imol.* dixit *Tobias Nonius cons. 72. nu. 24.* etiam si esset consuetudo tanti
24 temporis, cuius initij memoria non extaret, & debere esse consuetudinem rationabilem, & sanctam dicit *Gail. obser. 31. lib. 2. nu. 12. vers. 4.*

Tertiò consuetudo etiam immemorabilis à lege reprobata non attenditur, & quando lex apertè loquitur fundans in consuetudine non est audiendus, *Puteus decis. 466. lib. 2. nu. 4. & 5. in antiquis.*

Quartò cum fuerit probatum per nonaginta, & vltra annos Decanos prætcritos præcessisse non obstat allegata consuetudo à tempore, quo D. Marcellus vltimus De-
25 canus videtur ante Camerarium sedisse, quia ad hoc vt secunda cõsuetudo tollat primã præscriptam, oportet etiam ipsam secundam esse præscriptam *glosa in l. nemo §. temporalis ff. de reg. iur.* dum agitur vt hic in petitorio *Roman. singulari 43.*

Quintò ad hoc vt in acquisitione Iurium negatiuorum possint cõpetere, & ab alio auelli, seu tolli iura affirmatiua duo requiruntur, videlicet prohibitio, seu con-
26 tradictio ex parte illius, qui asserit sibi competere tale Ius negatiuum, vt sunt dicti hominis, & patientia, seu admissa prohibitio, & obtemperamentum ex parte illius contra quem prohibetur, & contradicitur, vt est D. Decanus habens Ius affirmatiuum ex lege, & præcedenti consuetudine, & ne pariter multitudinem Doctorum ego recitem *Guid. Papa in decis. 631. nu. 13. & post Gabr. cons. 84. nu. 6. lib. 1. Sacra Rota penes Cabaler. decis. 77. nu. 6.*

Sextò nec consuetudo debet attendi, quando veritati ex statutis Canonicis est cõ-
27 traria, *decis. 265. nu. 16. p. 5. diuers. Ferentil. ad Burat. decis. 800. nu. 10.* vbi plura ad propositum leguntur, fuit deniq; de hoc ad plenum in præcedentibus discussum, nec responsum fuit ex aduerso, & idcircò cætera, quæ sequuntur vsque ad finem tolluntur, nec in facto, nec in Iure sustinentur, nec legitur verbum vllum, nec in *Constitutionibus*, nec in *Decreto allegato de anno 1539.* quod Capitulum, aut alij habuerint animum, prout nec habebant, minusq; habent facultatem præiudicandi d. Decanatui, cum non agatur de re Capitulo tantum spectante; Imò semper

ex

ex post præcessit, & vocem in Capitulo secundam, & absente Reuerendiss. Primicerio primam habuit vt supra, & quando non habuisset in eius facultate stetisset, nec ex prætensa *Constitutione de anno* 1535. desumitur verbum, quod tollat, & deroget Iuri Decanatus.

Ad quadragesimũ tertiũ, non nititur facto, quia nec Camillus erat Canonicus, nec Erector Decanatus fecit vnionem, quæ ibi dicitur, & ex hoc corruunt multa scripta, imò Doctrinæ ibi allegatæ quatenus subsistentes retorquerentur, cum totum oppositum sit, quia, Camillus Decanus, & Floriani successor primò, & eo Decano existente fuit facta vnio Floriano Erectore mortuo.

Et licet satis ex prædictis appareat de validissimo titulo, respondetur etiam ad vltimũ, nihil facere *Barbos. ad Conc. Trid. de refor. sess.* 25 *c.* 9. vbi & *Gonzalez, & Pirhing, & Mantica*m allegat, quia sic exemplificat, vt si appareat, quod fuerit vsurpatum Iuspatronatus ex priuilegio, & non ex fundatione, & dotatione, & ideò prò Decano loquitur hic *Barbosa*, cum constet de fundatione, & dotatione Decanatus; Domini ergo exaduerso scribentis iudicium quiescat, & an supradictæ, & infrascriptæ conclusiones sint à iure reprobatæ rectè ponderet.

Primò, quod olim Eminentiss. Legatus Bonon. Romandiolæ, & Exarchatus Rauennæ non potuerit consentire, minusq; & ipse, & eius Locumtenens auctorizare Erectioni Dignitatis Denacatus S. Petronij de Bon. per 60. & vltra annos ante *Sacr. Concil Trid.*

Secundò, quod Decanatus non dicatur Dignitas.

Tertiò, quod d. Legatus, seu eius Locumtenens non potuerit Decano concedere vocem in Capitulo.

Quartò, quod Camerarius prò tempore Capituli habeat Iurisdictionem, imò maiorem Decani.

Quintò, & quod Camerarius sit in Dignitate, & ante Decanum, & post Decanatus tres Dignitates debeat præcedere.

Et idcircò ille Florianus antiquus, de quo meminerunt *Petr. Andreas. de Gamar. in tract. de homen. Papa electi in princ. Ludouic. Goz. decis. in l.* 2. *ff. de pactis inter empt. & vend. Fr. Leander Albertus inter famigeratos ll. & Decret. Doctores Antonius Crescentius, & alij historici*, & attestantur *libri Collegiorum Bononiensium*, vbi ab omnibus Excellentissimus tunc temporis appellatur, non deberet quodammodo de ignorantia erigendi dignitatem redargui.

Decisio S. Rotæ Romanæ coram Reuerendiss. D. Meltio in eadem Causa.

Veneris 19. Iunij 1643.

Erecto de anno 1503. in Collegiata S. Petronij Ciuitatis Bonon. Decanatu per Episcopum Amerinum vti Locumtenentem Cardinalis Vrsini de latere Legati in eadem Ciuitate, ex facultate ab eodẽ Legato eidem Episcopo cõcessa, cum reseruatione tamẽ Iurispatronatus ad fauorem familiæ de Dulphis, ex eo quia à q. Floriano de Dulphis de Gõzaga fuerit talis dignitas Decanatus dotata, fuit insimul in huiusmodi erectione declaratum, quod Decanus pro tempore secũdam sedem in Choro eiusdem Ecclesiæ post Primiceriũ immediatè haberet,

cum

cum iste primam obtineat, & quoties Primicerius abesset, liceret eidem Decano eiusdem Primicerij primam sedem occupare, & hæc omnia ex summario Ioannis Baptistæ Dulphi, siue Decani *nu.* 1. 2. *&* 3. clarè appareat. Capituli autem dictæ Collegiatę cum soleat erigere Camerarium, cuius officium præcipuum est redditus Capituli exigere, illosque inter capitulares distribuere, & expensas necessarias facere, orta controuersia inter Decanum, & Camerarium quis eorum deberet præcedere tam quo ad sedendum in Choro, quam quo ad vocem dandam in Capitulo, emanauit in partibus sententia ad fauorem Decani, causa mihi deinde in gradu appellationis commissa, & per me proposita fuit per Dominos resolutum Decanum debere præcedere.

Competit enim illi talis præcedentia aduersus Camerarium tam ex constitutione, & statuto, cum in dicta erectione fuerit ipsi reseruata secunda sedes immediatè post Primicerium, quæ dispositio vti apposita per eum, qui dignitatem Decanatus fundauit, atque dotauit est omnino seruanda *Bald. in cap. cum olim num. 1. & 2. de consuetudine, Rota decis. 4. in fine de elect. in nou. Menoch. cons. 126. nu. 3. lib. 2. Vanar. cons. 2. de maior. & obed. Grattian. discep. forens. cap. 867. n. 27. Rota coram Card. Blanchet. in Oriolen. præced. in Choro 2. Decembris* 1592. *& coram Gipsio* [illegible] *9. Iunij* 1593. *& 21. May* 1597. *Seraph. decis. 774. nu. 1. & 588. nu. 4. coram Papa Greg. XV.*

Assistentiam enim Iuris communis habet idem Decanus in præcedendo omnes de Capitulo, cum Decanus in Collegiata de iure sit dignitas *Dec. in cap. ad aures nu. 1. & seq. Bero. num. 5. & aly de rescript. Cardin. cons. 62. num. 1. Federic. de Senis cons. 86. num. 1. in fine Lotther. de re benefic. libro primo, quæstione 16. num. 37. & seq. Bottr. decis. 286. num. 9. Rota decis. 528. num. 1. parte prima diuers. & decis. 533. nu. 4. in fine parte secunda recent.* Vnde cum controuerti non possit Decanatum esse dignitatem, nulli dubium, quod tali dignitate profulgens alios de Capitulo dignitate minimè affectos debeat procedere non solum ex assistentia Iuris, vt fuit firmatum, verum etiã ex consuetudine, quæ in tali materia præcedentię primas partes obtinet *Bald. in l. cũ olim de consuetudine, & Lobseruare § antequam vero ff. de offic. Proc. Card. cons. 62. num. 1. vers. hinc etiam, Ruin. cons. 19. num. 6. lib. 1. Grattian. discept. forens. cap. 298. num. 8. 99. Rota in Calaragustana præcedentiarum 28. Aprilis 1634. coram R. P. D. [illegible] Ghisilerio, & dec. 124. nu. 2. & ibi Add. nu. 4. coram Papa Greg. XV.*

Non obstat, quod Camerarius, qui idẽ est sicut thesaurarius habeat administrationem in rebus Ecclesiæ, & vti maior in administratione, ita quoque cæteris præferri *l. vt gradatim ff. de muner. & honor. Menoch. cons. 51. num. 52.* & per consequens Camerariatus vt dignitas debeat agnosci, & considerari.

Quia de iure communi Camerariatus, siue Thesauraria non est dignitas, nisi etiam habeat annexam prærogatiuam exercendi Iurisdictionem supra alios de Capitulo *Gemin. cons. 101. in princip. vers. si autem consuetudo, quod duplicatur cons. 140. Abb. cons. 93. in quæst. in principio lib. 2.* nec in tali casu sufficit administratio in rebus Ecclesiæ, quia ad effectum vt talis administratio inducat dignitatem, copulatiuè requiritur etiam Iurisdictio, & cohærens præeminentia, cum non valeat argumentum affirmatiuè conceptum ille habet iurisdictionem, ergo est positus in dignitate, vnde etiam Camerarius posset dici in dignitate constitutus casu, quo haberet huiusmodi iurisdictionem annexam, *vt est text. in l. honor. ff. de muner. & honor.* & in terminis dignitatis capitularis *Olarad. cons. 150. num. 3. in princip. Abb. in cap. multa nu. 23. ad finem vers. puto quod si officium* [illegible] *Innoc. num. 6. & 7. Host. in cap. præterea num. 14. de rescript. in 6. Ioan. de Capistr. in cap. cum* [illegible] *num. 3. de Cler. coniug. Lotther. de re benef. lib. 2. quæst. 33. num. 24. Rota decis. 9.*

de

de Præb. in nou. vbi etiam adden. & quamuis etiam tale officium ob eius administrationem posset dici dignitas, tamen impropriè diceretur, maximè cum agatur de officio temporali *Ioannes de Silua in tract. de benef. parte 1. quæst. 2. num. 72. Rebuf. in praxi benef. titulo de dispens.* ratione ætatis in verbo, vel earum perpetuæ Vicario *Menoch. d. cons. 51. nu. 34.* & dignitatis in proprio, & potentiori significatu habet annexam administrationē cum iurisdictione, ita vt hæc sint inter se inseparabilia *Bald. in l. 2. nu. 54. ad fin. vers. intellige quod acquiritur l. de seruit. C. aqua Abb. in cap. de multa nu. 21. de Præb. leg. honor. ff. de muner. & honor. Oldrad. cons. 152. nu. 3. vers. secundo est aduertendum, Lotther. de re benef. lib. 1. cap. 16. nu. 47.*

Et ita vtraque parte &c.

Decisio secunda in eadem Causa coram Eodem.

Veneris 20. Maij 1644.

CEnsuerunt Domini subsistere decisionem in hac causa coram me emanatam sub Die 19. Iunij 1643. in qua resolutum fuit Decanum Sancti Petronij Ciuitatis Bonon. debere præcedere Camerarium eiusdem Ecclesiæ, in Choro, & in Capitulo, etiam votando non solum vigore præeminentiæ illi concessæ in erectione Decanatus, verum etiam ex causa Iurisdictionis quam habet Decanus in Collegio, cui præest *Felin. in cap. ex parte Decani nu. 1. vers. subdit etiam de rescrip. Bald. in l. 1. Cod. de ser. Reipub. manut. Lotther. de re benef. lib. 1. quæst. 5. nu. 22. in fine Peder. de Sen. cons. 49. pro vt decis. 209. nu. 2. lib. 3. in Correct.* maximè de tempore, quo in hac Ecclesia non adest Primicerius, cuius locum quoties absit habet Decanus, iuxta formam erectionis, vt fuit firmatum *in prima decisione sub 19. Iunij 1643.* & per consequens omnes de Collegio etiam debet præcedere *Rot. de concess. Præb. in nouiss. decis. 17. sub nu. 1. vers. sed casu Lotther. loco citato nu. 22.*

Non obstat, quod Camerarius respectu suæ administrationis rerum Ecclesiæ prætendat ex ea posse desumi, & probari aliqua Iurisdictio.

Quia administratio differt à Iurisdictione, & regulariter habens administrationem non dicitur habere Dominium, nec iurisdictionem *cap. cum omnes de constitut. vbi Bald. Tiraq. in l. si unquam in verbo donatione largitus nu. 190. C. de reuoc. donat. Seraph. decis. 196. nu. 1. Rot. decis. 145. nu. 4. & 5. parte 5. & 76. num. 13. parte 7. diuers. & in Casmenguilana de Carpi. 11. Maij 1643. coram R. P. D. meo Bichio.*

Non obstat, quod huiusmodi differentia præcedentiæ voluntariè fuerit à Patre, & fratre Decani compromissa in Reuerendissimum Dominum Episcopum Ariminen. quo compromisso durante nec lato laudo, partes non possint adire alium iudicem, vt inquit *Gratian. discept. for. capit. 557. nu. 24.*

Quia dum in eodem compromisso non adest inter compromittentes iuramentum non adeundi alium iudicē, etiam durante huiusmodi compromisso, possunt partes iure communi illum adire *lege litigatores ff. de arbitr. L. ancell. de attent. parte 2. cap. 15. nu. 6. Cast. cons. 428. lib. 1. Rot. decis. 452. nu. 3. parte 1. recent.* & cum agatur de Ecclesiastica iurisdictione, non poterat tale compromissum fieri inconsulto superiore, de quo nihil apparet *cap. de cætero cap. veniens de transact. Alex. cons. 32. nu. 2. lib. 2. Rot. decis. 327. nu. 4. coram Cardinali Caualerio,* quod compromissum neque potest obstare in hoc casu, cum fuerit factum à Patre de bonis Ecclesiasticis Herculis filij, qui consensum non præstitit huiusmodi compromisso, in quibus nullum

habet

habet vsumfructum, & per consequens non potuit filium obligare *Bart. in l. fin. §. 1. nu. 1. vers. & est ratio ff. de verb. oblig. Lap. in rub. de donat. §. 42. num. 7. Paris. cons. 157. nu. 15. lib. 4. Soc. cons. 34. nu. 17. lib. 1. Cassador. super regul. decis. 4. nu. 5. Capyc. decis. 56. num 4. & 73. nu. 10. & in Lucana pensionis 27. Nouembris 1617. coram bon. mem. Perouan.*

Et ita vtraque parte &c.

Decisio tertia in eadem causa coram Reuerendiss. D. Meltio.

Lunæ 30. Ianuarij 1645.

DEcisiones in hac Causa coram me emanatæ sub die 19. Iunij 1643. & 20. Maij Anni præteriti, in quibus fuit firmatum, Decanum S. Petronij Ciuitatis Bononiæ debere præcedere Camerarium eiusdem Ecclesiæ fuerunt sub hac die confirmatæ, cum illarum fundamenta inconcussa subsistant, siue attendatur Ius commune, cuius vigore officium Camerariatus non est dignitas, *Rot. decis. 9. de præb. in nou. Abb. cons. 93. p. 2. vers. sed in casu nostro ante nu. 2.* excepto tamen Camerario Sanctiss. qui cum administratione habet etiam Iurisdictionem, & sic est dignitas, vt firmatur in eadem *decis. 9. in fine,* siuè attendatur lex particularis erectionis huius Decanatus, vt in summ. Decani num. 1. vbi apparet eidem Decano fuisse concessum secundum locum, & secundam vocem in Choro, & Capitulo, etiam votando post Primicerium, & casu, quo iste non interesset, fuit conuentum, vt primam sedem occuparet Decanus, quæ institutio cum approbata fuerit à Capitulo seruari debet, præsertim dum illius vigore fuit etiam eidem Decano locus assignatus, vt firmatur in *decis. 518. nu. 3. par. 1. diuers.* siue attendatur consuetudo huius Ecclesiæ, in qua Decanus fuit semper habitus, atque receptus pro secunda dignitate, vt plenè probant Testes Capituli, vt in eodem sum. Decani nu. 2 & 3. quidem consuetudo præ cæteris attendi debet in hac materia præcedentiæ *Bald. in c. cum olim de consuetud. Gratian. discept. forens. cap. 298. nu. 8. & 590. nu. 23. Menoch. cons. 126. nu. 3. lib. 2. Rusin. cons. 155. num. 4. lib 4. Franc. Marc. quæst. 1365. nu. 1. & 6. Rot. decis. 124. nu. 2.* & ibi *Add. nu. 4. coram Papa Greg. XV. Pampilonen. Præeminentiarum 17. Aprilis 1601. coram clar. me. Hieronymo Pamphilio* Patruo Sanctiss. D. N. Innocentij X. & talis consuetudo potest inducere dignitatem, quæ alias de iure non esset inducta, & è contra illam reijcere, etiam si alias fuisset instituta *Bart. in l. vnic. sub nu. 11. vers. dic ergo C. de munerib. & in quo loco lib. 10. Barbos. de Canon. & dignit. c. 4. nu. 7. & seq. vers. ex consuetudine, & c. 18. nu. 4. Manriq. de Præced. q. 18. nu. 2. & seqq. vers. & sic ergo conclusio. Rot. decis. 4. num. 2. vers. nam sicut &c. de elect. in non.*

Non obstant, quæ denuo replicantur pro Camerario ad probandum illius dignitatem ex iurisdictione, quam in alios exercet, & isto casu etiam si inferiorem ordinem obtineat tamen cum ampliorem, latioremque iurisdictionem saltem ex hoc capite eidem Decano videatur præferendus *Archid. & Doct. in rubr. de maior. & obedien. Menoch. cons. 126. nu. 25.*

Quia quo ad iuramentum non subsistit in facto, quod præstetur in manibus Camerarij, sed in manibus Primicerij, vt probatur ex depositionibus plurium testium sum.

ſum. Capituli nu.6. quibus, vti capitularibus, & de rebus in Capitulo geſtis deponentibus eſt credendum, & eorum debet admitti probatio *cap. veniens de Teſtib. Gratian. diſcept. for. cap. 377. nu. 15.* & ex depoſitionibus etiam Teſtium pro Canonicis examinatorum apparet Camerariū occaſione ſui officij non comprehendi inter quinq; dignitates Eccleſiæ S. Petronij, vt ex ſum. Decani nu.3. quibus vti ab eiſdem Canonicis inductis fides, eſt omninò adhibenda contra eoſdem *Bald. in l. parentes C. de Teſtibus, Gratian. diſcept. for. cap. 950. num. 38. Farinac. de Teſtibus q. 62. num. 243. Aym. conſ. 110. in fin. Alex. conſ. 54. in fine lib. 3. Rot. decis. 259. nu. 5. p. 5. & decis. 48. nu. 9. p. 6. diuerſ.*

Quo verò ad alios actus, ex quibus idem Camerarius prætēdit præcedentiam à Decano, nec etiam poteſt illius prætenſio ſubſiſtere; non enim per Decanum negatur Camerarium habere adminiſtrationem, ac etiam aliqualem iuriſdictionem, ſed eſt conſiderandum, quod vbi cōcurrit natura, & accidens, natura præfertur *Bart. in l. 3. nu. 2. ff. de Tutel. Socin. Sen. conſ. 116. nu. 8. lib. 5. Ruin. conſ. 59. num. 14. lib. 3. Menoch. conſ. 11. nu. 28. Tiraq. de vtraq; retract. §. 30. gloſ. 1. nu. 26.* & in concurſu, pro digniori ille reputatur, & præfertur, qui officium, vel dignitatem conſequutus eſt à digniori *cap. per tuas de maior. & obed. vbi gloſ. l. 2. ff. de albo ſcrib. Dec. in l. cum quid in 2. lect. nu. 11. ff. ſi cert. pet.* Decanus habet officium à digniori, hoc eſt à lege Pontificia, vigore erectionis concedentis eidem Decano ſecundam ſedem poſt Primicerium, Camerarius verò habet ſuū officium à Capitulo ad tempus .ſ. ad annum, vel biēnium, vndè Decanus cum habeat dignitatem perpetuā, Camerarius verò temporalem, perpetuā non adminiſtrat, & temporalis dignitas nō eſt præferenda *Io. Andr. in cap. pen. ſub nu. 1. verſ. tum quia temporaliter &c. de offic. Leg. in 6. Felin. in rubr. de maior. & obed. ſub nu. 10. verſ. quia illa poteſtas temporalis, Boer. in tract. de ordin. grad. vtriuſq; fori ſub nu. 21. verſ. quia illa poteſtas, Villadieg. de leg. q. 39. nu. 55. verſ. item quia tēporaliter. Menoch. conſ. 51. nu. 30. & conſ. 52. nu. 127. lib. 1 & conſ. 257. nu. 34. lib. 3.* & in dignitatibus ille præcedit, qui habet naturalem, & perpetuam *l. nemo C. de off. mag. Magiſ. Laud. in tract. de dignit. q. 32.* & propterea *Curt. in l. ſi quis C. qui Teſtam. facere poſs.*

Conſiderarunt item DD. quod Decanus habet dignitatem perpetuam annexam ſuo titulo, & independentem à Capitulo, Camerarius autem habet adminiſtrationem, ſiue officiū à Capitulo, cuius nomine illud gerit tāquam illius Officialis, & Miniſter electiuus, & tēporalis, & ideò non eſt conſiderabilis in concurſu cum Decano, qui iure ſuo proprio obtinere dicitur dignitatem, & dignior eſt ſemper, qui propria dignitate fulget, & corruſcat, quam qui iure alieno acquirit *l. quod Principi, iuncta l. ſi auguſta ff. de leg. 2. Iaſo. in l. more maiorum ſub nu. 4. verſ. ſecundo nota ff. de iuriſd. omn. Iud. Feder. de Sen. conſ. 20. in Ciuit. Peruſij col. 5. in fine, & col. 6. in princip. nu. 7. verſ. non obſtant iura, Rebuff. in praxi benef. tit. de diſpenſ. rat. act. in verb. vel earum propenſa Vicaria, verſ. & ſic non habebit locum fol. 296. Menoch. conſ. 51. nu. 34. verſ. rurſus, conſ. 52. num. 123. lib. 1. & conſ. 257. num. 10. & 18. lib. 3. Paul. Imol. conſ. 167. num. 94. verſ. non eſt dubium &c.* dicens illum eſſe præferendum vti digniorem, qui ex eſſentiali natura dignior dignoſcitur, quam ex accidēti *text. in l. qui habent,* ibiq; notat *Bart. ſub nu. 2. verſ. quodq; etiam naturalis ff. de tutel. Ruin. conſ. 59. nu. 11. verſ. quandoq; & ſecundo lib. 3. Soc. ſen. conſ. 116. nu. 8. verſ. confirmatur lib. 4.* cum alijs relatis per *Tiraq. de retract. lignag. §. 30. gloſ. 1. nu. 26. verſ. ſecunda ratio haec eſt, Menoch. d. conſ. 51. nu. 27.* & dato etiam, quod Camerarius haberet adminiſtrationem, & iuriſdictionem ratione proprij tituli tamen, vt ſuperius dicebam, cum teſtes pro Capitulo examinati depoſuerint, & probauerint

Came-

Camerarium non connumerari inter dignitates Ecclesiæ S.Petronij, vtiq; idem Camerarius non debet præcedere Decanum, qui ex erectione habet dignitatem annexam suo titulo, nam is est adiudicandus maior, & dignior, qui veteri more, & consuetudine ita habitus est *Bart.in l.vnic. nu.11. vers. dic ergo, & vers.vnde potest esse &c. Felin.in d.rubr. de maior. & obed. nu.8. vers. ista tria signa denotant maioritatem. Rot.decis.4.nu.2. vers.nam sicut &c. de elect.in nou. Hansald.de iurisd.p.5. in tit. de mun. imposit. cap.vnic. nu.41. vers. & concludit. Menoch. cons.257. num.36.* firmat hanc opinionem, asserendo eandem esse omnium ferè sententiam, & in hac materia præcedentiæ ex solis actibus iurisdictionalibus non infertur ad præcedentiam, & licet diuersi actus pertineant ad iurisdictionem Camerarij, non ideò illi censetur communicata vniuersalis iurisdictio in alijs casibus Decano cõpetentibus, & in præiudicium præcedentiæ eidem Decano debitæ, quia iurisdictio alicui tributa per enumerationẽ certarum causarum extra illas non extenditur, vt fuit resolutum in *Cæsaraugustana de Cast.4.Martij* 1644 *coram R.P.D.meo Bichio.*

Non obstant asserti actus possessorij Camerarij, vt ex sum.Capituli *num.5.* ex quibus præsumitur inducta consuetudo circa talem præcedentiã, quia cum ex sum. Decani *num.7.* probentur alij actus contrarij, cum interuentu ipsius Camerarij, stante diuersitate istorum actuum, non potest dici inducta aliqua consuetudo *Bart.in l.2.in princ.nu.22.ff.sol.matrim. Menoch.præsumpt.31.nu.8. vers.& ideo lib.4. Buch.cons.7.nu.27. Rota decis.23. nu.7. coram Buratto, & decis.162. nu.8. & seq. coram Papa Greg. XV.* cum ad effectum inducendi talem consuetudinem, vel præscript. requiratur, quod Camerarius habuerit animum talem possessionem acquirendi cum acquiescẽtia Decani, & quod præcesserit prohibitio eiusdem Camerarij erga Decanum *l.qui luminibus ff.de seru.vrb.præd. Bald. in l.1.num.8.ff.de seruit.Aym.cons.111. nu.22.Surd.cons.127.nu.22.Rot.d.decis.162.* & ibi *Add.nu.15. lit.C & dec.530.nu.2.& 3.par.2.recent.Recanaten.Bonorum.*

Non obstat, quod Card.Legatus, vel eius Locumtenẽs, cuius auctoritate fuit creata dignitas Decanatus, non intellexerit præiudicium inferre Camerario super iure ipsi competenti.

Quia de tempore erectionis huius Decanatus non apparet Camerarium fuisse dignitatem, cum de illo nulla fuerit facta mentio, imò ex Instrumento erectionis, vt ex sum. Decani *num.1.* constat de illo tempore fuisse præseruata iura Præpositi tunc viuentis, ex quo colligitur Præpositum, & non Camerarium habuisse de illo tempore secundum locum immediatè post Primicerium, & in hac materia præcedentiæ ratione etiam temporis dignitas maior existimari solet *l.1.ff.de albo scrib. & l.semper ff. de iur. immunit. l.1.C. de consul. lib.12. & c.vlt.17. dist. Menoch.d.cons.257. nu.12.& 15.* nec dubitari potest de auctoritate Legati, quia in hoc casu habet eamdem potestatem, quam habet Ordinarius, *Put. decis. 335. in fin.lib.2.in Correct. Seraph. dec.765. nu.1. Cassad. decis. 1. de erect. in reseruat. nu. 1. Virdunen. Canonicatus 19.Iunij 1595.coram clar.me. Hieronymo Cardinali Pamphilio,* quæ facultas benè potuit delegari in suum locum tenentem *cap. fin. vers. Calib. de offic. Ordin. Rota decis.38. num.4. 5. p. 6. diuers.* maximè cum accesserit consensus Capituli, de cuius interesse agebatur, & ab eo talis erectio fuerit solemniter acceptata, vt apparet ex sum. Decani *nu.1.* in fine. Vnde stante huiusmodi consensu tollitur prorsus allegati præiudicij consideratio *cap. sciens de reg.iur.in 6.l.nemo fraudare ff. eodem Cyriac. controuers 205. nu. 204. & seq.vers quoniam Castr. cons. 319.nu.3.vers. nihil ergo potuit lib.2. Rota decis. 252.nu.10.vers.poterat etiam coram Papa Greg. XV.* Et ita vtraq; parte &c.

CON-

CONTROVERSIA CXXIII.

Pro Illustriss. Senatore Fibbula, cum N. de Barillis.

SVMMARIVM.

MÆnia Ciuitatis Bonon. à publico fuerunt ædificata, nu. 1.
Muri, & Portæ Ciuitatis dicuntur Sanctæ, nu. 2.
Nec possunt capi in tenutam pro debito Ciuitatis, nu. 3.
Nec ab aliquo possunt destrui, reffici, nec aliquid eis superaddi, nu. 4.
Mænia Ciuitatis debent habere interuallum saltem quindecim pedũ, n. 5.
Foueæ sunt de publico, prout viæ publicæ, nu. 6.
Et quilibet potest ibi mittere animalia ad pascendum, & bibendum, nu. 7.
Concessio facta de fouies propè mænia per homines Castri S. Petri fuit declarata nulla, nu. 8.
Præscriptio etiam centum annorum iuri publico non obest, nu. 9.
Nec potest incipere, nisi post mortem alienantis, nu. 10.

Adsit Deus, & Virgo.

Rederem Barillo nullum ius competijsse in foueis propè mænia Ciuitatis Bononiæ. Nemo enim dubitare potest, quin muri Ciui-
1 tatis sint publici, & ad Ciuitatem spectent, nedum, quia à publico fuerunt ædificatæ post explanationem de anno 1162. ab Imperatore factam, cum fouearum dirupatione, vt attestatur *Ghirardaccius in lib. 3. Historiarum Bononia fol* 85. *& lib. 4. fol.* 111. temporæ Doanæ Cremonensis d. Ciuitatis Prætoris, & id nedum *Ghirardaccius*, sed & alij historici referunt, inter quos *Vizanius fol.* 88. loquens, Nedum de refectone, sed & de nuncupatione circulæ, quæ Ciuitatem circumdat, & subiungit fol. 89. de anno
2 1327. muros Ciuitatis ad perfectionem fuisse redactos lib. 4. f. 176. & ex dispositione iuris communis nedum muri, sed & Portæ dicuntur sanctæ *Caius in l.* 1. *ff. de rerum diuisione. Cicero lib.* 2. *de natura Deorum. Menoch. de Arbitr. Iud. cent.* 5. *lib.* 2.
3 *casu* 483. *nu.* 1. *&* 2. minusq; possunt capi in tenutam pro debito Ciuitatis *Bald. in l. etiam nu.* 13. *C. de executione rei iudicatæ*, quem refert *Bertachinus in verbo muri Ci-*
4 *uitatis*, minusq; licet alicui muros prædictos destruere, vel reficere, vel aliquid eis superaddere *Odofred. in l. intantum in* §. *sanctum est ff. de rerum diuisione, Alberic. in l. sacra loca* §. *muros Ciuitatum ff eodem*, & nulli dubium est, quin mænia Ciuitatis de-
5 beant habere interuallum saltem quindecim pedum *l. maniana C. de ædificijs priuatis Cepol. de seruit. vrb. præd. cap.* 61. *nu* 3. qui ibi dicit id obseruandum esse ex pluribus rationibus ibi per eum allegatis, subiungens, quod si concederetur foueam murorum possideri per priuatũ impediretur, & fieret deterior iter, & via publica, quæ ciuitatem circumdat, vt aduertit *idem Cepola in d. tit. de seruitut. Vrbanorum*
6 *prædiorum in verbo fouea cap* 80. *nu.* 3. & quod fossæ sint de publico, prout viæ publicæ, affirmat *idem in tit. de seruit. rustic. prædiorum in cap.* 36. *de Ripa propè nu.* 8. dicens,

7 cens, quod quilibet potest mittere in eas animalia ad pascendum, & bibendum, & *nu.10. vers. sed contra*, dicit, quod ripæ sequuntur naturam sui proprij, & naturalis subiecti, adeout cum sint appendices mæniarum, & foueæ debent esse publicæ, & non singularum personarum, quarum prædijs adhærent; facit etiam *Decisio coram Ghisilerio 29. Maij 1643. in Bonon. rescisionis contractus*, vbi Regimen

8 Bonon. obtinuit nullam declarari concessionem de foueis d. Castri per homines eiusdem Castri Baptiste de Fabris.

Nec valet allegari præscriptio etiam centum annorum, eo quod præscriptio tem-

9 poris iuri publico non potest obsistere, nec rescripta Principis in hoc sunt attendenda, hæc enim sunt verba *textus in l. præscriptio temporis ff. de oper. publ. & ibi Salicet. & cæteri*, & intet alios ibi *Odofred.* dicens, nec præscriptionem mille annorum prodesse, & subiunxit notan. esse cõtra occupãtes fossata iux. serralia, in id adducens auctoritatem *Rolandini, Romantij, & Iac. Nolæ, l. vniuersos C. ne rei dominica, vel templorum vindicatio temporis præscriptione submoueatur*, ibi *nulla longi temporis præscriptione officiente iubemus restitui, itaut nec pretium quidem iniquis comparatoribus reposcere liceat.*

Nec facit, quod Illustriss. Senator Franciscus Cospius, cui per Sixtum Quintum eædem foueæ fuerunt concessæ permiserit Barillum colligere earum herbas, & eas respectiuè pasci fecisse ab eius animalibus, eo qđ præscriptio non currit, nec inchoare potest tempore alienantis, & seu sic pasci ab animalibus permittentis

10 *c. si sacerdotes*, & ibi notant *scribentes 16. q. 3. Innocent. in c. ex litteris de rest. in integrum*, & ita dicitur de Prælatis Ecclesiæ, nam præscriptio non currit, nisi tempore successoris *Balbus de præscrip. 4. parte principali q. 1. nu. 8.*

Et ex his &c.

CONTROVERSIA CXXIV.

Pro D. Octauio Vernitio.

SVMMARIVM.

Erronea expressio contrahentibus obesse non debet, nu. 1.

Appositio alterius diei non vitiat Instrumentum, nu. 2.

Error semper præsumitur, si id quod sequitur cum præfationibus, vel tractatu non congruit, nu. 3.

In dubio præsumitur potius error, quam falsitas, nu. 4.

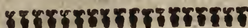
Assertioni iuratæ in facto proprio standum est, nu. 5.

Notarius legalis, & probus habet præsumptionem pro se, nu. 6.

Aurum pro auro solui potest, nu. 7.

Solui potest vnũ genus pro alio, si sunt eiusdem materiæ, nu. 8.

Qui cum iuramento renunciauit exceptioni non numeratæ pecuniæ, non potest eam amplius allegare, nu. 9.

Adsit

Adsit Deus, & Virgo.

A, quæ dicta sunt pro parte Aduersarij M. D. Octauij Vernicij vana, & ad impediendam executionem sententiæ adducta fuere. Non enim probatur allegata falsitas, nam licentia contrahendi eo modo, prout cōtractū est præcessit, & si Instrumentum legatur eodem die stipulatum, & in eo d. licentiæ præcedentis mentio facta
1 est, vnde erronea diei expressio minimè cōtrahentibus obesse potest *Bart. & cæteri in l. errore C. de testam. Curtius sen. & Dec.* quos refert, & sequitur *Cagnol. in l. si librarius nu.* 15. *ff. de reg. iur.* & in terminis terminantibus de oppositione alterius diei in Instrumento per Notarium, ne vitiet Instrumentum, dixit
2 *Calder. in cons.* 1. *in tit. de fide Instrum.* eo magis in casu, in quo legitimè versari, vel saltem præsumptiuè constet de errore, probatur enim error ex dd. verbis, *præcedente licentia ab Illustriss. Vicelegato, quæ in fine præsentis Instrumenti registrabitur de verbo ad verbum, prout iacet*, & si licentia non fuisset penes Notarium de Instrumento rogatum, registrari non potuisset, semper. n. præsumitur error, si id, quod
3 sequitur cum præfationibus, vel tractatu non congruit *Bart. in l. quoties §. tantundem ff. de hæred. instit. Mantica de tacitis, & ambiguis lib.* 3. *tit.* 4. *nu.* 10. *Menoch. de præ-*
4 *sumpt. lib.* 6. *præsumpt.* 22. *nu.* 8. & in dubio potius præsumitur error, quam falsitas *Bart. in l. quoties §.* 1. *ff. de hæred. instituen. Alciat. de præsumpt. reg.* 3. *præsumpt.* 13. *nu.* 10. *Mascard. concl.* 644. *nu.* 1. & quod tollit omnem dubietatem ipsemet Aduersarius stipulationi Instrumenti nedum interuenit, sed & iurauit contenta in Instrumēto prædicto esse vera, eius ergo iuratæ assertioni tamquam de facto pro-
5 prio omninò standum est *l. quæro in fine ff. de ædilitio edicto Crauet. cons.* 104. *nu.* 5. Accedat qualitas Notarij de Instrumento rogati, nedum senis, & probatæ vitæ,
6 sed & legum Doctoris, quod in puncto considerat *Bertazol. cons.* 421. *num.* 10. & post plures *Farinac. q.* 153. *nu.* 147.

Potuit. n. talis licentia per plures dies ante obtineri, & ex post è Cancellaria Eminentiss. vbi tales licentiæ registrantur desumi, & ibi non dies concessionis, sed dies, quo ex Cancellaria licentia relaxatur, prout attestatus est D. Cancellarius, & sic per quadraginta annos seruare vidi.

Minusq; facit id, quod de alio Instrumento dicitur, quod etiam illud sit falsum, eo quod dicatur in eo inter alia d. D. Octauium soluisse libras ducentas quinquaginta octo, videntibus Testibus, ipseq; D. Octauius confessus sit non dedisse pecunias, sed Aureum, & Annulum, vt proc. A. fol. 27. respondendo positioni-
7 bus, quia id non dicitur falsitas, cum nemini prohibitum sit soluere Aurum pro Auro, eo magis cum pecuniæ verbum sumatur pro omnibus rebus, & corporibus *l. pecuniæ ff. de verb. significat.* facit *Bart. in l. diuortio §. ob donationes ff. sol. matr.* vbi dixit, quod vnum genus potest solui pro alio, si sunt eiusdem materiæ exempli-
8 ficans, & ipse in auro. Cessat ergo etiam in hoc timor, & vmbra falsitatis, stante etiam renunciatione facta nonnumeratæ pecuniæ, vt ibi imò iuramento, vt post *Bald. Salicet. Castr. Butrium Felin. & Socin. tenuit Bertazol. in tract. de clausulis*
9 *clausula* 32. *glos.* 4. *nu.* 2. & idcircò executioni sententiæ locum esse credo.

Saluo tamen &c.

CONTROVERSIA CXXV.

Pro Illustriss. D. Federico Elephantutio Senatore.

SVMMARIVM.

Nouatio non inducitur, nisi expressè dicatur, nu. 1.
Et magis si extet clausula, citra praeiudicium iurium primauorum, nu. 2.
Et in dubio non praesumi, nu. 3.
Creditor potest agere contra personam, & capere omnia bona, donec sibi satisfiat, nu. 4.
Si creditor ex pacto possit vendere pignora, nō tamen cogitur, si nolit, n. 5.
Proponens edictum de subbastando, dicitur contrahere cum offerente, nu. 6.
Et Index obligatur ad vendendum plus offerenti, nu. 7.
Requisita ad hoc, vt datio insolutum sustineatur, nu. 8.
Subbastatio habet vim emptionis, nu. 9.
Bona capta, & ad hastam posita, debent vendi melius offerenti, vel adiudicari creditori, nu. 10.
Fideiussor liberatur, dum creditor potuerit exigere, & non exigit, nu. 11.
Negligentia arguitur, quando quis potuit exigere, & non exigit, nu. 12.
Negligentia inducit culpam, nu. 13.
Iura negligentibus nō subueniunt, n. 14.
Culpa imputatur ei, qui se posuit in necessitate, nu. 15.
Dolus praesumitur, quando quis non vtitur remedijs opportunis, nu. 16.
Creditori pignus habenti non datur recursus contra alium, nu. 17.
Satisfactum dicitur Creditori per subhastationem, etiam si bona non sint tradita, cū possit vendicare, nu. 18.
Si sit facta consignatio creditori, liberetur fideiussor, etiam si ex post rem semel consignatam recuperet, nu. 19.
Index vendens, nullam habet actionem, sed tantum creditor, vt res vendita sibi tradatur potest agere, nu. 20.
Semel facta executione super vna re, non potest creditor illi renunciare, nu. 21.
Non licet eamdem actionem saepius, & amplecti, & respuere, nu. 22.
Creditor, qui potest sibi satisfacere, & non vult, vt obsit fideiussoribus, peccat contra legem naturae, nu. 23.
Validitas, & essentia contractus non debet pendere à voluntate vnius tātum ex contrahentibus, nu. 24.
Creditor recipiens delegationem, liberat fideiussorem, nu. 25.
Quando contractus in se inuicem non compatiuntur, inducitur nouatio, num. 26.
Etiam si sit facta expressa primauorum iurium reseruatio, nu. 27.
Vbi principalis obligatio in aliquo alteratur, tunc fideiussores liberantur, num. 28.
Qui non facit, quod debet, non recipit, quod oportet, nu. 29.
Protestatio sequens non infringit actum perfectum praecedentem, nu. 30.
Fideiussor de euictione ad aliud, non tenetur, nisi rem defendere, nu. 31.

Adsit

Adsit Deus, & Virgo.

ILlustriss. Com. Alexander Pepulus imposuit annuum censum scutorum noningentorum nonaginta nouem monetæ Florentinæ super possessionibus suis in Communi Duratij, illumq; vendidit Illustriss. D. Saluio Scarlato pro pretio scutorum duodecim milliũ, asserens bona esse libera, alicuiq; fideicõmisso non esse subiecta, & pro defensione bonorum censuatorum induxit in fideiussores Illustriss. DD. Co. Iulium de Pepulis eius fratrem, Marchionem Vgonem, & Co. Ricciardum omnes de Pepulis, ac alios fideiussores, qui principaliter, & insolidum promiserunt pro d. euictione, & legitima defensione perpetuò duratura, etiam in casu nullitatis, inualiditatis, vel rescisionis ex quauis causa etiam incertitudinis.

Suppositum fuit dicta bona esse subiecta fideicommisso olim Illustriss. D. Co. Romei Patris dd. DD. Co. Alexandri, & Iulij, & sic non esse capacia d. census, & idcircò relaxatum fuit per Iudicem aditum mandatũ pro restitutione dd. scutorum duodecim millium pro sorte principali contra omnes obligatos, & pro fructibus, & interesse ad rationem octo pro centenario, iuxta formam, & tenorem impositionis census, & contra ipsummet D. Co. Alexandrum, in cuius mandati executionem Illustriss. Congregatio Baronum Vrbis etiam de expresso ordine Sanctiss. D. Papæ deputauit Commissarium, vt bona apprehendat ipsorum DD. Co. Alexandri, Iulij, Marchionis Vgonis, & Co. Ricciardi, prout apprehensa fuerunt in beneficium d. D. Scarlati, illaq; ad hastam posita ad formam Bullæ Clementis Octaui, ipseque D. Scarlatus se per apocam obtulit bona ad hastam posita in solutum accipere, & super hoc celebratum fuit instrumentum, cum absolutione totius partis debiti, comprehensis etiam in tali insolutum datione fructibus ex rogitu D. Iulij Beluisij.

Sed tacito d. dationis, & acceptationis insolutum instrumẽto bona iterum ad hastam fuerunt posita, & idem Illustriss. D. Marchio Vgo vnus ex dd. fideiussoribus, vt supra, obtulit se paratum talia bona emere, illiusq; oblatio ad Vrbem transmissa fuit.

Deniq; fuit inita transactio inter dd. DD. Co. Alexandrum, & D. Saluium, & in ea mediante Procuratore d. D. Co. Alexander, citra tamen præiuditium, & nouationẽ d. D. Saluij respectu anterioritatis, & potioritatis, & primæuarum obligationum, nedum contra d. D. Co. Alexandrum, sed & omnes alios, & quæcunq; bona sibi obligata, & hippothecata pro eius maiori cautela, vtilitate, & securitate, & non aliter, solidauit computa fructuum, & conuenit soluere, extincto prius debito fructuum infra certum tempus, taxatis fructibus in futurum in casu retardatæ solutionis ad rationem quinq; pro centenario, delegatis sibi nominibus debitorum, scilicet conductoribus bonorum d. Illustriss. D. Co. Iulij pro solutionibus facien. ita tamen, vt facta solutione scutorum trium millium, possessio bonorum à Commissario Baronum relaxaretur dd. DD. Co. Alexandro, Iulio, Ricciardo, & Marchioni Vgoni, & in vna rata deficiente d. D. Co. Alexandro, voluit posse pro toto grauari, addito tamen, quod talis concordia intelligatur facta cum reseruatione beneplaciti, & confirmationis Apostolicæ.

Hodie verò alij fideiussores petunt, an stantibus prædictis, sint in aliquo obligati, & an tuta conscientia possint se defendere à cominata pro parte Hæredum D. Saluij molestia.

Quare omnipotentis Dei, Virginis, eiusdem Sponsi Ioseph, & Floriani Martyris Protectorum meorum implorato auxilio, pro veritate, secundum iudicium, & conscientiam meam infrascriptis prius contra fideiussores consideratis, concludo eos in aliquo non esse obligatos, vt infra.

1 Considero .n. primo, non extare nouationem per vulgatum *tex. in l. fin. C. de nouat.* vbi Instinianus resecans ambiguitates Iuris Veteris, scripsit nouationem minimè induci, nisi expressim dicatur, & notant ibi *Salicet. Bal. & caeteri scribentes Natta cons. 650. nu. 12.* & nouissimè *Thomas Doccius cons. 149. num. 3. Gail, lib. 2. obseruat. obseruat. 30. nu. 3. Thesaur. decis. 125. nu. 9. Camillus Borellus* post *Decium, Socin. sen.*

2 *Afflictum, Antonium Fabrum,* quos allegat *in cons. 11. nu. 23.* eo magis cum adsit causula citra præiuditium iurium fideiussionum præstitarum *Grat. cons. 126. nu. 8. lib. 1. Iacobinus de S. Georgio in l. si vnus §. si cum reo in 2. lectura nu. 2. ff. de pactis*

3 *Gozad. cons. 38. nu. 2.* qui plures allegat. Nouatio enim contractus in dubio non inducitur *Nonius cons. 81. nu. 4.*

Nec facit, quod creditor petierit se immitti in possessionem bonorum, & immis-

4 sus fuerit, quoniam agere potest contra personam, & omnia bona capere, donec sibi sit satisfactum *Decius cons. 562. nu. 10.* qui plures allegat, dicens, quod licet vnum teneat, dummodo datum sit, non per hoc excluditur circa aliud, donec sibi satisfactum sit *nu. 8.* imò si creditor ex pacto posset vēdere pignora, non

5 tamen cogitur id facere, si nollit *Surd.* qui *infinitos* allegat *cons. 98. nu. 2.*

Quibus omnibus minimè obstantibus, audacter dico fideiussores in casu nostro esse liberatos, & quoad eos posse dici creditori fuisse satisfactū, quādo.n. creditor obtinuit fieri præconium, vel proponi edictum contraxisse dicitur, cum incerta persona, scilicet cum illo, qui plus obtulit, qua oblatione facta, contractus di-

6 citur perfectus, sicuti cum dico, volo vendere, & tu dicis, volo emere *Bart. in l. licitatio ff. de publicanis, & vectigalibus nu. 4. vers. sed puto contrarium,* vbi ad propositum allegat *Doctores in l. in ementis ff. de contrahenda emptione,* & melius *in l. si tempora C. de fide instrum. & iure hastæ fiscalis lib. 10.* dicens, quod Iudex obligatur ad

7 vendendum plus offerenti, stantibus verbis, de quibus in edictis *ibi nu 4. Angel.* pariter in eadem *l. nu. 1.* dixit, quod per illud præconium contrahitur cum incerta persona, etiam si fiat oblatio notatio absente Iudice, & id procedit nedum dictante æquitate, sed ex necessitate, prout ibi *Bart.* sustinet *Cuman. in eadem l. licitatio nu. 3.* & nouissimè *Cabal. cons. 130. nu. 1.* Quod consilium compillatum esse dixit cum Aduocatis Florentinis, & fuisse transmissum Serenis. Magno Duci Etruriæ, *ibi in fine,* nimirum si venditio, cuius pretium oblatum de sui natura referatur ad contractum emptionis *Socin. senior cons. 15. nu. 36. lib. 1.* aut da-

8 tionis insolutum, ex quo Illustris. D. Marchio Vgo erat pro medietate creditor Co. Alexandri, & contra eum erat relaxatum mandatum, & sic perfecta sit datio in solutum, cum habeat sua requisita, nempè mensuram debitum declarasse, liquidatamq; petitionem, prout ex *Bald.* tenet *Angusti. cons. 24. nu. 51.* ad liberationem fideiussorum *Castr. cons. 326. nu. 2. par. 2. Natta cons. 650. nu. 3. & melius cons. l. 644. nu. 2. Bolognin. cons. 25. nu. 4. Panzirol. cons. 97. nu. 8.* & sic debitum esse solutum, dixit *Socin. Iun. cons. 118. nu 7. & seq. vol. 3.* & sic clara inducitur no-

9 uatio *Socin. ibidem nu. 20.* imò & debiti extinctio *Surd. cons. 145. nu. 20.* subhastatio igitur habet vim emptionis *Iodoch. de subhastatione cap. 5. nu. 37.* & sic iste con-

tra-

tractus de per ſe abſq; alia reſeruatione inducit nouationem cũ interuentu no-
uæ perſonæ §. *præterea inſt. quib; mod. tol. oblig. Cephal. conſ.* 302. *nu.* 9. *lib.* 3. ſaltem
ope exceptionis *Bart. & Angel.* quos allegat *Imola in l.* 2. *ff. de nouat. Corn. conſ.* 33.
nu. 23. *vol.* 2. *Alex. & alij* memorati *à Gozad. conſ.* 70. *nu.* 6. *Decian. conſ.* 13. *num.* 41.
lib. 2. *per text. in l. Valerianus ff. de prætorijs ſtipulation.* dicta ergo bona capta, & ad
10 haſtam poſita debebant vendi melius offerenti, vel adiudicari credo *tex.* eſt in
l. fin. C. ſi in cauſam iudicati pignus captum ſit, & *ibi* notant *Bald, Salicet.* & cæteri
ſcribentes.

Quare cum potuerit D. Scarlatus exigere, & non exegerit ſibi imputandum eſt, &
liberati ſunt fideiuſſores *Bald. Caſtr. Salicet. & Alex. ſub nu.* 12. *in l. fin. ff. ſi cert. pet.*
11 *Ruin. conſ.* 45. *num.* 3. *lib.* 5. *Gozad. conſ.* 38. *num.* 11. *Reminald. iun. conſ.* 52. *num.*
64. *Gomez ſuper reg. Cancellariæ in reg. de triennali in epilogo caſuum negligentiæ caſu*
66. *& melius* 176. *Pedroch. conſ.* 13. *nu.* 14 *& conſ.* 26. *nu.* 44. *Berz. in deciſ. Bonon.*
72. *nu.* 10. qui prædictos per me diligentiſſimè viſos, & alios plures allegat om-
ninò videndus *nu.* 11. ſubiungens negligentiam argui eo ipſo, quod quis potuit
12 nedum exigere, ſed & quando aliud facere potuit, per quod ad exactionem de-
ueniatur, & hoc etiam abſq; interpellatione *ibi nu.* 17. *& ſeq. Surd. conſ.* 33. *lib.* 4.
nu. 8. Cum ergo creditor non fecerit, quod facere debebat, fideiuſſores ſunt li-
berati *Magon.* omninò videndus *deciſ. Florentiæ* 30. *num.* 6. qui *plures* refert di-
cens *num.* 2. plus cautiones eſſe in re, quam in perſona, nam negligentia inducit
13 culpam *l. magna negligentia ff. de verb. ſignif. Cephal. conſ.* 235. *nu.* 20. *lib* 2. *Remin.*
iun. conſ. 301. *nu.* 13. *vol.* 3. *& conſ.* 699. *nu.* 12. *lib.* 6. *Magon. deciſ. Lucæ* 92. *nu.* 26.
imò dicitur dolus, & peccatum mortale *Crauet. conſ.* 132. *nu.* 5. *Marius Anguiſc.*
conſ. 157. *nu.* 5. & melius idem *Remin. iun.* qui *Socinum* allegat *in conſ.* 210. *nu.* 58.
14 *lib.* 2. ideo non eſt mirum, ſi iura negligentibus non ſubueniunt *l. non enim ff. ex*
quibus cauſis maiores l. veteres ff. de itinere, actuq; priuato, Guido Papæ, Salicet. Alex. Nat-
ta, & alij, quos adducit *Rimin. iun. conſ.* 115. *num.* 32. *& conſ.* 117. *num.* 37. *lib.* 2. *&*
conſ. 636. *nu.* 37. *vol.* 6. dicens id procedere nedum ex diſpoſitione iuris, ſed ex
æquitate *Barb. conſ.* 50. *lib.* 2. *nu.* 6 *Bero. conſ.* 121 *nu.* 22. *lib.* 3. & nouiſſimè *Ghirlen-*
zer. conſ. 44. *nu* 45. & ſic negligentia Dom. Scarlati fideiuſſoribus obeſſe non
debet *c. damnum de reg. iur. in* 6 & ibi notant Doctores *Marius Mantua conſ.* 149.
nu. 24. *& conſ.* 288. *nu.* 33. *lib* 1. & hoc, quia negligens videtur iuri ſuo renunciare,
idem *Mantua* poſt alios *in conſ.* 221. *nu.* 40. *lib.* 2. & melius, quam cæteri *Reminald.*
15 *iun. d. conſ* 301. *nu.* 11. 16. *& ſeq.* culpa .n. imputatur ei, qui ſe poſuit in neceſſitate
Surd. conſ. 141. *nu.* 3. *lib.* 1. *Amat. deciſ. Macerat.* 21. *nu.* 48. & culpoſus non debet ex
ſua culpa commodũ, ſed damnũ reportare *Bart. in l. Barbarius ff. de off. prætoris Nat-*
ta conſ. 233. *Magon. deciſ. Lucæ* 33. *nu.* 43. *Koppen. deciſ.* 38. *num.* 40. *Honded. conſ.* 32.
num. 60. *lib.* 1. imò in ea conſideratur dolus, vt ſupra, & quando quis non vtitur
remedijs opportunis *Bald. conſ.* 395. *lib.* 2. *Anchar. conſ.* 281. *nu.* 6. *Crauet. conſ.* 21.
nu. 10. *& conſ.* 97. *nu.* 7. *Magon. deciſ. Florentiæ* 30. *nu.* 1. *Paris. conſ.* 34. *num.* 34. *lib.* 1.
16 & idcircò doloſus ad damni emendam tenetur, etiam in foro conſcientiæ *Innoc.*
in c. ſicut dignum circa fin. de homicid. Abb. in c. quoniam contra, in gloſa in verbo loca,
de probat. Afflict. deciſ. 369. *nu.* 12.

Hiſq; ceſſantibus, remanẽt pariter liberati fideiuſſores, quia creditori pignus ha-
benti non datur recurſus contra alium, vbi eidem ſit ſatisfactum per aſſignatio-
17 nem certi fundi, vel bonorum debitoris iudicialiter, nec amplius, niſi in caſu
euictionis ſibi reſeruatæ amplius creditorem agere poſſe *l. à diuo Pio §. ſi pignora,*
vbi Bart. & cæteri ff. de re iudicat. ſatis enim dicitur ſolutum, & ſatisfactũ per ſubha-
ſtatio-

ſtationem, quamuis etiam bona tradita non ſint, cum ius, & actionem ad illa
18 vendicandum creditor habeat *Burſat.conſ.*428.*nu.*31. qui *Nattam* allegat, & ante eum *Guido Papa quaſt.*348.*per totam*, vbi *addens* dixit formalia verba nota hanc quæſtionem, quia multa volumina iuris perſcrutaberis antequam hanc materiam abſolutam inuenies *Surd.* poſt *Specul. & alios conſ.*145. *nu.* 22. dicens etiam, quod ſi fiat conſignatio, ſeu depoſitum liberatur fideiuſſor, etiam ſi debitor ex
19 poſt recuperet ad ſe rem ſemel conſignatam, ſeu depoſitam, nam nedum dicitur nouatio, ſed primæuæ actionis extinctio, non obſtantibus reſeruationibus, & proteſtationibus per iura, quæ ibi allegat *Henrig.* qui *Guidonem* allegat in *tit.quibus modis fideiuſſio tollitur* §. 21. *in fine in tractat. de fideiuſ.* ſufficit enim, quod bona ſint publicata ad liberationem fideiuſſoris *Cuman. conſ.* 36. *nu.* 2. *Stephanus de Barberijs* inter *conſ. crimin. Ziletti lib.*1. *Panzirol. conſ.*68.*nu.*22.

Nec dicatur Illuſtriſs. D. Marchionem Vgonem non fuiſſe coactum ad ſoluendum pretium, quia emptor rei ſubhaſtatæ non poteſt cogi ad ſoluendum pretium Iudici vendenti, quia ipſi nullam habet actionem, ſed benè creditor ipſe po-
20 teſt agere, prout multis auctoritatibus comprobat *Alex. in d. l. à Diuo Pio* §. *ſed ſi emptor nu.*1.*ff. de re iud.*

Si enim primo loco placuit creditori executionem obtinere in bonis, non poterit
21 de præſenti agere contra fideiuſſores, nam executione ſemel facta vno modo, vel ſuper vna re, per quam creditori poteſt eſſe conſultum, non poteſt creditor renuntiare, ſeu reuocare *Angel. in l. qui reſtituere nu.*5.*ff. de rei vendicat. Bero. conſ.* 107.*nu.*4.*lib.* 3. Non enim permittitur nouatio electione iam facta *Bart. in l. ſi cui nu.*4. *ff. de ſeruitutibus, Crauet. conſ.* 74.*nu.* 8. & in hoc habemus prouiſionem Eminentiſs. Cardinalis *Biſarionis*, alias Bononiæ de latere Legati; impreſſam in *ſtatutis Bononiæ, de modo exactionum fiendarum lib.* 7. *in* §. *volumus etiam, quod durante prima pignoratione*, adeout non egemus alijs auctoritatibus, nec poteſt ipſe creditor à ſimili contractu recedere *Socin. Iun. d. conſ.*41.*nu.*12. *& ſeq. lib.* 3. *per tex. in l. cum Domina C. de pignoribus, & in l. ſucceſſor vbi DD. C. de ſolut. & nu.* 13.
22 allegat rationem, non enim licet eamdem actionem ſæpius, & amplecti, & reſpuere *l. vltima* §. *vbi autem puerilis C. de bonisq; liberis, Henrigh. loco quo ſup. cap.* 20. §. 26. *de mutatione indutij*, qui dixit, quod ſi occurreret ſemper liberaret fideiuſſorem, poterat enim creditor obtinere ſatisfactionem in pecunia numerata, ſtãte obligatione, & omnes perſonæ remanebant liberatæ, & ipſe voluit illis no-
23 cere committendo peccatum contra legem naturæ *l. reſcripta C. de precibus Imper. offeren. l. ſua ff. de ſen. l. neq; Dorotheum C. de decur. lib.* 10. quaſi voluerit tenere pecunias ad vſuram contra *Bullam Pij V.* & non ſine quare fuit conuentum debere obtineri placitum Apoſtolicum ex poſt non obtentum, talis etiam contractus non poteſt per pænitentiam reuocari, vt per multos *textus* ſuſtinet *Soc. iun.*
24 *d. conſ.* 41. *lib.* 3. *num.* 15. & eſſet abſurdum, quod validitas, & eſſentia contractus penderet tantum à voluntate vnius ex contrahentibus.

Item dicuntur fideiuſſores liberati, ſtante delegatione aliorum debitorum, nempè conductorum bonorum *Seneca lib. 6. cap.* 5. dicens pecunia dicimur reddidiſſe, quamuis non interuenerint numi, ſed delegatio *Henrig. in d. tract. de fideiuſſ. tit. quibus modis tollitur fideiuſſio* §. *de delegat. nu.*2. qui alios allegat *Bart. Angel. Imol. Caſtr. Alex. Socin. & Decius*, quos allegat *Surd. conſ.*445.*nu.*9.*lib.*3. & quouis modò creditor recipiat alium debitorem ſibi præiudicat *Pariſ. conſ.*102.*n.*14.*vol.*3. qui loquitur ad propoſitum noſtrum.

Et per prædicta creditur ſatis reſponſum obiectis, nempè nouationi, quæ in caſu noſtro

noſtro eſt clara ad liberationem fideiuſſorum, non obſtantibus reſeruationi-
bus, & proteſtationibus factis per creditorem, nam ſecundus contractus eſt
incompatibilis cùm primo, nec poteſt agi ad ſortem, ex Bulla Pij Quinti, ex
requiſitis, de quibus per Boccacium in tract. de cenſibus, & ex ſecundo poteſt imò
26 conuentum eſt ſuper ſorte, & intereſſe, & quando contractus ſe inuicem non
compatiuntur, inducitur nouatio Bal. in l. fin. nu. 1. C. de nouat. & in conſ. 318. nu.
4. vol. 1. & fuit de mente Sacræ Rotæ, Teſte Lancellotto ſeniore deciſ. 262. n. 2. aut 5.
in nouiſſ. Surd. conſ. 198. nu. 28. vol. 2. & conſ. 345. nu. 33. lib. 3. qui conſuluit in ca-
27 ſu, quo erat facta expreſſa Iurium primæuorum reſeruatio ibi num. 11. & conſ.
531. nu. 11. Rimінald. Iun. conſ. 779. nu. 78. & ſeq. Io. de Amicis conſ. 2. num. 16. Dec.
conſ. 564. n. 15. Gabr. conſ. 81. lib. 1. nu. 3. Natta conſ. 650. nu. 12. vol. 4. dicens, quod
ſi partes voluiſſent primum contractum ſubſiſtere, alium non contraxiſſent
diuerſum à primo Thomas Doctius, non obſtantibus reſeruationibus, & condi-
tionibus, de quibus in prima ſcriptura conſ. 149. nu. 4. Gozad. conſ. 38. nu. 8. & 9.
Thobias Nonius conſ. 81. nu. 5. & ſeq.

Vbi n. principalis obligatio aliqualiter alteratur, tunc fideiuſſores non tenentur
28 l. vbicunq; ff. de fideiuſſoribus cum multis apud Menoch. conſ. 246. num. 5. & apud
Surd. qui rationes ad propoſitum noſtrum allegat in conſ. 460. nu. 45. lib. 4. ſem-
per igitur inducitur nouatio, quando ſecunda obligatio continet quid pluris
prima Doctores, inter quos Bart. in l. Valerianus ff. de prætorijs ſtipulationibus nu.
3. Pancirol. conſ. 10. nu. 9. dicens in caſu noſtro debitum eſſe extinctum, & in hoc
caſu executio pro ſolutione habebitur ad textum in l. centum Capuæ §. 1. iuncta
29 gloſ. ff. de eo quod certo loco Rimin. Iun. conſ. 490. num. 7. dicens nu. 13. quod qui non
facit, quod debet, non recipit, quod oportet, erat n. facienda executio ſe-
cundum tenorem, & ad formam, de qua in Breui Cabal. conſ. 30. num. 1. Cephal.
conſ. 149. nu. 2. lib. 1.

Eſt etiam aduertendum omnia prædicta præceſſiſſe ante prætenſam reſeruatio-
30 nem, adeout proteſtatio ſequens non infringit actum præcedentem perfe-
ctum, prout multis auctoritatibus ſuſtinet Honded. conſ. 24. nu. 45. lib. 2.

Addatur, quod fideiuſſor de euictione ad aliud non tenetur, niſi rem defende-
31 re l. 1. & per totum tit. ff. de euict. Laurent. de Pinu conſ. 104. nu. 4. & hodie bona, ad
effectum, de quo agitur, reperiuntur defenſa, imò deſtinata in fauorem Scar-
lati, per Bullam fel. record. Clem. Octaui, & mandatum in hoc præciſum, vbi
eſt iuſſum per Cameram Apoſtolicam apprehendi bona debitoris, retinenda
ad commodum, & pro ſatisfactione creditoris, non obſtantib. fideicommiſ-
ſis, dotibus, & alijs quibuſcumq. priuilegijs, præuia omnium fideicommiſſo-
rum derogatione, quatenus per ſubhaſtationem non reperiatur oblator.

Quare creditur tuta cõſcientia ex diſpoſitione Iuris cõmunis, & Iuris municipa-
lis fideiuſſores eſſe liberatos per oblationem factam per Illuſtriſs. D. Mar-
chionem Vgonem, addita ad maiorem corroborationem datione inſolutum
primo loco facta, de qua dicitur aliud Inſtrumentum fuiſſe ſtipulatum, quo
caſu longè vltra ſortem ſibi etiam de fructibus eſſet ſatisfactum Caſtr. conſ.
331. nu. 4. verſ. ſed quoad Iacobum lib. 1.

Et hæc ſaluo &c.

CON-

CONTROVERSIA CXXVI.

Pro D. Antonio de Fortis, cum Carolo Nepote.

Comes Palatinus debet docere se esse de comprehensis in priuilegio legitimandi, nu. 1.

In priuilegio legitimandi concesso Hæredibus non comprehenduntur hæredes hæredum, nu. 2.

Priuilegium legitimandi est odiosum, & restringendum, nu. 3.

Originale priuilegiũ est exhiben. cum non credatur, nec Co. nec Notario, nu. 4.

Citatio requiritur de proximiori in dispensatione, nu. 5.

Legitimati etiam à Principe non succedunt in bonis Emphiteoticis Ecclesiæ, nu. 6.

Adsit Deus, & Virgo.

Visis priuilegijs concessis per Sigismundum Imperatorem de anno 1425. 9. Septembris, per Eugenium Summum Pont. confirmantem, etiam præcedentia priuilegia Martini Quinti anno 1431. 3. Octobris Nobilibus Viris Iacobo, & Gulielmo de Pelizarijs, & suis hæredibus masculini sexus, legitimãdi naturales, bastardos, spurios, nothos, incestuosos, nepharios, & ex quocumq; coitu damnato, etiam si essent nati ex Clericis, & Sacerdotibus, in tantum, vt legitimandi possint, & valeant admitti ad bona parentum, Agnatorum, & Cognatorum, perinde ac si essent nati ex legitimo matrimonio, Credo legitimationem de anno 1627. 21. Maij de persona Caroli de Fortis ex olim Iacobo soluto, & Iulia nupta per Illustris. D. Franciscum olim Illustris. Marchionis Hippolyti de Pelizarijs non subsistere, & ad d. Iuliæ hæreditatem fratrem, non autem ipsum Carolum vti filium Spurium admittendum; primò .n. d. Illustris. D. Franciscus non docuit se esse de comprehensis in d. priuilegio,
1 quod est de substantia *Socin. sen. cons. 246. nu. 1. vers. circa primum habeo lib. 2. Paris. cons. 2. nu. 12. lib. 2.* plures allegat *Hended. cons. 71. nu. 14. lib. 2. Mascard. c. ncl. 324. in fine Gionagn. cons. 31. lib. 1. nu. 1.* Imò, & si de descendentibus eorumdem, quibus talia fuerunt priuilegia concessa probarentur, nihilominus non cõpre-
2 henderetur, ex quo in eis non veniunt hæredes hæredum, & ipse est vltra octauum gradum, & iam transierunt ducentum anni, vt considerat *Bart. in l. Gallus §. etiam si parente ff. de lib. & posth. num. 4.* dicens ea verba de hæredibus esse restringenda ad primos heredes *Gramat. post plures decis. 59. nu. 13. Simon de Pretis* reprobans illam distinctionem, si in singulari, vel plurali sint apposita, quem refert, & sequitur *Randen. de analogis cap. 10. lib. 1 num. 21.* & in puncto, quod priuilegium legitimandi Spurios tamquã odiosum sit strictè intelligen-
3 dum dixerunt *Rimin. iun. cons. 23. num. 348. Anchar. q. 62. p. 1. & idem Randensis in eod. tract. de Analogis cap. 29. nu. 12. lib. 1.*

Secundò moueor, ex quo de priuilegijs originalibus non constat, & exhibenda sunt, cum non credatur nec Comiti, nec Notario de eo attestanti *Alex. cons.* 138.

138.*nu.4.& 6.lib.1.Berous cons.177.lib.2.Cephal.cons.525.nu.63.Mascard.concl.324.*
4 *nu.6.*dicens id procedere, etiam si magna temporis longitudo interuenerit *Rimin. Iun. post Socin.& Curt.iun.in auth. si quis in aliquo C.de edend.& in cons.366. nu.18. lib. 4. Honded. cons. 71. lib.2. nu.13.* dicentes legitimationes moderni temporis, in quibus recitatur tenor priuilegij Co. Palatini non valere, nisi producatur originale, subiungentes esse perpetuo notandū, cum viderint multos legitimatos succumbere *Giouagnonius cons.31. lib.1. nu.2.*

Tertiò, dicta legitimatio, seu potius dispensatio est nulla, nedum, quia sit odiosa, & sine causa, idem *Rimin. d. cons. 23. nu.* 348. vbi *Anchar. Castr. & textum* allegat, sed quia frater d. Iuliæ, de cuius interesse agebatur non fuit citatus, & si citatio requireretur ad differentiam legitimationis *Paris.* & alij, quos sequitur, & refert *Cephal. cons.* 285. *nu.*13.*&* 14. *Peregrin. decis. Patauin.*10.*nu.*12. *vers. diuersum*, dicens cum *Baldo, Alex. & Decio*, nec in Comite Palatino præsumi iustam adfuisse
5 causam *Lup. de illegitimis, & nat. rest. Comment.3. §.5. nu.30. vsq; ad 33.* & eo fortius in casu nostro, cum nō legatur in dd. priuilegiorum prætensis exemplis concessa facultas dispensandi spurios, citatis, vel non citatis agnatis, & ijs, qui ab intestato succederent *Gratian. in discept. forens. c.*673. *nu.* 2. & si talis legeretur in priuilegio concessa facultas non potest Co.Palatinus illa vti absq; causa, de qua apparere debere, affirmauit post *Paris. Rota penes Put.*183. *lib.* 2.

Addatur quartò agi de bonis emphiteoticis Ecclesiæ, in quibus legitimati etiam à
6 Principe non succedunt *Clar. in §. emphiteosis q.* 31. *post Bal. Ias. & Gratum in vers. si verò*, sit emphiteosis concessa ab Ecclesia *Paleot. de noth. & spur. cap.31.nu.3. Lup. post alios in d. tract. de illegit. & natal. rest. com.3. §.2. nu. 60. & seq.* etiam si emphiteusis sit concessa pro se, & hæredibus *Seraphin.decis.5.nu.3.*

Et ex his saluo &c.

CONTROVERSIA CXXVII.

Pro D. Petronilla Maria N.

SVMMARIVM.

Seruitus hominis ad hominem non datur, nu.1.

Actio ad exhibendum non datur, quando agitur de persona libera, nu.2.

Lenocinium non præsumitur sine quæstu, nu.3.

Veneficium est grauius adulterio, nu.4.

Et si pæna talionis prætendatur sublata, nihilominus si quis calumniosè aliquem accusauerit innocentem non euitabit similem pænam, nu.5.

Et posse pænam extendi vsq; ad mortem, nu.6.

Et id procedit Bonon. de iure municipali, nu.7.

Nulla salus Reipublicæ maior, quam falsos accusatores punire, nu.8.

Iudex non constito de corpore delicti non potest procedere, nu.9.

Actio expilatæ hæreditatis non datur cōtra Vxorem defuncti, nu.10.& 13.

eo magis si sit cohæres, nu. 15.

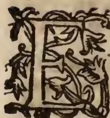
Res, & fructus tamen possunt vindicari, nu.11.

Actio rerum amotarum ad hoc, vt detur octo requiruntur, nu.12.

Mulier asserens cum iuramento se prægnantem, impedit immissionem prætendentibus in hæreditate, nu.14.

Adsit

Adsit Deus, & Virgo.

X processu mihi exhibito tres reperiuntur querelæ contra D. Petronillam Mariam N.

Prima enim querela fuit porrecta per Iuliam, super eo, quod d. Petronilla Maria fecerit aufugere Dominicam querelantis, filiam ætatis annorum sexdecim, & cum eius participatione fuerit deflorata, & institit contra eam procedi fol.3. & seq.

Secunda fuit porrecta per secretum accusatorem, cui adhæsit Diomeda super eo, quod d. Petronilla Maria venenauerit D. Paulum Diomedæ filium, & Petronillæ maritum, & institit eam carcerari, & examinari, & eam, complicesque puniri fol.27. & superindè fuerunt examinati testes, nihil de veneno concludentes, sed tantum affirmantes, quod post comestionem pulmēti ouacelli Paulus vomitauit, & quod tempore sepulturæ habebat nigros digitos, & inflouebat, & quod multoties erant rumores, & strepitus inter dd. Iugales, & quædam mulier nomine Margherita asseruit fuisse requisitam à d. Petronilla in secretis, vt reperiret modum, ex quo maritus moreretur; id enim pro veritate legitur in processu.

Tertia querela fuit super expilata hæreditate eiusdem Pauli, vt infra dicetur.

Ad primam querelam respondetur, nullo iure caueri, nec aliquam æquitatem suadere, quod Domina teneatur custodiam habere de famula, cum ipsa ad libitum
1 possit recedere, & Domina possit ad libitum eam expellere, nec seruitus hominis ad hominem iure naturæ fuit inducta, quia est contra naturam *l. libertas ff. de statu hominum Nauar. in compendio operum suorum in verbo seruus Grattan. in discept. foren. cap. 625. nu. 13. & 25. ad 44.* & idcircò in hoc minimè datur actio *ad exhibendum*,
2 cum esset libera, id affirmant *omnes scribentes in l. si liber homo ff. ad exhiben.* Secundò, non constat ipsam filiam fuisse defloratam, & si constaret d. Petronilla non habet vnde eam deflorare possit. Tertiò, non præsumitur mandatum, consensus,
3 seu lænociniū, eo quod præsumi nòn potest absq; quęstu *Franc. decis. 68. nu. 1. p. 1.* & delictum non præsumi satis demonstrauit *Boss. in praxi crimin. in tit. de delict. n. 1.* & talis querela fuit tantæ efficaciæ, & potentiæ, vt capta ad effectum ducendi ad præsentiam Illustriss. Iudicis fuerit per mensem, & vltra in carceribus detenta.

Ad secundam super veneficio, quod est crimen detestabile, & execrandū, & longè
4 grauius homicidio *Baiard. ad Clarum in praxi* §. *fin. q. 68. nu. 126.* talis enim accusatio non sine maxima calumnia, & grauissimo peccato fuit contra d. Petronillam porrecta: Nam postquam Diomeda socrus Petronillæ filium Paulum iam in Tumulo in Ecclesia S. Frācisci de Rōchis Venezani per septem dies sepultum fecit cadauer amoueri, & deferri ad Ciuitatem Bonon. vbi ferè per diem integrum stetit in Ecclesia S. Mariæ de Puritate, & ibi cadauer à Chirurgo fuit apertum, & repertum absq; aliqua macula tam naturali, quam artificiali, vt ex attestationibus in actis productis, quare non solum Petronilla est absoluenda, sed Diomeda est carceranda, & simili pœna punienda, nam & si ex consuetudine pœna Talionis sit sublata, vt per *Farinac. in tit. de accusat. q. 16. nu. 3.* Hodie tamen, si quis faciat
5 capere aliquem, qui sit innocens, & appareat, quod id per calumniam faciat, vt puniretur, non euitat similem pœnam *Bald. in l. 2. nu. 4. C. de his qui latrones, seu alijs criminibus reos occultauerint*, qui Perusij sic seruatū fuisse asserit *Clar. in praxi crimin.* §. *fin. q. 81. nu. 3.* loquens de quadam Angelina, quæ accusauerat quosdam, quod

illam

illam per vim cognouissent, nam ob quærelam falsam vix euasit pœnam vltimi supplicij, & cum esset prægnans fuit condemnata tantũmodo ad catenam infa-
6 mem *Farinac. d. q. 16. nu. 5.* adducens *Bullam Pij Papæ V.* pænam talionis renouantem *Tenninus in caut. 1.* concludens, quod licet pæna esset arbitraria, posset tamen extendi vsq; ad mortem, & id melius explicauit *caut. 5.* addatur *statutum nostrum in*
7 *rub. de iuramento, & satisdatione præstanda*, vbi disponitur, quod accusator teneatur tempore accusationis iurare, ea quæ continenrur in accusatione esse vera, & debet satisdare de expensis reficiendis accusato, dum infra octo dies accusatio non sit probata, ait enim *Corassius in libro primo Epistolicarum c. 13.* ex auctoritate *Marci Tullij in diuinatione*, nulla salus reipublicè maior, quam eos qui alterum indebitè
8 accusant punire *Menoch. in tract. de arbitr. Iudicum lib. 2. cent. 4. casu 322.* Ex his enim apparet, quam temerè aduersaria contra Petronillam processerit, & procedat non constito de corpore delicti, sine quo Iudex non potest procedere, nec ad capturam, nec ad inquirendum *vulg. l. p. §. item illud ff. ad Sen. cons. Sylenianum,*
9 & ibi aduertunt *Bart. & Bald. Marsil. in praxi in §. principium nu. 5.*

Remanet vt respondeamus tertiæ quærelæ de expilata hæreditate d. Pauli, aduersus d. D. Petronillam, & eos penes, quos prætenditur deposuisse bona hæreditaria portata, ex quo nullo modo potuit procedi contra eam; primo enim denegatur talis actio *Hermogenianus in l. vxor ff. de crimine expilatæ hæreditatis*, his verbis
10 *vxor expilatæ hæreditatis crimine, idcircò nõ accusatur, quia nec furti cũ ea agitur*, ita *Gordianus in l. aduersus C. de crimine expilatæ hæreditatis*, his verbis *aduersus vxorem, quæ sociarei humanæ, atq; diuinæ domus suscipitur mariti diem suum functi successores expilatæ hæreditatis, crimen intendere non possunt, etiam si dolo malo id fuerit, quominus hæres possideret, sed agi tantum potest ad exhibendum, vt ibi glos. & Odofred. nu. 1. & Salicet. sic*
11 *dicens*, vxor defuncti non potest conueniri ab hærede crimine hæreditatis expilatæ, sed res, & fructus extantes possunt vindicari, & consumpti possunt condici *Cyn. in l. præcedenti expilata eod. tit.* extendens eam procedere, & in vitrico, & in nouerca *Menoch. de arbitr. Iudicum lib. 2. cent. 3. casu 300. nu. 8. Farinac. in q. 174.* dicens dari tantum actionem rerum amotarum, hoc est in factum per *tex. in l. si quis vxori in illis verbis furti non tenebitur ff. de furtis.* Ita, & declarant *Alberic. & Bart. nu. 1.* & melius *Hostiensis in summa in tit. rerum amotarum*, dicens hæc verba si mortuo viro res amoueret, ante hæreditatem aditam non facit furtum, ideò vindicabitur, res aut veniat ex petitione hæreditatis, & *nu. 2.* dixit seruum auxiliantem vxori res capere non teneri furto, & ad hoc vt actio rerum amotarum competat requiruntocto, inter quæ dolus, & malus, *& ibi* affirmat *Hostiensis, & Speculator, &*
12 *Ioannis Andreæ in addit. in tit. de furtis nu. 22.* dicens competere solum actionẽ rerum amotarum similiter, & post *Roffredum* dixit *Aug. Ariminensis ad Angel. in tract. de maleficijs in tit. & vestem calcllem nu. 44.* & non dari actionem rerum amotarum, sed in factũ actionẽ generalẽ dixit *Alberic. in d. l. si quis vxori ff. de furtis*, quæ in factũ actio generalis non extenditur, nisi ad simplum, vt declarauit *Io. Crispus de Montibus in arbore actionum nu. 39. 99. 100. & seq.* dicens *nu. 168.* actionem, & rerum amotarum esse ciuilem, prout actio generalis in factum *Tusch. in verbo actio concl. 110.* & ita affirmat *Bart. in l. 1. ff. eodem de crimine expilat. hæreditatis Albericus*, qui declarat, quæ sit actio rerum amotarum, & facit *tex. in l. 2. ff. eod. ibi nam in honorem matrimonij turpis actio aduersus vxorem negatur*, & id etiam approbant *tres textus, & glos. C. rerum amotarum.*

Secundò non potest dici de expilata hæreditate, si vxor res proprias amouisset *Fari-*
13 *nac. cons. 84. nu. 13. lib. 1.* sed res amotæ, si quæ fuerint sunt propriæ, ergo &c.

Ee Ter-

Tertiò iurauit se credere esse prægnantem, nec succedentes ab intestato; nec hæredes substituti poterunt, nec possunt eam molestare in possessione bonorum *tex. est*
14 *in l. 1. ff. si mulier ventris nomine in possessione calumnia causa esse dicatur.* Vbi Vlpianus sic scripsit *si de possessione ventris nomine quæratur, si mulier iurauerit se prægnantem esse seruandum est iusiurandum, nec tenebatur mulier quasi calumnia causa fuerit in possessionem missa, nec vis ei facienda est post iusiurandum,* quod, & notāt ibi *glos. Bart. & cæteri,* nempè *Odofred.* dicens hæc verba iuramentum facit, nè deijci possit à possessione, quamdiu speratur prægnans esse, facit, etiā *tex.* & ibi notant *DD. in l. 1. §. si ea ff. de ventre in possessionem mittendo, ibi si de re dubitari posset operam daret, ne quod præiuditium fieri ei, qui in vtero est, sed ventrem in possessionem mitti oportere, Laderchius* omnino videndus *cons. 46 per totum,* dicēs hæc verba fit ergo pregnans mulier, vel dubitetur possitq; esse, vel non esse est locus dationi possessionis allegans *Albericum, & Goffredum, Angelus de legitimo contradictore, quæst. 14. art. 4. num. 25. 30. & seq.* dicens sufficere solam mulieris assertionē, & pendente tali cognitione, seu dubio non potest hæres adire hæreditatem *l. cum quidam, §. quod dicitur ff. de acquirenda hæreditate, Laderch. d. cons. 46. nu. 3.* ex quibus apparet de manifesta aduersariæ, & comparentium calumnia, & cum deficiat actio Illustris. D. meus, debet absque alio processu absoluere, cum exceptio sit impeditiua processus *Iat. nostrum in rub. de modo, & forma procedendi contra accusatos, vel inquisitos, non contumaces, §. si autem.*

Addendo, quod hæc Petronila est coheres, simul cum Aduersaria, & ab Illustris. D.
15 Auditore Generali, sic declarata, quo casu non posse dici de expilata hæreditate, dixit *Menoch. de arbitrarijs iudicum, loco quo supra.*

CONTROVERSIA CXXVIII.

Pro Illustris. D. Io. Baptista Maluitio.

SVMMARIVM.

Fiduciarius hæres est veluti custos, & depositarius, & omnia restituere debet, nu. 1.

Si administrator, & gubernator elligatur, quis non potest dici fiduciarius, nu. 2.

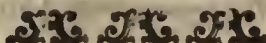
Falcidia titulo vniuersali hæreditario debetur, nu. 3.

Prohibitio falcidiæ debet fieri expressè, num. 4.

Testator, & si mandet omnia bona restitui non videtur prohibere falcidiæ deductionem, nu. 5.

Error in nomine non vitiat contractum legitimum, seu hæredis institutionem, num. 6.

Notarius dum publicauit instrumentum, non potest à seipso corrigere errorem, nu. 7.

Adsit

Adsit Deus, & Virgo.

DE duobus quæritur primò, an Illustriss. D. Io. Baptistæ Maluitio hæredi fiduciario olim M. D. Fuluij de Albertis, liceat detrahere falcidiam cùm idem D. Fuluius eũ grauauerit ad restituendum hæreditatem cum lucris Francisco filio M. D. Antonij Auogari Ferrariensi. & primogenito, qui (vt ipse Fuluius in testamento expressit) ex d. D. Ludouico nascetur, licet nullibi in testamento eum prius nominauerit tali nomine; secundo an hæreditatem restituere teneatur Francisco, nunc petenti. Et prima facie ad primũ videtur dici posse d. Illustriss. D. Maluitiũ, nihil detra-
1 here posse, nam fiduciarius habetur, tamquam depositarius *Bud. in l. 2. ff. de origine iuris Bulle. ad l. cum Auus ff. de condit. & demonst. cap. 8. nu. 10.* & probari videtur *ex tex. in l. 3. §. pelidius ff. de vsur.* idq; etiã affirmant *Alex. & aly in l. cum Saturninus ff. ad treb. & Rip. in l. in fideicomissaria n. 7. ff. ad treb.* His tamen non obstantibus credo d. falcidiam d. D. Maluitio deberi, ex quo ipse nõ potest dici depositarius, & Cu-
2 stos iuxta definitionem fiduciarij, cum d. Fuluius elegerit Io. Baptistã de Albertis, quem voluit statim eo mortuo debere apprehendere possessionem omnium bonorum hæreditariorum, illamq; per d. Io. Baptistam gubernari & administrari, quare non videtur conueniens, vt nomen hæredis habeat, & nihil consequi possit ex hæreditate, vt in simili dixerũt *Eugen. cons. 33. n. 52. lib. 1. Medices decis. ... 61. nu. 14.* debetur enim falcidia titulo vniuersali hæreditario *l. quod autem ibi si hære-*
3 *ditario iure &c. ff. ad l. falcidiam glos. in l. 1. in verbo quartã cod. tit. & in auth. vnde & si parens in verbo falcidia C. de inoff. test. Angel. Aretin. cons. 83. nu. 7. Menoch. de coniect. vlt. volunt. lib. 9. tit. 13. nu. 3.* Nec poterit dici fuisse prohibitam saltem tacitè, cum voluerit fructus, & lucra restitui Francisco, vt supra, quia videtur necesse, quod Te-
4 stator expressè, & nominatim, non autem tacitè falcidiam prohibeat *textus est in auth. sed cũ testator in princ. C. ad l. falcid. & ibi glos. in verbo hoc expressim, & ibi Azzo in eius summa in tit. ad l. falcid. prope finem. Petr. de Bellaper. in d. auth. ibi col. 2. vers. sed quid si hoc voluit tacite &c. Angel. ibi nu. 2 vers. contrarium credo, & in l. ... textu ff. de vsufructu,* & post plures *Pedroch. cons. 16. nu. 2* cum pluribus seq. vbi multis auctoritatibus hanc opinionẽ veriorẽ dicit, & idcirco non videtur testatorem sensisse de detractione falcidiæ, quæ vniuersali titulo debetur vt supra, prohibitio igitur subintellecta, & in cõsequentiã resultans, verbisq; generalibus facta non facit cessare falcidiæ deductionẽ, vt dixi, & affirmant *Petr. ... in repet. ... quem an habentem hæredem C. fam. hercisc. und. Couar. in c. Raynucius §. 3. num. 6. de test. Bero. cons. 193. nu. 63. lib. 2. Ias. cons. 84. nu. 9. lib. 1. & cons. 146 n. 5. lib. 4.* nec ea ver-
5 ba, vt restituat omnia lucra &c. inferunt necessario prohibitionem falcidiæ *Rom. cons. 75. nu. 2. vers. hanc tamen sententiã. & cons. 79. nu. 4. & de communi Fernand. Vasq. de success. progres. lib. 3. §. 26. nu. 29. vers. quia dicere, Pedroch. d. cons. 16. a num. 3 ad 33.*
6 Ad secundum punctum sum in opinione, quod error in nomine non inficit, cum de corpore constat, & ex subsequentibus cognoscitur notarium errasse, dũ eum appellat Ludouicum, & nominat Patrem Marcũ Antonium *l. si in nomine & quod ... stetus ff. de verb. oblig.* error ergo non debet officere veritati, minus contractum, legatum, & hæredis institutionem potest vitiare *tex. est in l. ... ff. de ... scriptis verbis l. si in nomine C. de testamentis §. si quidem in nomine Inst. de legatis,*

Mantica de tacitis, & ambiguis lib.24. tit.2. nu. 17. Credo tamen à se ipso Notarium minimè corrigere potuisse errorem, nedum, & iure municipali in *rub.de erroribus Not.in princ.* eo magis cum extra dederit authenticum, & iam functus fuerit offitio suo *Bald.in l. Imperator la 1. nu.1. ff.de statu hominum*, dum ergo Franciscus Auogatus, reperitur dicitur constare de persona tale nomen à testatore expressum habente, vt omnes affirmant in *d.l. si in nomine.*

CONTROVERSIA CXXIX.

Pro D. Francisca Maria Spagnola.

SVMMARIVM.

Substitute in donatione, datur actio aduersus tertium possessorem, n.1.

Etiam si res donatæ non fuerunt traditæ, nu.2.

Etiam non facta stipulatione, nu.3.

Fideicommissa possunt fieri, & in contractibus, & in epistolis, & in libello, & nutu, & sine scriptura, num.4.

In claris non egemus coniecturis, nu.5.

Verba dispositiua, imò deprecatiua inducunt fideicommissum, nu. 6.

Ad vocationem sufficit, quod quis sit positus in conditione in contractu, num.7.

Vel quod bis in conditione sit positus, num.8.

Quando quis expressit esse intentionis, vt bona conseruentur, vel in familia, vel in descendentibus inductũ dicitur fideicommissum, nu.9.

Dictio, quia est voluntaria, & impulsiua denotans causam finalem, n.10.

Verba aduersatiua impediunt repetitionem, nu.11.

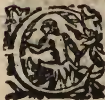
Quando instrumentum potest, & est conuentũ, vt reducatur ad consilium Sapientis Iudex loco illius potest succedere, nu.12.

Sapiens potest declarare ea, quæ sunt iuris, & de natura contractus, & de consuetudine, nu.13.

Item potest addere etiam pœnalem stipulationem, nu.14.

Appellatione filij legitimi, & naturalis venit legitimatus per rescriptum, num.15.

Adsit Deus, & Virgo.

1 Ertum est actionem etiam aduersus tertium possessorem dari substituto in donatione, nam speciale est, vt substituto in contractu donationis dominium acquiratur sine traditione, itaut purificata cõ-
2 ditione substitutionis, possit ipsemet substitutus agere rei vendicatione ad consequendum bona, in quibus fuit substitutus, licet res donatæ traditæ non fuerint, ita post *Speculat. & Decium* sustinuit
3 *Crauet. cons.19. nu. 9* dicens id procedere, etiam si non sit facta stipulatio *Olasch. decis.*
4 *decis. 85. num. 8.* nec potest dubitari, quin fideicommissa fieri possint, & in contra-

tractibus, & in epistolis, & inter absentes *text.* est in *l. & in epistola C. de fideicom.*
vbi legitur posse fieri etiam libello, & sine scriptura, imò etiam nutu, & in pun-
cto nostro habemus *Pereg. post alios in tract. de fideic. art. 1. n. 16. & art. 51. n. 17.* lo-
quentem de substituto in donatione, cum donatio habeat tale speciale priui-
legium *Fusar. de substitut. fideicom. quæst. 287. num. 1. Sacra Rota decis. 284. nu. 27.*
par. 6. diuers. & idcircò cum appareat clarè Elideũ donantem substituisse filias
fœminas in defectum masculorum filiorum Horatij Spagnoli donatarij, non po-
test contradici petitæ imissioni pro parte D. Franciscæ Mariæ filiæ, & bona libe-
ra per reos conuentos sunt sibi restituenda, & vocatio est patens in pluribus do-
nationis locis, nam postquam donans prouidit quid agendum esset in casu, quo
bona donatarij confiscarentur, adiecit hæc verba, *vel sine filijs legitimis, & natura-*
libus obiret, & ibi inferiùs, *existentibus filijs masculis, & fœminis*, adeout clarè ibi ap-
pareat filios, & filias in conditione esse positos, & positas, vt patet ad sensum,
& probat idem *Fusar.* ibi *quæst. 401.* & inferius subiunxit idem donans præcisa
verba, *vbi de filijs reperitur facta mentio, censeantur in dispositione, & dispositiuè nomi-*
nati filij, seu nominatæ filiæ vocati, seu vocatæ eodem modo vt supra, videlicet, semper, &
prius masculi, & deinde, & successiuè fœminæ in bonis huiusmodi donatis, vnde cum dis-
positiuè dicantur à donante vocati filij, & filiæ, non est vlterius quærẽdum, quia
5 in claris minimè egemus coniecturis *l. continuus ff. de verb. oblig. Greg. XV. decis.*
157. nu. 12. & talia verba vti dispositiua, imò deprecatiua semper fideicom-
6 missum inducere dixit *Peregr. in d. tract. de fideicom. art. 1. num. 46. & 51.* & sat es-
se, vt ex verbis præcedentibus, vel sequentibus colligi posse donantem, seu te-
statorem voluisse liberos, seu filios dispositiuè vocare, post *Corn. Gabr. Alex. Ce-*
phal. & alios tenuit Rustic. in tract. de lib. in conditione positis lib. 5. c. 7. nu. 14. & suffi-
7 cere ad hoc vt in conditione positi dicantur vocati, quod cõditio sit in contractu;
dixit *Ruin. cons. 99. nu. 14. lib. 1.* & quod fiat bis in conditione positi affirmatiè
8 post *Gozad. cons. 64. nu. 9. idem Rustic. in d. tract. lib. 5. c. 2. nu. 1. & 2.* dicens ab
hac opinione non esse recedendum, & licet ex prædictis satis constet de fidei-
commisso, nihilominus placet aliud posse desumi fideicõmissum ex alijs verbis,
ibi *quia intentio d. D. Elidei fuit, & est, quod eius bona conseruentur primo mediantibus*
d. D. Horatio, & eius descendentibus masculis, & successiuè fœminis non extantibus ma-
sculis legitimis, & naturalibus, ac de legitimo matrimonio natis, deinde dd. substitutis vi-
delicet DD. Hieronymo, & Antonio, vel eorum liberis, sufficit enim ad inducendum
9 fideicommissum, quod expræsserit esse intentionis, vt bona conseruentur me-
diantibus dd. nominatis, vt in puncto dixit *Simon. de Pretis*, post plures, quos allo-
gat *in tract. de interpret. vltimarum volunt. lib. 3. fol. 12. nu. 10. fol. 294.* exprimens
eadem verba, *quando quis dixit esse intentionis, vt bona conseruentur in agnatione, vel*
familia, vel in descendentibus, & sic eorum fauore esse inductum fideicõmissum *post*
glos. in l. codicillis, §. instituto in verbo filijs suis tenuerunt *Bald. Corset. Gozad. Cephal.*
Socin. sen. Curtius Iunior. Dec. Riminald. seu Rimin. Iunior. Bero. Couar. & alij relati,
& approbati à *Mastardo concl. 725. nu. 7.* & nouissimè *Fusar. in d. suo tract. de fidei-*
commissaria subst. quæst. 277. num. 6. qui *Manticam, Io. Franciscum à Ponte, Paris. Me-*
noch. & alios allegat.

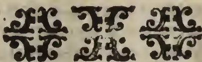
Noto etiam talia verba esse in oratione separata, & illam dictionem, Quia, esse
10 voluntariam, & impulsiuam denotantem causam finalem *Menoch. de præsumpt. lib.*
40. præsumpt. 24. nu. 13. Barbos. de dictionibus dictione 266. per totum.

Et verba donantis, quæ sequuntur, id denotant ibi. *Hoc addito, quod in casu confisca-*
tionis postquam D. Horatius erit gratiatus, nã talia verba separant præcedentem di-

11 spositionem cum sint aduersatiua, & impediant repetitionem qualitatum *Gratian. in disceptat. c. 539. nu. 13.* subiungens cum alijs, quod cum habeāt orationem separatam, non admittunt præcedentem repetitionem *Zanch. in l. hæredes mei §. cum ita nu. 165. ff. ad trebel. Rota decis. 326. nu. 3. p. p. diuers.* maximè quando, vt in casu nostro vnaquæq; oratio est de per se perfecta, vlterius denotant similitudinem, & declarationem ad præcedētia *Barbos. loco allegato dictione* 158. nec per talia verba tolli fideicommissum præcedens dixit nouissimè *Marta de clausulis p. par. claus. 237. num.* 4. subsequuntur etiam alia verba, in eadem oratione post memoratam dictam confiscationem ibi, *sed in eius locum sint subrogati, & succedant eius filij masculi, & si non extarent succedant fæminæ legitimi, & legitimæ vt supra, & masculis & fæminis non extantibus succedere debeant dd. DD. Hieronymus, & Antonius*, est etiam aduertendum, quod ijdem donans, & donatarius voluerunt, & pepigerunt, quod tale donationis instrumentum, & in eo contenta possint, & valeant simul coniunctim, & diuisim extendi, ac redigi; & ordinari ad sensum, & consilium sapientis, vel sapientum vnius, vel plurium, & vt ibi, & in hoc verba am-
12 plissima legantur, & idcircò sapiens, imò sapientissimus Iudex loco illius, seu illorum sapientum iux. *doctr. Odofredi*, quam sequitur *Io. Andr. in addit. ad Specul. in tit. de empt. & vend. sciendum in verbo commune nu.* 9. poterit declarare ea, quæ sunt iuris, & de natura contractus *Bart. in l. illa institutio nu. 5. ff. de hæred. instit.* dicens, quod talis sapiens poterit supplere vigore arbitrij, eā quæ sunt de consuetudine, & ibi *Io. de Imola nu. 11. vers. quod autem operentur in contractibus*; ita *Pacis Scala in tract. de consilio sapientis in forensibus causis adhibendo, & de contractuum, ac vltimarum voluntatum compositione ad sensum sapientis lib. vlt. cap. 1. vers. sapiens ea, quæ ex consuetudine*, subiungens in *cap.* 2. quod ea quæ de natura contractus, sunt sapientem posse apponere, siue agatur de contractibus, siue de vltimis voluntatibus, & *c.* 3. voluit sapientem posse addere, & pænalem stipulationem, & inusi-
14 tatam, & cum *Ang. Cast. & alijs* id sustinet *Marta in d. tract. de claus. 4. parte, claus.* 32. secundum vltimam impressionem.

Nec facit illa oppositio, quod d. D. Francisca Maria non sit vocata, tanquam legitimata per subsequens matrimonium, nam omissa omni disputatione, & omnibus rationibus, & auctoritatibus allegatis per *Laderch. cons.* 24. vt retrotrahatur tempus ad diem natiuitatis, dicitur in instrumento semper, quando agitur de filiabus fæminis Horatij, esse nominatas solum, tanquam legitimas, & naturales, sed qualitas natiuitatis ex legitimo matrim. est tantum apposita masculis; verba etenim sunt clara ibi, *quod bona conseruentur primò median. d. D. Hieronymo, & eius descendentib. masculis, & successiuè fæminis*, nō extantibus masculis legitimis, & naturalibus, ac de legitimo matrimonio natis, minimè ergo poterit dubitari, quin ipsa comprehendatur cum legitimatus etiam per Co. Palatinum habentem auctoritatem veniat appelatione legitimi, & naturalis *Seraph. decis. 1329. nu.* 7. Et idcircò cum constet de identitate bonorum ex scripturis productis non creditur posse denegari imissionem.

Et hæc saluo &c.

CON-

CONTROVERSIA CXXX.

Pro D. Alexandro Baratto.

SVMMARIVM.

Floppæ, & aliæ arbores vicinæ damnum inferentes, debent succidi, nu. 1.

Nedum de iure municipali ex statuto Bonon. verum etiam de iure communi, nu. 2.

Consuetudo, quæ allegatur contra dispositã in l. fin. ff. fin. regund. non attenditur quoad plantãdum, sed quo ad ædificandum, nu. 3.

Non debet ædificari ad impediendum solem, ventum, & aerem vicino, nu. 4.

Rami arborum debẽt circumcidi ad 15. pedes, ne noceant vicino, nu. 5.

Adsit Deus, & Virgo.

1 Siue attendamus ius municipale, siue ius commune vtroque modo RR. Moniales SS. Vitalis, & Agricolæ debent succidere floppas, ne terrenis D. Alexandri Barattæ noceant de iure municipali, Statutum est clarum in *rub. de floppis, seu rouertis, aut quercubus non retinendis penes vicinos*, vbi dicitur spacium debere esse trium perticarum, quod *statutum* seruãdum est quicquid *Monter. ibi* dixerit non seruari de consuetudine, eo quod in *concl. statut. in §. postremo*, habetur omnia in volumine statutorum descripta censeri, & præsumi in viridi obseruantia &c. non obstante vsu, stilo, consuetudine, vel desuetudine incontrarium, & talia verba remouere actum incontrarium dixit *Monter. in Bulla Iulij II. dat. Bononiæ 10. Decembris 1510. in verbo tunc*, quæ Bulla *in §. & in modo* mandat, quod in cognoscendo, procedendo, & decidendo contenta in *statutis* à quolibet Iudice seruentur, non obstante stilo, consuetudine, & alijs incontrarium, quod statutum est rationabile fundatum in dispositione iuris, ne damnificetur vicinus, adeout cõtra illud non potest dici de consuetudine *auth. vt nulli Iudicum §. nulli vero, & §. fin. in auth. de vsuris nauticis; Petr. de Rauenna de consuetudine sect. 4. nu. 34.* & id est forsitan, quod voluit dicere idem *Monter. in d. stat. de floppis*, dum voluit marginare, apponendo litteram D. nec postea forsan Impressoris negligentia non fuit scriptum, Quando enim *statutum* reuocat consuetudinem contrariam, vt in casu nostro noua non poterit induci consuetudo, cum non sit quæsibilis, vt aduertit idem *Petr. de Rauenna in sect. 5. in tit. de consuetudine nu. 35.* & quoad arcem non est disputandum, cum extet *stat. de imped. arcar. tollendo*, & nemo dixit tale statutum non esse in vsu de iure communi, res videtur clara per *tex. in l. fin. ff. finium regund.*
2 vbi habetur spacium in arborum plantatione seruandum, & ibi notant *Bart. Alber. etc. Flor. de Sancto Petro, & alij scribentes*, facit, *etiã tex. in l. 1. ff. de arbor. caden. in §. deinde*, ibi, *deinde ait prætor, quæ arbor ex agro tuo in agro illius impendet, si per se stat,* quo-

quominus pedes quindecim à terra eam altius coerceas, tunc quominus illi ita coercere, lignaq; sibi habere liceat vim fieri veto. Cepol. in c. 81. de arboribus, vbi num. 5. distinxit his verbis, aut arbor tua pendet super agrum meum, tunc incidatur quindecim pedibus à terra.

Nec dicatur, prout *de statuto de stoppis* dicitur disposita in dicta *l. fin. ff. fin. regund. & in d. l. 1. non esse in vsu*, nam per *Doctores in dicta l. fin.* qui dixerunt disposita,
3 vt supra, non esse in vsu, loquuntur de domibus, eo quod domus sunt vndique contiguæ, & in Ciuitatibus, & in oppidis, & sic restrinxerunt ad ædificandum, non ad arbores plantandum *Natta cons. 277. prope finem*, dicens etiam d. legem seruandam esse, etiam in ædificando, non obstante allegata consuetudine in contrarium, quam veram non esse aduersus *Corn.* nedum idem *Natta*, sed & *Surd.* qui *plures* allegat *cons. 74. nu. 11.* prohibetur etiam de iure ædificari, & plantari
4 in damnum vicini ad occupandum Solem, Ventum, & Aerem *glos. & Bald. in l. fin. §. ff. fin. ff. de seruit. & aqua. Io. Bapt. de S. Seuer. in l. omnes populi nu. 55. ff. de iust. & iure*, vmbra enim, quæ nihil aliud est, quam aer, sole carens propter aliquod corpus densum obiectum, multum nocens frugibus, iux. illud *verg. Bucol. eglog. X. surgamus solet esse grauis cantantibus vmbra iuniperi grauis vmbra nocent, & frugibus vmbra*, & idem *Virg. 1. Georgicorum* monet agricolas ad amputandum arborum ramos vmbram facientes ibi *falce premes vmbras, votisq; vocaueris imbrem. Magon.* videndus prædicta referens *in decis. 6. Florentina num. 2. & seq.* id in terminis su-
5 stinens nedum ex *statuto*, sed ex iure communi, ita etiam prius dixerunt *Cyn. n. 2. & alij in l. 1. C. de interdictis*, legitur etiam *in d. l. 1. in §. quod ait prætor ff. de arbor. caeden. Vlpianum*, iussisse arboris ramos debere circuncidi ad quindecim ped. ne vmbra vicino noceat, & sic seruari vidisse de facto, dixit *Alberic. in d. §. quod ait prætor*, cum ergo ex euidentia facti id constat, tot, & tantas esse stoppas nocibiles, speratur declarari, & circuncidendas esse.

Saluo &c.

CONTROVERSIA CXXXI.

Pro Nobilibus de Rubeis.

SVMMARIVM.

INuentarium, præseruat hæredem à damno, non à commodo, nu. 1.

Et conseruat eum in eo statu, in quo reperiebatur ante aditionem, nu. 2.

Et illius beneficium potest allegari ante, & post sententiam, nu. 3.

Licet creditori cum inuentario sibimet soluere, nu. 4. & 6. & 9.

Melius est non soluere, quam solutum repetere, nu. 5.

Hippotheca extinguitur facta exactione pecuniæ, etiam ad præiuditium creditoris anterioris, nu. 7.

Actio hippothecaria est realis, & sequitur fundum, nu. 8.

Est officium paternum, & auitum dotare filiam, seu neptem etiam diuitem, nu. 10.

Quando mater est diues, ad eam spectat, dotare filiam, absq; eo, quod

bona fideicommisso subiecta diminuantur, nu. 11.
Frater in subsidium tenetur dotare sororem, nu. 12.
Et in concursu cum Matre ipsa tenetur, nu. 13.
Negligens ad faciendam inuestituram iuxta conuenta, tenetur ad omnia damna, & interesse, nu. 14.
Et tenetur praestare non solum dolum, & latam culpam, sed etiam leuem, nu. 15.
Fructus in viginti annis percepti praesumuntur adaequare sortem, n. 16.
Et ex coniecturis possunt probari, n. 17.
Ratificatio non potest induci non habita scientia, & sine certioratione de praeiuditijs, nu. 18.

Adsit Deus, & Virgo.

IN causa Nobilium de Rubeis, cum Nobilibus de Vrsis, multa adduci possunt.

Primò nil facere, quia Io. Galeatius fuerit Tiberij Patris haeres, quia fratres ipsius Io. Galeatij non probantur, nec eius sunt haeredes.

Secundò nulla inest difficultas, quin caeteris fratribus suffragari debeat inuentarium, nam eos praeseruat à damno, non à commodo, si quod ex
1 eo perciperent ex decisionibus *Mant. 306. n. 1. & Greg. XV. 418. nu. 6. & alijs*, alias allegatis, & ideò in hoc erit videndum, quodnā commodū senserint ex alienatione per Tiberium Patrē Co. Henrico de Vrsis facta, nec, vt asseritur, ex publicis Instrumentis constat eos ad proprium commodum alienasse census pro libris septem mille ab Henrico emptore D. Tiberio vēditori assignatos in computum pretij praedij praedicti, item & ratificasse venditionem à Tiberio factam March. Caesari de Pepulis de terreno Ponticuli, quod ex speciali conuersione per Henricum fuerat redemptum ad computum d. pretij, vt stare deberet pro multiplico, & regressu fauore eiusdem Henrici emptoris.

Primò dicitur, quod etsi verum sit, quod de anno 1618. 24. Martij, Ludouicus, & Philippus Maria duo ex filijs d. Tiberij tunc minores, & Comes Alexander Tanarius tutor Antonij, & procurator olim Io. Galeatij, pariter d. Tiberij filij (ad quos, vt dixerunt, tanquam Patris haeredes, spectabat creditum cum Viggiano de Viggianis lib. trium millium sibi per d. Henricum cessum ad computum pretij praedicti praedij) illud cesserint ex causa francationis faciendae à Co. Ludouico de Vrsis, & ex ea causa eleemosinam constituendi duabus Sororibus Monialibus in S. Laurentij de Bononia Monasterio, prout etiam de anno 1622. 20. Septembris alias lib. quatuor mille ab Henrico ex censu sibi cesso receperint, quas erogare velle dixerint in causam dotis Portiae alterius Sororis, & vt in instrumento, in quo licet minores se Patris haeredes beneficiatos asseruerunt, non tamen per hoc potest dici eos de proprio teneri, nam clara est conclu-
2 sio, quod inuentarium conseruat haeredem in eo statu, in quo reperiebatur ante aditionem *Rol. de inuent. quaest. 5. in oct. vtilit. nu. 7.* Et vnius inuentarij be-
3 neficium potest allegari, & ante, & post sententiam, & tempore executionis, vt refert idem *Roland. post. Salic. Angel. Specul. & alios in plurium tract. de inuent. quaest. 212. nu. 3.* Sed sic est, quod filij eiusdem Tiberij dotis maternae, creditores

res poterunt sibi satisfacere cũ liceat creditori, cum inuentario sibimet soluere, &
4 bona hæreditaria pro credito suo retinere, ex quo melius est non soluere, quam
solutum repetere, & stultissimus dicitur hæres, si alios requireret cum ipse ab alijs
5 sit requirendus, ita post plures loquitur *Monticul. de inuent. in d. tract. plurimũ quæst. 234. num. 130. ad fin.* Non enim negari potest, quin dotes maternæ in magna summa, vt in instrumento sibi filijs hæredibus debitę aliunde non possent capi cum omnia bona per Tiberium relicta, pluribus fideicommissis reperiuntur
obnoxia in eorum fauorem, vt fuit probatum, & potuerunt vtilitati suæ inuigila-
6 re, & alios creditores præocupare *l. pupillus ff. quæ in fraud. credit. l. summa ff. de peculio Monticul. ibi nu. 84.* & nonnulli voluerunt hypothecam extingui facta ex-
actione pecuniæ ad præiudicium etiam anterioris, eo maximè, quia tritissima est
7 conclusio, quod hæres nedum sibi vt supra satisfacere potest, sed & creditori-
bus, & legatarijs primo venientibus etiam posterioribus integraliter intantum,
vt posteriores minimè conqueri possint *Rol. in d. tract. de inuent. q. 153. in §. octaua est vtilitas*, & nouissimè Eminens Lector in Archigymnasio nostro *Antonius Merenda contr. iur. lib. 19. c. 31. per tot. & Martius Venturinus consil. 29. nu. 45.* & nescio
videre quomodo contra dd. de Rubeis possit agi hypothecaria, cum rem hy-
8 pothecatam non possideant, & talis actio sit realis, & sequ tur fundum *l. pignoris ff. de pignor. & ibi Bart. & in l. pignoris C. eod. Negus. de pignor. 8. p. 2. memb. nu. 1.*
nec obligari personam debitoris, sed rem dixit *text. in l. eos C. qui potior. in pign. habeantur*, quia tantum ius est in re idem *Negusant. p. 1. p. membr. in sum. nu. 3. in eod. tract. de pignor. Gratian. in discept. c. 616. nu. 12.* & idcircò specialis contra eos
considerata hypotheca, nil operatur maximè censibus extinctis.

Nec facit, quod ipsi ex causa dotandarum Sororum alienauerint census prædictos
eorum genitori per Henricum assignatos, cum ignorarent, quid emptionis contractus inter Patrem, & Henricum celebratus contineret, intantum vt hæredes
cum beneficio inuentarij potuerint de bonis in hæreditate repertis disponere, &
9 si id fratres fecerint sibi promissum fuit etiam in instrumento emptionis Henrici,
nam ibi legitur pactum, quod in casu francationis censuum pecuniæ soluendæ
errogari possint in extinctionem debitorum paternorum, sed sic est, quod officium
dotandi filias, & descendentes est paternum, & auitum legitur in *l. fin. in verbo pro sua progenie, C. de dot. promiss. Doct. in l. 1. ff. sol. matr. Surd. de alim. tit. 1. q. 1. & 2. nu. 4.* & idcircò in vim pacti talis dotatio succedere debet loco hypothecæ, iux-
10 ta conuenta.

Nec in hoc casu crederem intrare doctrinam eiusdem *Surd. de alimentis tit. 1. q. 5. nu. 8. vers. sicut autem*, vbi dicitur, quod sicut tenetur alere, ita & sororem inopem do-
tare, nam primo respondetur id procedere, quando frater posset adstringi ad do-
tem, sed quando non extant bona paterna, & Mater est diues, prout mater erat
11 (cum in dotem haberet vltra scuta septem mille) ad eam spectabat, & non ad fra-
tres ex bonis fideicommisso subiectis *Surd. in eod. tract. post plures tit. 1. q. 14. n. 13.*
vbi de magis communi *Petra de fideicommissis q. 8. nu. 460.* vbi plures allegat, non
enim fratres tenetur dotare sorores, nisi in subsidium quando non possunt dotari
vel ex bonis liberis paternis, siue maternis, siue proprijs earumdem sororum *Iaf. in auth. resque C. comm. de leg. num. 3.* & fuit dictum *coram Eminentiss. Virili die mense 1628. 30. Martij, in causa Bonon. fideicommiss. de Maluitijs*, & notant *DD. in d. l. 1. ff. solut. matr.* inter quos *Alex. nu. 23. & 24. & Barbel. in 4. p. nu. 125. & seqq.* & sic fra-
12 ter non potest cogi, sed ex caritate sanguinis in subsidium tenetur *Bald. in l. neque mater, C. de iur. dot. Duran. decis. 26. num. 8.* & quando frater cogitur sororem do-
tare

tare conuenit, vt sit diues, quales non sunt dd. fratres inspecta eorum nobilitate *Thesaur. decis. 192. nu. 7. Coccin. decis. 77. nu. 3. & 11.* & in concursu cum fratre,
13 matrem diuitem debere dotare filiam dixerunt *Molin. & Gomez.* quos refert, & sequitur *Duran. decis. 206. nu. 8.*

Ad id, quod ipsi teneantur ad lib. 4000. ex terreuo per Patrem Carolo de Barberijs vendito erit aduertendum, quod in instrumento venditionis prædij per Tiberium Henrico de anno 1612. 18. Iunij, facto fuit inter eosdem Tiberium, & Henricum conuentum his verbis. Quod terrenum liberandum per Tiberium à d. Carolo de Barberijs, cedere deberet loco inuestituræ præstandæ pro cumulatione fructuum, iuxta formam *Breuis Pontificij*, & quod fructus d. terreni in posterum recolligendi, facta dicta iurium acquisitione deberent cumulari ad formã *Breuis Pontificij*, & d. Henricus huiusmodi cumulationem faciendi, plenam potestatem habebat, neq; in hoc posset vllo vnquam tempore, sub quouis prætextu à d. Tiberio, seu ab eo causam habente molestari, & inferius cum certis expræssionibus, vnde intrat illud ad præiudicium dd. de Vrsis, quod scriptum reperitur in *decis. Eminentiss. Panziroli 4. Martij 1642. in hac causa*, vt imputandum sit d. Henrico, qui inuestituram, & multiplicum fieri non curauit, & etiam alia, quæ in *eadem decisione* habentur circa eius negligentiam, intantum vt non possit obesse vocatis ad fideicommissum, & probatur etiam per *subsequentes decisiones in eadem cau-*
14 *sa coram Reuerendiss. Beuttingerio, & Corrado*, & nedum ob non factam inuestituram sibi est imputandum, verum etiam debet, seu HH. deberent præstare omnia damna, & interesse *l. idem, quæ §. si Procurator, l. si tibi mandauero §. sicut ff. mand. Rot. Gen.*
15 *decis. 9. nu. 5. & 6. & decis. 68. nu. 5.* & quod teneantur non solum præstare dolum, & latam culpam, sed etiam leuem post *Alex. Dec. Castr. Ang. Aret. & alios* tenet *Cagnol. in l. contractus 27. per illum text. ff. de reg. iur. nu. 30. & Surdus decis. 304. nu. 4. 5. & seqq.*

Nec opponatur, quod ijdẽ fratres de Rubeis petierint ab Illustriss. Pepulis terrenũ, quod emerat Barberius à Tiberio pro dd. lib. 4. mill & propterea ipsi teneantur, nã id ex facto tollitur, cum egerint tantum ad bona subiecta fideicommissis primi Nestoris, & Ludouici Senatoris de Rubeis, & hæc bona erant liberi, vti empta per Eq. Io. Galeatium Tiberij Patrem, prout Henricus fatetur in instrumento de anno 1613. 3. Ianuarij, nec ipsi fratres prohibent, quin Vrsij ad bona prædicta agant, & si pro credito dotali eorũ matris ad ea ipsi accedere possent, & vti anteriores deberent præferri, & creditur etiã posse sustineri, stante d. conuentione, & obligatione dd. Vrsios non posse audiri, cum prius ad multiplicum specialiter obligatum egerint ex *alleg. in decisione*, quibus nõ videtur posse responderi multiplicum ipsum non fuisse factum, nam primò ex iam dictis onus per Henricum fuerat assumptum; secundò non potest dici non fuisse factum multiplicum, cum transierint triginta septem anni à die venditionis, & fructus in viginti annis præsu-
16 muntur adæquare sortem *gl. s. & ibi DD. omnes in auth. perpetua in verbo iusta C. de Sacr. Sanct. Eccles.* & sicuti ex fructibus colligitur valor rei, sic ex valore potest colligi, quot fructus sint percepti *Bald. cons. 323. in fin. lib. 2.* & ex coniecturis posse etiam desumi, dixit *Menoch. præsumpt. 9. lib. 3. num. 25. & 26.* & aduertit *Tusch. in lit. F concl. 500. nu. 1.*

Minusq; potest obijci, quod ijdem fratres approbauerint inuestimẽtum, quia tollitur ex his, quæ habentur per *Reuerendiss. Beuttingerium in d. decis. 4. Martij 1642.*

Et nescio vidure quomodo possit sustineri instrumẽtum de anno 1622. prætensi inuestimenti, nedum stante notoria nullitate, cum duo ex ipsis fratribus essent mi-

nores

notes respectiuè decimo octauo anno, ex *statuto nostro in rubr. de co.ntr. cum minor. & fil. fam. per totum.*

Nec potest dici inducta ratificatio, dum ipsi omnes non habuerunt plenam scien-
18 tiam, nec fuerunt certiorati de præiudicijs, quæ sibi ex eodem contractu inferebantur *Corrad. cons. 329. nu. 10. vers. praeterea ratihabitio*, ita post *Seraph. decis. 1474. nu. 3. & alios* dixit *Caual. decis. 612. num. 27.* nec sufficere scientiam in genere, sed debere esse plenam, dixit *Eminentiss. Vbaldus decis. 635. nu. 12. vers. immo, par. 1. recentior.* & probandum esse, vt ipsi intellexerint quid ratificauerint, post *Bald. in cons. 176. lib. 2.* tenuit *Manent. decis. 59. num. 19.* & nouissimè idem Excellentiss. *Merenda lib. 24. contr. iur. cap. 11. nu. 1.* Non est ergo mirum, si illi, qui allegant ratificationem, debent probare scientiam actus, qui ratificatur, cum sit de substantia ratificationis *Bald. d. cons. 176. circa med. lib. 2. Surd. cons. 27. nu. 118. Ventutinus cons. 6. nu. 5. & seqq.*

Minusq; credo ex Instrumentis allegatis desumi fratres ratificasse, eo quod nullum verbum ratificationis legitur, cum non sufficiat in genere habuisse notitiam venditionis per Patrem factæ, nisi etiam tenor venditionis innotuerit in cunctis eius partibus *glos. in c. concertatio in verbo sciuit de appell. in 6.* quæ vult, quod non dicatur aliquis scire factum, nisi illud nouerit, cum suis qualitatibus *Specul. in tit. de appell. §. qualiter vers. cautus etiam sit, & in tit. de citat. §. sequitur post princ. Natt. cons. 162. nu. 35. lib. 1.* Saluo tamen saniori iudicio.

CONTROVERSIA CXXXII.

Pro R. D. Bartholomæo Sandro.

SVMMARIVM.

Damnum alicui non debet inferri, nu. 1.

Quando non diminuitur necessitas aquæ superioris molendini, nouum molendinum inferius potest construi, nu. 2. & 7. & 8.

Maximè si flumen non sit nauigabile, nu. 3.

Imò in ripa fluminis nauigabilis ad se spectante, nu. 4.

Nec obstare statutum disponens deberet relinqui distantia centum perticarum, nu. 11.

Interest Reipublicæ, vt noua construantur molendina, nu. 5.

Nec lucri priuati ratio est habenda, nu. 6. & 10.

Flumen priuatum dicitur, quando non omni tempore fluit, nu. 9.

Adsit Deus, & Virgo.

1 Ic pro veritate requisitus, an possit ædificari nouum molendinū, & licet prima facie videretur dicendū, quod non possit ædificare ratione præiudicij, & minoris lucri antiquioris molendini spectantis adm. Reuer. D. Alexandro de Sandris, cum damnum alicui inferri non possit *l. 2.*

§. *me-*

§. *merito ff. ne quid in loco publico l. non amplius* §. *fin. ff. de leg.* 1. & nemini inuito iuris quæsiti, est facienda detractio *l.* 2. §. *in princ. ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris.*
His tamen non obstantibus contrarium verius esse censeo, nam ducendo aquam per
nouũ molendinum ex flumine priuato, prout est flumen, seu potius riuum Venu-
læ, non minuitur necessitas aquæductus, vt considerat *Alex. in cons.* 194. *nu.* 1. *lib.*
2 2. *& nu.* 7. loquens de flumine nostro Reni, dicens posse liberè fieri, dum flumen,
ex quo decurrit aqua non sit nauigabile, sustinens etiam, quod si Renum no-
3 strum esset nauigabile, nihilominus posset in ripa fluminis ad se spectante con-
strui nouum molendinum, nec attendi debere interesse superius molendinũ habẽ-
4 tis, dixit doctissimè *Signorol. de Homod. cons.* 91. *nu.* 10. ex quo multo magis ex dicta
constructione amplietur publica vtilitas, quam quod detrahatur, cum homines,
5 & vicini habeant faciliorem aditum ad molendum, & maiorem copiam molen-
dinorum, quam primo, & hoc interesse reipublicẽ *l. publicas in fine, & ibi DD. C. de*
6 *ferijs*, imò ibi *Homod. num.* 12. *& seq.* denotat, & rectè demonstrat prætensi lucri
priuati, nullam esse habendam rationem, & in terminis terminantibus, quod non
obstante superiori molendino, posset inferius aliud nouũ ædificari molendinum,
eo quod non debeat quis esse potior in prohibendo, quam ille, qui ædificare
intendit, cum aqua sit publica, & neuter eorum habeat ius potentius altero, cum
flumen non sit nauigabile *Castr. cons.* 411. *lib.* 2. *per totum*, qui omnibus obiectis re-
7 spondet, ita etiam *Ripa*, qui disputat ad partes in *l. quominus ff. de fluminibus nu.* 42.
& seq. Id enim, quod dicitur in præiudicium antiquioris molendini non posse
8 ædificari, declaratur solum, quando diminueretur aqua primi *Gratian. in discept.*
forens. cap. 89. *nu.* 1. *Tusch. post Bald. & alios de communi opin. in verbo molendinũ concl.*
304. *nu.* 10. declarans, quid sit publicum flumen, & priuatum, priuatũ esse dixit,
9 quando non omni tempore fluit, & terrena priuatorum sunt secus ipsum flumen,
& ita affirmant *Marc. q.* 416. *nu.* 9. *& Crauet. cons.* 204. *nu.* 3. *&* 17. & quod non pos-
sit impediri noua constructio molendini, etiam ad præiudicium molendini prius
constructi, adeout quis non possit impediri in nouo molendino construendo,
post *Bald. & Ias. in d. l. quominus ff. de fluminibus nu* 83. *& seq.* sic dicentem, si ædifi-
cium vicini non destruitur, nec incommodatur, quamuis minus lucri, & frumen-
10 ti vicinus recipiat, non est curandum, dixerunt etiam *Cacher. in decis. Pedemontana*
17. *nu.* 3. *& Bocr. decis.* 125. *nu.* 4. & post *Bart.* dixit *Afflict. decis.* 388. *nu.* 10. *&* 11.
dum aqua, quæ ducitur sufficit superiori, & inferiori construendo molendino,
11 referens & ipse sic Bonon. fuisse iudicatum inter Fratres Prædicatores, & Mino-
res, non obstante *statuto*, quod non debeat nouum molendinum construi, nisi vl-
tra centum perticas *Alex.* viden. *cons.* 22. *lib.* 4. vbi *statuto*, & alijs pluribus obie-
ctis respondet, sic in fine concludens, molendinum anterius non habere iurisdi-
ctionem, & ita *Iason loco superius citato*, cum non possit auferri commodum concur-
sus molentium, nam hoc est in potestate eorum, qui molent.

CONTROVERSIA CXXXIII.
Pro Illustri D. Iacobo Basengo.

SVMMARIVM.

Probatio in summario possessorio cũ sit leuis praeiudicij, potest fieri per vnum testem, vel per famam, n.1.
Mandatum de manutenendo est concedendum ei, qui probauit semel anno praecedẽti duxisse aquam per eius foueam, nu.2.
Possidere quis dicitur, dum non relinquendae possessionis animo, sed reuertendi discessit, nu.3.
Possessioni non censetur renunciatum in incorporalibus, nu.4.
Agens confessoria, aut negatoria supponit habere dominium, aut possessionem, seu quasi, nu.5.
Clam possidens non est manutenendus in possessione, nu.6.
Aquarum auersio non potest fieri cum damno alterius, nu.7.
Declaratur tex. in l. 2. §. idem labeo ff. de aqua pluuia arcenda, nu.8.
Aquae naturaliter descendunt ad partes inferiores, nu.9.
Aqua per viam publicam immitti, nec currere debet, nu.10.
Vetustas habet vim legis, & naturae, num.11.

Adsit Deus, & Virgo.

Siue attendamus possessorium, & sic an sit dandum mandatum de manutenendo Perillustri D. Iacobo Basengo, ad effectum, vt aperiatur Clauica, & aquae prouenientes ex pluribus locis, & per Possessionem eiusdem D. Basenghi, transeuntes iuxta solitum annorum praecedentium, excolentur mediante fouea, seu fossetta ex transuerso viae publicae, vbi reperiuntur buchae recipientes ad id destinatae.

Siue attendamus petitorium vtroq; casu D. Basengus debet obtinere.

1 Quoad possessorium etiam summarium, quod ex aduerso supponitur tractari, sufficit attestatio vnius testis, & si plures de hoc deponant testes, eo quod agitur de leui praeiudicio, *Bart. in l. 1. C. quorum bonorum. Mathesilanus in singulari secundo,* dicens sufficere etiam in tali iudicio, vt probetur per famam, ita post plures dixit *Mastard. in concl.* 1189. *nu.*2. *&* 7. & post *Alex. in cons.* 103. *nu.* 3. *lib.* 7. *& alios, Menoch. de retinen. possess. remed. vlt. nu.* 34.

Et sufficit probasse aquam semel anno superiori per dictam foueam fuisse ductam,
2 ita post *tex. in l. 1. in princip. ff. de aqua quotid. & aestiua,* dixerunt *Ruin. cons.* 191. *nu.* 3. *vers. sed praemissis non obstantib. lib.* 1. *Greg. XV. decis.* 100. *nu* 1. & tali casu dãdum esse mandatum de manutenendo, nouissimè etiam declarauit *Sacra Rota in decis.* 213. *post tract. Pollij de manutenendo nu.* 1. quod & prius approbauit *Marcus decis. Delfinali p.* 1. *quaest.* 488. *nu.* 18.

Et

Et ideò regula ea exaduerso adducta probandam esse possessionem de tempore motæ litis ex §. *retinendæ inst. de interdictis*, non procedit in casu nostro, addito quòd
3 quis possidere dicitur, & si ipse, nec alius eius nomine in possessione sit, dùm non relinquendæ possessionis animo, sed reuertendi discesserit, nàm & eo casu possessionem retinere dicitur §. *possidere*, vbi *Soarius, & alij Instit. eod. tit.*

Secundò agitur de seruitute, & sic de re incorporali probant *tex. in l. 1. §. incorporales ff. de rerum diuisione in §. fin. instit. de rebus corporalibus, & incorporalibus glos. in l. Pomponius ff. de acquir. rerum dominio in verbo incorporales, & Rebuf. in l. ostentum lab eo in verbo corporales ff. de verb. signif.* Sed in incorporalibus non præsumitur posses-
4 sioni renunciatum, sed potiùs intelligitur intentata actio confessoria, aut negatoria, quæ dominium, & possessionem, seu quasi apud agentem præsupponit *l. sicuti §. Aristo. ff. si seruitus vindicetur*, & ibi *Bart.* qui, & in §. *sed, & si quæratur, præce-*
5 *denti nu. 3.* dixit in vindicanda seruitute nihil releuare, si quis sustineat partes petentis, vel possessoris, & in *eod. §. nu. 2.* docet, quæ nàm sit seruitus, quæ habeat causam continuam, vel discontinuam, eò quod non semper pluit, & aquæ pluuiales, ibi non semper currunt, & idcircò siuè fuerit petitum mandatum de manutenendo in possessione, siuè cumulatum petitorium, cum agatur de incorporalibus, mandatum de manutenendo semper erit concedendum. Ità affirmant *Rips in lib. 2. responsorum in tit. de rescriptis, & Prælatorum, ac Principum Gratijs cap. 7. nu. 3. vers. tamen hæc conclusio Gratian. in discept. cap. 113. nu. 66.*

Tertiò facit, nàm si quis ad Nundinas, vel aliò profectus abesse cæpit, si reuersus inuenit naturalem possessionem occupatam, possessionem prædictam ab alio occupatam, ex interdicto retinendæ recuperare poterit, eo quòd prætor clàm possi-
6 dentem tueri non tenetur; ita post *Bal. in l. 1. in verbo nec clàm nu. 8.* dixit *Menoch. de retinenda possessione remed. 3. nu. 28.* & de simili vitiosa, & clandestina possessione dixit sacra *Rota decis. 84. nu. 3. p. 6. diuers.*

Quo verò ad petitorium, testes adeò concludunt de antiqua, & continua possessione, & seruitute, vt nihil aduersus eos adduci possit, & reddunt rationes sufficientissimas. Nec facit id, quod dicitur per Excellentiss. D. meum ex aduerso scribentem, quod Pelonus ad libitum potuerit opere manufacto auertere aquas D. Basenghi, & impedire, ne ad eius fossettam peruenirent, cum damno, & præiudicio eiusdem D. Basenghi, ex quo non constat, quod illas iure seruituris teneatur recipere, per *textum*, quem ipse annotauit in terminis in *l. 2. §. idem labeo ff. de aqua pluuia arcenda*, nam primò ex lectura testium de seruitute satis clarescit: secundò
7 conclusio, de qua in *eod. §. idem labeo*, non procedit, quando auersio aquarum fit cum damno, & iniuria alterius fundi *l. 3. §. si quis riuum ff. de riuis*, probant etiam *glos. in d. §. idem labeo in verbo noceat* dicens, prout *Odofred. & alij scribentes*, quod licet non detur actio de aqua pluuia arcenda, datur tamen actio de dolo, & ibi *Io. de Imola*, & *in l. 1. in §. Neratius eod. tit.* qui & benè declarauit dispositionem *d. §. idem labeo* procedere, quando aqua, quæ dicitur nocere, hodie nocet, secus si consueuisset nocere per tempus, cuius initij memoria non extaret, vt affirmant testes loquentes per verbum semper, vt & d. Excellentiss. D. Aduocatus in suo Consulto confessus est, & de verbo prædicto post alios affirmat *Barbos. de dictionib. in dict.*
8 *310. & Cuman. in d. §. idem labeo* dixit labeonem ibi malè locutum esse, & reprobari *in l. 2. in §. pariter* incipiente *idem labeo ff. ne quid in loco publico*, vbi *textus* in terminis considerat, an aquam recipere sit necesse, vel non sit, & *Castr. in d. §. idem labeo de aqua pluuia arcenda* dixit *text.* limitari ex his, quæ habentur in *d. §. Neratius in l. 1. ff. eod. tit.* vbi in terminis terminantibus *Neratius scripsit opus, quod quis fecit, vt*

aquam excluderet, qua exundante palude in agrum eius refluere solet, & ea Palus aquapluuia amplietur, eaq; aquarepulsa eo opere agris vicinis noceat aqua pluuiæ arcendæ actione cogetur tollere, & in puncto de impediente aquam, nè præiudicet seruituti debitæ dixit *Berous cons.* 139. *nu.* 24. *& nu. seq. lib.* 3. & declarando *d. §. idem labeo de aqua pluuia arcenda*, habetur in *dec. s. prædicta* 213. post *Polthium in d. tract. de manut.*

9 Naturaliter etiam aquæ descendunt ad inferiores partes, quæ partes debent recipere eas *l.* 1. *§. sed & si vicinus, & §. fin. ff. eod. tit.* & ibi aduertunt *Alberic. Rom.* & alij prout, & *in §. deniq; il p. & in d. l.* 2. *in princ.* pariter *eod. tit. ff. de aqua pluuiæ arcenda.*

10 Et quia aqua per viam publicam immitti, nec currere debet *l. seruitutes prædiorum §. publico ff. de seruit. Capol. de seruit. via cap.* 3. *num.* 24. & ex statutis aquarum sancitum est.

11 Et quia côstat per plures testes, & si duo sufficiant *c. cū esset extra de test.* & ibi *DD.* de possessione viginti, & plurium annorum, & sumus in casu, in quo vetustas vicem legis, & naturæ habet *l. hoc iure §. ductus aqua, ff. de aqua quotidiana, & æstiua*, & post *Rim. & alios dicit Surd. cons.* 447. *nu.* 12. *Gratian. cap.* 48. *in fine.*

Et quia non conuenit diuertere aquam à suo solito cursu *Marcus d. decis. Delfin.* 588. *nu.* 17. non debet ergo per Pelonum fieri oppositionem aperiendi dictam fossettam cessantibus, etiam ex supradictis ijs, quæ dicuntur circà facultatem, additis his, quæ habentur per *Capol. in tit. de seruitute aquaductus c.* 4. *in tit. de seruit. rust. prædiorum nu.* 57. *&* 58.

Et hæc saluo &c.

CONTROVERSIA CXXXIV.

Pro Illustriss. D. Aurelio Maluitio.

SVMMARIVM.

Trebellianica ex contractu non deducitur, nu. 1.

Textus in l. quidam cum filius familias ff. de hæred. instituē. declaratur, n. 2.

Donatio causa mortis est reuocabilis, num. 3.

Donatio in dubio præsumitur causa mortis, nu. 4.

Et eo magis si fuit facta eodem die Testamenti in eodem loco, & præsentibus eisdem testibus, nu. 5.

Ea quæ fiunt eisdē loco Testibus contextu, & momento dicuntur messe, n. 6.

Donatio inter viuos non eget confirmatione, nu. 7.

Iuramentum non alterat donationem causa mortis, nu. 8.

Clausulæ censentur appositæ ex stilo notariorū, nu. 9. *&* 16. *maximè si sint in executiuis, nu.* 18.

Falcidia deducitur ex donatione causa mortis, nu. 10.

Donatio ob ingressum in religionem, dicitur ex causa mortis, cum pendeat à professione, nu. 11.

Trebellianica per hæredem grauatum in testamento potest detrahi, nu. 12.

Dictio (in totum, vel omnia) non impedit detractionem trebellianicæ, num. 13.

Ad

Ad Prohibitionem trebellianicæ requiritur expressio specifica, & certa, nu. 14.

Hæreditas dicitur tota, & integra licet trebellianica detrahatur, nu. 15.

Verbum totum aliquando accipitur pro parte, nu. 17.

Adsit Deus, & Virgo.

Millesimo quingentesimo octuagesimo quarto 24. Aprilis Nobilis D. Dorothea ol. D. Camilli de Bonfigliolis maior decimo sexto, minor tamen decimo octauo, præcedentibus, & obtẽta licẽtia ab Illustriss. DD. Vexillifero Iustitiæ, Antianis, & Tribunis Plebis dedit, & donauit Illustri D. Camillæ eius sorori, tunc præsenti omnia, & quæcumq; bona ipsius D. Dorotheæ, & ad ipsam quomodolibet spectantia, & pertinentia, cum clausula, ad habendum, pacto constituti, & alijs clausulis, cum pacto, & declaratione, quod dicta bona post mortem prædictæ D. Camillæ intotum perueniant, & spectent ad filios, & descendentes masculos d. D. Camillæ, si filios masculos habuerit æqualiter, & æquis portionibus in capita, alias ipsa bona perueniãt, sint, & spectent ad filias fœminas d. D. Camillæ æqualiter, & æquis portionibus in capita vt sup. vbi autẽ contigeret ipsam D. Camillam decedere sine filijs masculis & fœminis ex ipsa D. Camilla procreatis legitimis, & naturalibus, voluit bona sua spectare ad plures nobiles suos Agnatos, ex rogitu DD. Cornelij, & Lelij amborum de Bertis. Eadem diẹ in eodem loco, & eisdem testibus præsentibus ex rogitu eiusdẽ D. Cornelij d. D. Dorothea, testata est in omnibus bonis hæredem vniuersalem instituendo d. D. Camillam eius sororem, & ea decedente illius filios masculos legitimos, & naturales, si habuerit, æquis portionibus, alias illius filias fœminas legitimas, & naturales æquis semper portionibus, & quatenus non haberet masculos, nec fœminas, substituit eosdem DD. de Bonfigliolis eius Agnatos in d. donatione compræhensos, volens in effectu prædictos omnes succedere iuxta vim, & formam d. donationis eodem die factæ, quam donationem confirmauit.

Modopro veritate quæritur vtrum per donatariam, seu hæredem grauatum, possit deduci trebellianica, seu falcidia.

Secundò an ex verbis donationis, & testamenti sit prohibita, ibi bona prædicta intotum perueniant, & ad primum videtur prima facie dicendum trebellianicam
1 non deberi ex contractu donationis, qui testamento præcessit, vt per *tex. in l. quidã cum filius familias ff. de hared. instit.* dixit *Bald. in rub. C. de reuocandis his, quæ in fraudem creditorum in fine*, & quem in hoc exaltat *Marc. Mantua sing.* 188. *nu.* 3. *Odd. de fideicommissis q.* 35. *art.* 3. *nu.* 48. *d. Mantua* relator, & nouissimè post alios per *d. textum Cancer. var. resolut. c.* 2. *nu.* 9. *lib.* 1. sed si videantur *tex. in d. l. quidam, & Odo-*
2 *fred. Albericus, Cumanus, & cæteri* id non probant, nec *Affricanus*, ibi habuit animum id affirmandi, ex quo verbum aliquod ad id in textu applicari potest, & *Oddus Mantua* relator loquitur, quando in contractu facta esset prohibitio alienationis, & sic extra casum nostrum, *textus enim in d. l. quidam* sic loquitur, *si quis vellet instituere filium, itaut Pater nihil ex hæreditate haberet, & filius ei diceret habe Titium amicum illum substituatis*, prout fecit, si Titius nollit adire, quæritur an fideicommissum ab eo peti possit, & *ibi Iur. cons.* determinat Titium non posse conueniri, &

 nullum

nullum verbum ibi de trebellianica, seu alia portione agiturq; de testamento, & idcircò malè loquuti sunt *Baldus, & sequaces.*

3 Secundò dicitur talem donationem esse ex causa mortis, & ideò reuocabilem *l. qui mortis l. senatus §. sed de mortis causa l. seia ff. de donat. causa mortis Instit. de donat. in princip.* & quod sit donatio ex causa mortis probatur: primò, quia nullum verbum, quod sit inter viuos, & adest mentio mortis, ibi, & considerans, quod si ipsa decederet, & in alijs locis, itaut inter tres species donationis causa mortis ea sit, *quando quis nullo præsentis periculi metu conterritus, sed sola cogitatione mortalitatis donat,* sic ait *Iur. Cons. in l. 2. ff. eodem tit.* ibiq; notant scribentes, inter quos *Castr.* dicens, quod morte non secuta, res condicitur ob causam, vel sine causa interdum, cum intentione ne transferatur dominium *Alex. & communiter Doct. in l. quæ dotis ff. sol. matrim Tusch. in verbo Donatio concl. 661. nu. 1.*

4 Et quando essemus in dubio, donatio præsumitur ex causa mortis *l. seia ff. de dote prælegata glos. in l. quæ dotis in verbo tenebitur in fine ff. sol. matr. Alex.* qui plures allegat *cons. 14. in princ. lib. 1.* & si in casu suo fuisset expressè dictum inter viuos, & dixit non esse dubitandum *Paris. cons. 16. num. 4. lib. 2.* & post innumeros *Mastard. concl. 662. nu. 1.*

5 Addatur donationem fuisse factam eodem die testamenti in eodem loco, & præsentibus eisdem testibus *Cassan. in consuetudine Burgundiæ rub. 7. de success. §. 5.* & post *Curt. sen.* idem *Mastard. d. concl. 662. nu. 20.* Ad hoc enim facit illud axioma, quod ea, quæ fiunt eisdem loco, testibus, contextu, & momento dicuntur inesse *Burat. decis. 775. nu. 18. decis. 58. nu. 44. & decis. 65. nu. 8. p. 6. diuers.* & ipsa donatrix tamquam donationem ex causa mortis illam in testamento confirmauit, id enim mi-
7 nus fuisset necesse, dum donatio inter viuos facta diceretur *l. 1. & ibi DD. ff. de donat.*

Nec facit, quod D. Dorothea promiserit, imò iurauerit contenta in contractu obseruare, & ideò dicatur donatio inter viuos, eo quod per talia verba minimè re-
8 ceditur à natura donationis causa mortis *Bald. in l. cum quis ff. de condit. ob causam Natta cons. 123. nu. 5. vers. secundo casu, & nu. 7.* dicens id procedere etiam facta promissione de non reuocando in clausulis generalibus, eo quod tales clausulæ censentur appositæ ex consuetudine Notariorum *Angel. cons. 254 nu. 5.* & quia non
9 mutatur per prædicta natura donationis causa mortis *Gutierez de iuram. confirmatorio cap. 12. nu. 3.* etiam si extet iuramentum *Tusch. concl. 661. nu. 21.* & ex simplici
10 donatione causa mortis non est hæsitandum, quin falcidia debeatur *omnes Scribentes in l. si mortis causa C. ad l. falcidiam l. 2. C. de donat. causa mortis Bald. cons. 108. nu. 4. lib. 3. Vintidius in repet. l. in quartam ff. ad l. falcidiam nu. 63.* loquens de donationibus, quæ mortis causa confirmantur *Tusch. in lit. D. concl 666. num. 1.* & in terminis,
11 quando donatio est facta ob ingressum Religionis, vt omninò dicatur facta causa mortis, cum pendeat à professione quæ est mors ciuilis, dixerunt *Ioan. And. num. 21. Host. num. 4. ext. de Regularib. Amat. decis. Marchia 46 num. 14. Burat. decis. 461. nu. 5.* & ratio ea est, quia stat sub illa conditione potestatiua pendente à mera voluntate donantis, nempè, quatenus vellit profiteri *decis. 585. tomo 2. p. 5. diuers. nu. 2.* & cum talis donatio reperiatur confirmata per testamentum, remanet viden. vtrum Trebellianica possit dettahi, quod videtur affirman. cum id compe-
12 tat cuicunq; hæredi grauato *l. 1. §. hoc Senat. Cons. ff. ad Trebell. & Pegasianum l. debitorem ff. quæ in fraudem cred.* licet non defuerint aliqui tenentes Trebellianicam tantum dettahi debere per liberos testatoris, & sic in directa linea, non autem per extraneos, vt per *Papon. de Arrestis lib. 20. tit. 4. de retract.* nam veriùs est, vt cuicunq;

hæredi

hæredi grauato debeatur etiam naturaliter, sicut falcidia debetur ex legato *Berengar. in l. in quartam in 2. parte præfata num. 149. Cras. in §. trebellianica q. 1. Rota decis. 399. nu. 3. p. 5. diuers. Franc. decis. 11. nu. 13.*

Nec dicatur trebellianicam esse prohibitam, ex quo Testatrix donationem confir-
13 mauit, in qua donatione extant illa verba, vt omnia bona in totum perueniant, vt videtur tenere *Fontanel. decis. 262. n. 19 & Mantua cons. 291. n. 11. lib. 1.* nã contrarium est verius ne dd. verba impediãt detractionem trebellianicæ *Sacra Rota penes Puteum decis. 429.* secundũ nouam impressionem, *Angel. & Cornerus in auth. sed cum Testator C. ad l. falcidiã Aret. Rom. & alij*, quos allegat, & sequitur *Eugen. cons. 6. n. 48. lib. 1. Iason in terminis terminantibus cons. 145. nu. 5. lib. 4.* dicens cum *Socino* verba generalia, & vniuersalia talem trebellianicæ detractionem non impedire, cum
14 expressa requiratur prohibitio *Capra, Ruinus, Galiaula, Claudius, Stitellus, Cassaneus, Bertrand.* & alij quos allegat, & sequitur *Menoch. lib. 4. præsumpt. præsumpt. 198. nu. 11. vers. cæterum, Cancer. var. resolut. c. 2. de trebel. & falcidia lib. 1. vers. quia quarto, Cotta in tit. re integra, quid liceat, vel non in præiudicio 2. nu. 3.* vbi in hoc *Peregrinum* comendat *Mangil. de imputat. & detract. quæst. 115. nu. 30. & seq.*

Et hoc quia hæreditas dicitur tota, & integra licet trebellianica detrahatur *Petra de*
15 *fideicom. q. 15. nu. 195.* & carere omni dubio post *Decium, & alios* de communi attestando dixit *Nicolaus Bellonus cons. 67. nu. 1. vers. contrarium*, dicens sic Florentiæ fuisse iudicatum, & *n. 4.* adducit multas rationes dicens præsumi Testatorem minus grauare hæredem, quam sit possibile, secundo censeri se conformasse cum dispositione iuris communis, subiungens *nu. 5.* conscientiam non dictare, quod per dictionem (totam) dicatur prohibita trebellianica, cum plerumq; talis dictio soleat poni à Notario ex consuetudine, nec Testatorem sciuisse vim d. dictionis,
16 idq; etiam *idem Belonus* confirmat *in cons. 80. nu. 17.* Idem *Peregr. in tract. de fideicommissis art. 3. nu. 88.* dicens, & ipse expræssam requiri prohibitionem, & illud verbum (totum) aliquando pro parte accipi posse, dixit *glos. in cap. scire debes distinct.*
17 *76. lit. D. Alberic. in suo Dictionario in verbo* (totum) addatur, verba de quibus supra non legi in parte executiua, sed tantum in dispositiua, vt post *Castr. & Ruin.*
18 dixit *Ant. Gabriel in tit. ad trebellianum concl. 6. in fine*, & ideo ad talem prohibitionem non sufficere coniecturas, nec verba obscura, & generalia cum requiratur clara expressio *§. si vero expressim in auth. de hæred. & falcidia*, post plures textus, & rationes sustinuit etiam *Oldrad. cons. 248. nu. 2.*

Ex quibus &c. saluo &c.

CONTROVERSIA CXXXV.
Pro Illust. DD. HH. M. & N.

SVMMARIVM.

Filij Presbyterorum dicuntur incestuosi, adulterini, & sacrilegi, tanquam nati ex sponso Ecclesiæ n. 1.

Et tales non possunt per Papam, & Imperatorem legitimari, sed tantum dispensari, nu. 2. & eo minus possunt legitimari à Comite Palatino, num. 10.

Proles, & descendentes ex tali sacrilego, non possunt succedere, & debent ser-

seruire Ecclesiæ, vbi pater erat Sacerdos, nu. 3.
Dispensatio est maior legitimatione, sed odiosa, nu. 4.
Comes habens facultatem, & priuilegium legitimandi, non potest dispensare, nu. 5.
Et est intelligendum ne comprehendat tales incestuosos, & sacrilegos, nu. 6.
Dato etiam quod Papa, vel Imperator concesserint priuilegia, & facultatem legitimandi quoscumque naturales, & bastardos, manseres, & alios, nu. 7.
Generalia verba, vel priuilegij, vel legitimationis nō comprehendunt plurimum odiosos, nu. 8.
Et in tali legitimatione debet exprimi, non obstante constitutione conciliari, nu. 9.
Dispensatio requirit cognitionem causæ, & citationem Agnatorum, & interesse habentium, nu. 11.
Solus Princeps potest dispensare, nu. 12.
Dispensatio dicitur dissipatio, nu. 13.
Spurius non habet lineam, quoad patrē, nu. 14.
Nec potest nominari filius, nu. 15.
Spurij non sunt Deo amabiles, nu. 16.
Quando sunt vocati, succedunt in fideicommisso in defectum legitimorum, & naturalium, nu. 17.
In substitutionibus est facien. latissima, & benignior interpretatio, nu. 18.
Si duo filij sint hæredes instituti, tertio nato & ipse intelligitur æqualiter institutus, dum improuisè, quis moritur, nu. 19.
Nemo potest se opponere legitimationi, & dispensationi factæ per summum Pontificem, nu. 20.
Extensio legis nouæ, non restringit actū de præterito, & sic constitutio noua, non trahitur ad præterita connexa inseparabilia, nu. 21. & 30.
Bulla Pij Quarti declaratur, num. 22. & 24.
Voto si apparet effectuata in vna ex Ecclesijs, simul vnitis censetur effectuata in alijs, nu 23.
Voluntas testatoris est indiuidua, n. 25.
Clausula, sublata, claudit os substitutis, & iudicibus, nu. 26.
Tres sententiæ super legitimatione faciunt ius inter alios, nu 27.
Nepos ex bastardo potest institui, & non filius, nu. 28.
In relictis conditionalibus qualitas personæ est consideranda, nu. 29.

Adsit Deus, & Virgo.

1 Isis, & consideratis diligentissimè Testamentis Illust. DD. M. & N. eius fratris, & donatione facta per dictum Dom. N. Dom. Octauiano eius filio, & filijs dicti Dom. M. dico d. D. Octauianum Sacerdotis filium fuisse incapacem paternæ hæreditatis, & si fuerit legitimatus à D. Nicolao de Graffis, habente facultatem legitimandi à Federico Imperatore, & à Sanctissimo Innocentio Papa Octauo, ex rogitu publici Notarij; primo enim considero filium Presbyteri, cæteris esse odiosiorem *Angel. cons. 401 Cephal. cons. 410. nu. 26. lib 3. Sura in tract. de alimentis tit. 1. q. 10. nu. 28.* similes enim filij dicuntur incestuosi, adulterini, ac sacrilegi, tanquam nati ex sponso Ecclesiæ *Bart. Bald. Alex. & alij*, quos allegat *Beroas dicens se fuisse iudi-*

indicatum cons. 163. nu. 17. lib. 2. Castr. cons. 30. nu. 4. vers. ità certum est, lib. 1. affir-
mans id tenuisse Collegium Bonon. & cons 467. nu. 7. lib. 2. dicens tali casu, nec Pa-
2 pam, nec Imperatorem posse legitimare, sed tantum dispensare Gutierez in Cano-
nicis quæst. cap. 7 nu. 49. lib. 2 & cum Octauianus sit sacrilegus eius proles dicitur
Ecclesiæ odiosa Concil. Toletanum nonum nu. 10. anno 667. ibi cum multa super incon-
3 tinentia Ordinis Clericorum emanauerint sententia patrum, & nullatenus ipsorum formari
quiuerit correctio morum, vsq; adeo sententiā iudicantiū protractauere cōmissiua culparū,
vt non tantum ferretur vltio in arctioribus scelerum verum, & in progenie damnatorum,
ideoq; quilibet ab Episcopo, vsq; ad Subdiaconum deinceps, vel ex Ancilla, vel Ingenua de-
testando connubio in honorem constituti filios procrearint, illi quidem ex quibus geniti pro-
bantur Canonica censura damnentur, proles autem aliena pollutione non solum hæreditatem
parentum, nunquam accipient, sed & in seruitutem eius Ecclesiæ de cuius Sacerdotis, vel
Ministri ignominia nati sunt iure perenni manebunt. Dec. cons. 338. nu. 3. & cons. 579.
nu. 1. Eugen. cons. 57. nu. 21 lib. 1. Honded. cons. 83. nu. 19. lib. 2. Surd. cons. 277. nu.
37. & cons. 552. nu. 27. & hoc quia dispensatio est, quid maius, quam legitima-
tio Alex. cons. 182. nu. 2. lib. 2. Bero. cons. 175 nu. 31. lib. 2. & talis dispensatio dicitur
4 odiosa, vt affirmat Alex. d. cons. 182. idq; etiam approbant Canonistæ in c. 1. & 2. de
filijs Presbyterorum lib. 6. Alciat. in l. 2. in princ. ff. de verb. obligat. num. 47. vers. falli
primo, & ibi Bolognet. nu. 168. Decian. cons. 19. nu. 38. & in cons. 33. num. 40. lib. 1.
& plena manu idem Surd. post Oldrad. Gigantem, & alios in cons. 245. nu. 10. Ancar.
& Roland. quos cum alijs adducit, Lupus in tract. de illegitimis, & natal. restitutis co-
ment. 3. §. 1. nu. 51. vers. dispensatio vero odiosa, Rota Romana decis. 240. p. 1. diuers.
num. 2.

5 Est etiam aduertendum priuilegium concessum d. Nicolao de Grassis, fuisse legiti-
mandi tantum, & non dispensandi intantum, & nullius reddatur roboris Barbatia
cons. 58. lib. 2. & cons. 31. nu. 14. & cons. 96. nu. 22. lib. 3. Socin. cons. 246. nu. 3. vers.
2. & vlt. lib. 2. Gozad. cons. 6. nu. 17. & alij relati per Lupum in d. tract. de illegit. &
6 natal. rest. coment. 3 § 6. nu. 6. in vers. quæritur modo, & in vers. nihilominus, dicens
ad limites verborum esse priuilegium intelligendum, & strictè ne comprehen-
dant similem adulterinum sacrilegum, etiamsi Papa, & Imperator concesserint
7 priuilegium, & facultatem legitimandi quoscunq; naturales bastardos, manse-
res, & alios quoscunq; &c. nam talia verba non operantur glos. in l. si fugitiui, &
ibi tenent DD. C. de seruis fugitiuis, eo magis, quia Princeps tali casu se difficilio-
rem redidisset, vt dixit Capol. in cons. Ciuili 66. nu. 6. & 7. Vrsil. ad Afflictum decis.
128. nu 3. Bero. d. cons. 175. nu. 31. & cons. 176. nu. 42. est enim inspicienda for-
ma, & potestas Co. Palatino in priuilegio concessa c. porro, & c. recipiuntur extra
de priuilegio, Capola d. cons. Ciuili 66. num. 4. dicens verba generalia, vel priuilegij,
8 vel legitimationis non comprehendere plurimum odiosos, sed esse restringenda,
& loquitur de natis ex sacrilegio, vt hic num. 29. nec legitur facta mentio, & de-
rogatio specialis concilij, de quo in c. cum inhibitio extra de clandestina desponsat.
9 adeò vt non valeat etiam ex hoc, debebant enim ibi exprimi, hæc verba, non
obstante constitutione conciliari, dato etiam, quod aliæ prægnantissimæ clasu-
læ derogatoriæ legerentur Paris. cons. 2. nu 30. lib. 2. Monach. Archidiaconus, Io. An-
drea, Bald. & alij de quibus per Socin. sen. cons. 65. lib. 3. in fine, Siluan. qui alios al-
legat cons. 45. nu. 49 Couar. in tit. de matrim. 2. p. c. 8. § 9. nu. 6. Randens. in tract. de
Analogis c. 36. nu. 68 qui omnes cum ab eis allegatis loquuntur in terminis ter-
minantibus nostris, & filium Clerici non posse legitimari per Co. Palatinum, di-
xit Surd. cons. 571. nu. 12. & nu. 39. semper enim dicitur dispensatio, quando agi-

tur

10 tur de filijs eorum, inter quos matrimonium esse non potest lege Diuina probi-
bente, & hoc quia cum matrimonij veritas inter eos esse non potuerit, ita nec et-
iam illius imago fingi potest *l. 1. C. de lat. liber. tollen. ita Canonistæ in d. c. per venera-
bilem qui filij sint legitimi, Collegium Bon. & alij* vt refert *Calir. cons. 30. nu. 4. vers. ita in-
certum est lib. 1. Dec. cons. 338. nu. 3. & cons. 579. nu. 1. Barb. cons. 58. nu. 6. lib. 2. Go-
zad. cons. 85 nu. 6. Bero. cons. 176. nu. 41. lib. 2. Surd. plena manu cons. 552. nu. 28.*

Talis etiam dispensatio non solum prohibetur fieri sine iusta causa, verumetiam
11 sine agnatorum, & interesse prætendentium citatione, minusq; Co. Palatino illam
facere licuit, cum id ad Principẽ, & non ad inferiorem spectet *tex. est in c. nisi rigor
12 p. q. 7. & ibi glos. ord.* & post *Butr. Iac. de Zabis* dixit *Cepola d. cons. Ciuili 66. nu. 14.*
dicens notandum esse, quia ex hoc multæ legitimationes destruuntur, & *num. 15.*
cum *Dino Bernardo* dixit, quod nec tunc dicitur dispensatio, sed dissipatio *Crauet.
13 cons. 135. nu. 44.* monens Principes, ne tam sint faciles ad dispensandum, vt postu-
lantium tedia euitent, imò *Bero.* dixit *in d. cons. 176. nu. 40. 42. 43.* talem dispensa-
tionem non posse fieri, nisi à Papa *Gionagn. cons. 21. nu. 84. lib. 1* etiam quod in
priuilegio extet clausula, *citatis, vel non citatis agnatis, Peregr. decis. Patauij 10. nu.
12.* sustinens in simili casu, non præsumi iustam causam in Co. Palatino.

Et cum fuerit exclusus Octauianus, omnes ab eo descendentes pariter exclusi sunt,
tanquam à radice infecta, vt in terminis terminantibus de descendentibus à Pre-
sbytero dixit *Cepol. in cons. 41. nu. 17. & 18. lib. 2. Mantic. in tract. de coniect. vlt. vo-
lunt. lib. 11. tit. 12. nu. 35. ad finem Rimin. Iun. cons. 313. nu. 39.* & nimirum quia spu-
14 rius non habet lineam, quoad Patrem, nec ei vlla agnatione, vel cognatione
contingit *Bero. quæst. fam. 90. num. 11* dicens quoad Patrem esse incognitum, nec
quoad effectus Ciuiles, & Ius succedendi dici filium, minusq; filium nominari
15 posse ex *text. in auth. ex complexu C. de incest. nupt. auth. licet C. de natur. lib. c. per vene-
rabilem in fine, qui filij sint legitimi,* sustinens nullo modo verè, nec præsumptiuè ta-
lem filiationem probari posse, & cum spurij similes ex peccato nascantur, non sunt
16 Deo amabiles, nec hominibus honorabiles, nec in bello fortes, nec in fide stabi-
les, *tex. est in c. si gens Anglorum dist. 56.* eos enim totus mundus abhorret, & eos
detestatur *Laur. de Pino cons. 56. nu. 23.*

Remanet vt videamus quis hodie sit capax hæreditatum prædictarum, & quis sit
substitutus in testamentis, & donatione eiusdem N. primo ex verbis claris
testatorum constat vocatos esse in defectum natorum de legitimo matrimonio,
naturales, & omnes descendentes ibi, item etiam dd. testatores, & vterque, &
quilibet eorum, & coniunctim, & diuisim, & omni meliori modo, quo potuerunt,
& possunt, ordinauerunt, & disposuerunt, quod deficientibus omnibus, & singu-
lis prædictis hæredibus vt supra institutis, & substitutis, tam vniuersaliter, quam
singulariter, & particulariter, & eorum liberis, & descendentibus masculis, & per
lineam masculinam, ita quod aliquis amplius non reperiretur de stirpe descen-
tium masculorum, & per masculum ipsorum DD. M. & N. seu alicuius eorum, tunc
& eo casu, & post mortem ipsorum omnium instituerunt &c. Monasterium &c.
cum ergo omnes descendentes sint vocati deficientibus natis ex legitimo matri-
monio, succedunt etiam spurij *Alciat. cons. 24. num. 8. lib. 1. Peregr. de fideicommissis
art. 22. nu. 81. in fine, &* & admittit *Sac. Rota dec. f. 388. n. 7. p. 1. in recent.*

Et quia Cippus quidem, & stirps sunt synonyma, & illorũ appellatione veniunt illi,
qui sunt de stirpe, de Domo, & Casata Testatorum disponentium *Paris post Bald.
17 in cons. 35. lib. 3. nu. 2.* & nulli dubium est, quod descendentes etiam ex spurijs,
possunt institui, & est communis conclusio, vt per *Corn. cons. 1. in lit. K. lib. 3. glos. &
DD.*

DD, in l. fin. C. de natur. lib. Bart. in cons. 118. & in l. gallus, §. quid si is, & ibi DD. omnes ff. de lib. & posthum. Bero. quest. fam. 127. in prin. Clar. in §. testamentũ quest. 32. n.
18 1. & post plures Cros. in §. institutio quest. 7. nu. 1. & eo magis in substitutione, in qua declaranda, est facienda latissima, & benignior interpretatio glos. in l. gallus, §. quid si tantum ff. de liber. & posthum. & qua ratione Testatores naturales descẽdẽtes prædilexerũt, fortius liberos grauatos legitimos, & naturales prædilexisse censentur ex ipsis descẽdẽtes, vt ex glos. in l. cum acutissimi C. de fideicommiss. & dixit Ruin. in l. cũ Auus ff. de condit. & demonstr. n. 10. & erat consideran. quod cũ Ludouicus, Andreas, Filippus Maria hæredes instituti, & Octauianus essent iã legitimati, & Testatores mandauerint per Monasteria retineri bona, donec incapaces erunt effecti capaces, Testatores voluerunt intelligere de substitutis, qui incapaces nati fuerunt, sed iam legitimati à Testatoribus, nec habebantur pro incapacibus cum capaces iam essent facti, nempè Ludouicus, & fratres filij M.

Et quamuis Bartholomeus M. pariter filius fuerit posthumus, nihilominus in institutione censetur comprehensus, stante M. Patris morte improuisa, ex his, quæ
19 habentur per Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 2. nu. 3. adducens exemplum de ea muliere, quæ duos instituit filios, nam ex coniectura intelligitur etiam instituisse eum, quem postea peperit, & hoc quia in puerperio obijt, nec testamentum mutare potuit, & quidquid sit omnes ex d. Bartholomeo descendentes, fuerunt ex legitimo matrimonio nati.

Quo verò ad Perillustres filios D. T. descendentes à Ioanne Galeatio filio d. Ludouici, vno ex hæredibus institutis, & si spurius esset, stante legitimatione, & dispensatione facta per Summum Pontificem Iulium Tertium ex coniugato, & muliere soluta nato, præuia etiam approbatione dispensationis factæ per Episcopũ Feltrensem Co. Palatinum his verbis conceptionis genituræ, & etiam si omnes natiuitatis defectus concurrerent, ita vt ad hæreditates, & fideicommissa dd. M. & N. admittatur, etiam quod bona essent emphiteotica, & feudalia, eo magis, quia Ludouicus vnus ex hæredibus fuit eiusdem Iulij Tertij Conclauista, iubens, quod nullus possit ipsum, & eius descendẽtes in vim dd. Testamentorũ molestare in quocunq; foro, siue Iudicio Ecclesiastico, vel seculari, perinde ac si de vero, & legitimo matrimonio natus esset, expresse derogãdo regulæ de iure quæsito, non tollendo sublata facultate cuicunq; Iudici aliter iudicandi; & in signum beneuolentiæ eidem Io. Galeatio concessit Arma, & Insignia Familiæ suæ de Monte, expresse in hoc derogando etiam testamentis dd. M. & N. hæc enim legitimatio, di-
20 spensatio, & habilitatio vti facta à Summo Pontifice, est tantæ potentiæ, vt nullatenus contra eam quidquam valeat attentari, vt dixi supra ex Bero. cons. 176. nu. 40. & seq. lib. 2. & Gioinagnon. d. cons. 21. num. 84. lib. 1. neminiq; licet de eo, quod factum est à Summo Pontifice iudicium dare, cum iudicet ipse, & à nemine iudicetur Dec. post plures tex. & DD. in cons. 603. nu. 1. & seq. & esset sacrilegium velle de facto Papæ, & Principis iudicare l. 2. C. de crimine sacrilegij.

Nec crederem Bullam Pij IV. reuocationis legitimationum naturalium spuriorum ex pluribus operari, nã primo excipit legitimationes, ex quibus ius in re consequutus est; Ius enim in re, quia iam Ludouicus filius M. consequutus fuerat Patris, & Patrui portiones ex eorũ hæreditatibus, & illas habuisset, non enim debet per ex-
21 tensionẽ legis nouæ fieri restrictio ad actum de præterito, dum durior fieret, quod esset tempore actus gesti Felin. in c. fin. ext. de Constitutionibus, dicens nu. 12. Constitutionem, & legem non procedere in futuris, quæ nullo modo sunt separata, sed connexa cum præteritis, & habent omnimodam dependentiam, adeo quod

minimè

minimè possit noua lex, Constitutio, seu Principis dispositio respicere actum de futuro quando etiam tangeret actum præteritum, & inferius dixit hæc verba cōstitutio noua non trahitur ad præterita connexa inseparabilia cum futuris, & vbi executio tangi non potest sine mutatione actus præteriti, scilicet iuris iam quæsiti tunc ius non tollitur per statutum, legem, aut constitutionem nouam, consumatio enim actus debet trahi ad principium, & ex eo sumit effectum *l. potior ff qui pot. in pign. habeant. Ancar. in c. Canonū Statuta nu.* 24 r. *extra de constit.* vbi qualitas hominis consideratur ex principio gestionis non ex fine subiungens, quod res incohata vtiliter, & terminata inutiliter indicatur valida in totum ratione vtilis principij per *tex. in l. sed nec vltra ff. de neg. gest.* cum ergo Ludouicus filius successerit Patri,
22 & Patruo, & ante Bullam non solum semel, sed bis sortita fuit effectum, tanquam qualitas requisita ad successiones bonorum M. & N. non debet diuerso iure censeri *l. iam hoc iure ff. de vulgar. & pupillar.* nec *Bulla* dicit, quod legitimatio debeat esse effectuata in omnibus bonis fideicommisso subiectis, sed loquitur per verba negatiua de legitimationibus, vsq; adhuc non effectuatis, & sic videtur sufficere, quod in parte bonorum fideicommisso subiectorum habuerit effectum, nō enim potest dici legitimotionem non esse sortitam effectum, cum saltem in parte
23 sortita fuerit vt dicitur de vnione, nam si apparet effectuata in vna ex Ecclesijs, simul vnitis censetur effectuata in alijs Ecclesijs vnitis, licet nondum effectum sortitis, ad effectum reuocandi regulam reuocatoriam vnionum *Guid. Papa cons. 234. nu. 5. Boer. decis. 46. nu. 2. Cabaler. decis. 408. nu. 5.*

Nec *Pius Quartus* intellexit facere talē dispositionē ad præiuditiū tertij, cui ius ex so-
24 la spe quæsitum est, ita post plures *Doctores Aret. cons. 7. nu. 4. vers. sicut noua, Consil. Socin. Iun. cons. 95. nu. 34. lib. 3.* eo magis cum præseruauerit legitimationes ex quibus ius in re consequutum est *Menoch. cons. 36. n. 24.* nec præsumitur voluisse ledere d. Ludouicum filium in hac spe probabili *Peregr. de fideicom. art. 23. nu. 63.* & stante dicto iure quæsito, & clausula ex nunc, prout ex tunc effectuatio retrotrahit prouisionem executionis ad tempus datæ *Alex. in l. huiusmodi la 2. in princ. de verborum oblig. Moedan. de concess. præbendæ decis 7. nu. 13.*

Et cum effectus subsecutus succedendi in parte bonorum M. perueniat ab illo iure vniuersali succedendi vigore illius fideicommissi, quod ius est vnitum, & indiuisibile licet bonorum pluralitas cōsiderari possit, quia per id nō tollitur potestas succedendi, cum iam illa sit quæsita in omnibus bonis per successionem in parte bonorum fideicommisso subiectorum *Innoc. in c. in litteris n. 6. de restit. spoliat.* & cum agatur de voluntate Testatorum sumus in indiuiduis *l. pedius §. fin. de arbitr. Ias. in*
25 *l. 1. §. sed & si mihi nu. 5. vers. tertio modo ff. de verb. oblig.* nec facit id, quod dicitur ex *Surd. cons. 337. nu. 50. & seqq.* quia loquitur in casu, in quo quis pro parte non successerat, vt hic, & si aliter diceretur sequeretur, quod cū Lud. filius, & descendentes successerint in parte bonorum fideicommisso subiectorum, essent pro parte hæredes, & pro parte non, quoniam dari casus possit, vt M. pro parte esset testatus, & pro parte intestatus, contra *text. in §. non autem instit. de hered. instit.* vbi *glos. & DD.* & habetur per *Surd. cons. 337. nu. 15.* nec sumus in legitimatione, & dispensatione ordinaria, sec in derogatione facta per Pontificem dd. fideicommissis dd. M. & N. fauore filij, & suorum descendentium, cum expræssa dispositiotione, quod substituti, & vocati nullo modo possint molestare d. Io. Galeatium, & descendentes, cum decreto iritanti, & clausula sublata, per quas clausulas clausum fuit os, & substitutis, & iudicibus fuerunt ligatæ manis *Felin. in c. nonnulli nu. 2. vers. secunda concl.* extra de rescripti *Cabal. decis. 430. nu. 2. & 3.*

Adda-

Addantur tres sententiæ *Sac. Rota, & per Guidobonum Suanem, & Verallum*, quæ sententiæ super legitimatione *faciunt ius inter altos decis.* 1010. *p.* 3. *nouissimarum*, & in
27 causa status omnibus præiudicare dixit *Gam. decis.* 383. *nu.* 2.

Non enim debet omitti Nobiles M. descendentes, posse succedere ex eorum personis vti vocatos in fideicommisso dicti M. tanquam natos de legitimo matrimonio, & descendentes eiusdem M. etiam quod Ioannes Galeatius L. filius eorum Anus, non potuisset admitti, quia Testator non abhorruit natos, etiam si nati ex legitimo matrimonio descenderent à bastardis, & legitimatis, ex quo omnes per ipsum instituti erant bastardi, & ab eo legitimati, licet ergo M. voluerit excludere bastardos, non tamen voluit excludere illorum filios, quando nati sunt ex legitimo matrimonio, nec est inconueniens, quod nepos natus ex legitimo matrimonio sit melioris conditionis, quam ipsemet naturalis, cum benè possit nepos
28 liberè ab auo institui, & si non possit filius naturalis *l. fin. C. de nat. lib. Paleott. de Noth. & Spur. c.* 53. *nu.* 4. *Alex. Ial. Cor. Clar. Placa, Cephal. Gabr. Surd. Ioseph. Ludouic. & alij*, quos allegat, & sequitur *Lupus de illegit. & natal. rest. com.* 1. §. 5. *nu.* 158.
29 *vers. contr. tamen*, & in relictis conditionalibus qualitas in persona est consideranda tempore purificatæ conditionis, quia tunc dies relicti cedit, & est locus substitutioni *l. si post, l. si diem, ff. quando dies legati cedat, nec ei nocet, quod medio* tempore accidit *l. eum qui post ff. de condit. & demonstr. l. interuenit ff. leg. prestandis, Rom. cons.* 438. *nu.* 12. *Alex. cons.* 26. *nu.* 14. *in* 3. *Socin. in l. si cognatis nu.* 30. *ff. de reb. dubijs* videtur enim in terminis *Cephal. cons.* 103. *nu.* 3. *& seq.*

Accedat, quod citatis omnibus fideicommissarijs, & in fideicommisso prætendenti-
30 bus legitimatio L. filij, valida fuit declarata per *S. Rotam vt supra*, vnde fit, vt talis legitimatio, & effectuatio omnibus noceat *Roland. cons.* 92. *nu.* 15. *& seq. lib.* 4. *Pereg. de fideicom. art.* 53. *num.* 52. *& num.* 53. *Aebtl. de Graf. decis.* 3. *de sententia, & re iudicata.*

Hæc enim verissima esse credo, saluo &c.

CONTROVERSIA CXXXVI.

Pro Illust. D. Francisco Salimbeno, cum Mag. D. Sebastiano Morello.

SVMMARIVM.

Statutum Bonon. de instrumentis executioni mandandis in principio declaratur, nu. 1. 3. *&* 8.

Pecuniæ appellatione res mobiles, & immobiles continentur, nu. 2.

In promissione redimendi, venit pretiũ, nu. 4.

Et id habet locum, etiã in promissione interesse, nu. 5.

Ex promissione, & ex solutione plena inducitur probatio, nu. 6.

Iudex incertum in instrumento promissum potest taxari, nu. 7.

Adsit Deus, & Virgo.

Ocus est statuto de duabus conformibus, primo quia statutum Bonon. de instrumentis executioni mandandis in principio loquitur
1 generaliter de debitore pecuniarum, vel alterius rei, quæ debeatur, ex aliquo publico instrumento, pecuniæ autem appellatione, nedum pecunia numerata, sed quæcunque res tam soli, quam mobiles,
2 & tam corpora, quam iura continentur *l. pecuniæ nomine, ff. de verbor. signif.* & ibi omnes.

Secundò, quia statutum prædictum habet locum in eo, qui tenetur rem aliquam
3 tradere, vel eius valorem, vt legitur in eodem statuto, §. *& sin termino*, in illis verbis, *quod det, & soluat, seu tradat, vel restituat*, id quod in petitione, seu in instrumento continetur, aut æstimationem rei, seu summæ debitæ, vel petitæ, si venerit ipsa æstimatio soluenda.

Tertiò in hoc casu constat, quod per publicum instrumentum, cum venditoribus se obligauit rem venditam à quodam tertio francare, eamq; liberam tradere, ac reficere emptoribus damna, & interesse, certum est autem, quod in promissione
4 redimendi venit pretium, sine quo francatio fieri nequit *l. 2. & ibi Doctores C. de pactis*, inter emptorem, & venditorem prout etiam includitur in promissione in-
5 teresse *Alex. cons. 67. nu. 4. lib. 2.* quod satis expræssum dicitur in instrumento, vt pro eo competat via executiua, ex beneficio statuti *Alex. cons. 126. nu. 4. & seq. lib. 6. Menoch cons. 325. nu. 28. lib. 4. Surd. decis. 254. nu. 39.* constat etiam, quod ob d. francationem non factam D. Salimbenus successor d. Emptorum, fuit coactus soluere libros noningentas quinquaginta pro prætio d. francationis vt in in-
6 strumento, & ex his duobus instrumentis, promissionis scilicet, & solutionis liquida inducitur probatio *Bal. in c. audītis nu. 4. extra de præscript. etiam ad effectum d. statuti, Carpan. ad stat. Mediolan. cap. 42. nu. 68. vol. 1.*

Quartò fuit per binas sententias facta condemnatio hæredum d. fideiussoris ad soluen. dd. libras 950. & ad damna, & interesse vigore d. obligationis in ipso in-
7 strumento contentæ, vt patet ex decisione DD. Iudicum potest enim Iudex incertum in instrumento promissum taxare, & iuxta illius liquidationē dari debet executio à statuto *Bart. in l. 1. nu. 17. ff. de legatis 2.*

Cum igitur emanauerint duę super condemnatione rei, & summæ vigore instrumenti debitæ, ipsaq; summa liquido appareat locus erit executioni à statuto concessæ, cum per illud non sit permissum, nisi semel tantum appellare, vt in *d. statuto de instrumentis executioni mandandis c. finem §. saluo semper.*

Quare &c.

CONTROVERSIA CXXXVII.

Pro D. Petro Scelero.

SVMMARIVM.

T*Estes in subsidiū, vbi alia probatio haberi nō potest probant, n. 1.*

Maximè dum in tortura id sustinuerunt, nu. 2.

Duo

Duo testes in tortura sustinentes adiuectis adminiculis probant, nu. 3.
Testis dicens partem voluisse eum corrumpere mediante pecunia probat, num. 4.
Accusator debet pati eam pœnam, quam passurus esset accusatus si delictum comisisset, nu. 5.
Etiam si pœna talionis esset sublata, num. 6.
Sed dicitur renouata per Bullam Pij Quinti, nu. 7.

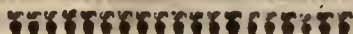
Adsit Deus, & Virgo.

Etrus Scelerus imputatus, quod exonerauerit sclopum cõtra Lucam de Cauatijs, & querelatus ab eo, & à Gregorio eius fratre, cùm lis ciuilis inter eos penderet, est nedum absoluendus, sed ipsi de Cauatijs, & testes, qui in tortura sustinuerunt fuisse subornatos, puniendi sunt, nam dd. testes contra eosdem eo magis in subsidium
1 probant, vbi aliter veritas haberi non potest *Bald. in c. fin. ext. de testibus cogendis*, quod & affirmat *Felyn. ibi*, & in puncto, dum ex negotijs, seu criminis natura non possit legitima haberi probatio *Franc. Marcus in decis. 487. num.*
2 *9. vers. veruntamen*, & melius, quàm alij, quando testes fuerunt torti, tenuit *Gaspar Ant. Thesaurus lib. 1. q. 35. num. 4.* vbi cum *Guid. Papa cons. 75.* dicit sufficere, si probetur indicijs, & præsumptionibus, & affirmat *Mascard. concl. 1340. num. 1. & seq.* & sic in praxi seruari dixerunt *Bos in tit. de inquisitione num. 46. vers. seruatur tamen Clar. in §. falsum vers. sed quicquid sit de iure num. 5.* dicens sic pluries seruari vi-
3 disse, & quod duo testes in tortura sustinentes sufficiant, maximè si concurrant alia adminicula, voluit idem *Thesaur. d. q. 15. num. 4.* in hoc enim casu extant hedum adminicula, & indicia, sed probationes, vt per testes ad defensam examinatos, addita denunciatione Massarij, cui standum est.

Addamus depositionem alterius testis nouissimè repetiti, fatentis de subornatione
4 etiam mediante pecunia per Cauatios fuisse tentatum, & noluisse falsum deponere, cui soli standum esse voluit *Hippolytus Mars. in sing. 112.* qui plures refert *Doctores*, dicens perpetuo esse menti tenendum, ita etiam *Gabriel* post *Felyn. Roman. Io. de Anania, Angel. Alex. Decium, Bald. & Gramat. in tit. de testib. concl. 1. num. 23.* Quare falsi, & corrupti testes sunt puniendi respectu corruptionis; sed Lucas
5 Cauatia non solum respectu corruptionis, sed & falsi accusatur, talis enim pœnæ falsæ accusationis est eadem pœna, quam debuisset pati Petrus Scelerus, si cum armis prohibitis aggressus fuisset d. Lucam, etiam si sublata sit pœna talio-
6 nis *Bal. in l. 2. num. 2. C. de his, qui latrones, seu alijs criminibus reos occultauerint*, qui sic Perusij seruatum esse dixit, adfert etiam *Clar. in §. fin. q. 101. num. 3. Teninus caut. 1. nu. 11.* & si sublata sit pœna talionis, vt ipsi affirmant, imò *Farinac. in q. 16. num.*
7 *5.* dixit pœnam talionis renouatam esse per *Bullam Pij Quinti*, & quando etiam pœna reducitur ad arbitrium, ad mortem naturalem extendi posset, per ea, quæ notantur *in glosa in §. in summa instit. de iniurijs*, & communem opinionem esse dixit *Clarus in §. fin. q. 83. nu. 11.* & ita affirmauit *Teninus vbi supra.*

Saluo tamen saniori iudicio &c.

CONTROVERSIA CXXXVIII.
Pro R. Moniali N. de Vrsis S. Laurentij.

SVMMARIVM.

Professio ante annum 16. nullius est roboris, prout & renunciatio, nu. 1. ampliat, nu. 3. declara, nu. 2.

Professio non potest dici per quinquennium ratificata, dum ille qui professus est ignorauit illā non valere, n. 3.

Vel saltem conceditur restitutio in integrum, nu. 4.

Conc. Triden. de regul. sess. 25. cap. 16. nō potest allegari nisi à Monasterio, & à professo, nec prodest tertio, n. 5.

Tacita professio non est tanta potentiæ, prout expræssa, nu. 6.

Ratificata professione nulla, non intelligitur ratificata renunciatio, à profitente facta, nu. 7.

Habilitatus ad ætatem non dicitur habilitatus ad alienationem bonorum, num. 8.

Lex non confidit de fratre, sicut de patre, nu. 9.

Refutationes, & donationes, quæ per puellas fiant cum interuentu curatoris, & consanguineorum non subsistant de iure, nu. 10.

Maximè si fiant in sæculo, nu. 11.

Accessorium non semper sequitur naturam sui principalis, nu. 12.

Filiæ debetur legitima, vel saltem Dos congrua, nu. 13.

Nec debet esse deterioris conditionis si Altissimo famulari vellit, nu. 14.

Adsit Deus, & Virgo.

Nno 1616. post Natiuitatem D. N. Iesu Christi, quo tempore secundum consuetum Notariorum iam finitus erat præcedens annus millesimus sexcētesimus decimus quintus die 30. Decēb. pçecedētis, cum præsentia Reuerendiss. D. Vicarij Emin. Archiep. Bonon. quædam Nob. Puella, dum esset minor decimo sexto anno, asserens tamen se dicto anno esse maiorem, renunciauit, & cessit eius fratri omnia sua bona, res, & iura, quæ tunc habebat, seu sibi competere possent etiam in futurum, seu sibi prouenirent, seu peruentura essent ex Patre, Matre, fratribus, sed ex alijs quibuscunq; ascendentibus, consanguineis, & collateralibus, etiam si sibi esset debita, legitima, aut aliqua alia portio nedum ex testamento, verum etiam ab intestato, perinde ac si non esset nata, idq; dixit libenter fecisse intuitu fratris, & propter eius merita, ita & taliter, vt de dictis bonis, rebus, & iuribus idem frater disponere posset, eo maximè, quia in Monasterio Monialium profiteri velle se declarauit, vt in publico rogitu duorum Notariorum.

Modo dubitatur de validitate secutæ professionis, cessionis, & renunciationis ex
1 sacro *Conc. trid. sess. 25. de Regularibus, & Monialibus cap. 15. & 16.* vbi prohibetur professio ante decimum sextum annum expletum, & si aliter fiat, sacrum Concilium noluit posse aliquam induci obligationem, nullūq; posse habere effectum, & non attendi debere renunciationem etiam iuratam.

Sed contra d. puellam modò mulierem ætatis perfectæ videtur posse opponi, quod cum steterit vltra quinquēnium in Monasterio, nec reclamauerit professio, & re-
2 nunciatio habeantur pro ratificatis, ex eodem *concilio d. sess. 25. cap. 19.* vbi dispo- nitur, quod alleganti se per vim, & metū ingressam esse religionem, aut ante æta- tem debitam professam esse, non licere habitum dimittere, aut etiam cum habi- tu discedere sine Superioris licentia, quatenus tamen intra quinquennium à die professionis causas coram eodem deduxerit, successiuèq; cessionem, renunciatio- nem, seu donationem non posse euitari, vt in *d. conc. cap. 16. Sperel.* nouissimè *de- cis. 16. nu. 31.* qui, & si vrgere videantur, nihilominus in casu de quo agitur pa- rum operantur, nam hic non potest considerari professio, nec tacita, nec expres- sa cum legitimo modo non fuerit facta *Sacra Rota decis.* 1121. *lib. 3. p. 3. diuers.* & in puncto de porfessione ante decimū sextum annū per sex dies dixit ead. *Sacra Rot. decis.* 175. *p. 1. in recent. nu. 6. Gutierez. in c. quamuis in verbo dum nuptui tradebatur nu. 2. & seq. de pactis lib. 6.* minusq; poterit dici de ratificatione ex *d. conc. c.* 19. eo quod non ratificata per profitentis consensum, nec per actus solis professis con-
3 uenientibus, dum profitens professionem non valere ignorauit *Nauar. cons. 26. nu. 18. & cons. 28. nu. 7. in fin. cons. 81. nu. 5. & in cons. 89. num. 5. de Regularibus lib. 3. & in manuali cap. 12. nu. 71.* & post *Gaetanum, Gratian. in discept. forens. cap. 440. nu. 22.*
4 *Sayr. in floribus decisionum decis.* 40. de regular. dicens, & ipse quod professio nul- liter facta sine scientia nullitatis ex perseuerantia non ratificatur, & eo magis in
5 muliere, in qua ignorantia præsumitur ad satietatē *Capic. decis. 159. nu. 22. & 23.*

Et post quinquennium beneficium restitutionis in integrum posse concedi post *Les.* affirmauit idem *Gratian. in dd. discept. cap. 413. num. 11. Conciliumq;* prædictum à d. fratre, cui fuit renunciatum allegari non potest, cum loquatur si agatur inter Monasteriū, & professum, ne ius tamdiu stet in incerto, non autē fauore alterius *Honded. cons. 78. n. 32. lib. 2.* mens enim *Concilij* fuit, vt Religioni tali casu consula- tur *Gratian. d. c. 413. nu. 7.* idq; eo magis corroboratur in hac tacita professione,
6 cum non sit tantæ potentiæ, prout expressæ, receptio igitur, & habitus delatio, ac immixtio in actibus Monialibus non inferunt certā mentē profitentis *Decian. cons. 18. n. 5. li. 3.* & superius dixi ex *Nauarro*, & quādo professio sustineretur, corruit ta-
7 men semper renunciatio *Rebuf. cons. 69. n. 11. Cabal. cons. 104. nu. 5.* non enim scriptū legitur in *conc. c. 19.* quod ratificata professione sit, & ratificata renūciatio, seu bo- norum donatio, quod expressisset si voluisset videmus etiam, quod habilitatus ad
8 ætatem, non intelligitur habilitatus ad alienationem bonorum *Roland. à Val. e cons. 7. nu. 17. lib. 3. Dec. cons. 39. lib. 2. Socin. iun. cons. 39. nu. 56. & cons. 63. nu. 50. lib. 3.*

Nec operari iuramentnm in renunciatione per puellam receptum, ex quo *tex. in c. quamuis de pactis,* tollitur *ex conc.* & *tex.* loquitur de renunciatione facta patri, de quo lex confidit nōn de fratre *Eugen. cons. 12. nu. 55. lib. 1.* loquens in renunciatio- ne in vim donationis factæ fratrum fauore, & sustinet pluribus auctoritatibus, &
9 rationibus similes renunciationes, & donationes non valere, etiam si interueniāt curatores, consanguinei, & aliæ solemnitates, & ante eum *Bald. in l. 1. C. si aduer- sus donat.* hæc verba expræssit impossibile est habere curatorem ad donandum, quod est notandum, quia refutationes, & donationes factæ per puellas sunt nul- læ, & in terminis, quod renunciatio sit inualida, nec comprehendatur in *concilio,*
10 nec ex tractu temporis conualescere possit, dixit *Sacra Rota decis. 125. p. 5. diuers. nu. 52.* sic etiam videtur post declarationem sacri *Concilij* tenuisse *Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. cent. 5. casu 436. nu. 4* dicentem *Concilium in d. c. 16.* habere locum in re-
11 nunciatione facta ab ingressu tempore nouitiatus, non autem si sit facta, vt hic in

 sæculo,

sæculo, & id dixit procedere etiam in donatione *nu. 7.* quem nouissimè refert, & approbat *Diana de dubijs regularibus tract. 2. resol. 55.*

Nec poterit dici, quod renunciatio tanquam accessorium professionis, sequatur illius naturam per *tex. in l. cum principalis ff. de reg. iur.* nam primo dicta regula, non
12 procedit in odiosis, & vbi contra ius commune dispositio principalis facta legitur, secundo quando sumus in accessorijs voluntarijs, tertio quando diuersa viget ratio, vt affirmant *scribentes in d. l. cum principalis*, nempè *Dec. nu. 3. Cagnol. nu. 7. & plurib. seq.* non enim videntur habere connexionem disposita in *d. cap. 16.* cum ijs, quæ habentur in *c. 15. praecedenti in d. conc.* & vti diuersa considerantur *Gutierez. can. quaest. lib. 2. cap. 1. nu. 34. in fine*, & ratificata professione, non esse ratificatam renunciationem, dum non est facta iuxta formã *sacri Concilij in d. c. 16.* dixit in terminis terminantibus *Sanchez. in praecept. decalogi lib. 7. c. 5. nu. 56. tom. 2.* vbi facit differentiam si sit, nulla ratione ætatis, & antequam transierit annorum nouiriatus, vel ex metu, aut alijs causis.

Supposita igitur pro veritate renunciationis nullitate, d. soror consequi debebit
13 legitimam in bonis paternis de iure naturæ sibi debitam, vel dotem ad portionem, & ratam dictæ legitimæ *Afflict. decis. 160. Cephal. cons. 95. num. 23. Ruin. cons. 26. n. 1. lib. 2. & cons. 60. n. 3. lib. 3. Rimin. iun. cons. 337. & cons. 339. num. 24. & 35.* & de communi attestatur *Gramat. decis. 101. num. 5. & seq. Tiraquel. in l. si vnquam in verbo susceperit filios num. 109. C. de reuocand. donation. Vilalobos commun. opin. lib. 4. in verbo Dos*, & hoc quia Dos succedit loco legitimè, vt affirmant ibi ijdem *Afflict. Gramat. Menoch. cons. 8. num. 8. & vlt. loco, cad. Rota decis. 329. num. 39. par. 6. diuers. Chiarlinus in contr. forensibus iuditiorum cap. 45. num. 26.* vel saltem eidem mulieri erit danda tanta Dos, quanta sororibus fuit assignata, etiam quod ipsa vellet Altissimo famulari, ne deterioris ipsa sit conditionis ijs, quæ carnali sponso coniunctæ fuerunt, vt ex disputatione *Thomæ Formaglini in Ciuit. Bon. tenuerunt Io. And. in addit. ad specul. in tit. de statu monachorum Bart. in l. 2. ff. de his, quæ pœnæ nomine relinquuntur, Mathes. in sing. 52.* dicens mirari, quod monasteria mons alium id non practicent *Imol. in l. Lucius la 2. ff. de hæred. instit. propè finem*, *Thomas Ferrat.* abundè *caut. 9. nu. 7. & seq.* ex hac ratione, ne indirectè vita contẽplatiua impediatur, multos etiam allegat *Gabr. Sarayn. in annotat. ad Mathes. d. sing. 52.* asserens de communi *Ias.* qui ad partes disputat *in auth. si qua mulier nu. 9. C. de sacrosanctis Ecclesijs*, & respondet contrarijs, & hoc, quia magis debet faueri matrimonio spirituali, & religioni, quam matrimonio in sæculo *nu. 12. & seq.*

Et hæc sub correctione &c.

CONTROVERSIA CXXXIX.

Pro Illustriss. D. Cæsare Dugliolo de Marsilijs.

SVMMARIVM.

Magna inter Doctores extat controuersia, an in vocatione per Testatorem facta de proximiori, intelligatur de proximiore grauantis, seu grauati, nu. 1.

Dictio semper comprehendit omnes casus, & omnia tempora, nu. 2.

Dictio (nõ autem) dicitur qualificatiua, & declaratiua modi per Testatorem appositi, nu. 3.

Ne-

Adsit Deus, & Virgo.

Viso testamento olim Excellentiss. Philosophiæ professoris D. Albitij de Dugliolis, videtur declarandū Illustriss. D. Cæsarem Ioseph Illustriss. Senat. D. Alexandri Marsilij, ex Illustriss. D. Aurelia Dugliola filium licitè posse retinere hæreditatem olim Nob. D. Tholomæi pariter de Dugliolis eius Auunculi, ad exclusionem Perillustris D. Camilli de Cataneis d. olim D. Albitij ex filia nepotis.

Primò erit aduertendum, quod ipse D Albitius ad tollendas lites, quæ super sensu, & intelligentia eius testamenti adduci possent, eo quod in eo primo vocauit, & substituit omnes descendentes masculos, & per masculum descendentes legitimos, & naturales, & natos de legitimo matrimonio, vnum in alium in infinitum inuicem, ac reciprocè actiuè, & passiuè ordine successiuo vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum hac adiecta lege, quod si accideret, quod omnes prædicti quandocumq; decederent, eis, & vltimo eorum sit substitutus filius natu maior, qui ex eius filiabus extiterit, & ex eo filij, & descendentes, plures fecit declarationes, inter quas hæc præcedit præcisis verbis. Item voluit semper intelligi debere de proximitate respectu grauati, non autem ipsius testatoris, ex qua de-
1 claratione tollitur ea inter Doctores controuersa opinio, an proximitas grauati, vel grauantis sit attendenda de qua habetur *per Peregrinum in tract. de fideicommiss. art. 2. per Thesaur. in decis. 64.* & per *Rotam in decis. Bonon. de Capicellis 627. p. 2. in recent. & in decis. 681. nu 4. ead. p. 2.* nam ex ea semper exclusus esse dicitur d. D. Camillus tanquam grauantis, & non grauati proximior, addita illa dictione, sem-
2 per, nam regulariter omnes casus, & omnia tempora complectitur *l. semper ff. de iure immunit.* & notatur *in l. 1. ff. sol. matr. & ibi Aret. & Socin. iun. num. 70. Roman. cons. 407. nu. 4. Rimin. iun. cons. 23. nu. 227. Curt. iun. Gozad. Rub. Alex. Crotus, & alij* cumulati per *Roland. cons. 23. nu. 19.* & melius *nu. 38. lib. 4.* dicens talē dictionem, semper, præcisam habere virtutem *Paris. cons. 75. nu. 34. & cons. 90. nu. 28. & cons. 93 nu. 17. lib. 2.*

Secundò consideranda sunt illa verba, non autem, nam sunt qualificatiua, & decla-
3 ratiua modi per Testatorem appositi, & non possunt referri, nisi ad illum *Bart. in l. fin. ff. de reb. dub. per tex. in l. filius famil. § fin. nu. 3. ff. de iurisd. omn. Iud. Decius cons. 92. nu. 1. Ruin. cons. 147. nu. 3. lib. 2. Alex. cons. 48. lib. 1. propè finem,* & in terminis ponit exemplum *Capic. decis. 108. nu. 12. & seq. Rimin. iun. cons. 112. nu. 33.*

Tertiò non est spernenda illa negatiua præposita aduersatiuè, autem, nam remouet
4 potentiam à quouis actu, cumq; in contrarium factum nullum reddit *Bart. in l. cum*

cum lex ff. de fideiuſ. Ruin. & cæteri in l. 1. *in princ. ff. de verb.oblig.* idem *Ruin. in l. nemo poteſt ff. de leg.* 1. *Bart. & Doct. in l. Gallus in princ. ff. de liber. & poſth.* nec immerito, quia negatio deſtruit omne, quod ſibi obſtat, & ideo *gloſ. & Doctores in l. hoc genus ff. de condit. & demonſtr.* dicunt quod magis negatiua deſtruitur, quam affir-
5 matiua affirmet, talis enim aduerſatiua (autem) de per ſe aduerſatur præcedentibus, & contrarijs *Alberic. in ſuo Diction. in verbo autem, Doctores in c. ſtatuimus de electione lib.* 6. habetur etiam *in auth. de indutijs in §. ſedebunt, Nat. conſ.* 459. *nu.* 2. *Pariſ. conſ.* 44. *nu.* 10. *& conſ.* 53. *nu.* 12. *lib.* 2.

Quartò videtur dicendũ, quod ſi à Teſtatore tradatur modus, & ordo aliquid facien-
6 di, cenſetur datus pro forma *Card. in clem. p. q.* 33. *de Decimis, Hoſt. in c. cum olim de arbitr.* & plenè tradunt *Ioannes Andreæ, & alij Canoniſtæ in c. cum dilecta, extra de reſcript.* concludunt etenim poſt *gloſſam* illud potiſſimum procedere, quando apparet, quod ponens ordinem, vult præciſè illum ſeruari, & id deſumunt ex *cap. quia propter, & ex cap. proindè, & ex cap. fin. de elect. in* 6. idq; etiam affirmat *Albertus Brunus in tract. de forma fol.* 41. *verſ. prædicta concluſio,* & etiam quando apparet de vehementi affectione diſponentis circa talem ordinem, ex quo pro forma traditum fuiſſe præſumitur ita *Ant. de Butr. & Abb. de communi aſſerentes in d. c. cum dilecta,* omnes igitur dictiones taxatiuè, neceſſitatiuè, vel præciſiuè appoſitæ in diſpoſi-
7 tione mandãte, aliquid certò modò fieri importãt formã, nec alio modò fieri debet *Butr. in clem.* 1. *de ſeq. poſſeſ. & propriet.* & facit *Felin. in c. ex parte col.* 5. *verſ. quintus caſus extra de conſt.* cum alijs adductis per *Brunum in d. tract. fol.* 33. *col.* 1. *verſ. & quod lex prohibitiua.*

Nec dicatur Teſtatorem in caſu deficientiæ eius deſcendentium maſculorum qualitatum, de quibus ſupra de vno in alium, vſq; in infinitum ſubſtituiſſe filium natu maiorem, qui ex eius filiabus extiterit, & deindè eius filios liberos, & deſcentes &c. quia iam declarauit vt ſupra debere intelligi de natu maiori ex filia grauati, non autem ipſis Teſtatoris, & appellatione liberorum omnes continentur
8 deſcendentes *l. liberorum ff. de verb. ſignif.* vbi id affirmant *omnes ſcribentes,* cũ ergo de præſenti nulla filia grauati reperiatur expiratum dicitur fideicommiſſum, eo magis, quia illud genitiuum pronominis eius, ſtat demonſtratiuè faciens relatio-
9 nem profonarum, & rerum cum ſuis qualitatibus *Bart. in l. ſi quis ſeruum §. fin. ff. de leg.* 2. *Cuman. & alij* de quibus per *Peregr. in d. tract. de fideicommiſſ. art.* 16. *num.* 25. & melius *nu.* 31. *& ſeq.*

Verba igitur præcedentia limitant ſequentia, adeout ſemper cenſeantur repetita *l. ſi ita inſtitutus §. Griſogonus, & ibi Bart. & cæteri ff. de verb. oblig. l. talis ſcriptura §.* 1.
10 *ff. de leg.* 1. ex vna etenim parte teſtamenti, alia declaratur *l. vtrum ff. de petit. hered. l. is cui dulcia ff. de trit. vino, & oleo leg. l. ſi ſeruus plurium §. fin. & l. qui filiabus ff. de leg.* 1. *l. cum filius, & ibi Socin. ff. eod. Dec. conſ.* 15. *nu.* 3. *& conſ.* 270. *num.* 2. *Crauet. conſ.* 297. *nu.* 5. *Honded. conſ.* 70. *nu.* 9. *lib.* 1.

Cum ergo fæmina per maſculum fuerit ſemel excluſa, vna cum eius poſteritate
11 ſemper remanebit excluſa *c.* 1. *§. quin etiam in tit. Epiſcopum, vel Abbatem,* ibique notant *Iſern. Bald. Aluarot. Præpoſitus Afflictus, & alij Calder. in tit. de feudis conſ.* 4. *Socin. ſen. conſ.* 19. *nu.* 5. *lib.* 1. qui *Bart. & alios allegat. Pereg. in d. tract. art.* 28. *num.* 16.

Et ſi fideicommiſſum non diceretur expiratum, vtiq; filius Illuſtriſs. D. Aureliæ natu maior ex prædictis præferetur, cum ſit proximior grauati.

Hæc autem dixi, ſaluo &c.

CON-

CONTROVERSIA CXL.

Pro D. Titio.

SVMMARIVM.

IMmunitatis cõceſſio præſumitur perſonalis, dum præcedunt perſonæ rebus, nu. 1. contra nu. 9.

Maximè ſi in conceſſione legantur verba perſonaliſſima, nu. 2.

Etiam ſi ſit facta ex cauſa meritorum, nu. 3. contra nu. 11.

Verborum exuberãtia recipit reſtrictionem à ſubiecta materia, nu. 4.

Priuilegium ad preces conceſſum eſt intelligendum ſecundum propriiſſimã verborum ſignificationem, nu. 5.

Priuilegium Principis latè interpretandum, nu. 6. & nu. 15.

Immunitas cõceſſa rebus, & bonis complectitur Colonos, & omnes ſucceſſores, nu. 7.

In dubio priuilegium cẽſetur reale, n. 8.

Conceſſio facta in plurali numero comprehendit deſcendentes, nu. 10.

Maiora ſi ſint merita remunerationẽ ſemper immunitas tranſit ad omnes deſcendentes, nu. 12.

Vt alij inuitentur ad contemnẽdam vitam pro defenſione Principis, n. 13.

Perpetuum non dicitur, quod durat cum vita, nu. 14.

Qui per viginti annos non ſoluit Gabellas, & grauamina, præſumitur ſolemniter, & legitimè immunis factus, etiam ſine titulo, nu. 16.

Adſit Deus, & Virgo.

DIligenter conſideratis exemptionibus, & immunitatibus, primo per Leonem Decimum, Titio, ſuiſq; filijs, ac bonis mobilibus, & immobilibus, hac dictione, in perpetuum, illiuſq; confirmatione per Paulum Tertium Archiepiſcopo Sipontino directa, eidem Titio, hæredibuſq; ſuis in perpetuum, ita ut etiam extendatur ad Gabellam Bonum, & vt in eis legitur.

Prima facie videtur dicendum, tales immunitates non transferri ad hæredum hæredes, nam in conceſſionibus præcedunt perſonæ rebus ſecundum diſtinctionẽ
1 *Abb. in c. mandata ext. de præſumpt. verſ. ex quo infero, Barboſ. in l. quia tale nu. 6. in princ. ff. ſolut. matrim.*

2 Secundò ibi leguntur verba perſonaliſſima, te, tuoſq; filios, & ibi, tibi, & hæredibus tuis, vt notatur in *d. c. mandata de præſumpt.* & præcipuè in *gloſ. in verſ. ſed perſonæ, Siluan. conſ. 4. nu. 19.*

Tertiò, nõ videtur operari annotata cauſa remunerationis, nempè propter nimios labores ſupportatos, nam & dicto caſu inducitur conceſſio perſonaliſſima *Alciat. conſ. 7. lib. 4. nu. 1.* ſecundum impreſſionem Baſileæ *Siluan. d. conſ. 4. nu. 19. verſ. confirmatur.*

Nec

Nec minus operari dicitur illa dictio, perpetuò, nam supponitur qualificari ex illis
verbis pro te, & eius hæredibus, nam exuberantia talium verborum recipit re-
4 strictionem à subiecta materia *l. stipulatus ff. de vsuris, Alciat. in d. consi. 7. nu. 30. & seq. Siluan. in d. cons. nu. 19. & seq.* illud enim verbum perpetuò intelligi debet, do-
nec vixerint Titius, & hæredes propter subiectam materiam, sic notat *Decius in cons. 521. nu. 12.*

Quintò priuilegium ad preces concessum, vltra proprijssimam verborum significa-
5 tionem non potest extendi *Bero. cons. 24. lib. 1. nu. 18. Rimin. iun. cons. 26. nu. 36.* ijs
tamen non obstantibus contrariam opinionem, vti veriorem amplector, hoc in
casu. Nam primo agitur de immunitate, & priuilegio, seu priuilegijs à Summis
6 Pontificibus per *tex. in l. beneffitium Imperatoris ff. de const. Princip.* vbi notant *omnes scribentes*, nempe *Bart. Alberic. Bald. Angel. Fulgos. Castr. & Iason.* & ita etiam voluit
idem *Bald. consi. 112. nu. 2. lib. 2. Alciat.* superius allegatus *consi. 7. lib. 4. nu. 17. Siluan. d. cons. 4.* propè *nu. 14.*

Secundò non est omittendum, quod immunitas est concessa, etiam rebus, & bonis
7 quo casu Coloni, & quicunq; successores sunt exempti *Rota decis. 4. in antiquis de priuil. Paris. cons. 69. nu. 6. Nata cons 627. nu. 12. lib. 3. & cons. 649. nu 12. lib. 4. Gabr. cons. 161. nu. 4. lib. 1. Rimin. iun. cons. 500. nu. 47. Bertazol. cons. ciuili 42. nu. 48. &*
8 *seq.* & in dubio priuilegium reale censetur *glos. in l. forma §. quamquam ff. de censibus facit tex. inc. in summa 25. quæst. 2. Ancar. cons. 327. nu. 3. Bald. d. cons. 112. lib. 2. Nicol. Bellonus cons. 20. nu. 8.*

Idq; eo magis procedit in casu nostro, cum habeamus verba clara, itaut non sit dis-
putãdum, an persona fuerit legis causa propinqua, itaut cum persona extingua-
tur, cum bona post personas sint nominata *l. nõ solum ff. de in integrum rest. l. minor §. fin. & l. seq. ff. de min. l. ea C. de temp. in integ. rest. peten. l. hæred. ff. ad Vell. Dinus in c. priuilegium de reg. iur. in 6.*

Non enim facit prius fuisse personas nominatas, & priuilegium censeri personale,
9 eo quod agitur de priuilegio Principis *Dinus* loco quo supra *Bart. in l. fin. ff. de seruit. legat. nu. 4. Ancar. d. cons. 327.* in fine dicens non esse attendendum, quod
præcedat nomen proprium.

Ad secundum respondetur non curandum de verbis personalibus ibi, te, tuosq; fi-
lios, & inferius, tibi, ac hæredibus tuis, eo quod referuntur in plurali numero, quo
casu concessio intelligitur facta omnibus descendentibus in infinitum *Bart. in l. 1. de const. Princip. nu. 2. vers. si vero queritur de priuilegio, & Angel. in l. beneficium ff. eo-*
10 *dem nu. 11.* dicens verba formalia ex mente *Petri de Bellapertica. aut. concedo tibi, & hæredi tuo, & intelligitur de primo, aut concedo tibi, & hæredibus tuis*; & sic in plurali
numero, *& tunc concessio est facta omnibus hæredibus in infinitum*, & hoc per *tex. in l. in annalibus C. de legatis*; & ibi notant *DD.* quod appellatione hæredum, veniunt
hæredes hæredum in infinitum, & fuit etiam annotatio *Vrsil. ad decisionem Afflict. 128. num. 2.*

Tollitur etiam tertium obiectum, quod priuilegium ex causa remunerationis cen-
11 seatur personalissimum, eo quod contrarium est verius *Cagnol. in l. in omnibus causis ff. de reg. iuris nu. 5. Socin. cons. 84. lib. 3. nu. 11. & 12.* vbi plures refert, & sequitur
dicens, quod ex meritis appellatur beneficium secundum dispositionem iuris, &
non contra ius.

Addatur immunitatem fuisse concessam in remunerationem grauissimorum incom-
modorum, & laborum passorum ibi, *non ignoramus te ipsum grauissima incommoda, & non mediocres iacturas perpessum fuisse, vt earum aliquam dignam compensationem,*

qua in dies magis erga eamdem Sedem ſtudia tua augeantur conſequens, & ibi in conceſſione *Leonis Decimi*, ibi, *promeretur fides, ac deuotionis ſinceritas, quam ad nos, & ſanctam Sedem Apoſtolicam geris, vt interiarum, & damnorum, qua te pro ipſa Sede paſſum fuiſſe accepimus rationem habeamus, ac tibi de aliqua remuneratione benignè prouideamus*, ma-
12 iora enim fuerunt merita remuneratione, quo caſu omnes indiſtinctè volunt conceſſionem tranſire ad omnes eius deſcendentes in infinitum, etiam quod de Titio ſolo mētio facta ſit *Siluan.* ex aduerſo allegatus *conſ. 4. nu. 16. circa medium Socin. d. conſ. 84. nu. 14. Barboſ. in d. l. quia tale nu. 10. verſ. ergo*, ibi ſuſtinens, quod
13 ad omnes deſcendentes tranſeat, vt alij inuitentur ad contemnendam vitam pro defenſione, & ampliatione Sedis Apoſtolicæ *Bellon. conſ. 20. nu. 9.*

Ad quartum ſuſtinetur conceſſionem perpetuam tranſire ad omnes deſcendentes in infinitum, ſic .n. fuit de mente *Anchar. alleg. conſ. 327. nu. 2. Barbat.* omninò videndus *conſ. 44. nu. 9. lib. 2. Socin. d. conſ. 84. nu. 15.* adducens *Io. de Platea*, dicens
14 & ipſe, quod illud non dicitur perpetuum, quod finitur cum vita, ſed id, quod continuè durat ſine præfinitione temporis, & ad hæredes tranſit, & *nu. 6.* exemplificat caſum noſtrum, dum conceſſio eſt facta à Sede Apoſtolica, quæ perpetuo durat *Bellon. d. conſ. 20. nu. 10.* & ſic nil faciunt *Alciat. Syluan.* & alij ex aduerſo allegati, loquuntur enim in conceſſione facta ab Vniuerſitate, ſubiungentes, ſecus eſſe, quando agitur de priuilegijs Principum *Alciat. ibi nu. 12. Syluan. d. conſ. 4. nu. 13. verſ. ſecundo reſpondeo*, & cum donatione remuneratoria tenuit idem *Barboſ. in d. l. quia tale nu. 11.*

Nec facit quintum, & vltimum obiectum, quod immunitas fuerit conceſſa ad Titij
15 preces, nam primò Principum priuilegia latè ſunt interpretanda, vt in *d. l. beneficium de conſt. Principum*. Secundò agitur de remuneratione beneficij, & ſic de fauore, qui in dante beneficium ſemper creſcere debet *c. 1. extra de donat.* & ſic extendi tamquam reale, dixit idem *Anchar. d. conſ. 327. num. ſuperius allegato.*

Et idcircò non erit dubitandum, quin etiam conceſſio *Leonis Decimi* trāſeat nedum ad filios, ſed & ad vlteriores deſcendentes conceſſum etiam videtur memoriæ, & nobilitati, quæ per gloriam viuere intelligitur, vt poſt multos atteſtatur *Dec. conſ. 262. nu. 5.* eo magis, quia in gratijs, & fauoribus filiorum appellatione continentur deſcendentes in infinitum *Bald. conſ. 303. lib. 3. verſ. in contrarium*, vbi vltra communem vſum loquendi adduxit *ſacra Pagina* auctoritatem, ibi, *omnes Hebrai dicuntur filij Abraha.*

Nec eſt omittendum, quod per triginta annos, & vltra deſcendētes Titij vti exem-
16 pti grauamina, & gabellas non ſoluerunt, adeout etiam non conſtito de titulo præſumantur immunes legitimè, & ſolemniter, vt ex *Barbat. & alijs* affert *Ruin. conſ. 217. nu. 7. lib. 1.* Laus Deo &c.

CONTROVERSIA CXLI.

Pro D. Mar. Ant. Muzzar. cū D. Thoma Bertochio.

SVMMARIVM.

SI dua fuerint inita ſocietates ad diuerſa negotia, vna finita, alia durat, nu. 1. & 4.

Maximè dum finita continet tempus limi-

limitatum, num. 2.
Societas super aliqua re contracta non extinguitur, nisi re ipsa extincta, num. 3.
Tacitè eo magis contrahitur rebus ipsis, & factis, quam sermonibus, nu. 5.
Socius tenetur conferre alteri socio omnia lucra pro toto tempore societatis, nu. 6.
Et regaleas, dona, & largitiones, nu. 7.
Et potest cogi ad redden. rationem, & potest contra eum iurari in litem, num. 8.

Adsit Deus, & Virgo.

Væ inter D. Marcum Antonium Muzzarellum, & D. Thomam Bertochium initæ fuerunt societates, vna ad vectigal Impostæ, & vnitorum, de qua in scriptio coram arbitris producto; Altera verò ad exactionem debitam Fortilitio Vrbano, de qua clarè cōstat per Bertochij confessionem in computis exhibitis, & in alijs pluribus locis, & vltimò loco in positionibus productis coram Excellentissimo D. meo Cognitore fol. 40. 41. & 45. vbi legitur d. Bertochium paratum se obtulisse exhibere computa tam Impositionum, quam exactionum pro Fortilitio Vrbano per totum annum 1642. tempore, quo fuit finita societas Impostæ, addita pronuncia earum positionum, quibus idem Bertochius ad respondendum tempus habuerat d. processu fol. 49. Quare de duobus quærendum erit primò, an societas occasione Arcis Vrbanæ durauerit vltra d. annū 1642. cum de anno 1646. ex litteris Apostolicis fuerit ipsi Bertochio inhibitum, ne amplius se ingereret.

Secundò, an Bertochius fuerit obligatus diuidere regaleas, & largitiones sibi tempore dd. societatum, & earum occasione datas, eò magis cum ipse Dom. Muzzarellus in initio earum de suo posuerit libras decem mille, sine quibus non potuisset d. Bertochius negotia inchoare.

Et ad primum, quis non poterit dubitare, nam & si Impostæ societas lapso quinquennio sit finita, per *tex. in l. actione* §. *Item qui societ. ff. pro Socio*, & affirmat *Hector*
1 *Felicius de societ. cap. 35. nu. 35.* Attamen, cum duæ fuerint societates, idē D. Muzzarellus duplicem representat personam, ita plures allegando apparet decisum penes *Gregorium Decimumquintum decis. 366. nu. 1.* & sic diuersissimum est negotium exactionum pro Fortilitio Vrbano à negotio Impostæ elapso quinquennio limitato alteri per Illustrissimum Regimen concesso, & in hoc nō occurrit disputare vtrum societas fuerit renouata, ex his, quæ habentur per *Menochium cons. 121. ferè per totum lib. 2.* eo quod exactio pro Fortilitio Vrbano non continebat
2 tempus limitatum, prout Vectigal Impostæ, sed sequi debebat ad placitum Sanctissimi Papæ, seu eius Eminentissimi Legati, vt etiam Bertochius fatetur in positionibus process. coram eodem Excellentissimo D. Cognitore fol. 39. verso, stat. n. regula, quod societas super aliqua re contracta non extinguitur, nisi re ip-
3 sa extincta *Rota penes Eminentissimum Blanchettum decis. 288. num. 1. & decis. 555. num. 3. par. 1. diuers. Grattan. in disceptationibus cap. 900. num. 9.* requirebatur .n. renunciatio expressa negotij Arcis Vrbanæ, *Petr. de Vbald. in tract. de duobus fratribus circa vndecimam partem nu. 5.* quòd & approbat *Rota decis. 32. num. 5. lib. 5. diuers.* dicens requiri expressam declarationem; & si verum est, quod etiam tacitè
4 societas contrahitur *l. consensu ff. de action. & obligat.* & approbat idem *Vbald. ibi circa*

circa secun. partem nu. 1. *notantque Aret. Christoph. & alij in* §. 1. *Inst. de societ.* eo quod magis contrahatur rebus ipsis, & factis, quam sermonibus, vt comprobat idem *Vbald. in d. tract. circa quintam partem nu.* 36. *Bald. cons.* 120. *num.* 3. *lib.* 1. *& Stracha de Mercatura p.* 2. *nu.* 54. Itaut id nemo ignoret, vt post plures *textus, & Doctores* nouissimè dixit *Mantica de tacitis, & ambiguis lib.* 6. *tit.* 1. & melius *tit.* 9. *num.* 1. & per solos actus sociales societatem probari dixerunt *Bart. & alij in l. Titium, &*
5 *Mauium* §. *altero ff. de administrat. & periculo Tutorum*, vt etiam arte statur idem *Mantica ibi tit.* 2. *n.* 2. Non poterit Bertochius allegare societatem d. negotij Fortilitij Vrbani esse finitã, cùm durare debuerit vsq; quo perfecta fuerit negotiatio, & sic per totum annum 1646. *Decian. cons.* 96. *nu.* 40. *lib.* 2. & melius idem *Petrus de Vbaldis in ex aduerso loco allegato circa vndecimam partem num.* 10. *ibi, Sexto dissoluitur*
6 *societas, si alicuius rei contracta sit, & finis negotio sit impositus*, tenetur ergo omnem partem lucrorum pro toto tempore d. negotiationis, & exactionis pro Fortilitio Vrbano conferre d. D. Muzzarello *l. si socius ff si certum pet. l. si vnus ex socijs ff. pro socio*, & concordantes *textus* allegat *Bal. d cons.* 120. *nu.* 2.

Et ex his inferri potest ad secundum punctum, nempè Bertochium teneri ad con-
7 tribuendum D. Muzzarello regaleas, largitiones, & dona sibi occasione dd. societatum, & cuiuslibet earum facta, & per eum in proprios vsus conuersa, seu valorem, *Mantica de tacitis, & ambiguis dicto libro* 6. *tit.* 16. *num.* 43. & de receptis constat ex eiusdem Bertochij confessione in primis positionibus à nu. 46. ad numerum 64. inclusiuè, intantum, vt Bertochius teneatur de quauis re etiam minima *l. si familia in verbo pro parte C familia herciscunda Gratian. in dd. disceptat. cap.* 948. *nu.* 43. Et exinde crederem d. Muzzarello esse permissum Iuramentum in litem, ita *Plot. de in litem Iurando* §. 38. *nu.* 14. Quare non erit dubium, quin etiam possit condemnari ad redditionem rationis omnium habitorum, & administratorum
8 *l. quidam ff. de edendo, l. si ambo ff. de compensat. Bart. Bald. & Salicet. in l. verum in fine, & in d. l. actione* §. *nonnunquam ff. pro socio Bero. q. familiari* 15. *nu.* 1. *vers. siue sit socius.*

Et vana redditur oppositio Muzzarellum non potuisse conuolare ad Iudicium sine Arbitrorum iam electorum licentia, eo quia tales Arbitri non fuerunt electi in vim conuentionis mandantis in casu discordiæ eligi Mercatores, qui concordent, cum sint Doctores, Mercatoresq; non possint recipi, nisi prius declarato per Iuris peritos quid calculandum sit, & an locatio, seu concessio exactionis pro Arce Vrbana durauerit per totum annum 1646. & an ad participationem omniũ habitorum Bertochius teneatur. Cætera verò ex aduerso pro Bertochio scripta non sustinentur; nam contrarium determinant *Vbald. vt suprà, & Rota Genuæ decis.* 77. *nu.* 6. si rectè videantur in locis allegatis, vltra quod casui nostro non applicantur. Et hoc saluo semper saniori Iudicio.

CONTROVERSIA CXLII.

Pro Illustriss. Ciuitate Bonon. cum Hominibus Castri Medicinæ, & Vnitorum.

SVMMARIVM.

M*edicinæ, Gãzanilij, & Villa Fontana Communitates, subijciuntur Ciuitati Bononiæ, & sunt de eius Territorio, vbi plures rationes, & au-*

& auctoritates afferuntur, nu. 1.

Praescriptio datur etiã in Iurisdictionalibus, dum lapsum sit tãtum tempus, cuius contrarij memoria non existat, nu. 2.

Quod notãdum est pro Ciuitatibus Italiae, quae sibi de Iure praescripserunt merum Imperium, nu. 3.

Imò sufficere centũ annos habetur, nu. 4.

Historiae, & Chronicae de per se probant, nu. 5.

Eo magis si agatur de facto antiquo, n. 6

Instrumenta, & acta publica dicuntur probationes probatae, nu. 7.

Balthassar Coscia Legatus de latere Bononiae retinebat populum conuocatum cum Armis, vt Papatum assequeretur, prout assequutus fuit, nu. 8.

Et sub nomine Ioannis Vigesimi tertij ad Concilium Constantiense vocatus, depositus, carceratus, & per sententiã sacri Concilij condemnatus, vt nu. 9.

Dictio (dũmodo) adiecta dispositioni importat conditionem, nu. 10.

Conditione non impleta corruit concessio, nu. 11.

Contractus innominatus ex non implemento rescinditur, nu. 12.

Solus Papa potest auferre vni, & dare alteri, nu. 13.

Legatus de latere non potest reuocare vnionem factam per Papam, nu. 14.

His, quae procedunt ex facto Papae nemo potest, nec licet contrauenire, nu. 15. & 23. etiam si sit Leg. de latere, nu. 24.

Dismembratio per Legatũ de latere debet fieri cum causae cognitione, & parte vocata, nu. 16.

Promissiones, & confirmationes per notoriè symoniacũ sunt nullae, nu. 17.

Antiani de anno 1411. non fuerunt legitimè electi, & licet essent pro maiori parte plebei, per violentiam apprehenderunt Palatium, nu. 18.

Erant inimici summi Pontificis, nu. 19.

Et omnia per eos gesta nullissima fuerunt, nu. 20.

Confessio extraiudicialis etiam de Iure Canonico, non probat ad obligandum, nu. 21.

In Ciuitate Bonon. seruatur Ius Ciuile, nu. 22.

Non creditur Legato de latere, dum agitur de praeiuditio alterius, nu. 2. & nu. 45.

Decisio (rescentij 7. de probationibus declaratur, nu. 26.

Ciuitas nõ potest dici rebellis, dum prius ad se rebellandam non fuerit conuocatum, & communicatum Consilium, nu. 27.

Ciuitas Bononiae vnquam potuit dici rebellis, nu. 28.

Summus Pontifex multoties permisit Ciuitatem Bononiae regi, & dominari per Nobiles Bonon. nu. 29.

Rebellio quomodo committatur, nu. 30.

Illae ciuitates, quae occupantur ab aliquo Tyranno, vel Hoste non dicuntur rebelles, nu. 31.

Et si recipiantur, dicuntur redire ad primaeuum statum, nu. 32.

Decisio 355. part. 2. in recent. declaratur, nu. 33.

Dictio (licet) non stat taxatiuè, nec exclusiuè, nu. 34.

Maximè si agatur de materia fauorabili, nu. 35.

Omne quod est factum à Papa, dicitur factum

factum auctoritate Apostolica, n. 36.
Legatus de latere non potest aliquid statuere contra Ius commune, nu. 37.
Nec potest tollere statuta Ciuitatis, nu. 38. & 40.
Textus in c. fin. de transact. declaratur, nu. 39.
Gamar. de officio, & auctorit. Legati l. 2. tit. de Var. ordin. n. 154. in fine, & lib. 5. in tit. de potestate Legati in vniendo, nu. 153. & seq. & omnes alij loquuntur de Vnionibus, & dissolutionibus beneficiorum, & non Ciuitatum, & Castrorum, nu. 41.
Dicto, vt dicitur, non affirmat, nu. 42.
Papa potest infringere contractum, nec ei creditur, quando causæ non sunt ex facto Papæ, sed tertij, nu. 44.

Adsit Deus, & Virgo.

1
Edicinæ, Ganzanilij, & Villæ Fontanæ Communitates Ciuitati Bononiæ, prout aliæ Comitatus subijciuntur, & onera subire tenentur. Primò id clarescit ex terminatione finium Comitatus, & territorij Bonon. per Theodosium Secundum Imperatorem anno salutis nostræ quadringentesimo trigesimo, vt de dicto tempore attestatur *Gh. rardattus lib. 1. histor. suar. pag. 25.*

Secundò, anno 1224. Federicus Imperator Medicinam de Territorio Bononię fatetur, vt affirmant *Ludouicus Hostesanus, Filenus de Tuatis, & Hercules Seccadenarius.*

Tertiò, anno 1292. cum contentio magna esset inter Bononienses, & Imolenses, super dominio Duciæ, & Montis Cadoni, facta pace Romādiolæ, Comes Vicarius in temporalibus, & spiritualibus Summi Pontificis relaxauit Populo Bononiensi Ciuitatem Imolæ, & Territorium Medicinæ, eidemq; Romandiolæ Comiti Populus idem Bononiensis soluit nonnullas pecunias, vt referunt ijdem Hostesanus, & alij, & de hoe mentio habetur per eumdem *Gherardatium libro nono dd. Historiarum fol.* 301.

Quartò, Anno millesimo trecentesimo tertio, primo Nouembris Homines Medicinæ cum toto eorum Territorio se Bononiensium protectioni subiecerunt, & voluerunt ab eis æstima exigi posse, prout ab alijs fumantibus exigi solet, vt in *Archiuio* legitur in *reformatio*. e *lib. E. fol.* 148.

Quintò, Anno millesimo trecentesimo quadragesimo septimo magno orto tumultu in Castro Medicinæ inter nobiles de Blanchis, & ibi in Castro habitantes, Ioannes, & Iacobus de Pepulis tunc Dominantes miserunt Homines, vt rumor sedaretur, & ex dicta causa ab eis sex de Blanchis fuerunt banniti, ita referunt *ijdem Seccadenarius, & Hostesanus.*

Sextò, Anno millesimo trecentesimo quinquagesimo quinto turbatis à Bannitis hominibus Butrij, & Medicinæ, Ioannes de Oleggio primò Gubernator pro Archiepiscopo Mediolani, & ex post a *Fileno, & Seccadenario appellatus* Bononiæ Tyrānus, eosdem Bannitos è locis prædictis eiecit.

Septimò, Anno millesimo trecentesimo septuagesimo octauo Bononienses acquisiuerunt de nouo Castrum Medicinæ, & alia plura, vt affirmat *Frater Leander Albertus in descriptione totius Italiæ in titulo Bologna folio* 330. *vers.*

Octauò, Millesimo trecentesimo octuagesimo sexto nomine Communis Bononiæ mediante Iacobo Blanchetto ædificatum fuit Castrum Medicinæ, & si Vizzanius

id afferat de anno 1385. ita idem *Albertus in d. descript. in rub. Romandiola in quartadecima Regione fol.* 324.

Nonò, Millesimo trecentesimo nonagesimo secundo *Bonifacius Nonus* in concessione Centi, Plebis, & aliorum plurium bonorum, & Iurisdictionum Episcopatui Bononiæ requisitus pro parte Antianorum, & Vexilliferi Bononiæ Terras Fontanæ, Ganzanilij, & Medicinæ cum pertinentijs, & Iurisdictionibus Comitatui Bononiæ annexit, & vniuit, vt omnes fatentur, & penes me reperitur concessionis copia in valida forma.

Decimò, Millesimo quadringentesimo decimo sexto, cum de anno 1411. quidam artifices plebei reperirentur intrusi in Antianatu, & Tyrannide Ciuitatis eis expulsis Commune Bononiæ recuperauit à Bracio de Fortebracijs Sedis Apostolicæ Generali Capitaneo Castra Centi, Plebis, Medicinæ, S. Petri, & Castri Bononiensis solutione ei facta florenorum triginta milium auri, Quæ Castra idem Bracius, ex concessione Balthassaris Cosciæ, seu Ioannis Vigesimi tertij detinebat ob stipendia sibi debita à Sede Apostolica, *ita Hostesanus, & Seccadenarius, & Vizzanius sub d. anno* 1416. *fol.* 305. dicens octuaginta bis mille ducatos ei fuisse solutos, & melius *Dulcinius de vario Bononiæ statu lib.* 6. *fol.* 257.

Vndecimò, Millesimo quadringentesimo decimonono Martinus Quintus cum Medicinatenses, & homines Ganzanilij, & Fontanæ prætenderent se à Coscia Legato à Ciuitate Bononiæ seiunctos earum Castra, cum vnitis reuniuit, & incorporauit Comitatui Bononię, itaut de cætero de Comitatu prędicto sint, & esse intelligantur, & ita ab omnibus censeri, & approbari debeāt, prout ante dismembrationem, & separationem Cardinalis Cosciæ erant, eaque Ciuitati, dominio, & Iurisdictioni subiecit, & supposuit, non obstante d. dismembratione, & exemptione à d. Coscia facta, & renouauit præcedentem vnionem à Bonifacio Nono concessam, cum amplissimis clausulis derogatorijs, & in specie quarumcunque concessionum cuidam Aloysio in vicariatum, & vt in ea legitur.

Duodecimò, Eodem anno Marcus de Argelata capite mulctatus, eo quod consenserat Castrum Medicinæ assignari Bracio de Fortebracijs, ita affirmant de dicto tempore *Seccadenarius, Hostesanus, & Filenus*.

Decimotertiò, Anno millesimo quadringentesimo vigesimo octauo Antonius Bentiuolus nomine Ecclesiæ habuit Castrum Medicinæ, & alia plura, ijdem *Historici, & Vizzanius fol.* 326.

Decimoquartò, Millesimo quadringentesimo quadragesimo tertio, cum Guido Antonius Manfredus Fauentiæ Dominus ad damna Ciuitatis, & Comitatus Bonon. venisset, Medicinatenses, & illi de Castro Sancti Petri, alijq; plures recognoscere promiserunt Nicolaum Picininum Ducis Mediolani Capitaneum, ita de d. tempore *Seccadenarius, & Hostes.*

Decimoquintò, Millesimo quadringentesimo quadragesimo quinto Medicinatenses in Dominum recognouerunt Aloysium de Sancto Seuerino, eiusdem Ducis Mediolani pariter Capitaneum, & post multas dissensiones Bononienses per communem vtrinq; consensum habuerunt Medicinam, vt *dd. Seccad. & Host. f.* referunt.

Decimosextò, Millesimo quadringentesimo quadragesimo nono, cum Medicinatenses ab Astorgio de Fauentia turbarentur Bononienses, eis concesserunt in Commissarium Nobilem D. Ioannem de Maluitijs, Ita ijdem *Historici* affirmant.

Decimoseptimò, Millesimo quadringentesimo sexagesimo sexto, tempore Gubernij Io. Baptistæ Sabelli ex *stat. lib.* 7. *fol.* 54. *cum addit. Monterenzij in rub. de officio Syndic. maiorum* legitur, Medicinatenses fuisse tunc solitos soluere portionem salarij debiti

biti dd. Syndicis, prout & alij omnes Comitatui.

Decimo octauò, Millesimo quadringentesimo septuagesimo quinto, per *Bullam Sixti Quarti* declaratur Medicinam cum vnitis esse de Territorio Bonon. prout & declararunt *Iulius Secundus, & Paulus Tertius.*

Decimo nonò, Millesimo quadringentesimo nonagesimo sexto *Burtius* in libro sub nomine *Bononia Illustrata*, post plura describit Castrum Medicinæ tamquam de Bononiæ Comitatu fol. 29.

Vigesimo, Millesimo quingentesimo septimo plures Medicinatenses ob plura patrata delicta fuerunt Bononiæ laqueo suspensi, vt referunt *Seccad. & aly.*

Vigesimo primò, Millesimo quingentesimo vigesimo tertio, dum Prætor Medicinæ esset Eques Camillus Gozadinus, menia Castri restaurari curauit, Ita *Albertus in d. sua Historia*, vbi de Bononia loquitur *fol. 324.*

Vigesimo secundò, Millesimo quinquagesimo quadragesimo primo inter Ecclesias Comitatus Bononiæ ab *Alberto*, & alijs describitur Plebs Medicinæ, vt *in historia Bononia in prima Decha* sub die 5. Februarij, prout & de eodem Comitatu Ganzanilium, & Fontanam esse dixit.

Vigesimo tertiò, Millesimo quingentesimo octuagesimo sexto *Bartholomaeus Galeottus in tract. Illustrium Virorum Bononia* mentionem faciens de sylua Comitea Illustrissimorum DD. de Maluitijs, pro confinio describit Communia Villæ Fontanæ, & Ganzanilij tamquam de Bononiæ territorio.

Vigesimoquartò, Idemq; affirmauit in descriptione Marchionatus Castri Ghelsi, dicens limitrophum esse cum Medicina de Bononiensi districtu, extant etiam *Statuta DD. Antianorum*, quorum auctoritas legitur, vt possint eligere Capitaneos Medicinæ, & officiales militiæ duraturos per sex menses.

Vigesimo quinto, Semper etiam dd. Communitates vsque in hodiernum diem fuerunt solitæ acceptare Prætores, & alios officiales, & coram eis tamquam à Ciuitate Bononię ad d. Præturam extractis de Iure respondetunt, vt probant *Acta, & regitus* continuatim de semestre in semestri in *Archiuio* repositi.

Vigesimo sexto, Fuerunt etiam soliti Illustrissimi Senatores interesse diuisioni suorum bonorum communalium.

Vigesimo septimo, probant etiam plura, & plura *Instrumenta in Archiuio* custodita, in quibus Medicinæ Habitantes asserunt esse de Comitaru Bononiæ.

Vigesimo octauo, Item, & libelli, vbi plures nati in dd. Villis petierunt, & obtinuerunt se creari Notarios vti fumantes, & de comitatu Bononiæ, & sententiæ superinde per Prætores latè.

Vigesimo nono, Et si extent *edicta Emiuentissimorum Superiorum, vt Forenses se præsentent Prafecto symbola nocturna*, nunquam tamen Medicinatenses, & alij de dd. villis se præsentarunt, & pro exteris se declararunt.

Trigesimo, probant etiam *libri criminales Turroni*, nam pro delictis fuerunt homines de dd. villis puniti, & sub Audirores, & Notarij fuerunt soliti pro capiendis inditijs, æquirare, prout fit per reliquum Bononiæ territorium.

Additis pluribus alijs annotationibus ingeniosè, & veridicè, cum auctoritatibus factis per olim *Excellentiss. D. Laurentium Vitalium* Aduocatum in impresso cons. pro Administratoribus Gabellæ de anno 1627.

Ex prædictis enim apparet multò plus probarum, quam esset necesse.

2 Ad quæ non parum facit præscriptionis oppositio, cum Bononienses à tempore, quo initij memoria non reperitur, vt supra, dictum Castrum, & Villas possederint, & actus Iurisdictionales fecerint *l. hoc Iure §. ductus aqua ff. de aqua quotidiana, & aliis*

ua c. super quibusdam §. praeterea extra de verb. signif. c. 1. de praescriptionib. lib. 6. in fine
ibi, *nisi tanti temporis allegetur praescriptio, cuius contrarij memoria non existat, Bart. in l.*
3 *quominus nu. 4. ff. de fluminibus*, sic inquiens intellige verum in ciuitatibus Italiæ,
quæ sibi de consuetudine præscripserunt merum Imperium *Angel. in d. §. ductus*
aqua nu. 2. & 3. etiam si aliquod priuilegium non ostendatur, & in fine *Angel.* ibi
subiunxit, si ciuitas ignorante Papa, vel Cæsare exercuit merum Imperium pro
tempore, cuius initij memoria non existat, præscribit illud Ius dicens id menti es-
se tenendum, & post *Rayner. de Forliuio, Bal. Rom. Salicet. & Alex. dixit Decius cons.*
85. nu. 2. vers. his tamen non obstantib. vbi cum alijs de veriori, & magis communi
etiam ignorante Superiore, & post *Curt. Bertachinum, Butrium, Franc. Dominicum*
de S. Hiemin. Io. Andr. & Barbat. affirmauit Balbus in tract. de praescriptionibus par. 2.
secundae partis princip. q. 6. nu. 13. dicens talem opinionem esse suffultam maiori-
bus auctoritatibus, & priuilegijs, subiungens eo casu præsumi titulum, & bonam
4 fidem, & *nu. 24.* declarauit ad præscribendum sat esse tempus centum annorum,
Imò ad præscribendum vnionem inualidam sufficere lapsum quadraginta anno-
rum post *Caesarem de Grassis, Vitalinum, & Rebufum* habetur in *decis. 222. p. 2. in rec.*
5 Nec poterit opponi primo historijs, seu chronicis, nam de per se probant *gloss. in*
Clem. 1. de Magistris in verbo Bononiensi Doct. Inter quos *Bart. nu. 22. in l. 1. ff. si cer-*
6 *tum petat.* eo magis cum agatur de facto antiquo, Ita post plures *textus* Doctores,
& rationes approbat *Felin. in cap. ex parte el 1. nu. 28. extra de Rescriptis Rota* penes
Verallum decis. 160. lib. 2. Maceratens. var. resolut. lib. 1. cap. 46. num. 6. Posser de scri-
ptura priuata lib. 5. quaest. 6. in tit. de libris chronicorum. Rota in Caesaraugustina Cathe-
dralitatis coram Coccino, vbi plures allegat sub versic. Quo vero ad ordinationem num. 22.
decis. 353. p. 5. diuers.
7 Minusq; opponi poterit tot instrumentis, & actis publicis, de quibus supra, nam di-
cuntur probationes probatæ *Bart. & alij in l. 1. ff. de noui operis nunciatione*, est enim
inconuincibilis, & indubitata præsumptio, vt contenta in instrumentis, & actis
publicis sint vera *Socin. cons. 12. propè finem lib. 1. Parisi. cons. 28. nu. 9. lib. 2. Tusch. in*
littera I. concl. 237. per totum, vbi plures allegat.

Certior enim factus sum, quod si prædicta Sacræ Rotæ fuissent deducta, & exhibi-
ta non fuisset contra DD. Administratotes Gabellæ decisum.

Eo quod si consideremus primam *Buratti Decisionem* 828 non videtur fieri posse ma-
gnam vim in Deartuatione Cosciæ allegata, nam pluribus etiam alijs Castris, &
Villis concesserat immunitates, & priuilegia, erat enim militaris, & vt inquiunt
infrascripti mox allegandi, populum conuocatum retinebat, vt Papatum asse-
8 queretur, prout assequutus fuit eo modo, prout affirmant Platina, & Historici,
nempè *Ramponius, Saracenus, Gherard. in 2. volum. manuscripto* in Archiuio Diui Ia-
cobi reposito *fol. 262. & 269.* & *Diuus Antoninus in Chronicis de rebus Italicis par. 3. in*
tit. Gregorius, & Benedictus sibi mutuo scribunt §. 7. *in fine*, & in *tit. de Ioanne Vigesimo*
tertio c. 6. in princ. vbi talis legitur additio, *sunt qui dicunt non probè liberam fuisse ele-*
ctionem, quod Balthassar Cossa, & Legatus Bononiensis esset, & armatos milites tum in vr-
be, tum in agris pro statione habuerit, vt si precario id obtinere non posset minis, & Armis
tamdem consequeretur, & nomine Vocatus Ioannes Vigesimus tertius ad Constan-
9 tiense Concilium Vocatus sibi oppositis quadraginta Criminum Capitibus, non
solum fuit depositus, sed & in Carceribus per triennium retentus in Castro Hal-
derburg, vt in *dicto Conc. sessione duadecima* legitur, vbi post monitionem termini ad
se defendendum præfixionem, & Papatus cessionem turpem processum, & reces-
sum Sanctissimum Concilium pronunciari iussit, *In Nomine Sanctae, & Indiuiduae*

Trinitatis Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen. Sacrosancta generalis Synodus Constantiensis in Spiritu Sancto legitimè congregata, Inuocato Christi nomine, Solùm Deum præ oculis habens, Visis articulis in hac causa contra Ioannem Papam Vigesimum tertium formatis, & oblatis, ac probationibus eorumdem submissione factis eiusdem spontanea, vna cum toto processu huius causa, habita matura deliberatione super eisdem; per hanc diffinitiuam sententiam pronunciat, decernit, & declarat recessum per prædictum Ioannem Papam Vigesimum tertium ab hac Ciuitate Constantiensi; & dicto Sacro Constantiæ Concilio generali clandestina, & de nocte hora suspecta in habitu dissimulato, ac indecenti factum fuisse, & esse illicitum Ecclesiæ Dei, & d. Concilio notoriè scandalosum pacis, & vnionis Ecclesiæ turbatiuum, & impeditiuum scismatis inueterati. Nutritiuum, & denique; esse Symoniacum notorie etiam ante Assumptionem ad Pontificatum; pluraq; alia ibi leguntur sub Anno salutis nostræ 1415. 29. Maij, vt habetur etiam in *sessione d. Concilij quadragesima secunda.*

Secundo legitur talem deartuationem fuisse factam, dummodo dd. Communitates
10 in deuotione, & obedientia Sanctæ Sedis persisterent, & nulli dubium est, quod
talis dictio (dummodo) adiecta dispositioni importat conditionem *Seraph. decis.*
1017. *nu.* 4. *Barbos. d. dictionibus dictione* 80. *nu.* 4. & 5. sed sic est, quod non ser-
uarunt, eo quia, vt supra dictum est, de anno 1443. ijdem Medicinatenses vna
cum Hominibus Castri S. Petri recognouerunt in Dominum Nicolaũ Picininum
Ducis Mediolani Capitaneum, & de Anno 1445. Aloysium de Sancto Seuerino
alium Capitaneum à dicto Duce Mediolani constitutum, additis infra dicendis,
11 adeout dismembratio, & concessio corruerit *Tusch. in dictione (dummodo) Dict.* 272.
& melius *Gratian.* post *plures Doctores cap.* 991. *nu.* 13. & 14. Videmus etiam, quod
12 contractus innominatus do, vt des, ex non implemento rescinditur *l. iuris gentium,*
& ibi DD. ff. de pactis, vbi nu. 5. *Bald.* ex pluribus rationibus substinuit donationem
esse contractum innominatum.

13 Tertio respondetur, quod solus Papa potest auferre vni, & dare alteri, ita post plu-
res *textus* probat *Specul. in tit. de legato* §. *nunc ostendendum nu.* 11. & 45. dicens aper-
tè Legatum id facere nõ posse *Feder. de Senis cons.* 200 & in puncto ne Legatus de
14. latere possit reuocare vnionem factam per Papam *Petr. de Perusio in tracta. de reuo-
cat. vnionis c.* 4. *in princ.* ex hac ratione, quoniam de his, quæ procedunt ex facto
15 Papæ, non licet cuiquam contrauenire *Bart. in cons.* 196. *lib.* 1. *nu.* 1. loquens de
iurisditione concessa quibusdã Castris Spoleti per Sinibaldum Card. Legatum,
ex post Innocentium tertium.

Quartò talis dismembratio per Legatum de latere fieri debebat cum causæ cogni-
16 tione, & parte vocata, ita post *Speculat. Innoc. Io. And. & Archidiaconum* affirmauit
Sacra Rota in decis. 220. & *decis.* 230. *in nouis.* quæ in puncto loquitur de dismem-
bratione facta per Legatum de latere, & confirmata per Papam, dicens, & id re-
quiri etiam in confirmatione *Pet. And. Gamar. de auctorit. Legati de latere lib.* 5. *in tit. de
dismembratione nu.* 13. & *seq. Bero. cons.* 76. *nu.* 3. *lib.* 3.

Quintò cum fuerit declaratus Simoniacus, notoriè etiam ante assumptionem ad
Pontificatum omnia per eum gesta declarantur nulla, incurrisseque dicitur pœ-
nas, de quibus per Summistas, & inter alios per *Siluestrum in verbo symonia nu* 19.
referentem duas *Bullas eiusdem Martini quinti*, per quas, vt asserit, omnes confir-
17 mationes, & quæuis promissiones declarantur nullæ, prout etiam aduertunt *Diuus
Antoninus in d. p.* 3. *in tit. de concilio Constantia c.* 6. §. 4. & *addentes ad eum.*

Sextò addatur, quod anno 1404. Oratoribus mediantibus Ciuitas obtinuit posses-
sionem omnium Castrorum Comitatus à Summo Pontifice, vt referũt *Saracenus,*

Ramponius, & alij Historici. Nec facit approbatio Antianorum, & Vexilliferi de anno 1411. ex sibi somniata auctoritate in generali consilio sexcentorũ concessa.
Primò, ipsi non erant Antiani, & Vexillifer legitimè per Consilium, & Populum ele-
18 cti, sed pro maiori parte viles Artifices, & plebei per vim facta magna in populo seditione intrusi, nam per violentiam Palatium apprehenderunt, vt affirmãt omnes Historici, dicentes tunc vocari statum di Zumpi, & Arlotti, ita *Frater Leander in tit. Romagna Gall. Boij fol.* 330. *verso Filenus de Tuatis, Blanchettus, Seccadenarius,* & alij in anno 1411. & 1412. Et est aduertendum, quod vti Domini nomine proprio imperabant, & resistentiam Pontifici, & nobilibus Bononiæ faciebant,
19 in tantum, vt etiam ex recursu ad dd. Antianos per Medicinatenses (cum inimici essent Sedis Apostolicæ) ceciderint à commodo prætensæ dismembrationis conditionatæ, illisque expulsis, & pro maiori parte punitis nobiles Bonon. opera nobilis Iacobi Insulani ex post Cardinalis se, & Ciuitatem sanctæ Sedi Apostolicæ totaliter subijcerunt, ita *Vizan. lib. 6. pag.* 295. *& duabus sequ. & Dulcinius de vario Bononiæ statu pag* '256. Adeout per dd. Antianos, & Vexilliferum gesta omninò
20 sint nulla *tex. est in l. decernimus C. de Sacr. Sanct. Eccles.* vbi superueniente iusto Domino, omnia quæ per sceleratas iussiones fuerunt facta cassantur, & rescinduntur, maximè si fuerint per modum legis, seu priuilegij, sic notant ibi *Bald. Castr. & alij in principio Bart. in tract. de Tyrannia nu.* 16. Minusque constat de sibi attributa facultate faciendi, seu approbandi d. dismembrationem, vt ipsi affirmant; minusque sibi credendum est, stante qualitate personarum, notat *tex. in l. testium §. lege Iulia ff. de testib.* Et idcircò cessare videtur id, quod dicitur de confessione extra-
21 iudiciali, quæ probet saltem de iure Canonico, secundum opinionem, quam sequitur *Rota*, eo quod declaratur, vt id procedat ad liberandum, non ad obligandum *Puteus decis.* 12. *lib.* 2. & vltra confessionem requiri adminicula, ponderatur
22 *in decis.* 158. *p.* 1. *in recent. nu.* 12. potest, & dici, quod in Ciuitate Bononiæ non ius Canonicum, sed Ciuile seruatur, vt in *concl. stat.* & post *Io. de Annania, & Bologninum* attestatur *Tusch. in verbo Bononia Ciuitas concl.* 120. *nu* 3.
Nec videtur obstare id, quod habetur in *decis. Eminentissimi Vbaldi* 70 *p.* 5. *diuers.*
Primò, quia superius ostensum fuit Cardinalem Cosciam non potuisse talem con-
23 cedere deartuationem, est enim tritissimum, quod Legatus de latere non potest tollere, quod factũ est à Papa *glos. in c. fin. in verbo figura de hæreticis lib.* 6. *Corn. cons.*
24 10. *nu.* 8. *lib.* 1. & in puncto de priuilegio hominum Ganzanilij *Laur. de Pinu consil.* 147. *nu.* 8. vbi pluries memoratur conuentio inita inter dd. homines, & Rempubl. Bononien. cum approbatione Summi Pontificis, nec probantur ampla subsidia per dd. Communitates, vt asseritur Sedi Apostolicæ præstita in recuperatione Ciuitatis nostræ, quæ dicitur eo tunc ab eadem sancta Sede defecisse, intantum, vt ex rebellione omnia priuilegia, & vnionem Bonifacij Noni perdiderit, quia de tali rebellione, & deficientia non constat, nec Coscia affirmat, sed solum dicit Communitates expendisse, & ampla subsidia dedisse in recuperatione Ciui-
25 tatis Bononiæ, sed non dicit à Bononiensibus, quia non erant rebelles, sed de Duce Mediolani, & a lijs Tyrannis debet intelligi, minusque creditur eidem Legato, vt ead. dec. 70. videtur approbare, & affirmat *Barbat. in tract. de Cardinalibus Legatis à latere prima quæstione basilica num.* 10. eo magis si illius bonitas, mores, honestas, & similia non sint cognita, & in puncto, quando agitur de præiud. alterius, & sic nostræ Ciuitatis *Abb. Felin. Ias. & alij de quibus per Gozadinum cons.* 41. *nu.* 15. & post *Decium, Curtium Iun. & alios, Cranet. cons.* 104. *nu.* 5. *Socin. sen. cons.* 127. *lib.* 1. & melius *Socin. Iun. cons.* 1. *nu.* 77. *lib.* 4.

Nec

Nec sustinentur adminicula rebellionis ciuitatis ex *Crescentio decis. 7. de probationibus,*
26 nam *Crescentius* ibi loquitur de tempore Eugenij quarti, qui Pontifex creatus fuit
de anno 1431. 13. Martij, & obijt de anno 1447. vt attestatur *Platina,* & probant
rogitus Notariorum de dicto tempore, idq; desumitur ex eadem Decisione, quæ
27 vlterius prosequendo dicit Ciuitatem non dici rebellem, dum prius nõ fuit con-
uocatum, & communicatum Consilium se rebellandi, vt probat *Io. de Annania in
c. quod super his nu. 12. de Voto, & Voti redemptione.* Non enim reperietur in æter-
num Ciuitatem conuocasse populum, nisi ex causa se defendendi ab Insidijs, &
28 Insultibus Ducis Mediolani, illorum de Malatestis, & quorundam potentum, qui
volebant Dominium Ciuitatis, nec vnquam populus animum habuit se rebellan-
di à Summo Pontefice, cum quo omni tempore fuit Ciuitas confederata, obe-
diens, ac subdita *Crot. cons.* 184. *nu.* 70. *lib.* 2. legitur etiam antiquitus multos Sum-
29 mos Pontifices permisisse Nobiles Bononiæ dominari Ciuitati, vt de Tadeo Pe-
pulo, & filijs loquitur *Cuman. cons.* 162. *nu.* 3. dicens Clementem Sextum eos con-
stituisse Bononiæ Vicarios, Ita & fatetur *Signorolus de Homodeis cons.* 87. ante *nu-
merum primum,* dicens mutatum fuisse Dominium Ciuitatis in Archiepiscopum
Mediolani, & id etiam probat *in cons.* 131 & de anno 1418. Idem Martinus quin-
tus liberè relaxauit Ciuitatem Ciuibus in contractu mediantibus *Floriano de San-
cto Petro, & Bartholomæo Mangiolo* Oratoribus, ita ut sibi Pontifici tantum quoli-
bet anno soluerentur ducati septem mille, vt *Seccad. Host. Seracenus* affirmant, &
Vizanius dixit fuisse conuentum, vt soluerentur sex mille Floreni aurei, & quod
certa quantitas militum Pontifici seruire deberet *pag.* 308. & de Bentiuolis legi-
tur *Pium II.* de anno 1466. constituisse caput Senatus *Ioannem Bentiuolum,* vt om-
nes affirmant *Viz. pag.* 403. *& Alexandrum sextum* approbasse Gubernium *Ioannis
Bentiu. Vizan. idem pag.* 448. *& Ioannem Bentiuolum* detinuisse hanc ciuitatem sub
Pontificibus *Paulo secundo, Sixto quarto, Innocentio octauo, Alexandro sexto, & Pio ter-
tio* affirmat *Leander in descript. totius Italiæ in tit. Romagna,* vbi de Bononia loquitur
fol. 331. verso.

Quattuor. n. modis quis dicitur rebellionem committere, primò, quando quis rece-
30 dit à loco, & vadit ad hostes; secundò, quando quis retinendo locum se rebellat
contra Principis obedientiam, vel non recipiendo eius gentem; tertiò, quando
quis contra personam Principis facit; quartò, quando pariter contra personas
suorum officialium aliquid facit; *Bart. in extrauaganti ad reprimendum in verbo teno-
re nu.* 5. *& seq. Michael Bulcarnius de Regimine Mundi in secunda principali quæst.* §. *Ista
31 quæstio est ita ardua nu.* 44. Qui licet quinq; casus explicet, tertius tamen, & quar-
32 tus reincidunt in idem; Illæ enim Ciuitates, quæ occupantur ab aliquo Tyranno,
vel Hoste non dicuntur rebelles, sed vocantur Ciuitates captæ, quæ si recipian-
tur, dicuntur redire ad primæuum statum, & libertatem, Idem *Bart. in eadem ex-
trauaganti ad reprimendũ, in Verbo rebellando nu.* 23. *Ant. Corset. de Potestate Regia n.* 13.

Nec videtur obstare in d. Constantiensi concilio fuisse tantum reuocatas dismem-
brationes factas ab his, qui se pro Pontificibus gerebant, non autem à Legatis, &
sic à Coscia; nam primò est aduertendum, quod in allegata *decis.* 355. *p.* 2. *in re-
33 cent.* agebatur de exemptionis reuocatione facta à Coscia, dum Papa erat; se-
cundò tollitur omnis disputatio, ex eodem Concilio Constantiensi, vbi post re-
uocatas dismembrationes, & exemptiones à tempore Gregorij vndecimi ab his,
qui se pro Pontificibus gerebant, sequuntur infrascripta verba. *Prout etiã Martinus
Papa reuocat omnes Vniones, & Incorporationes à tempore prædicto factas* (ita in parte
34 distincta *in littera F*) legitur, subsequitur licet auctoritas Apostolica interuenerit,

talis

talis enim dictio (licet) non excludit alias concessiones, & incorporationes etiam
sine Apostolica auctoritate factas *l. 1. C. quomodo, & quando Iudex* in illis verbis
non vt omnino necessitatem habeas & ibi *glos. Seraphin. decis. 573. nu. 2.* dicens tale Ver-
35 bum licet non stare taxatiuè, & nouissimè *Barbos. de Dictionibus dictione* 165. &
quando staret taxatiuè, non excludit similia, dum agitur de materia fauorabili
*gloss. & Bart. in l. illud C. de S.S. Ecclesijs l. serui nomine ff. de Vsucap. & in l. si constante
nu. 42. ff sol. matr. Rebuf. in l. licet in 2. col. ff. de verb. signif.* Non igitur poterit dici
dismembrationem per Cosciam factam non esse sublatam: Addamus, quod dd.
36 Verba etiam si interuenerit auctoritas Apostolica non operarentur, nam clarum
est, quod omne factum, & decretum à Papa dicitur Apostolica auctoritate, se-
cundò nullam Coscia habuisset auctoritatem, si à Summo Pontifice auctoritate
Apostolica non fuisset Bononiæ Legatus destinatus, sed ex eadem dismembra-
tione id clarè apparet.
Et per prædicta etiam videtur responsum alteri *decisioni* eiusdem *Vbaldi* 171. *ead. p. 5.*
37 eo quod Legatus de latere nihil potest contra formam iuris *Ant. de Butrio consl. 62.
nu. 3. Abb. cons. 1. nu. 3. lib. 2. Socin. sen. cons. 27. nu. 9. lib. 3. Hond. consil. 93. nu. 7. lib.*
38 *2.* & post plures dixit *Ioann. de Sylua quæst. 3. nu. 5. par. 2. in tract. de beneficio, Rota
decis. 490. nu. 7. par. 1. in recent.* hac ratione, quia eius est tollere, cuius est conde-
39 re, & ne possit tollere statuta dixit *Tusch. in verbo Bononia ciuitas concl.* 120. *nu. 41.
Monac. in decis. Bonon. 28. nu. 6.* Nec in hoc videtur posse adduci *tex. in c. fin. de tran-
sact.* nam licet ibi *Honorius tertius* scribat Card. S. Praxedis eum tantum suadet, vt
se interponat ad componendum, & subiungit hæc formalia verba, *in his verò, su-
per quibus ius non inuenitur expressum procedas æquitate, seruata semper in humaniorem
partem declinando*, adeout retorqueri possit contra Medicinatenses, cum loqua-
tur *tex.* de compositione, & transactione Iudicis, & ibi *Io. And. & Io. de Anan.
nu. 1. & cæteri DD. aduertunt*, & id videtur affirmare *Roman. cons. 428.* dicens, quod
licet Legatus possit derogare seueritati iuris communis, addit tamen licet non
40 possit contra statuere, est etiam aduerten. quod *Gamar. de offitio, & auctorit. Legati*
41 *lib. 2. tit. de var. ordin. nu. 154. in fine, & lib. 5. in tit. de potest. Legati in vniendo nu. 153.
& seq.* & omnes alij dicentes Legatum de latere posse dissoluere vniones, loquun-
tur de vnione beneficiorum, & Ecclesiarum, in quibus nemini fit præiudicium,
nam semper fit de consensu beneficiatorum, Nullum enim reperij dicentem Le-
gatum posse vnire, seu dismembrare Castra, & Ciuitates, cum agatur de maximo
præiuditio, & ex his videtur resolutū id, quod *in d. decis. 171. habetur*, maximè dum
Platina non sic liberè in vita *Bonifacij Noni* dixerit Bononienses sine defensione
recognouisse Ducem Mediolani, dicens sic, *il quale in capo di duoi mesi hebbe ancor
Bologna, e Luca*, & est aduertendum, quod secunda vice non agebat *Dux* contra
Ecclesiam, sed contra *Bentiuolum*, & non dicitur sine defensione, sed sine difficul-
tate, quia prius dominabatur, nec facit alia *Decisio 496. eadem part. 5. tomo secun-
do* per eundem *Eminentissimum Vbaldum*, vbi asseritur reunionem *Martini quinti*
fuisse obreptitiam, cum fuerit ei narratum Cardinalem Cosciam dedisse hæc Ca-
stra in vicariatum perpetuum quibusdam personis, eo quod id constet fallum, ex
eadem dismembratione, & quia non fuit narratum, quod eædem communitates
immediatè se subijciebant Sedi Apostolicæ intuitu meritorum, & propter ampla
subsidia in bello per homines dd. comunitatum præstita contra Bononienses, qui
à Sede Apostolica defecerant, quod si Papa sciuisset, absolutè non concessisset,
Nam primo responderi potest *Martino Reunienti* fuisse narratam veritatem, cum
appareat clarè, vt supra, quod Castra fuerant concessa Fortibracio, vt supra di-
ctum,

ctum, & probatum fuit, à quo cum alijs Castris fuerunt retroacquisita pro ducatis octuaginta duobus millibus, vt affirmant *Doctores, & Chronistæ allegati*, Vltra quod si narratiua legatur, adest verbum, vt dicitur, & sic non affirmat *Marta clauf.*
42 *197. nu. 1. p. p. in tract. de clausulis*. Nec facit illud obiectum, quod Communitates prædictæ immediatè in d. dismembratione efficiebantur subiectæ Sedi Apostolicæ, cum & ipse Coscia pro eadem sancta Sede retineret, eo tunc Ciuitatem, & Territorium Bonon. quæ ciuitas cum toto suo districtu hodie etiam recognoscit Sedem prædictam, & summum Pontificem in tantum, vt nil præiudicij possit dici inferri statui Ecclesiastico, vt eidem Sedi Apostolicæ, nam & quoad reliqua Castra, & iurisdictiones, ea cumulatiuè cum Legatis, & Gubernatoribus Sanctissimi Papæ administrat, & regit.

Nec potest dici *Martinum quintum* non potuisse reunire dd. Castra, seu villas Ciui-
43 tati, ex quo disembratio fuit ex causa meritorum (si tamen probata essent) nam Papa potest infringere contractum, quatenus tenuisset *Zabarel. cons. 85. nu. 2. & 3.*
44 loquens de comitatu Bononiæ; & quando causæ non sunt ex facto Papæ, sed tertij, ei non esse credendum dixit idem *Zabarel. cons 96. Lapus alleg. 67. nu. 10.* & eo magis nō esse credendum Cardinali Cosciæ, etiam si Legatus de latere sit in præiuditium tertij Ita post *tex. in c. si summus Pontif. in Clem. 1. de sent. ex communication. Archid. Io. And. Belamera, Felin.* & alios attestatur *Paris. cons. 136. nu. 31. lib. 4.* nec dissentit sacra *Rota* penes *Casarem de Grassis in decis. 1. de prabendis nu. 13.* maximè si non constet sibi de commissione, & facultate per Papam sibi concessa.

Et hæc saluo &c.

CONTROVERSIA CXLIII.

Pro Illustriss. DD. Antianis Ciuitatis Bonon.

SVMMARIVM.

IN donatione plenissima fit interpretatio, nu. 1. vide nu. 17.

In contractibus, masculinum non concipit fœmininum, nu. 2.

Maximè dum verba sonant in masculinum, nu. 3. & nu. 19.

Et idcircò filiorum appellatione non veniunt fœminæ, nu. 4. & 8.

Maximè repugnante voluntate donantis, nu. 9. & nu. 18.

Eo magis quando additur, & descendentibus, nu. 5.

In contractibus non datur ea interpretatio, quæ datur testamentis, nu. 6.

Statuta Bononiæ impediunt extensionem, & verborum interpretationem, nu. 7.

Si Testator cupiat conseruare agnationem, nullo modo fœmina comprehenditur, nu. 10.

Ex Statutis Bonon. nepos masculus, & nō fœmina Patruo successisset, n. 11.

Laicus non potest exercere iurisdictionem etiam voluntariam in Clericum, nu. 12.

Episcopus non potest concedere, vt Iudex Laicus interponat auctoritatem in causa Clerici, nu. 13.

In capitulis matrimonialibus non requiritur insinuatio, nu. 14.

Si

Si quis in donatione acceptet pro se, & filijs, intelligitur si & quatenus filij sint haeredes, nu.15.

Si donatio fiat primo filio nascituro, si nascatur fœmina, est in donatione exclusa, nu.16.

Fœmina post mortem patris non conseruat agnationem, nu.20.

Adsit Deus, & Virgo.

Iligenter annotata donatione per eximium Legum professorem Bartholomæum Dulcinium D. Dulcinio ex fratre nepoti, pro ipso, & filijs nascituris ex matrimonio, quod eo tunc sequuturum erat inter ipsum Dulcinium, & D. Annam de Turri, prima facie videbatur fœminas eiusdem Dulcinij in stipulatione comprehensas, eo quod in donationibus plenissima fit interpretatio *c. cum dilecti de donationibus,*
1 & ex quo masculinum concipit fœmininum *l. iusta interpretatione ff. de verb. & rer. signif. Zabarella cons.64 Dec. in l. fœmina num.107. ff. de reg. iur. & in cons.32. num.3. Corn. cons.177. nu.4. lib.4. Ias. in l. si quis id quod nu.23. in fine ff. de iurisd. omn. Iud. & in cons.115. nu.5. lib* 1. & vltimo loco *Mantica de tacitis, & ambiguis lib.13. tit.21. nu.11. & 12. Gabriel de verb. signif. concl.6. nu.105.* Nihilominus in casu hoc credo absolutè filias d. Dulcinij fœminas nullatenus esse comprehensas, & liberè d. D. Dulcinium carentem filijs masculis disposuisse, eo quod regulariter in cõtracti-
2 bus masculinum non concipit fœmininum, secundum proprium verbi filijs significatum *l. seruis legatis in princ. ff. de leg.3. l. pen. in fine C. de Praeposit. sacri Cubicul. lib.* 12. & in hoc *viginti octo Doctores* adducuntur ab eodem *Gabriel d. concl.6. num.41.* & de veriori affirmat *nu.44.* & id verissimum esse dixit, dum verba sonant in ma-
3 sculum, vt filius, mulus, equus, & similia *Seraphin. decis. 664. nu.1. 2. & 8. Cabaler. decis.557. nu 2. Duran. in Perusina Donationis decis* 146. *nu.48.* asserens communio-
4 rem esse opinionem filiorum appellatione, fęminas nequaquam comprehendi, & in fine in casu nostro dixit fœminas haberi, ac si in rerum natura non fuissent *Coccin. decis.663. nu.14. &* 15. qui loquitur de concessione facta filijs, & hoc sustinet multis rationibus, & auctoritatibus *Magon. decis. Lucensi 7. nu.32. Ioseph Ludou. decis.29. nu.18. & 19.* & in fortioribus terminis, quando verbo filijs addatur, & de-
5 scendentibus, & ibi *multos* allegat, & iudicio meo facit *tex. in l. quisquis ff. de verb. signific.* dum inter *Labeonem, & Proculum Iuris Cons.* disputabatur, an filia veniret nomine filij, nam Proculus id affirmabat, sed Labeo negabat, & in *textu* dicitur opinionem *Labeonis* esse veriorem, & ita post multos Doctores affirmauit *Archid. in c. si quis suadente 17. q.4. nu.4.* dicens & ipse, quod si contrahentium verba sint, masculinum non concipit fęmininum, nam tale verbum (filijs) non egreditur terminos suos, nec in iure contrarium fuisse determinatum, eo magis, quia in cõtractibus non debet dari interpretatio, quæ datur testamẽtis, & post *Guid. de Suzaria Io. de Imola, Rom. & Alex.* idem *Ias. cons.115. nu.5. lib.1.* eò magis dum simpliciter donator fecit mentionem de filijs *Eugen. cons.13. nu.34. lib.1.* vigente per totam Italiam consuetudine fœminas non vocari de familia Patris, & præcipuè in Ciuitate Bonon. vt post *Gratum, Gozadinum, & Hondedeum* affirmauit *Excellentiss. Hieron. Buccaferreus cons.30. nu.17.*
Et quando dici posset masculinum concipere fœmininum, & appellatione filiorum
6 venire fœminas, Intantum vt ipse pariter essent capaces per *tex. in l. si quis ita ff. de Testam. tutela l. §. ita scriptum ff. de leg.2.*

Re-

7 Respondetur in *statutis* nostris prohibitam esse omnem extensionem, & verborum interpretationem, & debere intelligi, prout sonant sine alia subintelligentia, & secundum proprium significatum, vt *in conclus.* eorumdem *statutorum* §. *statuimus,* & §. *& quod, & alibi*, vt ferè in terminis nostris post *Alexandrum*, *& Gratum refert Rota nostra Bonon. in selectis decis.* 128. *nu.* 18. dicens tali casu nec nepotes contineri sub nomine filiorum, & clarissimum esse non comprehendi fœminas sub nomi-

8 ne filiorum, dixerunt *idem Alex. cons.* 61. *vers. sed ipsis non obstantibus lib.* 1. *Gozad. cons.* 45. *nu.* 5. *Ruin. cons.* 93. *nu.* 5. *lib.* 2. *Ias. in l. si quis id quod nu.* 22. *ff. de iurisd. omn. iudicum Alciat. de praesumpt. reg.* 3. *praesumpt.* 42. *nu.* 3. *Corn. cons.* 275. *num.* 1. *lib.* 4. *Grat. cons.* 64. *nu.* 3. *& alij plures*, quos refert, & sequitur *Ruger. cons.* 43. *num.* 81. ibi enim cum alijs concludit non venire fœminas nomine filiorum, secundum propriam significationem, & illud verbum, *filijs*, non admittere interpretationem, idem *Buccafer. resp.* 25. *nu.* 39.

Secundò principaliter dicitur ipsum donantem noluisse comprehendere fœminas, dum aderant duæ Dulcinij Sorores in eodem gradu donanti attinentes, prout donatarius vna nupta Ill. D. Angelo Mediauachæ, & alia Mag. D. Carolo Pelino, dum sic expressit se habere vnicũ nepotem masculum ex Mag. D. Vincentio eius fratre Dulciniũ nuncupatum, in quo reposita est tota spes propagationis eorum familiæ, & descendentia, significans per easdem Sorores nõ posse familiam pro-

9 pagari, & sic repugnare voluntatem donantis, quo casu fœminæ non comprehenduntur, ita post *Decium cons.* 318. *vers. sed tamen hoc non videtur, & Seraph. decis.* 604. *nu.* 8. & alias plures *decis.* affirmat *Sacra Rota decis.* 531. *num.* 6. *part.* 5. *diuers. tomo* 2. *Buccafer. loco praedicto*, & cum in casu nostro non militet ratio, vt masculinum concipiat fœmininum, fœminas non contineri dixit *Bart. in l.* 1. *ff. de verb. signif. & in l. si quis in tantam C. vnde vi, & in l.* 1. *ff. de peculio*, & eandem opinionem retinendo, post *triginta Doctores* affirmauit *Gabr. de verb. signif. concl.* 6. *nu.* 50. *&* 51. subiũgens, quod si cognoscatur Testatorem, vel donantem velle conseruare agnationem vn-

10 quam sub nomine filiorum, non continentur fœminæ, siue voluntas sit expressa, siue tacita conseruandi agnationem *Ruin. cons.* 15. *nu.* 17. *lib.* 3. *Dec. cons.* 466. *nu.* 9. *in fin. Crauet. cons.* 656. *nu.* 4. *lib.* 4. *Bero. cons.* 83. *nu.* 2. *lib.* 2. *Honded. cons.* 75. *nu.* 17. *&* 19. *lib.* 1.

Nec omittendum puto, quod vigore statutorum nostrorum post donantis mortem solum successisset ab intestato idem Dulcinius, & post eum filij masculi, non autem fœminæ Dulcinij sorores, quo casu masculinum non continere fœmininum, vt per *Tobiam Nonium cons.* 36. *nu.* 12.

Addatur nullitas Instrumenti prætensæ donationis insinuatæ à Iudice laico, licet id

11 sit iurisdictionis voluntariæ *glos. in auth. de defensoribus Ciuitatis* §. *nulla collatione* 2. & tenent *Doctores, & Bart. in l. Modestinus ff. de donat. Canarius de insinuat. p.* 1. *nu.* 14.

12 Attamen laicus minus potest exercere iurisdictionem voluntariam in Clericum *Dec. cons.* 150. *& cons.* 241. *nu.* 2. *Surd. decis.* 129. *nu.* 6. & vltimo loco *Carolus Grassus de effectibus Clericatus effectu* 1. *nu.* 322. *pag.* 98. & semper practicare vidi, quod in

13 donationibus Clericorum interuenerit Vicarius Eminentiss. Archiepiscopi, qui nec concedere potest licentiam, vt solus Iudex laicus interueniat *Abb. & caeteri in c.* 2. *ext. de maiorit. & obed.* & melius idem *Surd. cons.* 301. *nu.* 53. dicentes, quod nullo modo Clerici possunt se subijcere Iudici laico.

Nec faciunt *Guido Papae decis.* 145. *& Rota* allegata à *Florentillo ad Burattum in Romana Donationis* 1631. 23. *Iunij*, eo quod non loquuntur in casu, in quo extet statutum, prout Bononia, & superius diximus, sed solum, quãdo in Capitulis Matrimonia-

14 libus donatio fit, quo casu non requiritur insinuatio, vt aduertit *Mo ter. in statut. de donat. lit. D.*

Animaduertatur etiam, quod donans donauit, & assignauit eidem Dulcinio præsenti, & pro filijs ex dicto matrimonio accepianti, quo casu intelligitur acceptasse si, & quatenus fuerint sui hæredes, ita *Bart. in l. Gellius § quidam rectè nu 9. & ibi Ang. nu. 5. ff. de liber. & posth. nu.* 5. sic dicens Pater prouidendo sibi, & filijs in contrahendo præsumitur eis prouidere tamquam hæredibus, ita etiam in simili donatione occasione matrimonij post multos idem *Surd. dec. 322. nu. 32.* vbi allegat plures rationes, nempè Patrem non posse stipulari filio, nisi vti hæredi, per *tex. in l. stipulatio ista §. alteri ff. de verb. oblig. Surd. loco citato nu. 42.* eo magis, quando

15 agitur de filijs nascituris, vt in casu nostro, & in terminis *Andreas Isernia*, dum stipulatio stat pro se, & filijs *Gherard. Mazolus cons. 1. nu. 96. & seq.* qui cum *alijs* affirmat de veriori, idem *Surd. d. decis. 322. nu. 61. & num. seqq.* eo magis, cum non legatur Patrem, & Notarios stipulatos esse pro ipsis filijs, & ipse *Surd. ibi num. 64. & nu. 84.* loquitur in terminis, In quibus stipulatio Not. interuenerat, dicēs causam futuri matrimonij non esse finalem, sed impulsiuam, dato, quod diceretur donationem factam contemplatione matrimonij sustinens, in casu nostro intelligendum, si, & quatenus filij sint hæredes Patris, & *Guido Papa decis. 566. nu. 2.* asserit,

16 quod si in contractu matrimonij donetur primo filio nascituro, & primo nascatur fæmina ipsam esse exclusam.

Ex quibus credo de iure filias D. Dulcinij exclusas, Et si vt, dicitur, in donatione debeat fieri plenissima, & fauorabilis interpretatio *ex c. cum dilecti extra de donat.*

17 nam primò *Innoc.* 3. loquitur de donatione facta Ecclesiæ, secundò dicit debere constare de mente donantis, & ibi *Abb. in 2. notabili* sic loquitur, in dispositionibus dubijs debemus prius recurrere ad coniecturandam mētem disponentis, non ergo fauore donationis debemus ampliare materiam contra mentem donantis, ita etiam ibi concludit *Ancher. nu. 3. & omnes Canonistæ*, & idcircò *Corn. Ias. Decius, & alij relati à Mantica in tract. de coniect. & ambiguis lib. 13. tit. 21. num. 11.* dicentes

18 appellatione filiorum venire fœminas, id non affirmant, quando cōstet de mente contraria donantis, siue adsit aliqua probabilis coniectura in contrarium, nec quando statutum prohibet super verbis fieri posse interpretationem, aut extensionem, sed debere intelligi propriè, prout iacent, & contra eorum opinionem plures tenēt, de quibus supra, & post *Pontanum idem Corneus* id approbat *cons. 199. nu. 54. lib. 2.* & ipsemet *Ias. cons. 115. lib. 1. & 5.* ibi respondeo, quod est verum,

19 quod in contractibus filiorum appellatione non veniunt fœminæ, vbi de filijs simpliciter est facta mentio, & loquitur in contractu matrimoniali, & attēta desiderabili familiæ cōseruatione receditur ab illa regula, aut sumus in materia indifferenti, aut differenti, ad hoc, vt cognoscatur, an in donatione veniant fœminæ, eo quod ratio conseruationis familiæ inducit materiam differentem ex mente concedentis, quo casu fœminas non comprehendi sub nomine filiorum, dixit *Bart. in d. l. 1. nu. 1. vers. aut de mente non constat ff. de verb. signif.* & multos in hoc approbat *Sacra Rota decis. 663. nu. 14. p. 1. recent.* & si aliter dos aus Sapientissimus Legum, & Canonum Doct. id sciuisset exprimere sciens ex proprio significatu verbi filijs

20 non comprehendi fœminas, eò magis, quia fœmina post mortem Patris non conseruat agnationem *Ambros. post alios decis. 3. nu. 26.*

Et quando Illustris. Senatus nollet acceptare Dulcinij hæreditatem ad cōmodum Illustris. Antianorum, iuxta illius dispositionem, est substitutum Reuerendiss. Capitulum S. Petri.

Et ex his &c. saluo tamen sapientiori, & prudentiori consilio &c. CON-

CONTROVERSIA CXLIV.

Pro Illustriss. Camera Bonon. cum Machiauellis, Panzachijs, Chirlichinis, &c.

SVMMARIVM.

Immunitas est odiosa, ex quo nocet vtilitati publicæ, nu. 1.

Non operatur in casu necessitatis, nu. 2.

Priuilegium intelligitur stãtibus rebus, prout stant, nu. 3.

Immunitas debet cõcedi per duas ex tribus partibus eorum, qui concedere possunt, nu. 4.

Eo ipso, quod immunitas incipit damnificare proximum reuocatur, nu. 5.

Descendentium appellatione veniũt omnes in infinitum, nu. 6.

Sed non transcendere quartam generationem, nu. 7.

Exempti tenentur ad vias reparandas, nu. 8.

Quatuor requiruntur ad hoc, vt possessor præscribere possit, nu. 9.

Priuilegium quando est personale cum persona extinguitur, nu. 10.

Mechanica dicitur ars, vbi non est liberalis, nu. 11.

Ciues, nec nobiles comitatus possunt dici ij, qui vnquam practicant, nec Ciuitatem habitant, nu. 12.

Adsit Deus, & Virgo.

Diligentissimè visis, & consideratis duabus immunitatibus, respectu vnius concessæ anno 1326. quibusdam de Machiauellis, de Panzachijs, & de Chirlichinis per quemdam Guastam ex Rege Cofani Capitaneum Populi Bon. & respectu alterius in vim petitionis concessæ, ex sententia tunc lata per DD. Officiales taxarũ, & æstimorum Ciuit. Bonon. Respondetur hodie tales exemptiones non esse attendendas. Primò, immunitas vti odiosa est restringenda, ex quo per eam fit nocu-
1 mentum vtilitati publicæ *Oldrad. cons.* 268. *nu.* 1. *&* 2. *Barz. decis. Bonon.* 118. *nu.* 10. *& decis.* 119. *nu.* 6. *Rimin. iun. cons.* 289. *nu.* 12.

Secundò dicitur non esse attendendum, nam si attenderetur, seu attenderentur grauamen, seu onera essent per duos, aut tres pauperes rusticulos supportãda, quod
2 esse non debet *Natta cons.* 525. *nu.* 14. dicens concessionem non comprehendere casum hunc necessitatis, & ante eum affirmauit *Io. de Platea in l. cum te C. quando ciuili munera*, ex hac etiam ratione, quia priuilegium est intelligendum stantibus re-
3 bus, prout tempore concessionis stabant, ita idem *Barz. d. decis.* 118. *nu.* 3. *Benintendus* pariter *Decis. Rota Bonon.* 65. *nu.* 5. *&* 7. ampliando, etiam si iuramentum interuenisset.

Tertiò est aduertendum, quod in concessione per DD. Officiales taxarum non interuenit numerus habiles, nam quinque tantum concesserunt, nec mandatum

aliorum in concedentes legitur, & si tunc temporis vltra DD. Antianos, DD. Reformatores Status Libertatis, essent in numero viginti, non comprehenso Bentiuolo, & duæ partes requirebantur, textus est in *l. nulli ff. quod cuiusq; Vniuersitatis*
4 *nomine*, ibi, *nulli permittitur nomine Ciuitatis, vel Curiæ experiri, nisi es, cui ex lege permittitur, aut lege cessante ordo dedit, cum duæ partes adessent, aut amplius quam duæ*, & ibi notant *Alberic. nu. 2. Bart. nu. 8.* & alij scribentes *Alex. cons. 68. num. 8. lib. 2. Nicolaus Bellonus cons. 39. nu. 1.* & melius quam alij *Barz. d. decis. 118. nu. 32.*

Quartò etiam, supposita concessionis validitate, eo ipso, quod incipit proximum damnificare, reuocata dicitur absq; alia declaratione *c. suggestum de decimis*, ver-
5 ba *textus* sunt clara, ibi, *nam quando Romana Ecclesia ordini vestro priuilegia de decimis dederat, ita erant raræ Abbatiæ vestri ordinis, quod exinde nulli poterat de iure scandalum suboriri, sed nunc in tantũ augmentatæ sunt, ac possessionibus ditatæ, quod multi viri de vobis apud nos querelã proponunt*, & ibi in verbo *querela* aduertunt *Glos. Abb. & alij.*

Quintò, non facit concessio Guastæ Capitanei, & si exprimat descendentes, quorum appellatione veniunt omnes in infinitum *Iac. de Belouisu in auth. de restit. fideicom.*
6 *& Alex. cons. 56. lib. 1.* nam in casu nostro non transcendunt quartam genera-
7 tionem de iure ciuili, secundum *text. in dicta authent. de restitut. fideicommiss.* ita *Nellus de S. Hiemiuiano in tract. de Bannitis prima par. primi temporis num. 8.* & sic Bononiæ *Iac. de Belouisu* reprobata opinione fuit tentum per *Ioan. Crotum*, qui exinde magnam consecutus fuit laudem, vt refert *Barthol. Romuleus in tract. de Testatorum præceptis nu. 175. ad 183.* & de communi *Petra de fideicom. q. 5. nu. 16.* dato etiam, quod concessio esset facta omnibus descendentibus *Cephal. cons. 268. nu. 25.* qui plures allegat, ex quo maximè infinitas regulariter est euitanda.

Hodieq; alij fumantes conqueruntur, nam ipsi prætensi exempti negant concurrere ad vias reaprandas, & si in hoc extet reuocatio particularis per Reuerendiss.
8 Gorium Vicelegatum in statuto fori aquarum fol. 55. sub die 6. Martij anni 1525.

Nec ipsi prætensi exempti possunt allegare se esse in possessione, & iam præscripserint, nam vltra Bullam Clementis Octaui, exemptionum reuocatoriam quattuor requiruntur ad præscribendum.

9 Primò, quod fuerint requisiti ad soluendum. Secundò, quod requisitioni contradixerint. Tertiò, quod bona interuenerit fides. Quartò, quod interuenerit scientia, & patientia Ciuitatis, vt post alios dicit *Tusch. lit. P. concl. 536. & 584.*

Sextò, priuilegium DD. super taxis est personalissimum, ibi enim non legitur men-
10 tio hæredum, nec descendentium, adeout personalissimum cum personis extinguatur *l. 1. §. personis ff. de iure immunitatis*, ibi, *personis datæ immunitates hæredibus non relinquuntur*, *l. priuilegia ff. de reg. iuris*, & sic non includi præter nominatos, dixit *Fellasius in tract. de collectis 3. parte cap. 7. nu. 44.* quem approbat *Rimin. iun. cons. 489. nu. 12.*

Septimò, talis concessio est conditionalis, dummodo ipsi Machiauelli, Panzachij, & Chirlichini non exerceant operas mechanicas, & manuales: mechanica enim
11 dicitur ea, quæ non est liberalis, vt exemplificatur in pellipellario fabro, etiam murario, & similibus, dixit *glosa in §. quod autem in auth. de non alienandis, aut permutandis rebus Ecclesiasticis*, notat etiam *Bald. in l. vnica C. de monopolijs, & de conuentu negotiatorum illicito nu. 2.*

Octauò, non possunt nominari Ciues, nec de Comitatu nobiles, ij, qui cõtinuè Comitatum habitant, etiam in Castellis, absq; eo, quod aliquando practicent, &
12 Ciuitatem habitent *Bart. in l. conficiuntur §. Codicilli nu. 3. ff. de iure codicillorum, &*

Monter.

Monter. ad Stat. nostrum in rub. de contract. cum minoribus, & filijs fam. §. de his minoribus in verbo morantur.

Et ex his credo firmiter dd. prætensas exemptiones esse extinctas, & hodie nullius esse roboris, adita etiam Bulla prædicta felicis record. Clementis VIII. omnium exemptionum reuocatoria 15. Augusti 1592. Saluo tamen &c.

CONTROVERSIA CXLV.

Pro Illustriss. Camera Bonon. cum Excellentiss. D. Daniele Carmenio.

SVMMARIVM.

Recedens à Ciuitate, vbi quis natus est cum maiori parte fortunarum suarum, amittit ciuilitatem, nu. 1.

Habitans in aliqua Ciuitate per decennium, præsumitur habuisse animum ibi habitandi, nu. 2.

Licet Ciuilitas origine contracta sit immutabilis, id non procedit quo ad ius, & effectum resultantem ex dicta Ciuilitate, nu. 3.

Deserens Ciuitatem non venit appellatione Ciuis, sed pro forense habetur, nu. 5.

Adsit Deus, & Virgo.

On videtur posse declarari Excellentiss. D. Danielem Carmenium de iure esse admittendum tamquam Ciuem origine propria, & paterna ad honores, & officia veris Ciuibus Bonon. dari solita, eo quia ex testibus examinatis apparet Patrem natũ in Ciuit. Ciuidalis Beluni, & per multos annos Bonon. habitasse, sed redijsse ad d. Ciuit. Ciuidalis, ibiq; d. D. Danielem ortum esse, & Patrem postea cum eo reuersum esse ad hanc Ciuitatem. Nam etiam supposita natiuitate eiusdem Patris in Ciuitate Bonon. fuit postea tanquã Ciuis in d. Ciuitate Beluni acceptus, & ibi officia Ciuidalensibus debita consecutus est, per triginta tres annos ibi ha-
1 bitando, & idcircò non Ciuis Bononiensis, sed Ciuidalensis verè est appellãdus, eo magis cum d. Ciuitas Ciuidalensis sit sub alio Principe, ibique vxorem duxit merces suas, & nedum maiorem, sed & omnem partem fortunarum suarum retinuit, prout doctissimè etiam in fortioribus terminis dixit *Afflict. decis. 384. per totam*, vbi multas rationes adducit, & ibi ex *Bud. Grammat. in additione*, subiunxit,
2 quod si quis habitauit per decennium in aliqua Ciuitate, præsumitur ibi habere animum continuè habitandi, & melius *Vrsil. nu. 3. & seq.* declarans excludi animum redeundi ad Ciuitatem, ex qua recessit *Houded.* qui plures allegat *in cons. 5. lib. 1. num. 27. & 28.* & quod ita præsumatur dixit *Innocent. in c. 3. de renunciat. Bart. in l. assumptio §. Iurisprudentibus in fine ff. ad municip.* etiam quod origo dicatur immutabilis *per text. in l. origine C. ad municipalem, & de incolis lib. 10.* respectu gau-

dentiæ, & fruitionis Ciuilitatis, sed dicitur deperdita, seu saltem mutata ad præiuditium eiusdem originarij Ciuis, *Hondéd. d. conf.* 5. *nu* 43. & ibi *Eugen. num* 66. *& seq.* in additione subiungens, quod licet Ciuilitas origine contracta immutari,
3 & perdi nequeat pro prima voluntate, & expressa renunciatione, cum in suis naturalibus mutādis nostra voluntas nihil operetur, ex quo factum pro infecto haberi non potest, secustamen esse quoad Ius, & effectum resultantem ex Iure, Ciuilitateq; ipsa naturali, quia tolli, & mutari potest ex recessu, & desertione Ciuitatis, vt in terminis dixit *Mascard. concl.* 1141. *nu.* 4. dicens, quod Ciuis, qui recessit, & ad aliam Vrbem se contulit, & tractu temporis patrias sedes receptare voluit, non gaudebit priuilegio Ciuilitatis, *Surd. in tract. de alimentis tit.* 9. *quæst.* 27. *nu.* 20. *&* 22. *Carpan. ad Stat. Mediolani cap.* 218. *nu* 89. *tom.* 2. talis igitur desе-
4 rens Ciuitatem non venit appellatione Ciuis, *Franc. Nicol. in repet. c. quoniam contra nu.* 360. *de probat. Io. Petrus Bimius cons.* 49. *num.* 27. *& seq. lib.* 1. & Originarius, qui non habitat, nec onera sustinet pro forensi habetur, *Surd. cons.* 174. *n.* 15. *lib.* 2. Possent tamen Illustrissimi DD. Senatores, stantibus meritis, & doctrina d. D. Danielis ex gratia eidem concedere Ciuilitatem, sitamen sibi placeret, sed non de Iure.

CONTROVERSIA CXLVI.

Pro ead. Illustriss. Camera Bonon. cum Montistis.

SVMMARIVM.

SI moneta fuerit æstimata, augmentum; nec diminutio attenditur, nu. 1.

Augmentum monetæ non datur absque mora, nu. 2.

Nec debetur, quando debitor grauatur interesse, nu. 3.

Si solutio fiat ad certam rationem, præscribitur, nec augmentū debetur, n. 4.

Augmentum nō debetur ex tributo, collecta, aut alia impositione, nu. 5.

Non datur nisi in dote mutuo testamento, & venditione, nu. 6.

Mutatio monetæ, quæ breui tempore durat, non habetur in consideratione, nu. 7.

Pretium scuti aurei hodiernum est potius affectionis, quam veri valoris, nu. 8.

Restitutio in integrum conceditur ex capite ignorantiæ vnius de vniuersitate, nu. 9.

Adsit Deus, & Virgo.

NON crederem in casu mihi proposito deberi augmentum Scuti auri Montistis.
1 Nam primò, in erectione Montium Scutum fuit æstimatum ad rationem lib. quattuor pro quolibet Scuto; quo casu minimè potest opponi de augmento, seu de diminutione, *Sola ad Constitutiones Pedemontanas in tit. de pactis inter emptorem, & venditorem, glosa vnica nu.* 75. *&* 76. *Surd.*

Surd. cons. 438. *nu.* 9. dicens formalia verba, Vbi pecunia fuit æstimata, non curamus, quod sequatur augmentum, vel diminutio, quia tunc monetæ mutatio non prodest, neque obest.

Secundò, Augmentum sine mora non conceditur, sed in casu nostro non potest in-
2 teruenire, quia terminis præstitutis fiunt solutiones, *Romanus in l. cum quid ff. si certum petatur nu.* 19. *Gabriel de solutionibus, & liberationibus concl.* 1. *num.* 5.

Tertiò, non debetur, quando soluitur interesse, ne debitor duplici onere grauetur,
3 & augmento, & interesse pecuniæ ex originali consideratione antiqui Doctoris *Piles* inter quæstiones suas *quæst.* 35. qui sic asserunt fuisse decisum per Papam, cumque refert *Thesaur. decis.* 174. *nu.* 2. *& Thesaurus* eius filius *in tract. de augmento moneta par.* 2. *nu.* 51. *Purpurat. in eadem l. cum quid nu.* 68. *ff. si certum petat.*

Quartò est aduertendum, quod dicti Montistæ per multum tempus receperunt scu-
4 tum aureum ad similem metam, adeout obstet præscriptio, nec augmentum debeatur *c. olim causam ext. de censibus, & ibi glos. Abb.* & alij relati à *Gabriel. d. concl.* 1. *de solutionibus, & liberationibus nu.* 25.

Quintò, nec deberi augmentum ex tributo, collecta, aut alia impositione facta à
5 Principe, vt in casu nostro dixit idem *Roman. in d. l. cum quid nu.* 21. *per textum in l. vnica C. de argenti pretio, quod Thesauris infertur lib.* 10 quem singularem affirmauit.

Sextò, augmentum non procedit nisi in mutuo, dote, testamento, & contractu ven-
6 ditionis *Couar. de numismate* §. *vnico nu.* 3. *vol.* 1.

7 Septimò, mutatio monetæ, quæ breui tempore durat, non habetur in consideratione, vt aduertit *Couar. in d.* §. *vnico vers. sexta est conclusio.*

Octauò, pretium hodiernum scuti aurei est potius affectionis, quam veri valoris,
8 cum omnibus sit desiderabile *Brun. de monetis præsupposito* 2. *nu.* 2. & 3. Excellentiss. *D. Ambrosius Lutus* Bonon. Rotæ Auditor *in decisione* in causa de taxis 14. Decembris 1627. nu. 35. & 36. vbi plures allegat.

Et idcircò crederem posse dici de iniustitia sententiæ contra Illustriss. Cameram latæ, & in omnem euentum competere ei restitutionem in integrum, etiam ex capite ignorantiæ vnius ex Illustriss. Senatoribus *Bertazol.* ad satietatem *consil.* 414. *ciuili lib.* 1. Et hæc saluo &c.

CONTROVERSIA CXLVII.

Pro eadem Illustriss. Camera Bonon. cum Excell. D. Salustio Bartolo.

SVMMARIVM.

Sindicatus est de iure diuino, nu. 1.
Et procedit etiam de iure communi, nu. 2.
Item & de iure municipali, nu. 3.
Sindicandus, personaliter debet comparere coram Sindicatoribus, nu. 4.
Nec currere potest tempus sindicatus, nisi à die personalis præsentationis, nu. 10.
Et debet manere in Ciuitate, in qua ius dixit per quinquaginta dies, nu. 5.
Eo magis si fuerit Iudex criminalis, nu. 8.
Nec ei prodest licentia recedendi à Superio-

periore obtenta, nu. 6.
Reprobatur quidam Vicarius Henrici Imperatoris, qui ad aufugiẽdum sindicatum procurauit literas ab Imperatore, vt statim ad eum accederet, nu. 7.
Iudex etiam debet sindicari de gestis per suam familiam, nu. 9.
Dolus probatur eo ipso, quod constet de aliqua iniustitia, nu. 11.

Adsit Deus, & Virgo.

Il salubrius est Populis pro manutentione Iustitiæ, quam vt Iudi-
ces in fine officij sindicatui se subijciant, quod & de iure diuino
1 statutum est ex *libro Regum cap. 11. nu. 2. & 3.* ibi .n. *Samuel* clama-
bat *Loquimini de me coram Domino, & coram Christo eius, virum bouem*
cuiusquam tulerim, aut asinum, si quempiam calumniatus sum, si oppressi
aliquem. Habetur etiam in *Euangelio Lucæ cap. 16.* ibi, *Redde rationem*
vilicationis tuæ, & ipsemet *Deus apud Ioãnem* dixit, *Quis ex vobis arguet me de peccato.*
2 Et de iure communi est *textus in l. vnica C. vt omnes Iudices tam ciuiles, quam militares,*
ita *glosa in l. 2. C. de cohartalibus, & Principibus cornicularijs, & primipilarijs lib. 12.* fa-
cit etiam *textus in l. 1. & 2. C. vbi de ratiocinijs tam publicis, quam priuatis agi oportet,*
Paris. de Puteo de sindicatu in princ. tract. in verbo sindicatus, subiungens, conueniens
esse, vt quod in officio Iudex comedit, in sindicatu digerat.
3 Et id procedit de iure municipali ex *statuto* registrato in Constitutionibus Rotę, lo-
quens de quolibet Iudice.
Et ideircò crederem Excell. D. Salustium Bartolum alias Turtoni sub Auditorem
4 non posse absolui, nisi coram Illustriss. DD. Sindicatoribus se præsentet corpo-
rali præsentia, vt disponitur in eadem *l. vnica C. vt omnes Iudices tam ciuiles, quam*
militares, per quam disponitur, quod omnes Iudices post depositum officium de-
5 beant manere personaliter in Ciuitatibus, in quibus ius dixerunt per 50. dies, &
ibi id affirmant *Odofred. Albericus, Bart. Fulgos. & Ias.*, & ante eos id adnotauit
Azo in eius summa sub eodem tit. Amodeus Castellus in tract. de sindicatu in v. sponsione
officialium nu. 12. idem Parides de Puteo in d. tract. de sindicatu §. Viso de modo proceden-
di, & qualiter officialis deposito officio se habeat nu. 4.
6 Nec operatur licẽtia Eminentiss. Legati, vt à Ciuitate recedere posset, cum finitum
esset officium, quæ si deberet attendi tolleretur sindicatus, vt in *d. l. vnica,* ibi, *nec*
vllam vltra præfinitum tempus de prouincia discedendi excusationem tribuat, & alia plu-
ra, quæ sequuntur, & ibi *Albericus* vilipendit Vicarium Imperatoris Henrici, eo
quod ad aufugendum sindicatum finito officio, procurauit ab eodem Imperato-
7 re literas, vt ad eum accederet, dicens Imperatorem id facere non debuisse, &
ideò magis est decernendum, cum fuerit assessor in causis criminalibus, vt ad-
uertit *Iason in d. l. vnica nu. 5.* ibi, quod si intra quinquaginta dies, intra quos Of-
ficialis debet stare in sindicatu, non sit finitus sindicatus, potest recedere, si di-
8 mittat Procuratorem in ciuilibus, secus in criminalibus, quoniam tunc semper
debet adesse personaliter, & non solum D. Bartolus per se ipsum debet stare sin-
9 dicatui, sed & pro Blaxio eius particulari Notario, & alijs sibi inseruientibus
Bald. in tract. de sindicatus officialium nu. 8. Bos. in praxi in tit. de officialibus corruptis pe-
cunia nu. 20. Vigel. post plures textus in par. 1 ff. de officijs Magistratuum cap. 21. in per. sol.
Nec poterit ex prædictis dici finitum tempus ad probandum, cum non inchoet, nisi
à die

10 à die personalis comparitionis, vt omnes affirmant in eadem *l. vnica C. vt omnes Iudices.* &c.

Nec dicatur ex statuto nostro Iudicem non teneri, nisi de dolo, & baratària, vt in Constitutionibus Rotalibus nu. 420. etsi addatur & fraus, quæ per coniecturas potest probari *Mascard. concl.* 815. *nu.* 16. *& seq.*

Nam si probaretur, quod non credit, iniustitia aliqua diceretur in dolo *l. filius fa-*
11 *milias ff. de iudicijs,* idem *Mascard. concl.* 533. *nu.* 4.

CONTROVERSIA CXLVIII.

Pro Datiarijs Salis, & inseruientibus in Salario.

SVMMARIVM.

Datiarij exigentes vltra debitum, sunt puniendi, nu. 1. vel saltem tenentur crimine stellionatus, nu. 5.

Et tenentur pro familia, num. 2. fallit, nu. 24.

Factum ob timorem nō sustinetur, n. 3.

Necessitas sibi facit licitum id, quod non est, nu. 4.

Quando agitur de vectigalibus, omnis interpretatio est facienda contra publicanos, nu. 6.

Nullibi legitur prohibita donatio à sponte dante, nu. 7. & 11.

Iudex non potest procedere non constito de delicto, nu. 8.

Etiam quod dolo, & scelere commissum fuerit, nu. 9.

Vnicus testis non probat, nu. 10.

Confessio qualificata in totum est acceptanda, vel reijcienda, nu. 12.

Maximè si sit facta à persona approbata, nu. 13.

Omnis interpretatio est capienda, vt delictum excludatur, num. 14. etiam verba impropriando, nu. 22.

Cogitationis pœnam nemo patitur, n. 15.

Animus soli Deo est notus, nu. 16.

Et id procedit tam in ciuilibus, quam in criminalibus, extante etiam præsumptione in contrarium, nu. 17.

Animus semper præsumitur magis directus ad licitum, quam ad illicitum, nu. 18.

Ad hoc, vt extorsio adsit punibilis, tria requiruntur, nu. 19.

Testes singulares non faciunt indicium, nu. 20.

Non sufficit Notarium dicere testes iurasse, dum non adijcitur corporaliter tactis scripturis, nu. 21.

In dubio reus est absoluendus, nu. 23.

Metus non consideratur non probata violentia, nu. 25.

Mandatum Domini suæ familiæ non tribuit Ius fisco agendi, maximè cessante dolo, nu. 26. & 31.

Est enim quasi impossibile, & cōtra naturam, vt quis sibi donatum non acceptet, nu. 27.

Preceptum contra Ius nō valet, n. 28.

Pœna imposita non extenditur, quando agitur de genere permissorum, n. 29.

Preceptum nudum absque expressione causæ, & cominatione pœnæ, non tenet, nu. 30.

Crimen stellionatus declaratur, nu. 31.

Non

Non exemplis, sed legibus est iudicandum, nu. 32. *Ea, quae in animo consistunt iuramento probantur, nu. 33.*

Adsit Deus, & Virgo.

Egitur in foro Illustriss. DD. Tribunorum Plebis, & MM. DD. Massariorum Artium per Io. Dominicum porrecta querela contra Mag. D. Petrum Mariam, & alios Salis Datiarios, Michaelem, & alios in Salis venditione, & ponderatione inseruientes eo sub praetextu, quod dantes, & d. Salem ponderantes sibi solui fecerint à Salis emptoribus vnum, & aliquando quadrantes duos pro quolibet quartirolo vltra metam, & Salis pretium praestitutum, vt in querela praedicta, & pro verificatione induxit in testem Dominicum Marcum, qui examinatus dixit: *Questa mattina hò comprato vn quartirolo di Sale nero al Salario, & gli hò dato noue bolognini, & vn quattrino, & per hauerne del più bello è bisognato, che io gli dij vn quattrino, come così gli hò dato, che l'hà gettato là da vna cassetta, che è dietro al muro.* Constitutoque d. Michaele dicente Salem esse eiusdem qualitatis, sed nigrū esse quasi in parte, pulchriorē, & magis siccū: Interrogatoq; an illi, qui meliorem Salem cupiunt sibi aliquid dent vltra pretium, respondit ipse, *Noi non gli dimandiamo cosa alcuna, sono loro, che ci buttano lì vn quattrino, e duoi, senza che noi gli dimandiamo*, & confessus est illo mane fuisse sibi datos septem quatrenos, & exhibuit alios 32. in hebdomada habitos, dicēs, *noi venditori poi li partiamo tra noi*, & alio die fuit examinatus Ludouicus de Mōte Bellio, qui interrogatus dixit, *Io hò comprato poco fà quartiroli duoi di Sale negro, & datoli diciotto bolognini, & duoi quattrini, & mi hanno dato duoi ferlini, & poi sono andato da quello, che l'appesa, & lo dà, & gli hò detto, che me ne dij duoi quartiroli di quello del cantone, che non ne vorrei di quello del mastello, & vi hò dato tre quattrini, acciò me lo dia, che così ogni volta, che lo piglio vi dò qualche cosa per hauerne di quello tengono in quel cantone; & sò, che quando non vi dò qualche cosa, non ne vogliono dare, anzi vna volta voleua gli dassi quattro quattrini, ma non vi hò mai dato più di tre quattrini*, factaq; confrontatione inter eum, & Baptistam alterum in Salario inseruientem, Baptista non negauit Salem dedisse dicto Ludouico, sed dixit nihil ab eo recepisse, sed dictus Ludouicus perstitit in suo dicto, subiungens, *Quando io vado al Salario, & che voglio del Sale nero più bello, che è in vn cantone, io gli dò tre quattrini & quando non gli dono li tre quattrini, mi danno di quello del mastello, & questa mattina ve ne sono stati quelli bellipochi, che vi n'hanno dato, mentre io vi era; anzi che delle volte mi è stato risposto, che quelli, che stanno lì à vendere il Sale ne vogliono quattro, ma io non vi hò mai dato altro*, vnde ex DD. iussu fuit trium quatrenorum facta restitutio, citra semper praeiudicium partium, & idem Baptista carceratus, & deinde sub fideiussione de se praesentando relaxatus, ex post pariter fuit constitutus Lucas pariter in Salario inseruiens, & interrogatus sustinuit nullam esse differentiam inter Salem detentum in angulo, & illum retentum in mastello, & negauit aliquid recepisse ab emptoribus, dicens, *Non si può fare in conscienza, che non voglio quello di nessuno, solo piglio il mio salario*, nec aliquem ex socijs recepisse vidit, & licet Michaelis depositio sibi lecta esset in suo dicto stetit; item & Baptista pariter, & vltimo loco constitutus, interrogatus dixit, *Li Patroni ci hanno ordinato, che non pigliamo cosa alcuna di donatiuo, ne in altro modo, il Sale, che si tiene in mastello, & in terra è della istessa sorte, ma così si tiene per rispetto, che alcune volte vi è la furia, per la commodità; ma è l'istesso*, &

licet

licet ipsi pariter depositio Michaelis esset lecta, stetit in suo dicto, negãs sibi ali-
quid datum esse, nescit tamen an alij aliquid receperint.

Et cum examinatus sit d. M. D. Petrus Maria alter ex Datiarijs, affirmauit nullam in
Sale nigro esse differentiam, sed aliquando illud anguli esse minus madefactum,
& eum super hoc multa in Foro fuerint facta colloquia, videbatur prima facie
1 Datiarios, & Salem dantes, & ponderantes esse puniendos, cum vltra metam, &
pretium ordinarium exegerint, ex *tex. & ibi notatis per Rebuffum, & alios in l. 1. C. de*
super exactionibus lib. 10. Petr. Antibolus in tract. de muneribus §. *3. diuers. quæst. nu. 42.*
& videtur *tex. in l. 1. C. de monopolijs, & conuentu*, & in *l. lege Iulia ff. ad l. Iuliam de an-*
2 *nona*, minusq; Datiarij excusari possunt, cum pro familia teneantur, si fraudem
commiserit *l. quanta audacia ff. de publicanis, & vectigalibus Bertachin. in tract. de Ga-*
bellis in 4. parte nu. 16. vers. decimo octauo quæro, & post *Bart. & alios Bos. in praxi in tit.*
de furtis num. 55. Et dum Verres excusare vellet furto sibi obiecta, & diceret nihil
accepisse, sed Vulcatium, qui è Comitibus suis erat, *Cicero*, inquit, Comites illi
tui delicti manus tuæ erant, vt refert *Bonifac. in tract. de furtis in* §. *est nu. 39.*

Secundò, quia libera non fuit quadrantium traditio ob timorem, ne Sal deterior si-
3 bi emptoribus daretur, ad tradita per *Dominicum de S. Hieminiano cons. 112. num. 3.*
quod eo magis denotatur ex illis verbis, *è bisognato per voler del Sal più bello io gli ala*
vn quattrino, important enim dicta verba, ne quis legi subiaceat, eo quod neces-
sitas sibi legem facit *c. 2. de obseru. ieiuniorum, & ibi glos.* necessitas ergo sibi facit li-
4 citum id, quod non est *c. quod non est licitum de reg. iur. in 6. glos. in l. 1. in verbo expe-*
dire ff. de off. proconsul.

Tertiò, facit iussus DD. Datiariorum; vt fatetur d. Baptista, ibi, *li Patroni ci hanno*
ordinato, che non pigliamo cosa alcuna di donatiuo, ne in altro modo, cui præcepto pare-
re tenebantur.

5 Quartò, ex dicta quatrenorum traditione alteratum videtur Salis pretium, ad tradi-
ta per *Bonifacium in d. tract. de furtis in* §. *fraudulosa nu. 58.* vel saltem committitur
crimen stellionatus, vt in *toto tit. ff. & C. de crimine stellionatus.*

6 Non enim est omittendum, quod agitur de vectigalibus, quæ sunt odiosa, quare
omnis debet fieri interpretatio contra exigẽtem, vt in puncto de Salinis post *Abb.*
dixit idem *Bos. in tit. de vectigalibus nu. 9. & 10.*

Quæ & si vigere videbantur, nihilominus negotio discusso mihi visum fuit non pos-
se condemnari Datiarios, nec dd. Salis ponderatores; primò enim non potui co-
gnoscere constare de aliquo delicto, sine quo nullo modo potest procedi, nullibi
7 enim in iure prohibetur donare, & donatum recipere, maximè à spontè dante
Farinac. cons. 13. nu. 1. dicens præcisa verba, vbi res, vel pecunia recipitur à spon-
tè dante, non potest dici de extorsione, vt patet ad sensum, nec prædictis refra-
gantur, Capitula Datij Salis sic cantant, *Non possa detto Datiero, ne alcuno suo Officia-*
le astringere, ne dimandare per obligo à qual si voglia persona donatiuo alcuno, non ostante
qual si voglia abuso forsi per l'adietro introdotto, vbi ergo delictum non est, vel non
8 constat Iudex in causa procedere non potest, vulg. *l. 1.* §. *item illud ff. ad Sen. Cons.*
Silenianum, & non solum debet constare de delicto, sed constare debet, quod sce-
9 lere, & dolo commissum fuerit *Bos. in tit. de delicto nu. 2.* & alio modo esse ligatas
manus Iudicis ne possit procedere, affirmat *Mars. in praxi in* §. *principium num. 5.*
& seq. & omnes ab eo, & *Bosio allegati*, & quoad Datiarios dd. Io. Baptistam, & Ba-
ptistam, & Lucam nulla potest capi causa, vt molestentur, cum non legatur eos
aliquid accepisse, quamuis contra Baptistam, Ludouicus de Montebellio depo-
10 suerit sibi dedisse pro duobus quattirolis tres quadrantes, quia vnicus est, &

nulla

nulla lex Diuina, seu humana quempiã vnius testimonio iustificat, vel condem-
nat *c. admonere 33. q. 2. Farinac. post plures in praxi quæst. 63. nu. 1. & 2. vers. & habetur.*
Tota igitur difficultas videtur residere contra Michaelem, qui fassus est recepisse
septẽ quatrenos, & exhibuit alios triginta duos in hebdomada tunc tẽporis habi-
tos, vt dixit, inter oẽs in Salario inseruientes diuidendos, qui & ipse defendi põt,
11 quia non appatet illos petijsse, & vt dixi nullibi prohibetur, quin à sponte dante
recipere non potuerit, *tex. est in l. nec ambigi, & in l. portionem C. de donat.* talisq; con-
12 fessio ab eo facta cum sua qualitate est acceptanda, vel in totũ reijcienda *Amat.*
13 *decis. Marchiæ 82. nu. 3.* Et eo magis, quia ipse, & alij inseruientes sunt personæ
ab Illustriss. Regimine approbatæ, vt in processu constat, ad notata per *Bart. in
l. Aurelius §. idem quæsijt ff. de liberat. legata,* omnisq; præsumptio semper est capien-
14 da, per quam delictum excludatur *l. meritò ff. pro socio Alciat. de præsumpt. reg. 3. præ-
sumpt. 1. Mascard. concl. 367. nu. 18.* Imò supposita differentia Salis, & quod ipse
reponendo magis siccum in angulo cogitasset intra se, si de hoc dedero mihi ali-
15 quid emptores dabunt, nihilominus in foro exteriori talis cogitationis, & alte-
rius cuiuscumq; nemo pœnam pati debet *l. cogitationis ff. de pœnis,* vbi *Vulpianus* sic
scripsit, *cogitationis pœnam nemo patitur,* & ibi aduertũt *scribentes,* & per testes dire-
16 ctè probari non potest id, quod in animo constat, cum soli Deo notum sit *glos. in
c. de occidendis 23. q. 5. l. 2. ff. de interrogat. action. Farinac. cons. 1. nu. 2. & cons. 60. nu.*
17 *105. & seq. lib. 1.* dicens id procedere tam in ciuilibus, quam in criminalibus, etiã
quod extet aliqua præsumptio in contrarium, & animus agentis semper præsu-
18 mitur magis directus ad licitum, quam ad illicitum, & delictum *Farinac. cons. 55.
nu. 85. lib. 1.* qui alios plures dat concordantes.

Et quando etiam extorsio diceretur ad hoc, vt punibilis sit, tria requirũtur, primò,
19 quod interuenerit in ea dolus, & fraus *c. statutum §. pœna de rescript. in 6.* Secundò,
quod vis, & metus pariter interuenerit *Clement. 2. §. sanè de pœnis.* Tertiò, quod il-
lud, quod extorquetur sit illicitum, & in iure prohibitum *l. licitatio §. quod illicitè
ff. de publican. & vectig. Farinac. cons. 13. nu. 1.* Hic autem nec dolus, nec fraus, nec
vis, nec metus interuenerunt, & quod in donatione spontanea recipitur non est
illicitum, ergo &c.

Non etiam omittendum est, quod testes examinati sunt singulares in tempore, quo
20 casu nec probationem, nec indicium faciunt, secundum communem, de qua alijs
relatis testantur *Ant. Gomez. var. resol. tom. 3. tit. de probat. delictorum nu. 10. vers. item
adde, Clarus in praxi § fin. q. 53. vers. dixi etiam,* & idem *Farinac. cons. 78. nu. 11, eod. lib.*

Secundò, ijdem testes non iurarunt manibus tactis scripturis, vel saltem in processu
21 non legitur, nec sufficit Notarium dicere testem iurasse, dum non adijcitur corpo-
raliter tactis scripturis *l. iurisiurandi C. de testibus,* & ibi *Castr. nu. 3.* dixit Notarios
debere esse cautos conficere particularem scripturam de iuramento, cum appo-
sitione diei *Farinac. in tract. de testibus q. 74. nu. 73. & plur. seq. vbi plures* refert. In
22 dubio igitur semper præsumitur pro non delicto, etiam verba impropriando *glos.
in c. ne quis arbitretur* in *glos. 1. ad fin. 22. q. 2. Marsil. cons. 2. nu. 9.* & in *rub. de fideiusso-
ribus nu. 63.* Eminentiss. Merlinus in *decis. 88.* & ibi *Add.* post eumdem *Farinac. d.*
23 *pri. libro cons.* probationesq; debent adeò esse certè, vt non possit contrarium pro-
babiliter suaderi, idem *Boss. in tit. de conuictis nu. 13.* in dubio pariter reus est ab-
soluendus, nam sanctius est nocentes etiam absoluere, quam innocentes con-
demnare *l. absentem ff. de pœnis, & ibi DD.*

Nec videntur opposita attendi debere, nedum ex prædictis, sed quia etiã alio modo
24 responderi potest. Ad primum enim dicitur Dominum non teneri pro famulo,
quo-

quotiescunq; illum exhibet, ita post plures *Bal. in tit. de furtis num. 55. & 56.* item quando criminaliter agitur, vt post multos adnotauit *Gratian. in discept. forensibus cap. 625. nu. 26.*

Ad secundum de metu dicitur non considerari posse, non probata violentia, immo
25 nec petitione, vt sibi pecuniæ darentur ad *Tusch. in verbo metus conl. 225. per totam*, & illud verbum, *è bisognato*, interpretatur pro conuenienti *Alber. post Archid. in dictionario, in verbo necesse.*

Ad tertium dicitur nihil operari mandatum Domini, ne aliquid etiam donationis
26 titulo dd. ponderatores reciperent, quia etiam lex, & statutum pœnam imponens locum non habet dolo non interueniente, *ita Lentulus Capellus ad Farinac. cons. 60. nu. 49. d. l. 1.* secundo præceptum, cuius executio est impossibilis non tenet *Bal. in*
27 *l. si desesserit ff. qui satisd. cogantur Paris. de sindicatu in §. quia sæpè nu. 12.* quasi impossibile, & contra naturam, imo ius diuinū est, vt quis munera à sponte dante non
28 recipiat; & cum sit contra ius nō attendi debere dixit *ibi nu. 10. Paris.* imo quando
29 aliquid fieri prohibetur, & imponitur pœna, dum prohibitum est de genere permissorum non extenditur, nisi ad eos, qui scienter, & dolosè faciunt *l. in rem §. tignum ff. de rei vendic. Bart. plenè in l. 1. ff. si quis test. liber. esse iussus fuerit*, & alios adducit *Steph. de Federicis de interpret. iuris 2. p. principali nu. 40.* tertiò præceptum, seu
30 monitio per Dominum facta seruo, non tribuit ius fisco; sed ipsemet potest eum expellendo punire, & cum sit nudum absq; expressione causæ, & cominatione pæ-
31 næ non parit actionem *Paris. de Puteo loco superius allegato.*

Ad quartum de alteratione pretij, & quod interet crimen stellionatus. Respondetur
32 satis ex superius dictis constare de non alteratione pretij, maximè cum dentur ferlini pro pretio debito, stellionatus enim dicitur à stellione animali sic vocato, quia totus est stellatus, & dolo plenus, datur etiam exemplum in scorpione, quoniam brachijs eleuatis tibi amplexando blanditur, & cum cauda secretè te pungit, vt refert *Salicet. in rub. C. de crimine stellionatus nu. 1.* tales enim qualitates hic non occurrerunt, ergo vanum est, & sine dolo nō comitti dixit *tex. in l. 3. ff. eod. & ibi DD.*

Allegabatur etiam, quod de anno 1643. fuerunt tunc temporis sub alijs Datiarijs condemnati similes venditores, sed primò responderi posse, videtur exemplis non
33 esse iudicandum, sed legibus *DD. in l. 3. C. de legibus, & in l. 1. ff. de const. Principum, Farinac. cons. 60. num. 22. lib. 1.* secundò in casu prædicto constabat, quod non solum fuerat facta petitio, sed quod solutis quadrantibus quattuor dd. ponderantes voluerunt sibi solui sex, ita tunc testes affirmabant, nempè Franciscus Gulinellus de Vetrana, & alij, & ipsi querelati fatentur.

Cum ergo prædicta prętendantur præcessisse ex animo d. Michaelis reponentis salem magis siccum in angulo Salarij, vt dd. quatrenos extorqueret, sat ei fuit asserere
34 cum iuramento contrarium, eo quod ea, quæ consistunt in animo alicuius probantur assertione sua cum iuramento, cum aliter probari non possint *glos. in §. alia inst. de act.* quam refert, & sequitur *Ancar. cons. 158. in fine*; alijq; plures allegantur à *Mars. cons. 96. nu. 8.*

CONTROVERSIA CXLIX.

Pro Societate S. Rochi de Mutina cum Carolo Antonio asserto de N.

SVMMARIVM.

Filiatio debet esse certa, ad effectum, vt prouideatur de alimentis, nu. 1. & 3.

Infans, seu lactans minor triennio, debet ali à matre, nu. 2. 11. & 16.

Fides baptismatis nõ probat filiationem, nu. 4.

Nec memoria filiationis in domo reperta, nisi sit scripta manu Patris, nu. 5.

Testi contraria dicenti non est credendũ, nu. 6.

Obstetrici non creditur, nisi de his, quæ spectant ad artem suam, nu. 7.

Testis ab alio instructus præsumitur subornatus, nu. 8.

Filiatio non probatur per alimentorum præstationem, nu. 9.

Nec per nominationem, nu. 10.

Dum non agitur de iusta, & legitima filiatione, nu. 13.

Quasi possessio filiationis nõ est potens ad obtinendũ in iudicio petitorio, nu. 11.

Filiatio nõ potest dici probata, dum quis est vulgo conceptus, nu. 12.

Mater semper est certa, nu. 14.

Alimenta non debẽtur nato ex incestuosis, vel nefarijs nuptijs, nu. 15.

Confraternitas habens Altare, & alia ad vsum Ecclesiæ, debet conueniri coram Ecclesiastico, nu. 17.

Adsit Deus, & Virgo.

Llustris D. Mutinæ Prætor, cui nihil constabat de filiatione Caroli Antonij Infantis, suppositi ex olim Io. Antonio N. non poterat condemnare Hæredes d. Io. Antonij ad alimentorum præstationem, cum non debeat esse in cuiusuis potestate asserere tam per se, quam per alios se filium esse, puta Titij, vt ab eo alimenta extorqueat, *textus* est clarus in *l. si quis à liberis* §. *si vel parens*, ibi, *cæterum*
1 *si non constiterit, nec decernet alimenta ff. de lib. agnoscendis*, & ibi aduertunt *Corduba*
2 *num. 35. & cæteri scribentes.* Secundò, alimentarius est lactans, & minor triennio, & ad Matrem spectat alere, & lactare *Bart. in tract. de alimentis num. 13. Pantan. pariter de alimentis c. 8. num. 1. & 2.* & post plures *Surd.* etiam *de alimentis tit. 1. quæst. 14. nu. 1.* & eò magis, quia non legitur factum decretum per modum prouisionis, donec de filiatione probetur, sed illa absolutè supposita, & si magis exacta pro-
3 batio requiratur, dum hæredes à dicta præstatione se liberari petunt, vt in indiuiduo dixit *Alciat. in reg. 3. præsumpt. 38. nu 7.* & post *Alberic. Bald. Angel. & Salicet. in l. non ignorat C. qui accusare non poss.* & alios plures tenuit *Couar. de matrim. 2. par. cap. 8. §. 3. nu. 5.* vbi de magis communi affirmat *Mascard. decis. 289. par. 1. in recent. nu. 1* & si in alio processu coram Illustriss. Mutinæ Consilio expost fuerit producta fides Baptismatis, vbi nomine Patris Io. Antonij prædicti fuit baptizatus, di-
4 citur dictam fidem non probare filiationem *Socin. cons. 99. nu. 13. vers. secundò quia lib. 3. Rota decis. 33. de probat. in antiquis Coccin. decis. 105. num. 14.* & hoc, quia talis descriptio potest procurari ab extraneo, & d. Io. Antonio ignoto ead. *Rota decis.* 289.

289.nu. 3.p.1.in recent. imò in fortioribus terminis, & ſi memoria filiationis in
5 Domo Patris ſit facta, dum eiuſdem Patris manu non eſt ſubſcripta Marcell.Calia
de modo articulandi, & probandi in gloſ. vnica §.2.nu.179 Nec facit expoſt procura-
ta fides Ardemiæ Obſtetricis, cum ſibi ipſi ſit contraria, dixit.n.in fide, quod mu-
lier, ex qua Carolus Antonius natus eſt, per plures annos fuerat carnaliter à Io.
Antonio cognita, & ex ea alios filios Ioan. Antonium habuiſſe per Obſtetricem
ex ea muliere extractos, & in recognitione dixit filios habuiſſe ex vna Gibba domi
retenta, dicens poſtea, Io non conoſceuo detta Donna Madre di Carl' Antonio, ne sò che
ſi foſſe, ne sò il ſuo nome, ne cognome, ne hò di lei cognitione alcuna, ne de' fatti, ne delle ſue
qualità, & ſubiunxit, era di notte, non sò doue io foſſi guidata, quare ſibi non eſt fides
adhibenda textus eſt in l. eos ff. ad l. Corneliam de falſis, ibi, de impudentia illius, qui
6 diuerſa duobus teſtimonia præbuit, cuius ita anceps fides vacillat, quin crimine falſi teneatur,
nec dubitandum eſt, & ibi Bart.nu.4.dixit notandũ eſſe Cephal.conſ.234.nu.12.Rimin.
iun.conſ.344.nu.1. maximè quãdo verba, vt hic, concordiã nõ patiũtur Capel.Toloſ.
deciſ.376.Fachin.lib 9.contr.Iuris c.85.Farin.q.106.qui cum Alex.de cõi atteſtatur.
Secũdò, inuerifimilia deponit, nẽpè ſe ignorare Matrem, domũ, & locũ, & tamen, vt
ſuperius dictũ eſt, dixit in fide, quod ipſa mulier ea aſtante alios filios peperit, &
per plures annos ſecum d.Io.Ant.practicam habuiſſe, quare de falſo eſt ſuſpecta
Iacobin.de S.Georgio in l.ob crimen §.fin.nu.1.in fine, & nu.2.3 & 7.verſ ſicut ea, quæ non
conſueuerunt ff.de teſtib. Abb.in c.veriſimile ext.de præſumpt.Dec.conſ 684.in fin.Boſ.in tit.
de oppoſit.contra teſtes n.94.Farin.q.65.n.144 & ne detegeretur falſitas Procurator
petijt examinari Obſtetricẽ prędictã ſine interrogatorijs, minuſq; eſt veriſimile, ꝙ
ſe duci in domo incognita permiſiſſet ne fortè poſt partũ ne loqui poſſet eſſet oc-
ciſa. Tertiò, Obſtetrici nõ creditur, niſi de his, quę ſpectãt ad artem ſuã, nempè an
7 partus immaturus ſit, an mulier ſit prægnãs, & ſimilia Iodoch.in Enchirid.in verbo Me-
dicus, & Obſtetrix Maſcard.concl.1125. per totã dicẽtes, qđ in alijs volẽs ſe ingerere,
8 eſt ſuſpecta. Quartò, interrogata reſp. fidẽ fuiſſe notatã à Procurat. quo caſu inſtru-
cta, & ſubornata præſumitur Hiemsn.conſ.142.n.6.Tuſch.in litt.T.concl.221.in princ.
9 Nec minus filiatio probatur per alimentorum pręſtationem, cum ſit actus, qui potius
ſonat in cauſam pietatis, quam filiationis, & hoc, quia etiam alijs, quam filijs ali-
quando alimenta pręſtantur Abb.in c.tranſmiſſa ext.qui filij ſint legit.Menoch.de arbit.
Iud.caſu 89.nu.76.Maſcard concl.789.nu.37.
Et idem dicitur de nominatione, quia magis communiter fit blandiẽdi cauſa, quam
10 indicandi, & probandi, quem eſſe filiũ, vt affirmat Maſcard.concl.ſeq.nu.32.minuſq;
probat quaſi poſſeſſionem filiationis Aſin.poſt plures in praxi iudic. ad ſtat.2.ſeu Auaſt.
praxis edita Ticini 1598. in rub.de modo probandi mortem, filiationem, & Tabellionatum,
nec ex ea reſultare præſumptionem dixit nouiſſimè Gratian.in diſcept.c.562.nu.24.
per tex. in l. nemo §.1.ff.de hæred.inſtit.& ſic prędicta nõ eſſe ſufficientia ad obtinen.
11 in deciſorijs petitorij Iudicij dixit Rota ead.deciſ.289.nu.5.p 1.in rec. & eo magis,
cum filius ſit vulgo cõceptus, & impoſſibilis ſit probatio proprietatis, & ſubſtãtiæ
12 Mareſcot.qui plures allegat lib.3.var.reſol.c.18.nu.26.dicẽs proprietatis poſſeſſionem
differre à quaſi poſſeſſionis probatione, nam prætẽſus Pater facillimè põt decipi.
Nec facit educatio, & tractatus, nec ex eis ſumitur coniectura, dum non agitur de iu-
ſta, & legitima filiatione, ſed illicita Angel.conſ.181.col.2. Barbat.conſ.27. verſ.& ex
iſtis lib.2.Pariſ.conſ.10.n.7.lib.2.nec poſſe obeſſe hæredibus, qui nominationi, edu-
cationi, & tractatui non conſenſerunt, poſt alios dixit Gratian.d.c.562.nu.78.& cũ
teſtes ſint ſingulares, in hoc non admittuntur, cum debeant eſſe valde digni, & ve-
riſimilia deponentes, vt Gratian. ibi nu.24.
Omnes etiam ex aduerſo coniecturæ, & præſumptiones eliſæ remanent, nam primo

14 nō legitur certa Mater, & si certa semper sit *l. quia semper ff. de in ius vocan.* & potest
15 esse, quod ex incestu Carolus Ant. natus sit, quo casu alimenta non debentur *Caepic. decis. 164. nu. 4.* prout si ex nephario coitu *Pontan. in d. tract. de alimentis cap. 2. n. 10* Secūdò cōtrarieras obstetricis superius annotata. Tertiò qualitas testiū, qui
16 talē adinuenerunt fabulam, vt alterius eorū filius expensis dd. hęreditatis aleretur, facit ē; quia filiatio nō præsumitur, nisi probetur *Angel. in l. liberorū ff. de his qui not. infam. Surd. cons. 552. nu. 17.* Debet igitur amoueri omnis via ne fraudes cōmittantur, esset. n. in posse similiū viliū personarū, vt mihi supponitur, istos testes inuicem se concordari, & suppositum falsum sustinere, mortuo eo, qui Pater assereretur. Et quia vt audio agitur cum Hom. Cōfrat. S. Rochi, crederem processum nullū, dum Confraternitas habet Altare, & alia requisita, quia tali casu per Iudicē Ecclesiasticū erat iudican. *Petr. de Vbald. in tract. de Canon. Episc. & Paroch. cap. 14. n. 21. in fin.*

CONTROVERSIA CL.

Pro Hæredibus Excell. D. Ludouici Furgæ.

SVMMARIVM.

AD perfectionem contractus emptionis tria requiruntur, nu. 1.

Alberic. verò fuit opinionis, vt sufficeret res, & pretium, nu. 2.

Commodum, & incommodū post venditionē est emptoris, n. 3. declara, n. 27.

Maximè si res vendita fuit secuta traditio, nu. 4.

In venditione & contractibus onerosis plenum ius transfertur, nu. 5.

Et dominium irreuocabiliter emptori acquiritur, nu. 6.

Quilibet præsumitur facere actum nomine proprio, nu. 7. limita, nu. 23.

In contractibus verba sunt strictè intelligenda, nu. 8.

Quod verbis non exprimitur, nec mente cogitatum præsumitur, nu. 9.

Verba in dubio præsumuntur demonstratiuè nu. 10.

Verba demōstratiua nō cōsiderātur, n. 11

Et si exprimatur scutū aureū ad rationē 83. seu 85. bonon. nihilominus debetur augmentū de tēpore solutionis, n. 12.

Actus attribuitur ordinanti, & non exequenti, nu. 13.

Plus est ordinare, quam exequi, nu. 14.

Quod factum fuit præsumitur in vim facultates sibi concessæ, nu. 15.

Pretium debet esse certum, determinatum, & specificum, nu. 16.

Paria sunt pretium non esse appositum, seu expressum, vel appositum esse, sed incertum, nu. 17.

Pretium non est conferendum in voluntatem emptoris, nu. 18.

In liuellis non datur caducitas, nu. 19.

Emphiteosis, & liuellus non sunt dissimiles, nu. 20.

Augmentum debet pertinere ad eum, ad quem pertinuisset diminutio, nu. 21.

Non debet esse in arbitriū Iudicis taxare pretium, nu. 22.

Verba conuenta de affrancādo debēt intelligi ad fauorē, nō ad læsionē, n. 24.

Sunt enim interpretanda contra stipulatorem, nu. 25.

Dato etiā si non fuerit expressum, n. 26.

Adsit Deus, & Virgo.

ANno 1635. 31. Maij Excell. I. V. D. D. Ludouicus Furga, pręcedentibus Cap. illisq; inhęrendo, saluis tamen iurib. Cap. S. Barbaræ super beb. 109. pro quib. soluitur annuus liuellus sc. 159. & sol. 13. itē & iurib. HH. ol. Ill.[mi] D. Sigism. Gōzaghę super

ſuper bebûlcis centum nonaginta quattuor,& tabulis 51. pro quibus ſoluitur annuus liuellus ſcutorum auri centum octuaginta trium, ac trium partium alterius ſcuti, pariterq; reſeruatis iuribus Gulielmi Landotti, ac Reuerendiſs. Capituli S. Petri, quibus ſoluitur annuus liuellus ſcutorũ ſeptuaginta trium à libris ſex monetæ Mantuæ pro quolibet, Conſentiente etiam pro quocunq; ſuo iure, & intereſſe D. Helena Furga de Freddis, vendidit, & alienauit Mag. D. Antonio Capellario Mercatori Mantuę acquirenti pro perſona nominanda alioquin pro ipſo Curiam, Poſſeſſiones, prædia, & terrena Sailetti in Mantuæ territorio in Comitatu Suzàrię, & pro certa parte in Comitatu Burgi Fortis bebulcarum 475. ſalua menſuratione facienda ad formam dd. Capitulorum, omneq; reliquum, & liberum allodium ſine aliqua conditione affictus, decimæ, aut alterius oneris, ſeu ſeruitutis, pro pretio in eiſdem Capitulis conuento ſcutorum quadraginta à libris ſex monetæ Mantuanę pro qualibet bebulca, ex quo pretio conuenerunt detrahi debere capitalia dd. liuellorum; & in eiuſdem pretij computũ venditor relaxauit in manibus emptoris ſcuta bis mille, eroganda ad formam Senatoriæ ordinationis, & ad id emptor ſe obligauit; reſiduum autem totius d. pretij, detractis capitalibus dd. liuellorum commodo d. emptoris, quorum onus impoſterum idem emptor in ſe aſſumpſit ad formam eorumdem Capitulorum ſoluere promiſit d. Venditori, eo modo prout in dd. Capitulis in Inſtrumento regiſtratis, in quorum tertio ſic exprimitur, *Il Compratore pagarà alla ſtipulatione dell'Inſtromento da farſi ſcudi duo milla moneta come ſopra, del rimanente del prezzo dourà reſtare in mano del Compratore tanto capitale, quanto importa il liuello, & liuelli, che ſi paga in ragione di cinque per cento, il capitale de' quali liuelli reſtarà in mano del Compratore come ſopra*; & in quarto ſic exprimitur, *nel tempo auuenire ſia tenuto, come ſi obliga il Sig. Compratore dal giorno dell'Inſtromento pagare detti liuelli, mentre però ſiano francabili, con pagare il capitale à i Patroni, ouero con obligarli altra proprietà, che coſì li mantiene il Sig. Venditore, li Patroni de' quali ſaranno deſcritti in fine de' Capitoli*, & in quinto Capitulo conuentum eſt reſiduum pretij ſolui debere finitis proclamatibus, & lata perpetui ſilentij ſententia, prout ſecutũ fuit: Verum ſecuta perpetui ſilentij ſententia in affrancationibus liuellorum D. Capellarius emptor pro minori, & viliori pretio liuellos extinxit.

Et omiſſis nullitatibus iudiciorum, non citatis mulieribus, filiabus, & hæredibus d. D.
Ludouici Furgæ, hodie diſputatur; an vtilia cedant commodo emptoris, vel ven-
ditoris hæredum, & prima facie videtur iudicandũ fauore D. Capellarij empto-
1 ris, eo quod hic interueniunt ea tria requiſita ad perfectionandam emptionem,
nempè conſenſus, res, & pretiũ, prout in *l. conſenſu ff. de act. & obligat. §. item pretium
Inſtit. de empt. & vendit. gloſa in l. pacta conuenta in princ. ff. de contrahenda empt. Sacra
Rota deciſ. 552. nu. 7. par. 1. in recent. & deciſ. 172. nu. 33. par. 6. diuerſ. Theſaur. deciſ.*
233. *nu. 2.* & ita poſt *Bal. in l. in vendentis nu. 2. verſ. ſcias quod ſubſtantialia contractus
nu. 3. & Caſtr. pariter nu. 3. ff. de contrahenda empt.* dixit *Milanenſ. deciſ. 2. nu. 22. lib.*
2 2. dicens *Alberic.* fuiſſe opinionis ſubſtantialia venditionis tantum eſſe res, & pre-
tium, ex his ergo erit dicendum omne commodum, incommodum, & augmẽtum,
3 ſeu diminutionem ad emptorem ſpectare *§. cum autem Inſt. de empt. & vendit.* vbi
Miſinger. nu. 12. Aret. in princ. Io. Fuler. num. 3. Port. pariter in *princ. & omnes alij ibi
ſcribentes, Cepol. de ſimulatis contractibus nu. 6. & ſeq. tex. eſt etiam in l. ad quod, & in l. ne-
ceſſario ff. de periculo, & commodo rei venditæ*, & ibi aduertunt *Odofred. in princ. Alberic.
poſt Butrigarium Fulgoſ. nu. 1. & alij, Fabian. de Monte in tract. de empt. & vend. 6. parte
principali nu. 47. Menoch. conſ. 26. num. 16. Roland. conſ. 13. num. 71. lib. 3.* adducens

textum in l. 1. ff. eodem de periculo, & commodo rei vendita, & post *Tiraquel. Tasch. in littera S. concl.* 880. *nu.* 5. *Kopen. decis.* 50. *nu.* 11. *Gratian. in discept. c.* 500. *& c.* 509. *nu.* 39. eo magis cum secuta fuerit traditio *Seraphin. decis.* 787. *nu.* 13. generaliter
4 autem in emptione, venditione, & alijs contractibus onerosis plenum ius trãsfer-
5 tur *Bal. in l. si domus §. fin. in fine ff. de leg. 1. & ibi Cuman. & Alex. Seraphin.* qui alios
6 allegat *decis.* 468. *nu.* 5. semper igitur dominium irreuocabiliter emptori acquiritur *Rota decis.* 54. *nu.* 5. *par.* 5. *diuers.* & sic ad emptorem pertinent ea omnia, quæ post venditionis contractum accedunt *Socin. iun. cons.* 60. *nu.* 60. *lib.* 3.
7 Secundò facit, quoniam quilibet præsumitur facere actũ nomine proprio *l. & magis ff. de solutionib.* & ibi *Bart. & ceteri Menoch. cons.* 213. *nu.* 37. *lib.* 3.

Tertiò videntur verba expressa in contractu, vt liuellorum extinctio fiat commodo emptoris.

Sed in casu nostro prædicta obstare non creditur, non enim simpliciter agitur de emptione, & venditione, sed de modo soluendi pretium mediante liuellorum extinctione his verbis, *Il resto del prezzo dourà restare in mano al Sig. Compratore tanto capitale, quanto importarà il liuello, & liuelli, che si paga à ragione di cinque per cento,*
8 quæ verba nulli dubium est, quod sunt strictè intelligenda *l. quicquid astringendæ in princ. ff. de verb. obligat. l. Arianus ff. de act. & obligat.* non enim Venditor expressit, vt ad rationem quinque pro centenario affrancaretur, sed simpliciter vt affran-
9 caret, seu extingueret, & quod verbis non expressit, nec mente cogitatum præsumitur *c. tua ext. de spons. l. labeo §. id Tubero ff. de suppellectili legata glos. in l. fulcinius §. quid sit in verbo Animus ff. ex quibus causis in possess. eatur*, & sic si voluisset expressisset *Fenzon. ad stat. Vrbis cap.* 124. *nu.* 74. talia enim verba *à ragione di cinque per cẽto,*
10 sunt, & in dubio præsumuntur demonstratiua *Bart. in l. centurio nu.* 39. *ff. de vulg. & pupill. Paris. cons.* 4. *nu.* 16 *lib.* 4. *Rota decis.* 442. *nu.* 3. *p.* 1. *diuers. Greg. XV. decis.* 516. *nu.* 8. *Duran. decis.* 341. *nu.* 4. *& decis.* 409. *nu.* 13. *& decis.* 76. *nu.* 5. *par.* 5. *diuers. Rimin. iun. cons.* 684. *nu.* 3. *Mandel. cons.* 23. *nu* 8. *Gratian. in discept. c.* 950. *nu.* 15. *&*
11 *c.* 986. *nu.* 20 & talia verba demonstratiua non esse habenda in consideratione, dixerunt *Bero. cons.* 90. *lib.* 3. *nu.* 24. *Decian. cons.* 4. *nu.* 17. *lib.* 3. & dispositiuè stare non posse sustinuit idem *Bero. cons.* 37 *nu.* 8. *lib.* 1. *& cons.* 151. *nu.* 51. *lib.* 3. *Grat. cons.* 24. *nu.* 34. *lib.* 1. Videmus etiam, quod licet quis se obligauerit soluere scutum aureum, puta ad rationem solidorum octuaginta trium, 85. aut alterius, ex-
12 pressionis pro quolibet scuto, quod scuta debentur ad verum valorẽ de tempore solutionis, cum dicta verba ad rationem octuaginta trium, seu octuaginta quinq; solidorum pro quolibet dicã demonstratiuè ad significandum, pro qua summa de eo tempore curreret scutum aureum, & prout scuta valebant tempore contractus *Brunus in tract. de augm. moneta concl. vlt. in* 2. *præmisso nu.* 7. & per talem expressionem non videtur data facultas soluendi talem æstimationem secundum tempus contractus *Caphal. cons.* 31. *nu n.* 6. *lib.* 1. *Benintendus decis.* 39. *Aretin. cons.* 11. *Bolognet. cons.* 16. *& omnes DD. in l. cum quid ff. si cert. pet. & in l. Paulus ff. de solutionib.* & multoties fuit per Sacram *Rotam* decisum, & in causa de Bolognetis cum Albergatis, & in causa Cleti Bonon. cum Montistis coram *Robusterio*, & habetur penes *Greg. XV. decis.* 42. *nu.* 1. *&* 7. vbi *Beltram.* dat concordantes.

Secundò principaliter dicitur, quod talis affrãcationis actus est attribuendus venditori ordinanti, & non emptori exequenti *l. pater ex prouincia ff. de manumissis vindicta, l. item eorum §. si decuriones ff. quod cuiusq; vniuersitatis nomine, Mantua cons.* 157.
13 *nu.* 19. *lib.* 1. *Natta cons.* 553. *nu.* 18. *Crauetta*, & alij, quos refert *Menoch. cons.* 340. *nu.* 10. & post *Roman. Rimin. Iun. cons.* 313. *nu.* 25. *& cons.* 782. *nu.* 47. *Surd. cons.* 301. *nu.* 38.

nu 38. qui *Tiraquel.* & alios in id affert, dicens plus esse ordinare, quam exequi, &
14 idem *Surd. cons.* 422. *nu.* 7. *&* 427. *nu.* 2. & melius ferè in terminis nostris *cons.* 528.
n. 23. & quicquid ex post factum fuit, præsumitur factum in vim sibi per vendito-
rem attributæ facultatis *Bota cons.* 25. *nu.* 25. 40. *&* 41. & præsumi actum factum in
15 causam præcedentem, & ab eo determinari, dixit idem *Rimin. Iun. cons.* 362. *nu.* 9.
& 10. & melius habetur per eum in *cons.* 670. *nu.* 74. *Alciat. de præsump. præsumpt.*
24. *num.* 1. *reg.* 2.

Tertiò principaliter est aduertendum, quod si in posse emptoris fuisset extinguere,
seu affrancare liuellos secundum sui placitum, & pro pretio cum Dominis liuel-
larum conuento, quod pretium rerum, & bonorum venditorum non fuisset certũ,
16 determinatum, & specificum, prout esse debet *l. empti fides, suncta glos. C. de empt. &*
vend. l. pretium Inst. eod. nam licet vẽditio sit facta ad rationem scutorum quadra-
ginta pro qualibet bebulca, tamen cum ex liuellorum affrancatione sciri non pos-
set quid remaneret, & pro quo pretio liuelli extinguerentur, videtur paria esse
17 pretium non esse appositum, seu expressum, vel appositum esse, sed incertum *l.* 1.
C. de rerum permut. ibi non taxata quantitate, Fabian. in tract. de empt. & vend. q. 5. *prin-*
cipali nu. 26. *Cabal. cons.* 129. *per tot.* imò similem venditionem, seu emptionem non
valere, etiam si iustum sit pretium, dixit *Corn. cons.* 44. *nu.* 3. *lib.* 1. & si aliter dice-
18 retur, esset conferre pretium in voluntatem ementis, quod fieri prohibetur *Gabr.*
cons. 168. *nu.* 15. *lib.* 1. nam pretium debetur vt genus, & ideò eius dominium in
venditorem transferendum esse, dixit *Mantica in tract. de tacitis & ambiguis lib.* 4.
tit. 19. *nu.* 17. Considerandum etiam est, quod licet agatur de liuello ad rationem
quinque pro centenario, vt supra mẽtionato, nihilominus de caducitate agi non
19 potest, vt dixit *Manentes de liuellis q.* 1. *pacto quinto n.* 2. & ante eum *Felin. cons.* 25. *n.*
6. cũ contractus liuellorũ sint perpetui *Paris. cons.* 77. *n.* 12. *lib.* 3. sciebat enim ven-
ditor, quod non extinguuntur liuelli ad rationem quinq; pro centenario, sed lõ-
gè minori pretio, eoq; solent extingui, & affrancari ad rationem trium, vel trium
cum dimidio pro centenario *Borgnin decis.* 33. *in fin. Sola de iure emphiteotico in glos.*
quemadmodum fol. 30 *Cepol. de simult. contractuum præsump.* 2. *num.* 67. *idem Manentes*
q. 2. *nn.* 14. *& q.* 4. *nu.* 38. non enim nec ab emptore, nec à venditore pretium repe-
ti poterat *c. illo vos de pignor. idem Manent q.* 3 *num.* 33. *&* 34 Dominorum liuello-
rum magis interest posse exigere sortem pro minori summa, quæ non posset ad li-
bitum recipere, & id etiam dicitur de emphiteusi, vt post *Cepolam dixit idem Ma-*
20 *nentes in d. tract. de liuellis q.* 4. *nu.* 30. & emphiteusim, & liuellum non esse dissimiles
dixit *Ruin. cons.* 57. *n* 1. *lib.* 5. *Cauagn. decis. consult. lib.* 2. *decis.* 81. *nu.* 30. & cùm igitur
pretium sit de substantialibus contractus, non potuit remitti in arbitrium empto-
ris, idem *Rimin. iun. cons.* 575. *nu.* 34. *Fabian. de Monte de empt. & vend.* 5. *par. principali*
nu. 74. *Natta cons.* 213. *nu.* 4.

Quartò, cum solum fuerit conuentum, vt liuelli affrancarentur, non expresso pro
quanta summa, esset in arbitrio D. Emptoris soluere etiam vltra quinque
pro centenario, & illud plus venditor compensare debuisset, & si melioris con-
ditionis emptor, quã fuerit venditor esse deberet ad satietatem *Honded. cons.* 22.
21 *num.* 15. *lib.* 1. & idem augmentum ad eum pertinere debet, ad quem pertinuisset
diminutio *Menoch. cons.* 183. *nu.* 37. *Gionagnon. cons.* 73. *nu.* 11. *lib.* 1. & melius *nu.* 143.
22 lucrum igitur debet esse eius, qui damnum sentiret *Caphal. cons.* 367. *nu.* 3. nec de-
bet esse in arbitrium emptoris, de cuius interesse agitur pretium taxare *Gratian. in*
discept. c. 509. *nu.* 29.

Nec facit secundum, quod quis præsumatur facere contractum nomine proprio,

nam

23 nam id limitatur, quando quis conuenit id facere nomine alieno *Gratus conf. 24. nu.3.& 4.lib.1. Mascara.concl.38.nu.6.& 8. Grattan.in dd.disceps.cap.401.num.39.& seq. Alciat. reg.2.praesumpt. 24. nu.1.& seq.* & talia verba de affrancando sunt in-
24 telligēda ad fauorem, non ad læsionem d.venditoris *Mantica de tacitis,& ambiguis*
25 *lib.2.tit.12.nu.27.* & esse interpretanda ad fauorem promissoris contra stipulatorem *Rota Genua decis.7.nu.6.& 7. Natta cons.14.nu.1. Pancirol.cons.80.nu.1.* etiam si emptor non expresserit contractum, fecisse nomine venditoris bonorum liuellatorum *Paris.cons.72.nu 34 lib.3.*

Minus operatur tertium, quod dicitur de commodo emptoris, nam talis commoditas intelligitur respectu vsus, non respectu fructus, *text.est in l. cum in rem ff. de rei vendicat.* vbi *Bart.& caeteri.*

Sic igitur, vt superius scriptum, & conclusum est, dico, consulo, & affirmo Iuris esse Ego Florianus Dulphus I. V. D. Collegiatus, Eques, & Comes, Iura de mane in Patria mea Studiorum Matre nuncupata Bononia legens, in cuius rei fidem hic
Locus me manu propria subscribens, consueti sigilli impressione annotaui, saluo sem-
✠ per consilio cuiuslibet alterius rectius sentientis, ad laudem omnipotentis Dei,
Sigilli. & Gloriosissimæ Virginis Mariæ.

Consideratis iuribus, & rationibus in vnum compaginatis ab Illustrifs. & Excellentifs. D. Floriano Dulpho Collega amantissimo, in eamdem vtroq; pede placuit ire sententiam, idcircò de simplici subscriptione requisitus, ad eam lubens dene-
Locus nio, & solito, quo in similibus vtor stemmate firmo.
✠ Ego Franciscus Monarius I. V. D. Collegiatus, in Patrio Bonon. Archigymnasio
Sigilli. Iur. Ciu. pro meridianis horis Professor ordinarius, Illustrifs. Cameræ Bonon. & Pauperum Carceratorum Aduocatus.

Consultationem Illustrifs. & Excellentifs. D. mei Floriani Dulphi iuribus, rationibus, & auctoritatibus egregiè comprobatam iuris esse censeo Ego Frāciscus Bar-
Locus badorius I. V. D. Collegiatus, & in antiquissimo Patrio Bonon. Archigymnasio
✠ matutinis horis Iuris Ciuilis Interpres ordinarius, quare de simplici subscriptio-
Sigilli. ne requisitus, hic me subscripsi, & subsignaui.

Supradictum Illustrifs. & Excellentifs. D. mei Floriani Dulphi Consilium Iuribus,
Locus & rationibus non minus doctè, quam eleganter vallatum iure merito sequor Ego
✠ Carolus Gaggius I. V. D. Collegiatus, & in Patrio Archigymnasio Lector, hocq;
Sigilli. proprio sigillo confirmo.

Supradictam Consultationem, siue Sententiam Illustrifs. & Excellentifs. D. Floria-
Locus ni Dulphi Collegæ prudentissimi laudo, & requisitus libēter eam subscribo, atq;
✠ meo sigillo munire volui Ego Franciscus Paleottus I. V. D. Collegiatus, & maior
Sigilli. huius Studij Cancellarius, Bononiæq. Archidiaconus.

Ego infrascriptus visa, lecta, & attentè perlecta hoc Illustrifs. & Excellentifs. D. mei
Locus Floriani Dulphi Consultatione, eam inueni valdè doctam, & Iuribus, & auctori-
✠ tatibus optimè comprobatam, quare de sola subscriptione requisitus libentissimè
Sigilli. adhæsi, & subscriptionem meam solito meo signo muniui.

Ego Constantius Peregrinus Protonot. Apost. SS. D. N. in Vtraq; signatura Referendarius, in Metropolit. Eccl. Canonicus, & in Vtroq; Iure Doctor Collegiatus.

Scripta per Excellentifs. D. Dulphum optimis rationibus fulcita etiam existimo, & ideo illis libenter me subscribo Franciscus Maria Buccaferreus I. V. D. Bonon. Collegiatus, & Aduocatus.

Dei Optimi Maximi ope adiutus ad finem huius Secundi Libri Controuersiarum Iuris perueni Ego Florianus Dulphus I. V. D. Collegiatus, Anno ætatis meæ Septuagesimo primo, quem censuræ Sanctæ Matris Ecclesiæ Catholicæ libenter subijcio,& quia hæc à me ita non sunt tradita, vt in illis nihil desiderari posse, mihi persuadeam, iudicio cuiusuis melius sentientis omnia committo ad laudem Sanctissimæ,& Indiuiduæ Trinitatis, Beatissimæ semperq; Virginis Mariæ, & omnium Sanctorum, quibus me, totámque Familiam meam toto corde commendo.

INDEX
RERVM NOTABILIVM.

A

Ap-

Com-

INDEX.

Sed

In

INDEX.

L

Res

Plu-

Q

INDEX.

Etiam

dum

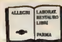
Mo-

Verba

FINIS.

2-7-9

ALLEGRI
LABORAT.
RESTAURO
LIBRI
PARMA